

Bhadantasāriputtattherena katā

“Pālimuttakavinayavinicchayaṅgaho”tipi vohāritā

VINAYASAṄGAHAṬṬHAKATHĀ

Buddhavasse 2552

Marammavasse 1370

AD. 2008

Romanized from Myanmar version published in 1991

© Buddhasāsana Society

Aṭṭhakathā Series 06

First published in 2008 by Ministry of Religious Affairs

Yangon, Myanmar

THE PĀLI ALPHABET
IN BURMESE AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

အ a   အာ ā   ဣ i   ဤ ī   ဥ u   ဦ ū   ဧ e   ဩ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

က ka	ခ kha	ဂ ga	ဃ gha	င ṅa
စ ca	ဆ cha	ဇ ja	ဈ jha	ည ṇa
ဋ ta	ဌ tha	ဍ ḍa	ဎ ḍha	ဏ ṇa
တ ta	ထ tha	ဒ da	ဓ dha	န na
ပ pa	ဖ pha	ဗ ba	ဘ bha	မ ma

ယ ya   ရ ra   လ la   ဝ va   သ sa   တ ha   ဠ ḷa   ၵ ṁ

VOWELS IN COMBINATION

-၁ ၵ = ā   ၵ = i   ၵ = ī   ၵ - ၵ = u   ၵ - ၵ = ū   - = e   -၁ ၵ = o

က ka	ကာ kā	ကိ ki	ကီ kī	ကု ku	ကူ kū	ကေ ke	ကော ko
ခ kha	ခါ khā	ခိ khi	ခီ khī	ခု khu	ခု khū	ခေ khe	ခေါ kho ...

CONJUNCT-CONSONANTS

ကက kka	ဃ န္ဂha	ဏ န္ဓha	ဈ သ္ဃa	ဠ ပာ	ဣ လာ
ကွ kka	ဣ င္ဂa	ဣ န္ဓa	ဣ သ္ဃa	ဣ ပာ	ဣ လာ
ကျ kya	ဣ င္ဂa	ဣ န္ဓa	ဣ န္ဓa	ဣ ဗ္ဃa	ဣ လာ
ကြ kri	ဣ ဣa	ဣ န္ဓa	ဣ န္ဓa	ဣ ဗ္ဃa	ဣ ဖာ
ကလ kla	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ ဗာ	ဣ တာ
ကွ kva	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ချ khya	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ခွ khva	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ဂွ gga	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ဣွ ggha	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ဂျ gya	ဣ ဣာ	ဣ တာ	ဣ န္ဓa	ဣ မာ	ဣ တာ
ဂြ gra	ဣ တာ	ဣ သာ	ဣ ပာ	ဣ မာ	ဣ တာ
ကံ ṅka	ဣ တာ	ဣ သာ	ဣ ပာ	ဣ မာ	ဣ တာ
ခံ ṅkha	ဣ တာ	ဣ သာ	ဣ ပာ	ဣ မာ	ဣ တာ
ဝံ ṅga					

၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၀
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

Vinayaśaṅgahaṭṭhakathā

Mātikā		Piṭṭhaṅka	
	Ganthārambhakathā	...	1
1.	Divāseyyavinicchayakathā	...	2
2.	Parikkhāravinnicchayakathā	...	4
3.	Bhesajjādikaraṇavinicchayakathā	...	8
4.	Viññattivinnicchayakathā	...	15
5.	Kulasaṅgahavinicchayakathā	...	18
6.	Macchamaṃsavinnicchayakathā	...	25
7.	Anāmāsavinicchayakathā	...	28
8.	Adhiṭṭhānavikkappanavinicchayakathā	...	31
9.	Cīvaravippavāsavinicchayakathā	...	41
10.	Bhaṇḍapaṭisāmanavinicchayakathā	...	47
11.	Kayavikkayasamāpattivinnicchayakathā	...	52
12.	Rūpiyādīpaṭiggahaṇavinicchayakathā	...	55
13.	Dānalakkhaṇādivinnicchayakathā	...	70
14.	Pathavīkhaṇanavinicchayakathā	...	74
15.	Bhūtagāmvinnicchayakathā	...	78
16.	Sahaseyyavinicchayakathā	...	83
17.	Mañcapīṭhādisaṃghikasenāsanesu paṭipajjitabbavinicchayakathā	...	86
18.	Kālikavinicchayakathā	...	93
19.	Kappiyabhūmivinnicchayakathā	...	109
20.	Paṭiggahaṇavinicchayakathā	...	112
21.	Pavāraṇāvinicchayakathā	...	123
22.	Pabbajjāvinicchayakathā	...	133
23.	Nissayavinicchayakathā	...	164

Mātikā			Piṭṭhaṅka
24. Sīmāvinicchayakathā	...	...	178
25. Uposathapavāraṇāvinicchayakathā	...	...	199
26. Vassūpanāyikavinicchayakathā	...	...	214
27. Upajjhāyādivattavinicchayakathā	...	...	223
28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā	...	...	243
29. Kathinatthāravinicchayakathā	...	...	297
30. Garubhaṇḍavinicchayakathā	...	...	301
31. Codanādivinicchayakathā	...	...	309
32. Garukāpattivuṭṭhānavinicchayakathā	...	...	330
33. Kammākammavinicchayakathā	...	...	391
34. Pakiṇṇakavinicchayakathā	...	...	414
Nigamanakathā	...	...	468

Vinayasaṅgahaṭṭhakathāya mātikā niṭṭhitā.

Vinayapiṭaka

Vinayaṅgahaṭṭhakathā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Ganthārambhakathā

Vatthuttayaṃ namassivā, saraṇaṃ sabbapāṇinaṃ.

Vinaye paṭavatthāya, yogāvacarabhikkhunaṃ.

Vippakiṇṇa'manekattha, Pāḷimuttavinicchayaṃ.

Samāharitvā ekattha, dassayissa'manākulaṃ.

Tatrāyaṃ mātikā—

“Divāseyyā parikkhāro, bhesajjakaraṇampi ca.

Parittaṃ paṭisanthāro, viññatti kulasaṅgaho.

Macchamaṃsaṃ anāmāsaṃ, adhiṭṭhānavikappanaṃ.

Cīvarenavināvāso, bhaṇḍassa paṭisāmanaṃ.

Kayavikkayasamāpatti, rūpiyādipaṭiggaho.

Dānavissāsaggāhehi, lābhassa pariṇāmanaṃ.

Pathavī bhūtagāmo ca, duvidhaṃ sahaseyyakaṃ.

Vihāre saṅghike seyyaṃ, santharivāna pakkamo.

Kālikānīpi cattāri, kappiyā catubhūmiyo.

Khādaniyādipaṭiggāho, paṭikkhepapavāraṇā.

Pabbajjā nissayo sīmā, uposathapavāraṇaṃ.

Vassūpanāyikā vattaṃ, catupaccayabhājanaṃ.

Kathinaṃ garubhaṇḍāni, codanādivinicchayo.

Garukāpattivuṭṭhānaṃ, kammākammaṃ pakiṇṇakaṃ”ti.

1. Divāseyyavinicchayakathā

1. Tattha **divāseyyā**ti divānipajjanam. Tatrāyam vinicchayo—
 “anujānāmi bhikkhave divā paṭisalliyantena dvāram saṁvaritvā
 paṭisalliyitum”¹ vacanato divā nipajjantena dvāram saṁvaritvā
 nipajjitabbam. Ettha ca kiñcāpi Pāliyam “ayam nāma āpatti”²ti na vuttā,
 vivaritvā nipannadosena pana uppanne vatthusmiṁ dvāram saṁvaritvā
 nipajjitum anuññātattā asaṁvaritvā nipajjantassa **Aṭṭhakathāyam**² dukkaṭam
 vuttam. Bhagavato hi adhippāyam nātvā Upālittherādīhi Aṭṭhakathā ṭhapitā.
 “Atthāpatti divā āpajjati, no rattin”³ti³ imināpi cetam siddham.

2. Kīdisam pana dvāram saṁvaritabbam, kīdisam na saṁvaritabbam?
 Rukkhapadaraveḷupadarakilañjapaṇṇādīnam yena kenaci kavāṭam katvā
 heṭṭhā udukkhale upari uttarapāsake ca pavesetvā katham
 parivattakadvārameva saṁvaritabbam. Aññam gorūpanam vajesu viya
 rukkhasūcikaṇṭakadvāram⁴, gāmathakanakam cakkalakayuttadvāram,
 phalakesu vā kiṭṭikāsu vā dve tīni cakkalakāni yojetvā katham
 saṁsaraṇakiṭṭikadvāram, āpaṇesu viya katham ugghāṭanaṭṭikadvāram, dvīsu
 tīsu ṭhānesu veḷusalākā gopphetvā paṇṇakuṭṭisu katham salākahatthakadvāram,
 dussasāṇidvāranti evarūpam dvāram na saṁvaritabbam. Pattahatthassa
 kavāṭappaṇāmane pana ekam dussasāṇidvārameva anāpattikaram, avasesāni
 paṇāmentassa āpatti. Divā paṭisalliyantassa pana parivattakadvārameva
 āpattikaram, sesāni saṁvaritvā vā asaṁvaritvā vā nipajjantassa āpatti natthi,
 saṁvaritvā pana nipajjitabbam, etam vattam.

3. Parivattakadvāram kittakena saṁvutam hoti? Sūciḡhaṭṭikāsu dinnāsu
 saṁvutameva hoti. Apica kho sūcimattepi dinne vaṭṭati, ḡhaṭṭikāmattepi
 dinne vaṭṭati, dvārabāham phusitvā ṭhapitamattepi vaṭṭati, īsakam aphasitepi
 vaṭṭati, sabbantimena vidhinā yāvata sīsam nappavisati, tāvatā aphasitepi
 vaṭṭati. Sace bahūnam vaḷaṇṇajanaṭṭhānam hoti, bhikkhum vā sāmaṇeram vā
 “dvāram āvuso jaggāhī”⁴ti vatvāpi nipajjitum vaṭṭati. Atha bhikkhū
 cīvarakammam vā aññam vā kiñci karontā nisinnā honti, “ete dvāram

1. Vi 1. 48 piṭṭhe.

3. Vi 5. 217 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 1. 243 piṭṭhe.

4. Rukkhasūcidvāram kaṇṭakadvāram (Si)

jaggissanti”ti ābhogaṃ katvāpi nipajjitum vaṭṭati. **Kurundaṭṭhakathāyaṃ** pana “upāsakampi āpucchitvā vā,esa jaggissati”ti ābhogaṃ katvā vā nipajjitum vaṭṭati, kevalaṃ bhikkhunim vā mātugāmaṃ vā āpucchitum na vaṭṭati”ti vuttaṃ, taṃ yuttaṃ. Evaṃ sabbatthapi yo yo theravādo vā Aṭṭhakathāvādo vā pacchā vuccati, so sova pamāṇanti gahetabbaṃ.

4. Atha dvārassa udukkhalaṃ vā uttarapāsako vā bhinno hoti aṭṭhapito vā, saṃvaritum na sakkoti, navakammattamaṃ vā pana iṭṭhaka puṇḍo vā mattikādīnaṃ vā rāsi antodvāre kato hoti, aṭṭaṃ vā bandhanti, yathā saṃvaritum na sakkoti. Evarūpe antarāye sati asaṃvaritvāpi nipajjitum vaṭṭati. Yadi pana kavātaṃ natthi, laddhakappameva. Upari sayantena nisseṇim āropetvā nipajjitabbaṃ. Sace nisseṇimatthake thakanakaṃ hoti, thaketvāpi nipajjitabbaṃ. Gabbhe nipajjantena gabbhadvāraṃ vā pamukhadvāraṃ vā yaṃ kiñci saṃvaritvā nipajjitum vaṭṭati. Sace ekakuṭṭake gehe dvāsu passesu dvārāni katvā vaḷaṅjanti, dvepi dvārāni jaggitabbāni, tibhūmakepi pāsāde dvāraṃ jaggitabbameva. Sace bhikkhācārā paṭikkamma lohapāsādasadisāṃ pāsādaṃ bahū bhikkhū divāvihārattham pavisanti, saṃghattherena dvārapālassa “dvāraṃ jaggāhi”ti vatvā vā “dvārajagganaṃ nāma etassa bhāro”ti ābhogaṃ katvā vā pavisitvā nipajjitabbaṃ. Yāva saṃghanavakena evameva kātabbaṃ. Pure pavisantānaṃ “dvārajagganaṃ nāma pacchimānaṃ bhāro”ti evaṃ ābhogaṃ kātumpi vaṭṭati. Anāpucchā vā ābhogaṃ akatvā vā antogabbhe vā asaṃvutadvāre bahi vā nipajjantānaṃ āpatti. Gabbhe vā bahi vā nipajjanakālepi “dvārajagganaṃ nāma mahādvāre dvārapālassa bhāro”ti ābhogaṃ katvā nipajjitum vaṭṭatiyeva. Evaṃ lohapāsādādīsu ākāsatale nipajjantena dvāraṃ saṃvaritabbameva.

Ayañhettha saṅkhepo—idaṃ divāpaṭisallīyanaṃ yena kenaci parikkhitte sadvārabandhe ṭhāne kathitaṃ, tasmā abbhokāse vā rukkhamūle vā maṇḍape vā yattha katthaci sadvārabandhe nipajjantena dvāraṃ saṃvaritvāva nipajjitabbaṃ. Sace mahāpariveṇaṃ hoti mahābodhiyaṅgaṇalohapāsādaṅgaṇasadisāṃ bahūnaṃ osaraṇaṭṭhānaṃ, yattha dvāraṃ saṃvutampi saṃvutaṭṭhāne na tiṭṭhati, dvāraṃ alabhantā pākāraṃ āruhitvāpi vicaranti, tattha saṃvaraṇakiccaṃ natthi. Rattim dvāraṃ vivaritvā nipanno aruṇe uggate vuṭṭhāti, anāpatti. Sace pana

pabujjhivā puna supati, āpatti. Yo pana “aruṇe uggate vuṭṭhahissāmī”ti paricchinditvāva dvāraṃ asaṃvaritvā rattim̄ nipajjati, yathāparicchadameva vuṭṭhāti, tassa āpattiyeva. **Mahāpaccariyaṃ** pana “evaṃ nipajjanto anādariyadukkaṭāpi na muccati”ti vuttaṃ.

5. Yo pana bahudeva rattim̄ jaggitvā addhānaṃ vā gantvā divā kilantarūpo mañce nisinno pāde bhūmito amocetvāva niddāvasena nipajjati, tassa anāpatti. Sace okkantaniddo ajānantopi pāde mañcakaṃ āropeti, āpattiyeva. Nisīditvā apassāya supantassa anāpatti. Yopi ca “niddaṃ vinodessāmī”ti caṅkamanto pativā sahasā vuṭṭhāti, tassapi anāpatti. Yo pana pativā tattheva sayati, na vuṭṭhāti, tassa āpatti.

Ko muccati, ko na muccatīti? **Mahāpaccariyaṃ** tāva “ekabhaṅgena nipannaṅko eva muccati. Pāde pana bhūmito mocetvā nipannopi yakkhagahitakopi visaññībhūtopi na muccati”ti vuttaṃ. **Kurundaṭṭhakathāyaṃ** pana “bandhitvā nipajjāpito va muccati”ti vuttaṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana “yo caṅkamanto mucchitvā patito tattheva supati, tassapi avisayatāya āpatti na dissati. Ācariyā pana evaṃ na kathayanti, tasmā āpattiyevāti Mahāpadumattherena vuttaṃ. Dve pana janā āpattito mucchantiyeva, yo ca yakkhagahitako, yo ca bandhitvā nipajjāpito”ti.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Divāseyyavinicchayakathā samattā.

2. Parikkhāravinicchayakathā

6. **Parikkhāro**ti samaṇaparikkhāro. Tatrāyaṃ kappiyākappiyaparikkhāravinicchayo¹—keci tālapaṇṇacchattaṃ anto vā bahi vā pañcavaṇṇena suttena sibbitvā vaṇṇamaṭṭhaṃ karonti, taṃ na vaṭṭati. Ekavaṇṇena pana nīlena vā pītakena vā yena kenaci suttena anto vā bahi vā

1. Vi-Ṭṭha 1. 251 piṭṭhādīsu.

sibbitum, chattadaṇḍaggāhakaṃ salākapañjaraṃ vā vinandhitum vaṭṭati, tañca kho thirakaraṇattham vaṭṭati, na vaṇṇamaṭṭhatthāya. Chattapañnesu makaradantakaṃ vā aḍḍhacandakaṃ vā chinditum na vaṭṭati. Chattadaṇḍe gehatthambhesu viya ghaṭako vā vālarūpakam vā na vaṭṭati. Sacepi sabbattha āraggena lekhā dinnā hoti, sāpi na vaṭṭati. Ghaṭakaṃ vā vālarūpakam vā bhinditvā¹ dhāretabbam, lekhāpi ghamsitvā vā apanetabbā, suttakena vā daṇḍo veṭhetabbo. Daṇḍabunde pana ahicchattakasaṅṭhānaṃ vaṭṭati. Vāṭappahārena acalanattham chattamaṇḍalikaṃ rajjukehi gāhetvā daṇḍe bandhanti, tasmim bandhanaṭṭhāne valayamiva ukkiritvā lekham ṭhapenti, sā vaṭṭati.

7. Cīvaramaṇḍanatthāya nānāsuttakehi satapadisadisam sabbantā āgantukapaṭṭam ṭhapenti, aññampi yaṃ kiñci sūcikkammavikāraṃ karonti, paṭṭamukhe vā pariyaṇṭe vā veṇim vā saṅkhalikaṃ vā muggaraṃ vā evamādi sabbam na vaṭṭati, pakatisūcikkammameva vaṭṭati. Gaṅṭhikapattakaṃ pāsakapaṭṭakaṃ aṭṭhakoṇampi soḷasakoṇampi karonti, tattha agghiyagayamuggarādīni² dassenti, kakkāṭakkhīni ukkiranti, sabbam na vaṭṭati, catukoṇameva vaṭṭati, koṇasuttapīlakā ca cīvare ratte duviññeyyarūpā vaṭṭanti. Kañjikapiṭṭhakhali-allikādīsu cīvaraṃ pakkhipitum na vaṭṭati, cīvarakammakāle pana hatthamalasūcimalādīnaṃ dhovanattham kiliṭṭhakāle ca dhovanattham vaṭṭati, gandham vā lākham vā telam vā rajane pakkhipitum na vaṭṭati.

Rajanesu ca haliddim ṭhapetvā sabbam **mūlarajanaṃ** vaṭṭati, mañjīṭṭhiṇca tuṅgahāraṇca ṭhapetvā sabbam **khandharajanaṃ** vaṭṭati. Tuṅgahāro nāma eko sakaṅṭakarukkho, tassa haritālavaṇṇam **khandharajanaṃ** hoti. Loddaṇca kaṇḍulaṇca ṭhapetvā sabbam **tacarajanaṃ** vaṭṭati. Allipattaṇca nīlipattaṇca ṭhapetvā sabbam **pattarajanaṃ** vaṭṭati. Gihiparibhuttakaṃ pana allipattena ekavāraṃ rajitum vaṭṭati. Kimsukapupphaṇca kusumbhapupphaṇca ṭhapetvā sabbam **puppharajanaṃ** vaṭṭati. **Phalarajane** pana na kiñci na vaṭṭati³.

8. Cīvaraṃ rajitvā saṅkhena vā maṇinā vā yena kenaci na ghaṭṭetabbam, bhūmiyam jāṇukāni nihantvā hattheti gahetvā doṇiyampi na ghamsitabbam. Doṇiyam vā phalake vā ṭhapetvā ante gāhāpetvā hatthena paharitum.

---

1. Chinditvā (Sī)

2. Agghiyagadāmuggarādīni (Sī)

3. Vi-Ṭṭha 3. 407 piṭṭhe.

pana vaṭṭati, tampi muṭṭhinā na kātabbam. Porāṇakattherā pana doṇiyampi na ṭhapesum. Eko cīvaram gahetvā tiṭṭhati, aparo hatthe katvā¹ hatthena paharati. Cīvarassa kaṇṇasuttakam na vaṭṭati, rajitakāle chinditabbam. Yam pana “anujānāmi bhikkhave kaṇṇasuttakan”²ti evam anuññātam, tam anuvāte pāsakam katvā bandhitabbam rajanakāle lagganathāya. Gaṇṭhikepi sobhākaraṇattham lekhā vā pīlakā vā na vaṭṭati, nāsetvā paribhuñjitabbam.

9. Patte vā thālake vā āraggena lekham karonti anto vā bahi vā, na vaṭṭati. Pattam bhamam āropetvā majjitvā pacanti “maṇivaṇṇam karissāmā”³ti, na vaṭṭati, telavaṇṇo pana vaṭṭati. Pattamaṇḍale bhittikammaṃ na vaṭṭati, makaradantakam pana vaṭṭati.

Dhamakaraṇachattakassa upari vā heṭṭhā vā dhamakaraṇakucchiyam vā lekhā na vaṭṭati, chattamukhavaṭṭiyam panassa lekhā vaṭṭati.

10. Kāyabandhanassa sobhanattham tahiṃ tahiṃ diguṇam suttam koṭṭenti, kakkatakkhīni uṭṭhāpenti, na vaṭṭati, ubhosu pana antesu dasāmukhassa thirabhāvāya diguṇam koṭṭetum vaṭṭati. Dasāmukhe pana ghaṭakam vā makaramukham vā deḍḍubhasīsam vā yam kiñci vikārarūpaṃ kātum na vaṭṭati, tattha tattha acchīni dassetvā mālākammādīni vā katvā koṭṭitakāyabandhanampi na vaṭṭati, ujukameva pana macchakaṇṭakam vā khajjūripattakam vā maṭṭhakapaṭṭikam vā katvā koṭṭetum vaṭṭati. Kāyabandhanassa dasā ekā vaṭṭati, dve tīṇi cattāripi vaṭṭanti, tato param na vaṭṭanti. Rajjukakāyabandhanam ekāmeva vaṭṭati, pāmaṅgasaṇṭhānam pana ekampi na vaṭṭati, dasā pana pāmaṅgasaṇṭhānāpi vaṭṭati, bahurajjuka ekato katvā ekena nirantaram veṭhetvā katam bahurajjukanti na vattabbam, tam vaṭṭati.

Kāyabandhanavidhe aṭṭhamaṅgalādikam yam kiñci vikārarūpaṃ na vaṭṭati, paricchedalekhāmattam vaṭṭati. Vidhakassa ubhosu antesu thirakaraṇatthāya ghaṭakam karonti, ayampi vaṭṭati.

11. Añjaniam itthipurisacatuppadasakuṇarūpaṃ vā mālākammalatākammakaradantakagomuttaka-aḍḍhacandakādibhedam vā vikārarūpaṃ na vaṭṭati, ghaṃsitvā

1. Hatthena gahetvā (Ka)

2. Vi 3. 400 piṭṭhe.

vā bhinditvā vā yathā vā na paññāyati, tathā suttakena veṭhetvā vaḷañjetabbā. Ujukameva pana caturāṁsā vā aṭṭhāṁsā vā soḷasaṁsā vā añjanī vaṭṭati. Heṭṭhatopissā dve vā tisso vā vaṭṭalekhāyo vaṭṭanti, gīvāyampissā pidhānakabandhanattham ekā vaṭṭalekhā vaṭṭati.

Añjanīsalākāyapi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati, añjanīthavikāyapi yaṁ kiñci nānāvaṇṇena suttana vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati. Eseva nayo kuñcikasakepi. Kuñcikāya vaṇṇamaṭṭhakammaṁ na vaṭṭati, tathā sipāṭikāya. Ekavaṇṇasuttana pana yena kenaci yaṁ kiñci sibbituṁ vaṭṭati.

12. Āraṇṇakepi vaṭṭamaṇikaṁ vā aññaṁ vā vaṇṇamaṭṭham na vaṭṭati, gīvāyaṁ pana paricchedalekhā vaṭṭati. Pippalikepi maṇikaṁ vā pīlakaṁ vā yaṁ kiñci utthāpetuṁ na vaṭṭati, daṇḍake pana paricchedalekhā vaṭṭati. Nakhacchedanaṁ valitakaṁyeva karonti, tasmā taṁ vaṭṭati. Uttārāṇiyaṁ vāpi araṇḍhanuke vā uparipellanadaṇḍake vā mālākammādi yaṁ kiñci vaṇṇamaṭṭham na vaṭṭati. Pellanaḍḍakassa pana vemajjhe maṇḍalaṁ hoti, tattha paricchedalekhāmatṭam vaṭṭati. Sūcisaṇḍāsaṁ karonti, yena sūcim ḍaṁsāpetvā ghaṁsanti, tattha makaramukhādikaṁ yaṁ kiñci vaṇṇamaṭṭham na vaṭṭati, sūciḍaṁsanattham pana mukhamatṭam hoti, taṁ vaṭṭati.

Dantakaṭṭhacchedanavāsiyampi yaṁ kiñci vaṇṇamaṭṭham na vaṭṭati, ujukameva kappiyalohena ubhosu vā passesu caturāṁsaṁ vā aṭṭhāṁsaṁ vā bandhitaṁ vaṭṭati. Kattaraḍḍepi yaṁ kiñci vaṇṇamaṭṭham na vaṭṭati, heṭṭhā ekā vā dve vā vaṭṭalekhā upari ahicchattakamakūlamattañca vaṭṭati.

13. Telabhājanesu visāṇe vā nāḷiyaṁ vā alābuke vā āmaṇḍasārake vā ṭhapetvā itthirūpaṁ purisarūpañca avasesaṁ sabbampi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati. Mañcapīṭhe bhisibimbohane bhūmattharaṇe pādapuñchane caṅkamanabhisiyā sammuñjaniyaṁ kacavarachaḍḍanake rajanadoṇikāya pānīya-uḷuṅke pānīyaghaṭe pādakathalikāya phalakaṭṭhake valayādhārake daṇḍādhārake pattapindhāne tālavaṇṇe bījaneti etesu sabbaṁ mālākammādi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati.

14. Senāsane pana dvārakavāṭavātapānakavāṭādīsu sabbaratanamayampi vaṇṇamaṭṭhakammaṁ vaṭṭati. Senāsane kiñci paṭisedhetabbaṁ natthi aññaṭṭa

viruddhasenāsanā. Viruddhasenāsanam nāma aññesam sīmāya rājavallabhehi katasenāsanam vuccati. Tasmā ye tādisam senāsanam karonti, te vattabbā “mā amhākaṃ sīmāya senāsanam karothā”ti. Anādiyivā karontiyeva, punapi vattabbā “mā evaṃ akattha, mā amhākaṃ uposathapavāraṇānam antarāyamakattha, mā sāmaggim bhindittha, tumhākaṃ senāsanam katampi kataṭṭhāne na ṭhassatī”ti. Sace balakkārena karontiyeva, yadā tesam lajjiparisā ussannā hoti, sakkā ca hoti laddhum dhammiko vinicchayo, tadā tesam pesetabbaṃ “tumhākaṃ āvāsam harathā”ti. Sace yāvataiyam pesite haranti, sādhu. No ce haranti, ṭhapetvā bodhiñca cetiyañca avasesasenāsanāni bhinditabbāni, no ca kho aparibhogam karontehi, paṭipāṭiyā pana chadanagopānasī iṭṭhakādīni apantvā tesam pesetabbaṃ “tumhākaṃ dabbasambhāre harathā”ti. Sace haranti, sādhu. No ce haranti, atha tesu dabbasambhāresu himavassavātātapādīhi pūtibhūtesu vā corehi vā haṭesu agginā vā daḍḍhesu sīmasāmikā bhikkhū anupavajjā, na labbhā codetum “tumhehi amhākaṃ dabbasambhārā nāsitā”ti vā “tumhākaṃ gīvā”ti vā. Yam pana sīmasāmikehi bhikkhūhi kataṃ, taṃ sukatameva hoti. Yopi bhikkhu bahussuto vinayaññū aññam bhikkhum akappiyaparikkhāram gahetvā vicarantaṃ disvā chindāpeyya vā bhindāpeyya vā, anupavajjo, so neva codetabbo na sāretabbo, na taṃ labbhā vattum “ayam nāma mama parikkhāro tayā nāsito, taṃ me dehī”ti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgāhe

Parikkhāravinicchayakathā samattā.

3. Bhesajjādikaraṇavinicchayakathā

15. **Bhesajjakaraṇaparittaṭṭhāresu** pana **bhesajjakaraṇe** tāva ayam vinicchayo¹—āgatāgatassa parajanassa bhesajjam na kātabbam, karonto dukkaṭam āpajjati. Pañcannaṃ pana sahadhammikānaṃ kātabbam bhikkhussa

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 64 piṭṭhādīsu.

bhikkhuniyā sikkhamānāya sāmaṇerassa sāmaṇeriyāti.

Samasīlasaddhāpaññānañhi etesaṃ tīsu sikkhāsu yuttānaṃ bhesajjaṃ akātuṃ na labbhati. Karontena ca sace tesāṃ atthi, tesāṃ santakaṃ gahetvā yojetvā dātabbaṃ, sace natthi, attano santakaṃ kātabbaṃ¹. Sace attanopi natthi, bhikkhācāravattena vā ñātakapavāritatṭhānato vā pariyesitabbaṃ, alabhantena gilānassa atthāya akataviññattiyāpi āharitvā kātabbaṃ.

16. Aparesampi pañcannaṃ kātuṃ vaṭṭati mātu pitu tadupaṭṭhākānaṃ attano veyyāvaccakarassa paṇḍupalāsassa cāti. **Paṇḍupalāso** nāma yo pabbajjāpekkho yāva pattacīvaraṃ paṭiyādiyati, tāva vihāre vasati. Tesu sace mātāpitaro issarā honti na paccāsīsanti, akātuṃ vaṭṭati. Sace pana rajjepi ṭhitā paccāsīsanti, akātuṃ na vaṭṭati. Bhesajjaṃ paccāsīsantānaṃ bhesajjaṃ dātabbaṃ, yojetuṃ ajānantānaṃ yojetvā dātabbaṃ. Sabbesaṃ atthāya sahadhammikesu vuttanayeneva pariyesitabbaṃ. Sace pana mātaraṃ vihāraṃ ānetvā jaggati, sabbaṃ parikkammaṃ anāmasantena kātabbaṃ, khādanīyabhojanīyaṃ sahatthā dātabbaṃ. Pitā pana yathā sāmaṇero, evaṃ sahatthena nhāpanasambāhanādīni katvā upaṭṭhātabbo. Ye ca mātāpitaro upaṭṭhahanti paṭijagganti, tesampi evameva kātabbaṃ. **Veyyāvaccakaro** nāma yo vetanaṃ gahetvā araṇṇe dārūni vā chindati, aññaṃ vā kiñci kammaṃ karoti, tassa roge uppanne yāva ñātakā na passanti, tāva bhesajjaṃ kātabbaṃ. Yo pana bhikkhunissitakova hutvā sabbakammāni karoti, tassa bhesajjaṃ kātabbameva. Paṇḍupalāsepi sāmaṇere viya paṭipajjitabbaṃ.

17. Aparesampi dasannaṃ kātuṃ vaṭṭati jeṭṭhabhātu kaniṭṭhabhātu jeṭṭhabhaginiyā kaniṭṭhabhaginiyā cūḷamātuyā mahāmātuyā cūḷapituno mahāpituno pitucchāya mātulassāti. Tesāṃ pana sabbesampi karontena tesāmyeva santakaṃ bhesajjaṃ gahetvā kevalaṃ yojetvā dātabbaṃ. Sace pana nappahonti yācanti ca “detha no bhante, tumhākaṃ paṭidassamā”ti, tāvakālikaṃ dātabbaṃ. Sacepi na yācanti, “amhākaṃ bhesajjaṃ atthi, tāvakālikaṃ gaṇhathā”ti vatvā

---

1. Dātabbaṃ (Sī)

vā “yadā tesam bhavissati, tadā dassanti”ti ābhogaṃ vā katvā dātabbam. Sace paṭidenti, gahetabbam. No ce denti, na codetabbā. Ete dasa ñātake ṭhapetvā aññesam na kātabbam.

Etesam puttaparamparāya pana yāva sattamā kulaparivaṭṭā, tāva cattāro paccaye āharāpentassa akataviññatti vā bhesajjam karontassa vejjakammaṃ vā kuladūsakāpatti vā na hoti. Sace bhātu jāyā, bhaginiyā sāmiko vā gilāno hoti, ñātakā ce, tesampi vaṭṭati. Aññātakā ce, bhātu ca bhaginiyā ca katvā dātabbam “tumhākaṃ jagganaṭṭhāne dethā”ti. Atha vā tesam puttānam katvā dātabbam “tumhākaṃ mātāpitūnam dethā”ti. Etenupāyena sabbapadesu vinicchayo veditabbo.

Tesam atthāya ca sāmaṇerehi araññato bhesajjam āharāpentena ñātisāmaṇerehi vā āharāpetabbam, aññātakehi attano atthāya vā āharāpetvā dātabbam. Tehipi “upajjhāyassa āharāmā”ti vattasīsena āharitabbam. Upajjhāyassa mātāpitaro gilānā vihāram āgacchanti, upajjhāyo ca disāpakkanto hoti, saddhivihārikena upajjhāyassa santakam bhesajjam dātabbam. No ce atthi, attano bhesajjam upajjhāyassa pariccajitvā dātabbam, attanopi asante vuttanayeneva pariyesitvā upajjhāyassa santakam katvā dātabbam. Upajjhāyenapi saddhivihārikassa mātāpitūsu evameva paṭipajjitabbam. Eseva nayo ācariyantevāsikesupi. Aññopi yo āgantuko vā coro vā yuddhaparājito issaro vā ñātakehi pariccatto kapaṇo vā gamiyamanusso vā gilāno hutvā vihāram pavisati, sabbesam apaccāsīsentena bhesajjam kātabbam.

18. Saddham kulaṃ hoti catūhi paccayehi upaṭṭhāyakam bhikkhusamghassa mātāpituṭṭhāniyam, tatra ce koci gilāno hoti, tassatthāya vissāsenā “bhesajjam katvā bhante dethā”ti vadanti, neva dātabbam na kātabbam. Atha pana kappiyam ñatvā evam pucchanti “bhante asukassa nāma rogassa kim bhesajjam karontī”ti, “idañcidañca gahetvā karontī”ti vattum vaṭṭati. “Bhante mayham mātā gilānā, bhesajjam tāva ācikkhathā”ti evam pucchite pana na ācikkhitabbam, aññamaññam pana kathā

kātabbā “āvuso asukassa nāma bhikkhuno imasmim roge kim bhesajjam karimsū”ti. Idañcidañca bhesajjam bhanteti. Tam sutvā itaro mātu bhesajjam karoti, vaṭṭati. Mahāpadumatthero kira Vasabharaññopi deviyā roge uppanne ekāya itthiyā āgantvā pucchito “na jānāmi”ti avatvā evameva bhikkhūhi saddhim samullapesi. Tam sutvā tassā bhesajjamakamsu. Vūpasante ca roge ticivarena tīhi ca kahāpaṇasatchi saddhim bhesajjacaṅkoṭakam pūretvā āharitvā therassa pādamūle ṭhapetvā “bhante pupphapūjam karoṭhā”ti āhamsu. Thero “ācariyabhāgo nāma ayan”ti kappiyavasena gāhāpetvā pupphapūjamakāsi. Evaṃ tāva bhesajje paṭipajjitabbaṃ.

19. **Paritte** pana “gilānassa parittam karoṭha bhante”ti vutte na kātabbaṃ, “parittam bhaṇathā”ti vutte pana bhaṇitabbaṃ. Sacepissa evaṃ hoti “manussā nāma na jānanti, akariyamāne vippaṭisārino bhavissantī”ti, kātabbaṃ. “Parittodakam parittasuttam katvā dethā”ti vutte pana tesamyeva udakam hatthena¹ cāletvā suttam parimajjitvā dātabbaṃ. Sace vihārato udakam attano santakam vā suttam deti, dukkaṭam. Manussā udakañca suttāñca gahetvā nisīditvā “parittam bhaṇathā”ti vadanti, kātabbaṃ. No ce jānanti, ācikkhitabbaṃ. Bhikkhūnam nisinnānam pādesu udakam ākiritvā suttāñca ṭhapetvā gacchanti “parittam karoṭha, parittam bhaṇathā”ti, na pādā apānetabbā. Manussā hi vippaṭisārino honti. Antogāme pi gilānassa atthāya vihāram pesenti “parittam bhaṇantū”ti, bhaṇitabbaṃ. Antogāme rājagehādīsū roge vā upaddave vā uppanne pakkosāpetvā bhaṇāpentī, **Āṭānāṭiyasuttādīni**² bhaṇitabbāni. “Āgantvā gilānassa sikkhāpadāni dentu, dhammam kathentu, rājantepure vā amaccagehe vā āgantvā sikkhāpadāni dentu, dhammam kathentū”ti pesitepi gantvā sikkhāpadāni dātabbāni, dhammo kathetabbo. “Matānam parivārattham āgacchantū”ti pakkosanti, na gantabbaṃ. “Sīvathikadassane asubhadassane ca maraṇassatim paṭilabhissāmā”ti kammaṭṭhānasīsena gantum vaṭṭati. “Pahāre dinne matepi amaraṇādhippāyassa anāpatti vuttā”ti na ettakeneva amanussagahitassa pahāro

---

1. Hatthe (Sī)

2. Āṭānāṭiyasuttādīni (Ṭikāyam)

dātabbo, tālapaṇṇaṃ pana parittasuttaṃ vā hatthe vā pāde vā bandhitabbaṃ, Ratanasuttādīni parittāni bhaṇitabbāni, “mā sīlavantaṃ bhikkhuṃ viheṭṭhehī”ti dhammakathā kātābā, Āṭānāṭiyaparittaṃ vā bhaṇitabbaṃ.

Idha pana Āṭānāṭiyaparittassa parikammaṃ veditabbaṃ¹. Paṭhamameva **Āṭānāṭiyasuttaṃ**² na bhaṇitabbaṃ, **Mettasuttaṃ**³ **Dhajaggasuttaṃ**⁴ **Ratanasuttanti**⁵ imāni sattāhaṃ bhaṇitabbāni. Sace muñcati, sundaraṃ. No ce muñcati, Āṭānāṭiyasuttaṃ bhaṇitabbaṃ. Taṃ bhaṇantena ca bhikkhunā piṭṭhaṃ vā maṃsaṃ vā na khādītābbaṃ, susāne na vasitābbaṃ. Kasmā? Amanussā otāraṃ labhanti. Parittakaraṇaṭṭhānaṃ haritūpalittaṃ kāretvā tattha parisuddhaṃ āsanaṃ paññāpetvā nisīditābbaṃ. Parittakāraṇo bhikkhu vihārato gharaṃ nentehi phalakāvudhehi parivāretvā netabbo. Abbhokāse nisīditvā na vattābbaṃ, dvāravātapānāni pidahitvā nisinnena āvudhahatthehi samparivāritena mettacittaṃ purecārikaṃ katvā vattābbaṃ, paṭhamam sikkhāpadāni gāhāpetvā sīle patiṭṭhitassa parittaṃ kātābbaṃ. Evampi mocetuṃ asakkontena vihāraṃ netvā cetiyaṅgaṇe nipajjāpetvā āsanapūjamaṃ kāretvā dīpe jālāpetvā cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā maṅgalakathā⁶ vattābbaṃ, sabbasannipāto ghosetabbo, vihārassa upavane jeṭṭhakarukkho nāma hoti, tattha “bhikkhusaṅgho tumhākaṃ āgamaṇaṃ patimānetī”ti pahiṇitābbaṃ. Sabbasannipātaṭṭhāne anāgantumaṃ nāma na labhati, tato amanussagahitako “tvaṃ konāmosī”ti pucchitabbo, nāme kathite nāmeneva ālapitabbo, “itthannāma tuyhaṃ mālāgandhādīsu patti, āsanapūjāyaṃ patti, piṇḍapāte patti⁷, bhikkhusaṅghena tuyhaṃ paṇṇākāratthāya mahāmaṅgalakathā vuttā, bhikkhusaṅghe gāravena etaṃ muñcāhī”ti mocetabbo. Sace na muñcati, devatānaṃ ārocetābbaṃ “tumhe jānātha, ayaṃ amanusso amhākaṃ vacanaṃ na karoti, mayaṃ Buddha-āṇaṃ karissāmā”ti parittaṃ kātābbaṃ. Etaṃ tāva gihīnaṃ parikammaṃ. Sace pana bhikkhu amanussena gahito hoti, āsanāni dhovitvā sabbasannipātaṃ ghosāpetvā

1. Dī-Ṭṭha 3. 150 piṭṭhe.

2. Dī 3. 158 piṭṭhe.

3. Khu 1. 10, 300 piṭṭhesu.

4. Saṃ 1. 220 piṭṭhe.

5. Khu 1. 4, 312 piṭṭhesu.

6. Maṅgalagāthā (Sī)

7. Pattiṃ demi (Ka)

gandhamālādīsu pattim datvā parittam bhaṇitabbam, idam bhikkhūnam parikammaṃ. Evaṃ paritte paṭipajjitabbam.

20. **Paṭisanthāre** pana ayaṃ vinicchayo¹—anāmaṭṭhapiṇḍapāto kassa dātabbo, kassa na dātabbo? Mātāpitūnam tāva dātabbo. Sacepi kahāpaṇagghanako hoti, saddhādeyyavinipātanam natthi. Mātāpitu-upaṭṭhākānam veyyāvaccakarassa paṇḍupalāsassa cāti etesampi dātabbo. Tattha paṇḍupalāsassa thālake pakkhipitvāpi dātum vaṭṭati, tam ṭhapetvā aññesaṃ agārikānam mātāpitūnampi na vaṭṭati. **Pabbajitaparibhogo hi agārikānam cetiyaṭṭhāniyo.** Apica anāmaṭṭhapiṇḍapāto nāmesa sampattassa dāmarikacorassapi issariyassapi dātabbo. Kasmā? Te hi adiyamānepi “na denti”ti āmasitvā dīyamānepi “ucchiṭṭhakam denti”ti kujjhanti, kuddhā jīvitāpi voropenti, sāsanassapi antarāyam karonti. Rajjam patthayamānassa vicarato Coranāgassa vatthu cettha kathetabbam. Evaṃ anāmaṭṭhapiṇḍapāte paṭipajjitabbam.

Paṭisanthāro ca nāmayam kassa kātabbo, kassa na kātabbo? Paṭisanthāro nāma vihāram sampattassa yassa kassaci āgantukassa vā daliddassa vā corassa vā issarassa vā kātabboeva. Katham? Āgantukam tāva khīṇaparibbayaṃ vihāram sampattam disvā “pānīyam pivā”ti dātabbam, pādamakkhanatelaṃ dātabbam, kāle āgatassa yāgubhattam, vikāle āgatassa sace taṇḍulā atthi, taṇḍulā dātabbā. Avelāya sampattopi “gacchāhi”ti na vattabbo, sayanaṭṭhānam dātabbam. Sabbam paccāsīyanteneva kātabbam. “Manussā nāma catupaccayadāyakā, evam saṅgahe kariyamāne punappunam pasīditvā upakāram karissanti”ti cittaṃ na uppādetabbam. Corānam pana saṅghikampi dātabbam. Paṭisanthārānisamsadīpanatthañca Coranāgavatthu, bhātarā saddhim Jambudīpagatassa Mahānāgarañño vatthu, Piturājassa rajje catunnam amaccānam vatthu, Abhayacoravatthūti evamādīni bahūni vatthūni **Mahā-aṭṭhakathāyam** vitthārato vuttāni.

Tatrāyam ekavatthudīpanā—Sihaḷadīpe kira Abhayo nāma coro pañcasataparivāro ekasmim ṭhāne khandhāvāram bandhitvā samantā tiyojanam

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 67 piṭṭhādīsu.

ubbāsetvā vasati. Anurādhapuravāsino Kadambanadim¹ na uttaranti, Cetiyaḡirimagge janasañcāro upacchinno. Athekadivasam cora “Cetiyaḡirim vilumpissāmi”ti agamāsi. Ārāmikā disvā Dōghabhāṇaka-abhayattherassa ārocesum. Thero “sappihāṇitādīni atthi”ti pucchi. Atthi bhanteti. Corānam detha. Taṇḍulā atthīti. Atthi bhante saṁghassatthāya āhaṭā taṇḍulā ca pakkasākañca² goraso cāti. Bhattam sampādetvā corānam dethāti. Ārāmikā tathā karimsu. Corā bhattam bhuñjitvā “kenāyam paṭisanthāro kato”ti pucchimsu. Amhākam ayyena Abhayattherenāti. Corā therassa santikam gantvā vanditvā āhamsu “mayam ‘saṁghassa ca cetiyassa ca santakam acchinditvā gahessāmā’ti āgatā, tumhākam pana iminā paṭisanthārena mayam pasannā, ajja paṭṭhāya vihāre dhammikārakkhā amhākam āyattā hotu, nāgarā āgantvā dānam dentu, cetiyam vandantū”ti. Tato paṭṭhāya ca nāgare dānam dātum āgacchante nadīṭireyeva paccuggantvā rakkhantā vihāram nenti, vihārepi dānam dentānam rakkham katvā tiṭṭhanti. Tepi bhikkhūnam bhuttāvasesam corānam denti. Gamanakālepi te corā nadīṭiram pāpetvā nivattanti.

Athekadivasam bhikkhusaṁghe khīyanakakathā uppannā “thero issaravatāya saṁghasantakam corānam adāsī”ti. Thero sannipātam kārāpetvā āha “corā ‘saṁghassa pakativatṭaṇca cetiyasantakañca acchinditvā gaṇhissāmā’ti āgamimsu, atha tesam mayā ‘etam na harissantī’ti ettako nāma paṭisanthāro kato, tam sabbampi ekato sampiṇḍetvā agghāpetha, tena kāraṇena aviluttam bhaṇḍam ekato sampiṇḍetvā agghāpethā”ti. tato sabbampi therena dinnakam cetiyaghare ekam varapotthakacittattharaṇam na agghati. Tato āhamsu “therena kato paṭisanthāro sukato, codetum na sāretum vā na labbhati, gīvā vā avahāro vā natthī”ti. Evam mahānisamsa paṭisantāroti sallakkhetvā kattabbo paṇḍitena bhikkhunāti.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Bhesajjādikaraṇavinicchayakathā samattā.

1. Kaḷambunadim (Ka)

2. Paṇṇasākañca (Sī)

4. Viññattivinicchayakathā

21. **Viññattī**ti yācanā. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—mūlacchejjāya purisaṃ yācituṃ na vaṭṭati, “sahāyatthāya kammakaraṇatthāya purisaṃ dethā”ti yācituṃ vaṭṭati, purisena kattabbaṃ hatthakammasaṅkhātāṃ purisattakaraṃ yācituṃ vaṭṭatiyeva. Hatthakammañhi kiñci vatthu na hoti, tasmā taṃ ṭhapetvā migalluddakamacchabandhanakādīnaṃ sakakammaṃ avasesaṃ sabbaṃ kappiyaṃ. “Kiṃ bhante āgatāttha kena kammena”ti pucchite vā apucchite vā yācituṃ vaṭṭati, viññattipaccayā doso natthi. Migaluddakādayo pana sakakammaṃ na yācittabbā, “hatthakammaṃ dethā”ti aniyamtvāpi na yācittabbā. Evaṃ yācitā hi te “sādhu bhante”ti bhikkhū uyyojetvā migepi māretvā āhareyyuṃ. Niyamtvā pana “vihāre kiñci kattabbaṃ atthi, tattha hatthakammaṃ dethā”ti yācittabbā, phālanaṅgalādīni upakaraṇāni gahetvā kasituṃ vā vapituṃ vā lāyituṃ vā gacchantaṃ sakakiccapasutampi kassakaṃ vā aññaṃ vā kiñci hatthakammaṃ yācituṃ vaṭṭateva. Yo pana vighāsādo vā añño vā koci nikkammo niratthakakathaṃ kathento niddāyanto vā viharati, evarūpaṃ ayācivāpi “ehi re² idam vā idam vā karohi”ti yadicchakaṃ kārāpetuṃ vaṭṭati.

Hatthakammaṃ pana sabbakappiyabhāvadīpanatthaṃ imaṃ nayaṃ kathenti. Sace hi bhikkhu pāsādaṃ kāretukāmo hoti, thambhatthāya pāsāṇakoṭṭakānaṃ gharaṃ gantvā vattabbaṃ “hatthakammaṃ laddhuṃ vaṭṭati upāsakā”ti. Kiṃ katabbaṃ bhanteti. Pāsāṇatthambhā uddharitvā dātabbāti. Sace te uddharitvā vā denti, uddharitvā nikkhitte attano thambhe vā denti, vaṭṭati. Athāpi vadanti “amhākaṃ bhante hatthakammaṃ kātuṃ khaṇo natthi, aññaṃ uddharāpetha, tassa mūlaṃ dassāmā”ti, uddharāpetvā “pāsāṇatthambhe uddhaṭamanussānaṃ mūlaṃ dethā”ti vattuṃ vaṭṭati. Eteneva upāyena pāsādadarūnaṃ atthāya vaḍḍhakīnaṃ santikaṃ, iṭṭhakatthāya iṭṭhakavaḍḍhakīnaṃ, chadanatthāya gehacchādakānaṃ, cittakammatthāya cittakārānanti yena yena attho hoti, tassa tassa atthāya tesāṃ tesāṃ sippakārakānaṃ santikaṃ gantvā hatthakammaṃ yācituṃ vaṭṭati, hatthakamayācanavasena ca mūlacchejjāya vā bhattavetanānuppādānena vā laddhampi sabbaṃ gahetuṃ vaṭṭati. Araññato āharāpentena ca sabbaṃ anajjhāvutthakaṃ āharāpetabbaṃ.

1. Vi-Ṭṭha 2. 148 piṭṭhādīsu.

2. Vihāre (Si)

22. Na kevalaṅca pāsādaṃ kāretukāmena, mañcapīṭhapattaparissāvanadhamakaraṇacīvarādīni kārapetukāmenapi dārulohasuttādīni labhitvā te te sippakārake upasaṅkamitvā vuttanayeneva hatthakammaṃ yācītappaṃ. Hatthakammayācanavasena ca mūlacchejjāya vā bhattavetanānuppādānena vā laddhampi sabbaṃ gahetappaṃ. Sace pana kātuṃ na icchanti, bhattavetaṇaṃ paccāsīsanti, akappiyakahāpaṇādi na dātappaṃ, bhikkhācāravattena taṇḍulādīni pariyesitvā dātuṃ vaṭṭati. Hatthakammavasena pattamā kāretvā tatheva pācētvā navapakkassa pattassa puñchanatelatthāya antogāmaṃ pavīṭṭhena “bhikkhāya āgato”ti sallakkhetvā yāguyā vā bhatte vā ānīte hatthena patto pidhātabbo. Sace upāsikā “kiṃ bhante”ti pucchati, “navapakko patto. puñchanatelenā attho”ti vattappaṃ. Sace sā ‘dehi bhante’ti pattamā gahetvā telena puñchitvā yāguyā vā bhattassa vā pūretvā deti, viññatti nāma na hoti, gahetuṃ vaṭṭati.

23. Bhikkhū pageva piṇḍāya caritvā āsanasālaṃ gantvā āsanaṃ apassantā tiṭṭhanti. Tatra ce upāsakā bhikkhū ṭhite disvā sayameva āsanāni āharāpeti, nisīditvā gacchantehi āpucchitvā gantappaṃ, anāpucchā gatānampi naṭṭhaṃ gīvā na hoti, āpucchitvā gamanaṃ pana vattaṃ. Sace bhikkhūhi “āsanaṃ āharathā”ti vuttehi āhaṭāni honti, āpucchitvā gantappaṃ, anāpucchā gatānaṃ vattabhedo ca naṭṭhaṅca gīvā. Attharaṇakojavakādīsipi eseva nayo.

Makkhikā bahukā honti, “makkhikabījanaṃ āharathā”ti vattappaṃ, pucimandasākhādīni āharanti, kappiyaṃ kārapetvā paṭiggahetabbāni. Āsanasālāyaṃ udakabhājanam rittam hoti, “dhamakaraṇam gaṇhāhi”ti na vattappaṃ. Dhamakaraṇaṃhi rittabhājane pakkhipanto bhindeyya, “nadiṃ vā taḷākam vā gantvā udakam āharā”ti pana vattuṃ vaṭṭati, “gehato āharā”ti neva vattuṃ vaṭṭati, na āhaṭam paribhuñjituṃ. Āsanasālāya vā araṅṅe vā bhattakiccaṃ karontehi¹ tattha jātakam anajjhāvutthakam yaṃ kiñci uttaribhaṅgārahaṃ pattam vā phalam vā sace kiñci kammaṃ karontam āharāpeti, hatthakammavasena āharāpetvā paribhuñjituṃ vaṭṭati, alajjīhi pana bhikkhūhi vā sāmaṇerehi vā hatthakammaṃ na kāretappaṃ. Ayaṃ tava purisattakare nayo.

---

1. Karonto hi (Sī)

24. Goṇaṃ pana aññāta-ka-appavāritaṭṭhānato āharāpetuṃ na vaṭṭati, āharāpentassa dukkaṭaṃ. Ñātakapavāritaṭṭhānatopi mūlacchejjāya yācituṃ na vaṭṭati, tāvakālikanayena sabbattha vaṭṭati. Evaṃ āharāpitaṅca goṇaṃ rakkhitvā jaggitvā sāmikā paṭicchāpetabbā. Sacassa pādo vā siṅgaṃ vā bhijjati vā nassati vā, sāmikā ce sampaṭicchanti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce sampaṭicchanti, gīvā hoti. Sace “tumahākaṃyeva demā”ti vadanti, na sampaṭicchitabbaṃ. “Vihārassa demā”ti vutte pana “ārāmikānaṃ ācikkhatha jagganattāyā”ti vattabbā.

25. “Sakaṭaṃ dethā”tipi aññāta-ka-appavārite vattuṃ na vaṭṭati, viññatti eva hoti, dukkaṭaṃ āpajjati. Ñātakapavāritaṭṭhāne pana vaṭṭati, tāvakālikam vaṭṭati, kammaṃ pana katvā puna dātabbaṃ. Sace nemi-ādīni bhijjanti, pākātikāni katvā dātabbaṃ, naṭṭhe gīvā hoti. “Tumahākameva demā”ti vutte dārubhaṇḍaṃ nāma sampaṭicchituṃ vaṭṭati. Esa nayo vāsipharasukuṭhārīkudālanikhādanesu valli-ādīsu ca parapariggahitesu. Garubhaṇḍappahonakesuyeva valli-ādīsu viññatti hoti, na tato oraṃ.

26. Anajjhāvutthakaṃ pana yaṃ kiñci āharāpetuṃ vaṭṭati. Rakkhitagopitaṭṭhāneyeva hi viññatti nāma vuccati. Sā dvīsu paccayesu sabbena sabbam na vaṭṭati. Senāsanapaccaye pana “āhāra dehi”ti viññattimattameva na vaṭṭati, parikathobhāsanimittakammāni vaṭṭanti. Tattha uposathāgāraṃ vā bhojanasālaṃ vā aññaṃ vā kiñci senāsaṇaṃ icchato “īmasmiṃ vata okāse evarūpaṃ senāsaṇaṃ kātuṃ vaṭṭatī”ti vā “yuttan”ti vā “anurūpan”ti vāti-ādīnā nayena vacanaṃ **parikathā** nāma. Upāsakā tumhe kuhiṃ vasathāti. Pāsāde bhanteti. “Kiṃ bhikkhūnaṃ pana upāsakā pāsādo na vaṭṭatī”ti evamādivacanaṃ **obhāso** nāma. Manusse disvā rajjuṃ pasāreti, khīle ākoṭāpeti, “kiṃ idaṃ bhante”ti vutte “idha āvāsaṃ karissāmā”ti evamādikaraṇaṃ pana **nimittakammaṃ** nāma. Gilānapaccaye pana viññattipi vaṭṭati, pageva parikathādīni.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Viññattivinicchayakathā samattā.

5. Kulasaṅgahavinicchayakathā

27. **Kulasaṅgahoti** pupphaphalādīhi kulānaṃ saṅgaho kulasaṅgaho. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—kulasaṅgahatthāya mālāvaccchādīni ropetum vā ropāpetum vā siñcītum vā siñcāpetum vā pupphāni ocinitum vā ocināpetum vā ganthitum vā ganthāpetum vā na vaṭṭati. Tattha akappiyavohāro kappiyavohāro pariyāyo obhāso nimittakammanti imāni pañca jānitabbāni.

28. Tattha **akappiyavohāro** nāma allaharitānaṃ koṭṭanaṃ koṭṭāpanaṃ, āvāṭassa khaṇanaṃ khaṇāpanaṃ, mālāvaccchassa ropanaṃ ropāpanaṃ, āliyaṃ bandhanaṃ bandhāpanaṃ, udakassa secanaṃ secāpanaṃ, mātīkāya sammukhakarāṇaṃ, kappiya-udakasiñcanaṃ, hatthapādāmukhadhovanānānānodakasiñcanaṃ. **Kappiyavohāro** nāma “imaṃ rukkhaṃ jāna, imaṃ āvāṭaṃ jāna, imaṃ mālāvaccchaṃ jāna, ettha udakaṃ jāna”ti-ādivacanaṃ sukkhamātīkāya ujukaraṇaṃca. **Pariyāyo** nāma “paṇḍitena mālāvaccchādayo ropāpetabbā, na cirasseva upakārāya samvattantī”ti-ādivacanaṃ. **Obhāso** nāma kudālakhāṇittādīni ca mālāvaccche ca gahetvā ṭhānaṃ. Evaṃ ṭhitaṃ hi sāmaṇerādayo disvā “thero kārapetukāmo”ti gantvā karonti. **Nimittakammaṃ** nāma kudālakhāṇittivāsiphārasu-udakabhājanāni āharitvā samīpe ṭhāpanaṃ.

29. Imāni pañcapi kulasaṅgahatthāya ropanaropāpanādīsu na vaṭṭanti. Phalaparibhogatthāya kappiyākappiyavohāradvayameva na vaṭṭati, itarattayaṃ vaṭṭati. **Mahāpaccariyaṃ** pana “kappiyavohāropi vaṭṭati, yañca attano paribhogatthāya vaṭṭati, taṃ aññapuggalassa vā saṅghassa vā cetiyassa vā atthāyapi vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Ārāmatthāya pana vanatthāya chāyatthāya ca akappiyavohāramattameva na vaṭṭati, sesaṃ vaṭṭati. Na kevalaṅca sesaṃ, yaṃ kiñci mātīkāya ujum kātum kappiya-udakaṃ siñcītum nahānakoṭṭhakaṃ katvā nahāyitum hatthapādāmukhadhovanā-udakāni ca tattha chaḍḍetumpi vaṭṭati. **Mahāpaccariyaṃ** pana **Kurundiyaṅca** “kappiyapathaviyaṃ sayāṃ ropetumpi vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Ārāmādi-atthāya pana ropitassa vā ropāpitassa vā phalaṃ paribhuñjitumpi vaṭṭati.

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 200 piṭṭhādīsu.

30. Ayaṃ pana ādito paṭṭhāya vitthārena āpattivinicchayo— kuladūsanatthāya akappiyapathaviyaṃ mālāvaccamaṃ ropentassa pācittiyañceva dukkaṭaṅga, tathā akappiyavohārena ropāpentassa. Kappiyapathaviyaṃ ropanepi ropāpanepi dukkaṭameva. Ubhayatrāpi sakim āṇattiyā bahūnampi ropane ekameva sapācittiyadukkaṭaṃ vā suddhadukkaṭaṃ vā hoti. Paribhogatthāya kappiyabhūmiyaṃ vā akappiyabhūmiyaṃ vā kappiyavohārena ropāpane anāpatti. Ārāmādi-atthāyapi akappiyapathaviyaṃ ropentassa vā akappiyavacanena ropāpentassa vā pācittiyaṃ. Ayaṃ pana nayo **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** na suṭṭhu vibhatto, **Mahāpaccariyaṃ** pana vibhattoti.

Siñcanasiñcāpane pana akappiya-udakena sabbattha pācittiyaṃ, kuladūsanaparibhogatthāya dukkaṭampi. Kappiyena tesameva dvinnam atthāya dukkaṭaṃ, paribhogatthāya cettha kappiyavohārena siñcāpane anāpatti. Āpattiṭṭhāne pana dhārāvaccchedavasena payogabahulatāya ca āpattibahulatā veditabbā.

Kulasaṅgahatthāya ocinane pupphagaṇanāya dukkaṭapācittiyāni, aññattha pācittiyāneva. Bahūni pana pupphāni ekapayogena ocinanto payogavasena kāretabbo. Ocinaṇe kuladūsanatthāya sakim āṇatto bahumpi ocināti, ekameva sapācittiyadukkaṭaṃ, aññatra pācittiyameva.

31. Ganthanaganthāpanesu pana sabbāpi cha pupphavikatiyo veditabbā—ganthimaṃ gopphimaṃ vedhimaṃ veṭhimaṃ pūrimaṃ vāyimanti. Tattha **ganthimaṃ** nāma sadaṇḍakesu vā uppalapadumādīsū aññesu vā dīghavaṇṭesu pupphesu daṭṭhabbaṃ. Daṇḍakena vā daṇḍakam, vaṇṭena vā vaṇṭam ganthetvā katameva hi ganthimaṃ. Tam bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā kātumpi akappiyavacanena kārāpetumpi na vaṭṭati, “evaṃ jāna, evaṃ kate sobheyya, yathā etāni pupphāni na vikiriyaṃ, tathā karohi”ti-ādinaṃ pana kappiyavacanena kārāpetum vaṭṭati.

Gopphimaṃ nāma suttana vā vākādīhi vā vassikapupphādīnaṃ ekatovaṇṭika-ubhatovaṇṭikamālāvasena gopphanam, vākam vā rajjum vā diguṇam katvā kattha avaṇṭakāni nīpapupphādīni² pavesetvā paṭipāṭiyā bandhanti, etampi gopphimeva. Sabbam purimanayeneva na vaṭṭati.

1. Dhārūpacchedavasena (Si)

2. Makulapupphādīni (Ka)

Vedhimam nāma savaṇṭakāni vassikapupphādīni vaṇṭe, avaṇṭakāni vakulapupphādīni attano chiddesu sūcitālahīrādīhi vinivijjhivā āvunanti, etaṃ vedhimam nāma. Taṃ purimanayeneva na vaṭṭati. Keci pana kadalikkhandhamhi kaṇṭake vā tālahīrādīni vā pavesetvā tattha pupphāni vinivijjhivā ṭhapenti, keci kaṇṭakasākhāsu, keci pupphachattapupphakūṭāgārakaraṇattham chatte ca bhittiyañca pavesetvā ṭhapitakaṇṭakesu, keci dhammāsanavitāne baddhakaṇṭakesu, keci kaṇikārapupphādīni salākāhi vijjhanti, chattādichattam viya karonti, taṃ ati-oḷārikameva. Puppavijjhanattham pana dhammāsanavitāne kaṇṭakampi bandhitum kaṇṭakādīhi vā ekapupphampi vijjhitudum puppheyeva vā puppham pavesetum na vaṭṭati. Jālavitānavedikanāgadantakapupphapaṭicchakatālapaṇṇaguḷakādīnam pana chiddesu asokapiṇḍiyā vā antaresu pupphāni pavesetum na doso. Na hetam vedhimam hoti. Dhammarajjuyampi eseva nayo.

Veṭṭhimam nāma pupphadāmapupphahatthakesu daṭṭhabbam. Keci hi matthakadāmam karontā heṭṭhā ghaṭakākāram dassetum pupphehi veṭṭenti, keci aṭṭha aṭṭha vā dasa dasa vā uppalapupphādīni suttana vā vākena vā daṇḍakesu bandhitvā uppalahatthake vā padumahatthake vā karonti, taṃ sabbam purimanayeneva na vaṭṭati. Sāmaṇerehi uppāṭetvā thale ṭhapita-uppalādīni kāsāvena bhaṇḍikampi bandhitum na vaṭṭati. Tesamyeva pana vākena vā daṇḍakena vā bandhitum amsabhaṇḍikam vā kātum vaṭṭati. Amsabhaṇḍikam nāma khandhe ṭhapitakāsāvassa ubho ante āharitvā bhaṇḍikam¹ katvā tasmim pasibbake viya pupphāni pakkhipanti, ayam vuccati amsabhaṇḍikā, etaṃ kātum vaṭṭati. Daṇḍakehi paduminipaṇṇam vijjhivā uppalādīni paṇṇena veṭṭetvā gaṇhanti, tatrāpi pupphānam upari paduminipaṇṇameva bandhitum vaṭṭati, heṭṭhā daṇḍakam² pana bandhitum na vaṭṭati.

Pūrimam nāma mālāguṇe ca pupphapaṭe ca daṭṭhabbam. Yo hi mālāguṇena cetiyam vā bodhim vā vedikam vā parikkhipanto puna ānetvā purimaṭṭhānam atikkāmeti, ettāvātā pūrimam nāma hoti, ko pana pādo anekakkhattum parikkhipantassa. Nāgadantakantarehi³ pavesetvā haranto olambakam katvā puna nāgadantakam parikkhipati, etampi pūrimam nāma.

---

1. Gaṇṭhim (Sī)

2. Heṭṭhādaṇḍakā (Sī)

3. Nāgadantakantare hi (Sī)

Nāgadantake pana pupphavalayaṃ pavesetuṃ vaṭṭati. Mālāguṇehi pupphapaṭaṃ karonti, tatrāpi ekameva mālāguṇaṃ harituṃ vaṭṭati. Puna paccāharato pūrimameva hoti. Taṃ sabbaṃ purimanayeneva na vaṭṭati. Mālāguṇehi pana bahūhipi kataṃ pupphadāmaṃ labhitvā āsanamatthakādīsū bandhituṃ vaṭṭati. Atidīghaṃ pana mālāguṇaṃ ekavāraṃ haritvā parikkhipitvā puna itarassa bhikkhuno dātuṃ vaṭṭati, tenapi tatheva kātuṃ aṭṭati.

Vāyimaṃ nāma pupphajālapupphapaṭapuppharūpesu daṭṭhabbaṃ. Cetiye pupphajālaṃ karontassa ekamekamhi jālachiddake dukkaṭaṃ. Bhittichattabodhitthambhādīsūpi eseva nayo. Pupphapaṭaṃ pana parehi pūritampi vāyituṃ na labbhati. Gopphimapuppheheva hatthi-assādirūpakāni karonti, tānipi vāyimaṭṭhāne tiṭṭhanti. Purimanayeneva sabbaṃ na vaṭṭati. Aññehi kataparicchede pana pupphāni ṭhapentena hatthi-assādirūpakampi kātuṃ vaṭṭati. **Mahāpaccariyaṃ** pana kaḷambakena aḍḍhacandakena saddhiṃ aṭṭha pupphavikatiyo vuttā.

32. Tattha **kaḷambakoti** aḍḍhacandakantare ghaṭikadāma-olambako vutto. **Aḍḍhacandakoti** aḍḍhacandakārena mālāguṇaparikkhepo. Tadubhayampi pūrimameva pavitṭhaṃ. **Kurundiyaṃ** pana “dve tayo mālāguṇe ekato katvā pupphadāmakaraṇampi vāyimaṃyevā”ti vuttaṃ. Tampi idha pūrimaṭṭhāneyeva pavitṭhaṃ. Na kevalaṅca pupphadāmameva, piṭṭhamayaḍāmampi geṇḍukapupphadāmampi **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Kharapattadāmampi sikkhāpadassa sādharāṇattā bhikkhūnampi bhikkhunīnampi neva kātuṃ, na kārapetuṃ vaṭṭati, pūjānimittaṃ pana kappiyavacanaṃ sabbattha vattuṃ vaṭṭati. Pariyāya-obhāsanimittakammāni vaṭṭantiyeva.

Yo haritvā vā harāpetvā vā pakkosivā vā pakkosāpetvā vā sayāṃ vā upagatānaṃ yaṃ kiñci attano santakaṃ pupphaṃ kulasaṅgahatthāya deti, tassa dukkaṭaṃ, parasantakaṃ deti, dukkaṭameva. Theyyacittena deti, bhaṇḍagghena kāretabbo. Esa nayo saṅghikepi. Ayaṃ pana viseso— senāsanatthāya niyamitaṃ issaravatāya dadato thullaccayanti.

33. Pupphaṃ nāma kassa dātuṃ vaṭṭati, kassa na vaṭṭatīti? Mātāpitūnaṃ tāva haritvāpi harāpetvāpi pakkosivāpi pakkosāpetvāpi dātuṃ

vaṭṭati, sesaññatakānaṃ pakkosāpetvāva. Tañca kho vatthupūjanatthāya, maṇḍanatthāya pana sivaliṅgādipūjanatthāya vā kassacipi dātum na vaṭṭati. Mātāpitūnañca harāpentena ñātisāmaṇereheva harāpetabbaṃ. Itare pana yadi sayameva icchanti, vaṭṭati. Sammatena pupphabhājakena pupphabhājanakāle sampattānaṃ sāmaṇeraṇaṃ upaḍḍhabhāgaṃ dātum vaṭṭati. **Kurundiyaṃ** pana “sampattagihīnaṃ upaḍḍhabhāgaṃ”, **Mahāpaccariyaṃ** “cūḷakaṃ¹ dātum vaṭṭati”ti vuttaṃ. Asammatena apaloketvā dātabbaṃ. Ācariyupajjhāyesu sagāravā sāmaṇerā bahūni pupphāni āharitvā rāsīm katvā ṭhapenti, therā pātova sampattānaṃ saddhivihārikādīnaṃ upāsakādīnaṃ vā “tvaṃ idaṃ gaṇha, tvaṃ idaṃ gaṇhā”ti denti, pupphadānaṃ nāma na hoti. “Cetiyaṃ pūjessāmā”ti gahetvā gacchantāpi pūjaṃ karontāpi tattha tattha sampattānaṃ cetiyapūjanatthāya denti, etampi pupphadānaṃ nāma na hoti. Upāsake akkapupphādīhi pūjente disvā “vihāre kaṇikārapupphādīni atthi, upāsakā tāni gahetvā pūjethā”ti vattumpi vaṭṭati. Bhikkhū pupphapūjaṃ katvā divātaraṃ gāmaṃ pavitṭhe “kiṃ bhante atidivā pavitṭhatthā”ti pucchanti, “vihāre pupphāni bahūni, pūjaṃ akarimhā”ti vadanti. Manussā “bahūni kira vihāre pupphāni”ti punadivase pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ gahetvā vihāraṃ gantvā pupphapūjañca karonti dānañca denti, vaṭṭati.

34. Manussā “mayam bhante asukadivasam nāma pūjessāmā”ti pupphavāraṃ yācitvā anuññātadivase āgacchanti, sāmaṇerehi ca pageva pupphāni ocinitvā ṭhapitāni honti, te rukkhesu pupphāni apassantā “kuhiṃ bhante pupphāni”ti vadanti, sāmaṇerehi ocinitvā ṭhapitāni, tumhe pana pūjetvā gacchatha, saṃgho aññaṃ divasaṃ pūjessatīti. Te pūjetvā dānaṃ datvā gacchanti, vaṭṭati. **Mahāpaccariyaṃ** pana **Kurundiyañca** “therā sāmaṇerehi dāpetum na labhanti, sace sayameva tāni pupphāni tesam denti, vaṭṭati. Therehi pana ‘sāmaṇerehi ocinitvā ṭhapitāni’ti ettakameva vattabbaṃ”ti vuttaṃ. Sace pana pupphavāraṃ yācitvā anocitesu pupphesu yāgubhattādīni ādāya āgantvā sāmaṇere “ocinitvā dethā”ti vadanti, ñātisāmaṇeraṇaṃyeva ocinitvā dātum vaṭṭati. Aññātake ukkhipitvā rukkhasākhāya ṭhapenti, na orohitvā palāyitabbaṃ, ocinitvā dātum

---

1. Cūḷabhāgaṃ (Si)

vaṭṭati. Sace pana koci dhammakathiko “bahūni upāsakā vihāre pupphāni, yāgubhattādīni ādāya gantvā pupphapūjam karoṭhā”ti vadati, tasseva na kappatīti **Mahāpaccariyaṅca Kurundiyaṅca** vuttam. **Mahā-aṭṭhakathāyam** pana “etaṃ akappiyam na vaṭṭati”ti avisesena vuttam.

35. Phalampi attano santakam vuttanayeneva mātāpitūnaṅca sesaṅāṭīnaṅca dātum vaṭṭati. Kulasaṅgahatthāya pana dentassa vuttanayeneva attano santake parasantake saṅghike senāsanatthāya niyamite ca dukkaṭādīni veditabbāni. Attano santakamyeva gilānamanussānam vā sampatta-issarānam vā khīṇaparibbayānam vā dātum vaṭṭati, phaladānam na hoti. Phalabhājakenapi sammatena saṅghassa phalabhājanakāle sampattamanussānam upaḍḍhabhāgam dātum vaṭṭati, asammatenā apaloketvā dātabbam. saṅghārāmepe phalaparicchena vā rukkharicchedena vā katikā kātabbā “tato gilānamanussānam vā aññesam vā phalam yācantānam yathāparicchena cattāri pañca phalāni dātabbāni, rukkḥā vā dassetabbā ‘ito gahetum labbhatī’ti”. “Idha phalāni sundarāni, ito gaṇhathā”ti evam pana na vattabbam. Attano santakam sirīsacuṇṇam vā aññam vā yam kiñci kasāvam kulasaṅgahatthāya deti, dukkaṭam. Parasantakādīsupi vuttanayeneva vinicchayo veditabbo. Ayam pana viseso—saṅghassa rakkhitagopitāpe rukkḥachalli¹ garubhaṇḍamevāti. Mattikadantakaṭṭhavelupaṇṇesupi garubhaṇḍūpagam ñatvā cuṇṇe vuttanayeneva vinicchayo veditabbo.

36. **Jaṅghapesaniyanti** gihīnam dūteyyam sāsanaharaṇakammam vuccati, tam na kātabbam. Gihīnañhi sāsanam gahetvā gacchantassa pade pade dukkaṭam. Tam kammam nissāya laddhabhojanam bhūñjantassapi ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭam. Paṭhamam sāsanam aggahetvāpi pacchā “ayam dāni so gāmo, handa nam sāsanam ārocemī”ti maggā okkamantassapi pade pade dukkaṭam. Sāsanam ārocetvā laddhabhojanam bhūñjato purimanayeneva dukkaṭam. Sāsanam aggahetvā āgatena pana “bhante tasmim gāme itthannāmassa kā pavattī”ti pucchiyamānena kathetum vaṭṭati, pucchitapañhe doso natthi. Pañcannam pana sahadhammikānam mātāpitūnam paṇḍupalāsassa attano

---

1. Rukkḥavalli (Sī)

veyyāvaccakarassa sāsanaṃ harituṃ vaṭṭati, gihīnañca kappiyasāsanaṃ, tasmā “mama vacanena Bhagavato pāde vandathā”ti vā “cetiyaṃ paṭimaṃ bodhiṃ saṃghattheraṃ vandathā”ti vā “cetiye gandhapūjaṃ karoṭhā”ti vā “pupphapūjaṃ karoṭhā”ti vā “bhikkhū sannipāṭetha, dānaṃ dassāma, dhammaṃ desāpayissāmā”ti vā īdisesu sāsanesu kukkucçaṃ na kātappaṃ. Kappiyasāsanaṃ hi etāni, na gihīnaṃ gihikammaṭṭisaṃyuttānīti. Imehi pana aṭṭhahi kuladūsakakammehi uppannapaccayā pañcannampi sahadhammikānaṃ na kappanti. Abhūtārocanarūpiyasamvohārehi uppannapaccayasadisāva honti.

Pabbājanīyakammakato pana yasmim̄ gāme vā nigame vā kuladūsakakammaṃ kataṃ, yasmim̄ca vihāre vasati, neva tasmim̄ gāme vā nigame vā carituṃ labhati, na vihāre vasituṃ. Paṭippassaddhakammenapi ca tena yesu kulesu pubbe kuladūsakakammaṃ kataṃ, tato uppannapaccayā na gahetabbā, āsavakkhayapattenapi na gahetabbā, akappiyāva honti. “Kasmā na gaṇhathā”ti pucchitena “pubbe evaṃ katattā”ti vutte sace vadanti “na mayaṃ tena kāraṇena dema, idāni sīlavantatāya demā”ti, gahetabbā. Pakatiyā dānaṭṭhāneyeva kuladūsakakammaṃ kataṃ hoti, tato pakatidānameva gahetuṃ vaṭṭati. Yaṃ vaḍḍhetvā denti, taṃ na vaṭṭati. Yasmā ca pucchitapañhe doso natthi, tasmā aññampi bhikkhuṃ pubbaṇhe vā sāyanhe vā antaragharaṃ pavittṭhaṃ koci puccheyya “kasmā bhante carathā”ti. Yenatthena carati, taṃ ācikkhitvā “laddhaṃ na laddhaṃ”ti vutte sace na laddhaṃ, “na laddhaṃ”ti vatvā yaṃ so deti, taṃ gahetuṃ vaṭṭati.

37. “Na ca bhikkhave paṇidhāya araññe vatthabbaṃ, yo vaseyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca bhikkhave paṇidhāya piṇḍāya caritabbaṃ -pa- na ca bhikkhave paṇidhāya caṅkamitabbaṃ -pa- na ca bhikkhave paṇidhāya ṭhātabbaṃ -pa- na ca bhikkhave paṇidhāya nisīditabbaṃ -pa- na ca bhikkhave paṇidhāya seyyā kappetabbā, yo kappeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vuttattā “evaṃ² araññe vasantaṃ maṃ jano arahatte vā sekkhabhūmiyaṃ vā sambhāvesati, tato lokassa sakkato bhavissāmi garukato mānito pūjito”ti evaṃ patthanaṃ katvā araññe na vasitabbaṃ. Evaṃ paṇidhāya “araññe vasissāmi”ti

1. Vi 1. 139 piṭṭhādīsu.

2. Vi-Ṭṭha 2. 92 piṭṭhādīsu.

gacchantassa padavāre padavāre dukkaṭaṃ, tathā araṅṅe kuṭikaraṇacaṅkamananisīdananivāsanapārūpanādīsū sabbakiccesu payoge payoge dukkaṭaṃ, tasmā evaṃ araṅṅe na vasitabbaṃ. Evaṃ vasanto hi sambhāvanaṃ labhatu vā mā vā, dukkaṭaṃ āpajjati. Yo pana samādinnaḍḍhutaṅgo “dhutaṅgaṃ rakkhissāmi”ti vā “gāmaṅte me vasato cittaṃ vikkhipati, araṅṅaṃ sappāyaṃ”ti cintetvā vā “addhā araṅṅe tiṇṇaṃ vivekānaṃ aṅṅataraṃ pāpuṇissāmi”ti vā “araṅṅaṃ pavisitvā arahattaṃ apāpuṇitvā na nikkhamissāmi”ti vā “araṅṅavāso nāma Bhagavatā pasattho, mayi ca araṅṅe vasante bahū sabrahmacārī gāmaṅtaṃ hitvā āraṅṅakā bhavissanti”ti vā evaṃ anavajjavāsaṃ vasitukāmo hoti, teneva vasitabbaṃ. Piṇḍāya carantassapi “abhikkantādīni saṅṅhapetvā piṇḍāya carissāmi”ti nivāsanapārūpanakiccato pabhuti yāva bhojanapariyosānaṃ, tāva payoge payoge dukkaṭaṃ, sambhāvanaṃ labhatu vā mā vā, dukkaṭameva. Khandhakavattasekhiyavattaparipūraṅatthaṃ pana sabrahmacārīnaṃ diṭṭhānugati-āpajjanatthaṃ vā pāsādikehi abhikkamaṇṇikkamādīhi piṇḍāya pavisanto anupavajjo viññūnaṃ. Caṅkamaṇṇādīsūpi eseva nayo.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayaṅgahe

Kulasaṅgahavinicchayakathā samattā.

6. Macchamaṅsavinicchayakathā

38. **Macchamaṅsesu** pana macchaggaṅaṅena sabbampi jalajaṃ vuttaṃ. Tattha akappiyaṃ nāma natthi. Maṅsesu pana manussahatthi-assasunakha-ahisīhabyagghadīpi-acchataracchānaṃ vasena dasa maṅsāni akappiyāni. Tattha manussamaṅse thullaccayaṃ, sesesu dukkaṭaṃ. Iti imesaṃ manussādīnaṃ dasannaṃ maṅsampi aṅṅhipi lohitampi cammampi lomampi sabbaṃ na vaṅṅati. Vasāsu pana ekā manussavasāva na vaṅṅati. Khīrādīsū akappiyaṃ nāma natthi. Imesu pana akappiyamaṅsesu aṅṅhi-ādīsū vā yaṃ kiṅci ṅatvā vā aṅṅatvā vā khādantassa āpattiyeva. Yadā jānāti, tadā desetabbā. “Apucchitvā khādissāmi”ti gaṅṅhato paṅṅiggagaṅeṇi dukkaṭaṃ, “pucchitvā khādissāmi”ti

gaṇhato anāpatti. Uddissakataṃ pana jānitvā khādantasseva āpatti, pacchā jānanto āpattiyā na kāretabbo¹.

Tattha² **uddissakataṃ** nāma bhikkhūnaṃ atthāya vadhitvā sampāditaṃ macchamaṃsaṃ. Ubhayampi hi uddissakataṃ na vaṭṭati. Tampi adiṭṭhaṃ asutaṃ aparisaṅkitaṃ vaṭṭati. Tikoṭiparisuddhañhi macchamaṃsaṃ Bhagavatā anuññātaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ aparisaṅkitaṃ. Tattha **adiṭṭhaṃ** nāma bhikkhūnaṃ atthāya migamacche vadhitvā gayhamānaṃ adiṭṭhaṃ. **Asutaṃ** nāma bhikkhūnaṃ atthāya migamacche vadhitvā gahitanti asutaṃ. **Aparisaṅkitaṃ** pana diṭṭhaparisaṅkitaṃ sutaparisaṅkitaṃ tadubhayavinimuttaparisaṅkitaṃ nāma nātaṃ tabbipakkhato jānitabbaṃ. Kathaṃ? Idha bhikkhū passanti manusse jālavāgurādīhatthe gāmato vā nikkhamante araṇṇe vā vicarante. Dutiyadivase ca nesaṃ taṃ gāmaṃ piṇḍāya pavīṭṭhānaṃ samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ abhiharanti. Te tena diṭṭhena parisaṅkanti “bhikkhūnaṃ nu kho atthāya katan”ti, idaṃ **diṭṭhaparisaṅkitaṃ**, etaṃ gahetuṃ na vaṭṭati. Yaṃ evaṃ aparisaṅkitaṃ, taṃ vaṭṭati. Sace pana te manussā “kasmā bhante na gaṇhathā”ti pucchitvā tamatthaṃ sutvā “nayidaṃ bhante bhikkhūnaṃ atthāya katan, amhehi attano atthāya vā rājayuttādīnaṃ vā atthāya katan”ti vadanti, kappati.

Na heva kho bhikkhū passanti, apica kho suṇanti “manussā kira jālavāgurādīhatthā gāmato vā nikkhamanti, araṇṇe vā vicaranti”ti. Dutiyadivase ca tesāṃ taṃ gāmaṃ piṇḍāya pavīṭṭhānaṃ samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ abhiharanti. Te tena sutena parisaṅkanti “bhikkhūnaṃ nu kho atthāya katan”ti, idaṃ **sutaparisaṅkitaṃ** nāma, etaṃ gahetuṃ na vaṭṭati. Yaṃ evaṃ aparisaṅkitaṃ, taṃ vaṭṭati. Sace pana te manussā “kasmā bhante na gaṇhathā”ti pucchitvā tamatthaṃ sutvā “nayidaṃ bhante bhikkhūnaṃ atthāya katan, amhehi attano atthāya vā rājayuttādīnaṃ vā atthāya katan”ti vadanti, kappati.

Na heva kho pana bhikkhū passanti na suṇanti, apica kho tesāṃ taṃ gāmaṃ piṇḍāya pavīṭṭhānaṃ pattaṃ gahetvā samacchamaṃsaṃ piṇḍapātaṃ abhisāṅkharitvā abhiharanti. Te parisaṅkanti “bhikkhūnaṃ nu kho atthāya katan”ti, idaṃ **tadubhayavinimuttaparisaṅkitaṃ** nāma, etaṃ gahetuṃ na vaṭṭati. Yaṃ evaṃ aparisaṅkitaṃ, taṃ vaṭṭati. Sace pana te manussā “kasmā bhante na gaṇhathā”ti

1. Vi-Ṭṭha 3. 376 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 189 piṭṭhe.

pucchitvā tamattham sutvā “nayidaṃ bhante bhikkhūnaṃ atthāya kataṃ, amhehi attano atthāya vā rājayuttādīnaṃ vā atthāya kataṃ, pavattamaṃsaṃ vā kappiyameva labhitvā bhikkhūnaṃ atthāya sampāditaṃ”ti vadanti, kappati. Matānaṃ petakiccatthāya maṅgalādīnaṃ vā atthāya katēpi eseva nayo. Yaṃ yaṃ hi bhikkhūnaṃyeva atthāya akataṃ, yattha ca nibbematiko hoti, taṃ sabbaṃ kappati.

39. Sace pana ekasmiṃ vihāre bhikkhūnaṃ uddissakataṃ hoti, te ca attano atthāya katabhāvaṃ na jānanti, aññe jānanti. Ye jānanti, tesāṃ na vaṭṭati, itaresāṃ pana vaṭṭati. Aññe na jānanti, teyeva jānanti, tesāṃyeva na vaṭṭati, aññesaṃ vaṭṭati. Tepi “amhākaṃ atthāya katan”ti jānanti, aññēpi “etesāṃ atthāya katan”ti jānanti, sabbesampi na vaṭṭati. Sabbe na jānanti, sabbesampi vaṭṭati. Pañcasu hi sahadhammikesu yassa vā tassa vā atthāya uddissakataṃ sabbesaṃ na kappati.

Sace pana koci ekaṃ bhikkhuṃ uddissa pāṇaṃ vadhitvā tassa pattaṃ pūretvā deti, so ca attano atthāya katabhāvaṃ jānaṃyeva gahetvā aññassa bhikkhuno deti, so taṃ tassa saddhāya paribhuñjati, kassa āpattīti? Dvinnampi anāpatti. Yañhi uddissa kataṃ, tassa abhuttatāya anāpatti, itarassa ajānanatāya. Kappiyamaṃsassa hi paṭiggahaṇe āpatti natthi, uddissakatañca ajānitvā bhuttassa pacchā ñatvā āpattidesanākkiccaṃ nāma natthi. Akappiyamaṃsaṃ pana ajānitvā bhuttena pacchā ñatvāpi āpatti desetabbā. Uddissakatañhi ñatvā bhuñjatova āpatti, akappiyamaṃsaṃ ajānitvā bhuñjantassapi āpattiyeva, tasmā āpattibhīrukena rūpaṃ sallakkhentaṃ napi pucchitvāva maṃsaṃ paṭiggahetabbam. Paribhogakāle “pucchitvā paribhuñjissāmi”ti vā gahetvā pucchitvāva paribhuñjitabbam. Kasmā? Duviññeyyattā. Acchamaṃsampi hi sūkaramaṃsasadisāṃ hoti, dīpimaṃsādīni ca migamaṃsādisadisāni, tasmā pucchitvā gahaṇameva vattanti vadanti.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Macchamaṃsavinicchayakathā samattā.

7. Anāmāsavinicchayakathā

40. **Anāmāsanti** na parāmasitabbaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—yasmā mātā vā hotu dhītā vā bhaginī vā, itthī nāma sabbāpi brahmacariyassa pārībanthikāva² anāmāsā ca, tasmā “ayaṃ me mātā, ayaṃ me dhītā, ayaṃ me bhaginī”ti gehassitapemena āmasatopi dukkaṭameva vuttaṃ. Imaṃ pana Bhagavato āṇaṃ anussarantena sacepi nadīsotena vuyhamānaṃ mātaraṃ passati, neva hatthena parāmasitabbā, paṇḍitena pana bhikkhunā nāvā vā phalakaṃ vā kadalikkhando vā dārukkhandho vā upasaṃharitabbo. Tasmim̐ asati kāsāvampi upasaṃharitvā purato ṭhapetabbaṃ, “ettha gaṇhāhī”ti pana na vattabbā. Gahite “parikkhāraṃ kaḍḍhāmī”ti kaḍḍhantena gantabbaṃ. Sace pana bhāyati, purato purato gantvā “mā bhāyī”ti samassāsetabbā. Sace bhāyamānā³ puttassa sahasā khandhe vā abhiruhati, hatthe vā gaṇhāti, na “apehi mahallike”ti niddhunitabbā, thalaṃ pāpetabbā. Kaddame laggāyapi kūpe patitāyapi eseva nayo. Tatrāpi hi yottaṃ vā vatthaṃ vā pakkhipitvā hatthena gahitabhāvaṃ ñatvā uddharitabbā, na tveva āmasitabbā.

Na kevalaṅca mātugāmaṃ sarīrameva anāmāsaṃ, nivāsanapārūpanampi ābharaṇabhaṇḍampi antamaso tiṇaṇḍupakaṃ vā tālapaṇṇamuddikaṃ vā upādāya anāmāsameva. Taṅca kho nivāsanapāvuraṇaṃ piḷandhanatthāya ṭhapitameva. Sace pana nivāsaṇaṃ vā pārūpanaṃ vā parivattetvā cīvaratthāya pādamaṅgale ṭhabeti, vaṭṭati. Ābharaṇabhaṇḍesu pana sīsapasādhanadantasūci-ādikappiyabhaṇḍaṃ “imaṃ bhante tumhākaṃ dema, gaṇhathā”ti dīyamānaṃ sipāṭikāsūci-ādi-upakaraṇatthāya gahetabbaṃ. Suvaṇṇarajataṃuttādīmaṃ pana anāmāsameva, dīyamānampi na gahetabbaṃ. Na kevalaṅca etāsaṃ sarīrūpagameva anāmāsaṃ, itthisaṇṭhānena kataṃ kaṭṭharūpampi dantarūpampi ayarūpampi loharūpampi tipurūpampi potthakarūpampi sabbaratanarūpampi antamaso piṭṭhamayarūpampi anāmāsameva. Paribhogatthāya pana “idaṃ tumhākaṃ hotū”ti labhitvā ṭhabetvā sabbaratanamayaṃ avasesaṃ bhinditvā upakaraṇārahaṃ upakaraṇe, paribhogārahaṃ paribhoge upanetuṃ vaṭṭati.

1. Vi-Ṭṭha 2. 128 piṭṭhādīsu.

2. Pārībandhikāva (Ka)

3. Miyyamānā (Sī)

41. Yathā ca itthirūpakam, evaṃ sattavidham dhaññampi anāmāsameva. Tasmā khattamajjhena gacchantena tatthajātakampi dhaññaphalam na āmasantena gantabbam. Sace gharadvāre vā antarāmagge vā dhaññam pasāritam hoti, passena ca maggo atthi, na maddantena gantabbam. Gamanamagge asati maggam adhiṭṭhāya gantabbam. Antaraghare dhaññassa upari āsanam paññapetvā denti, nisīditum vaṭṭati. Keci āsanasālāya dhaññam ākiranti, sace sakkā hoti harāpetum, harāpetabbam. No ce, ekamantaṃ dhaññam amaddantena piṭṭhakam paññapetvā nisīditabbam. Sace okāso na hoti, manussā dhaññamajjheveva paññapetvā denti, nisīditabbam. Tatthajātakāni muggamāsādini aparaññānipi tālapanasādini vā phalāni kīḷantena na āmasitabbāni. Manussehi rāsikatesupi eseva nayo. Araññe pana rukkhato patitāni phalāni “anupasampannānam dassāmī”ti gaṇhitum vaṭṭati.

42. Muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavālam rajataṃ jatarūpaṃ lohitaṅko masāragallanti imesu dasasu ratanesu **muttā** adhotā aviddhā yathājātāva āmasitum vaṭṭati, sesā anāmāsāti vadanti, taṃ na gahetabbam. **Mahāpaccariyaṃ** pana “muttā dhotāpi adhotāpi anāmāsā, bhaṇḍamūlatthāya ca sampaṭicchitum na vaṭṭati, kuṭṭharogassa bhesajjatthāya pana vaṭṭatī”ti vuttaṃ, taṃ yuttaṃ. Antamaso jātiphalikam upādāya sabbopi nīlapitādivaṇṇabhedo **maṇi** dhotaviddhavaṭṭito anāmāso, yathājāto pana ākaramutto pattādibhaṇḍamūlattham sampaṭicchitum vaṭṭatīti vuttaṃ, tampi **Mahāpaccariyaṃ** paṭikkhittam. Pacitvā kato kācamaṇiyeveko vaṭṭatīti vuttaṃ. **Veḷuriyepi** maṇisadisova vinicchayo.

Saṅkho dhamanaṅkho ca dhotaviddho ca ratanamisso anāmāso, pānīyasaṅkho dhotopi adhotopi āmāsova. Sesaṅca añjanādibhesajjatthāyapi bhaṇḍamūlatthāya sampaṭicchitum vaṭṭati. **Silā** dhotaviddhā ratanasammuttā mugga-avaṇṇāva anāmāsā, sesā satthakanighaṃsanādi-atthāya gaṇhitum vaṭṭati. Ettha ca **ratanasammuttā**ti suvaṇṇena saddhim yojetvā pacitvā katāti vadanti. **Pavālam** dhotaviddham anāmāsam, sesam āmāsaṅca bhaṇḍamūlatthaṅca sampaṭicchitum vaṭṭatīti vadanti, taṃ na

gahetabbaṃ. **Mahāpaccariyaṃ** pana “dhotampi adhotampi sabbaṃ anāmāsañca na ca sampāṭicchitum vaṭṭati”ti vuttaṃ, taṃ yuttaṃ.

Rajatañca jātārūpañca katabhaṇḍampi akatabhaṇḍampi sabbena sabbaṃ bijato paṭṭhāya anāmāsañca asampāṭicchaniyāñca. Uttaraṛājaputto kira suvaṇṇacetiyaṃ kārapetvā Mahāpadumattherassa pesesi. Thero “na kappatī”ti paṭikkhipi. Cetiyaḡhare suvaṇṇapadumasuvaṇṇabubbulakādīni honti, etānipi anāmāsāni. Cetiyaḡharagopakā pana rūpiyaḡhaḍḍakaṭṭhāne ṭhitā, tasmā tesam keḷāpayitum vaṭṭatīti vuttaṃ. **Kurundiyaṃ** pana tampi paṭikkhittam, suvaṇṇacetiye kacavameva haritum vaṭṭatīti ettakameva anuññātāṃ. Ārakūḷalohampi¹ jātārūpagatikameva anāmāsanti sabbaṭṭhakathāsu vuttaṃ. Senāsanaparibhoge pana sabbopi kappiyo, tasmā jātārūparajatamayā sabbepi senāsanaparikkhārā āmāsā, bhikkhūnaṃ dhammavinayavaṇṇanaṭṭhāne ratanaṃḍape karonti phalikatthambhe ratanaḍāmapaṭiṃḍite, tattha sabbūpakaraṇāni bhikkhūnaṃ paṭijaggitum vaṭṭanti. **Lohitañca masāragallā** dhotaviddhā anāmāsā, itare āmāsā, bhaṇḍamūlatthāya ca sampāṭicchitum vaṭṭatīti vuttaṃ. **Mahāpaccariyaṃ** pana “dhotāpi adhotāpi sabbaso anāmāsā, na ca sampāṭicchitum vaṭṭanti”ti paṭikkhittam.

43. Sabbaṃ **āvudhabhaṇḍam** anāmāsam, bhaṇḍamūlatthāya dīyamānampi na sampāṭicchitabbaṃ. Satthavaṇijjā nāma na vaṭṭati. Suddhadhanudaṇḍopi dhanujiyāpi patodopi tomaropi aṅkusopi antamaso vāsipharasu-ādīnipi āvudhasaṅkhepena katāni anāmāsāni. Sace kenaci vihāre satti vā tomaro vā ṭhapito hoti, vihāram jaggantena “harantū”ti sāmikānaṃ pesetabbaṃ. Sace na haranti, taṃ acālentena vihāro paṭijaggitabbo. Yuddhabhūmiyaṃ pana patitam asim vā sattim vā tomaram vā disvā pāsāṇena vā kenaci vā asim bhinditvā satthakatthāya gahetum vaṭṭati. Itarānipi viyojetvā kiñci satthakatthāya, kiñci kattaradaṇḍādi-atthāya gahetum vaṭṭati. “Idam gaṇhathā”ti dīyamānaṃ pana vināsetvā “kappiyabhaṇḍam karissāmī”ti sabbampi sampāṭicchitum vaṭṭati.

---

1. Hārakūḷalohampi (Sī)

Macchajālapakkhijālādīnīpi phalakaajālikādīnīpi saraparittānānīpi sabbāni anāmāsāni, paribhogatthāya labbhamānesu pana jālaṃ tāva “āsanassa vā cetiyassa vā upari bandhissāmi, chattam vā veṭhessāmi”ti gahetuṃ vaṭṭati. Saraparittānaṃ sabbampi bhaṇḍamūlatthāya sampaṭicchituṃ vaṭṭati. Parūparodhanivāraṇaṅhi etaṃ, na uparodhakaranti. Phalakaṃ “dantakaṭṭhabhājanaṃ karissāmi”ti gahetuṃ vaṭṭati.

Cammavinaddhāni vīṇābheri-ādīni anāmāsāni. **Kurundiyam** pana “bherisaṅghāṭopi vīṇasaṅghāṭopi tucchapokkharampi mukhavaṭṭiyam āropitacammampi vīṇādaṇḍakopi sabbaṃ anāmāsan”ti vuttam. Onahituṃ vā onahāpetuṃ vā vādetuṃ vā vādāpetuṃ vā na labbhatiyeva. Cetiyaṅgaṇe pūjam katvā manussehi chaḍḍitam disvāpi acāletvāva antarantare sammajjitabbaṃ, kacavarachaḍḍanakāle pana kacavaraniyāmeneva haritvā ekamantaṃ nikkhipituṃ vaṭṭatīti **Mahāpaccariyam** vuttam. Bhaṇḍamūlatthāya sampaṭicchitumpi vaṭṭati, paribhogatthāya labbhamānesu pana vīṇādoṇikaṅca bheripokkharaṅca dantakaṭṭhabhājanaṃ karissāma, cammaṃ satthakakosakanti evaṃ tassa tassa parikkhārassa upakaraṇatthāya gahetvā tathā tathā kātuṃ vaṭṭati.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Anāmāsavinicchayakathā samattā.

8. Adhiṭṭhānavikappanavinicchayakathā

44. **Adhiṭṭhānavikappanesu** pana—anujānāmi bhikkhave ticīvaraṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ, vassikasāṭikaṃ vassānaṃ cātumāsaṃ adhiṭṭhātuṃ tato paraṃ vikappetuṃ, nisīdanaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ, paccattharaṇaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ, kaṇḍuppaṭicchādiṃ yāva ābādhā adhiṭṭhātuṃ tato paraṃ vikappetuṃ, mukhapuñchanacoḷaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ, parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ”ti¹ vacanato ticīvarādiniyāmeneva adhiṭṭhahitvā paribhuñjitukāmena “imaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmi”ti-ādinaṃ nāmaṃ vatvā adhiṭṭhātabbaṃ. Vikappentena pana nāmaṃ aggahetvāva “imaṃ cīvaraṃ tuyhaṃ

1. Vi 3. 411 piṭṭhe.

vikappemī”ti vatvā vikappetabbaṃ. Tattha¹ **ticivaraṃ** adhiṭṭhahantena rajitvā kappabinduṃ datvā pamāṇayuttameva adhiṭṭhātabbaṃ. Assa pamāṇaṃ ukkaṭṭhaparicchedena Sugatacīvarato ūnakaṃ vaṭṭati, lāmakaparicchedena saṅghāṭiyā uttarāsaṅgassa ca dīghato muṭṭhipaṅcakam, tiriyāṃ muṭṭhittikāṃ pamāṇaṃ vaṭṭati. Antaravāsako dīghaso muṭṭhipaṅcako, tiriyāṃ dvihatthopi vaṭṭati. Pārūpanenapi hi sakkā nābhim² paṭicchādetunti. Vuttappamāṇato pana atirekaṅca ūnakaṅca “parikkhāraḷakan”ti adhiṭṭhātabbaṃ.

Tattha yasmā “dve cīvarassa adhiṭṭhānā kāyena vā adhiṭṭheti, vācāya vā adhiṭṭheti”ti³ vuttaṃ, tasmā purāṇasaṅghāṭim “imaṃ saṅghāṭim paccuddharāmī”ti paccuddharitvā navāṃ saṅghāṭim hatthena gahetvā “imaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmī”ti cittaṃ ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena adhiṭṭhātabbā. Idāṃ kāyena adhiṭṭhānaṃ, taṃ yena kenaci sarīrāvayavena aphasantassa na vaṭṭati. Vācāya adhiṭṭhāne pana vacībhedāṃ katvā vācāya adhiṭṭhātabbā. Tatra duvidhaṃ adhiṭṭhānaṃ—sace hatthapāse hoti, “imaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmantavihāre vā hoti, ṭhapitaṭṭhānaṃ sallakkhetvā “etaṃ saṅghāṭim adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Esa nayo uttarāsaṅge antaravāsake ca. Nāmamattameva hi viseso, tasmā sabbāni saṅghāṭim uttarāsaṅgaṃ antaravāsakanti evaṃ attano nāmeneva adhiṭṭhātabbāni. Sace adhiṭṭhahitvā ṭhapitavatthehi saṅghāṭi-ādīni karoti, niṭṭhite rajane ca kappe ca “imaṃ paccuddharāmī”ti paccuddharitvā puna adhiṭṭhātabbāni. Adhiṭṭhitena pana saddhim mahantatarameva dutiyapaṭṭaṃ vā khaṇḍaṃ vā sibbantena puna adhiṭṭhātabbaṃ. Same vā khuddake vā adhiṭṭhānakiccaṃ natthi.

Ticivaraṃ pana parikkhāraḷaṃ adhiṭṭhātum vaṭṭati, na vaṭṭatīti? Mahāpadumatthero kirāha “ticivaraṃ ticivareva adhiṭṭhātabbaṃ, sace parikkhāraḷādhiṭṭhānaṃ labheyya, Udositasikkhāpade parihāro niratthako bhavyeyyā”ti. Evaṃ vutte kira avasesā bhikkhū āhaṃsu “parikkhāraḷampi Bhagavatāva ‘adhiṭṭhātabban’ti vuttaṃ, tasmā vaṭṭatī”ti. **Mahāpaccariyampi** vuttaṃ “parikkhāraḷaṃ nāma pāṭekkaṃ nidhānamukhametaṃ. Ticivaraṃ ‘parikkhāraḷaṃ’ti adhiṭṭhahitvā paribhuñjitum vaṭṭati, Udositasikkhāpade⁴ pana ticivaraṃ adhiṭṭhahitvā

1. Vi-Ṭṭha 2. 226 piṭṭhādīsu.

3. Vi 5. 214 piṭṭhe.

2. Nābhi (?)

4. Vi 1. 298 piṭṭhe.

pariharantassa parihāro vutto”ti. Ubhatovibhaṅgabhāṇako Puṇṇavālikavāsī Mahātissattheropi kirāha “mayam pubbe mahātherānam assumhā ‘araññavāsino bhikkhū rukkhasusirādīsu cīvaram ṭhapetvā padhānam padahanatthāya gacchanti, sāmantavihāre dhammassavanatthāya gatānañca tesam sūriye uṭṭhite sāmaṇerā vā daharabhikkhū vā pattacīvaram gahetvā gacchanti, tasmā sukhaparibhogattham ticīvaram parikkhāraḷam adhiṭṭhātum vaṭṭati’ti”. **Mahāpaccariyampi** vuttam “pubbe āraññikā bhikkhū abaddhasīmāya dupparihāranti ticīvaram parikkhāraḷameva adhiṭṭhahitvā paribhuñjimsū”ti.

45. **Vassikasātikā** anarittappamāṇā nāmam gahetvā vuttanayeneva cattāro vuttanayeneva cattāro vassike māse adhiṭṭhātabbā, tato param paccuddharitvā vikappetabbā. Vaṇṇabhedamattarattāpi cesā vaṭṭati, dve pana na vaṭṭanti. **Nisīdanam** vuttanayena adhiṭṭhātabbameva, tañca kho pamāṇayuttam ekameva, dve na vaṭṭanti. **Paccattharaṇampi** adhiṭṭhātabbameva, tam pana mahantampi vaṭṭati, ekampi vaṭṭati, bahūnipi vaṭṭanti, nīlampi pītakampi sadasampi pupphadasampīti sabbappakāram vaṭṭati. **Kaṇḍuppaṭicchādi** yāva ābādho atthi, tāva pamāṇikā adhiṭṭhātabbā. Ābādhe vūpasante paccuddharitvā vikappetabbā, ekāva vaṭṭati. **Mukhapuñchanacoḷam** adhiṭṭhātabbameva, yāva ekaṃ dhovīyati, tāva aññam paribhogatthāya icchitabbanti dvepi vaṭṭanti. Apare pana therā “nidhānamukhametaṃ, bahūnipi vaṭṭanti”ti vadanti. **Parikkhāraḷe** gaṇanā natthi, yattakam icchati, tattakam adhiṭṭhātabbameva. **Thavikāpi parissāvanampi** vikappanūpagapacchimarappamāṇam “parikkhāraḷam”ti adhiṭṭhātabbameva. Tassa pamāṇam dīghato dve vidatthiyo tiriyaṃ vidatthi, tam pana dīghato vadḍhakīhatthappamāṇam, vitthārato tato upadḍhappamāṇam hoti. Tatrāyaṃ Pāḷi “anujānāmi bhikkhave āyāmena aṭṭhaṅgulam Sugataṅgulena caturaṅgulavitthataṃ pacchimaṃ cīvaram vikappetun”ti¹. Bahūnipi ekato katvā “kumāni cīvarāni parikkhāraḷāni adhiṭṭhāmī”ti adhiṭṭhātumpi vaṭṭatiyeva. Bhesajjanavakammamātāpitu-ādīnam atthāya ṭhapentena anadhiṭṭhitēpi natthi āpatti. Mañcabhisi pīṭhabhisi bimbohanam pāvāro kojavoti etesu pana senāsanaparikkhāratthāya dinnapaccattharaṇe ca adhiṭṭhānakiccam natthiyeva.

---

1. Vi 3. 412 piṭṭhe.

Sace pana¹ nātakapavāritaṭṭhānato suttam labhitvā nātakapavāriteneva tantavāyena aññena vā mūlam datvā cīvaram vāyāpeti, vāyāpanapaccayā anāpatti. Dasāhātikkamanapaccayā pana āpattim rakkhantena vikappanupagappamāṇamatte vīte tante ṭhitamyeva adhiṭṭhātabbam. Dasāhātikkamena niṭṭhāpiyamānañhi nissaggiyam bhaveyyāti. Nātakādīhi tantam āropāpetvā “tumhākam bhante idam cīvaram gaṇheyyāthā”ti niyyātitepi eseva nayo.

Sace tantavāyo evam payojito vā sayam dātukāmo vā hutvā “aham bhante tumhākam cīvaram asukadivase nāma vāyitvā ṭhapessāmī”ti vadati, bhikkhu ca tena paricchinnadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmeti, nissaggiyam pācittiyam. Sace pana tantavāyo “aham tumhākam cīvaram vāyitvā sāsanaṃ pesessāmī”ti vatvā tatheva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti, añño disvā vā sutvā vā “tumhākam bhante cīvaram niṭṭhitan”ti āroceti, etassa ārocanam na pamāṇam. Yadā pana tena pesitoyeva āroceti, tassa vacanam sutadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam.

Sace tantavāyo “aham tumhākam cīvaram vāyitvā kassaci hatthe pahīṇissāmī”ti vatvā tatheva karoti, cīvaram gahetvā gatabhikkhu pana attano pariveṇe ṭhapetvā tassa na āroceti, añño koci bhaṇati “api bhante adhunā ābhatam cīvaram sundaran”ti. Kuhiṃ āvuso cīvaranti. Itthannāmassa hatthe pesitanti. Etassapi vacanam na pamāṇam. Yadā pana so bhikkhu cīvaram deti, laddhadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam. Sace pana vāyāpanamūlam adinnam hoti, yāva kākaṇikamattampi avasiṭṭham, tāva rakkhati.

46. Adhiṭṭhitacīvaram² pana paribhuñjato katham adhiṭṭhānam vijahatī? Aññassa dānena acchinditvā gahaṇena vissāsaggāhena hīnāyāvattanena sikkhāpaccakkhānena kālakiriyāya līngaparivattanena paccuddharaṇena chiddabhāvenāti imehi navahi kāraṇehi vijahati. Tattha purimehi

1. Vi-Ṭṭha 2. 304 piṭṭhādīsu.

2. Vi-Ṭṭha 2. 227 piṭṭhādīsu.

aṭṭhahi sabbacīvarāni adhiṭṭhānaṃ vijahanti, chiddabhāvena pana ticīvarasseva sabbatṭhakathāsu adhiṭṭhānavijahanam vuttam, tañca nakhapitṭhippamāṇena chiddena. Tattha nakhapitṭhippamāṇam kaniṭṭhaṅgulīnakhavasena veditabbaṃ, chiddaṅca vinividdhachiddameva. Chiddassa hi abbhantare ekatantu cepi acchinno hoti, rakkhati. Tattha saṅghāṭiyā ca uttarāsaṅgassa ca dīghantato vidatthippamāṇassa, tiriyaṅtato aṭṭhaṅgulappamāṇassa padesassa orato chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ bhindati, antaravāsakassa pana dīghantato vidatthippamāṇasseva, tiriyaṅtato caturaṅgulappamāṇassa padesassa orato chiddaṃ adhiṭṭhānaṃ bhindati, parato na bhindati, tasmā jāte chidde ticīvaraṃ atirekacīvaraṭṭhāne tiṭṭhati, sūcikkammaṃ katvā puna adhiṭṭhātabbaṃ. Yo pana dubbalaṭṭhāne paṭhamam aggaḷam datvā pacchā dubbalaṭṭhānaṃ chinditvā apaneti, adhiṭṭhānaṃ na bhijjati. Maṅḍalaparivattanepi eseva nayo. Dupatṭassa ekasmim paṭale chidde vā jāte galite vā adhiṭṭhānaṃ na bhijjati, khuddakaṃ cīvaraṃ mahantaṃ karoti, mahantaṃ vā khuddakaṃ karoti, adhiṭṭhānaṃ na bhijjati. Ubho koṭiyo majjhe karonto sace paṭhamam chinditvā pacchā ghaṭeti, adhiṭṭhānaṃ bhijjati. Atha ghaṭetvā chindati, na bhijjati. Rajakehi dhovāpetvā setam kārapentassapi adhiṭṭhānaṃ adhiṭṭhānamevāti. Ayam tāva adhiṭṭhāne vinicchayo.

47. **Vikappane** pana dve vikappanā sammukhāvīkappanā parammukhāvīkappanā ca. Kathaṃ sammukhāvīkappanā hoti? Cīvarānaṃ ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvaṅca ñatvā “imaṃ cīvaran”ti vā “imāni cīvarāni”ti vā “etaṃ cīvaran”ti vā “etāni cīvarāni”ti vā vatvā “tuyham vikappemī”ti vattabbaṃ, ayamekā sammukhāvīkappanā. Ettāvataṃ nidhetum vaṭṭati, paribhuñjitum pana vissajjetum vā adhiṭṭhātum vā na vaṭṭati. “Mayham santakam, mayham santakāni paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayam vā karohī”ti evam pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti.

Aparo nayo—tatheva cīvarānaṃ ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvaṅca ñatvā tasseva bhikkhuno santike “imaṃ cīvaran”ti vā “imāni cīvarāni”ti vā “etaṃ cīvaran”ti “etāni cīvarāni”ti vā vatvā pañcasu sahadhammikesu aññatarassa attanā abhirucitassa yassa kassaci nāmaṃ gahetvā “Tissassa bhikkhuno vikappemī”ti vā “Tissāya bhikkhuniyā, Tissāya sikkhamānāya, Tissassa sāmaṇerassa, Tissāya

sāmaṇeriyā vikappemī”ti vā vattabbaṃ, ayaṃ aparāpi sammukhāvikappanā. Ettāvataṃ nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādīsu pana ekampi na vaṭṭati. Tena pana bhikkhunā “Tissassa bhikkhuno santakaṃ -pa- Tissāya sāmaṇeriyā santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohī”ti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti.

Kathaṃ parammukhāvikappanā hoti? Cīvarānaṃ tatheva ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvañca ñatvā “imaṃ cīvaran”ti vā “imāni cīvarāni”ti vā “etaṃ cīvaran”ti vā “etāni cīvarāni”ti vā vatvā “tuyhaṃ vikappanatthāya dammi”ti vattabbaṃ. Tena vattabbo “ko te mitto vā sandiṭṭho vā”ti. Tato itarena purimanayeneva “Tisso bhikkhū”ti vā -pa- “Tissā sāmaṇerī”ti vā vattabbaṃ. Puna tena bhikkhunā “ahaṃ Tissassa bhikkhuno dammi”ti vā -pa- “Tissāya sāmaṇeriyā dammi”ti vā vattabbaṃ, ayaṃ parammukhāvikappanā. Ettāvataṃ nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādīsu pana ekampi na vaṭṭati. Tena pana bhikkhunā dutiyasammukhāvikappanāyaṃ vuttanayeneva “itthannāmassa santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohī”ti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti.

Dvinnāṃ vikappanānaṃ kiṃ nānākaraṇaṃ? Sammukhāvikappanāyaṃ sayāṃ vikappetvā parena paccuddharāpeti, parammukhāvikappanāyaṃ pareneva vikappāpetvā pareneva paccuddharāpeti, idamettha nānākaraṇaṃ. Sace pana yassa vikappeti, so paññattikovidō na hoti, na jānāti paccuddharitūṃ, taṃ cīvaraṃ gahetvā aññassa byattassa santikaṃ gantvā puna vikappetvā parena paccuddharāpetabbaṃ. Vikappitavikappanā nāmesā vaṭṭati. Evaṃ tāva cīvare adhiṭṭhānavikappanānayo veditabbo.

48. **Patte** pana ayaṃ nayo—pattaṃ adhiṭṭhahantena ukkaṭṭhamajjhimomakānaṃ aññataro pamāṇayuttova adhiṭṭhātabbo. Tassa pamāṇaṃ “aḍḍhāḷhakodanaṃ gaṇhātī”ti-ādinā¹ nayena Pāḷiyaṃ vuttaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo²—anupahatapurāṇasālitaṇḍulānaṃ sukoṭṭitaparisuddhānaṃ dve magadhanāliyo gahetvā tepi taṇḍulehi anuttaṇḍalamakilinnamapiṇḍitaṃ suvisadaṃ kundamakakuḷarāsisadisam avassāvitodanaṃ pacitvā

1. Vi 1. 353 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 282 piṭṭhādīsu.

niravasesaṃ patte pakkhipitvā tassa odanassa catutthabhāgappamāṇo nātiḅhano nātitanuko hatthahāriyo sabbasambhārasaṅkhato muggasūpo pakkhipitabbo, tato ālopassa ālopassa anurūpaṃ yāvacarimāloppahonakaṃ macchamaṃsādibyañjanaṃ pakkhipitabbaṃ, sappitelatakkarasakañjikādīni pana gaṇanūpagāni na honti. Tāni hi odanagatikāni honti, neva hāpetuṃ, na vaḍḍhetuṃ sakkonti. Evametam sabbampi pakkhitaṃ sace pattassa mukhavattiyā heṭṭhimaṃrājisamaṃ tiṭṭhati, suttena vā hīrena vā chindantassa suttaṃ vā hīrassa vā heṭṭhimantaṃ phusati, ayaṃ **ukkaṭṭho** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ atikkamma thūpīkataṃ tiṭṭhati, ayaṃ **ukkaṭṭhomako** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ na sampāpuṇāti antogadhameva hoti, ayaṃ **ukkaṭṭhukkaṭṭho** nāma patto.

Ukkaṭṭhato upaḍḍhappamāṇo majjhimo nāma patto. Majjhimato upaḍḍhappamāṇo omako. Tasmā sace Magadhanāliya nālikodanādisabbampi pakkhitaṃ vuttanayeneva heṭṭhimaṃrājisamaṃ tiṭṭhati, ayaṃ **majjhimomako** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ atikkamma thūpīkataṃ tiṭṭhati, ayaṃ **majjhimomako** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ na sampāpuṇāti antogadhameva hoti, ayaṃ **majjhimukkaṭṭho** nāma patto. Sace Magadhanāliya upaḍḍhanālikodanādisabbampi pakkhitaṃ heṭṭhimaṃrājisamaṃ tiṭṭhati, ayaṃ **omako** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ atikkamma thūpīkataṃ tiṭṭhati, ayaṃ **omakomako** nāma patto. Sace taṃ rājiṃ na sampāpuṇāti antogadhameva hoti, ayaṃ **omakukkaṭṭho** nāma patto. Evamete nava pattā. Tesu dve apattā ukkaṭṭhukkaṭṭho ca omakomako cāti. Tasmā ete bhājanaparibhogena paribhuñjitabbā, na adhiṭṭhānūpagā na vikappanūpagā. Itare pana satta adhiṭṭhahitvā vā vikappetvā vā paribhuñjitabbā.

Pamāṇayuttānampi etesaṃ adhiṭṭhānavikappanūpagattaṃ evaṃ veditabbaṃ—ayopatto pañcahi pākehi, mattikāpatto dvīhi pākehi pakko adhiṭṭhānūpago. Ubhopi yaṃ mūlaṃ dātappaṃ, tasmīṃ dinneyeva. Sace ekopi pāko ūno hoti, kākaṇikamattampi vā mūlaṃ adinnaṃ, na adhiṭṭhānūpago. Sace pattasāmiko vadati “yadā tumhākaṃ mūlaṃ bhavissati, tadā dassatha adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā”ti, neva adhiṭṭhānūpago hoti, pākassa hi ūnattā pattasaṅkhyāṃ na gacchati, mūlassa sakalassa vā

ekadesassa vā adinnattā sakabhāvaṃ na upeti, aññasseva santako hoti, tasmā pāke ca mūle ca suniṭṭhiteyeva adhiṭṭhānūpago hoti. Yo adhiṭṭhānūpago, sveva vikappanūpago. So hatthaṃ āgatopi anāgatopi adhiṭṭhātabbo vikappetabbo vā. Yadi hi pattakārako mūlaṃ labhivā sayam vā dātukāmo hutvā “ahaṃ bhante tumhākaṃ pattam katvā asukadivase nāma pacitvā ṭhapessāmī”ti vadati, bhikkhu ca tena paricchinnadivasato paṭṭhāya dasāhaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Sace pana pattakārako “ahaṃ tumhākaṃ pattam katvā pacitvā sāsanam pesessāmī”ti vatvā tatheva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti, añño disvā vā sutvā vā “tumhākaṃ bhante patto niṭṭhito”ti āroceti, etassa ārocanaṃ na pamāṇaṃ. Yadā pana tena pesitoyeva āroceti, tassa vacanaṃ sutadivasato paṭṭhāya dasāhaṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Sace pana pattakārako “ahaṃ tumhākaṃ pattam katvā pacitvā kassaci hatthe pahiṇissāmī”ti vatvā tatheva karoti, pattam gahetvā āgatabhikkhu pana attano pariveṇe ṭhapetvā tassa na āroceti, añño koci bhaṇati “api bhante adhunā ābhato patto sundaro”ti. Kūhim āvuso pattoti. Itthannāmassa hatthe pesitoti. Etassapi vacanaṃ na pamāṇaṃ. Yadā pana so bhikkhu pattam deti, laddhadivasato paṭṭhāya dasāhaṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, tasmā dasāhaṃ anatikkāmetvāva adhiṭṭhātabbo vikappetabbo vā.

Tattha dve pattassa adhiṭṭhānā kāyena vā adhiṭṭhāti, vācāya vā adhiṭṭhāti. Tesam vasena adhiṭṭhahantena “imaṃ pattam paccuddharāmī”ti vā “etaṃ pattam paccuddharāmī”ti vā vatvā evaṃ sammukhe vā parammukhe vā ṭhitaṃ purāṇapattam paccuddharitvā aññassa vā datvā navam pattam yattha katthaci ṭhitaṃ hatthena parāmasitvā “idaṃ pattam adhiṭṭhāmī”ti cittena ābhogaṃ katvā kāyavikāraṃ karontena kāyena vā adhiṭṭhātabbo. Vacībhedaṃ katvā vācāya vā adhiṭṭhātabbo. Tatra duvidham adhiṭṭhānaṃ—sace hatthapāse hoti, “imaṃ pattam adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā, atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmantavihāre vā hoti, ṭhapitaṭṭhānaṃ sallakkhetvā “etaṃ pattam

adhiṭṭhāmī”ti vācā bhinditabbā. Adhiṭṭhahantena pana ekakena adhiṭṭhātumpi vaṭṭati, aññassa santike adhiṭṭhātumpi vaṭṭati. Aññassa santike ayamānisamso—sacassa “adhiṭṭhito nu kho me, no”ti vimati uppajjati, itaro sāretvā vimatiṃ chindissatīti. Sace koci dasa patte labhitvā sabbe attanāva paribhuñjitukāmo hoti, na sabbe adhiṭṭhātābbā, ekaṃ pattam adhiṭṭhāya punadivase taṃ paccuddharitvā añño adhiṭṭhātabbo. Eteneva upāyena vassasatampi pariharitum sakkā.

Evam appamattassa siyā adhiṭṭhānavijahananti? Siyā. Sace hi sayam¹ pattam aññassa deti, vibbhamati vā, sikkham vā paccakkhāti, kālam vā karoti, liṅgam vāssa parivattati, paccuddharati vā, patte vā chiddam hoti, adhiṭṭhānam vijahati. Vuttañcetam—

“Dinnavibbhantapaccakkhā, kālakiriyākatena ca.

Liṅgapaccuddharā ceva, chiddena bhavati sattaman”ti².

Coragahaṇavissāsaggāhehipi vijahatiyeva. Kittakena chiddena adhiṭṭhānam bhijjati? Yena kaṅgusittham nikkhamati ceva pavisati ca. Idañhi sattanam dhaññānam lāmakadhaññasittham. Tasmim chidde ayacuṇṇena vā āṇiyā vā paṭipākatike kate dasāhabbhantare puna adhiṭṭhātabbo. Ayam tāvettha adhiṭṭhāne vinicchayo.

49. **Vikappane** pana dve vikappanā sammukhāvikappanā ceva parammukhāvikappanā ca. Katham sammukhāvikappanā hoti? Pattānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañca ñatvā “imam pattan”ti vā “ime patte”ti vā “etam pattan”ti vā “ete patte”ti vā vatvā “tuyham vikappemī”ti vattabam, ayamekā sammukhāvikappanā. Ettāvatā nidhetum vaṭṭati, paribhuñjitum pana vissajjetum vā adhiṭṭhātum vā na vaṭṭati. “Mayham santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayam vā karohī”ti evam pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti.

Aparo nayo—tatheva pattānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañca ñatvā tasseva bhikkhuno santike “imam pattan”ti vā “ime patte”ti vā “etam pattan”ti vā “ete patte”ti vā vatvā pañcasu

1. Ayam (Ka)

2. Vi-Ṭṭha 2. 285 piṭṭhe.

sahadhammikesu aññatarassa attanā abhirucitassa yassa kassaci nāmaṃ gahetvā “Tissassa bhikkhuno vikappemi”ti vā “Tissāya bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerassa, Tissāya sāmaṇeriyā vikappemi”ti vā vattabbaṃ, ayaṃ aparāpi sammukhāvikappanā. Ettāvatā nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādīsu pana ekampi na vaṭṭati. Tena pana bhikkhunā Tissassa bhikkhuno santakaṃ -pa- Tissāya sāmaṇeriyā santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohīti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti.

Kathaṃ parammukhāvikappanā hoti? Pattānaṃ tatheva ekabahubhāvaṃ sannihitāsannihitabhāvañca ñatvā “imaṃ pattan”ti vā “ime patte”ti vā “etaṃ pattan”ti vā “ete patte”ti vā vatvā “tuyhaṃ vikappanathāya dammi”ti vattabbaṃ. Tena vattabbo “ko te mitto vā sandiṭṭho vā”ti. Tato itarena purimanayena “Tisso bhikkhū”ti vā -pa- “Tissā sāmaṇerī”ti vā vattabbaṃ. Puna tena bhikkhunā “ahaṃ Tissassa bhikkhuno dammi”ti vā -pa- “Tissāya sāmaṇeriyā dammi”ti vā vattabbaṃ, ayaṃ parammukhāvikappanā. Ettāvatā nidhetuṃ vaṭṭati, paribhogādīsu pana ekampi na vaṭṭati. Tena pana bhikkhunā dutiyasammukhāvikappanāyaṃ vuttanayeneva “itthannāmassa santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohī”ti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pabhuti paribhogādayopi vaṭṭanti. Ayaṃ vikappane nayo.

50. Evaṃ adhiṭṭhahitvā vikappetvā ca paribhuñjantena patte bhinne kiṃ kātābanti? Yassa patte rājimukhavaṭṭito heṭṭhā dvaṅgulappamaṇā na hoti, tena na kiñci kātābbaṃ. Yassa¹ pana tādisā ekāpi rāji hoti, tena tassā rājiyā heṭṭhimapariyante pattavedhakena vijjhivā pacitvā suttarajjukamakacirajjukādīhi vā tipusuttakena vā bandhitvā taṃ bandhanaṃ āmisassa alagganattamaṃ tipupaṭṭena vā kenaci vā baddhasilesena paṭicchādetabbaṃ. So ca patto adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbo. Sukhumaṃ vā chiddaṃ katvā bandhitabbo. Suddhehi pana madhusikatthakalākhāsajjurasādīhi bandhituṃ na vaṭṭati, phāṇitaṃ jhāpetvā pāsāṇacuṇṇena bandhituṃ vaṭṭati. Mukhavaṭṭisamāpe pana pattavedhakena vijjhiyamāno kapālassa

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 286 piṭṭhādīsu.

bahalattā bhijjati, tasmā heṭṭhā vijjhitabbo. Yassa pana dve rājiyo, ekāyeva vā caturaṅgulā, tassa dve bandhanāni dātabbāni. Yassa Tisso, ekāyeva vā chaṅgulā, tassa tīṇi. Yassa catasso, ekāyeva vā aṭṭhaṅgulā, tassa cattāri. Yassa pañca, ekāyeva vā dasaṅgulā, so baddhopi abaddhopi apattoyeva, añño viññāpetabbo. Esa tāva mattikāpatte vinicchayo.

Ayopatte pana sacepi pañca vā atirekāni vā chiddāni honti, tāni ca ayacuṇṇena vā āṇiyā vā lohamaṇḍalakena vā baddhāni maṭṭhāni honti, sveva patto paribhuñjitabbo, añño na viññāpetabbo. Atha pana ekampi chiddaṃ mahantaṃ hoti, lohamaṇḍalakena baddhampi maṭṭhaṃ na hoti, patte āmisam laggati, akappiyo hoti, ayaṃ apatto, añño viññāpetabbo. Viññāpentena ca saṅghavasena pavāritaṭṭhāne pañcabandhaneneva pattena aññaṃ patthaṃ viññāpetuṃ vaṭṭati, puggalavasena pana pavāritaṭṭhāne ūnapañcabandhanenāpi vaṭṭati. Pattaṃ labhitvā paribhuñjantena ca yāgurandhanarajanapacanādinā aparibhogena na paribhuñjitabbo, antarāmagge pana byādhimhi uppanne aññaasmim bhājane asati mattikāya limpetvā yāguṃ vā pacituṃ udakaṃ vā tāpetuṃ vaṭṭati. Mañcapīṭhachattanāgadantakādike adesepe na nikkhipitabbo. Pattassa hi nikkhipanadeso “anujānāmi bhikkhave pattādhārakan”ti-ādinā¹ nayena Khandhake vuttoyeva.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Adhiṭṭhānavikappanavinicchayakathā samattā.

9. Cīvaravippavāsavinicchayakathā

51. **Cīvarenavināvāsoti** ticīvarādhiṭṭhānena adhiṭṭhitānaṃ tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññatarena vippavāso. Evaṃ adhiṭṭhitesu hi tīsu cīvaresu ekenapi vinā vasituṃ na vaṭṭati, vasantassa saha aruṇuggamanā cīvaraṃ

---

1. Vi 4. 249 piṭṭhe.

nissaggiyaṃ hoti, tasmā aruṇuggamanasamaye cīvaraṃ
 adḍhateyyaratanappamāṇe hatthapāse katvā vasitabbaṃ. Gāmanivesana-
 udosita-aḍḍamālapāsādhahammiyanāvāsattha-khetta dhaññakaraṇa
 ārāmahāra rukkhamūla-ajjhokālesu pana ayaṃ viseso¹—sace ekassa rañño
 gāmabhojakassa vā santako **gāmo** hoti, yena kenaci pākārena vā vatiyā vā
 parikhāya vā parikkhitto ca, evarūpe gāme cīvaraṃ nikkhipitvā
 gāmabbhantare yattha katthaci yathārucitaṭṭhāne aruṇaṃ uṭṭhāpetuṃ vaṭṭati.
 Sace pana aparikkhitto hoti, evarūpe gāme yasmim̐ ghare cīvaraṃ
 nikkhittaṃ, tasmim̐ vatthabbaṃ, tassa vā gharassa hatthapāse samantā
 adḍhateyyaratanabbhantare vasitabbaṃ. Taṃ pamāṇaṃ atikkamitvā sacepi
 iddhiṃ bhikkhu ākāse aruṇaṃ uṭṭhāpeti, cīvaraṃ nissaggiyameva hoti.

Sace nānārājūnaṃ vā bhojakānaṃ vā gāmo hoti Vesālīkusinārādisadiso
 parikkhitto ca, evarūpe gāme yasmim̐ ghare cīvaraṃ nikkhittaṃ, tattha vā
 vatthabbaṃ, tattha saddasaṃghaṭṭanena vā janasambādhenā vā vasituṃ
 asakkontena sabhāye vā vatthabbaṃ nagaradvāramūle vā. Tatrāpi vasituṃ
 asakkontena yatthakatthaci phāsukaṭṭhāne vasitvā anto-aruṇe āgamma
 tesam̐yeva sabhāyanagaradvāramūlānaṃ hatthapāse vasitabbaṃ. Gharassa
 pana cīvarassa vā hatthapāse vattabbameva natthi.

Sace ghare aṭṭhapetvā “sabhāye ṭhapessāmī”ti sabhāyaṃ gacchanto
 hatthaṃ pasāretvā “handimaṃ cīvaraṃ ṭhapehī”ti evaṃ nikkhepasukhe
 hatthapāsagate kismiñci āpaṇe cīvaraṃ nikkhipati, tena purimanayeneva
 sabhāye vā vatthabbaṃ, dvāramūle vā tesam̐ hatthapāse vā vasitabbaṃ.

Sace nagarassa bahūnipi dvārāni honti bahūni ca sabhāyāni, sabbattha
 vasituṃ na vaṭṭati. Yassā pana vīthiyā cīvaraṃ ṭhapitaṃ, yaṃ tassā
 sammukhaṭṭhāne sabhāyañca dvārañca, tassa sabhāyassa ca dvārassa ca
 hatthapāse vasitabbaṃ. Evañhi sati sakkā cīvarassa pavattim̐ jānituṃ.
 Sabhāyaṃ pana gacchantena yassa āpaṇikassa hatthe nikkhittaṃ, sace so
 taṃ cīvaraṃ atiharitvā ghare nikkhipati, vīthihatthapāso na rakkhati,
 gharassa

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 233 piṭṭhādīsu.

hatthapāse vatthabbaṃ. Sace mahantaṃ gharāṃ hoti dve vīthiyo pharivā ṭhitaṃ, purato vā pacchato vā hatthapāseyeva aruṇaṃ uṭṭhāpetabbaṃ. Sabhāye nikkhipitvā pana sabhāye vā tassa sammukhe nagaradvāramūle vā tesāmyeva hatthapāse vā aruṇaṃ uṭṭhāpetabbaṃ. Sace pana gāmo aparikkhitto hoti, yasmiṃ ghare cīvaraṃ nikkhittaṃ, tasmīṃ ghare tassa gharassa vā hatthapāse vattabbaṃ.

Sace¹ ekakulassa santakaṃ **nivesanaṃ** hoti parikkhittaṅca nānāgabbhaṃ nānā-ovaraṃ, antonivesane cīvaraṃ nikkhipitvā antonivesane vatthabbaṃ. Sace aparikkhittaṃ, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti, tasmīṃ gabbhe vatthabbaṃ gabbhassa hatthapāse vā. Sace nānākulassa nivesanaṃ hoti parikkhittaṅca nānāgabbhaṃ nānā-ovaraṃ, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti, tasmīṃ gabbhe vatthabbaṃ, sabbesaṃ sādharmaṇe gharadvāramūle vā gabbhassa vā gharadvāramūlassa vā hatthapāse. Sace aparikkhittaṃ hoti, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ, tasmīṃ gabbhe vatthabbaṃ gabbhassa vā hatthapāse. **Udosita-aḍḍhamālapāsādahammiyesupi** nivesane vuttanayeneva vinicchayo veditabbo.

Sace ekakulassa **nāvā** hoti, antonāvāyaṃ cīvaraṃ nikkhipitvā antonāvāyaṃ vatthabbaṃ. Sace nānākulassa nāvā hoti nānāgabbhā nānā-ovarakā, yasmiṃ ovarake cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti, tasmīṃ ovarake vatthabbaṃ ovarakassa hatthapāse vā.

Sace ekakulassa **satto** hoti, tasmīṃ satthe cīvaraṃ nikkhipitvā purato vā pacchato vā sattabbhantarā na vijahitabbā, passato abbhantaraṃ na vijahitabbaṃ. Ekaṃ abbhantaraṃ aṭṭhavīsatihatthaṃ hoti. Sace nānākulassa sattho hoti, satthe cīvaraṃ nikkhipitvā cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ. Sace sattho gacchanto gāmaṃ vā nadiṃ vā pariyādiyitvā tiṭṭhati, antopaviṭṭhena saddhiṃ ekābaddho hutvā oraṅca pāraṅca pharivā ṭhito hoti, satthaparihāro labbhati. Atha gāme vā nadiyā vā pariyāpanno hoti, gāmaparihāro ceva nadiharihāro ca labbhati. Sace vihārasīmaṃ atikkamitvā tiṭṭhati, antosīmāya ca cīvaraṃ hoti, vihāraṃ

---

1. Vi 1. 300 piṭṭhādīsu.

gantvā vasitabbaṃ. Sace bahisīmāya cīvaraṃ hoti, satthasamīpeyeva vasitabbaṃ. Sace gacchanto sattho sakaṭe vā bhagge goṇe vā naṭṭhe antarā chijjati, yasmim̐ koṭṭhāse cīvaraṃ nikkhittaṃ, tattha vasitabbaṃ.

Sace ekakulassa **khettaṃ** hoti parikkhittaṃca, antokhette cīvaraṃ nikkhipitvā antokhette vatthabbaṃ. Sace aparikkhittaṃ hoti, cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ. Sace nānākulassa khettaṃ hoti parikkhittaṃca, antokhette cīvaraṃ nikkhipitvā dvāramūle vatthabbaṃ dvāramūlassa hatthapāse vā. Sace aparikkhittaṃ hoti, cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ.

Sace ekakulassa **dhaññakaraṇaṃ** hoti parikkhittaṃca, antodhaññakaraṇe cīvaraṃ nikkhipitvā antodhaññakaraṇe vatthabbaṃ. Sace aparikkhittaṃ hoti, cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ. Sace nānākulassa dhaññakaraṇaṃ hoti parikkhittaṃca, antodhaññakaraṇe cīvaraṃ nikkhipitvā dvāramūle vā vatthabbaṃ dvāramūlassa vā hatthapāse. Sace aparikkhittaṃ hoti, cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ. **Pupphārāmaphalārāmesupi** khetto vuttanayeneva vinicchayo veditabbo.

Sace ekakulassa **vihāro** hoti parikkhitto ca, antovihāre cīvaraṃ nikkhipitvā antovihāre vatthabbaṃ. Sace aparikkhitto hoti, yasmim̐ vihāre cīvaraṃ nikkhittaṃ, tasmim̐ vatthabbaṃ tassa vihārassa vā hatthapāse.

Sace ekakulassa **rukkhamūlaṃ** hoti, yaṃ majjhanhike kāle samantā chāyā pharati, antochāyāya cīvaraṃ nikkhipitvā antochāyāya vatthabbaṃ. Virāḷasākhassa pana rukkhassa ātapena phuṭṭhokāse ṭhapitaṃ nissaggiyameva hoti, tasmā tādisassa rukkhassa sākacchāyāya vā khandhacchāyāya vā ṭhapetabbaṃ. Sace sākāyāya vā viṭape vā ṭhapeti, upari aññasākacchāyāya phuṭṭhokāseyeva ṭhapetabbaṃ. Khuḷḷarukkhassa chāyā dūraṃ gacchati, chāyāya gataṭṭhāne ṭhapetuṃ vaṭṭatiyeva. Sace nānākulassa rukkhamaṃ hoti, cīvarassa hatthapāse vasitabbaṃ.

Ajjhokāse pana agāmake araññe cīvaraṃ ṭhapetvā tassa samantā sattabbhantare vasitabbaṃ. Agāmakam̐ nāma araññaṃ viñjhāṭavī-ādīsū vā samuddamajjhe vā macchabandhānaṃ agamanapathe¹ dīpakesu labbhati. Tādise araññe

---

1. Āgamanapathe (Sī)

majjhe ṭhitassa samantā sattabbhantaraparicchedo, vinibbedhena cuddasa honti. Majjhe nisinno puratthimāya vā pacchimāya vā disāya pariyante ṭhapitacīvaram rakkhati. Sace pana aruṇuggamanasamaye kesaggamattampi puratthimam disam gacchati, pacchimāya disāya cīvaram nissaggiyam hoti. Esa nayo itarasmim. Nissaggiyam pana cīvaram anissajjitvā paribhuñjanto dukkaṭam āpajjati.

52. Sace padhāniko bhikkhu sabbarattim padhānamanuyuñjitvā paccūsasamaye “nahāyissāmi”ti tīṇi cīvarāni tīre ṭhapetvā nadim otarati, nahāyantasseva cassa aruṇam uṭṭhahati, kim kātabbam? So hi yadi uttaritvā cīvaram nivāseti, nissaggiyam cīvaram, anissajjitvā paribhuñjanapaccayā dukkaṭam āpajjati. Atha naggo gacchati, evampi dukkaṭam āpajjātīti? Nāpajjati. So hi yāva aññam bhikkhum disvā vinayakammaṃ na karoti, tāva tesam cīvarānam aparibhogārahattā naṭṭhacīvaraṭṭhāne ṭhito hoti, naṭṭhacīvarassa ca akappiyam nāma natthi, tasmā ekam nivāsetvā dve hatthena gahetvā vihāram gantvā vinayakammaṃ kātabbam. Sace dūre vihāro hoti, antarāmagge manussā sañcaranti, ekam nivāsetvā ekam pārupitvā ekam amsakaṭe ṭhapetvā gantabbam. Sace vihāre sabhāgam bhikkhum na passati, bhikkhācāram gatā honti, saṅghātim bahigāme ṭhapetvā santaruttarena āsanasālam gantvā vinayakammaṃ kātabbam. Sace bahigāme corabhayaṃ hoti, pārupitvā gantabbam. Sace āsanasālā sambādā hoti, janākiṇṇā na sakkā ekamante cīvaram apantvā vinayakammaṃ kātum, ekam bhikkhum ādāya bahigāmam gantvā vinayakammaṃ katvā cīvarāni paribhuñjitabbāni.

Sace therā bhikkhū daharānam hatthe pattacīvaram datvā maggam gacchantā pacchimayāme sayitukāmā honti, attano attano cīvaram hatthapāse katvāva sayitabbam. Sace gacchantānamyeva asampattesu daharesu aruṇam uggacchati, cīvaram nissaggiyam hoti, nissayo pana na paṭippassambhati. Daharānampi purato gacchantānam theresu asampattesu eseva nayo. Maggam virajjitvā araṇṇe aññamaññam apassantesupi eseva nayo. Sace pana daharā “mayam bhante muhuttam sayitvā asukasmim nāma okāse tumhe sampāpuṇissāmā”ti vatvā yāva aruṇuggamanā sayanti, cīvaraṅca nissaggiyam hoti, nissayo ca paṭippassambhati. Dahare uyyojetvā theresu sayantesupi eseva nayo. Dvedhāpatham disvā therā “ayam

maggo”, daharā “ayaṃ maggo”ti vatvā aññamaññassa vacanaṃ aggahetvā gatā, saha aruṇassa uggamaṇā cīvarāni ca nissaggiyāni honti, nissayo ca paṭippassambhati. Sace daharā maggato okkamma “anto-arūṇeyeva nivattissāmā”ti bhesajjathāya gāmaṃ pavisitvā āgacchanti, asampattānaṃyeva ca nesaṃ aruṇo uggacchati, cīvarāni nissaggiyāni honti, nissayo pana na paṭippassambhati. Sace pana dhenubhayena vā sunakhabhayena vā muhuttaṃ ṭhatvā “gamissāmā”ti ṭhatvā vā nisīditvā vā gacchanti, antarā aruṇe uggate cīvarāni ca nissaggiyāni honti, nissayo ca paṭippassambhati.

Sace “anto-arūṇeyeva āgamissāmā”ti antosīmāyaṃ gāmaṃ paviṭṭhānaṃ antarā aruṇo uggacchati, neva cīvarāni nissaggiyāni honti, na nissayo paṭippassambhati. Sace pana “vibhāyatu tāvā”ti nisīdanti, aruṇe uggate na cīvarāni nissaggiyāni honti, nissayo pana paṭippassambhati. Sace yepi “anto-arūṇeyeva āgamissāmā”ti sāmantavihāraṃ dhammassavanatthāya sa-ussāhā gacchanti, antarāmaggeyeva ca nesaṃ aruṇo uggacchati, cīvarāni nissaggiyāni honti, nissayo pana na paṭippassambhati. Sace dhammagāravena “yāvapariyosānaṃ sutvāva gamissāmā”ti nisīdanti, saha aruṇassa uggamaṇā cīvarānipi nissaggiyāni honti, nissayo ca paṭippassambhati. Therena daharaṃ cīvaradhovanatthāya gāmakāṃ pesentena attano cīvaraṃ paccuddharitvāva dātabbaṃ, daharassapi cīvaraṃ paccuddharāpetvāva ṭhapetabbaṃ. Sace asatiyā gacchati, attano cīvaraṃ paccuddharitvā daharassa cīvaraṃ vissāsenā gahetvā ṭhapetabbaṃ. Sace thero na sarati, daharova sarati, daharena attano cīvaraṃ paccuddharitvā therassa cīvaraṃ vissāsenā gahetvā gantvā vattabbaṃ “bhante tumhākaṃ cīvaraṃ adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā”ti. Attanopi cīvaraṃ adhiṭṭhātabbaṃ. Evaṃ ekassa satiyāpi āpattimokkha hoti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅghe

Cīvaravippavāsavinicchayakathā samattā.

10. Bhaṇḍapaṭisāmanavinicchayakathā

53. **Bhaṇḍassa paṭisāmananti** paresaṃ bhaṇḍassa gopanaṃ. Paresaṃhi¹ kappiyavattu vā hotu akappiyavattu vā, antamaso mātu kaṇṇapiḷandhanaṃ kālapaṇṇampi gihisantaḥkaṃ bhaṇḍāgārikasīsenā paṭisāmentassa pācittiyāṃ. Sace pana māṭāpitūnaṃ santakaṃ avassaṃ paṭisāmetabbaṃ kappiyabhaṇḍaṃ hoti, attano atthāya gahetvā paṭisāmetabbaṃ. “Idaṃ paṭisāmetvā dehi”ti pana vutte “na vaṭṭati”ti paṭikkhipitabbaṃ. Sace “paṭisāmehi”ti pātetvā gacchanti, palibodho nāma hoti, paṭisāmetuṃ vaṭṭati. Vihāre kammaṃ karontā vaḍḍhakī-ādayo vā rājavallabhā vā “attano upakaraṇabhaṇḍaṃ vā sayanabhaṇḍaṃ vā paṭisāmetvā dethā”ti vadanti, chandenāpi bhayenāpi na kātabbameva, guttaṭṭhānaṃ pana dassetuṃ vaṭṭati, balakkārena pātetvā gatesu ca paṭisāmetuṃ.

Sace² attano hatthe paṭisāmanatthāya ṭhapitaṃ bhaṇḍaṃ sāmikena “dehi me bhaṇḍaṃ”ti yācito adātukāmo “nāhaṃ gaṇhāmī”ti bhaṇāti, sampajānamusāvādepi adinnādānassa payogattā dukkaṭaṃ. “Kiṃ tumhe bhaṇatha, nevidaṃ mayhaṃ anurūpaṃ, na tumhākaṃ”ti-ādāni vadantassāpi dukkaṭameva. “Raho mayā etassa hatthe ṭhapitaṃ, na añño koci jānāti, dassati nu kho me, no”ti sāmiko vimatiṃ uppādeti, bhikkhussa thullaccayaṃ. Tassa pharusādibhāvaṃ disvā sāmiko “na mayhaṃ dassatī”ti dhuraṃ nikkhipati, tatra sacāyaṃ bhikkhu “kilametvā naṃ dassāmī”ti dāne sa-ussāho, rakkhati tāva. Sacepi so dāne nirussāho, bhaṇḍasāmiko pana gahaṇe sa-ussāho, rakkhatiyeva. Yadi pana tasmīṃ dāne nirussāho bhaṇḍasāmiko “na mayhaṃ dassatī”ti dhuraṃ nikkhipati, evaṃ ubhinnaṃ dhuranikkhepena bhikkhuno pārājikaṃ. Yadiipi mukhena “dassāmī”ti vadati, cittaṇa pana adātukāmo, evampi sāmikassa dhuranikkhepe pārājikaṃ. Taṃ pana saṅgopanatthāya attano hatthe parehi ṭhapitaṃ bhaṇḍaṃ aguttadesato ṭhānā cāvetvā guttaṭṭhāne ṭhapanatthāya harato anāpatti. Theyyacittenāpi ṭhānā cāventassa avahāro natthi. Kasmā? Attano hatthe nikkhattatā, bhaṇḍadeyyaṃ pana hoti. Theyyacittena paribhuñjatopi eseva nayo.

1. Vi-Ṭṭha 3. 152 piṭṭhādīsu.

2. Vi-Ṭṭha 1. 305 piṭṭhādīsu.

54. Pañcannaṃ sahadhammikānaṃ santakaṃ pana yaṃ kiñci parikkhāraṃ paṭisāmetuṃ vaṭṭati. Sace āgantuko bhikkhu āvāsikānaṃ cīvarakammaṃ karontānaṃ samīpe pattacīvaraṃ ṭhapetvā “ete saṅgopessanti”ti maññamāno nahāyitum vā aññatra vā gacchati, sace taṃ āvāsikā saṅgopenti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce, naṭṭhe gīvā na hoti. Sacepi so “idaṃ bhante ṭhapethā”ti vatvā gacchati, itare ca kiccapasutattā na jānanti, eseva nayo. Athāpi te “idaṃ bhante ṭhapethā”ti vuttā “mayaṃ byāvaṭā”ti paṭikkhipanti, itaro ca “avassaṃ ṭhapessanti”ti anādiyitvā gacchati, eseva nayo. Sace pana te tena yācitā vā ayācitā vā “mayaṃ ṭhapessāma, tvaṃ gacchā”ti vadanti, taṃ saṅgopitabbaṃ. No ce saṅgopenti, naṭṭhe gīvā. Kasmā? Sampaṭicchitattā.

Yo bhikkhu bhaṇḍāgāriko hutvā paccūsasamaye eva bhikkhūnaṃ pattacīvarāni heṭṭhāpāsādaṃ oropetvā dvāraṃ apidahitvā tesampi anārocetvāva dūre bhikkhācāraṃ gacchati, tāni ce corā haranti, tasseva gīvā. Yo pana bhikkhu bhikkhūhi “oropetha bhante pattacīvarāni, kālo salākaggahaṇassā”ti vutto “samāgatāthā”ti pucchitvā “āma samāgatāmhā”ti vutte pattacīvarāni nīharitvā nikkhipitvā bhaṇḍāgāradvāraṃ bandhitvā “tumhe pattacīvarāni gahetvā heṭṭhāpāsādadvāraṃ paṭijaggitvā gaccheyyāthā”ti vatvā gacchati. Tatra ceko alasa-jātiko bhikkhu bhikkhūsu gatesu pacchā akkhīni puñchanto uṭṭahitvā udakaṭṭhānaṃ mukhadhovanatthaṃ gacchati, taṃ khaṇaṃ disvā corā tassa pattacīvaraṃ haranti, suhaṭaṃ, bhaṇḍāgārikassa gīvā na hoti.

Sacepi koci bhaṇḍāgārikassa anārocetvāva bhaṇḍāgāre attano parikkhāraṃ ṭhapeti, tasmimpi naṭṭhe bhaṇḍāgārikassa gīvā na hoti. Sace pana bhaṇḍāgāriko taṃ disvā “aṭṭhāne ṭhapitaṃ”ti gahetvā ṭhapeti, naṭṭhe tasseva gīvā. Sacepi ṭhapitabhikkhunā “mayā bhante īdiso nāma parikkhāro ṭhapito, upadhāreyyāthā”ti vutto “sādhū”ti sampaṭicchati, dunnikkhittaṃ vā maññamāno aññasmim ṭhāne ṭhapeti, naṭṭhe tasseva gīvā. “Nāhaṃ jānāmi”ti paṭikkhipantassa pana natthi gīvā. Yopi tassa passantasseva ṭhapeti, bhaṇḍāgārikañca na sampaṭicchāpeti, naṭṭhaṃ sunaṭṭhameva. Sace pana naṃ bhaṇḍāgāriko aññatra ṭhapeti, naṭṭhe

gīvā. Sace bhaṇḍāgāraṃ suguttaṃ, sabbo saṅghassa cetiyassa ca parikkhāro tattheva ṭhapīyati, bhaṇḍāgāriko ca bālo abyatto dvāraṃ vivarivā dhammakathaṃ vā sotuṃ aññaṃ vā kiñci kātuṃ katthaci gacchati taṃ khaṇaṃ disvā yattakaṃ corā haranti, sabbaṃ tassa gīvā. Bhaṇḍāgārato nikkhamitvā bahi caṅkamantassa vā dvāraṃ vivarivā sarīraṃ utuṃ gāhāpentassa vā tattheva samaṇadhammānuyogena nisinnassa vā tattheva nisīditvā kenaci kammaena byāvaṭassa vā uccārapassāvapīlitassapi sato tattheva upacāre vijjamāne bahi gacchato vā aññaena vā kenaci ākārena pamattassa sato dvāraṃ vivarivā vā vivaṭameva pavisitvā vā sandhim chinditvā vā yattakaṃ tassa pamādapaccayā corā haranti, sabbaṃ tasseva gīvā. “Uṇhasamaye pana vātapānaṃ vivarivā nipajjitum vaṭṭati”ti vadanti. Uccārapīlitassa pana tasmim upacāre asati aññaṭtha gacchantassa gilānapakkhe ṭhitattā avisayo, tasmā gīvā na hoti.

55. Yo pana anto uṇhapīlito dvāraṃ suguttaṃ katvā bahi nikkhamati, corā taṃ gahetvā “dvāraṃ vivarā”ti vadanti, yāvatatiyaṃ na vivaritabbaṃ. Yadi pana te corā “sace na vivarasi, tañca māressāma, dvārañca bhinditvā parikkhāraṃ harissāma”ti pharasu-ādīni ukkhipanti, “mayi ca mate saṅghassa ca senāsane vinaṭṭhe guṇo natthi”ti vivarituṃ vaṭṭati. Idhāpi “avisayattā gīvā natthi”ti vadanti. Sace koci āgantuko kuñcikaṃ vā deti, dvāraṃ vā vivarati, yattakaṃ corā haranti, sabbaṃ tassa gīvā. saṅghena bhaṇḍāgāraṃ guttatthāya sūciyantakañca kuñcikumuddikā ca yojetvā dinnā hoti, bhaṇḍāgāriko ghaṭikamattaṃ datvā nipajjati, corā vivarivā parikkhāraṃ haranti, tasseva gīvā. Sūciyantakañca kuñcikumuddikañca yojetvā nipannaṃ panetaṃ sace corā āgantvā “dvāraṃ vivarāhi”ti vadanti, tattha purimanayeneva paṭipajjitabbaṃ. Evaṃ suguttaṃ katvā nipanne pana sace bhittim vā chadanaṃ vā bhinditvā umaṅgena vā pavisitvā haranti, na tassa gīvā.

Sace bhaṇḍāgāre aññepi therā vasanti, vivaṭe dvāre attano attano parikkhāraṃ gahetvā gacchanti, bhaṇḍāgāriko tesu gatesu dvāraṃ na jaggati, sace tattha kiñci avaharīyati, bhaṇḍāgārikassa issaravatāya bhaṇḍāgārikasseva gīvā, therehi pana sahāyehi bhavitabbaṃ. Ayañhi sāmīci. Yadi bhaṇḍāgāriko “tumhe bahi ṭhatvā tumhākaṃ parikkhāraṃ

gaṇhatha, mā pavisitthā”ti vadati, tesañca eko lolamahāthero sāmaṇerehi ceva upaṭṭhākehi ca saddhim bhaṇḍāgāraṃ pavisitvā nisīdati ceva nipajjati ca, yattakaṃ bhaṇḍaṃ nassati, sabbaṃ tassa gīvā, bhaṇḍāgārikaṇa pana avasesatherehi ca sahāyehi bhavitabbaṃ. Atha bhaṇḍāgārikova lolasāmaṇere ca upaṭṭhāke ca gahetvā bhaṇḍāgāre nisīdati ceva nipajjati ca, yattakaṃ nassati, sabbaṃ tasseva gīvā. Tasmā bhaṇḍāgārikeneva tattha vasitabbaṃ, avasesehi appeva rukkhamūle vasitabbaṃ, na ca bhaṇḍāgāreti.

56. Ye pana attano attano sabhāgabhikkhūnaṃ vasanaḡabbhesu parikkhāraṃ ṭhapenti, parikkhāre naṭṭhe yehi ṭhapito, tesamīyeva gīvā itarehi pana sahāyehi bhavitabbaṃ. Yadi pana saṃgho bhaṇḍāgārikassa vihāreyeva yāgubhattaṃ dāpeti, so ca bhikkhācāraṭṭhāya gāmaṃ gacchati, naṭṭhaṃ tasseva gīvā. Bhikkhācāraṃ pavisantehi atirekaṇivaraṃ rakkhaṇaṭṭhāya ṭhapitavihāravārikassapi yāgubhattaṃ vā nivāpaṃ vā labhamānasseva bhikkhācāraṃ gacchato yaṃ tattha nassati, sabbaṃ gīvā. Na kevaḷaṇca ettakameva, bhaṇḍāgārikassa viya yaṃ tassa pamādapaccayā nassati, sabbaṃ gīvā.

Sace vihāro mahā hoti, aññaṃ padesaṃ rakkhituṃ gacchantassa aññaṃsīm padesaṃ nikkhattaṃ haranti, avisayattā gīgā na hoti. Īdise pana vihāre vemajjhe sabbesaṃ osaraṇaṭṭhāne parikkhāre ṭhapetvā nisīditabbaṃ, vihāravārikā¹ vā dve tayo ṭhapetabbā. Sace tesampi appamattānaṃ ito cito ca rakkhatamīyeva² kiñci nassati, gīvā na hoti. Vihāravārike bandhitvā haritabhaṇḍampi corānaṃ paṭipathaṃ gatesu aññaṇa maggena haritabhaṇḍampi na tesamī gīvā. Sace vihāravārikānaṃ vihāre dātabbaṃ yāgubhattaṃ vā nivāpo vā na hoti, tehi pattabalābhato atirekā dve Tisso yāgusalākā tesamī pahonakabhattasalākā ca ṭhapetuṃ vaṭṭati, nibaddhaṃ katvā pana na ṭhapetabbā³. Manussā hi vippaṭisāriṇohonti “vihāravārikāyeva amhākaṃ bhattaṃ bhuñjanti”ti, tasmā parivattetvā parivattetvā ṭhapetabbā. Sace tesamī sabhāgā salākabhattādīni āharitvā denti, iccetaṃ

1. Vihāracārikā (Sī)

2. Rakkhitamīyeva (Sī)

3. Na ṭhapetabbāṃ (Sī)

kusalam. No ce denti, vāraṃ gāhāpetvā nīharāpetabbāni. Sace viharāvāriko dve tisso yāgusalākā ca cattāri pañca salākabhattāni ca labhamāno bhikkhācāraṃ gacchati, bhaṇḍāgārikassa viya sabbam nattham gīvā hoti. Sace saṅghassa viharāpālānaṃ dātabbam bhattam vā nivāpo vā natthi, bhikkhū viharāvāraṃ gahetvā attano attano nissitake viharāṃ jaggāpentī, sampattavāraṃ aggahetuṃ na labhati. Yathā aññe bhikkhū karonti, tatheva kātabbam. Bhikkhūhi pana asahāyassa vā adutiya¹ vā yassa sabhāgo bhikkhu bhattam ānetvā dātā natthi, evarūpassa vāro na pāpetabbo.

Yampi pākavaṭṭathāya viharē ṭhapenti, tam gahetvā upajīvanta ṭhātabbam. Yo tam na upajīvati, so vāraṃ na gāhāpetabbo. Phalāphalathāyapi viharē bhikkhum ṭhapenti, jaggitvā gopetvā phalavārena bhājetvā khādanti. Yo tāni khādanti, tena ṭhātabbam, anupajīvanto na gāhāpetabbo. Senāsanamañcapīṭhapaccattharaṇarakkhaṇa-tthāyapi ṭhapenti, āvāse vasantena ṭhātabbam, abbhokāsiko pana rukkhāmūliko vā na gāhāpetabbo. Eko navako hoti, bahussuto pana bahūnaṃ dhammaṃ vāceti, paripuccham deti, Pāḷim vaṇṇeti, dhammakatham katheti, saṅghassa bhāraṃ nittharati, ayaṃ lābham paribhuñjantopi āvāse vasantopi vāraṃ na gāhāpetabbo. “Purisaviseso nāma nātabbo”ti vadanti.

Uposathāgārapaṭimāgharajagganakassa pana diguṇam yāgubhattam, devasikam taṇḍulanāḷi, saṃvacchare ticīvaraṃ dasavīsagghanakam kappiyabhaṇḍaṇca dātabbam. Sace pana tassa tam lābhamānasseva pamādena tattha kiñci nassati, sabbam gīvā. Bandhitvā balakkārena acchinnaṃ, na gīvā. Tattha cetiyassa vā saṅghassa vā santakena cetiyassa santakam rakkhāpetuṃ vaṭṭati, cetiyassa santakena saṅghassa santakam rakkhāpetuṃ na vaṭṭati. Yam pana cetiyassa santakena saddhim saṅghassa santakam ṭhapitam hoti, tam cetiyasantake rakkhāpīte rakkhitameva hotīti evam vaṭṭati. Pakkhavārena uposathāgārādīni rakkhatopi pamādavasena nattham gīvāyevāti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaṅgahē

Bhaṇḍapaṭisāmanavinicchayakathā samattā.

---

1. Attadutiya (Sī)

11. Kayavikkayasamāpattivinicchayakathā

57. **Kayavikkayasamāpattī**ti kayavikkayasamāpajjanam. “Iminā imam dehi”ti-ādinā¹ hi nayena parassa kappiyabhaṇḍam gaṇhanto kayam samāpajjati, attano kappiyabhaṇḍam dento vikkayam. Ayam pana kayavikkayo ṭhapetvā pañca sahadhammike avasesehi ghipabbajitehi antamaso mātāpitūhipi saddhim na vaṭṭati.

Tatrāyam vinicchayo—vatthena vā vattham hotu, bhattena vā bhattam, yam kiñci kappiyam “iminā imam dehi”ti vadati, dukkaṭam. Evam vatvā mātuyāpi attano bhaṇḍam deti, dukkaṭam, “iminā imam dehi”ti vutto vā “imam dehi, imam te dassamī”ti tam vatvā vā mātuyāpi bhaṇḍam attano² gaṇhāti, dukkaṭam, attano bhaṇḍe parahattham, parabhaṇḍe ca attano hattham sampatte nissaggiyam pācittiyam. Mātaram vā pana pitaram vā “imam dehi”ti vadato viññatti na hoti, “imam gaṇhāhi”ti dadato saddhādeyyavinipātanam na hoti. Aññātakam “imam dehi”ti vadato viññatti, “imam dehi”ti kayavikkayam āpajjato nissaggiyam. Tasmā kappiyabhaṇḍam parivattantena mātāpitūhipi saddhim kayavikkayam, aññātakehi saddhim tisso āpattiyo mocentena parivattetabham.

Tatrāyam parivattanavidhi—bhikkhussa pātheyyataṇḍulā honti, so antarāmagge bhattachattham purisam disvā “amhākam taṇḍulā atthi, na ca no imehi attho, bhattena pana attho”ti vadati, puriso taṇḍule gahetvā bhattam deti, vaṭṭati. Tissopi āpattiyo na honti, antamaso nimittakammamattampi na hoti. Kasmā? Mūlassa atthitāya. Yo pana evam akatvā “iminā imam dehi”ti parivatteti, yathāvatthukameva. Vighāsadam disvā “imam odanam bhuñjitvā rajanam vā dārūni vā āharā”ti vadati, rajanachalligaṇanāya dārugaṇanāya ca nissaggiyāni honti. “Imam odanam bhuñjitvā imam nāma karoṭhā”ti dantakārādīhi sippikehi dhammakaraṇādīsu tam tam parikkhāram kāreti, rajakehi vā vattham dhovāpeti, yathāvatthukameva. Nahāpitena kese

1. Vi-Ṭṭha 2. 279 piṭṭhādīsu.

2. Attano atthāya (Sī)

chindāpeti, kammakārehi navakammaṃ kāreti, yathāvatthukameva. Sace pana “idaṃ bhattaṃ bhuñjitvā idaṃ karoṭhā”ti na vadati, “idaṃ bhattaṃ bhuñja, bhuttosī, bhuñjissasi, idaṃ nāma karoḥī”ti vadati, vaṭṭati. Ettha ca kiñcāpi vatthadhovane vā kesacchedane vā bhūmisodhanādinavakamme vā parabhaṇḍaṃ attano hatthagataṃ nissajjitabbaṃ nāma natthi, **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana daḷhaṃ katvā vuttattā na sakkā etaṃ paṭikkhipitum, tasmā yathā nissaggiyavatthumhi paribhutte vā naṭṭhe vā pācittiyam deseti, evamidhāpi desetabbaṃ.

Yaṃ kiñci kappiyabhaṇḍaṃ gaṇhitukāmatāya agghaṃ pucchitum vaṭṭati, tasmā “ayaṃ tava patto kiṃ agghatī”ti pucchite “idaṃ nāmā”ti vadati, sace attano kappiyabhaṇḍaṃ mahagghaṃ hoti, evañca naṃ paṭivadati “upāsaka mama idaṃ vatthu mahagghaṃ, tava pattaṃ aññassa dehī”ti. Taṃ sutvā itaro “aññaṃ thālakampi dassāmi”ti vadati, gaṇhitum vaṭṭati. Sace so patto mahaggho, bhikkhuno vatthu appagghaṃ, pattasāmiko cassa appagghabhāvaṃ na jānāti, patto na gahetabbo, “mama vatthu appagghan”ti ācikkhitabbaṃ. Mahagghabhāvaṃ ñatvā vañcetvā gaṇhantopi hi bhaṇḍaṃ agghāpetvā kāretabbataṃ āpajjati. Sace pattasāmiko “hotu bhante, sesaṃ mama puññaṃ bhavissatī”ti deti, vaṭṭati. Kappiyakārakassa pana “iminā imaṃ gahetvā dehī”ti ācikkhitum vaṭṭati, tasmā yassa hatthato bhaṇḍaṃ gaṇhāti, taṃ ṭhapetvā aññaṃ antamaso tassa puttabhātikampi kappiyakāraṃ katvā “iminā imaṃ nāma gahetvā dehī”ti ācikkhati, so ce cheko hoti, punappunaṃ apanetvā vivaditvā gaṇhāti, tuṇhībhūtena ṭhāttabbaṃ. No ce cheko hoti, na jānāti gahetum, vāṇijako ca taṃ vañceti, “mā gaṇhāhi”ti vattabbo.

“Idaṃ paṭiggahitaṃ telaṃ vā sappi vā amhākaṃ atthi, amhākañca aññaṃ appaṭiggahitakena attho”ti vutte pana sace so taṃ gahetvā aññaṃ deti, paṭhamaṃ attano telaṃ na mināpetabbaṃ. Kasmā? Nāḷiyañhi avasiṭṭhatelaṃ hoti, taṃ pacchā minantassa appaṭiggahitaṃ dūseyya. Ayañca kayavikkayo nāma kappiyabhaṇḍavasena vutto. Kappiyena hi kappiyam parivattentassa kayavikkayasikkhāpadena nissaggiyaṃ vuttaṃ, akappiyena pana akappiyam parivattentassa, kappiyena vā akappiyam akappiyena vā kappiyam

parivattentassa Rūpiyaśaṃvohārasikkhāpadena nissaggiyaṃ, tasmā ubhosu vā ekasmiṃ vā akappiye sati rūpiyaśaṃvohāro nāma hoti.

58. Rūpiyaśaṃvohārassa ca garubhāvadīpanattham idaṃ pattacatuḅkaṃ veditabbaṃ. Yo hi rūpiyaṃ uggaṇhitvā tena ayabījaṃ samuṭṭhāpeti, taṃ koṭṭāpetvā tena lohena pattaṃ kāreti, ayaṃ patto mahā-akappiyo nāma na sakkā kenaci upāyena kappiyo kātuṃ. Sacepi¹ taṃ vināsetvā thālakaṃ kāreti, tampi akappiyaṃ. Vāsiṃ kāreti, tāya chinnadantakaṭṭhampi akappiyaṃ. Baḷisaṃ kāreti, tena māritā macchāpi akappiyā. Vāsiṃ tāpetvā udakaṃ vā khīraṃ vā uṇhāpeti, tampi akappiyameva.

Yo pana rūpiyaṃ uggaṇhitvā tena pattaṃ kiṇāti, ayampi patto akappiyo. “Pañcannampi sahadhammikānaṃ na kappatī”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. Sakkā pana kappiyo kātuṃ. So hi mūle mūlasāmikānaṃ, patte ca pattasāmikānaṃ dinne kappiyo hoti, kappiyabhaṇḍaṃ datvā gahetvā paribhuñjituṃ vaṭṭati.

Yopi rūpiyaṃ uggaṇhāpetvā kappiyakārakena saddhiṃ kammāraḅulaṃ gantvā pattaṃ disvā “ayaṃ mayhaṃ ruccatī”ti vadati, kappiyakāraḅo ca taṃ rūpiyaṃ datvā kammāraṃ saññāpeti, ayampi patto kappiyavohārena gahitopi dutiyapattasadiḅyeva, mūlassa sampaṭicchitattā akappiyo. Kasmā sesānaṃ na kappatīti? Mūlassa anissaṭṭhattā.

Yo pana rūpiyaṃ asampaṭicchitvā “therassa pattaṃ kiṇitvā dehi”ti pahitakappiyakārakena saddhiṃ kammāraḅulaṃ gantvā pattaṃ disvā “ime kahāpaṇe gahetvā imaṃ dehi”ti kahāpaṇe dāpetvā gahito, ayaṃ patto etasseva bhikkhuno na vaṭṭati dubbicāritattā, aññesaṃ pana vaṭṭati mūlassa asampaṭicchitattā. Mahāsumattherassa² kira upajjhāyo Anuruddhatthero nāma ahoḅi. So attano evarūpaṃ pattaṃ sappissa pūretvā saṃghassa nissajji. Tipiṭakacūlanāgattherassa saddhivihārikānaṃ evarūpo patto ahoḅi. Taṃ theropi sappissa pūretvā saṃghassa nissajjāpesīti. Idaṃ akappiyapattacatuḅkaṃ.

1. Sace hi (Sī)

2. Mahāsummattherassa (Sī)

Sace pana rūpiyaṃ asampaṭicchitvā “therassa pattam kiṇitvā dehī”ti pahitakappiyakārakena saddhiṃ kammārakulam gantvā pattam disvā “ayaṃ mayhaṃ ruccati”ti vā “imāhaṃ gahessāmi”ti vā vadati, kappiyakāraako ca taṃ rūpiyaṃ datvā kammāraṃ saññāpeti, ayaṃ patto sabbakappiyo Buddhānampi paribhogāraho. Imaṃ pana rūpiyaṃvohāraṃ karontena “iminā imaṃ gahetvā dehī”ti kappiyakārakampi ācikkhituṃ na vaṭṭati.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Kayavikkayasamāpattivinicchayakathā samattā.

12. Rūpiyādipaṭiggahaṇavinicchayakathā

59. **Rūpiyādipaṭiggahoti** jātarūpādipaṭiggahaṇaṃ. Tattha¹ jātarūpaṃ rajataṃ jātarūpamāsako rajatamāsakoti catubbidhaṃ nissaggiyavattu. Tambalohādīhi kato **lohamāsako**. Sāradārunā vā veḷupesikāya vā antamaso tālapaṇṇenapi rūpaṃ chinditvā kato **dārumāsako**. Lākhāya vā niyyāsena vā rūpaṃ samuṭṭhāpetvā kato **jatumāsako**. Yo yo yattha yattha janapade yadā yadā vohāraṃ gacchati, antamaso aṭṭhimayopi cammamayopi rukkhaphalabījamayopi samuṭṭhāpitarūpopi asamuṭṭhāpitarūpopīti ayaṃ sabbopi rajatamāsakeneva saṅgahito. Muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ lohitaṅko masāragallaṃ satta dhaññāni dāsīdāsakhettavatthupupphārāmaphalārāmādayoti idaṃ dukkaṭavattu. Tattha nissaggiyavattuṃ attano vā saṅghagaṇapuggalacetiyaṇaṃ vā atthāya sampaṭicchituṃ na vaṭṭati. Attano atthāya sampaṭicchato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ hoti, sesānaṃ atthāya dukkaṭaṃ. Dukkaṭavattuṃ sabbesampi atthāya sampaṭicchato dukkaṭameva.

Tatrāyaṃ vinicchayo²—sace koci jātarūparajataṃ āharitvā “idaṃ saṅghassa dammi, āraṃaṃ vā karotha cetiyaṃ vā bhojanasālādīnaṃ vā aññataran”ti vadati, idaṃ sampaṭicchituṃ na vaṭṭati. Sace pana “nayidaṃ bhikkhūnaṃ sampaṭicchituṃ vaṭṭati”ti paṭikkhitte “vaḍḍhakīnaṃ vā kammakārānaṃ vā hatthe

1. Vi-Ṭṭha 2. 269 piṭṭhādīsu.

2. Vi-Ṭṭha 2. 257 piṭṭhādīsu.

bhavissati, kevalam tumhe sukatadukkaṭam jānāthā”ti vatvā tesam hatthe datvā pakkamati, vaṭṭati. Athāpi “mama manussānam hatthe bhavissati, mayhameva vā hatthe bhavissati, kevalam tumhe yaṃ yassa dātabbam, tadatthāya pesethā”ti vadati, evampi vaṭṭati. Sace pana saṅgham vā gaṇam vā puggalam vā anāmasitvā “idaṃ hiraññasuvaṇṇam cetiyassa dema, vihāssa dema, navakammasa demā”ti vadanti, paṭikkhipitum na vaṭṭati, “ime idaṃ bhaṇanti”ti kappiyakāraṇam ācikkhitabbam. “Cetiyaḍḍānam atthāya tumhe gahetvā ṭhāpethā”ti vutte pana “amhākaṃ gahetum na vaṭṭati”ti paṭikkhipitabbam.

Sace pana koci bahum hiraññasuvaṇṇam ānetvā “idaṃ saṅghassa dammi, cattāro paccaye paribhuñjathā”ti vadati, tañce saṅgho sampaṭicchati, paṭiggahaṇepi paribhogepi āpatti. Tatra ceko bhikkhu “nayidaṃ kappati”ti paṭikkhipati, upāsako ca “yadi na kappati, mayhameva bhavissati”ti taṃ ādāya gacchati. So bhikkhu “tayā saṅghassa lābhantarāyo kato”ti na kenaci kiñci vattabbo. Yo hi taṃ codeti, sveva sāpattiko hoti. Tena panekena bahū anāpattikā katā. Sace pana bhikkhūhi “na vaṭṭati”ti paṭikkhitte “kappiyakāraṇam vā hatthe bhavissati, mama purisānam vā mayham vā hatthe bhavissati, kevalam tumhe paccaye paribhuñjathā”ti vadati, vaṭṭati.

Catupaccayatthāya ca dinnam yena yena paccayena attho hoti, taṃ tadattham upanetabbam. **Cīvaratthāya** dinnam cīvareyeva upanetabbam. Sace cīvarena tādiso attho natthi, piṇḍapātādīhi saṅgho kilamati, saṅghasutthutāya apaloketvā tadatthāyapi upanetabbam. Esa nayo **piṇḍapātāgilānapaccayatthāya** dinnepi. **Senāsanatthāya** dinnam pana senāsanassa garubhaṇḍatā senāsaneyeva upanetabbam. Sace pana bhikkhūsu senāsanam chaḍḍetvā gatesu senāsanam vinassati, īdise kāle senāsanam vissajjetvāpi bhikkhūnam paribhogo anuññāto, tasmā senāsanajagganattham mūlacchejjaṃ akatvā yāpanamattaṃ paribhuñjitabbam.

60. Sace koci “mayham tisassasampādanakam mahātaḷākam atthi, taṃ saṅghassa dammi”ti vadati, tañce saṅgho sampaṭicchati, paṭiggahaṇepi paribhogepi āpattiyeva. Yo pana taṃ paṭikkhipati, so purimanayeneva na kenaci kiñci vattabbo. Yo hi taṃ codeti, sveva sāpattiko

hoti. Tena panekena bahū anāpattikā katā. Yo pana “tādisaṃyeva taḷākam dammī”ti vatvā bhikkhūhi “na vaṭṭatī”ti paṭikkhitto vadati “asukañca asukañca saṃghassa taḷākam atthi, tam katham vaṭṭatī”ti. So vattabbo “kappiyam katvā dinnam bhavissatī”ti. Katham dinnam kappiyam hotīti. “Cattāro paccaye paribhuñjathā”ti vatvā dinnanti. So sace “sādhu bhante cattāro paccaye paribhuñjathā”ti deti, vaṭṭati. Athāpi “taḷākam gaṇhathā”ti vatvā “na vaṭṭatī”ti paṭikkhitto “kappiyakārako “atthī”ti pucchitvā “natthī”ti vutte “idam asuko nāma vicāressati, asukassa vā hatthe mayham vā hatthe bhavissati, saṃgho kappiyabhaṇḍam paribhuñjatū”ti vadati, vaṭṭati. Sacepi “na vaṭṭatī”ti paṭikkhitto “udakam paribhuñjissati, bhaṇḍakam dhovissati, migapakkhino pivissantī”ti vadati, evampi vaṭṭati. Athāpi “na vaṭṭatī”ti paṭikkhitto vadati “kappiyasīsenā gaṇhathā”ti. “Sādhu upāsaka saṃgho pānīyam pivissati, bhaṇḍakam dhovissati, migapakkhino pivissantī”ti vatvā paribhuñjitum vaṭṭati. Athāpi “mama taḷākam vā pokkharāṇim vā saṃghassa dammī”ti vutte “sādhu upāsaka saṃgho pānīyam pivissatī”ti-ādīni vatvā paribhuñjitum vaṭṭatiyeva.

Yadi pana bhikkhūhi hatthakammaṃ yācitvā sahatthena ca kappiyapathaviṃ khaṇitvā udakaparibhogatthāya taḷākam kāritam hoti, tañce nissāya sassam nippḥadetvā manussā vihāre kappiyabhaṇḍam denti, vaṭṭati. Atha manussā eva¹ saṃghassa upakāratthāya saṃghikabhūmim khaṇitvā tam nissāya nipphanasassato kappiyabhaṇḍam denti, etampi vaṭṭati. “Amhākam ekam kappiyakārakam ṭhapethā”ti vutte ca ṭhapetumpi labbhati. Atha te manussā rājabalinā upaddutā pakkamanti, aññe paṭipajjanti, na ca bhikkhūnam kiñci denti, udakam vāretum labbhati, tañca kho kasikammakāleyeva, na sassakāle. Sace te vadanti “nanu bhante pubbepi manussā imam nissāya sassam akaṃsū”ti, tato vattabbā “te saṃghassa imañca imañca upakāram akaṃsu, idañcidañca kappiyabhaṇḍakam adamsū”ti. Sace te vadanti “mayampi dassāmā”ti, evampi vaṭṭati.

Sace pana koci abyatto akappiyavohārena taḷākam paṭiggaṇhāti vā kāreti vā, tam bhikkhūhi na paribhuñjitabbaram, tam nissāya laddhakappiyabhaṇḍampi

akappiyameva. Sace bhikkhūhi pariccatabhāvaṃ ñatvā sāmiko vā tassa puttadhītarō vā añño vā koci vaṃse uppanno puna kappiyavohārena deti, vaṭṭati. Pacchinne kulavaṃse yo tassa janapadassa sāmiko, so acchinditvā kappiyavohārena puna deti Cittalapabbate bhikkhunā nīhaṭa-udakavāhakaṃ **Aḷanāgarājamaheṣī** viya, evampi vaṭṭati. Kappiyavohārepi udakavasena paṭiggahitatalāke suddhacittānaṃ mattikuddharaṇapāḷibandhanādīni ca kātuṃ vaṭṭati. Taṃ nissāya pana sassam karonte disvā kappiyakāraṃ ṭhapetuṃ na vaṭṭati. Yadi te sayameva kappiyabhaṇḍaṃ denti, gahetabbaṃ. No ce denti, na codetabbaṃ. Paccayavasena paṭiggahitatalāke kappiyakāraṃ ṭhapetuṃ vaṭṭati, mattikuddharaṇapāḷibandhanādīni kāretuṃ na vaṭṭati. Sace kappiyakāraṃ sayameva karonti, vaṭṭati. Abyattena pana lajjibhikkhunā kārāpitesu kiñcāpi paṭiggahaṇaṃ kappiyaṃ, bhikkhussa pana payogapaccayā uppanna missattā visagatapiṇḍapāto viya akappiyamaṃsarasaṃmissabhojanaṃ viya ca dubbini bhogaṃ hoti, sabbesaṃ akappiyameva.

61. Sace pana udakassa okāso atthi, taḷākassa pāḷi thirā, “yathā bahum udakaṃ gaṇhāti, evaṃ karohi, tīrasamīpe udakaṃ karohi”ti evaṃ udakameva vicāreti, vaṭṭati. Uddhane aggiṃ na pāṅenti, “udakakammaṃ labbhatu upāsakā”ti vattum vaṭṭati, “sassam katvā āharathā”ti vattum pana na vaṭṭati. Sace pana taḷāke atibahum udakaṃ disvā passato vā piṭṭhito vā mātikaṃ nīharāpeti, vanaṃ chindāpetvā kedāre kārāpeti, porāṇakedāresu vā pakatibhāgaṃ aggahetvā atirekaṃ gaṇhāti, navasasse vā aparicchinnabhāge “ettakā kahāpaṇe dethā”ti kahāpaṇe uṭṭhāpeti, sabbesaṃ akappiyaṃ.

Yo pana “kasatha vapathā”ti avatvā “ettakāya bhūmiyā ettako nāma bhāgo”ti evaṃ bhūmiṃ vā patiṭṭhāpeti, “ettake bhūmibhāge amhehi sassam kataṃ, ettakaṃ nāma bhāgaṃ gaṇhathā”ti vadantesu kassakesu bhūmippamaṇagahaṇatthaṃ rajjuyā vā daṇḍena vā mināti, khale vā ṭhatvā rakkhati, khalato vā nīharāpeti, koṭṭhāgāre vā paṭisāmeti, tasseva taṃ akappiyaṃ. Sace kassakā kahāpaṇe āharitvā “ime saṃghassa āhaṭā”ti vadanti, aññataro ca bhikkhu “na saṃgho kahāpaṇe khādātī”ti saññāya “ettakehi kahāpaṇehi sātāke

āharatha, ettakehi yāgu-ādīni sampādeṭhā”ti vadati, yaṃ te āharanti, taṃ sabbesaṃ akappiyaṃ. Kasmā? Kahāpaṇānaṃ vicāritattā. Sace dhaññaṃ āharitvā “idaṃ saṃghassa āhaṇaṃ”ti vadanti, aññataro ca bhikkhu purimanayeneva “ettakehi vīhīhi idaṅcidaṅca āharathā”ti vadati, yaṃ te āharanti, taṃ tasseva akappiyaṃ. Kasmā? Dhaññaṃ vicāritattā. Sace taṇḍulaṃ vā aparāṇṇaṃ vā āharitvā “idaṃ saṃghassa āhaṇaṃ”ti vadanti, aññataro ca bhikkhu purimanayeneva “ettakehi taṇḍulehi idaṅcidaṅca āharathā”ti vadati, yaṃ te āharanti, taṃ sabbesaṃ kappiyaṃ. Kasmā? Kappiyānaṃ taṇḍulādīnaṃ vicāritattā. Kayavikkayepi anāpatti kappiyakāraṅkassa ācikkhitattā.

62. Pubbe pana Cittalapabbate eko bhikkhu catusāladvāre “aho vata sve saṃghassa ettakappamāṇe pūve paceyyun”ti ārāmikānaṃ saññājananatthaṃ bhūmiyaṃ maṇḍalaṃ akāsi. Taṃ disvā cheko ārāmiko tatheva katvā dutiyadivase bheriyā ākoṭitāya sannipatite saṃghe pūvaṃ gahetvā saṃghattheraṃ āha “bhante amhehi ito pubbe neva pitūnaṃ, na pitāmahānaṃ evarūpaṃ sutapubbaṃ, ekena ayyena catusāladvāre pūvatthāya saññā katā, ito dāni pabhuti ayyā attano attano cittānurūpaṃ vadantu, amhākampi phāsuvihāro bhavissatī”ti. Mahāthero tatova nivatti, ekabhikkhunāpi pūvo na gahito. Evaṃ pubbe tatruppādaṃ na paribhuñjimsu. Tasmā—

Sallekhaṃ accajantena, appamattena bhikkhuna.
Kappiyepi na kātabbā, āmisatthāya lolatāti¹.

Yo cāyaṃ taḷāke vutto, pokkharāṇī-udakavāhakamātikādīsupi eveda nayo.

63. Pubbaṇṇāparaṇṇa-ucchuphalāphalādīnaṃ viruhanaṭṭhānaṃ yaṃ kiñci khettaṃ vā vatthum vā “dammī”ti vuttepi “na vaṭṭatī”ti paṭikkhipitvā taḷāke vuttanayeneva yadā kappiyavohārena “catupaccayaparibhogatthāya dammī”ti vadati, tadā sampaṭicchitabbaṃ, “vanaṃ dammi araññaṃ dammī”ti vutte pana vaṭṭati. Sace manussā bhikkhūhi anāṇattāyeva tattha rukkhe chinditvā aparāṇṇādīni

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 261 piṭṭhe.

sampādetvā bhikkhūnaṃ bhāgaṃ denti, vaṭṭati, adentā na codetabbā. Sace kenacideva antarāyena tesu pakkantesu aññe karonti, na ca bhikkhūnaṃ kiñci denti, te vāretabbā. Sace vadanti “nanu bhante pubbe manussā idha sassāni akamsū”ti, tato vattabbā “te saṃghassa idañcidañca kappiyabhaṇḍaṃ adamsū”ti. Sace vadanti “mayampi dassāmā”ti, evaṃ vaṭṭati.

Kiñci sassuṭṭhānakaṃ bhūmippadesaṃ sandhāya “sīmaṃ demā”ti vadanti, vaṭṭati. Sīmaparicchedanatthaṃ pana thambhā vā pāsāṇā vā sayam na ṭhapetabbā, bhūmi nāma anagghā, appakenapi pārājiko bhaveyya. Ārāmikānaṃ pana vattabbaṃ “iminā ṭhānena amhākaṃ sīmā gatā”ti. Sacepi hi te adhikaṃ gaṇhanti, pariyāyena kathitattā anāpatti. Yadi pana rājarājamahāmattādayo sayameva thambhe ṭhapāpetvā “cattāro paccaye paribhuñjathā”ti denti, vaṭṭatiyeva.

Sace koci antosīmāyaṃ taḷākaṃ vā khaṇati, vihāramajjhena vā mātikaṃ neti, cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇādīni dussanti, vāretabbo. Sace saṃgho kiñci labhitvā āmisagarukatāya na vāreti, eko bhikkhu vāreti, sova bhikkhu issaro. Sace eko bhikkhu na vāreti “netha tumhe”ti, tesāmyeva pakkho hoti. Saṃgho vāreti, saṃghova issaro. saṃghikesu hi kammesu yo dhammakammaṃ karoti, sova issaro. Sace vāriyamānopi karoti, heṭṭhā gahitaṃ paṃsum heṭṭhā pakkhipitvā, upari gahitaṃ paṃsum upari pakkhipitvā pūretabbā.

Sace koci yathājātameva ucchuṃ vā aparāṇṇaṃ vā alābukumbhaṇḍādikaṃ vā valliphalaṃ dātukāmo “etaṃ sabbaṃ ucchukhattaṃ aparāṇṇavatthuṃ valliphalāvāṭaṃ dammi”ti vadati, saha vatthunā parāmaṭṭhattā na vaṭṭatīti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana “abhiḷāpamattametaṃ, sāmikānaṃyeva hi so bhūmibhāgo, tasmā vaṭṭatī”ti āha. “Dāsaṃ dammi”ti vadati, na vaṭṭati. “Ārāmikaṃ dammi, veyyāvaccakaraṃ dammi, kappiyakāraṃ dammi”ti vutte vaṭṭati. Sace ārāmiko purebhattampi pacchābhattampi saṃghasseva kammaṃ karoti, sāmaṇerassa viya sabbaṃ bhesajjaṃ paṭijagganampi tassa kātabbaṃ. Sace purebhattameva saṃghassa kammaṃ karoti, pacchābhattaṃ attano karoti, sāyaṃ nivāpo na dātabbo. Yepi

pañcadivasavārena vā pakkhavārena vā saṅghassa kammaṃ katvā sesakāle attano kammaṃ karonti, tesampi karaṇakāleyeva bhattañca nivāpo ca dātabbo. Sace saṅghassa kammaṃ natthi, attanoyeva kammaṃ katvā jīvanti, te ce hatthakammamūlaṃ ānetvā denti, gahetabbaṃ. No ce denti, na kiñci vattabbā. Yaṃ kiñci rajakadāsampi pesakāradāsampi ārāṃikanāmena sampañcchitum vaṭṭati.

Sace “gāvo demā”ti vadanti, “na vaṭṭati”ti paṭikkhipitabbā. Imā gāvo kutoti. Paṇḍitehi pañcagorasaparibhogatthāya dinnāti. “Mayampi pañcagorasaparibhogatthāya demā”ti vutte vaṭṭanti. Ajikādīsupi eseva nayo. “Hatthim dema, assam, mahimsam, kukkuṭam, sūkaram demā”ti vadanti, sampañcchitum na vaṭṭati. Sace keci manussā “appossukkā bhante tumhe hotha, mayam ime gahetvā tumhākaṃ kappiyabhaṇḍam dassamā”ti gaṇhanti, vaṭṭati. Kukkuṭasūkare “sukham jīvantū”ti araṇṇe vissajjāpetum vaṭṭati. “Imam taḷakam, imam khettam, imam vatthum vihārassa demā”ti vutte paṭikkhipitum na labbhati.

64. Sace koci bhikkhum uddissa dūtena

hiraññasuvaṇṇādicīvaracetāpannam pahīneyya “iminā cīvaracetāpanna cīvaram cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhum cīvarena acchādehī”ti, so ce dūto taṃ bhikkhum upasaṅkamtivā evam vadeyya “idaṃ kho bhante āyasmantaṃ uddissa cīvaracetāpannam ābhataṃ, paṭiggaṇhatu āyasmā cīvaracetāpannam”ti, tena bhikkhunā so dūto evamassa vacanīyo “na kho mayam āvuso cīvaracetāpannam paṭiggaṇhāma, cīvarañca kho mayam paṭiggaṇhāma kālena kappiyam”ti. So ce dūto taṃ bhikkhum evam vadeyya “atthi paṇāyasmato koci veyyāvaccakaro”ti, cīvaratthikena bhikkhunā veyyāvaccakaro niddisitabbo ārāṃiko vā upāsako vā “eso kho āvuso bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro”ti. Na vattabbo “tassa dehī”ti vā “so vā nikkhipissati, so vā parivattessati, so vā cetāpessatī”ti. So ce dūto taṃ veyyāvaccakaram saññāpetvā taṃ bhikkhum upasaṅkamtivā evam vadeyya “yam kho bhante āyasmā veyyāvaccakaram niddisi, āṇatto so mayā, upasaṅkamatu āyasmā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī”ti. Cīvaratthikena bhikkhunā veyyāvaccakaro upasaṅkamtivā dvattikkhattum codetabbo

sāretabbo “attho me āvuso cīvarenā”ti. Na vattabbo “dehi me cīvaram, āhara me cīvaram, parivatthehi me cīvaram, cetāpehi me cīvaran”ti. Sace dvattikkhattum codayamāno sārayamāno tam cīvaram abhinipphādeti, iccetam kusalam. No ce abhinipphādeti, tattha gantvā catukkhattum pañcakkhattum chakkhattuparamam tuṅhībhūtena uddissa ṭhātabbam, na āsane nisīditabbam, na āmisam paṭiggahetabbam, na dhammo bhāsitaḥ. “Kim kāraṇā āgatosī”ti pucchiyamānena “jānāhi āvuso”ti ettakameva vattabbam.

Sace āsane vā nisīdati, āmisam vā paṭiggaṇhāti, dhammam vā bhāsati, ṭhānam bhañjati. Sace catukkhattum codeti, catukkhattum ṭhātabbam. Pañcakkhattum codeti, dvikkhattum ṭhātabbam. Chakkhattum codeti, na ṭhātabbam. Ekāya hi codanāya ṭhānavayam bhañjati. Yathā chakkhattum codetvā na ṭhātabbam, evam dvādasakkhattum ṭhatvā na codetabbam. Tasmā sace codetiyeva na tiṭṭhati, cha codanā labbhanti. Sace tiṭṭhatiyeva na codeti, dvādasa ṭhānāni labbhanti. Sace codetipi tiṭṭhatipi, ekāya codanāya dve ṭhānāni hāpetabbāni. Tattha yo ekadivasameva punappunam gantvā chakkattum codeti, sakimyeva vā gantvā “attho me āvuso cīvarenā”ti chakkhattum vadati, tattha ekadivasameva punappunam gantvā dvādasakkhattum tiṭṭhati, sakimeva vā gantvā tatra tatra ṭhāne tiṭṭhati, sopi sabbacodanāyo sabbatṭhānāni ca bhañjati, ko pana vādo nānādivasesu. Tato ce uttari vāyamamāno tam cīvaram abhinipphādeti, payoge dukkaṭam, paṭilābhena nissaggiyam hoti. No ce sakkoti tam abhinipphādetum, yato rājato rājamahāmatto vā assa bhikkhuno tam cīvaracetāpannam ānītam, tassa santikam sāmam vā gantabbam, dūto vā pāhetabbo “yam kho tumhe āyasmanto bhikkhum uddissa cīvaracetāpannam paṇiṭṭha, na tam tassa bhikkhuno kiñci attham anubhoti, yuñjantāyasmanto sakam, mā tumhākam santakam vinassatū”ti. Ayam tattha sāmīci. Yo pana neva sāmam gacchati, na dūtam pāheti, vattabhede dukkaṭam āpajjati.

65. Kim pana¹ sabbakappiyakārakesu evam paṭipajjitabbanti? Na paṭipajjitabbam. Ayañhi kappiyakārako nāma saṅkhepato duvidho niddiṭṭho aniddiṭṭho ca. Tattha niddiṭṭho duvidho bhikkhunā niddiṭṭho dūtena niddiṭṭhoti. Aniddiṭṭhopi

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 254 piṭṭhādīsu.

duvidho mukhavevaṭṭikakappiyakāraḥko parammukhakappiyakāraḥkoti. Tesu bhikkhunā niddiṭṭho sammukhāsammukhavasena catubbidho hoti, tathā dūtena niddiṭṭhōpi. Kathaṃ? Idheḥacco bhikkhussa cīvaratthāya dūtena akappiyavatthum̄ pahiṇati, dūto taṃ bhikkhum̄ upasaṅkamitvā “idaṃ bhante itthannāmena tumhākaṃ cīvaratthāya pahitaṃ, gaṇhatha nan”ti vadati, bhikkhu “nayidaṃ kappati”ti paṭikkhipati, dūto “atthi pana te bhante veyyāvaccakaro”ti pucchati, puññatthikehi ca upāsakehi “bhikkhūnaṃ veyyāvaccam̄ karothā”ti āṇattā vā, bhikkhūnaṃ vā sandiṭṭhasambhattā keci veyyāvaccakarā honti, tesam̄ aññataro tasmim̄ khaṇe bhikkhussa santike nisinno hoti, bhikkhu taṃ niddisati “ayaṃ bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro”ti, dūto tassa hatthe akappiyavatthum̄ datvā “therassa cīvaram̄ kiṇitvā dehī”ti gacchati, ayaṃ bhikkhunā sammukhāniddiṭṭho.

No ce bhikkhussa santike nisinno hoti, apica kho bhikkhu niddisati “asukasmim̄ nāma gāme itthannāmo bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro”ti, so gantvā tassa hatthe akappiyavatthum̄ datvā “therassa cīvaram̄ kiṇitvā dadeyyāsī”ti āgantvā bhikkhussa ārocetvā gacchati, ayameko bhikkhunā asammukhāniddiṭṭho.

Na heva kho so dūto attanā āgantvā āroceti, apica kho aññam̄ pahiṇati “dinnam̄ mayā bhante tassa hatthe cīvaracetāpannam̄, tumhe cīvaram̄ gaṇheyyāthā”ti, ayaṃ dutiyo bhikkhunā asammukhāniddiṭṭho.

Na heva kho aññam̄ pahiṇati, apica gacchantova bhikkhum̄ vadati “aham̄ tassa hatthe cīvaracetāpannam̄ dassāmi, tumhe cīvaram̄ gaṇheyyāthā”ti, ayaṃ tatiyo bhikkhunā asammukhāniddiṭṭhoti evam̄ eko sammukhāniddiṭṭho tayo asammukhāniddiṭṭhāti ime cattāro bhikkhunā niddiṭṭhaveyyāvaccakarā nāma. Etesu idha vuttanayeneva paṭipajjitabbaṃ.

Aparo bhikkhu purimanayeneva dūtena pucchito natthitāya vā avicāretukāmatāya vā “natthamhākaṃ kappiyakāraḥko”ti vadati, tasmim̄ khaṇe koci manusso āgacchati, dūto tassa hatthe akappiyavatthum̄ datvā “imassa hatthato cīvaram̄ gaṇheyyāthā”ti vatvā gacchati, ayaṃ dūtena sammukhāniddiṭṭhoti evam̄ eko sammukhāniddiṭṭho.

Aparo dūto gāmaṃ pavisitvā attanā abhirucitassa kassaci hatthe akappiyavatthum datvā purimanayeneva āgantvā vā āroceti, aññaṃ vā pahiṇāti “ahaṃ asukassa nāma hatthe cīvaracetāpannaṃ dassāmi, tumhe cīvaraṃ gaṇheyyāthā”ti vatvā vā gacchati, ayaṃ tatiyo dūtena asamukhāniddiṭṭhoti evaṃ eko sammukhāniddiṭṭho tayo asamukhāniddiṭṭhāti ime cattāro dūtena niddiṭṭhaveyyāvaccakarā nāma. Etesu Meṇḍakasikkhāpade vuttanayeneva paṭipajjitabbaṃ. Vuttañhetam—

“Santi bhikkhave manussā saddhā pasannā, te kappiyakāraṇānaṃ hatthe hiraññaṃ upanikkhipanti ‘iminā yaṃ ayyassa kappiyaṃ, taṃ dethā’ti. Anujānāmi bhikkhave yaṃ tato kappiyaṃ, taṃ sādītum, na tvevāhaṃ bhikkhave ‘kenaci pariyāyena jātarūparaṇātaṃ sādītabbaṃ pariyesitabbaṃ’ti vadāmi”ti¹.

Ettha codanāya parimāṇaṃ natthi, mūlaṃ asādiyantena sahasakkhattumpi codanāya vā ṭhānena vā kappiyabhaṇḍaṃ sādītum vaṭṭati. No ce deti, aññaṃ kappiyakāraṇaṃ ṭhapetvāpi āharāpetabbaṃ. Sace icchati, mūlasāmikānampi kathetabbaṃ. No ce icchati, na kathetabbaṃ.

Aparo bhikkhu purimanayeneva dūtena pucchito “natthamhākaṃ kappiyakāraṇaṃ”ti vadati, tadañño samīpe ṭhito sutvā “āhara bho, ahaṃ ayyassa cīvaraṃ cetāpetvā dassāmi”ti vadati. Dūto “handā bho dadeyyāsī”ti tassa hatthe datvā bhikkhussa anārocetvāva gacchati, ayaṃ mukhavevaṭṭikakappiyakāraṇaṃ. Aparo bhikkhuno upaṭṭhākassa vā aññaṃ vā hatthe akappiyavatthum datvā “therassa cīvaraṃ dadeyyāsī”ti ettova pakkamati, ayaṃ parammukhākappiyakāraṇaṃ ime dve aniddiṭṭhakappiyakāraṇaṃ nāma. Etesu aññātaka-appavāritesu viya paṭipajjitabbaṃ. Sace sayameva cīvaraṃ ānetvā dadanti, gaṇhetabbaṃ. No ce, na kiñci vattabbā. Yathā ca dūtassa hatthe cīvaratthāya akappiyavatthumhi pesite vinicchayo vutto, evaṃ piṇḍapātādīnampi atthāya pesite sayam āgantvā dīyamāne² ca vinicchayo veditabbo.

1. Vi 3. 342 piṭṭhe.

2. Sayam gantvā codiyamāne (Sī)

66. Upanikkhittasādiyane pana ayaṃ vinicchayo¹—kiñci akappiyavatthum pādamūle ṭhapetvā “idaṃ ayyassa hotū”ti vutte sacepi cittaena sādiyati, gaṇhitukāmo hoti, kāyena vā vācāya vā “nayidaṃ kappatī”ti paṭikkhipati, anāpatti. Kāyavācāhi vā appaṭikkhipitvāpi suddhacitto hutvā “nayidaṃ amhākaṃ kappatī”ti na sādiyati, anāpattiyeva. Tīsu dvāresu hi yena kenaci paṭikkhittaṃ paṭikkhittameva hoti. Sace pana kāyavācāhi appaṭikkhipitvā cittaena adhvāseti, kāyavācāhi kattabbassa paṭikkhepassa akaraṇato akiriyasamuṭṭhānaṃ kāyadvāre ca vacīdvāre ca āpattiṃ āpajjati, manodvāre pana āpatti nāma natthi.

Eko sataṃ vā sahaṃsaṃ vā pādamūle ṭhabeti “tuyhidaṃ hotū”ti, bhikkhu “nayidaṃ kappatī”ti paṭikkhipati, upāsako “pariccattaṃ mayā tumhākaṃ”ti gato, añño tattha āgantvā pucchati “kiṃ bhante idan”ti, yaṃ tena ca attanā ca vuttaṃ, taṃ ācikkhitabbaṃ. So ce vadati “gopayissāmaṃ bhante, guttaṭṭhānaṃ dassethā”ti, sattabhūmikampi pāsādaṃ abhiruhitvā “idaṃ guttaṭṭhānaṃ”ti ācikkhitabbaṃ, “idha nikkhipāhi”ti na vattabbaṃ. Ettāvātā kappiyañca akappiyañca nissāya ṭhitaṃ hoti, dvāraṃ pidahitvā rakkhantena vasitabbaṃ. Sace kiñci vikkāyikabhaṇḍaṃ pattaṃ vā cīvaraṃ vā gahetvā āgacchati, “idaṃ gahessatha bhante”ti vutte “upāsaka atthi amhākaṃ iminā attho, vatthu ca evarūpaṃ nāma saṃvijjati, kappiyakārako natthi”ti vattabbaṃ. Sace so vadati “ahaṃ kappiyakārako bhavissāmi, dvāraṃ vivaritvā dethā”ti, dvāraṃ vivaritvā “imasmiṃ okāse ṭhapitan”ti vattabbaṃ, “idaṃ gaṇhā”ti na vattabbaṃ. Evampi kappiyañca akappiyañca nissāya ṭhitaṃ meva hoti. So ce taṃ gahetvā tassa kappiyabhaṇḍaṃ deti, vaṭṭati. Sace adhikaṃ gaṇhāti, “na mayā tava bhaṇḍaṃ gaṇhāma, nikkhamāhi”ti vattabbo.

67. Yena pana jātarūpādicatubbidhaṃ nissaggiyavatthu paṭiggahitaṃ, tena kiṃ kātabbanti? Saṅghamajjhe nissajjitabbaṃ. Kathaṃ? Tena bhikkhunā² saṅghaṃ upasaṅkamtivā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjalim paggahetvā evamassa vacanīyo “ahaṃ bhante

1. Vi-Ṭṭha-2. 270 piṭṭhādīsu.

2. Vi 1. 346 piṭṭhe.

rūpiyaṃ paṭiggahesiṃ, idaṃ me nissaggiyaṃ, imāhaṃ nissajjāmi”ti nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Sace tattha āgacchati ārāmiko vā upāsako vā, so vattabbo “āvuso idaṃ jānāhi”ti. Sace so bhaṇati “iminā kiṃ āharissāmi”ti, na vattabbo “imaṃ vā imaṃ vā āharā”ti, kappiyaṃ ācikkhitabbaṃ sappiṃ vā telam vā madhum vā phāṇitam vā. Ācikkhantena ca “iminā sappiṃ vā telam vā madhum vā phāṇitam vā āharā”ti na vattabbaṃ, “idañcidañca saṃghassa kappiyaṃ”ti ettakameva vattabbaṃ. Sace so tena parivattetvā kappiyaṃ āharati, rūpiyapaṭiggāhakaṃ ṭhapetvā sabbeheva bhājetvā paribhuñjitabbaṃ, rūpiyapaṭiggāhakena bhāgo na gahetabbo.

Aññesaṃ¹ bhikkhūnaṃ vā ārāmikānaṃ vā pattabhāgampi labhitvā paribhuñjituṃ na vaṭṭati, antamaso makkaṭṭādīhi tato haritvā araññe ṭhapitaṃ vā tesam hatthato gaḷitaṃ vā tiracchānapaṭiggahitampi paṃsukūlampi na vaṭṭatiyeva. Tato āhātena phāṇitena senāsanadhūpanampi na vaṭṭati. Sappinā vā telena vā padīpaṃ katvā dīpāloke nipajjituṃ, kasiṇaparikkammaṃ kātuṃ, potthakampi vācetuṃ na vaṭṭati. Telamadhuphāṇitehi pana sarīre vaṇaṃ makkhetuṃ na vaṭṭatiyeva. Tena vatthunā mañcapīṭhādīni vā gaṇhanti, uposathāgāraṃ vā bhojanasālaṃ vā karonti, paribhuñjituṃ na vaṭṭati. Chāyāpi gehaparicchena ṭhitāva na vaṭṭati, paricchedātikkantā āgantukattā vaṭṭati. Taṃ vatthuṃ vissajjetvā katena maggenapi setunāpi nāvāyapi uḷumpenāpi gantuṃ na vaṭṭati. Tena vatthunā khaṇāpitāya pokkharāṇiyā ubbhidodakaṃ² pātuṃ vā paribhuñjituṃ vā na vaṭṭati. Anto uduke pana asati aññaṃ āgantukaṃ udakaṃ vā vassodakaṃ vā pavīṭṭhaṃ vaṭṭati. Kītāya yena saddhiṃ kītā, taṃ āgantukampi na vaṭṭati. Taṃ vatthuṃ upanikkhepaṃ ṭhapetvā saṃgho paccaye paribhuñjati, tepi paccayā tassa na vaṭṭanti. Ārāmo gahito hoti, sopi paribhuñjituṃ na vaṭṭati. Yadi bhūmipi bījampi akappiyaṃ, neva bhūmiṃ, na phalaṃ paribhuñjituṃ vaṭṭati. Sace bhūmimyeva kiṇitvā aññāni bījāni ropitāni, phalaṃ vaṭṭati. Atha bījāni kiṇitvā kappiyabhūmiyaṃ ropitāni, phalaṃ na vaṭṭati, bhūmiyaṃ nisīdituṃ vā nipajjituṃ vā vaṭṭati.

1. Vi-Ṭṭha 2. 271 piṭṭhe.

2. Ubbhitodakaṃ (Sī)

Sace pana tattha āgato kappiyakārako taṃ parivattetvā saṅghassa kappiyaṃ sappitelādiṃ āharitum na jānāti, so vattabbo “āvuso imaṃ chaḍḍehi”ti. Sace so chaḍḍeti, iccetam kusalam. No ce chaḍḍeti, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu rūpiyachaḍḍako sammannitabbo yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, chaḍḍitāchaḍḍitañca jāneyya. Evañca pana sammannitabbo, paṭhamam bhikkhu yācītabbo, yācivā byattena bhikkhunā paṭibalena Saṅgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, yadi saṅghassa pattakalam, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhum rūpiyachaḍḍakam sammanneyya, eṣā ñatti. . Suṇātu me bhante saṅgho, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhum rūpiyachaḍḍakam sammannati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno rūpiyachaḍḍakassa sammuti, so tuḥassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya. . Sammato saṅghena itthannāmo bhikkhu rūpiyachaḍḍako, khamati saṅghassa, tasmā tuḥhī, evametam dhārayāmi”ti¹.

68. Tena sammatena² bhikkhunā nimittam akatvā akkhini nimiletvā nadiyā vā papāte vā vanagahane vā gūtham viya anapekkhena patitokāsam asamannārahantena chaḍḍetabbam. Sace nimittam katvā pātetī, dukkaṭam āpajjati. Evaṃ jigucchitabbepi rūpiye Bhagavā pariyāyena bhikkhūnam paribhogam ācikkhi. Rūpiyapaṭiggāhakassa pana kenaci pariyāyena tato uppannapaccayaparibhogo na vaṭṭati. Yathā cāyam etassa na vaṭṭati, evam asantasambhāvanāya vā kuladūsakakammena vā kuhanādīhi vā uppannapaccayā neva tassa, na aññassa vaṭṭanti, dhammena samena uppannāpi apaccavekkhitvā paribhuñjitum na vaṭṭanti. Cattāro hi paribhogā—theyyaparibhogo inaparibhogo dāyajjaparibhogo sāmiparibhogoti. Tattha saṅghamajjhepi nisīditvā paribhuñjantassa dussīlassa paribhogo **theyyaparibhogo** nāma. Silavato apaccavekkhitaparibhogo **inaparibhogo** nāma. Tasmā cīvaram paribhoge paribhoge paccavekkhitabam, piṇḍapāto ālope

1. Vi 1. 346 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 272 piṭṭhādīsu.

ālope, tathā asakkontena

purebhattapacchābhattapurimayāmamajjhimayāmapacchimayā-mesu.
Sacassa apaccavekkhato aruṇo uggacchati, iṇaparibhogaṭṭhāne tiṭṭhati.
Senāsanampi paribhoge paribhoge paccavekkhitabbaṃ. Bhesajjassa
paṭiggahaṇepi paribhogeṇepi satipaccayatā vaṭṭati, evaṃ santepi paṭiggahaṇe
satim katvā paribhoge akarontasseva āpatti, paṭiggahaṇe pana satim akatvā
paribhoge karontassa anāpatti. Catubbidhā hi suddhi—desanāsuddhi
saṃvarasuddhi pariyeṭṭhisuddhi paccavekkhaṇasuddhīti.

Tattha **desanāsuddhi** nāma pātimokkhasaṃvarasīlaṃ. Tañhi desanāya
sujjhanato “desanāsuddhi”ti vuccati. **Saṃvarasuddhi** nāma
indriyasamvarasīlaṃ. Tañhi “na punevaṃ karissāmī”ti
cittādhiṭṭhānasamvareneva sujjhanato “saṃvarasuddhī”ti vuccati.
Pariyeṭṭhisuddhi nāma ājīvapārisuddhisīlaṃ. Tañhi anesanaṃ pahāya
dhammena samena paccaye uppādentassa pariyesanāya suddhattā
“pariyeṭṭhisuddhi”ti vuccati. **Paccavekkhaṇasuddhi** nāma
paccayaparibhogasannissitasīlaṃ. Tañhi “paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ
paṭisevāmī”ti¹ ādinā nayena vuttena paccavekkhaṇena sujjhanato
“paccavekkhaṇasuddhi”ti vuccati, tena vuttaṃ “paṭiggahaṇe pana satim
akatvā paribhoge karontassa anāpatti”ti.

Sattanaṃ sekkhānaṃ paccayaparibhogo **dāyajjaparibhogo** nāma. Te hi
Bhagavato puttā, tasmā pitusantakānaṃ paccayānaṃ dāyādā hutvā te
paccaye paribhuñjanti. Kiṃ pana te Bhagavato paccaye paribhuñjanti,
gihīnaṃ paccaye paribhuñjantīti? Gihīhi dinnāpi Bhagavatā anuññātattā
Bhagavato santakā honti, tasmā Bhagavato paccaye paribhuñjantīti
veditabbaṃ. **Dhammadāyādasutta**²ñcettha sādhaṃ. Khīṇāsavānaṃ
paribhogo **sāniparibhogo** nāma. Te hi taṇhāya dāsabyaṃ atītattā sāmino
hutvā paribhuñjanti. Iti imesu paribhogesu sāniparibhogo ca
dāyajjaparibhogo ca sabbesampi vaṭṭati, iṇaparibhogo na vaṭṭati,
theyyaparibhoge kathāyeva natthi.

Aparepi cattāro paribhogā—lajjiparibhogo alajjiparibhogo
dhammiyaparibhogo adhammiyaparibhogoti. Tattha alajjino lajjinā

1. Ma 1. 12; Am 2. 341 piṭṭhesu.

2. Ma 1. 15 piṭṭhe.

saddhim̄ paribhogo vaṭṭati, āpattiyā na kāretabbo. Lajjino alajjinā saddhim̄ yāva na jānāti, tāva vaṭṭati. Ādito paṭṭhāya hi¹ alajjī nāma natthi, tasmā yadāssa alajjibhāvaṃ jānāti, tadā vattabbo “tumhe kāyadvāre vacīdvāre ca vītikkamaṃ karotha, taṃ appatirūpaṃ, mā evamakatthā”ti. Sace anādiyivā karotiyeva, yadi tena saddhim̄ paribhogaṃ karoti, sopi alajjiyeva hoti. Yopi attano bhārabhūtena alajjinā saddhim̄ paribhogaṃ karoti, sopi nivāretabbo. Sace na oramati, ayampi alajjiyeva hoti. Evaṃ eko alajjī alajjisatampi karoti. Alajjino pana alajjināva saddhim̄ paribhoge āpatti nāma natthi. Lajjino lajjinā saddhim̄ paribhogo dvinnam̄ khattiyakumārānam̄ suvaṇṇapātiyaṃ bhojanasadiṣo. Dhammiyādhammiyaparibhogo paccayavaseneva veditabbo. Tattha sace puggalopi alajjī, piṇḍapātopi adhammiyo, ubho jegucchā. Puggalo alajjī, piṇḍapāto dhammiyo, puggalam̄ jīgucchitvā piṇḍapāto na gahetabbo. **Mahāpaccariyaṃ** pana “dussīlo saṃghato uddesabhattādīni labhitvā saṃghasseva deti, etāni yathādānameva gahitattā vaṭṭanti”ti vuttam̄. Puggalo lajjī, piṇḍapāto adhammiyo, piṇḍapāto jeguccho na gahetabbo. Puggalo lajjī, piṇḍapātopi dhammiyo, vaṭṭati.

Apare dve paggahā dve ca paribhogā—lajjipaggaho alajjipaggaho, dhammaparibhogo āmisaparibhogoti. Tattha alajjino lajjim̄ paggahetum̄ vaṭṭati, na so āpattiyā kāretabbo. Sace pana lajjī alajjim̄ paggaṇhāti, anumodanāya ajjhesati, dhammakathāya ajjhesati, kulesu upatthambheti, itaropi “amhākaṃ ācariyo īdiso ca īdiso cā”ti tassa parisati vaṇṇam̄ bhāsati, ayaṃ sāsanaṃ osakkāpeti antaradhāpetīti veditabbo. Dhammaparibhoga-āmisaparibhogesu pana yattha āmisaparibhogo vaṭṭati, dhammaparibhogopi tattha vaṭṭati. Yo pana koṭiyaṃ ṭhito, gantho tassa puggalassa accayena nassissati, taṃ dhammānuggahena uggaṇhitum̄ vaṭṭatīti vuttam̄. Tatridam̄ vatthu—mahābhaye kira ekasseva bhikkhuno mahāniddeṣo paguṇo ahoṣi. Atha Catunikāyikatissattherassa upajjhāyo Mahātipiṭakatthero

nāma Mahārakkhitattheraṃ āha “āvuso Mahārakkhita etassa santike Mahāniddeṣaṃ gaṇhāhī”ti. Pāpo kirāyaṃ bhante, na gaṇhāmīti. Gaṇhāvuso, ahaṃ te santike nisīdissāmīti. “Sādhu bhante, tumhesu nisennesu gaṇhissāmī”ti paṭṭhapetvā rattindivaṃ nirantaraṃ pariyāpuṇanto ośānadivase heṭṭhāmañce itthiṃ disvā “bhante sutamañyeva me pubbe, sacāhaṃ evaṃ jāneyyaṃ, na īdisassa santike dhammaṃ pariyāpuṇeyyaṃ”ti āha. Tassa pana santike bahū mahātherā uggaṇhitvā Mahāniddeṣaṃ patiṭṭhāpesunti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Rūpiyādipaṭiggahaṇavinicchayakathā samattā.

13. Dānalakkhaṇādivinicchayakathā

69. **Dānavissāsaggāhehi lābhassa pariṇāmananti** ettha tāva **dānanti** attano santakassa cīvarādiparikkhārassa saddhivihārikādīsu yassa kassaci dānaṃ. Tatridaṃ dānalakkhaṇaṃ—“idaṃ tuyhaṃ demi dadāmi dajjāmi oṇojemi pariccajāmi vissajjāmi”ti vā “itthannāmassa demi -pa- vissajjāmi”ti vā vadati, sammukhāpi parammukhāpi dinnamañyeva hoti. “Tuyhaṃ gaṇhāhī”ti vutte “mayhaṃ gaṇhāmī”ti vadati, sudinnaṃ suggahitañca. “Tava santakaṃ karohi, tava santakaṃ hotu, tava santakaṃ hotī”ti vutte “mama santakaṃ karomi, mama santakaṃ hotu, mama santakaṃ karissāmī”ti vadati, dudinnaṃ duggahitañca. Neva dātā dātum jānāti, na itaro gahetum, sace pana “tava santakaṃ karohī”ti vutte “sādhu bhante mayhaṃ gaṇhāmī”ti gaṇhāti, suggahitaṃ. Sace pana eko “idaṃ cīvaraṃ gaṇhāhī”ti vadati, itaro “na gaṇhāmī”ti vadati, puna so “dinnaṃ mayā tuyhaṃ, gaṇhāhī”ti vadati, itaropi “na mayhaṃ iminā attho”ti vadati, tato purimopi “mayā dinnan”ti dasāhaṃ atikkāmeti, pacchimopi “mayā paṭikkhittan”ti, kassa āpattīti? Na kassaci. Yassa pana ruccati, tena adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbaṃ. “Itthannāmassa dehī”ti dinnam yāva parassa hatthaṃ na pāpuṇāti, tāva yo paṇiṇati, tasseva santakaṃ, “itthannāmassa dammī”ti dinnam pana yassa pahīyati, tassa santakaṃ. Tasmā bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇiṇati

“idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī”ti. So antarāmagge yo paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, suggahitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, duggahitaṃ.

Bhikkhu¹ bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī”ti. So antarāmagge suṇāti “yo paṇḍita, so kālakato”ti, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, svādhiṭṭhitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, duggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī”ti. So antarāmagge suṇāti “yassa paṇḍita, so kālakato”ti, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, dvādhiṭṭhitaṃ. Yo paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, suggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī”ti. So antarāmagge suṇāti “ubho kālakatā”ti, yo paṇḍita, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, svādhiṭṭhitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, dvādhiṭṭhitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti. So antarāmagge yo paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, duggahitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, suggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti. So antarāmagge suṇāti “yo paṇḍita, so kālakato”ti, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, dvādhiṭṭhitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, suggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti. So antarāmagge suṇāti “yassa paṇḍita, so kālakato”ti, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, dvādhiṭṭhitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, suggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti. So antarāmagge suṇāti “yassa paṇḍita, so kālakato”ti, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, svādhiṭṭhitaṃ. Yo paṇḍita, tassa vissāsā gaṇhāti, duggahitaṃ. Bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ paṇḍita “imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī”ti. So antarāmagge suṇāti “ubho kālakatā”ti. Yo paṇḍita, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, dvādhiṭṭhitaṃ. Yassa paṇḍita, tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti, svādhiṭṭhitaṃ.

Pariccajivā dinnam puna kenaci kāraṇena kupito āharāpetum na labhati. Attanā dinnampi hi cīvaraṃ sakasaññāya acchindato nissaggiyam, aññam parikkhāram antamaso sūcimpī acchindato dukkaṭam. Sace pana “bhante

---

1. Vi 3. 426 piṭṭhe.

tumhākaṃ idaṃ sāruppan”ti sayameva deti, gahetuṃ vaṭṭati. Atha pana “āvuso mayaṃ tuyhaṃ ‘vattapaṭivattaṃ karissati, amhākaṃ santike upajjhaṃ gaṇhissati, dhammaṃ pariyāpuṇissatī”ti cīvaraṃ adamhā, so dāni tvaṃ na vattaṃ karosi, na upajjhaṃ gaṇhāsi, na dhammaṃ pariyāpuṇāsī”ti evamādīni vutto “bhante cīvaratthāya maññe bhaṇatha, idaṃ vo cīvaran”ti deti, evampi vaṭṭati. Disāpakkamantaṃ vā pana daharaṃ “nivattetha nan”ti bhaṇati, so na nivattati, cīvare gahetvā nirundhathāti¹, evañce nivattati, sādhu. Sace “pattacīvaratthāya maññe tumhe bhaṇatha, gaṇhatha nan”ti deti, evampi vaṭṭati. Vibbhamantaṃ vā disvā “mayaṃ tuyhaṃ ‘vattaṃ karissatī”ti pattacīvaraṃ adamhā, so dāni tvaṃ vibbhamitvā carasī”ti vadati, itaro “gaṇhatha tumhākaṃ pattacīvaran”ti deti, evampi vaṭṭati. “Mama santike upajjhaṃ gaṇhantasseva demi, aññattha gaṇhantassa na demi, vattaṃ karontasseva demi, akarontassa na demi, dhammaṃ pariyāpuṇantasseva demi, apariyāpuṇantassa na demi, avibbhamantasseva demi, vibbhamantassa na demi”ti evaṃ pana dātuṃ na vaṭṭati, dadato dukkaṭaṃ, āharāpetuṃ pana vaṭṭati, vissajjetvā dinnāṃ acchinditvā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Ayaṃ tāva dāne vinicchayo.

70. Vissāsaggāhalakkhaṇaṃ pana iminā suttana jānitabbaṃ—

“Anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatassa vissāsaṃ gahetuṃ sandiṭṭho ca hoti, sambhatto ca, ālapito ca, jīvati ca, gahite ca attamano hoti”ti².

Tattha³ sandiṭṭhoti diṭṭhamattakamitto. Sambhattoti dalhamitto. **Ālapitoti** “mama santakaṃ yaṃ icchasi, taṃ gaṇheyyāsi, āpucchitvā gahaṇe kāraṇaṃ natthī”ti vutto. **Jīvati**ti anuṭṭhānaseyyāya sayitopi yāvajīvitindriyupacchedaṃ na pāpuṇāti. **Gahite ca attamanoti** gahite tuṭṭhacitto hoti. “Evarūpassa santakaṃ gahite me attamano bhavissatī”ti jānantena gahetuṃ vaṭṭati. Anavaśesapariyādānavasena cetāni pañcaṅgāni vuttāni, vissāsaggāho pana tīhi aṅgehi ruhati sandiṭṭho, jīvati, gahite attamano, sambhatto, jīvati, gahite atthamano, ālapito, jīvati, gahite attamanoti. Yo pana na jīvati, na

1. Na rundhathāti (Sī)

2. Vi 3. 411 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 1. 326 piṭṭhādīsu.

ca gahite attamano hoti, tassa santakaṃ vissāsaggāhena gahitampi puna dātabbaṃ. Dadamānena ca matakadhanaṃ tāva ye tassa dhane issarā gahaṭṭhā vā pabbajitā vā, tesam dātabbaṃ. Anattamanassa santakaṃ tasseva dātabbaṃ, yo pana paṭhamānyeva “suṭṭhu kataṃ tayā mama santakaṃ gaṇhantenā”ti vacībhedena vā cittuppādamattena vā anumoditvā pacchā kenaci kāraṇena kupito, paccāharāpetuṃ na labhati, yopi adātukāmo, cittena pana adhivāseti, na kiñci vadati, sopi puna paccāharāpetuṃ na labhati. Yo pana “mayā tumhākaṃ santakaṃ gahitaṃ vā paribhuttaṃ vā”ti vutte “gahitaṃ vā hotu paribhuttaṃ vā, mayā pana taṃ kenacideva karaṇīyena ṭhapitaṃ, taṃ pākatikaṃ kātuṃ vaṭṭati”ti vadati, ayaṃ paccāharāpetuṃ labhati. Ayaṃ vissāsaggāhe vinicchayo.

71. **Lābhassa pariṇāmananti** idaṃ pana aññesaṃ atthāya pariṇatalābhassa attano aññassa vā pariṇāmanaṃ sandhāya vuttaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—saṅghassa pariṇataṃ sahadhammikānaṃ vā gihīnaṃ vā antamaso mātusantakampi “idaṃ mayhaṃ dehi”ti saṅghassa pariṇatabhāvaṃ ñatvā attano pariṇāmetvā gaṇhantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, “imassa bhikkhuno dehi”ti evaṃ aññassa pariṇāmentassa suddhikapācittiyaṃ. Tasmā yopi vassikasāṭikasamaye mātugharepi saṅghassa pariṇataṃ vassikasāṭikaṃ ñatvā attano pariṇāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ, parassa pariṇāmeti, suddhikapācittiyaṃ. Manussa “saṅghabhataṃ karissāmā”ti sappitelādīni āharanti, gilāno cepi bhikkhusaṅghassa pariṇatabhāvaṃ ñatvākiñci yācati, nissaggiyaṃ pācittiyameva. Sace pana so “tumhākaṃ sappi-ādīni ābhatāni atthī”ti pucchitvā “āma atthī”ti vutte “mayhampi dethā”ti vadati, vaṭṭati. Athāpi naṃ kukkucāyantaṃ upāsakā vadanti “saṅghopi amhehi dinnameva labhati, gaṇhatha bhante”ti, evampi vaṭṭati.

Ekasmim vihāre saṅghassa pariṇataṃ aññavihāraṃ uddisitvā “asukasmim nāma vihāre saṅghassa dethā”ti pariṇāmeti, “kiṃ saṅghassa dānena, cetiyassa pūjaṃ karoṭhā”ti evaṃ cetiyassa vā pariṇāmeti, dukkaṭaṃ. Cetiyassa pariṇataṃ aññacetiyassa vā saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā pariṇāmeti, dukkaṭameva. Niyamtvā aññacetiyassa

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 311 piṭṭhādīsu.

atthāya ropitamālāvachchato aññacetiyaṃhi pupphampi āropetuṃ na vaṭṭati, ekassa cetiyassa pana chattam̄ vā paṭākam̄ vā āropetvā ṭhitam̄ disvā sesam̄ aññacetiyaṃ dāpetuṃ vaṭṭati. Antamaso sunakhassapi pariṇataṃ “imassa sunakhassa mā dehi, etassa dehi”ti evaṃ aññapuggalassa pariṇāmeti, dukkaṭam̄. Sace pana dāyakā “mayam̄ saṃghabhataṃ kātukāmā, cetiyapūjam̄ kātukāmā, ekassa bhikkhuno parikkhāram̄ dātukāmā, tumhākam̄ ruciyā dassāma, bhaṇatha kattha demā”ti vadanti, evaṃ vutte tena bhikkhunā “yattha icchatha, tattha dethā”ti vattabbā. Sace pana kevalam̄ “kattha demā”ti pucchanti, “yattha tumhākam̄ deyyadhammo paribhogam̄ vā labheyya, paṭisaṅkhāram̄¹ vā labheyya, ciraṭṭhitiko vā assa, yattha vā pana tumhākam̄ cittaṃ pasīdati, tattha dethā”ti vattum̄ vaṭṭati.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgāhe

Dānalakkhaṇādivinicchayakathā samattā.

14. Pathavīkhaṇanavinicchayakathā

72. **Pathavī**ti dve pathavī jātā ca pathavī ajātā ca pathavīti. Tattha **jātā** nāma **pathavī** suddhapaṃsukā suddhamattikā appapāsāṇā appasakkharā appakaṭhalā appamarumbā appavālukā yebhuyyenapaṃsukā yebhuyyenamattikā, adaḍḍhāpi vuccati “jātā pathavī”ti. Yopi paṃsupuñjo vā mattikāpuñjo vā atirekacātumāsam̄ ovaṭṭho, sopi vuccati “jātā pathavī”ti. **Ajātā** nāma **pathavī** suddhapāsāṇā suddhasakkharā suddhakaṭhalā suddhamarumbā suddhavālukā appapaṃsukā appamattikā yebhuyyenapāsāṇā yebhuyyenasakkharā yebhuyyenakaṭhalā yebhuyyenamarumbā yebhuyyenavālukā, daḍḍhāpi vuccati “ajātā pathavī”ti. Yopi paṃsupuñjo vā mattikāpuñjo vā omakacātumāsam̄ ovaṭṭho, sopi vuccati “ajātā pathavī”ti².

Tattha jātapathavim̄ khaṇantassa khaṇāpentassa vā pācittiyam̄. Tatrāyam̄ vinicchayo³—sace sayam̄ khaṇati, pahāre pahāre pācittiyam̄.

1. Paṭisanthāram̄ (Sī)

2. Vi 2. 49 piṭṭhādīsu.

3. Vi-Ṭṭha 3. 21 piṭṭhādīsu.

sace aññaṃ āṇāpeti, sakiṃ āṇatto sacepi sakaladivasam khaṇati, āṇāpakassa ekameva pācittiyam. Sace pana kusīto hoti, punappunam āṇāpetabbo, tam āṇāpetvā khaṇāpentassa vācāya vācāya pācittiyam. Sace “pokkharāṇim khaṇāhi”ti vadati, vaṭṭati. Khatāyeva hi pokkharāṇi nāma hoti, tasmā ayam kappiyavohāro. Esa nayo “vāpiṃ talākaṃ āvāṭam khaṇā”ti-ādīsupi. “Imam okāsam khaṇa, imasmim okāse pokkharāṇim khaṇā”ti vattum pana na vaṭṭati. “Kandaṃ khaṇa, mūlam khaṇā”ti aniyametvā vattum vaṭṭati, “imam vallim khaṇa, imasmim okāse kandaṃ vā mūlam vā khaṇā”ti vattum na vaṭṭati.

73. Pokkharāṇim sodhenteḥi yo kuṭeḥi ussiñcituṃ sakkā hoti tanukakaddamo, tam apānetum vaṭṭati, bahalo na vaṭṭati. Ātapena sukkhakaddamo phalati, tatra yo heṭṭhā pathaviyā asambandho, tameva apānetum vaṭṭati. Udana gataṭṭhāne udakapappaṭako nāma hoti, vātapahārena calati, tam apānetum vaṭṭati. Pokkharāṇi-ādīnam taṭam bhijjivā udakasāmantā patati. Sace omakacātumāsam ovaṭṭham, chinditum bhinditum vā vaṭṭati, cātumāsato uddham na vaṭṭati. Sace pana udayeva patati, devena atirekacātumāsam ovaṭṭhepi udayeva udakassa patitattā vaṭṭati.

Pāsāṇapiṭṭhiyam soṇḍim khaṇanti, sace tattha paṭhamameva sukhumarajam patati, tam devena ovaṭṭham hoti, cātumāsaccayena akappiyapathavīsāṅkhyam gacchati. Udaye pariyādinne soṇḍim sodhenteḥi vikopetum na vaṭṭati. Sace paṭhamameva udakena pūrati, pacchā rajam patati, tam vikopetum vaṭṭati. Tattha hi deve vassantepe udayeva udakam patati. Piṭṭhipāsāṇe sukhumarajam hoti, deve phusāyante alliyati, tampi cātumāsaccayena vikopetum na vaṭṭati. Akatapabbhāre vammiko uṭṭhito hoti, yathāsukham vikopetum vaṭṭati. Sace abbhokāse uṭṭhahati, omakacātumāsam ovaṭṭhoyeva vaṭṭati. Rukkhādīsu āruḷha-upacikamattikāyampi eseva nayo. Gaṇḍuppadagūthamūsikukkaragokaṇṭakādīsupi eseva nayo. Gokaṇṭako nāma gāvīnam khuracchinnakaddamo vuccati. Sace pana heṭṭhimatalena bhūmisambandho hoti, ekadivasampi na vaṭṭati. Kasitaṭṭhāne naṅgalacchinnamattikāpiṇḍam gaṇhantassa eseva nayo.

Purāṇasenāsanam hoti acchadanam vā vinaṭṭhacchadanam vā atirekacātumāsam ovaṭṭham jātapathavīsaṅkhyameva gacchati, tato avasesam chadaniṭṭhakam vā gopānasī-ādīkam upakaraṇam vā “iṭṭhakam¹ gaṇhāmi, gopānasim bhittipādam padarattharaṇam pāsādatthambham gaṇhāmi”ti saññāya gaṇhitum vaṭṭati, tena saddhim mattikā patati, anāpatti, bhittimattikam gaṇhantassa pana āpatti. Sace yā yā atintā, tam tam gaṇhāti, anāpatti. Antogehe mattikāpuṇjo hoti, tasmim ekadivasam ovaṭṭhe geham chādentī. Sace sabbo tinto, cātumāsaccayena jātapathavīyeva. Athassa uparibhāgoyeva tinto, anto atinto, yattakam tintam, tam kappiyakārahehi kappiyavohārena apanāmetvā sesam yathāsukham vaḷaṇjetum vaṭṭati udakena temitattā. Ekābaddhāyeva hi jātapathavī hoti, na itarāti. Abbhokāse mattikāpākāro hoti, atirekacātumāsam ovaṭṭho jātapathavīsaṅkhyam gacchati, tattha laggapamsuṃ pana allahatthena chupitvā gahetvā vaṭṭati. Sace iṭṭhakaṇṭhārohoti, yebhuyyenakaṭṭhalatṭhāne tiṭṭhati, yathāsukham vikopetum vaṭṭati. Abbhokāse ṭhitamaṇḍapatthambham ito cito ca sañcāletvā pathavim vikopentena gahetum na vaṭṭati, ujukameva uddharitum vaṭṭati. Aññampi sukkharukkham sukkhakhāṇukam vā gaṇhantassa eseva nayo.

74. Navakammattham thambham vā pāsāṇam vā rukkham vā daṇḍakehi uccāletvā pavaṭṭentā gacchanti, tattha jātapathavī bhijjati, sace suddhacittā pavaṭṭenti, anāpatti. Atha pana tena apadesena pathavim bhinditukāmāyeva honti, āpatti. Sākhādīni kaḍḍhantānampi pathaviyam dārūni phālentānampi eseva nayo. Pathaviyam aṭṭhisūcikaṇṭakādīsūpi yam kiñci ākoṭetum vā pavesetum vā na vaṭṭati, “passāvadhārāya vegena pathavim bhindissāmī”ti evam passāvampi kātum na vaṭṭati. Karontassa bhijjati, āpatti, “visamabhūmim samam karissāmī”ti sammajjaniyā ghaṃsitumpi na vaṭṭati. Vattasīseveva hi sammajjitabbam. Keci kattarayaṭṭhiyā bhūmim koṭṭenti, pādaṅguṭṭhakena vilikhanti, “caṅkamitaṭṭhānam dassessāmā”ti punappunam bhūmim bhindantā caṅkamanti, sabbam na vaṭṭati, vīriyasampaggahattham pana samaṇadhammam karontena suddhacittena

---

1. Iṭṭhakam vā (Sī)

caṅkamitum vaṭṭati. “Hattham dhovissamā”ti pathaviyam ghaṁsanti, na vaṭṭati, aghaṁsantena pana allahattham pathaviyam ṭhapetvā rajam gahetum vaṭṭati.

Keci kaṇḍukacchu-ādīhi ābādhikā chinnataṭādīsu aṅgapaccaṅgāni ghaṁsanti, na vaṭṭati. Jātapathaviṃ dahati vā dahāpeti vā, pācittiyam, antamaso pattampi pacanto yattakesu ṭhānesu aggim deti vā dāpeti vā, tattakāni pācittiyāni, tasmā pattam pacantenapi pubbe pakkaṭṭhāneyeva pacitabbo. Adaddhāya pathaviyā aggim ṭhapetum na vaṭṭati, pattapacanapakālassa pana upari aggim ṭhapetum vaṭṭati. Dārūnam upari ṭhapeti, so aggi tāni dahanto gantvā pathaviṃ dahati, na vaṭṭati. Iṭṭhakakapālādīsipi eseva nayo. Tatrāpi hi iṭṭhakādīnamyeva upari ṭhapetum vaṭṭati. Kasmā? Tesam anupādānattā. Na hi tāni aggissa upādānasaṅkhyam gacchanti, sukkhakhāṇusukkarukkhādīsipi aggim dātum na vaṭṭati. Sace pana “pathaviṃ appattameva nibbāpetvā gamissāmī”ti deti, vaṭṭati. Pacchā nibbāpetum na sakkoti, avisayattā anāpatti. Tiṇukkam gahetvā gacchanto hatthe ḍayhamāne bhūmiyam pāpeti, anāpatti. Patitaṭṭhāneyeva upādānam datvā aggim kātum vaṭṭati. Daddhpathaviyā ca yattakam ṭhānam usumāya anugataṃ, sabbam vikopetum vaṭṭati.

Yo pana ajānanako bhikkhu araṇisahitena aggim nibbattetvā hatthena ukkhipitvā “kiṃ karomī”ti vadati, “jālehī”ti vattabbo. “Hattho ḍayhatī”ti vadati, “yathā na ḍayhati, tathā karohī”ti vattabbo. “Bhūmiyam pātehī”ti pana na vattabbo. Sace hatthe ḍayhamāne pāpeti, “pathaviṃ dahissāmī”ti apātittattā anāpatti, patitaṭṭhāne pana aggim kātum vaṭṭati. “Imassa thambhassa āvāṭam jāna, mahā mattikam jāna, thusamattikam jāna, mahā mattikam dehi, thusamattikam dehi, mattikam āhara, paṃsum āhara, mattikāya attho, paṃsunā attho, imassa thambhassa āvāṭam kappiyam karohi, imam mattikam kappiyam karohi, imam paṃsum kappiyam karohī”ti evam kappiyavohārena yam kiñci kārāpetum vaṭṭati. Aññavihito kenaci saddhim kiñci kathento pādaṅguṭṭhakena kattarayaṭṭhiyā vā pathaviṃ vilikhanto tiṭṭhati, evam asatiyā vilikhantassa bhindantassa vā anāpatti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Pathavīkhaṇanavinicchayakathā samattā.

15. Bhūtagāmavinicchayakathā

75. **Bhūtagāmoti** pañcahi bījehi jātānaṃ rukkhalatādīnametaṃ adhivacanaṃ. Tatrimāni pañca bījāni—mūlabījaṃ khandhabījaṃ phalubījaṃ aggabījaṃ bījabījanti. Tattha **mūlabījaṃ** nāma haliddi siṅgiveraṃ vacā vacattaṃ ativisaṃ kaṭukarohiṇī usīraṃ bhaddamuttakaṃ, yāni vā panaññānipi atthi mūle jāyanti mūle sañjāyanti, etaṃ mūlabījaṃ nāma. **Khandhabījaṃ** nāma assattho nigrodho pilakkho udumbaro kacchako kapitthano, yāni vā panaññānipi atthi khandhe jāyanti khandhe sañjāyanti, etaṃ khandhabījaṃ nāma. **Phalubījaṃ** nāma ucchu veḷu naḷo, yāni vā panaññānipi atthi pabbe jāyanti pabbe sañjāyanti, etaṃ phalubījaṃ nāma. **Aggabījaṃ** nāma ajjukaṃ phaṇijjakaṃ hiriveraṃ, yāni vā panaññānipi atthi agge jāyanti agge sañjāyanti, etaṃ aggabījaṃ nāma. **Bījabījaṃ** nāma pubbaṇṇaṃ aparāṇṇaṃ, yāni vā panaññānipi atthi bīje jāyanti bīje sañjāyanti, etaṃ bījabījaṃ nāma¹. Tattha bhūtagāme bhūtagāmasaññī chindati vā chindāpeti vā bhindati vā bhindāpeti vā pacati vā pacāpeti vā, pācittiyaṃ. Bhūtagāmañhi vikopentassa pācittiyaṃ, bhūtagāmaparimocitaṃ pañcavidhampi bījagāmaṃ vikopentassa dukkaṭaṃ.

76. Bījagāmabhūtagāmo² nāmesa atthi udakaṭṭho, atthi thalaṭṭho. Tattha udakaṭṭho sāsapamattikatilabījakādibhedā sapaṇṇikā ca apaṇṇikā ca sabbā sevārajāti, antamaso udakapappaṭakaṃ upādāya “bhūtagāmo”ti veditabbo. Udakapappaṭako nāma upari thaddho pharusavaṇṇo heṭṭhā mudu nīlavaṇṇo hoti. Tattha yassa sevālassa mūlaṃ oruhitvā pathaviyaṃ patitṭhitaṃ, tassa pathavī ṭhānaṃ. Yo udake sañcarati, tassa udakaṃ. Pathaviyaṃ patitṭhitaṃ yattha katthaci vikopentassa, uddharitvā vā ṭhānantaraṃ saṅkāmentassa pācittiyaṃ, udake sañcarantaṃ vikopentasseva pācittiyaṃ. Hatthehi pana ito cito ca viyūhitvā nahāyitum vaṭṭati. Sakalañhi udakaṃ tassa ṭhānaṃ, tasmā na so ettāvataṃ ṭhānantaraṃ saṅkāmito hoti. Udakato pana udakena vinā sañcicca ukkhipitum na vaṭṭati, udakena saddhiṃ ukkhipitvā puna udake pakkhipitum vaṭṭati. Uppalinipadumini-ādīni jalajavallitiṇāni udakato uddharantassa vā tattheva vikopentassa vā, pācittiyaṃ, parehi uppāṭitāni vikopentassa dukkaṭaṃ. Tāni hi bījagāme

1. Vi 2. 52 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 28 piṭṭhādīsu.

3. Udakaṭṭhe (Sī)

saṅgahaṃ gacchanti, tilabijakasāsapamattikasevālopi udakato uddhaṭo amilāto aggabījasaṅgahaṃ gacchati. **Mahāpaccariyā**dīsu “anantakatilabijaka-udakapappaṭakādīni dukkaṭavatthūnī”ti vuttaṃ, tattha kāraṇaṃ na dissati. **Andhakatṭhakathāyaṃ** “sambuṇṇabhūtagāmaṃ na hoti, tasmā dukkaṭaṃ”ti vuttaṃ, tampi na sameti. Bhūtagāme hi pācittiyaṃ bījagāme dukkaṭaṃ vuttaṃ. Asambuṇṇabhūtagāmo nāma tatiyo koṭṭhāso neva **Pāliyaṃ**, na **Aṭṭhakathāsu** āgato, athetaṃ bījagāmasaṅgahaṃ gamissatīti, tampi na yuttaṃ abhūtagāmamūlattā tādisassa bījagāmāssati. Apica “garukalahukesu garuke ṭhātabban”ti etaṃ vinayalakkhaṇaṃ.

Thalaṭṭhe chinnarukkhaṇaṃ avasiṭṭho haritakhāṇu nāma hoti, tattha kakudhakaraṇjapiyaṅgupanasādīnaṃ khāṇu uddhaṃ vaḍḍhati, so bhūtagāmena saṅgahito. Tālanāḷikerādīnaṃ khāṇu uddhaṃ na vaḍḍhati, so bījagāmena saṅgahito. Kadaliyā pana aphalitāya khāṇu bhūtagāmena saṅgahito, phalitāya bījagāmena. Kadali pana phalitā yāva nīlapaṇṇā, tāva bhūtagāmeneva saṅgahitā, tathā phalito veḷu. Yadā pana aggato paṭṭhāya sussati, tadā bījagāmena saṅgahaṃ gacchati. Katarabījagāmena? Phaḷubījagāmena. Kim tato nibbattati? Na kiñci. Yadi hi nibbatteyya, bhūtagāmena saṅgahaṃ gaccheyya. Indasālādirukkhe chinditvā rāsīm karonti, kiñcāpi rāsikatadaṇḍakehi ratanappamaṇāpi sākā nikkhamanti, bījagāmeneva pana saṅgahaṃ gacchanti. Maṇḍapatthāya vā vati-atthāya vā valli-āropanatthāya vā bhūmiyaṃ nikhaṇanti, mūlesu ceva paṇṇesu ca niggatesu puna bhūtagāmasaṅkhyāṃ gacchanti, mūlamattesu pana paṇṇamattesu vā niggatesupi bījagāmena saṅgahitā eva.

Yāni kānici bījāni pathaviyaṃ vā udakena siñcitvā ṭhapitāni, kapālādīsu vā allapaṃsuṃ pakkhipitvā nikkhattāni honti, sabbāni mūlamatte vā paṇṇamatte vā niggatepi bījāniyeva. Sacepi mūlāni ca upari aṅkuro ca niggacchati, yāva aṅkuro harito na hoti, tāva bījāniyeva. Muggādīnaṃ pana paṇṇesu uṭṭhitesu, vīhi-ādīnaṃ vā aṅkure harite nīlavaṇṇe jāte bhūtagāmasaṅgahaṃ gacchanti. Talaṭṭhīnaṃ paṭhamaṃ sūkaradāṭhā viya mūlaṃ niggacchati, niggatepi yāva upari pattavaṭṭi na niggacchati, tāva bījagāmo nāmayeva. Nāḷikerassa tacāṃ bhinditvā dantasūci viya aṅkuro niggacchati, yāva

mīgasiṅgasadisā nīlapattavaṭṭi na hoti, tāva bījagāmayeva. Mūle aniggatepi tādisāya pattavaṭṭiyā jātāya amūlakabhūtagāme saṅghaṃ gacchati.

Ambaṭṭhi-ādīni vīhi-ādīhi vinicchinitabbāni. Vandākā vā aññā vā yā kāci rukkhe jāyivā rukkhaṃ ottharati, rukkhoa tassā ṭhānaṃ, taṃ vikopentassa vā tato uddharantassa vā pācittiyam. Ekā amūlikā latā hoti, aṅguliveṭhako viya vanappagumbadaṇḍake veṭheti, tassāpi ayameva vinicchayo. Gehapamukhapākāavedikā cetiyādīsu nīlavaṇṇo sevālo hoti, yāva dve tīni pattāni na sañjāyanti, tāva aggabījasaṅghaṃ gacchati. Pattesu jātesu pācittiyavattu, tasmā tādisesu ṭhānesu sudhālepampi dātum na vaṭṭati, anupasampanna littassa upari sinehalepo dātum vaṭṭati. Sace nidāghasamaye sukkhasevālo tiṭṭhati, taṃ sammuñjanī-ādīhi ghaṃsitvā apānetum vaṭṭati. Pānīyaghaṭṭādīnaṃ bahi sevālo dukkaṭavattu, anto abbohāriko, dantakaṭṭhapūvādīsu kaṇṇakampi abbohārikameva. Vuttañhetam “sace gerukaparikkamakātā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temevā piḷetvā pamajjitabbā”¹.

77. Pāsāṇajāti pāsāṇadaddusevāloseyyakādīni aharitavaṇṇāni apattakāni ca dukkaṭavattukāni. Ahicchattakaṃ yāva makuḷaṃ hoti, tāva dukkaṭavattu, pupphitakālato paṭṭhāya abbohārikaṃ, allarukkhatō pana ahicchattakaṃ gaṇhanto rukkhatācaṃ vikopeti, tasmā tattha pācittiyam. Rukkhapapaṭikāyapi eseva nayo. Yā pana indasālakakudhādīnaṃ papaṭikā rukkhatō muccivā tiṭṭhati, taṃ gaṇhantassa anāpatti. Niyyāsampi rukkhatō muccivā ṭhitaṃ sukkharukkhe vā laggam gaṇhitum vaṭṭati, allarukkhatō na vaṭṭati. Lākhāyapi eseva nayo. Rukkhaṃ cāletvā paṇḍupalāsaṃ vā pariṇatākaṇikārādīpuppham vā pātentassa pācittiyameva. Hatthakukkuccena Mudukesu indasālanuhīkhandhādīsu vā tatthajātakatālapaṇṇādīsu vā akkharam chindantassapi eseva nayo. Sāmaṇeraṇam puppham ocinantānaṃ sākhāṃ onāmetvā dātum vaṭṭati. Tepi pana pupphehi pānīyam na vāsetabbaṃ, pānīyavāsathikena sāmaṇeraṃ ukkhipitvā ocināpetabbāni. Phalasākhāpi

---

1. Vi 3. 60 piṭṭhe.

attanā khāditukāmena na onāmetabbā, sāmaṇeraṃ ukkhipitvā phalaṃ gāhāpetabbaṃ. Kiñci gacchaṃ vā lataṃ vā uppāṭentehi sāmaṇerehi saddhim gahetvā ākaḍḍhituṃ na vaṭṭati, tesam̐ pana ussāhajananattham̐ anākaḍḍhantena¹ kaḍḍhanākāraṃ dassentena viya agge gahetuṃ vaṭṭati. Yesam̐ rukkhaṇaṃ sākhā ruhati, tesam̐ sākhaṃ makkhikabījanādīnaṃ atthāya kappiyaṃ akārāpetvā gahitaṃ, tace vā patte vā antamaso nakhenapi vilekhantassa dukkaṭaṃ. Allasiṅgiverādīsipi eseva nayo. Sace pana kappiyaṃ kārāpetvā sītale padese ṭhapitassa mūlaṃ sañjāyati, uparibhāge chindituṃ vaṭṭati. Sace aṅkuro jāyati, heṭṭhābhāge chindituṃ vaṭṭati, mūle ca aṅkure ca jāte na vaṭṭati.

“Sammuñjanīsalākāyapi tiṇāni chindissāmī”ti bhūmiyaṃ sammajjanto sayam̐ vā chindati, aññena vā chedāpeti, na vaṭṭati. Caṅkamantopi “chijjanakaṃ chijjatu, bhijjanakaṃ bhijjatu, caṅkamitaṭṭhānaṃ dassessāmī”ti sañcicca pādehi akkamanto tiṇavalli-ādīni sayam̐ vā chindati, aññena vā chedāpeti, na vaṭṭati. Sacepi hi tiṇaṃ vā lataṃ vā ganthim̐ karontassa bhijjati, ganthimpi kātuṃ na vaṭṭati. Tālarukkhaḍḍisu pana corānaṃ anāruhaṇatthāya dārumattaṭakaṃ ākoṭenti, kaṇṭake bandhanti, bhikkhussa evaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Sace dārumakkaṭako rukkhe allīnamattova hoti, rukkhaṃ na pīleti, vaṭṭati. “Rukkhaṃ chinda, lataṃ chinda, kandaṃ vā mūlaṃ vā uppāṭehī”ti vattuṃ vaṭṭati aniyamitattā. Niyametvā pana “imaṃ rukkhaṃ chindā”ti-ādi vattuṃ na vaṭṭati. Nāmaṃ gahetvāpi “ambarukkhaṃ caturaṃsavallim̐ āllovakandaṃ muñjatiṇaṃ asukarukkhaḥchallim̐ chinda bhinda uppāṭehī”ti-ādivacanampi aniyamitameva hoti. “Imaṃ ambarukkhaṃ”ti-ādivacanameva hi niyamitaṃ nāma, taṃ na vaṭṭati. Pattampi pacitukāmo tiṇādīnaṃ upari sañcicca aggim̐ karonto sayam̐ vā pacati, aññena vā pacāpeti, na vaṭṭati. Aniyametvā pana “mugge paca, māse pacā”ti-ādi vattuṃ vaṭṭati, “ime mugge pacā”ti evaṃ vattuṃ na vaṭṭati. “Imaṃ mūlabhesajjaṃ jāna, imaṃ mūlaṃ vā paṇṇaṃ vā dehi, imaṃ rukkhaṃ vā lataṃ vā āhara, iminā pupphena phalena vā attho, imaṃ rukkhaṃ vā lataṃ vā phalaṃ vā kappiyaṃ karohī”ti evaṃ pana vattuṃ vaṭṭati. Ettāvataṃ bhūtagāmaparimocitaṃ kataṃ hoti.

---

1. Ākaḍḍhantena (Sī)

78. Paribhuñjantena pana bījagāmaparimocanattamā puna kappiyam kārāpetabbam. Kappiyakaraṇañcetta iminā suttānusārena vedittabbam—

“Anujānāmi bhikkhave pañcahi samaṇakappehi phalaṃ paribhuñjitum aggiparijitaṃ satthaparijitaṃ nakhaparijitaṃ abījam nibbaṭṭabījaññeva pañcamaṃ”¹.

Tattha **aggiparijitaṃ**² agginā parijitaṃ adhibhūtaṃ daḍḍhum phuṭṭhanti attho. **Satthaparijitaṃ** satthena parijitaṃ adhibhūtaṃ chinnaṃ viddhaṃ vāti attho. Esa nayo nakhaparijite. Abījanibbaṭṭabījāni sayameva kappiyāni. Agginā kappiyam karontena kaṭṭhaggigomayaggi-ādīsu yena kenaci antamaso lohakhaṇḍenapi ādittena kappiyam kātabbam, tañca kho ekadese phusantena “kappiyam”^{ti} vatvāva kātabbam. Satthena karontena yassa kassaci lohamayasatthassa antamaso sūcinakhacchedanānampi tuḍḍena vā dhārāya vā chedaṃ vā vedhaṃ vā dassentena “kappiyam”^{ti} vatvāva kātabbam. Nakhena kappiyam karontena pūtinakhena na kātabbam, manussānam pana sīhabyagghadīpimakkaṭānam sakuntānañca nakhā tikhiṇā honti, tehi kātabbam. Assamahimsasūkaramigagorūpādīnam khurā atikhiṇā, tehi na kātabbam, katampi akataṃ hoti. Hatthinakhā pana khurā na honti, tehi ca vaṭṭati. Yehi pana kāturaṃ vaṭṭati, tehi tatthajātakehipi uddharitvā gahitakepi chedaṃ vā vedhaṃ vā dassentena “kappiyam”^{ti} vatvāva kātabbam.

Tattha sacepi bījanam pabbatamatto rāsi, rukkhasahassam vā chinditvā ekābaddham katvā ucchūnam vā mahābhāro bandhitvā ṭhapito hoti, ekasmim bīje vā rukkhasākhāya vā ucchumhi vā kappiye kate sabbam kataṃ hoti. Uccū ca dārūni ca ekato baddhāni honti, “ucchum kappiyam karissāmī”^{ti} dārūni vijjhati, vaṭṭatiyeva. Sace pana yāya rajjuyā vā valliya vā baddhāni, tam vijjhati, na vaṭṭati. Uccukhaṇḍānam pacchim pūretvā āharanti, ekasmim khaṇḍe kappiye kate sabbam katameva. Marīcapakkādīhi ca missetvā bhattam āharanti, “kappiyam karohī”^{ti} vutte sacepi bhattasithe vijjhati, vaṭṭatiyeva. Tilataṇḍulādīsipi eseva nayo. Yāgyā pakkhittāni pana

1. Vi 4. 244 piṭṭhe.

2. Aggiparicitaṃ (Sī)

ekābaddhāni hutvā na santiṭṭhanti, tattha ekamekaṃ vijjhitvā kappiyaṃ kātābameva. Kapitthaphalādīnaṃ anto miñjaṃ kaṭāhaṃ muñcitvā sañcarati, bhindāpetvā kappiyaṃ kārapetabbaṃ, ekābaddhaṃ hoti, kaṭāhepi kātum vaṭṭati.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Bhūtagāmavinicchayakathā samattā.

16. Sahaseyyavinicchayakathā

79. Duvidhaṃ sahaseyyakanti “yo pana bhikkhu anupasampanna uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ¹. Yo pana bhikkhu mātuḡāmena sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ”² evaṃ vuttaṃ Sahaseyyasikkhāpadadvayaṃ sandhāya vuttaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo³— anupasampanna saddhiṃ tiṇṇaṃ rattīnaṃ upari catutthadvise atthaṅgate sūriye sabbacchannasabbaparicchanne yebhuyyacchannayebhuyyaparicchanne vā senāsane pubbāpariyena vā ekakkhaṇe vā nipajjantassa pācittiyaṃ. Tattha chadanaṃ anāhacca diyadḍhahatthubbedhena pākārādīnā yena kenaci paricchannampi sabbaparicchannamicceva veditabbaṃ. Yaṃ senāsanaṃ upari pañcahi chadanehi aññena vā kenaci sabbameva paricchannaṃ, idaṃ **sabbacchannaṃ** nāma senāsanaṃ. Aṭṭhakathāsu pana pākātavohāraṃ gahetvā vācuggatavasena “sabbacchannaṃ nāma pañcahi chadanehi channaṃ”^{ti} vuttaṃ. Kiñcāpi vuttaṃ, atha kho dussakuṭiyaṃ sayantassapi na sakkā anāpatti kātum, tasmā yaṃ kiñci paṭicchādanasamatthaṃ idha chadanañca paricchannañca veditabbaṃ. Pañcavidhacchadaneveva hi gayhamāne padaracchannepi sahaseyyā na bhaveyya, tasmā yaṃ senāsanaṃ bhūmito paṭṭhāya yāvachadanaṃ āhacca pākārena vā aññena vā kenaci antamaso vatthenapi parikkhittaṃ, idaṃ **sabbaparicchannaṃ** nāma senāsanaṃ. Chadanaṃ anāhacca sabbantimena pariyāyena diyadḍhahatthubbedhena pākārādīnā parikkhittampi sabbaparicchannameva. Yassa pana upari bahutaraṃ ṭhānaṃ channaṃ, appaṃ acchannaṃ, samantato vā bahutaraṃ parikkhittaṃ, appaṃ aparikkhittaṃ, idaṃ **yebhuyyenachannaṃ yebhuyyenaparicchannaṃ** nāma.

1. Vi 2. 27 piṭṭhe.

2. Vi 2. 31 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 11 piṭṭhādīsu.

Iminā lakkhaṇena samannāgato sacepi sattabhūmiko pāsādo ekūpacāro hoti, satagabbhaṃ vā catusālaṃ, ekaṃ senāsanamicceva saṅkhaṃ gacchati. Evarūpe senāsane anupasampanna saddhiṃ catutthadivase atthaṅgate sūriye nipajjantassa pācittiyaṃ vuttaṃ. Sace pana sambahulā sāmaṇerā, eko bhikkhu, sāmaṇeragaṇanāya pācittiyā. Te ce uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjanti, tesam payoge payoge bhikkhussa āpatti, bhikkhussa uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjane pana bhikkhusseva payogena bhikkhussa āpatti. Sace sambahulā bhikkhū, eko sāmaṇero, ekopi sabbesaṃ āpattiṃ karoti¹. Tassa uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjanenapi bhikkhūnaṃ āpattiyeva. Ubhayesaṃ sambahulabhāvepi eseva nayo.

80. Apicettha ekāvāsādikampi catukkaṃ vedītabbaṃ. Yo hi ekasmim āvāse ekeneva anupasampanna saddhiṃ tirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, tassa catutthadivasato paṭṭhāya devasikā āpatti. Yopi ekasmimyeva āvāse nānā-anupasampannehi saddhiṃ tirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, tassapi. Yopi nānā-āvāsesu ekeneva anupasampanna saddhiṃ tirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, tassapi. Yopi nānā-āvāsesu nānā-anupasampannehi saddhiṃ yojanasatampi gantvā sahaseyyaṃ kappeti, tassapi catutthadivasato paṭṭhāya devasikā āpatti.

Ayaṅca sahaseyyāpatti nāma “bhikkhuṃ ṭhapetvā avaseso anupasampanno nāmā”²ti² vacanato antamaso pārājikavatthubhūtena tiracchānagatenapi saddhiṃ hoti, tasmā sacepi godhābiḷālamaṅgusādīsu koci pavisitvā bhikkhuno vasanasenāsane ekūpacāraṭṭhāne sayati, sahaseyyāva hoti. Yadi pana thambhānaṃ upari katapāsādassa uparimatalena saddhiṃ asambaddhabhittikassa³ bhittiyā upariṭhitasusiratulāsīsassa susirena pavisitvā tulāya abbhantare sayitvā teneva susirena nikkhamitvā gacchati, heṭṭhāpāsāde sayitabhikkhussa anāpatti. Sace chadane chiddaṃ hoti, tena pavisitvā antochadane vasitvā teneva pakkamati, nānūpacāre uparimatale chadanabbhantare sayitassa āpatti, heṭṭhimatale sayitassa anāpatti. Sace antopāsādeneva ārohitvā sabbatalāni paribhuñjanti, ekūpacārāni honti, tesu yattha

1. Āpattikaro hoti (Sī)

2. Vi 2. 27 piṭṭhe.

3. Asambandhasittikassa (Sī)

katthaci sayitassa āpatti, sabhāsaṅkhepena kate aḍḍhakuṭṭake senāsane sayitassa tulāvālasaghāṭṭādisu¹ kapotādayo sayanti, āpattiyeva. Parikkhepassa bahigate nibbakosabbhantare sayanti, anāpatti. Parimaṇḍalaṃ vā caturassaṃ vā ekacchadanāya gabbhamālāya satagabbhaṃ cepi senāsanaṃ hoti, tatra ce ekena sādharmaṇadvārena pavisitvā visuṃ pākārena aparicchinnagabbhūpacāre sabbagabbhepi pavisanti, ekagabbhepi anupasampanne nipanne sabbagabbhesu nipannānaṃ āpatti. Sace sapaṃukhā gabbhā honti, paṃukhaṅca upari acchannaṃ, paṃukhe sayito gabbhe sayitānaṃ āpattiṃ na karoti. Sace pana gabbhacchadaneneva saddhiṃ sambandhacchadanānaṃ, tatra sayito sabbesaṃ āpattiṃ karoti. Kasmā? Sabbacchannattā ca sabbapariicchannattā ca. Gabbhaparikkhepoyeva hissa parikkhepo.

81. Yepi ekasāladvisālatisālacatusālasannivesā mahāpāsādā ekasmiṃ okāse pāde dhovitvā pavitṭhena sakkā honti sabbattha anuparigantuṃ, tesupi sahaseyyāpattiyā na muccati. Sace tasmim̄ tasmim̄ ṭhāne upacāraṃ paricchinditvā katā honti, ekūpacāraṭṭhāneyeva āpatti. Dvīhi dvārehi yuttassa sudhāchadanamaṇḍapassa majjhe pākāraṃ karonti, ekena dvārena pavisitvā ekasmiṃ paricchede anupasampanno sayati, ekasmiṃ bhikkhu, anāpatti. Pākāre godhādīnaṃ pavisanamattaṃ chiddaṃ hoti, ekasmiṃca paricchede godhā sayanti, anāpattiyeva. Na hi chiddena gehaṃ ekūpacāraṃ nāma hoti. Sace pākāramajjhe chinditvā dvāraṃ yojenti, ekūpacāratāya āpatti. Taṃ dvāraṃ kavāṭena pidahitvā sayanti, āpattiyeva. Na hi dvārapidahanena gehaṃ nānūpacāraṃ nāma hoti, dvāraṃ vā advāraṃ. Kavāṭañhi saṃvaraṇavivaraṇehi yathāsukhaṃ vaḷañjanatthāya kataṃ, na vaḷañjupacchedanatthāya. Sace taṃ dvāraṃ puna iṭṭhakāhi pidahanti, advāraṃ hoti, purime nānūpacārabhāveyyeva tiṭṭhati. Dīghapaṃukhaṃ cetiyagharaṃ hoti, ekaṃ kavāṭaṃ anto, ekaṃ bahi, dvinnaṃ kavāṭaṃ antare anupasampanno antocetiyaghare sayantassa āpattiṃ karoti ekūpacārattā.

Ayañhettha saṅkhepo—senāsanaṃ khuddakaṃ vā hotu mahantaṃ vā, aññaṃ saddhiṃ sambandhaṃ vā asambandhaṃ vā, dīghaṃ vā vaṭṭaṃ vā caturassaṃ vā,

---

1. Tulāsaṅghāṭṭādisu (Sī)

ekabhūmikaṃ vā anekabhūmikaṃ vā, yaṃ yaṃ ekūpacāraṃ, sabbattha sahasēyyāpatti hotīti. Ettha ca yena kenaci paṭicchadanena sabbacchanne sabbaparicchanne pācirriyaṃ, yebhuyyenachanne yebhuyyenaparicchanne pācittiyaṃ, sabbacchanne yebhuyyenaparicchanne pācittiyaṃ, sabbacchanne upaḍḍhaparicchanne pācittiyaṃ, yebhuyyenachanne upaḍḍhaparicchanne pācittiyaṃ, sabbaparicchanne yebhuyyenachanne pācittiyaṃ, sabbaparicchanne upaḍḍhacchanne pācittiyaṃ, yebhuyyenaparicchanne upaḍḍhacchanne pācittiyanti aṭṭha pācittiyāni. Upaḍḍhacchanne upaḍḍhaparicchanne dukkaṭaṃ, sabbacchanne cūḷakaparicchanne dukkaṭaṃ, yebhuyyenachanne cūḷakaparicchanne dukkaṭaṃ, sabbaparicchanne cūḷakacchanne dukkaṭaṃ, yebhuyyenaparicchanne cūḷakacchanne dukkaṭanti pañca dukkaṭāni veditabbāni. Sabbacchanne sabba-aporicchanne, sabbaparicchanne sabba-acchanne, yebhuyyena-acchanne yebhuyyena-aporicchanne, upaḍḍhacchanne cūḷakaparicchanne, upaḍḍhaparicchanne cūḷakacchanne cūḷakaparicchanne ca anāpatti. Mātugāmena saha nipajjantassapi ayameva vinicchayo. Ayañhettha viseso—anupasampannena saddhiṃ nipajjantassa catutthadivase āpatti, mātugāmena saddhiṃ paṭhamadivaseti. Yakkhipetīhi pana dīssamānakarūpāhi tiracchānagatitthiyā ca methunadhammavatthubhūtāya eva dukkaṭaṃ, sesāhi anāpatti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Sahasēyyavinicchayakathā samattā.

17. Mañcapīṭhādisaṅghikāsenāsanesu paṭipajjitabbavinicchayakathā

82. Vihāre saṅghike seyyaṃ, santharivāna pakkamoti saṅghike vihāre seyyaṃ santharivāna aññattha vasitukāmatāya vihārato pakkamaṇaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—

“Yo pana bhikkhu saṅghike vihāre seyyaṃ santharivā vā santharāpetvā santhārāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ”²—

1. Vi-Ṭṭha 3. 41 piṭṭhādīsu.

2. Vi 2. 60 piṭṭhe.

vacanato saṅghike vihāre seyyaṃ sayāṃ santharivā aññena vā santhārāpetvā uddharaṇādīni akatvā parikkhittassa ārāmassa parikkhepaṃ, aparikkhittassa upacāraṃ atikkamantassa pācittiyāṃ.

Tattha **seyyā** nāma bhisi cimilikā uttarattharaṇaṃ bhūmattharaṇaṃ taṭṭikā cammakhaṇḍo nisīdanaṃ paccattharaṇaṃ tiṇasanthāro paṇṇasanthāroti dasavidhā. Tattha **bhisīti** mañcakabhisi vā pīṭhakabhisi vā. **Cimilikā** nāma sudhādiparikammakatāya bhūmiyā vaṇṇānurakkhaṇatthaṃ katā, taṃ heṭṭhā pattharivā upari kaṭasāraṃ pattharanti. **Uttarattharaṇaṃ** nāma mañcapīṭhānaṃ upari attharitabbakapaccattharaṇaṃ. **Bhūmattharaṇaṃ** nāma bhūmiyaṃ attharitabbā kaṭasārakādivikati. **Taṭṭikā** nāma tālapaṇṇehi vā vākehi vā katataṭṭikā. **Cammakhaṇḍo** nāma sīhabyagghadīpitaracchacammādīsupi yaṃ kiñci cammaṃ. Aṭṭhakathāsu hi senāsanaparibhoge paṭikkhittacammaṃ na dissati, tasmā sīhabyagghacammādīnaṃ pariharaṇeyeva paṭikkhepo veditabbo. **Nisīdananti** sadasaṃ veditabbaṃ. **Paccattharaṇanti** pāvāro kojavoti ettakameva vuttaṃ. **Tiṇasanthāroti** yesaṃ kesañci tiṇānaṃ santhāro. Esa nayo **paṇṇasanthārepi**. Evaṃ pana imaṃ dasavidhaṃ seyyaṃ saṅghike vihāre santharivā vā santhārāpetvā vā pakkamantena āpucchitvā pakkamitabbaṃ, āpucchantena ca bhikkhumhi sati bhikkhu āpucchitabbo, tasmim̐ asati sāmaṇero, tasmim̐ asati ārāmiko, tasmim̐ asati yena vihāro kārīto, so vihārasāmiko, tassa vā kule yo koci āpucchitabbo, tasmimpi asati catūsū pāsāṇesu mañcaṃ ṭhapetvā mañce avasesamañcapīṭhāni āropetvā upari bhisi-ādikaṃ dasavidhampi seyyaṃ rāsīm̐ katvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānāni pidahitvā gamiyavattaṃ pūretvā gantabbaṃ.

Sace pana senāsaṇaṃ ovassati, chadanatthañca tiṇaṃ vā iṭṭhakā vā ānītā honti, sace ussahati, chādetabbaṃ. No ce sakkoti, yo okāso anovassako, tattha mañcapīṭhādīni nikkhipitvā gantabbaṃ. Sace sabbampi ovassati, ussahantena antogāme upāsakānaṃ ghare ṭhapetabbaṃ. Sace tepi “saṅghikaṃ nāma bhante bhāriyaṃ, aggidāhādīnaṃ bhāyāmā”ti na sampaṭicchanti, abbhokāsepi pāsāṇānaṃ upari mañcaṃ ṭhapetvā sesaṃ pubbe vuttanayeneva nikkhipitvā tiṇehi ca paṇṇehi ca paṭicchādetvā gantuṃ vaṭṭati. Yañhi tattha aṅgamattampi avasissati, taṃ aññesaṃ

tattha āgatabhikkhūnaṃ upakāraṃ bhavissatīti. Uddharitvā gacchantena pana mañcapīṭhakavāṭaṃ sabbaṃ apanetvā saṃharitvā cīvaravaṃse laggetvāva gantabbaṃ. Pacchā āgantvā vasanakabhikkhunāpi puna mañcapīṭhaṃ ṭhapayitvā¹ gacchantena tattheva kātabbaṃ. Antokuṭṭato seyyaṃ bahikuṭṭe paññapetvā vasantena gamanakāle puna gahitaṭṭhāneyeva paṭisāmetabbaṃ. Uparipāsādato oropetvā heṭṭhāpāsāde vasantassapi eseva nayo. Rattiṭṭhānadivātṭhānesu mañcapīṭhaṃ paññapetvā bahigamanakāle puna gahitaṭṭhāneyeva ṭhapetabbaṃ.

83. Senāsanesu pana ayaṃ āpucchitabbānāpucchitabbavinicchayo—yā tāva bhūmiyaṃ dīghasālā vā paṇṇasālā vā hoti, yaṃ vā rukkhathambhesu katagehaṃ upacikānaṃ uṭṭhānaṭṭhānaṃ hoti, tato pakkamantena tāva āpucchitvāva pakkamitabbaṃ. Tasmiñhi katipayāni divasāni ajaggiyamāne vammikāva santiṭṭhanti. Yaṃ pana pāsānapiṭṭhiyaṃ vā pāsānatthambhesu vā katasenāsanaṃ siluccayaleṇaṃ vā sudhālittasenāsanaṃ vā, yattha yattha upacikāsaṅkā natthi, tato pakkamantassa āpucchitvāpi anāpucchitvāpi gantuṃ vaṭṭati, āpucchanaṃ pana vattaṃ. Sace tādisepi senāsane ekena passena upacikā ārohanti, āpucchitvāva gantabbaṃ. Yo pana āgantuko bhikkhu saṃghikasenāsanaṃ gahetvāva santaṃ bhikkhuṃ anuvattanto attano senāsanaṃ aggahetvā vasati, yāva so na gaṇhāti, tāva taṃ senāsanaṃ purimabhikkhusseva palibodho. Yadā pana so senāsanaṃ gahetvā attano issariyena vasati, tato paṭṭhāya āgantukasseva palibodho. Sace ubhopi vibhajitvā gaṇhanti, ubhinnampi palibodho.

Mahāpaccariyaṃ pana vuttaṃ—sace dve tayo ekato hutvā paññapenti, gamanakāle sabbehi āpucchitabbaṃ. Tesu ce paṭhamaṃ gacchanto “pacchimo jaggissatī”ti ābhogaṃ katvā gacchati, vaṭṭati, pacchimassa ābhogena mutti natthi. Bahū ekaṃ pesetvā santharāpenti, gamanakāle sabbehi vā āpucchitabbaṃ, ekaṃ vā pesetvā āpucchitabbaṃ. Aññato mañcapīṭhādīni ānetvā aññatra vasitvā gamanakāle tattheva netabbāni. Sace aññato ānetvā vasamānassa añño vuḍḍhataro āgacchati, na

---

1. Mañcapīṭhaṃ vā paññapetvā sayitvā (Vi-Ṭṭha 2. 44 piṭṭhe)

paṭibāhitabbo, “mayā bhante aññāvāsato ānītaṃ, pākatiṃ kareyyāthā”ti vattabbaṃ. Tena “evaṃ karissāmi”ti sampaṭicchite itarassa gantuṃ vaṭṭati. Evaṃ aññattha haritvāpi saṃghikaparibhogena paribhuñjantassa hi naṭṭhaṃ vā jiṇṇaṃ vā corehi vā haṭaṃ gīvā neva hoti, puggalikaparibhogena paribhuñjantassa pana gīvā hoti. Aññassa mañcapīṭhaṃ pana saṃghikaparibhogena vā puggalikaparibhogena vā paribhuñjantassa naṭṭhaṃ gīvāyeva. Antovihāre seyyaṃ santharivā “ajjeva āgantvā paṭijaggissāmi”ti evaṃ sāpekkho nadīpāraṃ gāmantaraṃ vā gantvā yathassa gamanacittaṃ uppannaṃ, tattheva ṭhito kañci pesetvā āpucchati, nadīpūrarājacorādīsu vā kenaci palibodho hoti upadduto, na sakkoti paccāgantuṃ, evaṃbhūtaṃ anāpatti.

Vihāraṃ upacāre pana upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamūle vā seyyaṃ santharivā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddharati na uddharāpeti anāpucchāṃ vā gacchati, dukkaṭaṃ. Vuttappakāraṇhi dasavidhaṃ seyyaṃ antogabbhādīhi guttaṭṭhāne paññāpetvā gacchantassa yasmā seyyāpi senāsanaṃpi upacikāhi palujjati, vammikarāsiyeva hoti, tasmā pācittiyaṃ vuttaṃ. Bahi pana upaṭṭhānasālādīsu paññāpetvā gacchantassa seyyāmatameva nasseyya ṭhānaṃ aguttatāya, na senāsanaṃ, tasmā ettha dukkaṭaṃ vuttaṃ. Mañcapīṭhaṃ pana yasmā na sakkā sahasā upacikāhi khāyituṃ, tasmā taṃ vihārepi santharivā gacchantassa dukkaṭaṃ. Vihārasūpacāre upaṭṭhānasālāyaṃ maṇḍape rukkhamūlepi santharivā pakkamantassa dukkaṭameva.

84. “Yo bhikkhu saṃghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisim vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharivā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya anāpucchāṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ”ti¹ vacanato saṃghikāni pana mañcapīṭhādīni cattāri ajjhokāse santharivā vā santharāpetvā vā uddharaṇādīni akatvā “ajjeva āgamissāmi”ti gacchantassapi thāmamajjhimaṃ purissa leḍḍupātātikame pācittiyaṃ. Ettha **kocchaṃ** nāma vākamayaṃ vā usīramayaṃ vā muñjamayaṃ vā pabbajamayaṃ vā heṭṭhā ca upari ca vitthataṃ majjhe saṃkhittaṃ paṇavasāṅṭhānaṃ katvā baddhaṃ. Taṃ kira majjhe sīhabyagghacammaaparikkhittampi karonti, akappiyacammaṃ nāmettha natthi. Senāsanaṃhi sovaṇṇamayampi vaṭṭati, tasmā taṃ mahagghaṃ hoti.

---

1. Vi 2. 58 piṭṭhe.

“Anujānāmi bhikkhave aṭṭha māse avassikasaṅkete maṇḍape vā rukkhamūle vā yattha kākā vā kulalā vā na ūhadanti, tattha senāsanam nikkhipitum”¹ti vacanato pana vassikavassānamāsāti evam apaññāte cattāro hemantike, cattāro gimhiketi aṭṭha māse sākhāmaṇḍape vā padaramaṇḍape vā rukkhamūle vā nikkhipitum vaṭṭati. Yasmiṃ pana kākā vā kulalā vā aññe vā sakuntā dhuvanivāsena kulāvake katvā vasanti, tassa rukkhassa mūle na nikkhipitabbaṃ. “Aṭṭha māse”ti vacanato yesu janapadesu vassakāle na vassati, tesu cattāro māse nikkhipitum na vaṭṭatiyeva. “Avassikasaṅkete”ti vacanato yattha hemante devo vassati, tattha hemantepi ajjhokāse nikkhipitum na vaṭṭati. Gimhe pana sabbattha vigatavalāhakaṃ visuddham nataṃ hoti, evarūpe kāle kenacideva karaṇīyena ajjhokāse mañcapīṭham nikkhipitum vaṭṭati.

85. Abbhokāsikenapi vattaṃ jānitabbaṃ. Tassa hi sace puggalikamañcako atthi, tattheva sayitabbaṃ. Saṃghikaṃ gaṇhantena vettena vā vākena vā vītamañcako gahetabbo, tasmim asati purāṇamañcako gahetabbo, tasmim asati navavāyimo vā onaddhako vā gahetabbo. Gahetvā pana “ahaṃ ukkaṭṭharukkhamūliko ukkaṭṭha-abbhokāsiko”ti cīvarakuṭimpi akatvā asamaye ajjhokāse vā rukkhamūle vā paññapetvā nipajjitum na vaṭṭati. Sace pana catugguṇenapi cīvarena katā kuṭi atementaṃ rakkhitum na sakkoti, sattāhavaddalikādīni bhavanti, bhikkhuno kāyānugatikkattā vaṭṭati. Araññe paṇṇakuṭisu vasantānaṃ sīlasampadāya pasannacittā manussā navam mañcapīṭham denti “saṃghikaparibhogena paribhuñjathā”ti, vasitvā gacchantehi sāmantavihāre sabhāgabhiikkhūnaṃ pesetvā gantabbaṃ, sabhāgānaṃ abhāvena anovassake nikkhipitvā gantabbaṃ, anovassake asati rukkhe laggetvā gantabbaṃ. Cetiyaṅgaṇe sammajjanim gahetvā bhojanasālaṅgaṇaṃ vā uposathāgāraṅgaṇaṃ vā pariveṇadivāṭṭhāna-aggisālādīsu vā aññatarāṃ sammajjitvā dhovitvā puna sammajjanimāḷakeyeva ṭhapetabbā. Uposathāgārādīsu aññatarasmim gahetvā avasesāni sammajjantassapi eseva nayo.

Yo pana bhikkhācāramaggaṃ sammajjanto gantukāmo hoti, tena sammajjitvā sace antarāmagge sālā atthi, tattha ṭhapetabbā. Sace natthi, valāhakānaṃ anuṭṭhitabhāvaṃ sallakkhetvā “yāvāhaṃ gāmato nikkhamāmi, tāva na vassissatī”ti jānantena yattha katthaci nikkhipitvā puna paccāgacchantena pākatikaṭṭhāne ṭhapetabbā. “Sace vassissatīti jānanto ajjhokāse ṭhabeti, dukkaṭaṇ”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. Sace pana tatra tatreva sammajjanatthāya sammajjanī nikkhattā hoti, taṃ taṃ ṭhānaṃ sammajjitvā tatra tatreva nikkhipitum vaṭṭati, āsanasālaṃ sammajjantena vattaṃ jānitabbaṃ. Tatridaṃ vattaṃ—majjhato paṭṭhāya pādaṭṭhānābhimukhā vālikā haritabbā, kacavaraṃ hatthehi gahetvā bahi chaḍḍetabbaṃ.

86. Sace vuttapakāraṃ catubbidhampi saṃghikaṃ senāsaṇaṃ ajjhokāse vā rukkhamūle vā maṇḍape vā anupasampannaṃ santharāpeti, yena santharāpitaṃ, tassa palibodho. Sace pana upasampannaṃ santharāpeti, yena santhataṃ, tassa palibodho. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—thero bhojanasālāyaṃ bhattakiccaṃ katvā daharaṃ āṇāpeti “gaccha divāṭṭhāne mañcapīṭhaṃ paññapehī”ti. So tathā katvā nisinna, thero yathārucci vicarivā tattha gantvā thavikaṃ vā uttarāsaṅgaṃ vā ṭhabeti, tato paṭṭhāya therassa palibodho. Nisīditvā sayāṃ gacchanto neva uddharati na uddharāpeti, leḍḍupātātikkaṃ pācittiyaṃ. Sace pana thero tattha thavikaṃ vā uttarāsaṅgaṃ vā aṭṭhapetvā caṅkamantova daharaṃ “gaccha tvan”ti bhaṇati, tena “idaṃ bhante mañcapīṭhan”ti ācikkhitabbaṃ. Sace thero vattaṃ jānāti, “tvaṃ gaccha, ahaṃ pākatikaṃ karissāmi”ti vattabbaṃ. Sace bālo hoti anuggahitavatto, “gaccha, mā idha tiṭṭha, neva nisīditum na nipajjitum demī”ti daharaṃ tajjetiyeva. Daharena “bhante sukhaṃ sayathā”ti kappāṃ labhitvā vanditvā gantabbaṃ. Tasmim gate therasseva palibodho, purimanayeneva cassa āpatti veditabbā.

Atha pana āṇattikkhaṇeyeva daharo “mayhaṃ bhaṇḍe bhaṇḍadhovanādi kiñci karaṇīyaṃ atthī”ti vadati, thero pana taṃ “paññapetvā gacchāhī”ti vatvā bhojanasālato nikkhamitvā aññattha gacchati, pādudhārena

---

1. Vi-Ṭṭha 3. 39 piṭṭhādīsu.

kāretabbo. Sace tattheva gantvā nisīdati, purimanayeneva cassa leḍḍupātātikame āpatti. Sace pana thero sāmaṇeraṃ āṇāpeti, sāmaṇere tattha mañcapīṭhaṃ paññapetvā nisinnepi bhojanasālato aññattha gacchanto pādudhārena kāretabbo. Gantvā nisinno puna gamanakāle leḍḍupātātikame āpattiyā kāretabbo. Sace pana āṇāpento “mañcapīṭhaṃ paññapetvā tattheva nisīdā”ti āṇāpeti, yatricchati, tatra gantvā āgantum labhati. Sayam pana pākatikaṃ akatvā gacchantassa leḍḍupātātikame pācittiyam. Antarasannipāte mañcapīṭhādīni paññapetvā nisinnehi gamanakāle ārāmikānaṃ “idaṃ paṭisāmethā”ti vattabbaṃ, avatvā gacchantānaṃ leḍḍupātātikame āpatti.

87. Mahādhammassavanaṃ nāma hoti, tattha uposathāgārato pi bhojanasālatopi āharitvā mañcapīṭhāni paññapenti, āvāsikānaṃyeva palibodho. Sace āgantukā “idaṃ amhākaṃ upajjhāyassa, idaṃ ācariyassā”ti gaṇhanti, tato paṭṭhāya tesam palibodho. Gamanakāle pākatikaṃ akatvā leḍḍupātāṃ atikkamantānaṃ āpatti. **Mahāpaccariyaṃ** pana vuttaṃ “yāva aññe na nisīdanti, tāva yehi paññattaṃ, tesam bhāro, aññesu āgantvā nisinnesu nisinnakāraṃ bhāro. Sace te anuddharitvā vā anuddharāpetvā vā gacchanti, dukkaṭaṃ. Kasmā? Anāṇattiyā paññapitattā”ti. Dhammāsane paññatte yāva ussārako vā dhammakathiko vā nāgacchati, tāva paññāpakānaṃ palibodho. Tasmim āgantvā nisinne tassa palibodho. Sakalaṃ ahorattaṃ dhammassavanaṃ hoti, añño ussārako vā dhammakathiko vā uṭṭhāti, añño nisīdati, yo yo āgantvā nisīdati, tassa tasseva bhāro. Uṭṭhahantena pana “idaṃāsanam tumhākaṃ bhāro”ti vatvā gantabbaṃ. Sacepi itarasmim anāgate paṭṭhamaṃ nisinno uṭṭhāya gacchati, tasmiṅca anto-upacāraṭṭheya itaro āgantvā nisīdati, uṭṭhāya gato āpattiyā na kāretabbo. Sace pana itarasmim anāgateya paṭṭhamaṃ nisinno uṭṭhāyāsanaṃ leḍḍupātāṃ atikkamati, āpattiyā kāretabbo. “Sabbattha leḍḍupātātikame paṭṭhamaṃ dukkaṭaṃ, dutiyapāde pācittiyam”ti ayam nayo **Mahāpaccariyaṃ** vuttoti.

88. Sace pana vuttappakārasenāsanato aññaṃ saṅghikaṃ cimilikaṃ vā uttarattharaṇaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā taṭṭhikaṃ vā cammakhaṇḍaṃ vā pādapuñchaniṃ vā phalakaṭṭhikaṃ vā ajjhokāse santharivā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddharati na uddharāpeti anāpucchāṃ vā gacchati, dukkaṭaṃ. Ādhāraṃ pattapidhānaṃ pādakaṭṭhikaṃ tālavaṇṇaṃ bījanipattakaṃ yaṃ kiñci dārubhaṇḍaṃ antamaso pānīya-ūḷuṅkaṃ pānīyasaṅkhaṃ ajjhokāse nikkhipivā gacchantassapi dukkaṭaṃ. Ajjhokāse rajanaṃ pacivā rajanabhājanaṃ rajana-ūḷuṅko rajanadoṇikāti sabbāṃ aggisālāya paṭisāmetabbaṃ. Sace aggisālā natthi, anovassake pabbhāre nikkhipitabbaṃ. Tasmimpi asati yattha oloketā bhikkhū passanti, tādise ṭhāne ṭhapetvā gantuṃ vaṭṭati. Aññaṃpuggalike pana mañcapīṭhādīsenāsanepi dukkaṭameva. Ettha pana “yasmim̐ vissāsaggāho na ruhati, tassa santake dukkaṭaṃ. Yasmim̐ pana vissāsaggāho ruhati, tassa santakaṃ attano puggalikameva hotī”ti **Mahāpaccariyā**dīsu vuttaṃ. Attano puggalike pana anāpattiyeva. Yo bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā lajjī hoti, attano palibodhaṃ viya maññati, tathārūpaṃ anāpucchitvā gacchantassapi anāpatti. Yo pana ātape otāpento “āgantvā uddharissāmī”ti gacchati, tassapi anāpatti.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Mañcapīṭhādīsaṅghikasenāsanesu

Paṭipajjitabbavinicchayakathā samattā.

18. Kālikavinicchayakathā

89. **Kālikānīpi cattārī**ti ettha¹ yāvakālikaṃ yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikanti imāni cattārī kālikāni veditabbāni. Tattha purebhattaṃ paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṃ yaṃ kiñci khādanīyabhojanīyaṃ yāva majjhanhikasāṅkhāto kālo, tāva paribhuñjitabbato **yāvakālikaṃ**². Saddhim̐ anulomapānehi aṭṭhavidhaṃ pānaṃ yāva rattiyā

1. Vi-Ṭṭha 3. 105 piṭṭhe.

2. Paribhuñjitabbato yāva majjhantiko kālo assāti yāvakālikaṃ (Si)

pacchimayāmasaṅkhāto yāmo, tāva paribhuñjitabbato yāmo kālo assāti **yāmakālikam**. Sappi-ādi pañcavidham bhesajjam paṭiggahetvā sattāham nidhetabbato sattāho kālo assāti **sattāhakālikam**. Ṭhapetvā udakam avasesam sabbampi paṭiggahitam yāvajivam pariharitvā sati paccaye paribhuñjitabbato **yāvajīvikanti** vuccati.

90. Tattha yāvakālikesu **bhojanīyam** nāma odano kummāso sattu maccho maṁsanti. Pañca bhojanāni yāmakālikam sattāhakālikam yāvajīvikañca ṭhapetvā avasesam **khādanīyam** nāma. Ettha¹ pana yam tāva sakkhalimodakādi pubbaṅṇāparaṅṇamayaṁ khādanīyam, tattha vattabbameva natthi. Yampi vanamūlādippabhedam āmisagatikam hoti. Seyyathidam? Mūlakhādanīyam kandakhādanīyam muḷālakhādanīyam matthakakhādanīyam khandhakhādanīyam tacakhādanīyam pattakhādanīyam pupphakhādanīyam phalakhādanīyam aṭṭhikhādanīyam piṭṭhakhādanīyam niyyāsakhādanīyanti, idampi khādanīyasaṅkhyameva gacchati.

Tattha pana āmisagatikasallakkhaṇattham idam mukhamattanidassanam—**mūlakhādanīye** tāva mūlakamūlam khārakamūlam caccumūlam tambakamūlam taṇḍuleyyakamūlam vatthuleyyakamūlam vajakalimūlam jajjharimūlanti evamādīni sūpeyyapaṅṇamūlāni āmisagatikāni. Ettha ca vajakalimūle jaraṭṭham chinditvā chaḍḍenti, tam yāvajīvikam hoti. Aññampi evarūpam eteneva nayena veditabham. Mūlakhārakajajjharimūlānam pana jaraṭṭhānīpi āmisagatikānevāti vuttam. Yāni pana Pāḷiyam—

“Anujānāmi bhikkhave mūlāni bhesajjāni haliddim siṅgiveram vacam vacattam ativisam kaṭukarohiṇim usīram bhaddamuttakam, yāni vā panaññānīpi atthi mūlāni bhesajjāni neva khādanīye khādanīyattham pharanti, na bhojanīye bhojanīyattham pharanti”²—

Vuttāni, tāni yāvajīvikāni. Tesam cūḷapañcamūlam mahāpañcamūlanti-ādinā nayena gaṇiyamānānam gaṇanāya anto natthi, khādanīyatthañca bhojanīyatthañca aphaṇabhāvoyeva panetesam lakkhaṇam. Tasmā yam kiñci mūlam tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānam khādanīyattam bhojanīyatthañca pharati, tam yāvakālikam, itaram yāvajīvikanti

1. Vi-Ṭṭha 3. 99 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 292 piṭṭhe.

veditabbaṃ. Subahum̐ vatvāpi hi imasmim̐ yeva lakkhaṇe ṭhātabbaṃ. Nāmasaññāsu pana vuccamānāsu taṃ taṃ nāmaṃ ajānantānaṃ sammohoyeva hoti, tasmā nāmasaññāya ādaraṃ akatvā lakkhaṇameva dassitaṃ. Yathā ca mūle, evaṃ kandādīsipi lakkhaṇaṃ dassayissāma, tasseva vasena vinicchayo veditabbo. Yañca taṃ Pāḷiyaṃ haliddādi aṭṭhavidhaṃ vuttaṃ, tassa khandhatacapupphaphalādi sabbaṃ yāvajjivikanti vuttaṃ.

Kandakhādanīye duvidho kando dīgho ca bhisakimsukakandādi, vaṭṭo ca uppalakaserukakandādi, yaṃ gaṇṭhītipi vadanti. Tattha sabbesaṃ kandānaṃ jīṇṇajaraṭṭhaṭṭhānañca¹ chilli ca sukhumamūlāni ca yāvajjivikāni, taruṇo pana sukhakhādanīyo sālakalyāṇipotakakando kiṃsukapotakakando ambāṭakakando ketakakando māluvakando bhisasaṅkhāto padumapuṇḍarikakando piṇḍālumasaḷu-ādayo ca khīravallikando āluvakando siggukando tālakando nīluppalarattuppalakumudasogandhikānaṃ kandā kadalikando veḷukando kaserukakandoti evamādayo tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānaṃ khādanīyatthañca bhojanīyatthañca pharaṇakakandā yāvakālikā. Khīravallikando adhoto yāvajjiviko, dhoto yāvakāliko. Khīrakākolijivika-usabhakalasuṇḍikandā pana yāvajjivikā. Te Pāḷiyaṃ “yāni vā panaññānipi atthi mūlāni bhesajjānī”² evaṃ mūlabhesajjasaṅgaheneva saṅgahitā.

Muḷālakhādanīye padumamuḷālaṃ puṇḍarikamuḷālaṃ mūlasadisamyeva. Erakamuḷālaṃ kandulamūlānti evamādi tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānaṃ khādanīyatthaṃ bhojanīyatthañca pharaṇakamuḷālaṃ yāvakālikaṃ, haliddisiṅgi veramakacaturassavallike takatālahintālakuntālanāḷikerapūgarukkhādi-muḷālaṃ pana yāvajjivikaṃ. Taṃ sabbampi Pāḷiyaṃ “yāni vā panaññānipi atthi mūlāni bhesajjānī”² evaṃ mūlabhesajjasaṅgaheneva saṅgahitaṃ.

Matthakakhādanīye

tālahintālakuntālaketakaanāḷikerapūgarukkhakhajjūrivetta-erakakadalīnaṃ kaḷīrasaṅkhātā matthakā, veṇukaḷīro naḷakaḷīro

1. Paṇṇajaraṭṭhaṭṭhānañca (Sī)

2. Vi 3. 292 piṭṭhe.

ucchukaḷīro mūlakakaḷīro sāsapakaḷīro satāvarikaḷīro sattannaṃ dhaññānaṃ kaḷīrāti evamādi tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānaṃ khādanīyatthaṃ bhojanīyatthañca pharaṇako rukkhavalli-ādīnaṃ matthako yāvakāliko, haliddisiṅgiveravacamakacilasuṇānaṃ kaḷīrā, tālahintālakuntālanāḷikerakaḷīrānañca chinditvā pātito jaratṭhabundo yāvajīviko.

Khandhakhādanīye antopathavīgato sālakalyāṇīkhandho ucchukhandho nīluppalarattuppalakumudasogandhikānaṃ daṇḍakakhandhāti evamādi tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānaṃ khādanīyatthaṃ bhojanīyatthañca pharaṇako khandho yāvakāliko, uppalajātīnaṃ paṇṇadaṇḍako padumajātīnaṃ sabbopi daṇḍako karavindadaṇḍādayo ca avasesasabbakhandhā yāvajīvikā.

Tacakhādanīye ucchutacova eko yāvakāliko, sopi saraso, seso sabbo yāvajīviko. Tesam pana matthakakhandhatacānaṃ tiṇṇampi Pāḷiyam kasāvabhesajjena saṅgaho veditabbo. Vuttañhetam—

“Anujānāmi bhikkhave kasāvāni bhesajjāni nimbakasāvam kuṭajakasāvam paṭolakasāvam phaggavakasāvam nattamālakasāvam, yāni vā panaññānīpi atthi kasāvāni bhesajjāni neva khādanīye khādanīyam pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharantī”¹.

Ettha hi etesampi saṅgaho sijjhāti. Vuttakasāvāni ca sabbakappiyānīti veditabbāni.

Pattakhādanīye mūlakaṃ khārako caccu tambako taṇḍuleyyako papunnāgo vatthuleyyako vajakali jajjhari sellu siggu kāsamaddako ummācīnamuggo māso rājamāso ṭhapetvā mahānipphāvaṃ avasesanipphāvo aggimantho sunisannako setavaraṇo nāḷikā bhūmiyam jātaloṇīti etesaṃ pattāni, aññāni ca evarūpāni tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānaṃ khādanīyatthañca bhojanīyatthañca pharaṇakāni pattāni ekamsena yāvakālikāni, yā

---

1. Vi 3. 292 piṭṭhe.

panaṅṅā mahānakhapiṭṭhimattapaṅṅā loṇirukkhe ca gacche ca ārohati, tassā pattam yāvajīvikam. Brahmipattaṅca¹ yāvakālikanti dīpavāsino vadanti. Ambapallavam yāvakālikam, asokapallavam pana yāvajīvikam. Yāni caṅṅāni Pāḷiyam—

“Anujānāmi bhikkhave paṅṅāni bhesajjāni nimbapaṅṅam kuṭajapaṅṅam paṭolapaṅṅam sulasipaṅṅam kappāsapaṅṅam, yāni vā panaṅṅānīpi atthi paṅṅāni bhesajjāni neva khādānīye khādānīyattham pharanti, na bhojanīye bhojanīyattham pharanti”ti—

vuttāni, tāni yāvajīvikāni. Na kevalaṅca paṅṅāni, tesam pupphaphalānīpi. Yāvajīvikapaṅṅānam pana phaggavapaṅṅam ajjukapaṅṅam phaṇijjakapaṅṅam tambūlapaṅṅam paduminipaṅṅanti evam gaṇanavasena anto natthi.

Pupphakhādānīye mūlakapuppham khārapuppham caccupuppham tambakapuppham vajakalipuppham jajjharipuppham cūḷanipphāvapuppham mahānipphāvapuppham kaserukapuppham nāḷikeratālaketakānam taruṇapupphāni setavaṇapuppham siggupuppham uppalapadumajātikānam pupphānam kaṅṅikāmattam agandhipuppham karīrapuppham³ jīvanti pupphanti evamādi tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānam khādānīyattham bhojanīyatthaṅca pharaṇapuppham yāvakālikam, asokabakulakuyyakapunnāgacampakajātikaravīraṇaṅkārakundanavamāli-kamallikādīnam pana puppham yāvajīvikam, tassa gaṇanāya anto natthi. Pāḷiyam panassa kasāvabhesajjena saṅgaho veditabbo.

Phalakhādānīye panasalabujatālanāḷikera-ambajambu-ambāṭakatintiṅkamātuluṅga-kapitthalābukumbhaṇḍapussaphalatimbarūsakatipusavātiṅgaṇacocamocamad hukādīnam phalāni, yāni loke tesu tesu janapadesu pakati-āhāravasena manussānam khādānīyattham bhojanīyatthaṅca pharanti, sabbāni tāni yāvakālikāni, nāmagāṇanavasena tesam na sakkā pariyantam dassetum. Yāni pana Pāḷiyam—

“Anujānāmi bhikkhave phalāni bhesajjāni bilaṅgam pippalim marīcam harītakam vibhītakam āmalakam goṭṭhaphalam, yāni vā

1. Brahmipattaṅca (Sī)

2. Vi 3. 293 piṭṭhe.

3. Sarīrapuppham (Ka)

panaññānīpi atthi phalāni bhesajjāni neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti”¹—

vuttāni, tāni yāvajīvikāni. Tesampi aparipakkāni acchivabimbavaraṇaketakāsmarī-ādīnaṃ phalāni jātiphalam kaṭukaphalam eḷā takkolanti evaṃ nāmasena na sakkā pariyantaṃ dassetuṃ.

Aṭṭhikhādanīye labujaṭṭhi panasatṭhi ambāṭakaṭṭhi sālāṭṭhi khajjūrīketakatimbarūsakānaṃ taruṇaphalaṭṭhi tintiṇikaṭṭhi bimbaphalaṭṭhi uppalapadumajātīnaṃ pokkharatṭhīti evamādīni tesu tesu janapadesu manussānaṃ pakati-āhārasena khādanīyatthaṃ bhojanīyatthaṃca pharaṇakāni aṭṭhīni yāvakālikāni, madhukaṭṭhi punnāgaṭṭhi haritakādīnaṃ aṭṭhīni siddhatthakaṭṭhi rājikaṭṭhīti evamādīni aṭṭhīni yāvajīvikāni. Tesam Pāḷiyam phalabhesajjeneva saṅgaho veditabbo.

Piṭṭhakhādanīye sattannaṃ tāva dhaññānaṃ dhaññānulomānaṃ aparāṇānaṃca piṭṭhaṃ panasapiṭṭhaṃ labujapiṭṭhaṃ ambāṭakapiṭṭhaṃ sālapiṭṭhaṃ dhotakatālapīṭṭhaṃ khīravallipiṭṭhaṃcāti evamādīni tesu tesu janapadesu pakati-āhārasena manussānaṃ khādanīyatthaṃ bhojanīyatthaṃca pharaṇakāni piṭṭhāni yāvakālikāni, adhotakaṃ tālapīṭṭhaṃ khīravallipiṭṭhaṃ assagandhādipiṭṭhāni ca yāvajīvikāni. Tesam Pāḷiyam kasāvehi mūlaphalehi ca saṅgaho veditabbo.

Niyyāsakhādanīye—eko ucchuniyyāsova sattāhakāliko, sesā—

“Anujānāmi bhikkhave jatūni bhesajjāni hiṅguṃ hiṅgujatuṃ hiṅgusipāṭikaṃ takaṃ takapaṇṇiṃ sajjulasam, yāni vā panaññānīpi atthi jatūni bhesajjāni”¹—

Evaṃ Pāḷiyam vuttā niyyāsā yāvajīvikā. Tattha yevāpanakavasena saṅgahitānaṃ ambaniyyāso kaṇikāraṇiyyāsoti evaṃ nāmasena na sakkā pariyantaṃ dassetuṃ. Evaṃ imesu mūlakhādanīyādīsu yaṃ kiñci yāvakālikam, sabbampi imasmim atthe avasesam khādanīyam nāmāti saṅgahitaṃ.

1. Vi 3. 293 piṭṭhe.

91. Yāmakālikesu pana **aṭṭha pānāni** nāma ambapānaṃ jambupānaṃ cocapānaṃ mocapānaṃ madhukapānaṃ muddikapānaṃ sālūkapānaṃ phārusakapānanti imāni aṭṭha pānāni. Tattha¹ **ambapānanti** āmehi vā pakkehi vā ambehi katapānaṃ. Tattha āmehi karontena ambataruṇāni bhinditvā uduke pakkhipitvā ātape ādiccapākena pacitvā parissāvetvā tadahupaṭṭiggaḥitakehi madhusakkārapūrādīhi yojetvā kātappaṃ, evaṃ kataṃ purebhattameva kappati. Anupasampannehi kataṃ labhitvā pana purebhattaṃ paṭṭiggaḥitaṃ purebhattaṃ sāmisa-paribhogena pi vaṭṭati, pacchābhattaṃ nirāmisaparibhogena yāva aruṇuggamanā vaṭṭati. Esa nayo sabbapānesu. **Jambupānanti** jambuphalehi katapānaṃ. **Cocapānanti** aṭṭhikakadaliphalehi katapānaṃ. **Mocapānanti** anaṭṭhikehi kadaliphalehi katapānaṃ. **Madhukapānanti** madhukānaṃ jātirasena katapānaṃ. Taṃ pana udakasambhinnaṃ vaṭṭati, suddhaṃ na vaṭṭati. **Muddikapānanti** muddikā uduke madditvā ambapānaṃ viya katapānaṃ. **Sālūkapānanti** rattuppalaṇḍipuppalaḍḍinaṃ sālūke madditvā katapānaṃ. **Phārusakapānanti** phārusakaphalehi ambapānaṃ viya katapānaṃ. Imāni aṭṭha pānāni sītānipi ādiccapākānipi vaṭṭanti, aggipākāni na vaṭṭati.

Avasesāni

vettatintiṇṇikamātuluṅgakaṭṭhako sambakaramandādikhuddakaphalapānāni aṭṭhapānagatikāneva. Tāni kiñcāpi Pāliyaṃ na vuttāni, atha kho kappiyaṃ anulomenti, tasmā kappanti. “Anujānāmi bhikkhave sabbaṃ phalarasaṃ ṭhapetvā dhaññaphalarasaṃ”¹ ti vuttattā ṭhapetvā sānulomadhaññaphalarasaṃ aññaṃ phalapānaṃ nāma akappiyaṃ natthi, sabbaṃ yāmakālikameva. Tattha **sānulomadhaññaphalaraso** nāma sattannañceva dhaññānaṃ tālanāḷikerapanasalabuja-alābukumbhaṇḍa pussaphalatipusa-eḷālukāti navannañca mahāphalānaṃ sabbesañca pubbaṇṇāparaṇṇānaṃ anulomadhaññānaṃ raso yāvakāliko, tasmā pacchābhattaṃ na vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave sabbaṃ pattarasaṃ ṭhapetvā dākarasaṃ”² ti vuttattā pakkaḍākarasaṃ ṭhapetvā yāvakālikapattānampi sītodakena madditvā kataraso vā ādiccapāko vā vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave sabbaṃ puppharasaṃ ṭhapetvā madhukapuppharasaṃ”² ti vuttattā madhukapuppharasaṃ ṭhapetvā sabbopi puppharaso vaṭṭati.

1. Vi-Ṭṭha 3. 383 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 344 piṭṭhe.

92. Sattāhakālikam nāma sappi navanītam telam madhu phāṇitanti imāni pañca bhesajjāni. Tattha **sappi** nāma gosappi vā ajikāsappi vā mahimsasappi vā yesam mamsam kappati, tesam sappi. **Navanītam** nāma tesamyeva navanītam. **Telam** nāma tilatelam sāsapatelam madhukatelam eraṇḍatelam vasātelam. **Madhu** nāma makkhikāmadhu. **Phāṇitam** nāma ucchumhā nibbattam¹. Yāvajīvikam pana heṭṭhā yāvakālike mūlakhādānīyādīsu vuttanayeneva veditabbam.

93. Tattha² aruṇodaye paṭiggahitam yāvakālikam satakkhattumpi nidahitvā yāva kālo nātikkamati, tāva paribhuñjitum vaṭṭati, yāmakālikam ekam ahorattam, sattāhakālikam sattarattam, itaram sati paccaye yāvajīvampi paribhuñjitum vaṭṭati. Paṭiggahetvā ekarattam vītināmitam pana yaṃ kiñci yāvakālikam vā yāmakālikam vā ajjhoharītukāmatāya gaṇhantassa paṭiggahaṇe tāva dukkaṭam, ajjhoharato pana ekamekasmim ajjhohāre sannidhipaccayā pācittiyam. Sacepi patto duddhoto hoti, yaṃ aṅgulyā ghaṃsantassa lekhā paññāyati, gaṇṭhikapattassa vā gaṇṭhikantare sneho paviṭṭho hoti, so uṇhe otāpentassa paggharati, uṇhayāguyā vā gahitāya sandissati, tādise pattepi punadivase bhuñjantassa pācittiyam, tasmā pattam dhovivā puna tattha acchodakam vā āsiñcitvā aṅgulyā vā ghaṃsitvā nisnehabhāvo jānitabbo. Sace hi uduke vā snehabhāvo, patte vā aṅgulilekhā paññāyati, duddhoto hoti, telavaṇṇapatte pana aṅgulilekhā paññāyati, sā abbohārikā. Yampi bhikkhū nirapekkhā sāmaṇerānam pariccajanti, tañce sāmaṇerā nidahitvā denti, sabbam vaṭṭati. Sayam paṭiggahetvā apariccattameva hi dutiyadivase na vaṭṭati. Tato hi ekasitthampi ajjhoharato pācittiyameva. Akappiyamaṃsesu manussamaṃse thullaccayena saddhim pācittiyam, avasesesu dukkaṭena saddhim.

Yāmakālikam sati paccaye ajjhoharato pācittiyam, āhāratthāya ajjhoharato dukkaṭena saddhim pācittiyam. Sace pavārito hutvā anarittakataṃ ajjhoharati, pakati-āmise dve pācittiyāni, manussamaṃse thullaccayena saddhim dve, sesa-akappiyamaṃse dukkaṭena saddhim. Yāmakālikam

1. Vi 2. 119 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 105 piṭṭhādīsu.

sati paccaye sāmisenā mukhena ajjhoharato dve, nirāmisena ekameva. Āhāratthāya ajjhoharato vikappadvayepi dukkaṭaṃ vaḍḍhati. Sace vikāle ajjhoharati, pakatibhojane sannidhipaccayā ca vikālabhojanapaccayā ca dve pācittiyāni, akappiyamaṁse thullaccayaṃ dukkaṭaṇca vaḍḍhati. Yāmakālike vikālapaccayā anāpatti. Anāpattipaccayā pana vikāle sabbavikappesu anāpatti.

Sattāhakālikāṃ pana yāvajīvikaṇca āhāratthāya paṭiggaṇhato paṭiggaṇhanapaccayā tāva dukkaṭaṃ, ajjhoharato pana sace nirāmisāṃ hoti, ajjhohāre dukkaṭaṃ. Atha āmisasāmsaṭṭhaṃ paṭiggahetvā ṭhapitaṃ hoti, yathāvatthukāṃ pācittiyameva.

94. Sattāhakālikesu pana sappi-ādīsū ayaṃ vinicchayo¹—**sappi** tāva purebhattaṃ paṭiggahitaṃ tadahupurebhattaṃ sāmisaṃpi nirāmisāṃpi paribhuñjituṃ vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisāṃ paribhuñjitabbaṃ. Sattāhātikkame sace ekabhājanāya ṭhapitaṃ, ekaṃ nissaggiyaṃ. Sace bahūsu, vatthugaṇanāya nissaggiyāni. Pacchābhattaṃ paṭiggahitaṃ nirāmisameva vaṭṭati, purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā uggahitakāṃ katvā nikkhittaṃ ajjhoharituṃ na vaṭṭati, abbañjanādīsū upanetabbaṃ. Sattāhātikkamepi anāpatti anajjhoharaṇīyataṃ āpannattā. Sace anupasampanno purebhattaṃ paṭiggahitanavanītena sappiṃ katvā deti, purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, sace sayāṃ karoti, sattāhampi nirāmisameva vaṭṭati. Pacchābhattaṃ paṭiggahitanavanītena yena kenaci katasappi sattāhampi nirāmisameva vaṭṭati, uggahitakena kate pubbe vuttasuddhasappinayeneva vinicchayo veditabbo. Purebhattaṃ paṭiggahitakhīrena vā dadhinā vā katasappi anupasampannena kataṃ sāmisaṃpi tadahupurebhattaṃ vaṭṭati, sayāṃkataṃ nirāmisameva vaṭṭati.

95. **Navanītaṃ** tāpentassa hi sāmānpāko na hoti, sāmānpakkena pana tena saddhiṃ āmisāṃ na vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya ca na vaṭṭatiyeva. Sattāhātikkamepi anāpatti savatthukassa paṭiggahitattā. Pacchābhattaṃ paṭiggahitakehi kataṃ pana abbañjanādīsū upanetabbaṃ. Purebhattampi ca uggahitakehi kataṃ, ubhayesampi sattāhātikkame anāpatti.

---

1. Vi-Ṭṭha 2. 289 piṭṭhādīsū.

esa nayo akappiyamaṃsasappimhi. Ayaṃ pana viseso—yattha Pāḷiyam āgatasappinā nissaggiyam, tattha iminā dukkaṭam. **Andhakatṭhakathāyam** kāraṇapatirūpakam vatvā manussasappi ca navanītaṅca paṭikkhittam, tam duppaṭikkhittam **sabba-atṭhakathāsu** anuññātattā. Parato cassa vinicchayopi āgacchissati. Pāḷiyam āgatanavanītampi purebhattam paṭiggahitam tadahupurebhattam sāmīsampi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya nirāmisameva. Sattāhātikame nānābhājanesu ṭhapite bhājanagaṇanāya, ekabhājanepi amissetvā piṇḍapiṇḍavasena ṭhapite piṇḍagaṇanāya nissaggiyāni. Pacchābhattam paṭiggahitam sappinayena veditabbam. Ettha pana dadhiguḷikāyopi takkabindūnipi honti, tasmā dhotam vaṭṭatīti¹ upaḍḍhattherā āhaṃsu. Mahāsivatthero pana “Bhagavatā anuññātakālato paṭṭhāya takkato uddhaṭamattameva khādīmsū”ti āha. Tasmā navanītam paribhuñjantena dhovivā dadhitakkamakkhikākipillikādīni apanetvā paribhuñjitabbam. Pacitvā sappim katvā paribhuñjitukāmena adhotampi paribhuñjituṃ vaṭṭati. Yam tattha dadhigatam vā takkagatam vā, tam khayam gamissati. Ettāvātā hi savatthukapaṭiggahitam nāma na hotīti ayamettha adhippāyo. Āmisena saddhim pakkattā pana tasmimpi kukkucāyanti kukkucakā. Idāni uggahetvā ṭhapitanavanīte ca purebhattam khīradadhīni paṭiggahetvā katanavanīte ca pacchābhattam tāni paṭiggahetvā katanavanīte ca uggahitakehi katanavanīte ca akappiyamaṃsanavanīte ca sabbo āpattānāpattiparibhogāparibhoganayo sappimhi vuttakkameneva gahetabbo. Telabhikkhāya pavitṭhānam pana bhikkhūnam tattheva sappimpi navanītampi pakkatelampi apakkatelampi ākiranti. Tattha takkadadhibindūnipi bhattasitthānipi taṇḍulakaṇāpi makkhikādayopi honti, ādiccapākam katvā parissāvetvā gahitam sattāhakālikam hoti. Paṭiggahetvā ca ṭhapitabhesajjehi saddhim pacitvā natthupānampi kātuṃ vaṭṭati. Sace vaddalisamaye lajjī sāmaṇero yathā tattha patitataṇḍulakaṇādayo na paccanti, evam aggimhi vilīyāpetvā parissāvetvā puna pacitvā deti, purimanayeneva sattāham vaṭṭati.

96. **Telesu** tilatelam tāva purebhattam paṭiggahitam purebhattam sāmīsampi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya nirāmisameva vaṭṭati.

---

1. Vaṭṭissatīti (Ka)

sattāhātikkame tassa bhājanagaṇanāya nissaggiyabhāvo veditabbo. Pacchābhattaṃ paṭiggahitaṃ sattāhaṃ nirāmisameva vaṭṭati, uggahitakaṃ katvā nikkhittaṃ ajjhoharitaṃ na vaṭṭati, sīsamakḥhanādīsu upanetabbaṃ, sattāhātikkamepi anāpatti. Purebhattaṃ tile paṭiggahetvā katatelaṃ purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya anajjhoharaṇīyaṃ hoti, sīsamakḥhanādīsu upanetabbaṃ, sattāhātikkamepi anāpatti. Pacchābhattaṃ tile paṭiggahetvā katatelaṃ anajjhoharaṇīyameva savatthukapaṭiggahitattā. Sattāhātikkamepi anāpatti, sīsamakḥhanādīsu upanetabbaṃ. Purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā uggahitakatilehi katatelepi eseva nayo. Purebhattaṃ paṭiggahitatile bhajjitvā vā tilapiṭṭhaṃ vā sedetvā uṇhodakena vā temetvā katatelaṃ sace anupasampanna kataṃ, purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, attanā kataṃ nibbaṭṭitattā purebhattaṃ nirāmisam vaṭṭati, sāmāpakkattā sāmisaṃ na vaṭṭati. Savatthukapaṭiggahitattā pana pacchābhattato paṭṭhāya ubhayampi anajjhoharaṇīyaṃ, sīsamakḥhanādīsu upanetabbaṃ, sattāhātikkamepi anāpatti. Yadi pana appaṃ uṇhodakaṃ hoti abbhukkiraṇamattaṃ, abbohārikaṃ hoti sāmāpākagaṇanaṃ na gacchati. Sāsapatelādīsupi avatthukapaṭiggahitesu avatthukatilatele vuttasadisova vinicchayo.

Sace pana purebhattaṃ paṭiggahitānaṃ sāsapādīnaṃ cuṇṇehi ādiccapākena sakkā telam kātuṃ, tam purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya nirāmisameva vaṭṭati, sattāhātikkame nissaggiyaṃ. Yasmā pana sāsapamadhucaṇṇāni sedetvā eraṇḍakaṭṭhīni ca bhajjitvā eva telam karonti, tasmā etesaṃ telam anupasampannehi kataṃ purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, vatthūnaṃ yāvajjivikattā pana savatthukapaṭiggahaṇe doso natthi. Attanā kataṃ sattāhaṃ nirāmisaparibhogeneva paribhuñjitabbaṃ. Uggahitakehi kataṃ anajjhoharaṇīyaṃ, bāhiraparibhoge vaṭṭati, sattāhātikkamepi anāpatti. Telakaraṇatthāya sāsapamadhuca-eraṇḍakaṭṭhīni paṭiggahetvā katatelaṃ sattāhakālikam, dutiyadivase kataṃ chāham vaṭṭati, tatiyadivase kataṃ pañcāham vaṭṭati, catuttha, pañcama, chaṭṭha, sattamadivase kataṃ tadaheva vaṭṭati. Sace yāva aruṇassa uggamaṇā tiṭṭhati, nissaggiyaṃ, aṭṭhamadivase kataṃ anajjhoharaṇīyaṃ, anissaggiyattā pana

bāhiraparibhoge vaṭṭati. Sacepi na karoti, telatthāya gahitasāsapādīnaṃ sattāhātikkame dukkaṭameva. Pāliyaṃ pana anāgatāni aññānīpi nāḷikeranimbakosambakaramandādīnaṃ telāni atthi, tāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmayato dukkaṭaṃ hoti. Ayametesu viseso—sesaṃ¹ yāvakālikavatthum yāvajīvikavatthuñca sallakkhetvā sāmaṃpākasavatthukapure-bhattapacchābhattapaṭiggahita-uggahitavatthividhānaṃ sabbaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ.

Vasātelānaṃ nāma “anujānāmi bhikkhave pañca vasāni acchavasānaṃ macchavasānaṃ susukāvasānaṃ sūkaravasānaṃ gadrabhavasānaṃ”² evaṃ anuññātavasānaṃ telānaṃ. Ettha ca “acchavasānaṃ”^{ti} vacanena ṭhapetvā manussavasānaṃ sabbesaṃ akappiyamaṃsānaṃ vasā anuññātā. Macchaggahaṇena ca susukāpi gahitā honti, vālamacchattā pana visum vuttaṃ. Macchādiggahaṇena cettha sabbesaṃpi kappiyamaṃsānaṃ vasā anuññātā. Maṃsesu hi dasa manussahatthi-assasunakha-ahisihabyagghadīpi-acchataracchānaṃ maṃsāni akappiyāni, vasāsu ekā manussavasā. Khīrādīsu akappiyaṃ nāma natthi. Anupasampannehi kataṃ nibbaṭṭitaṃ vasātelānaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisameva vaṭṭati. Yaṃ pana tattha sukhumarajasadisānaṃ maṃsaṃ vā nhāru vā aṭṭhi vā lohitaṃ vā hoti, taṃ abbohārikaṃ. Sace pana vasānaṃ paṭiggahetvā sayānaṃ karoti, purebhattaṃ paṭiggahetvā pacitvā parissāvetvā sattāhaṃ nirāmisaparibhogena paribhuñjitabbaṃ. Nirāmisaparibhogañhi sandhāya idaṃ vuttaṃ “kāle paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ kāle saṃsaṭṭhaṃ telaparibhogena paribhuñjitun”³. Tatrāpi abbohārikaṃ abbohārikameva, pacchābhattaṃ pana paṭiggahetum vā kātum vā na vaṭṭatiyeva. Vuttañhetam—

“Vikāle ce bhikkhave paṭiggahitaṃ vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, taṃ ce paribhuñjeyya, āpatti tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ. Kāle ce bhikkhave paṭiggahitaṃ vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, taṃ ce paribhuñjeyya, āpatti dvinnānaṃ dukkaṭānaṃ. Kāle ce bhikkhave paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, taṃ ce paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Kāle ce bhikkhave paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ kāle saṃsaṭṭhaṃ, taṃ ce paribhuñjeyya, anāpattī”³.

1. Sayānaṃ (Sī)

2. Vi 3. 291 piṭṭhe.

3. Vi 3. 292 piṭṭhe.

Upatissattheraṃ pana antevāsikā pucchiṃsu “bhante sappinavanītasāsāni ekato pacitvā nibbaṭṭitāni vaṭṭanti, na vaṭṭantī”ti. Na vaṭṭanti āvusoti. Thero kirettha pakkatelakasāte viya kukkuccāyati. Tato naṃ uttari pucchiṃsu “bhante navanīte dadhiguḷikā vā takkabindu vā hoti, etaṃ vaṭṭatī”ti. Etampi āvuso na vaṭṭatīti. Tato naṃ āhaṃsu “bhante ekato pacitvā ekato saṃsaṭṭhāni tejavantāni honti, rogaṃ niggaṇhantī”ti. “Sādhāvuso”ti thero sampaṭicchi. Mahāsumatthero panāha “kappiyamaṃsavasāva sāmisaṃparibhoge vaṭṭati, itarā nirāmisā paribhoge vaṭṭatī”ti¹. Mahāpadumatthero pana “idaṃ kin”ti paṭikkhipitvā “nanu vātābhādhikā bhikkhū pañcamūlasāvayāguyāṃ acchasūkaratelādīni pakkhipitvā yāguṃ pivanti, sā tejuṣṣadattā rogaṃ niggaṇhātī”ti vatvā “vaṭṭatī”ti āha.

97. **Madhu** nāma madhukarīhi madhumakkhikāhi khuddakamakkhikāhi bhamaramakkhikāhi ca kātāṃ madhu. Taṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisaṃparibhogampi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisāparibhogeveva vaṭṭati, sattāhātikkame nissaggiyaṃ. Sace silesasadisāṃ mahāmadhuṃ khaṇḍaṃ katvā ṭhapitaṃ, itaraṃ vā nānābhājanesu, vatthugaṇānāya nissaggiyāni. Sace ekameva khaṇḍaṃ, ekabhājane vā itaraṃ, ekameva nissaggiyaṃ. Uggahitakaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ, arumakkhanādīsu upanetabbaṃ. Madhupaṭalaṃ vā madhusitthakaṃ vā sace madhunā amakkhitaṃ parisuddhaṃ, yāvajīvikaṃ, madhumakkhitaṃ pana madhugatikameva. Cīrikā nāma sapakkhā dīghamakkhikā tumbaḷānāmikā ca aṭṭhipakkhikā² kāḷamahābhamarā honti, tesāṃ āsāyesu niyyāsasadisāṃ madhu hoti, taṃ yāvajīvikaṃ.

98. **Phāṇitaṃ** nāma ucchurasāṃ upādāya apakkā vā avatthukapakkā vā sabbāpi avatthukā ucchuvikati. Taṃ phāṇitaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ purebhattaṃ sāmisaṃparibhogampi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāhaṃ nirāmisameva vaṭṭati, sattāhātikkame vatthugaṇānāya nissaggiyaṃ. Bahū piṇḍā cuṅṅe katvā ekabhājane pakkhittā honti ghanasannivesā, ekameva nissaggiyaṃ. Uggahitakaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ, gharadhūpanādīsu upanetabbaṃ.

---

1. Vaṭṭantīti (Sī)

2. Aṭṭhimakkhikā (Sī)

purebhattam paṭiggahitena aparissāvita-ucchurasena kataphāṇitam sace anupasampannaena kataṃ sāmisaṃpi vaṭṭati, sayamkataṃ nirāmisameva vaṭṭati, pacchābhaddato paṭṭhāya pana savatthukapaṭiggahitattā anajjhoharaṇīyaṃ sattāhatikkamepi anāpatti. Pacchābhaddam aparissāvitaṭiggahitena katampi anajjhoharaṇīyameva, sattāhātikamepi anāpatti. Esa nayo ucchuṃ paṭiggahetvā kataphāṇitepi. Purebhattam pana parissāvitaṭiggahitena¹ kataṃ sace anupasampannaena kataṃ, purebhattam sāmisaṃpi vaṭṭati, pacchābhaddato paṭṭhāya sattāham nirāmisameva. Sayamkataṃ purebhattampi nirāmisameva, pacchābhaddam parissāvitaṭiggahitena kataṃ pana nirāmisameva sattāham vaṭṭati. Uggahitakataṃ vuttanayameva. “Jhāma-ucchuphāṇitam vā koṭṭita-ucchuphāṇitam vā purebhattameva vaṭṭati”ti **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** vuttam. **Mahāpaccariyaṃ** pana “etaṃ savatthukapakkaṃ vaṭṭati, no vaṭṭati”ti puccham katvā “ucchuphāṇitam pacchābhaddam no vaṭṭanakam nāma natthi”ti vuttam, tam yuttam. Sītodakena kataṃ madhukapupphaphāṇitam purebhattam sāmisaṃpi vaṭṭati, pacchābhaddato paṭṭhāya sattāham nirāmisameva vaṭṭati, sattāhātikame vatthugaṇānāya dukkaṭam, khīram pakkhipitvā kataṃ madhukaphāṇitam yāvakālikam. Khaṇḍasakkharam pana khīrajallikam apanetvā sodhenti, tasmā vaṭṭati.

99. Madhukapuppham pana purebhattampi allam vaṭṭati. Bhajjitampi vaṭṭati, bhajjitvā tilādīhi missam vā amissam vā katvā koṭṭitam vaṭṭati. Yadi pana tam gahetvā merayatthāya yojenti, yojitam bījato paṭṭhāya na vaṭṭati. Kadalīkhajjūrī-ambalabujapanasaciñcādīnam sabbesam yāvakālikaphalānam phāṇitam yāvakālikameva. Maricapakkehi phāṇitam karonti, tam yāvajīvikam. Evaṃ yathāvuttāni sattāhakālikāni sappi-ādīni pañca “anujānāmi bhikkhave pañca bhesajjāni”ti² bhesajjanāmena anuññātattā bhesajjakiccam karontu vā mā vā, āhārattham pharituṃ samatthānīpi paṭiggahetvā tadahupurebhattam yathāsukham, pacchābhaddato paṭṭhāya sati paccaye vuttanayena sattāham paribhuñjītabbāni, sattāhātikame pana bhesajjasikkhāpadena nissaggiyam pācittiyam. Sacepi sāsapamattam hoti, sakim vā aṅguliyā gahetvā jivhāya sāyanamattam, nissajjitabbameva pācittiyañca desetabbam. Nissattham paṭilabhitvā na ajjhoharītabbam, na kāyikena paribhogena

1. Parissāvita-apaṭiggahitena (Sī)

2. Vi 3. 291 piṭṭhe.

paribhuñjitabbaṃ, kāyo vā kāye aru vā na makkhetabbaṃ. Tehi makkhitāni kāsāvakkattarayaṭṭhi-upāhanapādakaṭhalikamañcapīṭhādīnīpi aparibhogāni. “Dvāravātapānakavāṅṅesupi hatthena gahaṇaṭṭhānaṃ na makkhetabbaṃ”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. “Kasāve pana pakkhipitvā dvāravātapānakavāṅṅāni makkhetabbāni”ti **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** vuttaṃ. Padīpe vā kāḷavaṅṅe vā upanetuṃ vaṭṭati. Aññena pana bhikkhunā kāyikena paribhogena paribhuñjitabbaṃ, na ajjhoharītabbaṃ. “Anāpatti antosattāhaṃ adhiṭṭheti”¹ti vacanato pana sattāhabbhantare sappiñca telañca vasañca muddhani telam vā abbañjanaṃ vā madhuṃ arumakkhanaṃ phāṇitaṃ gharadhūpanaṃ adhiṭṭheti anāpatti, neva nissaggiyaṃ hoti. Sace adhiṭṭhitelam anadhiṭṭhitelabhājane ākiritukāmo hoti, bhājane ce sukhamaṃ chiddaṃ, pavīṭṭhaṃ pavīṭṭhaṃ telam purāṇatēna ajjhotthariyati, puna adhiṭṭhātabbaṃ. Atha mahāmukhaṃ hoti, sahasāva bahu telam pavisitvā purāṇatēlam ajjhottharati, puna adhiṭṭhānakiccaṃ natthi. Adhiṭṭhitagatikameva hi taṃ hoti. Etena nayena adhiṭṭhitelabhājane anadhiṭṭhitela-ākiraṇampi vedītabbaṃ.

Sace pana sattāhātikkantaṃ anupasampannaṃ pariccajītvā deti, puna tena attano santakaṃ katvā dinnam paribhuñjituṃ vaṭṭati. Sace hi so abhisankharitvā vā anabhisankharitvā vā tassa bhikkhuno natthukammaṃ dadeyya, gahetvā natthukammaṃ kātabbaṃ. Sace bālo hoti, dātuṃ na jānāti, aññena bhikkhunā vattabbo “atthi te sāmaṇera telam”ti. Āma bhante atthīti. Āhara therassa bhesajjaṃ karissāmāti. Evampi vaṭṭati. Sace dvinnam santakaṃ ekena paṭiggahitaṃ avibhattaṃ hoti, sattāhātikkame dvinnampi anāpatti, paribhuñjituṃ pana na vaṭṭati. Sace yena paṭiggahitaṃ, so itaram bhaṇati “āvuso imaṃ telam sattāhamattaṃ paribhuñjituṃ vaṭṭatī”ti, so ca paribhogaṃ na karoti, kassa āpatti? Na kassaci. Kasmā? Yena paṭiggahitaṃ, tena vissajjītatā, itarassa appaṭiggahītatā.

100. Imesu² pana catūsu kālikesu yāvakālikaṃ yāmakālikanti idameva dvayaṃ antovutthakañceva sannidhikārañca hoti, sattāhakālikañca yāvajīvikañca akappiyakuṭiyaṃ nikkhipitumpi vaṭṭati, sannidhimpi

1. Vi. 364 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 386 piṭṭhe.

na janeti. Yāvakālikam̐ pana attanā saddhim̐ sambhinnarasāni tīnīpi yāmakālikādīni attano sabhāvaṃ upaneti. Yāmakālikam̐ dvepi sattāhakālikādīni attano sabhāvaṃ upaneti, sattāhakālikampi attanā saddhim̐ saṃsaṭṭham̐ yāvajīvikam̐ attano sabhāvaññeva upaneti, tasmā yāvakālikena tadahupaṭṭiggahitena saddhim̐ saṃsaṭṭham̐ sambhinnarasam̐ sesakālikattayam̐ tadahupurebhhattameva vaṭṭati. Yāmakālikena saṃsaṭṭham̐ pana itaradvayam̐ tadahupaṭṭiggahitam̐ yāva aruṇuggamanā vaṭṭati. Sattāhakālikena pana tadahupaṭṭiggahitena saddhim̐ saṃsaṭṭham̐ tadahupaṭṭiggahitam̐ vā purepaṭṭiggahitam̐ vā yāvajīvikam̐ sattāham̐ kappati. Dvīhapaṭṭiggahitena chāham̐. Tīhapaṭṭiggahitena pañcāham̐ -pa- sattāhapaṭṭiggahitena tadaheva kappatīti veditabbam̐. Kālayāmasattāhātikkamesu cettha Vikālabhojanasannidhibhesajjasikkhāpadānam̐ vasena āpattiyo veditabbā.

Sace pana ekato paṭṭiggahitānīpi cattāri kālikāni sambhinnarasāni na honti, tassa tasseva kālassa vasena paribhuñjitum̐ vaṭṭanti. Sace hi challimpi anapanetvā sakaleneva nāḷikeraphalena saddhim̐ ambapānādīpānakam̐ paṭṭiggahitam̐ hoti, nāḷikeram̐ aparetvā tam̐ vikālepi kappati. Upari sappipiṇḍam̐ ṭhapetvā sītalapāyāsam̐ denti, yam̐ pāyāsena asaṃsaṭṭham̐ sappi, tam̐ aparetvā sattāham̐ paribhuñjitum̐ vaṭṭati. Thaddhamadhuphāṇitādīsupi eseva nayo. Takkolajātiphalādīhi alaṅkaritvā piṇḍapātam̐ denti, tāni uddharitvā dhovivā yāvajīvam̐ paribhuñjitabbāni. Yāguyam̐ pakkhipitvā dinnasiṅgiverādīsupi telādīsu pakkhipitvā dinnalaṭṭhimadhukādīsupi eseva nayo. Evam̐ yam̐ yam̐ asambhinnarasam̐ hoti, tam̐ tam̐ ekato paṭṭiggahitam̐pi yathā suddham̐ hoti, tathā dhovivā tacchetvā vā tassa tassa kālassa vasena paribhuñjitum̐ vaṭṭati. Sace sambhinnarasam̐ hoti saṃsaṭṭham̐, na vaṭṭati.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Kālikavinicchayakathā samattā.

19. Kappiyabhūmivinicchayakathā

101. **Kappiyā catubhūmiyoti** ettha “anujānāmi bhikkhave catasso kappiyabhūmiyo ussāvanantikāṃ gonisādikāṃ gahapatiṃ sammutin”¹ vacanato ussāvanantikā gonisādikā gahapati sammutīti imā catasso kappiyabhūmiyo veditabbā. Tattha² **ussāvanantikā** tāva evaṃ kātabbā—yo thambhānaṃ vā upari bhittipāde vā nikhanitvā vihāro kariyati, tassa heṭṭhā thambhapaṭicchakā pāsāṇā bhūmigatikā eva. Paṭhamatthambhaṃ pana paṭhamabhittipādaṃ vā patiṭṭhāpentehi bahūhi samparivāretvā “kappiyakuṭiṃ karoma, kappiyakuṭiṃ karomā”^{ti} vācaṃ nicchārentehi manussesu ukkhipitvā patiṭṭhāpentesu āmasitvā vā sayāṃ ukkhipitvā vā thambho vā bhittipādo vā patiṭṭhāpetabbo. **Kurundimahāpaccarīsu** pana “kappiyakuṭi kappiyakuṭīti vatvā patiṭṭhāpetabban”^{ti} vuttam.

Andhakaṭṭhakathāyaṃ “saṅghassa kappiyakuṭiṃ adhiṭṭhāmī”^{ti} vuttam, taṃ pana avatvāpi Aṭṭhakathāsu vuttanayena vutte doso natthi. Idam panettha sādharmaṇalakkhaṇaṃ “thambhapatiṭṭhāpanaṅca vacanapariyosānaṅca samakālaṃ vaṭṭati”^{ti}. Sace hi aniṭṭhite vacane thambho patiṭṭhāti, appatiṭṭhite vā tasmim vacanaṃ niṭṭhāti, akatā hoti kappiyakuṭi. Teneva **Mahāpaccariyaṃ** vuttam “bahūhi samparivāretvā vattabban, avassaṅhi ettha ekassapi vacananiṭṭhānaṅca thambhapatiṭṭhānaṅca ekato bhavissati”^{ti}. Itṭhakāsilāmattikākuṭṭakāsu pana kuṭīsu heṭṭhā cayaṃ bandhitvā vā abandhitvā vā karontu, yato paṭṭhāya bhittim uṭṭhāpetukāmā honti, taṃ sabbapaṭhamam itṭhakaṃ vā silam vā mattikāpiṇḍam vā gahetvā vuttanayeneva kappiyakuṭi kātabbā, itṭhakādayo bhittiyam paṭhamiṭṭhakādīnaṃ heṭṭhā na vaṭṭanti, thambhā pana upari uggacchanti, tasmā vaṭṭanti. **Andhakaṭṭhakathāyaṃ** “thambhehi kariyamāne catūsu koṇesu cattāro thambhā, itṭhakādikuṭṭe catūsu koṇesu dve tisso itṭhakā adhiṭṭhātābbā”^{ti} vuttam. Tathā pana akatāyapi doso natthi, Aṭṭhakathāsu hi vuttameva pamāṇam.

Gonisādikā duvidhā āramagonisādikā vihāragonisādikāti. Tāsu yattha neva ārāmo, na senāsanāni parikkhittāni honti, ayaṃ **ārāmagonisādikā** nāma. Yattha senāsanāni

1. Vi 3. 337 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 379 piṭṭhādīsu.

sabbāni vā ekaccāni vā parikkhittāni, ārāmo aparikkhitto, ayaṃ **vihāragonisādikā** nāma. Iti ubhayatrāpi ārāmassa aparikkhittabhāvoyeva pamāṇaṃ. “Ārāmo pana upaḍḍhaparikkhittopi bahutaraṃ parikkhittopi parikkhittoyeva nāmā”ti **Kurundimahāpaccaṛīsu** vuttaṃ, ettha kappiyakuṭiṃ laddhuṃ vaṭṭati.

Gahapatīti manussā āvāsā katvā “kappiyakuṭiṃ dema, paribhuñjathā”ti vadanti, eṣā gahapati nāma, “kappiyakuṭiṃ kātuṃ demā”ti vuttepi vaṭṭatiyeva. **Andhakaṭṭhakathāyaṃ** pana “yasmā bhikkhuṃ ṭhapetvā sesasahadhammikānaṃ sabbesañca devamanussānaṃ hatthato paṭiggaho ca sannidhi ca antovutthañca tesāṃ santakaṃ bhikkhussa vaṭṭati, tasmā tesāṃ gehāni vā tehi dinnakappiyakuṭi vā gahapatīti vuccatī”ti vuttaṃ, punapi vuttaṃ “bhikkhusaṃghassa vihāraṃ ṭhapetvā bhikkhunupassayo vā ārāmikānaṃ vā titthiyānaṃ vā devatānaṃ vā nāgānaṃ vā api brahmānaṃ vimānaṃ kappiyakuṭi hotī”ti, taṃ suvuttaṃ. Saṃghasantakameva hi bhikkhusantakaṃ vā gehaṃ gahapatikuṭikā na hoti.

Sammuti nāma ñattidutiyakammavācāya sāvetvā sammatā. Evañca pana bhikkhave sammannitabbā, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ kappiyabhūmiṃ sammanneyya, eṣā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ kappiyabhūmiṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa vihārassa kappiyabhūmiyā sammuti, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo vihāro kappiyabhūmi khamati saṃghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti¹.

Kammavācaṃ avatvā apalokanakammavasena sāvetvā katāpi sammatā eva.

---

1. Vi 3. 336 piṭṭhe.

102. Yam¹ imāsu catūsu kappiyabhūmīsu vuttaṃ āmisam, taṃ sabbaṃ antovutthasaṅkhyam na gacchati. Bhikkhūnañca bhikkhunīnañca antovutthantopakkamocanattañhi kappiyakuṭṭiyo anuññātā. Yam pana akappiyabhūmiyam sahaseyyappahonake gehe vuttham saṅghikam vā puggalikam vā bhikkhussa bhikkhuniyā vā santakam ekarattampi ṭhapitam, taṃ antovuttham, tattha pakkañca antopakkam nāma hoti, etaṃ na kappati. Sattāhakālikam pana yāvajīvikañca vaṭṭati.

Tatrāyam vinicchayo—sāmaṇero bhikkhussa taṇḍulādikam āmisam āharitvā kappiyakuṭṭiyam nikkhipitvā punadivase pacitvā deti, antovuttham na hoti. Tattha akappiyakuṭṭiyam nikkhittasappi-ādīsu kiñci pakkhipitvā deti. Mukhasannidhi nāma hoti. **Mahāpaccariyam** pana “antovuttham hoti”ti vuttaṃ. Tattha nāmamattameva nānākaraṇam, bhikkhu akappiyakuṭṭiyam ṭhapisappiñca yāvajīvikaṇṇaṇca ekato pacitvā paribhuñjati, sattāham nirāmisam vaṭṭati. Sace āmisasaṃsaṭṭham katvā paribhuñjati, antovutthañceva sāmampakkañca hoti. Etenupāyena sabbasaṃsaggā veditabbā. Yam kiñci āmisam bhikkhuno pacitum na vaṭṭati. Sacepissa uṇhayāguyā sulasipaṇṇāni vā siṅgiveram vā loṇam vā pakkhipanti, tampi cāletum na vaṭṭati, “yāgum nibbāpemi”ti pana cāletum vaṭṭati. Uuttaṇḍulabhattam labhitvā pidahitum na vaṭṭati. Sace pana manussā pidahitvā denti, vaṭṭati. “Bhattam mā nibbāyatū”ti pidahitum vaṭṭati, khīratakādīsu pana sakim kuthitesu aggim kātum vaṭṭati punapākassa anuññātattā.

Imā pana kappiyakuṭṭiyo kadā jahitavattukā honti? Ussāvanantikā tāva yā thambhānam upari bhittipāde vā nikhānitvā katā, sā sabbesu thambhesu ca bhittipādesu ca apanītesu jahitavattukā hoti. Sace pana thambhe vā bhittipāde vā parivattenti, yo yo ṭhito, tattha tattha patiṭṭhāti, sabbesupi parivattitesu ajahitavattukāva hoti. Iṭṭhakādīhi katā cayassa upari bhitti-atthāya ṭhapitam iṭṭhakam vā silam vā mattikāpiṇḍam vā ādim katvā vināsitaḷe jahitavattukāva hoti. Yehi pana iṭṭhakādīhi adhiṭṭhitā, tesu apanītesupi tadaññesu patiṭṭhātīti ajahitavattukāva hoti.

gonisādikā pākārādīhi parikkhepe kate jahitavattukāva hoti. Puna tasmim ārame kappiyakuṭim laddhum vaṭṭati. Sace pana punapi pākārādayo tattha tattha khaṇḍā honti, tato tato gāvo pavisanti, puna kappiyakuṭi hoti. Itarā pana dve gopānasīmattaṃ ṭhapetvā sabbasmim chadane vinaṭṭhe jahitavattukāva honti. Sace gopānasīnaṃ upari ekampi pakkhapāsakamaṇḍalaṃ atthi, rakkhati.

103. Yatra panimā catassopi kappiyabhūmiyo natthi, tattha kim kātabbanti? Anupasampannassa datvā tassa santakaṃ katvā paribhuñjitabbaṃ. Tatridaṃ vatthu—karavikatissatthero kira vinayadharapāmokkho Mahāsīvattherassa santikaṃ agamāsi. So dīpālokena sappikumbhaṃ passivā “bhante kimetan”ti pucchi. Thero “āvuso gāmato sappikumbho ābhato lūkhadivase sappinā bhuñjanatthāyā”ti āha. Tato naṃ Tissatthero “na vaṭṭati bhante”ti āha. Thero punadivase pamukhe nikkhipāpesi. Tissatthero puna ekadivasaṃ āgato taṃ disvā tatheva pucchitvā “bhante sahaseyyappahonakaṭṭhāne ṭhapetuṃ na vaṭṭatī”ti āha. Thero punadivase bahi niharāpetvā nikkhipāpesi, taṃ corā harimsu. So puna ekadivasaṃ āgataṃ Tissattheramaḥa “āvuso tayā ‘na vaṭṭatī’ti vutte so kumbho bahi nikkhitto corehi haṭo”ti. Tato naṃ Tissatthero āha “nanu bhante anupasampannassa dātabbo assa, anupasampannassa hi datvā tassa santakaṃ katvā paribhuñjitum vaṭṭatī”ti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Kappiyabhūmivinicchayakathā samattā.

20. Paṭiggahaṇavinicchayakathā

104. **Khādanīyādipaṭiggāhoti** ajjhoharitabbassa yassa kassaci khādanīyassa vā bhojanīyassa vā paṭiggahaṇaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo¹—pañcahi aṅgehi paṭiggahaṇaṃ ruhati, thāmamajjhimassa purisassa uccāraṇamattaṃ² hoti, hatthapāso paññāyati, abhihāro paññāyati, devo vā

1. Vi-Ṭṭha 3. 109 piṭṭhādīsu.

2. Uddhāraṇamattaṃ (Sī)

manusso vā tiracchānagato vā kāyena kāyapaṭibaddhena nissaggiyena vā deti, tañce bhikkhu kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā paṭiggaṇhāti. Evaṃ pañcahaṅgehi paṭiggahaṇaṃ ruhati.

Tattha ṭhitanisinnanipannānaṃ vasena evaṃ **hatthapāso** veditabbo— sace bhikkhu nisinno hoti, āsanassa¹ pacchimantato paṭṭhāya, sace ṭhito, paṇhi-antato paṭṭhāya, sace nipanno, yena passena nipanno, tassa pārīmantato paṭṭhāya, dāyakassa nisinnassa vā ṭhitassa vā nipannassa vā ṭhapetvā pasāritahatthaṃ yaṃ āsannataraṃ aṅgaṃ, tassa orimantena paricchinditvā aḍḍhateyyahattho hatthapāso nāma.

Sace pana dāyakapaṭiggāhakesu eko ākāse hoti, eko bhūmiyaṃ, bhūmaṭṭhassa ca sīsena, ākāsaṭṭhassa ca ṭhapetvā dātuṃ vā gahetuṃ vā pasāritahatthaṃ yaṃ āsannataraṃ aṅgaṃ, tassa orimantena hatthapāsapamāṇaṃ paricchinditabbaṃ. Sacepi eko kūpe hoti, eko kūpataṭe, eko vā pana rukkhe, eko pathaviyaṃ, vuttanayeneva hatthapāsapamāṇaṃ paricchinditabbaṃ. Evarūpe hatthapāse ṭhatvā sacepi pakkhī mukhatuṇḍakena vā hatthī vā soṇḍāya gahetvā pupphaṃ vā phalaṃ vā deti, paṭiggahaṇaṃ ruhati. Sace pana aḍḍhaṭṭhamaratanaṃ sacepi hatthino khandhe nisinno tena soṇḍāya dīyamānaṃ gaṇhāti, vaṭṭatiyeva. Hatthādīsu yena kenaci sarīrāvayavena antamaso pādaṅgulyāpi dīyamānaṃ kāyena dinnam nāma hoti. Paṭiggahaṇepi eseva nayo. Yena kenaci hi sarīrāvayavena gahitaṃ kāyena gahitameva hoti. Sacepi natthukaraṇiyaṃ dīyamānaṃ nāsāpuṭena akallako vā mukhena paṭiggaṇhāti, ābhogameva hettha pamāṇaṃ.

105. Kaṭacchu-ādīsu pana yena kenaci upakaraṇena dinnam kāyapaṭibaddhena dinnam nāma hoti. Paṭiggahaṇepi eseva nayo. Yena kenaci hi sarīrasambaddhena pattathālakādinā gahitaṃ kāyapaṭibaddhena gahitameva hoti. Kāyato pana kāyapaṭibaddhato ca mocetvā hatthapāse ṭhitassa kāye vā kāyapaṭibaddhe vā pātiyamānampi nissaggiyena payogena dinnam nāma hoti. Eko bahūni bhattabyañjanabhājanāni sīse

1. Ānisadassa (Ka, Kaṅkhā-Ṭṭha 221. piṭṭhe ca) Vi-Ṭṭha 3. 92 piṭṭhe pana passitabbaṃ.

katvā bhikkhussa santikaṃ āgantvā ʒhitakova “gaṇhathā”ti vadati, na tāva abhihāro paññāyati, tasmā na gahetabbaṃ. Sace pana īsakampi onamati, bhikkhunā hatthaṃ pasāretvā heṭṭhimabhājanam ekadesenapi sampaṭicchitabbaṃ. Ettāvata sabbabhājanāni paṭiggahitāni honti. Tato paṭṭhāya oropetvā ugghāetvā vā yaṃ icchati, taṃ gahetum vaṭṭati. Bhattapacchi-ādimhi pana ekabhājane vattabbameva natthi.

Kājena bhattam harantopi sace kājam onametvā deti, vaṭṭati. Timsahattho veṇu hoti, ekasmiṃ ante guḷakumbho baddho, ekasmiṃ sappikumbho, tañce paṭiggahaṇhāti, sabbaṃ paṭiggahitameva. Ucchuyantadoṇito paggharantameva “rasam gaṇhathā”ti vadati, abhihāro na paññāyatīti na gahetabbo. Sace pana kasaṭam chaḍḍetvā hatthena ussiñcitvā deti, vaṭṭati. Bahū pattā mañce vā piṭhe vā kaṭasāre vā doṇiyam vā phalake vā ʒhapitā honti, yattha ʒhitassa dāyako hatthapāse hoti, tattha ʒhatvā paṭiggahaṇasaññāya mañcādīni aṅgulyāpi phusitvā ʒhitena vā nisinnena vā nipannena vā yaṃ tesu pattesu dīyati, taṃ sabbaṃ paṭiggahitam hoti. Sacepi “paṭiggahessāmī”ti mañcādīni abhiruhitvā nisidati, vaṭṭatiyeva.

Pathaviyam pana sacepi kucchiyā kucchim āhacca ʒhitā honti, yaṃ yaṃ aṅgulyā vā sūciyā vā phusitvā nisinno hoti, tattha tattha dīyamānameva paṭiggahitam hoti. Yattha katthaci mahākāṭasārahathattharaṇādīsu ʒhapitapatte paṭiggahaṇam na ruhatīti vuttam, taṃ hatthapāsātikkamam sandhāya vuttanti veditabbaṃ, hatthapāse pana sati yattha katthaci vaṭṭati aññatra tathajātakā. Tathajātake pana paduminipaṇṇe vā kiṃsukapaṇṇādīmi vā na vaṭṭati. Na hi taṃ kāyapaṭibaddhasaṅkhyam gacchati. Yathā ca tathajātake, evam khāṇuke bandhitvā ʒhapitamañcādīmi asamhārome phalake vā pāsāṇe vā na ruhatiyeva. Tepi hi tathajātakasaṅkhyupagā honti. Bhūmiyam atthatesu sukhumesu tintiṇikādīpaṇṇesu paṭiggahaṇam na ruhati. Na hi tāni sandhāretum samatthānīti. Mahantesu pana paduminipaṇṇādīsu ruhati. Sace hatthapāsam atikkamma ʒhito dīghadaṇḍakena uḷunkena deti, “āgantvā dehī”ti vattabbo. Vacanam asutvā vā anādiyitvā vā patte ākiratiyeva, puna paṭiggahetabbaṃ. Dūre ʒhatvā bhattapiṇḍam khipantepi eseva nayo.

106. Sace pattathavikato nīhariyamāne patte rajanacuṇṇāni honti, sati uduke dhovitabbo, asati rajanacuṇṇam puñchitvā paṭiggahetvā vā piṇḍāya caritabban̄. Sace piṇḍāya carantassa patte rajam̄ patati, paṭiggahetvā bhikkhā gaṇhitabbā, appaṭiggahetvā gaṇhato vinayadukkaṭam̄, tam̄ pana puna paṭiggahetvā bhuñjato anāpatti. Sace pana “paṭiggahetvā dethā”ti vutte vacanam̄ asutvā vā anādiyitvā vā bhikkham̄ dentiyeva, vinayadukkaṭam̄ natthi, puna paṭiggahetvā aññā bhikkhā gahetabbā. Sace mahāvāto tato tato rajam̄ pātetī, na sakkā hoti bhikkham̄ gahetum̄, “anupasampannassa dassāmī”ti suddhacittena ābhogam̄ katvā gaṇhitum̄ vaṭṭati. Evam̄ piṇḍāya caritvā vihāram̄ vā āsanasālam̄ vā gantvā tam̄ anupasampannassa datvā puna tena dinnam̄ vā tassa vissāsenā vā paṭiggahetvā bhuñjitum̄ vaṭṭati. Sace bhikkhācāre sarajam̄ pattam̄ bhikkhussa deti, so vattabbo “imam̄ paṭiggahetvā bhikkham̄ vā gaṇheyysī paribhuñjeyysī vā”ti, tena tathā kātabbam̄. Sace rajam̄ upari uppilavati, kañjikam̄ pavāhetvā sesam̄ bhuñjitabban̄. Sace antopaviṭṭham̄ hoti, paṭiggahetabban̄. Anupasampanne asati hatthato amocenteneva yattha anupasampanno atthi, tattha netvā paṭiggahetabban̄. Sukkhabhatte patitarajam̄ apanetvā bhuñjitum̄ vaṭṭati. Sace atisukhumam̄ hoti, upari bhattena saddhim̄ apanetabban̄, paṭiggahetvā vā bhuñjitabban̄. Yāgum̄ vā sūpam̄ vā purato ṭhapetvā āluḷentānam̄ bhājanato phusitāni uggantvā patte patanti, patto paṭiggahetabbo.

107. Uḷūkenā āharitvā dentānam̄ paṭhamataram̄ uḷūkato thevā patte patanti, supatitā, abhihaṭṭā doso natthi. Sacepi carukena bhatte ākiriyaṃ carukato masi vā chārikā vā patati, abhihaṭṭā nevatti doso. Anantarassa bhikkhuno dīyamānam̄ pattato uppatitvā itarassa patte patati, supatitam̄. Paṭiggahitameva hi tam̄ hoti. Sace jajjharisākhādim̄ phāletvā ekassa bhikkhuno dentānam̄ sākhatō phusitāni aññassa patte patanti, patto paṭiggahetabbo, yassa pattassa upari phāleti, tassa patte patitesu dātukāmatāya abhihaṭṭā doso natthi. Pāyāsassa pūretvā pattam̄ denti, uḷḷattā heṭṭhā gahetum̄ na sakkoti, mukhavaṭṭiyāpi gahetum̄ vaṭṭati.

sace tathāpi na sakkoti, ādhārakena gahetabbo. Āsanasālāya pattam gahetvā nisinno bhikkhu niddam okkanto hoti, neva āhariyamānam, na dīyamānam jānāti, appaṭiggahitam hoti. Sace pana ābhogam katvā nisinno hoti, vaṭṭati. Sacepi so hatthena ādhārakam muñcitvā pādena pelletvā niddāyati vaṭṭatiyeva. Pādena ādhārakam akkamitvā paṭiggaṇhantassa pana jāgarantassapi anādarapaṭiggahaṇam hoti, tasmā na kattabbam. Keci “evam ādhārakena paṭiggahaṇam kāyapaṭibaddhapaṭibaddhena paṭiggahaṇam nāma hoti, tasmā na vaṭṭatī”ti vadanti, tam vacanamattameva, atthato pana sabbampetaṃ kāyapaṭibaddhameva hoti. Kāyasamsaggepi cesa nayo dassito. Yampi bhikkhussa dīyamānam patati, tampi sāmam gahetvā paribhuñjitum vaṭṭati.

Tatridam suttaṃ—

“Anujānāmi bhikkhave yaṃ dīyamānam patati, tam sāmam gahetvā paribhuñjitum, ( )¹ pariccattam tam bhikkhave dāyakehī”ti².

Idaṅca pana suttaṃ neyyattham, tasmā evamettha adhippāyo veditabbo—yaṃ dīyamānam dāyakassa hatthato parigaḷitvā suddhāya vā bhūmiyā paduminipaṇṇe vā vatthakaṭasārakādīsu vā patati, tam sāmam gahetvā paribhuñjitum vaṭṭati. Yaṃ pana sarajāya bhūmiyam patati, tam rajam puñchitvā vā dhovitvā vā paṭiggahetvā vā paribhuñjitabbam. Sace pavaṭṭantam aññassa bhikkhuno santikam gacchati, tena āharāpetumpi vaṭṭati. Sace tam bhikkhum vadati “tvamyeva khādā”ti, tassapi khāditum vaṭṭati, anāṇattena pana tena na gahetabbam. “Anāṇattenapi itarassa dassāmīti gahetum vaṭṭatī”ti **Kurundiyam** vuttam. Kasmā panetaṃ itarassa bhikkhuno gahetum na vaṭṭatīti? Bhagavatā ananuññātattā. Bhagavatā hi “sāmam gahetvā paribhuñjitum”ti vadantena yasseva tam dīyamānam patati, tassa appaṭiggahitakampi tam gahetvā paribhogo anuññāto. “Pariccattam tam bhikkhave dāyakehī”ti vacanena panettha parasantakabhāvo dīpito, tasmā aññassa sāmam gahetvā paribhuñjitum na vaṭṭati, tassa pana āṇattiyā vaṭṭatīti ayam kirettha adhippāyo. Yasmā ca etaṃ

1. (Tam kissa hetu) (sabbattha)

2. Vi 4. 273 piṭṭhe.

appaṭiggahitakattā anuññātaṃ, tasmā yathāṭṭhitāmyeva anāmasitvā kenaci pidahitvā ṭhapitaṃ dutiyadivasepi paribhuñjituṃ vaṭṭati, sannidhipaccayā anāpatti, paṭiggahetvā pana paribhuñjitabbaṃ. Taṃ divasaṃyeva hi tassa sāmaṃ gahetvā paribhogo anuññāto, na tato paranti ayampi kirettha adhippāyo.

108. Idāni abbohārikanayo vuccati. Bhuñjantānañhi dantā khīyanti, nakhā khīyanti, pattassa vaṇṇo khīyati, sabbaṃ abbohārikaṃ. Satthakena ucchu-ādīsu phālitesu malaṃ paññāyati, etaṃ navasamuṭṭhitaṃ nāma, paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṃ. Satthakaṃ dhovivā phālitesu malaṃ na paññāyati, lohagandhamattaṃ hoti, taṃ abbohārikaṃ. Yampi satthakaṃ gahetvā pariharanti, tena phālītepi eseva nayo. Na hi taṃ paribhogatthāya pariharantīti. Mūlabhesajjādīni pisantānaṃ vā koṭṭentānaṃ vā nisadanisadapotaka-udukkhalamusalādīni khīyanti, pariharaṇakavāsīṃ tāpetvā bhesajjatthāya takke vā khīre vā pakkhipanti, tattha nīlikā paññāyati, satthake vuttasadiṣova vinicchayo. Āmakatakkādīsu pana sayāṃ na pakkhipitabbā, pakkhipati ce, sāmampākato na muccati. Deve vassante piṇḍāya carantassa sarīrato vā cīvarato vā kiliṭṭha-udakaṃ patte patati, paṭiggahetabbaṃ. Rukkhamūlādīsu bhuñjantassa patitepi eseva nayo. Sace pana sattāhaṃ vassante deve suddhaṃ udakaṃ hoti, abbhokāsato vā patati, vaṭṭati.

109. Sāmaṇerassa odanaṃ dentena tassa pattagataṃ acchupanteneva dātabbo, patto vāssa paṭiggahetabbo. Appaṭiggahite odanaṃ chupitvā puna attano patte odanaṃ gaṇhantassa uggahitako hoti. Sace pana dātukāmo hutvā “āhara sāmaṇera pattāṃ, odanaṃ gaṇhāhi”ti vadati, itaro “alaṃ mayhan”ti paṭikkhipati, puna “tavetaṃ mayā pariccattan”ti ca vutte “na mayhaṃ etenattho”ti vadati, satakkhattumpi pariccajatu, yāva attano hatthagataṃ, tāva paṭiggahitameva hoti. Sace pana ādhārake ṭhitaṃ nirapekkho “gaṇhāhi”ti vadati, puna paṭiggahetabbaṃ. Sāpekkho ādhārake pattāṃ ṭhapetvā “etto pūvaṃ vā bhattaṃ vā gaṇhāhi”ti sāmaṇeraṃ vadati, sāmaṇero hatthaṃ dhovivā sacepi satakkhattuṃ gahetvā attano pattagataṃ aphasantova attano

patte pakkhipati, puna paṭiggahaṇakiccaṃ natthi. Yadi pana attano pattaḡataṃ phusitvā tato gaṇhāti, sāmaṇerasantakena saṃsaṭṭhaṃ hoti, puna paṭiggahetabbaṃ. Keci pana “sacepi gayhamānaṃ chijjitvā tattha patati, puna paṭiggahetabban”ti vadanti. Taṃ “ekam bhattapiṇḍaṃ gaṇha, ekam pūvaṃ gaṇha, imassa guḷapiṇḍassa ettakaṃ padesaṃ gaṇhā”ti evaṃ paricchinditvā vutte veditabbaṃ, idha pana paricchedo natthi, tasmā yaṃ sāmaṇerassa patte patati, tadeva paṭiggahaṇaṃ vijahati, hatthagataṃ pana yāva sāmaṇero vā “alan”ti na oramati, bhikkhu vā na vāreti, tāva bhikkhusseva santakaṃ, tasmā paṭiggahaṇaṃ na vijahati. Sace attano vā bhikkhūnaṃ vā yāgupacanakabhājane kesañci atthāya bhattaṃ pakkhipati, “sāmaṇera bhājanassa upari hatthaṃ karohi”ti vatvā tassa hatthe pakkhipitabbaṃ. Tassa hatthato bhājane patitañhi dutiyadivase bhājanassa akappiyabhāvaṃ na karoti pariccattatā. Sace evaṃ akatvā pakkhipati, pattamiva bhājanaṃ nirāmisam katvā paribhuñjitabbaṃ.

110. Dāyakā yāgukutaṃ ṭhapetvā gatā, taṃ daharasāmaṇero paṭiggahaṇāpetuṃ na sakkoti, bhikkhu pattaṃ upanāmeti, sāmaṇero kuṭassa gīvaṃ pattassa mukhavaṭṭiyaṃ ṭhapetvā āvajjeti, pattaḡatā yāgu paṭiggahitāva hoti. Atha vā bhikkhu bhūmiyaṃ hatthaṃ ṭhabeti, sāmaṇero pavaṭṭetvā hatthaṃ āropeti, vaṭṭati. Pūvapacchibhattapacchi-ucchubhārādīsupi eseva nayo. Sace paṭiggahaṇūpagaṃ bhāraṃ dve tayo sāmaṇerā denti, ekena vā balavatā ukkhittaṃ dve tayo bhikkhū gaṇhanti, vaṭṭati. Mañcassa vā pīṭhassa vā pāde telaghaṭaṃ vā phāṇitaghaṭaṃ vā laggenti, bhikkhussa mañcepi pīṭhepi nisīdituṃ vaṭṭati, uggahitakaṃ nāma na hoti.

Nāgadantake vā ankusake vā dve telaghaṭā laggitā honti upari paṭiggahitako, heṭṭhā appaṭiggahitako. Uparimaṃ gahetuṃ vaṭṭati, heṭṭhā paṭiggahitako, upari appaṭiggahitako, uparimaṃ gahetvā itaraṃ gaṇhato uparimo uggahitako hoti. Heṭṭhāmañce appaṭiggahitakaṃ telathālakam hoti, tañce sammajjanto sammuñjaniyā ghaṭṭeti, uggahitakaṃ na hoti, “paṭiggahitakaṃ gaṇhissāmi”ti appaṭiggahitakaṃ gahetvā ñatvā puna ṭhabeti, uggahitakaṃ na hoti, bahi nīharitvā sañjānāti, bahi aṭṭhapetvā haritvā tattheva ṭhapetabbaṃ, natthi doso.

sace pana pubbe vivarivā ṭhapitaṃ, na pidahitabbaṃ. Yathā pubbe ṭhitaṃ, tatheva ṭhapetabbaṃ. Sace bahi ṭhapeti, puna na chupitabbaṃ.

111. Paṭiggahitake telādimhi kaṇṇikā uṭṭheti, siṅgiverādimhi ghanacuṇṇaṃ, taṃsamuṭṭhānameva nāma taṃ, puna paṭiggahaṇakiccaṃ natthi. Tālaṃ vā nāḷikerāṃ vā āruḷho yottena phalapiṇḍim otāretvā upari ṭhitova “gaṇhathā”ti vadati, na gahetabbaṃ. Sace añño bhūmiyaṃ ṭhito yottapāsake gahetvā ukkhipivā deti, vaṭṭati. Saphalaṃ mahāsākhaṃ kappiyaṃ kāretvā paṭiggaṇhāti, phalāni paṭiggahitāneva honti, yathāsukhaṃ paribhuñjitum vaṭṭati. Antovatiyaṃ ṭhatvā vatim chinditvā ucchum vā timbarūsakaṃ vā denti, hatthapāse sati vaṭṭati. Daṇḍakesu apaharivā niggataṃ gaṇhantassa vaṭṭati, paharivā niggate Aṭṭhakathāsu doso na dassito. Mayaṃ pana “yaṃ ṭhānaṃ pahaṭaṃ, tato sayampatitamiva hoti”ti takkayāma, tampi ṭhatvā gacchante yujjati suṅkaghātato pavaṭṭetvā bahipatitabhaṇḍaṃ viya. Vatim vā pākāraṃ vā laṅghāpetvā denti, sace pana aputhulo pākāro, antopākāre bahipākāre ca ṭhitassa hatthapāso pahoti, hatthasatampi uddhaṃ gantvā sampattaṃ gahetum vaṭṭati.

Bhikkhu gilānaṃ sāmaṇeraṃ khandhena vahati, so phalāphalaṃ disvā gahetvā khandhe nisinnova deti, vaṭṭati. Aparo bhikkhum vahanto khandhe nisinnassa bhikkhuno deti, vaṭṭatiyeva. Bhikkhu phalinim sākhaṃ chāyatthāya gahetvā gacchati, phalāni khādītum citte uppanne paṭiggahāpetvā khādītum vaṭṭati. Macchikavāraṇattham¹ kappiyaṃ kāretvā paṭiggaṇhāti, khādītukāmo ce hoti, mūlapaṭiggahaṇameva vaṭṭati, khādantassa natthi doso. Bhikkhu paṭiggahaṇārahaṃ bhaṇḍaṃ manussānaṃ yāne ṭhapetvā maggaṃ gacchati, yānaṃ kaddame laggati, daharo cakkam gahetvā ukkhipati, vaṭṭati, uggahitakaṃ nāma na hoti. Nāvāya ṭhapetvā nāvam arittena vā pājeti, hatthena vā kaḍḍhati, vaṭṭati. Uḷumpepi eseva nayo. Cāṭiyaṃ vā kuṇḍake vā ṭhapetvāpi taṃ anupasampannena gāhāpetvā anupasampannaṃ bāhāyaṃ gahetvā taritum vaṭṭati. Tasmimpi asati anupasampannaṃ gāhāpetvā taṃ bāhāyaṃ gahetvā taritum vaṭṭati.

---

1. Makkhikavāraṇattham (Sī)

Upāsakā gamikabhikkhūnaṃ pātheyyataṇḍule denti, sāmaṇerā bhikkhūnaṃ taṇḍule gahetvā attano taṇḍule gahetuṃ na sakkonti, bhikkhū tesāṃ taṇḍule gaṇhanti, sāmaṇerā attanā gahitataṇḍulesu khīṇesu itarehi taṇḍulehi yāguṃ pacitvā sabbesaṃ pattāni paṭipāṭiyā ṭhapetvā yāguṃ ākiranti, paṇḍito sāmaṇero attano pattāṃ gahetvā therassa deti, therassa pattāṃ dutiyattherassāti evaṃ sabbānīpi parivatteti, sabbehi sāmaṇerassa santakaṃ bhuttaṃ hoti, vaṭṭati. Sacepi sāmaṇero apaṇḍito hoti, attano patte yāguṃ sayameva pātuṃ ārabhati, “āvuso tuyhaṃ yāguṃ mayhaṃ dehi”ti therehi paṭipāṭiyā yācivāpi pivituṃ vaṭṭati, sabbehi sāmaṇerassa santakameva bhuttaṃ hoti, neva uggahitapaccayā, na sannidhipaccayā vajjaṃ phusanti. Ettha pana mātāpitūnaṃ telādīni, chāyādīnaṃ atthāya sākḥādīni ca harantānaṃ imesaṅca viseso na dīssati, tasmā kāraṇaṃ upaparikkhitabbaṃ.

112. Sāmaṇero bhattaṃ pacitukāmo taṇḍule dhovivā niccāletuṃ na sakkoti, bhikkhunā taṇḍule ca bhājanaṅca paṭiggahetvā taṇḍule dhovivā niccāletvā bhājanaṃ uddhanaṃ āropetabbaṃ, aggi na kātabbo, pakkakāle vivarivā pakkabhāvo jānitabbo. Sace duppakkaṃ hoti, pākathāya pidahituṃ na vaṭṭati, rajassa vā chārikāya vā apatanatthāya vaṭṭati, pakkakāle oropituṃ bhuñjitumpi vaṭṭati, puna paṭiggahaṅakiccaṃ natthi. Sāmaṇero paṭibalo pacituṃ, khaṇo panassa natthi katthaci gantukāmo, bhikkhunā sataṇḍulodakaṃ bhājanaṃ paṭiggahetvā uddhanaṃ āropetvā “aggiṃ jāletvā gacchā”ti vattabbo. Tato paraṃ purimanayeneva sabbaṃ kātuṃ vaṭṭati. Bhikkhu yāgu-atthāya suddhabhājanaṃ āropetvā udakaṃ tāpeti, vaṭṭati. Tatte udake¹ sāmaṇero taṇḍule pakkhipati, tato paṭṭhāya bhikkhunā aggi na kātabbo, pakkayāguṃ paṭiggahetvā pātuṃ vaṭṭati. Sāmaṇero yāguṃ pacati, hatthakukkuccako bhikkhu kīlanto bhājanaṃ āmasati, pidhānaṃ āmasati, uggataṃ pheṇaṃ chinditvā paharati, tasseva pātuṃ na vaṭṭati, durupaciṇṇaṃ nāma hoti. Sace pana dabbim vā uḷuṅkaṃ vā gahetvā

---

1. Pakka-udake (Sī)

anukkhipanto āloleti, sabbesaṃ na vaṭṭati, sāmaṃpākañceva hoti durupaciṇṇaṅca. Sace ukkhipati, uggahitakampi hoti.

113. Bhikkhunā piṇḍāya caritvā ādhārake patto ṭhapito hoti. Tatra ce añño lolabhikkhu kīlanto pattam āmasati, pattapidhānam āmasati, tasseva tato laddhabhattam na vaṭṭati. Sace na pattam ukkhipitvā ṭhabeti, sabbesam na vaṭṭati. Tatthajātakaphalinisākhāya vā vallyiā vā gahetvā cāleti, tasseva tato laddhaphalam na vaṭṭati, durupaciṇṇadukkataṅca āpajjati. “Phalarukkham pana apassayitum vā tattha kaṇṭakam vā bandhitum vaṭṭati, durupaciṇṇam na hoti”ti **Mahāpaccariyam** vuttam. Araññe patitam pana ambaphalādīm disvā “sāmaṇerassa dassāmi”ti āharitvā dātum vaṭṭati. Sihavighāsādīm disvāpi “sāmaṇerassa dassāmi”ti paṭiggahetvā vā appaṭiggahetvā vā āharitvā dātum vaṭṭati. Sace pana sakkoti vitakkam sodhetum, tato laddham khāditumpi vaṭṭati, neva āmakamaṃsapaṭiggahaṇapaccayā, na uggahitakapaccayā vajjam phusati. Mātāpitūnam atthāya telādīni gahetvā gacchato antarāmagge byādhi uppajjati, tato yam icchati, tam paṭiggahetvā paribhuñjitum vaṭṭati. Sace pana mūlepi paṭiggahitam hoti, puna paṭiggahaṇakiccam natthi. Mātāpitūnam taṇḍule āharitvā deti, te tatoyeva yāgu-ādīni sampādetvā tassa denti, vaṭṭati, sannidhipaccayā uggahitapaccayā vā doso natthi.

114. Bhikkhu pidahitvā udakam tāpeti, yāva parikkhayā paribhuñjitum vaṭṭati. Sace panettha chārikā patati, paṭiggahetabbam. Dīghasaṇḍāsena thālakam gahetvā telam pacantassa chārikā patati, hatthena amuñcanteneva pacitvā otāretvā paṭiggahetabbam. Sace aṅgārāpi dārūnīpi paṭiggahetvā ṭhapitāni, mūlapaṭiggahaṇameva vaṭṭati. Bhikkhu ucchum khādati, sāmaṇero “mayhampi dethā”ti vadati, “ito chinditvā gaṇhā”ti vutto gaṇhāti, avasese puna paṭiggahaṇakiccam natthi. Guḷapiṇḍam khādatassapi eseva nayo. Vuttokāsato chinditvā gahitāvasesaṅhi ajahitapaṭiggahaṇameva hoti. Bhikkhu guḷam bhājento paṭiggahetvā koṭṭhāse karoti, bhikkhūpi sāmaṇerāpi āgantvā ekaggahaṇeneva ekamekam koṭṭhāsam gaṇhanti, gahitāvasesam paṭiggahitameva hoti. Sace

lolasāmaṇero gaṇhitvā gaṇhitvā puna ṭhapeti, tassa gaṇhitāvasesaṃ appaṭiggahitakameva hoti.

Bhikkhu dhūmavaṭṭim paṭiggahetvā dhūmaṃ pivati, mukhañca kaṇṭho ca manosiḷāya litto viya hoti, yāvakaḷikaṃ bhuñjituṃ vaṭṭati, yāvakaḷikena yāvajīvikasaṃsagge doso natthi. Pattaṃ vā rajanaṃ vā pacantassa kaṇṇanāsacchiddehi dhūmo pavisati, byādhipaccayā pupphaṃ vā phalaṃ vā upasiṅghati, abbohārikattā vaṭṭati. Bhattuggāro tāluṃ āhacca antoyeva pavisati, avisayattā vaṭṭati, mukhaṃ pavittṭhaṃ pana ajjhoharato vikāle āpatti. Dantantare laggassa āmisassa raso pavisati, āpattiyeva. Sace sukhumaṃ āmisam hoti, raso na paññāyati, abbohārikapakkaṃ bhajati. Upakaṭṭhe kāle nirudakaṭṭhāne bhattaṃ bhuñjitvā kakkhāretvā dve tayo kheḷapiṇḍe pātetvā udakaṭṭhānaṃ gantvā mukhaṃ vikkhāletabbaṃ. Paṭiggahetvā ṭhapitasīgiverādīnaṃ aṅkurā nikkhamanti, puna paṭiggahaṇakiccaṃ natthi. Loṇe asati samuddodakena loṇakiccaṃ kātuṃ vaṭṭati, paṭiggahetvā ṭhapitaloṇodakaṃ loṇaṃ hoti, loṇaṃ vā udakaṃ hoti, raso vā phāṇitaṃ hoti, phāṇitaṃ vā raso hoti, mūlapaṭiggahaṇameva vaṭṭati.

Himakarakā udakagatikā eva. Pārihārikena katakaṭṭhinā udakaṃ pasādenti, taṃ abbohārikaṃ, āmisena saddhiṃ vaṭṭati. Āmisagatikehi kapittaphalādīhi pasāditaṃ purebhattameva vaṭṭati. Pokkharanī-ādīsu udakaṃ bahalaṃ hoti, vaṭṭati. Sace pana mukhe hatthe ca laggati, na vaṭṭati, paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṃ. Khettesu kasitaṭṭhāne bahalaṃ udakaṃ hoti, paṭiggahetabbaṃ. Sace sanditvā kandarādīni pavisitvā nadiṃ pūreti, vaṭṭati. Kakudhasobbhādayo honti rukkhato patitehi pupphehi sañchannodakā. Sace puppharaso na paññāyati, paṭiggahaṇakiccaṃ natthi. Parittaṃ udakaṃ hoti, raso paññāyati, paṭiggahetabbaṃ. Pabbatakandarādīsu kāḷavaṇṇapaṇṇacchanna-udakepi eseva nayo.

Pānīyaghaṭe sareṇukāni vā savaṇṭakhīrāni vā pupphāni pakkhittāni honti, paṭiggahetabbaṃ, pupphāni vā paṭiggahetvā pakkhipitabbāni. Pāḷalimallikā pakkhittā honti, vāsamattaṃ tiṭṭhati, taṃ abbohārikaṃ,

dutiyadivasepi āmisena saddhim vaṭṭati. Bhikkhunā ṭhapitapupphavāsitaḥapānīyato sāmaṇero pānīyaṃ gahetvā pītāvasesakam tattheva ākirati, paṭiggahetabbaṃ. Padumasarādīsu udakaṃ santharivā ṭhitaṃ pupphareṇuṃ ghaṭeṇa vikkhambhetvā udakaṃ gahetuṃ vaṭṭati. Kappiyaṃ kārapetvā paṭiggahetvā ṭhapitaṃ dantakaṭṭhaṃ hoti, sace tassa rasaṃ pivitukāmo, mūlapaṭiggahaṇameva vaṭṭati, appaṭiggahetvā ṭhapitaṃ paṭiggahetabbaṃ. Ajānantassa rase pavitṭhepi āpattiyeva. Acittakañhi idaṃ sikkhāpadaṃ.

115. Mahābhūtesu kim vaṭṭati, kim na vaṭṭatīti? Khīraṃ tāva vaṭṭati, kappiyamaṃsakhīraṃ vā hotu akappiyamaṃsakhīraṃ vā, pivantassa anāpatti. Assu kheḷo siṅghānikā muttaṃ karīsaṃ semhaṃ dantamalaṃ akkhigūthako kaṇṇagūthako sarīre uṭṭhitaloṇanti idaṃ sabbaṃ vaṭṭati. Yaṃ panettha ṭhānato cavitvā patte vā hatthe vā patati, taṃ paṭiggahetabbaṃ, aṅgalaggaṃ paṭiggahitakameva. Uṇhapāyāsaṃ bhuñjantassa sedo aṅguli-anusāreṇa ekābaddhova hutvā pāyāse santiṭṭhati, piṇḍāya vā carantassa hatthato pattassa mukhavaṭṭito vā pattatalaṃ orohati, ettha paṭiggahaṇakiccaṃ natthi, jhāmamahābhūte idaṃ nāma na vaṭṭatīti natthi, dujjhāpitaṃ pana na vaṭṭati. Sujjhāpitaṃ pana manussaṭṭhimpī cuṇṇaṃ katvā lehe upanetuṃ vaṭṭati. Cattāri mahāvikaṭāni asati kappiyakāraḥe sāmaṃ gahetvā paribhuñjituṃ vaṭṭanti. Ettha ca dubbacopi asamatthopi kappiyakāraḥe asantapakkeheva tiṭṭhati. Chārikāya asati sukkhadāruṃ jhāpetvā chārikā gahetabbā. Sukkhadāruṃhi asati alladāruṃ rukkhatto chinditvāpi kātuṃ vaṭṭati. Idaṃ pana catubbidhampī mahāvikaṭaṃ kālodissaṃ nāma, sappadaṭṭhakkhaṇeyeva vaṭṭati.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Paṭiggahaṇavinicchayakathā samattā.

21. Pavāraṇāvinicchayakathā

116. Paṭikkhepapavāraṇāti pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataram bhuñjamānena yassa kassaci abhihaṭṭabhojanassa paṭikkhepasaṅkhātā pavāraṇā. Sā ca na kevalaṃ paṭikkhepamattena hoti, atha kho pañcaṅgavasena.

tatrimāni pañcaṅgāni—asanam, bhojanam, dāyakassa hatthapāse ṭhānam, abhihāro, abhihaṭassa paṭikkhepoti. Tattha **asananti** vippakatabhojanam, bhuñjamāno cesa puggalo hotīti attho. **Bhojananti** pavāraṇappahonakam bhojanam, odanādīnañca aññataram paṭikkhipitabbam bhojanam hotīti attho. **Dāyakassa hatthapāse ṭhānanti** pavāraṇappahonakam bhojanam gaṇhitvā dāyakassa adḍhateyyahatthappamāṇe okāse avaṭṭhānam. **Abhihāroti** hatthapāse ṭhitassa dāyakassa kāyena abhihāro. **Abhihaṭassa paṭikkhepoti** evam abhihaṭassa kāyena vā vācāya vā paṭikkhepo. Iti imesam pañcannam aṅgānam vasena pavāraṇā hoti. Vuttampi cetam—

“Pañcahi Upāli ākārehi pavāraṇā paññāyati, asanam paññāyati, bhojanam paññāyati, hatthapāse ṭhito, abhiharati, paṭikkhepo paññāyati”¹.

117. Tatrāyam vinicchayo²—“asanam”^{ti}-ādīsu tāva yaṁ asnāti, yañca bhojanam hatthapāse ṭhitena abhihaṭam paṭikkhipati, tam odano kummāso sattu maccho maṁsanti imesam aññatameva veditabbam. Tattha **odano** nāma sāli vīhi yavo godhumo kaṅgu varako kudrūsakoti sattannam dhaññānam taṇḍulehi nibbatto. Tatra **sālīti** antamaso nīvāram upādāya sabbāpi sālijāti. **Vīhīti** sabbāpi vīhijāti. **Yavagodhumesu** bhedo natthi. **Kaṅgūti** setarattakālabhedā sabbāpi kaṅgujāti. **Varakoti** antamaso varakacorakam upādāya sabbāpi setavaṇṇā varakajāti. **Kudrūsakoti** kālakudrūsako ceva sāmākādibhedā ca sabbāpi tiṇadhaññajāti. Nīvāravarakorakā cettha dhaññānulomāti vadanti, dhaññāni hontu dhaññānulomāni vā, etesam vuttappabhedānam sattannam dhaññānam taṇḍule gahetvā “bhattam pacissāmā”^{ti} vā “yāguṁ pacissāmā”^{ti} vā ambilapāyāsādīsu aññataram pacissāmā”^{ti} vā yaṁ kiñci sandhāya pacantu, sace uṇham sītalam vā bhuñjantānam bhojanakāle gahitagahitaṭṭhāne odhi paññāyati, odanasāṅgahameva gacchati, pavāraṇam janeti. Sace odhi na paññāyati, yāgusaṅgaham gacchati, pavāraṇam na janeti.

1. Vi 5. 326 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 89 piṭṭhādīsu.

Yopi pāyāso vā paṇṇaphalakaḷāramissakā ambilayāgu vā uddhanato otāritamattā abbhunhā hoti āvajjitvā¹ pivituṃ sakkā, hatthena gahitokāsepi odhiṃ na dasseti, pavāraṇaṃ na janeti. Sace pana usumāya vigatāya sītalabhūtā ghanabhāvaṃ gacchati, odhiṃ dasseti, puna pavāraṇaṃ janeti, pubbe tanubhāvo na rakkhati. Sacepi dadhitakkādīni āropetvā bahū paṇṇaphalakaḷāre pakkhipitvā muṭṭhimattāpi taṇḍulā pakkhittā honti, bhojanakāle ce odhi paññāyati, pavāraṇaṃ janeti. Ayāguke nimantane “yāguṃ dassāmā”ti bhatte udakakañjikakhīrādīni ākiritvā “yāguṃ gaṇhathā”ti denti. Kiñcāpi tanuko hoti, pavāraṇaṃ janetiyeva. Sace pana pakkuthitesu udakādīsū pakkhipitvā pacitvā denti, yāgusaṅgahameva gacchati. Yāgusaṅgahaṃ gatepi tasmiṃ vā aññasmiṃ vā yattha macchamaṃsaṃ pakkhipanti, sace sāsapamattampi macchamaṃsakaḥaṇḍaṃ vā nhāru vā paññāyati, pavāraṇaṃ janeti, suddharasako pana rasakayāgu vā na janeti. Ṭhapetvā vuttadhaññataṇḍule aññehi veṇutaṇḍulādīhi vā kaṇḍamūlaphalehi vā yehi kehici kataṃ bhattampi pavāraṇaṃ na janeti, pageva ghanayāgu. Sace panettha macchamaṃsaṃ pakkhipanti, janeti. **Mahāpaccariyaṃ** “pupphi-atthāya² bhattampi pavāraṇaṃ janeti”ti vuttaṃ. Pupphi-atthāya² bhattaṃ nāma pupphikhajjakatthāya³ kuthitudake pakkhipitvā seditataṇḍulā vuccanti. Sace pana te taṇḍule sukkhāpetvā khādanti, vaṭṭati, neva sattusaṅkhyāṃ, na bhattasaṅkhyāṃ gacchanti. Puna tehi katabhattaṃ pavārentiyeva. Te taṇḍule sappitelādīsū vā pacanti, pūvaṃ vā karonti, na pavārenti. Puthukā vā tāhi katasattubhattādīni vā na pavārenti.

Kummāso nāma yavehi katakummāso. Aññehi pana muggādīhi katakummāso pavāraṇaṃ na janeti.

Sattu nāma sālivihiyavehi katasattu. Kaṅguvarakakudrūsakasīsānīpi bhajjitvā īsakaṃ koṭṭetvā thuse palāpetvā puna dalhaṃ koṭṭetvā cuṇṇaṃ karonti. Sacepi taṃ allattā ekabaddhaṃ hoti, sattusaṅgahameva gacchati. Kharapākabhajjitānaṃ vīhīnaṃ taṇḍule koṭṭetvā denti, tampi cuṇṇaṃ sattusaṅgahameva gacchati. Samapākabhajjitānaṃ pana vīhīnaṃ vā vīhipalāsānaṃ vā taṇḍulā bhajjitataṇḍulā eva vā na pavārenti.

---

1. Āvajjitvā (Sī)

2. Pūvatthāya (Sī)

3. Pūvakhajjakatthāya (Sī)

tesaṃ pana taṇḍulānaṃ cuṇṇaṃ pavāreti, kharapākabhajjitānaṃ vihīnaṃ kuṇḍakampi pavāreti. Samapākabhajjitānaṃ pana ātapasukkhānaṃ vā kuṇḍakaṃ na pavāreti. Lājā vā tehi katabhattasattu-ādīni vā na pavārenti, bhajjitapiṭṭhaṃ vā yaṃ kiñci suddhakhajjakaṃ vā na pavāreti. Macchamaṃsapūritakhajjakaṃ pana sattumodako vā pavāreti. **Maccho maṃsañca** pākaṭameva.

Ayaṃ pana viseso—sace yāguṃ pivantassa yāgusitthamattāneva dve macchakhaṇḍāni vā maṃsakhaṇḍāni vā ekabhājane vā nānābhājane vā denti, tāni ce akhādanto aññaṃ yaṃ kiñci pavāraṇappahonakaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Tato ekaṃ khāditaṃ, ekaṃ hatthe vā patte vā hoti, so ce aññaṃ paṭikkhipati, pavāreti. Dvepi khādītāni honti, mukhe sāsapamattampi avasiṭṭhaṃ natthi, sacepi aññaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Kappiyamaṃsaṃ khādanto kappiyamaṃsaṃ paṭikkhipati, pavāreti. Kappiyamaṃsaṃ khādanto akappiyamaṃsaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Kasmā? Avatthutāya. Yañhi bhikkhuno khāditaṃ vaṭṭati, taṃyeva paṭikkhipato pavāraṇā hoti. Idaṃ pana jānanto akappiyattā paṭikkhipati, ajānantopi paṭikkhipitabbaṭṭhāne ṭhitameva paṭikkhipati nāma, tasmā na pavāreti. Sace pana akappiyamaṃsaṃ khādanto kappiyamaṃsaṃ paṭikkhipati, pavāreti. Kasmā? Vatthutāya. Yañhi tena paṭikkhittaṃ, taṃ pavāraṇāya vatthu, yaṃ pana khādati, taṃ kiñcāpi paṭikkhipitabbaṭṭhāne ṭhitaṃ, khādiyamānaṃ pana maṃsabhāvaṃ na jahati, tasmā pavāreti. Akappiyamaṃsaṃ vā khādanto akappiyamaṃsaṃ paṭikkhipati, purimanayeneva na pavāreti. Kappiyamaṃsaṃ vā akappiyamaṃsaṃ vā khādanto pañcannaṃ bhojanānaṃ yaṃ kiñci kappiyabhōjanaṃ paṭikkhipati, pavāreti. Kuladūsakavejjakamma-uttarimanussadhammārocanasāditarūpiyā-dīhi nibbattaṃ Buddhapāṭikuṭṭhaṃ anesanāya uppannaṃ akappiyabhōjanaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Kappiyabhōjanaṃ vā akappiyabhōjanaṃ vā bhuñjantopi kappiyabhōjanaṃ paṭikkhipati, pavāreti. Akappiyabhōjanaṃ paṭikkhipati, na pavāretīti sabbattha vuttanayeneva kāraṇaṃ veditabbaṃ.

118. Evaṃ “asanaṃ”ti-ādīsu yañca asnāti, yañca bhojanaṃ hatthapāse ṭhitena abhihaṭaṃ paṭikkhipanto pavāraṇaṃ āpajjati, taṃ ṇatvā idāni yathā āpajjati, tassa jānanatthaṃ ayaṃ vinicchayo—**asanaṃ bhojananti** ettha tāva yena ekasitthampi ajjhohaṭaṃ hoti

so sace pattamukhahatthānaṃ yattha katthaci pañcasu bhojanesu ekasmimpi sati aññaṃ pañcasu bhojanesu ekampi paṭikkhipati, pavāreti. Katthaci bhojanaṃ natthi, āmisagandhamattaṃ paññāyati, na pavāreti. Mukhe ca hattha ca bhojanaṃ natthi, patte atthi, tasmim̐ pana āsane abhuñjitukāmo, vihāraṃ vā pavisitvā bhuñjitukāmo, aññassa vā dātukāmo tasmim̐ ce antare bhojanaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Kasmā? Vippakatabhojanabhāvassa upacchinnattā. “Yopi aññatra gantvā bhuñjitukāmo mukhe bhattaṃ gilitvā sesaṃ ādāya gacchanto antarāmagge aññaṃ bhojanaṃ paṭikkhipati, tassapi pavāraṇā na hoti”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. Yathā ca patte, evaṃ hatthehi. Mukhehi vā vijjamānaṃ bhojanaṃ sace anajjhoharitikāmo hoti, tasmīṃca khaṇe aññaṃ paṭikkhipati, na pavāreti. Ekasmiñhi pade vuttaṃ lakkhaṇaṃ sabbattha veditabbaṃ hoti. Apica **Kurundiyaṃ** esa nayo dassitoyeva. Vuttañhi tattha “mukhe bhattaṃ gilitaṃ, hatthe bhattaṃ vighāsādassa dātukāmo, patte bhattaṃ bhikkhussa dātukāmo, sace tasmim̐ khaṇe paṭikkhipati, na pavāreti”ti.

Hatthapāse ṭhitoti ettha pana sace bhikkhu nisinno hoti, āsanassa pacchimantato paṭṭhāya, sace ṭhito, pañhi-antato paṭṭhāya, sace nipanno, yena passena nipanno, tassa pārimantato paṭṭhāya, dāyakassa nisinnassa vā ṭhitassa vā nipannassa vā ṭhapetvā pasāritahatthaṃ yaṃ āsannataraṃ aṅgaṃ, tassa orimantena paricchinditvā aḍḍhateyyahattho “hatthapāso”ti veditabbo. Tasmim̐ ṭhatvā abhihaṭaṃ paṭikkhipantasseva pavāraṇā hoti, na tato paraṃ.

Abhiharatīti hatthapāsabbhantare ṭhito gahaṇatthaṃ upanāmeti. Sace pana anantaranisinnopi bhikkhu hatthe vā ūrūsu vā ādhārake vā ṭhitaṃ pattaṃ anabhiharitvā “bhattaṃ gaṇhāhi”ti vadati, taṃ paṭikkhipato pavāraṇā natthi. Bhattapacchim̐ ānetvā purato bhūmiyaṃ ṭhapetvā “gaṇhāhi”ti vuttepi eseva nayo. Īsakaṃ pana uddharitvā vā apanāmetvā vā “gaṇhathā”ti vutte paṭikkhipato pavāraṇā hoti. Therāsane nisinno thero dūre nisinnassa daharabhikkhussa pattaṃ pesetvā “ito odanaṃ gaṇhāhi”ti vadati, gaṇhitvā pana gato tuṅhī tiṭṭhati, daharo “alaṃ mayhan”ti paṭikkhipati, na pavāreti. Kasmā? Therassa dūrabhāvato

dūtassa ca anabhiharaṇato. Sace pana gahetvā āgato bhikkhu “idaṃ bhattaṃ gaṇhā”ti vadati, taṃ paṭikkhipato pavāraṇā hoti. Parivesanāya eko ekena hatthena odanapacchīm, ekena kaṭacchum gahetvā bhikkhum parivisati, tatra ce añño āgantvā “ahaṃ pacchīm dhāressāmi, tvaṃ odanaṃ dehi”ti vatvā gahitamattameva karoti, parivesako eva pana taṃ dhāreti, tasmā sā abhihaṭāva hoti, tato dātukāmatāya gaṇhantaṃ paṭikkhipantassa pavāraṇā hoti. Sace pana parivesakena phuṭṭhamattāva hoti, itarova naṃ dhāreti, tato dātukāmatāya gaṇhantaṃ paṭikkhipantassa pavāraṇā na hoti, kaṭacchunā uddhaṭabhatte pana hoti. Kaṭacchunā abhihāroyeva hi tassa abhihāro. “Dvinnam samabhārepi paṭikkhipanto pavāretiyevā”ti **Mahāpaccariyam** vuttaṃ. Anantarassa bhikkhuno bhatte dīyamāne itaro pattaṃ hatthena pidahati, pavāraṇā natthi. Kasmā? Aññassa abhihaṭe paṭikkhittatā.

Paṭikkhepo paññāyatīti ettha vācāya abhihaṭam paṭikkhipato pavāraṇā natthi, kāyena abhihaṭam pana yena kenaci ākārena kāyena vā vācāya vā paṭikkhipantassa pavāraṇā hotīti veditabbo. Tatra kāyena paṭikkhepo nāma aṅgulim vā hattham vā makkhikābijanīm vā cīvarakaṇṇam vā cāleti, bhamukāya vā ākāraṃ karoti, kuddho vā oloketi. Vācāya paṭikkhepo nāma “alan”ti vā “na gaṇhāmī”ti vā “mā ākirā”ti vā “apagacchā”ti vā vadati. Evam yena kenaci ākārena kāyena vā vācāya vā paṭikkhitte pavāraṇā hoti.

119. Eko abhihaṭe bhatte pavāraṇāya bhīto hatthe apanetvā punappunam patte odanaṃ ākirantaṃ “ākira ākira, koṭṭetvā koṭṭetvā pūrehī”ti vadati, ettha kathanti? Mahāsumatthero tāva “anākiraṇatthāya vuttatā pavāraṇā hotī”ti āha. Mahāpadumatthero pana “ākira pūrehīti vadantassa nāma kassaci pavāraṇā atthī”ti vatvā “na pavāretī”ti āha.

Aparo bhattaṃ abhiharantaṃ bhikkhum sallakkhetvā “kiṃ āvuso itopi kiñci gaṇhissasi, dammi te kiñci”ti āha, tatrāpi “evam nāgamissatīti vuttatā pavāraṇā hotī”ti Mahāsumatthero āha.

Mahāpadumatthero pana “gaṇhissatīti vadantassa nāma kassaci pavāraṇā atthī”ti vatvā “na pavāretī”ti āha.

Eko samāmsakam rasmā abhiharitvā “rasam gaṇhathā”ti vadati, tam sutvā paṭikkhipato pavāraṇā natthi. “Macchamaṃsarasan”ti vutte paṭikkhipato pavāraṇā hoti, “idam gaṇhathā”ti vuttepi hotiyeva. Maṃsam visum katvā “maṃsarasmā gaṇhathā”ti vadati, “tatha ce sāsapamattampi maṃsakhaṇḍam atthi, tam paṭikkhipato pavāraṇā hoti. Sace pana parissāvito hoti, vaṭṭatī”ti Abhayatthero āha.

Maṃsarasena āpucchantaṃ mahāthero “muhuttaṃ āgamehī”ti vatvā “thālakam āvuso āharā”ti āha, ettha kathanti? Mahāsumatthero tāva “abhihārakassa gamanam upacchinnaṃ, tasmā pavāretī”ti āha. Mahāpadumatthero pana “ayam kuhiṃ gacchati, kīdisam etassa gamanam, gaṇhantassapi nāma kassaci pavāraṇā atthī”ti vatvā “na pavāretī”ti āha.

Kaḷīrapanasādīhi missetvā maṃsam pacanti, tam gahetvā “kaḷīrasūpaṃ gaṇhatha, panasabyañjanam gaṇhathā”ti vadanti, evampi na pavāreti. Kasmā? Apavāraṇārahassa nāmena vuttattā. Sace pana “macchasūpaṃ maṃsasūpaṃ”ti vā “idam gaṇhathā”ti vā vadanti, pavāreti, maṃsakarambako nāma hoti. Tam dātukāmopi “karambakam gaṇhathā”ti vadati, vaṭṭatī, na pavāreti, “maṃsakarambakan”ti vā “idan”ti vā vutte pana pavāreti. Esa nayo sabbesu macchamaṃsamissakesu.

120. “Yo pana nimantane bhuñjamāno maṃsam abhihaṭṭam ‘uddissakatan’ti maññamāno paṭikkhipati, pavāritova hotī”ti **Mahāpaccariyam** vuttam. Missakathā pana **Kurundiyaṃ** suṭṭhu vuttā. Evañhi tattha vuttam—piṇḍacāriko bhikkhu bhattamissakam yāgum āharitvā “yāgum gaṇathā”ti vadati, na pavāreti, “bhattam gaṇhathā”ti vutte pavāreti. Kasmā? Yenāpucchito, tassa atthitāya. Ayamettha adhippāyo— “yāgumissakam gaṇhathā”ti vadati, tatra ce yāgu bahutarā vā hoti samasamā vā, na pavāreti. Yāgu mandā, bhattam bahutaram, pavāreti. Idañca sabba-aṭṭhakathāsu vuttattā na sakkā paṭikkhipitum, kāraṇam panettha duddasam. “Bhattamissakam gaṇhathā”ti vadati, bhattam bahutaram vā samam vā appataram vā hoti,

pavāretiyeva. Bhattaṃ vā yāguṃ vā anāmasitvā “missakaṃ gaṇhathā”ti vadati, tatra ce bhattaṃ bahutaraṃ vā samakaṃ vā hoti, pavāreti, appataraṃ na pavāreti, idañca karambakena na samānetabbaṃ. Karambako hi maṃsamissakopi hoti amaṃsamissakopi, tasmā karambakantiutte pavāraṇā natthi, idaṃ pana bhattamissakameva. Ettha vuttanayeneva pavāraṇā hoti. Bahurase bhatte rasaṃ, bahukhīre khīraṃ, bahusappimhi ca pāyāse sappim gaṇhathāti visuṃ katvā deti, taṃ paṭikkhipato pavāraṇā natthi.

Yo pana gacchanto pavāreti, so gacchantova bhuñjituṃ labhati. Kaddamaṃ vā udakaṃ vā patvā ṭhitena atirittaṃ kāretabbaṃ. Sace antarā nadī pūrā hoti, nadītīre gumbaṃ anupariyāyantena bhuñjitabbaṃ. Atha nāvā vā setu vā atthi, taṃ abhiruhitvāpi caṅkamanteneva bhuñjitabbaṃ, gamanaṃ na upacchinditabbaṃ. Yāne vā hatthi-assapiṭṭhe vā candamaṇḍale vā sūriyamaṇḍale vā nisīditvā pavāritena yāva majjhanhikaṃ, tāva tesu gacchantesupi nisinneneva bhuñjitabbaṃ. Yo ṭhito pavāreti, ṭhiteneva, yo nisinno pavāreti, nisinneneva paribhuñjitabbaṃ, taṃ taṃ iriyāpathaṃ vikopentena atirittaṃ kāretabbaṃ. Yo ukkuṭiko nisīditvā pavāreti, tena ukkuṭikeneva bhuñjitabbaṃ. Tassa pana heṭṭhā palālapīṭhaṃ vā kiñci vā nisīdanakaṃ dātabbaṃ. Piṭhake nisīditvā pavāritena āsanaṃ acāletvāva catasso disā parivattantena bhuñjituṃ labbhati. Mañce nisīditvā pavāritena ito vā etto vā sañcarituṃ na labbhati. Sace pana naṃ saha mañcena ukkhipitvā aññatra nenti, vaṭṭati. Nipajjitvā pavāritena nipanneneva paribhuñjitabbaṃ. Parivattantena yena passena nipanno, tassa ṭhānaṃ nātikkametabbaṃ.

121. Pavāritena pana kiṃ kātabbanti? Yena iriyāpathena pavārito hoti, taṃ vikopetvā aññena iriyāpathena ce bhuñjati, atirittaṃ kārapetvā bhuñjitabbaṃ. Anatirittaṃ pana yaṃ kiñci yāvakālikasaṅgahitaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādanti vā bhuñjati vā, ajjhohāre ajjhohāre pācittiyaṃ.

Tattha **anatirittaṃ** nāma nātirittaṃ, na adhikanti attho. Taṃ pana yasmā kappiyakatādīhi sattahi vinayakammākārehi akataṃ vā gilānassa anadhikaṃ vā hoti, tasmā padabhājane vuttaṃ—

“Anatirittam nāma akappiyakataṃ hoti, appaṭiggahitakataṃ hoti, anuccāritakataṃ hoti, ahatthapāse kataṃ hoti, abhuttāvinā kataṃ hoti, bhuttāvinā ca pavāritena āsanā vuṭṭhitena kataṃ hoti, ‘alametaṃ sabban’ti avuttam hoti, na gilānātirittam hoti, etaṃ anatirittam nāmā”ti¹.

Tattha **akappiyakatanti** yaṃ tattha phalaṃ vā kandaṃ vā pañcahi samaṇakappehi kappiyam akataṃ, yañca akappiyamaṃsam vā akappiyabhojanam vā, etaṃ akappiyam nāma. Tam akappiyam “alametaṃ sabban”ti evam atirittam katampi “akappiyakatan”ti veditabbam.

Appaṭiggahitakatanti bhikkhunā appaṭiggahitamyeva purimanayena atirittam kataṃ. **Anuccāritakatanti** kappiyam kāretum āgatena bhikkhunā īsakampi anukkhittam vā anapanāmitam vā kataṃ. **Ahatthapāse katanti** kappiyam kāretum āgatassa hatthapāsato bahi ṭhitena kataṃ. **Abhuttāvinā katanti** yo “alametaṃ sabban”ti atirittam karoti, tena pavāraṇappahonakabhojanam abhuttena kataṃ. **Bhuttāvinā pavāritena āsanā vuṭṭhitena katanti** idam uttānameva. **“Alametaṃ sabban”ti avuttanti** vacībhedaṃ katvā evam avuttam hoti. Iti imehi sattahi vinayakammākārehi yaṃ atirittam kappiyam akataṃ, yañca na gilānātirittam, tadubhayampi “anatirittan”ti veditabbam.

122. Atirittam pana tasseva paṭipakkhanayena veditabbam. Teneva vuttam padabhājane—

“Atirittam nāma kappiyakataṃ hoti, paṭiggahitakataṃ hoti, uccāritakataṃ hoti, hatthapāse kataṃ hoti, bhuttāvinā kataṃ hoti, bhuttāvinā pavāritena āsanā avuṭṭhitena kataṃ hoti, ‘alametaṃ sabban’ti vuttam hoti, gilānātirittam hoti, etaṃ atirittam nāmā”ti¹.

Apicettha **bhuttāvinā kataṃ hotīti** anantaranisinnassa sabhāgassa bhikkhuno pattato ekampi sittham vā maṃsahīram khādīvā katampi “bhuttāvināva kataṃ hotī”ti veditabbam. **Āsanā avuṭṭhitenāti** ettha pana

---

1. Vi 2. 111 piṭṭhe.

asammohattham̐ ayam̐ vinicchayo—dve bhikkhū pātoyeva bhuñjamānā pavāritā honti, ekena tattheva nisīditabbaṃ, itarena niccabhattaṃ vā salākabhattaṃ vā anetvā upaḍḍhum̐ tassa bhikkhuno patte ākiritvā hattham̐ dhovivā sesam̐ tena bhikkhunā kappiyam̐ kārāpetvā bhuñjitabbaṃ. Kasmā? Yañhi tassa hatthe laggam̐, tam̐ akappiyam̐ hoti. Sace pana paṭhamam̐ nisinnō bhikkhu sayameva tassa pattato hatthena gaṇhāti, hatthadhovanakiccaṃ natthi. Sace pana evam̐ ‘kappiyam̐ kāretvā bhuñjantassa puna kiñci byañjanam̐ vā khādanīyam̐ vā patte ākiranti yena paṭhamam̐ kappiyam̐ kataṃ hoti, so puna kātum̐ na labhati. Yena akataṃ, tena kātabbaṃ, yañca akataṃ, tam̐ kātabbaṃ. **Yena akatanti** aññena bhikkhunā yena paṭhamam̐ na kataṃ, tena kātabbaṃ. **Yañca akatanti** yena paṭhamam̐ kappiyam̐ kataṃ, tenapi yam̐ akataṃ, tam̐ kātabbaṃ. Paṭhamabhājane pana kātum̐ na labbhati. Tattha hi kariyamāne paṭhamam̐ katena saddhim̐ kataṃ hoti, tasmā aññasmim̐ bhājane kātum̐ vaṭṭatīti adhippāyo. Evam̐ kataṃ pana tena bhikkhunā paṭhamam̐ katena saddhim̐ bhuñjitum̐ vaṭṭati.

Kappiyam̐ karontena ca na kevalam̐ patteyeva, kuṇḍepi pacchiyampi yattha katthaci purato ṭhapetvā onāmitabhājane kātabbaṃ. Tam̐ sace bhikkhusatam̐ pavāritam̐ hoti, sabbesam̐ bhuñjitum̐ vaṭṭati, appavāritānampi vaṭṭati. Yena pana kappiyam̐ kataṃ, tassa na vaṭṭati. Sacepi pavāretvā piṇḍāya pavitṭham̐ bhikkhum̐ pattam̐ gahetvā avassam̐ bhuñjanake maṅgalanimantane nisīdāpentī, atirittam̐ kārāpetvāva bhuñjitabbaṃ. Sace tattha añño bhikkhu natthi, āsanasālam̐ vā vihāram̐ vā pattam̐ pesetvā kāretabbaṃ, kappiyam̐ karontena pana anupasampannassa hatthe ṭhitam̐ na kātabbaṃ¹. Sace āsanasālāyam̐ abyatto bhikkhu hoti, sayam̐ gantvā kappiyam̐ kārāpetvā ānetvā bhuñjitabbaṃ.

Gilānātirittanti ettha na kevalam̐ yam̐ gilānassa bhuttāvasesam̐ hoti, tam̐ gilānātirittam̐, atha kho yam̐ kiñci gilānam̐ uddissa “ajja vā yadā vā icchati, tadā khādissatī”ti āhaṭam̐, tam̐ sabbaṃ gilānātirittanti veditabbaṃ. Yāmakālikam̐ pana sattāhakālikam̐ yāvajjīvikam̐ vā

---

1. Na kāretabbaṃ (Sī)

yaṃ kiñci anāpattiyaṃ āhāratthāya paribhuñjantassa ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭaṃ. Sace pana yāmakālikādīni āmisasaṃsaṭṭhāni honti, āhāratthāyapi anāhāratthāyapi paṭiggahetvā ajjhoharantassa pācittiyameva, asaṃsaṭṭhāni pana sati paccaye bhuñjantassa anāpatti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Pavāraṇāvinicchayakathā samattā.

22. Pabbajjāvinicchayakathā

123. **Pabbajjāti** ettha pana pabbajjāpekkhaṃ kulaputtaṃ pabbājentena ye Pāḷiyaṃ “na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo”¹ti ādinā paṭikkhittā puggalā, te vajjetvā pabbajjādosavirahito puggalo pabbājetabbo. Tatrāyaṃ vinicchayo²—kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāroti imehi pañcahi ābādhehi phuṭṭho na pabbājetabbo, pabbājento pana dukkaṭaṃ āpajjati “yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassa”¹ti vuttattā. Tattha **kuṭṭhanti** rattakuṭṭhaṃ vā hotu kālakuṭṭhaṃ vā, yaṃ kiñci kiṭṭhadaddukacchu-ādippabhedampi sabbaṃ kuṭṭhamevāti vuttaṃ. Tañce nakhapiṭṭhippamāṇampi vaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ hoti, na pabbājetabbo. Sace pana nivāsanapāvuraṇehi pakatipaṭicchannaṭṭhāne nakhapiṭṭhippamāṇaṃ avaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ hoti, vaṭṭati. “Mukhe pana hatthapādapiṭṭhisu vā sacepi avaḍḍhanakapakkhe ṭhitaṃ, nakhapiṭṭhito ca khuddakatarampi na vaṭṭatiyevā”²ti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Tikicchāpetvā pabbājentenapi pakativaṇṇe jāteyeva pabbājetabbo, godhāpiṭṭhisadisacuṇṇa-okiraṇasarīrampi pabbājetuṃ na vaṭṭati.

Gaṇḍoti medagaṇḍo vā hotu añño vā, yo koci kolaṭṭhimattakopi ce vaḍḍhanakapakkhe ṭhito gaṇḍo hoti, na pabbājetabbo. Paṭicchannaṭṭhāne pana kolaṭṭhimatte avaḍḍhanakapakkhe ṭhite vaṭṭati, mukhādike appaṭicchannaṭṭhāne avaḍḍhanakapakkhe ṭhitepi na vaṭṭati. Tikicchāpetvā pabbājentenapi sarīraṃ sacchaviṃ kārāpetvā pabbājetabbo. Uṇṇigaṇḍā

1. Vi 3. 103 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 227 piṭṭhādīsu.

nāma honti gothanakā viya aṅgulikā viya ca tattha tattha lambanti, etepi gaṇḍāyeva, tesu sati pabbājetum na vaṭṭati. Daharakāle khīrapīlakā yobbannakāle ca mukhe khīrapīlakā nāma honti, mahallakakāle nassanti, na tā gaṇḍasaṅkhyam gacchanti, tāsū sati pabbājetum vaṭṭati. Aññā pana sarīre kharapīlakā nāma, aparā padumakaṇṇikā nāma honti, aññā sāsapabījakā nāma sāsapamattāyeva sakalasarīram pharanti, sabbā kuṭṭhajātikāva, tāsū sati na pabbājetabbo.

Kilāsoti na bhijjanakam na paggharaṇakam padumapuṇḍarīkapattavaṇṇam kuṭṭham. Yena gunnam viya sabalam sarīram hoti, tasmim kuṭṭhe vuttanayeneva vinicchayo veditabbo. **Sosoti** sosabyādhi. Tasmim sati na pabbājetabbo. **Apamāroti** pittummādo vā yakkhummādo vā. Tattha pubbaverikena amanussena gahito duttikiccho hoti, appamattakepi pana apamāre sati na pabbājetabbo.

124. “Na bhikkhave rājabhaṭo pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato rājabhaṭopi na pabbājetabbo. Ettha ca amacco vā hotu mahāmatto vā sevako vā kiñci ṭhānantaram patto vā appatto vā, yo koci rañño bhattavetanabhaṭo, sabbo rājabhaṭoti saṅkhyam gacchati, so na pabbājetabbo. Tassa pana puttanattabhātukā ye rājato bhattavetanam na gaṇhanti, te pabbājetum vaṭṭati. Yo pana rājato laddham nibaddhabhogam vā māsasamvaccharaparibbayaṃ vā rañño ye viya niyyādeti, puttabhātuke vā tam ṭhānam sampañcchāpetvā rājānam “na dānāham devassa bhaṭo”²ti āpucchati, yena vā yamkāraṇā vetanam gahitam, tam kammam katam hoti, yo vā “pabbajassū”³ti raññā anuññāto hoti, tampi pabbājetum vaṭṭati.

125. Coropi dhajabandho na pabbājetabbo “na bhikkhave dhajabandho coro pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”²ti vuttatā. Tattha dhajam bandhitvā viya vicarātīti **dhajabandho**, mūladevādayo viya loke pākaṭoti vuttam hoti. Tasmā yo gāmaghātam vā panthaduhanam vā nagare sandhicchedādikammaṃ vā karonto vicarati,

1. Vi 3. 104 piṭṭhe.

2. Vi 3. 105 piṭṭhe.

paññāyati ca “asuko nāma idaṃ idaṃ karotī”ti, so na pabbājetabbo. Yo pana rājaputto rajjaṃ patthento gāmaghātādīni karoti, so pabbājetabbo. Rājāno hi tasmim̐ pabbajite tussanti, sace pana na tussanti, na pabbājetabbo. Pubbe mahājane pākaṭo coro pacchā corakammaṃ pahāya pañca sīlāni samādiyati, tañce manussā evaṃ jānanti, pabbājetabbo. Ye pana ambalabujādicorakā sandhicchedādicorā eva vā adissamānā theyyaṃ karonti, pacchāpi “iminā nāma idaṃ katan”ti na paññāyanti, tepi pabbājetum̐ vaṭṭati.

126. Kārabhedako pana coro na pabbājetabbo “na bhikkhave kārabhedako coro pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vuttatā. Tattha kāro vuccati bandhanāgāraṃ. Idha pana andubandhanam̐ vā hotu saṅkhalikabandhanam̐ vā rajjubandhanam̐ vā gāmagbandhanam̐ vā nigamabandhanam̐ vā nagarabandhanam̐ vā purisagutti vā janapadabandhanam̐ vā dīpabandhanam̐ vā, yo etesu yaṃ kiñci bandhanam̐ bhinditvā vā chinditvā vā muñcitvā vā vivaritvā vā apassamānānam̐ vā palāyati, so **kārabhedakoti** saṅkhyam̐ gacchati. Tasmā īdiso kārabhedako coro dīpabandhanam̐ bhinditvā dīpantaram̐ gatopi na pabbājetabbo. Yo pana na coro, kevalam̐ hatthakammaṃ akaronto “evaṃ no apalāyanto karissatī”ti rājayuttādīhi baddho, so kāram̐ bhinditvā palātopi pabbājetabbo. Yo pana gāmanigamaṭṭanādīni keṇiyā gahetvā taṃ asampādentō bandhanāgāraṃ pavesito hoti, sopi palāyitvā āgato na pabbājetabbo. Yopi kasikammādīhi dhanam̐ sampādetvā jīvanto “nidhānam̐ iminā laddhan”ti pesuññam̐ upasamsaharitvā kenaci bandhāpito hoti, taṃ tattheva pabbājetum̐ na vaṭṭati, palāyitvā gataṃ pana gataṭṭhāne pabbājetum̐ vaṭṭati.

127. “Na bhikkhave likhitako coro pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato pana likhitako coro na pabbājetabbo. Tattha **likhitako** nāma yo koci corikaṃ vā aññaṃ vā garum̐ rājāparādham̐ katvā palāto, rājā ca

1. Vi 3. 105 piṭṭhe.

2. Vi 3. 106 piṭṭhe.

naṃ paṇṇe vā potthake vā “itthannāmo yattha dissati, tattha gahetvā māretabbo”ti vā “hatthapādādīni assa chinditabbāni”ti vā “ettakaṃ nāma daṇḍaṃ āharāpetabbo”ti vā likhāpeti, ayaṃ likhitako nāma, so na pabbājetabbo.

128. Kasāhato katadaṇḍakammopi na pabbājetabbo “na bhikkhave kasāhato katadaṇḍakammo pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato. Ettha pana yo vacanapesanādīni akaronto haññati, na so katadaṇḍakammo. Yo pana keṇiyā vā aññathā vā kiñci gahetvā khādīvā puna dātuṃ asakkonto “ayameva te daṇḍo hotū”ti kasāhi haññati, ayameva **kasāhato katadaṇḍakammo**. So ca kasāhi vā hato hotu aḍḍhadaṇḍakādīnaṃ vā aññatarena, yāva allavaṇo hoti, na tāva pabbājetabbo, vaṇe pana pākatike katvā pabbājetabbo. Sace pana jāṇūhi vā kapparehi vā nālikerapāsānādīhi vā ghātetvā mutto hoti, sarīre cassa gaṇṭhiyo paññāyanti, na pabbājetabbo, phāsukaṃ katvā eva gaṇṭhīsu sannisinnāsu pabbājetabbo.

129. Lakkhaṇāhato pana katadaṇḍakammo na pabbājetabbo “na bhikkhave lakkhaṇāhato katadaṇḍakammo pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato. Etthapi katadaṇḍakammabhāvo purimanayeneva veditabbo. Yassa pana nalāṭe vā ūru-ādīsu² vā tattena lohena lakkhaṇaṃ āhataṃ hoti, so sace bhujisso, yāva allavaṇo hoti, tāva na pabbājetabbo. Sacepissa vaṇā ruḷhā honti chaviyā samapariccheda, lakkhaṇaṃ na paññāyati, timaṇḍalaṃ nivatthassa uttarāsaṅge kate paṭicchannokāse ce hoti, pabbājetuṃ vaṭṭati, appaṭicchannokāse ce, na vaṭṭati.

130. “Na bhikkhave iṇāyiko pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato iṇāyikopi na pabbājetabbo. Tattha **iṇāyiko** nāma yassa pitipitāmahehi vā iṇaṃ gahitaṃ

1. Vi 3. 106 piṭṭhe.

2. Ura-ādīsu (Sī)

3. Vi 3. 107 piṭṭhe.

hoti, sayam vā iṇam gahitaṃ hoti, yaṃ vā āṭhapetvā¹ mātāpitūhi kiñci gahitaṃ hoti, so taṃ iṇam paresaṃ dhāretīti iṇāyiko. Yaṃ pana aññe ñātakā āṭhapetvā² kiñci gaṇhanti, so na iṇāyiko. Na hi te taṃ āṭhapetum issarā, tasmā taṃ pabbājetum vaṭṭati, itaraṃ na vaṭṭati. Sace panassa ñātisālohitā “mayam dassāma, pabbājetha naṃ”ti iṇam attano bhāraṃ karonti, añño vā koci tassa ācārasampattiṃ disvā “pabbājetha naṃ, aham iṇam dassāmi”ti vadati, pabbājetum vaṭṭati. Tesu asati bhikkhunā tathārūpassa upaṭṭhākassapi ārocetabbaṃ “sahetuko satto iṇapalibodhena na pabbajati”ti. Sace so paṭipajjati, pabbājetabbo. Sacepi attano kappiyabhaṇḍam atthi, “etaṃ dassāmi”ti pabbājetabbo. Sace pana neva ñātakādayo paṭipajjanti, na attano dhanam atthi, “pabbājetvā bhikkhāya caritvā mocessāmi”ti pabbājetum na vaṭṭati. Sace pabbājeti, dukkaṭam. Palātopi ānetvā dātabbo. No ce deti, sabbaṃ iṇam gīvā hoti. Ajānitvā pabbājayato anāpatti, passantena pana ānetvā iṇasāmikānaṃ dassetabbo, apassantassa gīvā na hoti.

Sace iṇāyiko aññaṃ desaṃ gantvā pucchiyamānopi “nāham kassaci kiñci dhāremī”ti vatvā pabbajati, iṇasāmiko ca taṃ pariyesanto tattha gacchati, daharo taṃ disvā palāyati, so theram upasaṅkamtivā “ayam bhante kena pabbājito, mama ettakaṃ nāma dhanam gahetvā palāto”ti vadati, therena vattabbaṃ “mayā upāsaka ‘aṇaṇo ahan’ti vadanto pabbājito, kiṃ dāni karomi, passa me pattacīvaran”ti. Ayam tattha sāmīci. Palāte pana gīvā na hoti. Sace pana naṃ therassa sammukhāva disvā “ayam mama iṇāyiko”ti vadati, “tava iṇāyikaṃ tvameva jānāhi”ti vattabbo, evampi gīvā na hoti. Sacepi so “pabbājito ayam dāni kuhiṃ gamissati”ti vadati, therena “tvamyeva jānāhi”ti vattabbo. Evampissa palāte gīvā na hoti. Sace pana thero “kuhiṃ dāni ayam gamissati, idheva acchatū”ti vadati, so ce palāyati, gīvā hoti. Sace so sahetuko satto hoti

---

1. Āvapetvā (Sī)

2. Aññātakā (Sī)

vattasampanno, therena “īdiso ayan”ti vattabbaṃ. Iṇasāmiko ce “sādhū”ti vissajjeti, iccetaṃ kusalaṃ, “upaḍḍhupaḍḍhaṃ dethā”ti vadati, dātabbaṃ. Aparena samayena ati-ārādhako hoti, “sabbaṃ dethā”ti vuttepi dātabbameva. Sace pana uddesaparipucchādīsu kusalo hoti bahūpakāro bhikkhūnaṃ, bhikkhācāravattena pariyesitvāpi iṇaṃ dātabbameva.

131. Dāsopi na pabbājetabbo “na bhikkhave dāso pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato. Tattha cattāro **dāsā** antojāto dhanakkīto karamarānīto sāmaṃ dāsabyaṃ upagatoti. Tattha **antojāto** nāma jātiyā dāso gharadāsīyā putto. **Dhanakkīto** nāma mātāpitūnaṃ santikā putto vā sāmikānaṃ santikā dāso vā dhaṇaṃ datvā dāsacārittaṃ āropetvā kīto. Ete dvepi na pabbājetabbā. Pabbājentena tattha tattha cārittavasena adāse katvā pabbājetabbā. **Karamarānīto** nāma tiroraṭṭhaṃ vilopaṃ vā katvā upalāpetvā vā tiroraṭṭhato bhujissamānusakāni āharanti, antoraṭṭheveva vā katāparādhaṃ kiñci gāmaṃ rājā “vilumpathā”ti ca āṇāpeti, tato mānusakānipi āharanti, tattha sabbe purisā dāsā, itthiyo dāsīyo. Evarūpo karamarānīto dāso yehi ānīto, tesāṃ santike vasanto vā bandhanāgāre baddho vā purisehi rakkhiyamāno vā na pabbājetabbo, palāyitvā pana gato gataṭṭhāne pabbājetabbo. Rañña tuṭṭhena “karamarānītake muñcathā”ti vatvā vā sabbasādhāraṇena vā nayena bandhanamokkhe kate pabbājetabbova.

Sāmaṃ dāsabyaṃ upagato nāma jīvitaḥetu vā ārakkhaḥetu vā “ahaṃ te dāso”ti sayameva dāsabhāvaṃ upagato rājūnaṃ hatthi-assagomahiṃsagopakādayo viya. Tādīso dāso na pabbājetabbo. Rañño vaṇṇadāsīnaṃ puttā honti amaccaputtasadisā, tepi na pabbājetabbā. Bhujissitthiyo asaṇṇatā vaṇṇadāsīhi saddhiṃ vicaranti, tāsāṃ putte pabbājetum vaṭṭati. Sace sayameva paṇṇaṃ āropenti, na vaṭṭati. Bhaṭṭiputtagaṇādīnaṃ dāsāpi tehi adinnā na pabbājetabbā.

---

1. Vi 3. 107 piṭṭhe.

vihāresu rājūhi ārāmikadāsā nāma dinnā honti, tepi pabbājetum na vaṭṭati, bhujisse katvā pana pabbājetum vaṭṭati. **Mahāpaccariyam**

“antojātadhanakkītake ānetvā bhikkhusaṅghassa ‘ārāmike demā’ti denti, takkaṃ sīse āsittakasadisāva honti, te pabbājetum vaṭṭati”ti vuttam.

Kurundiyam pana “ārāmikam demāti kappiyavohārena denti, yena kenaci vohārena dinno hotu, neva pabbājetabbo”ti vuttam. Duggatamanussā “saṅgham nissāya jīvissāmā”ti vihāre kappiyakārakā honti, ete pabbājetum vaṭṭati. Yassa mātāpitaro dāsā, mātā eva vā dāsī, pitā adāso, taṃ pabbājetum na vaṭṭati. Yassa pana mātā adāsī, pitā dāso, taṃ pabbājetum vaṭṭati.

Bhikkhussa nātakā vā upaṭṭhākā vā dāsam denti “imam pabbājetha, tumhākaṃ veyyāvaccam karissabhī”ti, attano vāssa dāso atthi, bhujisso katova pabbājetabbo. Sāmikā dāsam denti “imam pabbājetha, sace abhiraṃsati, adāso. Vibbhamissati ce, amhākaṃ dāsova bhavissati”ti, ayam tāvakāliko nāma, taṃ pabbājetum na vaṭṭatīti **Kurundiyam** vuttam. Nissāmikadāso hoti, sopi bhujisso katova pabbājetabbo. Ajānanto pabbājetvā upasampādetvā vā pacchā jānanti, bhujissam kātumeva vaṭṭati.

Imassa ca atthassa pakāsanattham idam vatthum vadanti—ekā kira kuladāsī ekena saddhim Anurādhapurā palāyitvā rohaṇe vasamānā puttam paṭilabhi, so pabbajitvā upasampannakāle lajjī kukkucako ahoṣi. Athekadivasam mātaram pucchi “kim upāsike tumhākaṃ bhātā vā bhaginī vā natthi, na kiñci nātakam passāmī”ti. Tāta aham Anurādhapure kuladāsī, tava pitarā saddhim palāyitvā idha vasāmīti. Sīlavā bhikkhu “asuddhā kira me pabbajjā”ti samvegam labhitvā mātaram tassa kulassa nāmagottam pucchitvā Anurādhapuram āgamma tassa kulassa gharadvāre aṭṭhāsi, “aticchatha bhante”ti vuttepi nātikkami. Te āgantvā “kim bhante”ti pucchimsu. Tumhākaṃ itthannāmā dāsī palātā atthīti. Atthi bhante. Aham tassā putto, sace mam tumhe anujānātha, pabbajjam labhāmi, tumhe mayham sāmikāti. Te haṭṭhatuṭṭhā hutvā “suddhā bhante tumhākaṃ pabbajjā”ti tam bhujissam katvā

Mahāvihāre vasāpesuṃ catūhi paccayehi paṭijaggantā. Thero taṃ kulaṃ nissāya vasamānoyeva arahattaṃ pāpuṇīti.

132. “Na bhikkhave hatthacchinno pabbājetabbo. Na pādacchinno, na hatthapādacchinno, na kaṇṇacchinno, na kaṇṇanāsacchinno, na aṅgulicchinno, na aḷacchinno, na kaṇḍaracchinno, na phaṇahatthako, na khuḷlo, na vāmano na galagaṇḍī, na lakkhaṇāhato, na kasāhato, na likhitako, na sīpadī, na pāparogī, na parisadūsako, na kāṇo, na kuṇī, na khañjo, na pakkhahato, na chinniriyāpatho, na jarādubbalo, na andho, na mūgo, na badhiro, na andhamūgo, na andhabadhiro, na mūgabadhiro, na andhamūgabadhiro pabbājetabbo, yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato pana hatthacchinnādayopi na pabbājetabbā.

Tattha **hatthacchinnoti** yassa hatthatale vā maṇibandhe vā kappare vā yattha katthaci eko vā dve vā hatthā chinnā honti. **Pādacchinnoti** yassa aggapāde vā goppakesu vā jaṅghāya vā yattha katthaci eko vā dve vā pādā chinnā honti. **Hatthapādacchinnoti** yassa vuttappakārenea catūsu hatthapādesu dve vā tayo vā sabbe vā hatthapādā chinnā honti.

Kaṇṇacchinnoti yassa kaṇṇamūle vā kaṇṇasakkhalikāya vā eko vā dve vā kaṇṇā chinnā honti. Yassa pana kaṇṇāvattē² chijjanti, sakkā ca hoti saṅghātetuṃ, so kaṇṇaṃ saṅghātetvā pabbājetabbo. **Nāsacchinnoti** yassa ajapadake vā agge vā ekapuṭe vā yattha katthaci nāsā chinnā hoti. Yassa pana nāsikā sakkā hoti sandhetuṃ, so taṃ phāsukaṃ katvā pabbājetabbo. **Kaṇṇanāsacchinno** ubhayavasena veditabbo. **Aṅgulicchinnoti** yassa nakhasesaṃ adassetvā ekā vā bahū vā aṅguliyo chinnā honti. Yassa pana suttatantumattampi nakhasesaṃ paññāyati, taṃ pabbājetuṃ vaṭṭati.

Aḷacchinnoti yassa catūsu aṅguṭṭhakesu aṅguliyaṃ vuttanayeneva eko vā bahū vā aṅguṭṭhakā chinnā honti. **Kaṇḍaracchinnoti** yassa kaṇḍaranāmakā mahānhārū purato vā pacchato vā chinnā honti, yesu ekassapi chinnattā aggapādena vā caṅkamati, mūlena vā caṅkamati, na pādaṃ patiṭṭhāpetuṃ sakkoti.

1. Vi 3. 126 piṭṭhe.

2. Kaṇṇāviddhe (Vi-Ṭṭha 3. 308) piṭṭhe.

Phaṇahatthakoti yassa vaggulipakkhakā viya aṅguliyo sambaddhā honti, etaṃ pabbājetukāmena aṅgulantarikāyo phāletvā sabbaṃ antaracammaṃ apanetvā phāsukaṃ katvā pabbājetabbo. Yassapi cha aṅguliyo honti, taṃ pabbājetukāmena adhikaṃ aṅgulim chinditvā phāsukaṃ katvā pabbājetabbo. **Khujjoti** yo urassa vā piṭṭhiyā vā passassa vā nikkhantattā khujjasarīro. Yassa pana kiñci kiñci aṅgapaccaṅgaṃ īsakaṃ vaṅkaṃ, taṃ pabbājetum vaṭṭati. Mahāpuriso eva hi brahmujugatto, avaseso satto akhujjo nāma natthi. **Vāmanoti** jaṅghavāmano vā kaṭivāmano vā ubhayavāmano vā. Jaṅghavāmanassa kaṭito paṭṭhāya heṭṭhimakāyo rasso hoti, uparimakāyo paripuṇṇo. Kaṭivāmanassa kaṭito paṭṭhāya uparimakāyo rasso hoti, heṭṭhimakāyo paripuṇṇo. Ubhayavāmanassa ubhopi kāyā rassā honti, yesaṃ rassattā bhūtānaṃ viya parivaṭumo mahākucchiḡaṭasadiṣo attabhāvo hoti, taṃ tividhampi pabbājetum na vaṭṭati.

Galagaṇḍīti yassa kumbhaṇḍaṃ viya gale gaṇḍo hoti. Desanāmetameva cetaṃ, yasmiṃ kismiñci pana padese gaṇḍe sati na pabbājetabbo. Tattha vinicchayo “na bhikkhave pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo”¹ ettha vuttanayeneva veditabbo. **Lakkhaṇāhatakasāhatalikhitatesu** yaṃ vattabbaṃ, taṃ heṭṭhā vuttameva. **Sīpadīti** bhārapādo vuccati. Yassa pādo thūlo hoti sañjātapīlako kharo, so na pabbājetabbo. Yassa pana na tāva kharabhāvaṃ gaṇhāti, sakkā hoti upanāhaṃ bandhitvā udaka-āvāṭe pavesetvā udakavālikāya pūretvā yathā sirā paññāyanti, jaṅghā ca telanālikā viya hoti, evaṃ milāpetum, tassa pādaṃ īdisaṃ katvā taṃ pabbājetum vaṭṭati. Sace puna vaḍḍhati, upasampādentenapi tathā katvāva upasampādetabbo. **Pāparogīti** arisabhagandarapittasemhākāsasosādīsu yena kenaci rogena niccāturo atekiccharogo jeguccho amanāpo, ayaṃ na pabbājetabbo.

133. **Parisadūsakoti** yo attano virūpatāya parisam dūseti, atidīgho vā hoti aññesaṃ sīsappamāṇanābhīppadeso, atirasso vā ubhayavāmanabhūtarūpaṃ viya, atikāḷo vā jhāpitakkhette

---

1. Vi 3. 103 piṭṭhe.

khāṇuko viya, accodāto vā dadhitakkādīhi pamajjitatambalohavaṇṇo¹, atikiso vā mandamaṃsalohito aṭṭhisirācammasarīro viya, atithūlo vā bhāriyamāṃso mahādaro mahābhūtasadiso, abhimahantasīso vā pacchīm sīse katvā ṭhito viya, atikhuddakasīso vā sarīrassa ananurūpena atikhuddakena sīsenā samannāgato, kuṭakūṭasīso² vā tālaphalapiṇḍisadisena sīsenā samannāgato, sikharasīso vā uddham anupubbatanukena sīsenā samannāgato, nāḷisīso vā mahāveṇupabbasadisena sīsenā samannāgato, kappasīso vā pabbhārasīso vā catūsu passesu yena kenaci passena onatena sīsenā samannāgato, vaṇasīso vā pūtisīso vā kaṇṇikakeso vā pāṇakehi khāyitakedāre sassasadisēhi tahim tahim uṭṭhitehi kesēhi samannāgato, nillomasīso vā thūlathaddhakeso vā tālahīrasadisēhi kesēhi samannāgato, jātipalitehi paṇḍarakeso vā pakatitambakeso vā ādittehi viya kesēhi samannāgato, āvaṭṭasīso vā gunnaṃ sarīre āvaṭṭasadisēhi uddhaggehi kesāvaṭṭehi samannāgato, sīsālomēhi saddhīm ekābaddhabhamukalomo vā jālabaddhena viya nalāṭena samannāgato.

Sambaddhabhamuko vā nillomabhamuko vā makkaṭabhamuko vā atimahantakkhi vā atikhuddakakkhi vā mahimsacamme vāsikoṇena paharivā katachiddasadisēhi akkhīhi samannāgato, visamakkhi vā ekena mahantena, ekena khuddakena akkhinā samannāgato, visamacakkalo vā ekena uddham, ekena adhoti evaṃ visamajātehi akkhicakkehi samannāgato, kekaro vā gambhīrakkhi vā yassa gambhīre udapāne udakatārakā viya akkhitārakā paññāyanti, nikkhantakkhi vā yassa kakkaṭasseva akkhitārakā nikkhantā honti, hatthikaṇṇo vā mahantāhi kaṇṇasakkhalīhi samannāgato, mūsikakaṇṇo vā jatukakaṇṇo vā khuddakāhi kaṇṇasakkhalīhi samannāgato, chiddamattakaṇṇo vā yassa vinā kaṇṇasakkhalīhi kaṇṇacchiddamattameva hoti, aviddhakaṇṇo vā, yojanajātiko pana parisadūsako na hoti, sabhāvoyeva hi so tassa. Kaṇṇabhagandariko vā nīccapūtīnā kaṇṇena samannāgato,

1. Pamajjitamaṭṭhatambalohavaṇṇo (Vi-Ṭṭha 3. 310) piṭṭhe.

2. Kūṭasīso (Sī)

kaṇḍakaṇṇo vā sadā paggharitaḥpubbena kaṇṇena samannāgato, vaṅkitakaṇṇo vā¹ gobhattanālikāya aggasadisēhi kaṇṇēhi samannāgato, atipiṅgalakkhi vā, madhupiṅgalam̐ pana pabbājetum̐ vaṭṭati. Nippakhumakkhi vā assupaggharaṇakkhi vā pupphitakkhi vā akkhipākena samannāgatakkhi vā.

Atimahantaṇāsiko vā atikhuddakaṇāsiko vā cipiṭaṇāsiko vā majjhe appatiṭṭhahitvā ekapasse ṭhitavaṅkaṇāsiko vā dīghaṇāsiko vā sukatuṇḍasadisāya jivhāya lehitum̐ sakkuṇeyyāya nisikāya samannāgato, niccam̐ paggharitasīṅghāṇikaṇāsō vā, mahāmukho vā yassa paṭaṅgamaṇḍūkasēva mukhanimittam̐yeva mahantaṁ hoti, mukham̐ pana lābusadisam̐ atikhuddakam̐, bhinnamukho vā vaṅkamukho vā mahā-oṭṭho vā ukkhalimukhavattisadisēhi oṭṭhehi samannāgato, tanuka-oṭṭho vā bhericammasadisēhi dante pidahitum̐ asamattēhi oṭṭhehi samannāgato, mahādharoṭṭho vā tanuka-uttaroṭṭho vā tanuka-adharoṭṭho vā mahā-uttaroṭṭho vā oṭṭhachinnako vā eḷamukho vā uppakkamukho vā saṅkhatuṇḍako vā bahi setēhi anto atirattēhi oṭṭhehi samannāgato, duggandhakuṇapamukho vā, mahādanto vā aṭṭhakadantasadisēhi dantēhi samannāgato, asuradanto vā heṭṭhā vā upari vā bahi nikkhantadanto, yassa pana sakkā hoti oṭṭhehi pidahitum̐, kathentasseva paññāyati, no akathentassa, tam̐ pabbājetum̐ vaṭṭati. Pūtidanto vā niddanto vā atikhuddakadanto vā yassa pana dantantare kalandakadanto viya sukhumadanto hoti, tam̐ pabbājetum̐ vaṭṭati.

Mahāhanuko vā gohanusadisena hanunā samannāgato, dīghahanuko vā cipiṭahanuko vā antopaviṭṭhena viya atirassena hanukena samannāgato, bhinnahanuko vā vaṅkahanuko vā nimmassudāṭṭhiko vā bhikkhunīsadisamukho, dīghagalo vā bakagalasadisena galena samannāgato, rassagalo vā antopaviṭṭhena viya galena samannāgato, bhinnagalo vā bhaṭṭha-aṁsakūṭo vā ahattho vā ekahattho vā atirassahattho vā atidīghahattho vā bhinna-uro vā bhinnapiṭṭhi vā kacchugatto vā kaṇḍugatto vā daddugatto vā godhāgatto vā yassa godhāya viya gattato cuṇṇāni patanti. Sabbañcetaṁ virūpakaraṇam̐ sandhāya

---

1. Vaṅkitakaṇṇo vā (Sī)

vitthāritavasena vuttam, vinicchayo panettha pañcābādhesu vuttanayena veditabbo.

Bhaṭṭhakaṭiko vā mahā-ānisado vā uddhanakūṭasadisehi ānisadamañsehi accuggatehi samannāgato, mahā-ūruko vā vātaṇḍiko vā mahājāṇuko vā saṅghaṭṭana jāṇuko vā dīghajāṅgho vā yaṭṭhisadisajāṅgho, vikaṭo vā saṅghaṭṭo¹ vā ubbaddhapiṇḍiko vā, so duvidho heṭṭhā oruḷhāhi vā upari āruḷhāhi vā mahatīhi jāṅghapiṇḍikāhi samannāgato, mahajāṅgho vā thūlajāṅghapiṇḍiko vā mahāpādo vā mahāpaṇhi vā piṭṭhikapādo² vā pādavemajjhato utṭhitajāṅgho, vaṅkapādo vā, so duvidho anto vā bahi vā parivattapādo, gaṇṭhikaṅguli vā siṅgiveraphaṇasadisāhi aṅgulīhi samannāgato, andhanakho vā kāḷavaṇṇehi pūtinakhehi samannāgato, sabbopi esa parisadūsako. Evarūpo parisadūsako na pabbājetabbo.

134. **Kāṇoti** pasannandho vā hotu pupphādīhi³ vā upahatapasādo, dvīhi vā ekena vā akkhiṇā na passati, so na pabbājetabbo. **Mahāpaccariyaṃ** pana ekakkhikāṇo “kāṇo”ti vutto, dvi-akkhikāṇo andhena saṅghahito. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** jaccandho “andho”ti vutto. Tasmā ubhayampi pariyāyena yujjati. **Kuṇṭi** hatthakuṇi vā pādakuṇi vā aṅgulikuṇi vā, yassa etesu hatthādīsu yaṃ kiṅji vaṅkaṃ paññāyati⁴. **Khañjoti** natajāṇuko vā bhinnajāṅgho vā majjhe saṃkuṭitapādattā kuṇṭhapādako vā piṭṭhipādamajjhena caṅkamanto, agge saṃkuṭitapādattā kuṇṭhapādako vā piṭṭhipādaggena caṅkamanto, aggapādeneva caṅkamanakhañjo vā paṇhikāya caṅkamanakhañjo vā pādassa bāhirantena caṅkamanakhañjo vā pādassa abbhantarena caṅkamanakhañjo vā gopphakānaṃ upari bhaggattā sakalena piṭṭhipādena caṅkamanakhañjo vā. Sabbopesa khañjoyeva, na pabbājetabbo.

Pakkhahatoti yassa eko hattho vā pādo vā addhasarīraṃ vā sukhaṃ na vahati. **Chinniriyāpathoti** piṭṭhasappī vuccati. **Jarādubbaloti**

1. Paṇho (Vi-Ṭṭha 3. 312 piṭṭhe), saṅghaṭo (Si)

2. Sibbakapādo (Si)

3. Pubbādīhi (Ka)

4. Paññāyati, so kuṇi nāma (Vi-Ṭṭha 3. 312 piṭṭhe)

jiṇṇabhāvena dubbalo attano cīvararajanādikammampi kātuṃ asamattho. Yo pana mahallakopi balavā hoti, attānaṃ paṭijaggituṃ sakkoti, so pabbājetabbo. **Andhoti** jaccandho vuccati. **Mūgoti** yassa vacībhedo na pavattati, yassapi pavattati, saraṇagamanam pana paripuṇṇam bhāsituṃ na sakkoti, tādisaṃ mammanampi pabbājetuṃ na vaṭṭati. Yo pana saraṇagamanamattam paripuṇṇam bhāsituṃ sakkoti, tam pabbājetuṃ vaṭṭati. **Badhiroti** yo sabbena sabbam na suṇāti. Yo pana mahāsaddam suṇāti, tam pabbājetuṃ vaṭṭati. **Andhamūgā**dayo ubhayadosavasena vuttā. Yesaṅca pabbajjā paṭikkhittā, upasampadāpi tesam paṭikkhittāva. Sace pana ne saṅgho upasampādeti, sabbepi sūpasampannā, kārakasaṅgho pana ācariyupajjhāyā ca āpattito na muccanti.

135. Paṇḍako ubhatobyañjanako theyyasaṃvāsako titthiyapakkantako tiracchānagato mātughātako pitughātako arahantaghātako lohituppādako saṅghabhedako bhikkhunīdūsakoti ime pana ekādasa puggalā “paṇḍako bhikkhave anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo”¹ ādivacanato atabbā, neva nesam pabbajjā, na upasampadā ca ruhati, tasmā na pabbājetabbā na upasampādetabbā, jānitvā pabbājento upasampādentō ca dukkaṭam āpajjati. Ajānitvāpi pabbājitā upasampāditā ca jānitvā liṅganāsanāya nāsetabbā.

Tattha **paṇḍakoti** āsittapaṇḍako usūyapaṇḍako opakkamikapaṇḍako pakkhapaṇḍako napuṃsakapaṇḍakoti pañca paṇḍakā. Tesu yassa paresam aṅgajātam mukhena gahetvā asucinā āsittassa pariḷāho vūpasammati, ayam **āsittapaṇḍako**. Yassa paresam ajjhācāram passato usūyāya uppannāya pariḷāho vūpasammati, ayam **usūyapaṇḍako**. Yassa upakkamena bijāni apanītāni, ayam **opakkamikapaṇḍako**. Ekacco pana akusalavipākānubhāvena kāḷapakkhe paṇḍako hoti, juṇhapakkhe panassa pariḷāho vūpasammati, ayam **pakkhapaṇḍako**. Yo pana paṭisandhiyamyeva abhāvako uppanno, ayam **na puṃsakapaṇḍako**. Tesu

---

1. Vi 3. 119 piṭṭhe.

āsittapaṇḍakassa ca usūyapaṇḍakassa ca pabbajjā na vāritā, itaresaṃ tiṇṇaṃ vāritā. “Tesupi pakkhapaṇḍakassa yasmaṃ pakkhe paṇḍako hoti, tasmimyevassa pakkhe pabbajjā vāritā”ti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ.

136. **Ubhatobyañjanakoti**¹ itthinimittuppādanakammato ca purisanimittuppādanakammato ca ubhatobyañjanamassa atthīti ubhatobyañjanako. So duvidho hoti itthi-ubhatobyañjanako purisa-ubhatobyañjanakoti. Tattha itthi-ubhatobyañjanakassa itthinimittaṃ pākaṭaṃ hoti, purisanimittaṃ paṭicchannaṃ. Purisa-ubhatobyañjanakassa purisanimittaṃ pākaṭaṃ, itthinimittaṃ paṭicchannaṃ. Itthi-ubhatobyañjanakassa itthīsu purisattaṃ karontassa itthinimittaṃ paṭicchannaṃ hoti, purisanimittaṃ pākaṭaṃ. Purisa-ubhatobyañjanakassa purisānaṃ itthibhāvaṃ upagacchantassa purisanimittaṃ paṭicchannaṃ hoti, itthinimittaṃ pākaṭaṃ hoti. Itthi-ubhatobyañjanako sayāṇca gabbhaṃ gaṇhāti, paraṇca gaṇhāpeti, purisa-ubhatobyañjanako pana sayāṃ na gaṇhāti, paraṃ pana gaṇhāpetīti idametesāṃ nānākaraṇaṃ. Imassa pana duvidhassapi ubhatobyañjanakassa neva pabbajjā atthi, na upasampadā.

137. **Theyyasaṃvāsakoti** tayo theyyasaṃvāsakā liṅgatthenako saṃvāsatthenako ubhayatthenakoti. Tattha yo sayāṃ pabbajitvā vihāraṃ gantvā na bhikkhuvassāni gaṇeti, na yathāvuḍḍhaṃ vandanaṃ sādiyati, na āsanena paṭibāhati, na uposathapavāraṇādīsu sandissati, ayaṃ liṅgamattasseva thenitattā **liṅgatthenako** nāma. Yo pana bhikkhūhi pabbājito sāmaṇero samāno videsaṃ gantvā “ahaṃ dasavasso vā vīsativasso vā”ti musā vatvā bhikkhuvassāni gaṇeti, yathāvuḍḍhaṃ vandanaṃ sādiyati, āsanena paṭibāhati, uposathapavāraṇādīsu sandissati, ayaṃ saṃvāsamattasseva thenitattā **saṃvāsatthenako** nāma. Bhikkhuvassagaṇaṇādiko hi sabbopi kiriyabhedo imasmiṃ atthe “saṃvāso”ti veditabbo. Sikkhaṃ paccakkhāya “na maṃ koci jānāti”ti puna evaṃ paṭipajjantepi eseva nayo. Yo pana sayāṃ pabbajitvā vihāraṃ gantvā bhikkhuvassāni gaṇeti, yathāvuḍḍhaṃ vandanaṃ sādiyati, āsanena paṭibāhati, uposathapavāraṇādīsu sandissati, ayaṃ liṅgassa

---

1. Vi-Ṭṭha 3. 306 piṭṭhādīsu.

ceva saṁvāsassa ca thenitattā **ubhayatthenako** nāma. Ayaṁ tividhopi theyyasaṁvāsako anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo, puna pabbajjāṃ yācantopi na pabbājetabbo.

138. Ettha ca asammoḥatthaṃ idaṃ pakiṇṇakaṃ veditaḥḥam—

“Rājadubbhikkhakantāra, rogaveribhayena vā.

Cīvarāharaṇatthaṃ vā, liṅgaṃ ādiyatiḥḥa yo.

Saṁvāsaṃ nādhivāseti, yāva so suddhamānaso.

Theyyasaṁvāsako nāma, tāva esa na vuccati”ti¹.

Tatrāyaṃ vitthāranayo—idhekaccassa rājā kuddho hoti, so “evaṃ me sotthi bhavissati”ti sayameva liṅgaṃ gahetvā palāyati. Taṃ disvā rañño ārocenti, rājā “sace pabbajito, na taṃ labbhā kiñci kātun”ti tasmiṃ kodhaṃ paṭivineti. So “vūpasantaṃ me rājabhayan”ti saṅghamaḥḥam anosarivāva gihiliṅgaṃ gahetvā āgato pabbājetabbo. Athāpi “sāsaṃ nissāya mayā jīvitaṃ laddhaṃ, handa dāni ahaṃ pabbajāmi”ti uppanasaṃvego teneva liṅgena āgantvā āgantukavattaṃ na sādīyati, bhikkhūhi puṭṭho vā apuṭṭho vā yathābhūtamattānaṃ āvikatvā pabbajjāṃ yācati, liṅgaṃ apanetvā pabbājetabbo. Sace pana so vattaṃ sādīyati, pabbajitālayaṃ dasseti, sabbaṃ pubbe vuttaṃ vassagaṇanādibhedaṃ vidhiṃ paṭipajjati, ayaṃ na pabbājetabbo.

Idha panekacco dubbhikkhe jīvitaṃ asakkonto sayameva liṅgaṃ gahetvā sabbapāsaṇḍiyabhattāni bhuñjanto dubbhikkhe vītivatte saṅghamaḥḥam anosarivāva gihiliṅgaṃ gahetvā āgatoti sabbaṃ purimasadisameva.

Aparo mahākantāraṃ nittharitikāmo hoti, sathavāho ca pabbajite gahetvā gacchati. So “evaṃ maṃ sathavāho gahetvā gamissati”ti sayameva liṅgaṃ gahetvā sathavāhena saddhiṃ kantāraṃ nittharivāva khemantaṃ patvā saṅghamaḥḥam anosarivāva gihiliṅgaṃ gahetvā āgatoti sabbaṃ purimasadisameva.

---

1. Vi-Ṭṭha 3. 299 piṭṭhe.

Aparo rogabhaye uppanne jīvitum asakkonto sayameva līngam gahetvā sabbapāsaṇḍiyabhattāni bhuñjanto rogabhaye vūpasante saṅghamajjham anosarivāva gihilīngam gahetvā āgatoti sabbam purimasadisameva.

Aparassa eko veriko kuddho hoti, ghātetukāmo nam vicarati. So “evam me sotthi bhavissati”ti sayameva līngam gahetvā palāyati. Veriko “kuhim so”ti pariyesanto “pabbajivā palāto”ti sutvā “sace pabbajito, na tam labbhā kiñci kātun”ti tasmiṃ kodham paṭivineti. So “vūpasantaṃ me veribhayan”ti saṅghamajjham anosarivāva gihilīngam gahetvā āgatoti sabbam purimasadisameva.

Aparo nātikulam gantvā sikkham paccakkhāya gihī hutvā “imāni cīvarāni idha nassissanti, sacepi imāni gahetvā vihāram gamissāmi, antarāmagge maṃ ‘coro’ti gahessanti, yannūnāham kāyaparihāriyāni katvā gaccheyyan”ti cīvarāharaṇattham nivāsetvā ca pārupitvā ca vihāram gacchati. Tam dūratova āgacchantam disvā sāmaṇerā ca daharā ca abbhugacchanti, vattam dassenti. So na sādiyati, yathābhūtamattānam āvikaroti. Sace bhikkhū “na dāni mayam tam muñcissāmā”ti balakkārena pabbājetukāmā honti, kāśāyāni apantvā puna pabbājetabbo. Sace pana “nayime maṃ hīnāyāvattabhāvaṃ jānantī”ti tamyeva bhikkhubhāvaṃ paṭijānitvā sabbam pubbe vuttam vassagaṇanādibhedam vidhim paṭipajjati, ayam na pabbājetabbo.

Aparo mahāsāmaṇero nātikulam gantvā uppabbajivā kammantānuṭṭhānena ubbālho puna “dāni aham sāmaṇero bhavissāmi, theropi me uppabbajitabhāvaṃ na jānātī”ti tadeva pattacīvaram ādāya vihāram gacchati¹, tamattham bhikkhūnam na āroceti, sāmaṇerassa paṭijānāti, ayam theyyasamvāsakoyeva, pabbajjam na labhati. Sacepissa līngaggahaṇakāle evam hoti “nāham kassaci ārocessāmī”ti vihārañca gato āroceti, gahaṇeneva theyyasamvāsako. Athāpissa gahaṇakāle “ācikkhissāmī”ti cittam uppannam hoti, vihārañca gantvā “kuhim tvam āvuso gato”ti vutthā “na dāni maṃ ime jānantī”ti

---

1. Āgacchati (Vi-Ṭṭha 3. 300 piṭṭhe)

vañcetaṃ nācikkhati, “nācikkhissāmi”ti saha dhuranikkhepena ayampi theyyasaṃvāsakova. Sace panassa gahaṇakālepi “ācikkhissāmi”ti hoti, vihāraṃ gantvāpi ācikkhissa, ayaṃ puna pabbajjāṃ labhati.

Aparo daharasāmaṇero mahantā vā pana abyatto. So purimanayeneva uppabbajitvā ghare vacchakagorakkhaṇādīni kammānikātaṃ na icchati. Tameṇaṃ nātakā tāniyeva kāsāyāni acchādetvā thālakaṃ vā pattāṃ hatthe datvā “gaccha, samaṇova hohi”ti gharā nīharanti. So vihāraṃ gacchati, neva naṃ bhikkhū jānanti “ayaṃ uppabbajitvā puna sayameva pabbajito”ti, nāpi sayāṃ jānāti “yo evaṃ pabbajati, so theyyasaṃvāsako nāma hoti”ti. Sace pana taṃ paripuṇṇavassaṃ upasampādentī, sūpasampanno. Sace pana anupasampannakāleyeva vinayavinicchaye vattamāne suṇāti “yo evaṃ pabbajati, so theyyasaṃvāsako nāma hoti”ti, tena “mayā evaṃ katan”ti bhikkhūnaṃ ācikkhitabbaṃ. Evaṃ puna pabbajjāṃ labhati. Sace pana “dāni na maṃ koci jānāti”ti nāroceti, dhuraṃ nikkhattamatteyeva theyyasaṃvāsako.

Bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya līṅgaṃ anapanetvā dussīlakammaṃ katvā vā akatvā vā puna sabbaṃ pubbe vuttaṃ vassagaṇanādibhedāṃ vidhiṃ paṭipajjati, theyyasaṃvāsako hoti, sikkhaṃ appaccakkhāya salīṅge ṭhito methunaṃ paṭisevitvā vassagaṇanādibhedāṃ vidhiṃ āpajjanto theyyasaṃvāsako na hoti, pabbajjāṃ mattaṃ labhati. **Andhakaṭṭhakathāyaṃ** pana “eso theyyasaṃvāsako”ti vuttaṃ, taṃ na gahetabbaṃ.

Eko bhikkhu kāsāye sa-ussāhova odātaṃ nivāsetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāsetvā vassagaṇanādibhedāṃ vidhiṃ āpajjati, ayampi theyyasaṃvāsako na hoti, pabbajjāṃ mattaṃ labhati. Sace pana kāsāye thuraṃ nikkhipitvā odātaṃ nivāsetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāsetvā vassagaṇanādibhedāṃ vidhiṃ āpajjati, theyyasaṃvāsako hoti. Sāmaṇero salīṅge ṭhito methunādi-assamaṇakaraṇadhammaṃ āpajjitvāpi theyyasaṃvāsako na hoti. Sacepi kāsāye sa-ussāhova kāsāyāni apānetvā methunaṃ paṭisevitvā puna kāsāyāni nivāseti, neva theyyasaṃvāsako hoti. Sace pana kāsāye dhuraṃ nikkhipitvā naggo vā odātavatto

vā methunasevanādīhi assamaṇo hutvā kāsāyaṃ nivāseti, theyyasaṃvāsako hoti.

Sace gihibhāvaṃ patthayamāno kāsāyaṃ ovaṭṭikaṃ katvā aññena vā ākārena gihinivāsanena nivāseti “sobhati nu kho me gihiliṅgaṃ, na sobhatī”ti vīmaṃsanatthaṃ, rakkhati tāva. “Sobhatī”ti sampaṭicchitvā pana puna liṅgaṃ sādīyanto theyyasaṃvāsako hoti. Odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsanasampaṭicchanesupi eseva nayo. Sace pana nivatthakāsavassa upari odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsati vā sampaṭicchati vā, rakkhatiyeva. Bhikkhuniyāpi eseva nayo. Sāpi gihibhāvaṃ patthayamānā sace kāsāyaṃ gihinivāsaṃ nivāseti “sobhati nu kho me gihiliṅgaṃ, na sobhatī”ti vīmaṃsanatthaṃ, rakkhatiyeva. Sace “sobhatī”ti sampaṭicchati, na rakkhati. Odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsanasampaṭicchanesupi eseva nayo. Nivatthakāsāyassa pana upari odātaṃ nivāsetvā vīmaṃsatu vā sampaṭicchatu vā, rakkhatiyeva.

Sace koci vuḍḍhapabbajito vassāni agaṇetvā Pāḷiyampi aṭṭhatvā ekapassena gantvā mahāpeḷādīsu kaṭacchunā ukkhitte bhattapiṇḍe pattāṃ upanāmetvā seno viya maṃsapesiṃ gahetvā gacchati, theyyasaṃvāsako na hoti, bhikkhuvassāni pana gaṇetvā gaṇhanto theyyasaṃvāsako hoti. Sayāṃ sāmaṇerova sāmaṇerapaṭipāṭiyā kūṭavassāni gaṇetvā gaṇhanto theyyasaṃvāsako na hoti. Bhikkhu bhikkhupaṭipāṭiyā kūṭavassāni gaṇetvā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo.

139. **Titthiyapakkantakoti** titthiyesu pakkanto paviṭṭhoti titthiyapakkantako, sopi na pabbājetabbo. Tatrāyaṃ vinicchayo— upasampanno bhikkhu “titthiyo bhavissāmī”ti salīṅgeneva tesāṃ upassayaṃ gacchati, padavāre padavāre dukkaṭaṃ, tesāṃ liṅge ādinnaṃatte titthiyapakkantako hoti. Yopi sayameva “titthiyo bhavissan”ti kusacīrādīni nivāseti, titthiyapakkantako hotiyeva. Yo pana naggo nahāyanto attānaṃ oloketvā “sobhati me ājīvabhāvo, ājīvako bhavissan”ti kāsāyāni anādāya naggo

ājīvakānaṃ upassayaṃ gacchati, padavāre padavāre dukkaṭaṃ. Sace panassa antarāmagge hirottappaṃ uppajjati, dukkaṭāni desetvā muccati. Tesāṃ upassayaṃ gantvāpi tehi vā ovaḍito attanā vā “imesaṃ pabbajjā atidukkhā”ti disvā nivattantopi muccatiyeva. Sace pana “kiṃ tumhākaṃ pabbajjāya ukkaṭṭhan”ti pucchitvā “kesamassuluñcanādīni”ti vutto ekakesampi luñcāpeti, ukkuṭikappadhānādīni vā vattāni ādiyati, morapiñchādīni vā nivāseti, tesāṃ liṅgaṃ gaṇhāti, “ayaṃ pabbajjā seṭṭhā”ti seṭṭhabhāvaṃ vā upagacchati, na muccati, titthiyapakkantako hoti. Sace pana “sobhati nu kho me titthiyapabbajjā, nanu kho sobhatī”ti vīmaṃsanatthaṃ kusacīrādīni vā nivāseti, jaṭaṃ vā bandhati, khārikājaṃ vā ādiyati, yāva na sampaṭicchati laddhiṃ, tāva rakkhati¹, sampaṭicchitamatte titthiyapakkantako hoti. Acchinnacīvaro pana kusacīrādīni nivāseto rājabhayādīhi vā titthiyaliṅgaṃ gaṇhanto laddhiyā abhāvena neva titthiyapakkantako hoti. “Ayañca titthiyapakkantako nāma upasampannabhikkhunā kathito, tasmā sāmaṇero salīgena titthiyāyatanāṃ gatopi puna pabbajjañca upasampadañca labhatī”ti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Purimo pana theyyasaṃvāsako anupasampannena kathito, tasmā upasampanno kūṭavassaṃ gaṇentopi assamaṇo na hoti. Liṅge sa-ussāho pārājikaṃ āpajjitvā bhikkhuvassādīni gaṇhantopi theyyasaṃvāsako na hoti.

140. **Tiracchānagatoti** nāgo vā hotu supaṇṇamāṇavakādīnaṃ vā aññataro antamaso sakkāṃ devarājānaṃ upādāya yo koci amanussajātiyo, sabbova imasmiṃ atthe “tiracchānagato”ti veditabbo. So ca neva upasampādetabbo na pabbājetabbo, upasampannopi nāsetabbo.

141. **Mātughātakā**dīsu pana yena manussitthibhūtā janikā mātā sayampi manussajātikeneva satā sañcicca jīvitā voropitā, ayaṃ ānantariyena mātughātakakammena **mātughātako**. Etassa pabbajjā ca upasampadā ca paṭikkhittā. Yena pana manussitthibhūtāpi ajanikā posāvanikā mātā vā cūlamātā vā janikāpi vā na manussitthibhūtā

---

1. Yāva na sampaṭicchati, tāva naṃ laddhi rakkhati (Vi-Ṭṭha 3. 303 piṭṭhe.)

mātā ghātītā, tassa pabbajjā na vāritā, na ca ānantariko hoti. Yena sayam tīracchānabhūtena manussitthibhūtā mātā ghātītā, sopi ānantariko na hoti, tīracchānagatatā panassa pabbajjā paṭikkhittā. **Pitughātakepi** eseva nayo. Sacepi hi vesiyā putto hoti, “ayam me pitā”ti na jānāti, yassa sambhavana nibbatto, so ce anena ghātito, pitughātakotveva saṅkhyam gacchati, ānantariyañca phusati.

Arahantaghātakopi manussa-arahantavaseneva veditabbo.

Manussajātiyañhi antamaso apabbajitampi khīṇāsavam dāraṅgam vā dāriṅgam vā sañcicca jīvitā voropento arahantaghātakova hoti, ānantariyañca phusati, pabbajjā cassa vāritā. Amanussajātikam pana arahantam manussajātikam vā avasesam ariyapuggalam ghātetvā ānantariko na hoti, pabbajjāpissa na vāritā, kammam pana balavam hoti. Tīracchāno manussa-arahantampi ghātetvā ānantariko na hoti, kammam pana bhāriyanti ayamettha vinicchayo.

Yo pana Devadatto viya duṭṭhacittena vadhakacittena Tathāgatassa jīvamānakasarīre khuddakamakkhikāya pivanamattampi lohitaṃ uppādeti, ayam **lohituppādako** nāma. Etassa pabbajjā ca upasampadā ca vāritā. Yo pana rogavūpasamattam Jīvako viya satthena phāletvā pūtimamsalohitam haritvā phāsukam karoti, bahum so puññam pasavatīti.

Yo Devadatto viya sāsanaṃ uddhammaṃ ubbinayam katvā catunnam kammānaṃ aññataravasena saṅgham bhindati, ayam **saṅghabhedako** nāma. Etassa pabbajjā ca upasampadā ca vāritā.

Yo pana pakatattam bhikkhunim tiṇṇam maggānam aññatarasmim dūseti, ayam **bhikkhunīdūsako** nāma. Etassa pabbajjā ca upasampadā ca vāritā. Yo pana kāyasamsaggena silavināsam pāpeti, tassa pabbajjā ca upasampadā ca na vāritā. Balakkārena odātavatthavasanaṃ katvā anicchamānyeva dūsetopi bhikkhunīdūsakoyeva, balakkārena pana odātavatthavasanaṃ katvā icchamānam dūseto bhikkhunīdūsako na hoti. Kasmā? Yasmā gihibhāve sampāticchitamatteyeva sā abhikkhunī hoti. Sakim silavipannaṃ

pacchā dūseno sikkhamānasāmaṇerīsu ca vippaṭipajjanto neva bhikkhunīdūsako hoti, pabbajjampi upasampadampi labhati. Iti ime ekādasa abhabbapuggalā veditabbā.

142. **Ūnavīsativassassa** pana upasampadāyeva paṭikkhittā, na pabbajjā, tasmā paṭisandhiggaṇato paṭṭhāya paripuṇṇavīsativasso upasampādetabbo. Gabbhavīsopi hi paripuṇṇavīsativassotveva saṅkhyam̐ gacchati. Yathāha Bhagavā—

“Yam̐ bhikkhave mātukucchismim̐ paṭhamam̐ cittam̐ uppannam̐, paṭhamam̐ viññānam̐ pātubhūtam̐, tadupādāya sāvassa jāti. Anujānāmi bhikkhave gabbhavīsam̐ upasampādetun”ti¹.

Tattha² yo dvādasa māsē mātukucchismim̐ vasitvā mahāpavāraṇāya jāto, so tato paṭṭhāya yāva ekūnavīsatime vasse mahāpavāraṇā, tam̐ atikkamitvā pāṭipade upasampādetabbo. Etenupāyena hāyanavaḍḍhanam̐ veditabban̐. Porāṇakattherā pana ekūnavīsativassam̐ sāmaṇeram̐ nikkhamanīyapuṇṇamāsīm̐ atikkamma pāṭipadadivase upasampādentī. Kasmā? Ekasmim̐ vasse cha cātuddasika-uposathā honti, iti vīsatiyā vassesu cattāro māsā parihāyanti, rājāno tatiye tatiye vasse vassam̐ ukkaḍḍhanti, iti aṭṭhārasavassesu cha māsā vaḍḍhanti, tato uposathavasena parihīne cattāro māsē apanetvā dve māsā avasesā honti, te dve māsē gahetvā vīsati vassāni paripuṇṇāni hontīti nikkam̐khā hutvā nikkhamanīyapuṇṇamāsīm̐ atikkamma pāṭipade upasampādentī.

Ettha pana yo pavāretvā vīsativasso bhavissati, tam̐ sandhāya “ekūnavīsativassan”ti vuttam̐. Tasmā yo mātukucchismim̐ dvādasa māsē vasi, so ekavīsativasso hoti. Yo satta māsē vasi, so sattamāsādhikavīsativasso. Chamāsajāto pana na jīvati, ūnavīsativassam̐ pana “paripuṇṇavīsativasso”ti saññāya upasampādentassa anāpatti, puggalo pana anupasampannova hoti. Sace pana so dasavassaccayena aññam̐ upasampādeti, tañce muñcitvā gaṇo pūrati, sūpasampanno.

1. Vi 3. 129 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 136 piṭṭhe.

sopi ca yāva na jānāti, tāvassa neva saggantarāyo na mokkhantarāyo, ñatvā pana puna upasampajjitabbaṃ.

143. Iti imehi pabbajjādosehi virahitopi “na bhikkhave ananuññāto mātāpitūhi putto pabbājetabbo”¹ti vacanato mātāpitūhi ananuññāto na pabbājetabbo. Tattha² **mātāpitūhī**ti janake sandhāya vuttaṃ. Sace dvepi atthi, dvepi āpucchitabbā. Sace pitā mato hoti mātā vā, yo jīvati, so āpucchitabbo, pabbajitāpi āpucchitabbāva. Āpucchantena sayam vā gantvā āpucchitabbaṃ, añño vā pesetabbo. So eva vā pesetabbo “gaccha mātāpitāro āpucchitvā ehi”ti. Sace “anuññātomhī”ti vadati, saddahantena pabbājetabbo. Pitā sayam pabbajito puttampi pabbājetukāmo hoti, mātaram āpucchitvā pabbājetu. Mātā vā dhītarāṃ pabbājetukāmā pitarāṃ āpucchitvā pabbājetu. Pitā puttadārena anattiko palāyi, mātā “imam pabbājethā”ti puttaṃ bhikkhūnaṃ deti, “pitāssa kuhin”ti vutte “cittakeḷim kīlitum palāto”ti vadati, taṃ pabbājetum vaṭṭati. Mātā kenaci purisena saddhim palātā hoti, pitā pana “pabbājethā”ti vadati, etthāpi eseva nayo. Pitā vippavuttho hoti, mātā puttaṃ “pabbājethā”ti anujānāti, “pitāssa kuhin”ti vutte “kim tumhākaṃ pitarā, ahaṃ jānissāmī”ti vadati, pabbājetum vaṭṭatīti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ.

Mātāpitāro matā, dārako cūlamātādīnaṃ santike saṃvaddho, tasmim pabbājijamāne ñātakā kalaham vā karonti khiyyanti vā, tasmā vivādupacchedanatthaṃ āpucchitvā pabbājetabbo, anāpucchitvā pabbājentassa pana āpatti natthi. Daharakāle gahetvā posakā mātāpitāro nāma honti, tesupi eseva nayo. Putto attānaṃ nissāya jīvati, na mātāpitāro. Sacepi rājā hoti, āpucchitvā pabbājetabbo. Mātāpitūhi ananuññāto pabbajitvā puna vibbhamati, sacepi satakkhattum pabbajitvā vibbhamati, āgatāgatakāle punappunaṃ āpucchitvā pabbājetabbo. Sacepi evam vadanti “ayaṃ vibbhamitvā geham āgato, amhākaṃ kammaṃ na karoti, pabbajitvā tumhākaṃ vattaṃ na pūreti, natthi imassa

1. Vi 3. 116 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 292 piṭṭhādīsu.

āpucchanakiccaṃ, āgatāgataṃ naṃ pabbājeyyāthā”ti, evaṃ nissaṭṭhaṃ puna anāpucchāpi pabbājetuṃ vaṭṭati.

Yopi daharakāleyeva “ayaṃ tumhākaṃ dinno, yadā icchatha, tadā pabbājeyyāthā”ti evaṃ dinno hoti, sopi āgatāgato puna anāpucchitvāva pabbājetabbo. Yaṃ pana daharakāleyeva “imaṃ bhante pabbājeyyāthā”ti anujānitvā pacchā vuḍḍhippattakāle nānujānanti, ayaṃ na anāpucchā pabbājetabbo. Eko mātāpitūhi saddhiṃ bhaṇḍitvā “pabbājetha man”ti āgacchati, “āpucchitvā ehī”ti ca vutto “nāhaṃ gacchāmi, sace maṃ na pabbājetha, vihāraṃ vā jhāpemi, satthena vā tumhe paharāmi, tumhākaṃ nātakānaṃ vā upaṭṭhākānaṃ vā ārāmacchedanādīhi anatthaṃ uppādemī, rukkhā vā patitvā marāmi, coramajjhaṃ vā pavisāmi, desantaraṃ vā gacchāmi”ti vadati, taṃ tasseva¹ rakkhaṇatthāya pabbājetuṃ vaṭṭati. Sace pana mātāpitāro āgantvā “kasmā amhākaṃ puttaṃ pabbājayitthā”ti vadanti, tesāṃ tamatthaṃ ārocetvā “rakkhaṇatthāya naṃ pabbājayimha, paññāyatha tumhe puttenā”ti vattabbā. “Rukkhā patissāmi”ti abhiruhitvā pana hatthapāde muñcantāṃ pabbājetuṃ vaṭṭatiyeva.

Eko videsaṃ gantvā pabbajjāṃ yācati, āpucchitvā ce gato, pabbājetabbo. No ce, daharabhikkhuṃ pesetvā āpucchāpetvā pabbājetabbo. Atidūrañce hoti, pabbājetvāpi bhikkhūhi saddhiṃ pesetvā dassetuṃ vaṭṭati. **Kurundiyaṃ** pana vuttāṃ “sace dūraṃ hoti, maggo ca mahākantāro, ‘gantvā āpucchissāmi’ti pabbājetuṃ vaṭṭati”ti. Sace pana mātāpitūnaṃ bahū puttā honti, evaṃ ca vadanti “bhante etesaṃ dāraṅkaṃ yaṃ icchatha, taṃ pabbājeyyāthā”ti, dāraṅkaṃ vīmamsitvā yaṃ icchati, so pabbājetabbo. Sacepi sakalena kulena vā gāmena vā anuññāto hoti “bhante imasmim kule vā gāme vā yaṃ icchatha, taṃ pabbājeyyāthā”ti, yaṃ icchati, so pabbājetabboti.

144. Evaṃ² pabbajjādosavirahitaṃ mātāpitūhi anuññātaṃ pabbājentenapi ca sace acchinnakeso hoti, ekasīmāyañca aññepi

1. Jīvasseva (Vi-Ṭṭha 3. 293 piṭṭhe)

2. Vi-Ṭṭha 3. 248 piṭṭhe.

bhikkhū atthi, kesacchedanattāya bhaṇḍukammaṃ āpucchitabbaṃ. Tatrāyaṃ āpucchanaividhi¹—sīmāpariyāpanne bhikkhū sannipātetvā pabbajjāpekkhaṃ tattha netvā “saṅghaṃ bhante imassa dāra-kassa bhaṇḍukammaṃ āpucchāmi”ti tikkhattuṃ vā dvikkhattuṃ vā sakiṃ vā vattabbaṃ. Ettha ca “imassa dāra-kassa bhaṇḍukammaṃ āpucchāmi”tipi “imassa samaṇakaraṇaṃ āpucchāmi”tipi “ayaṃ samaṇo hotukāmo”tipi “ayaṃ pabbajitukāmo”tipi vattuṃ vaṭṭatiyeva. Sace sabhāgaṭṭhānaṃ hoti, dasa vā vīsati vā tiṃsaṃ vā bhikkhū vasantīti paricchedo paññāyati, tesam̐ ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā gantvāpi purimanayeneva āpucchitabbaṃ. Pabbajjāpekkhaṃ vināva daharabhikkhū vā sāmaṇere vā pesetvāpi “eko bhante pabbajjāpekkho atthi, tassa bhaṇḍukammaṃ āpucchāmi”ti-ādinaṃ nayena āpucchāpetuṃ vaṭṭati. Sace keci bhikkhū senāsaṇaṃ vā gumbādīni vā pavisitvā niddāyanti vā samaṇadhammaṃ vā karonti, āpucchakā ca pariyesantāpi adisvā “sabbe āpucchitā amhehi”ti saññino honti, pabbajjā nāma lahukakammaṃ, tasmā pabbajito supabbajito, pabbājentassapi anāpatti.

Sace pana vihāro mahā hoti anekabhikkhusahassāvāso, sabbe bhikkhū sannipāṭāpetumpi dukkaraṃ, pageva paṭipāṭiyā āpucchituṃ, khaṇḍasīmāya vā ṭhatvā nadīsamuddādīni vā gantvā pabbājetabbo. Yo pana navamuṇḍo vā hoti vibbhantako vā nigaṇṭhādīsu aññataro vā dvaṅgulakeso vā ūnadvaṅgulakeso vā, tassa kesacchedanakiccaṃ natthi, tasmā bhaṇḍukammaṃ anāpucchitvāpi tādisaṃ pabbājetuṃ vaṭṭati. Dvaṅgulātiritakeso pana yo hoti antamaso ekasikhāmattadharopi, so bhaṇḍukammaṃ āpucchitvāva pabbājetabbo.

145. Evaṃ āpucchitvā pabbājentena ca paripuṇṇapattacīvarova pabbājetabbo. Sace tassa natthi, yācītakenapi pattacīvarena pabbājetuṃ vaṭṭati, sabhāgaṭṭhāne viśāsena gahetvāpi pabbājetuṃ vaṭṭati. Sace² pana apakkam̐ pattam̐ cīvarūpagāni ca vatthāni gahetvā āgato hoti, yāva patto paccati, cīvarāni ca karīyanti, tāva vihāre vasantassa anāmaṭṭhapinḍapātāṃ dātuṃ vaṭṭati, thālakesu bhujjituṃ vaṭṭati. Purebhattam̐

1. Vi-Ṭṭha 3. 284 piṭṭhādīsu.

2. Vi-Ṭṭha 3. 307 piṭṭhādīsu.

sāmaṇerabhāgasamako āmisabhāgo dātuṃ vaṭṭati, senāsanaggāho pana salākabhatta-uddesabhattanimantanādīni ca na vaṭṭanti. Pacchābhattampi sāmaṇerabhāgasamo telataṇḍulamadhuphāṇitādibhesajjabhāgo vaṭṭati. Sace gilāno hoti, bhesajjamassa kātuṃ vaṭṭati, sāmaṇerassa viya sabbaṃ paṭijjaganakammaṃ. Upasampadāpekkhaṃ pana yācitakena pattacīvarena upasampādetuṃ na vaṭṭati. “Na bhikkhave yācitakena pattacīvarena upasampādetabbo, yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti¹ vuttaṃ. Tasmā so paripuṇṇapattacīvaroyeva upasampādetabbo. Sace tassa natthi, ācariyupajjhāyā cassa dātukāmā honti, aññe vā bhikkhū nirapekkhehi nissajjitvā adhiṭṭhānupagaṃ pattacīvaraṃ dātabbaṃ. Yācitakena pana pattena vā cīvarena vā upasampādentasseva āpatti hoti, kammaṃ pana na kuppati.

146. Paripuṇṇapattacīvaraṃ pabbājentenapi sace okāso hoti, sayam pabbājetabbo. Sace uddesaparipucchādīhi byāvaṭo hoti, okāsaṃ na labhati, eko daharabhikkhu vattabbo “etaṃ pabbājehī”ti. Avuttopi ce daharabhikkhu upajjhāyaṃ uddissa pabbājeti, vaṭṭati. Sace daharabhikkhu natthi, sāmaṇeropi vattabbo “etaṃ khaṇḍasīmaṃ netvā pabbājetvā kāsāyāni acchādetvā ehī”ti. Saraṇāni pana sayam dātabbāni. Evaṃ bhikkhunāva pabbājito hoti. Purisañhi bhikkhuto añño pabbājetuṃ na labhati, mātugāmaṃ bhikkhunīto añño, sāmaṇero pana sāmaṇerī³ vā āṇattiyā kāsāyāni dātuṃ labhanti, kesoropanaṃ yena kenaci kataṃ sukataṃ.

Sace pana bhabbarūpo hoti sahetuko ñāto yasassī kulaputto, okāsaṃ katvāpi sayameva pabbājetabbo, “mattikāmuṭṭhiṃ gahetvā nahāyitvā āgacchāhī”ti ca na pana vissajjetabbo. Pabbājitukāmānañhi paṭhamaṃ balava-ussāho hoti, pacchā pana kāsāyāni ca kesaharaṇasatthakañca disvā utrasanti, ettoyeva palāyanti, tasmā sayameva nahānatitthaṃ netvā sace nātidaharo, “nahāhī”ti vattabbo, kesā panassa sayameva mattikaṃ gahetvā

---

1. Vi. 3 126 piṭṭhe. 2. Vi-Ṭṭha 3. 248 piṭṭhādīsu. 3. Sāmaṇeraṃ pana sāmaṇerā (Sī)

dhovitabbā. Daharakumārako pana sayam udakam otarivā gomayamattikāhi ghamṣitvā nahāpetabbo. Sacepissa kacchu vā piḷakā vā honti, yathā mātā puttam na jigucchati, evamevaṃ ajjigucchantena sādhuḷakam hatthapādato ca sīsato ca paṭṭhāya ghamṣitvā ghamṣitvā nahāpetabbo. Kasmā? Ettakena hi upakārena kulaputtā ācariyupajjhāyesu ca sāsane ca balavasinehā tibbagāravā anivattidhammā honti, uppannam anabhiratim vinodetvā therabhāvaṃ pāpuṇanti, kataññukatavedino honti.

Evam nahāpanakāle pana kesamassum oropanakāle vā “tvaṃ ñāto yasassī, idāni mayam taṃ nissāya paccayehi na kilamissāmā”ti na vattabbo, aññāpi aniyyānikakathā na vattabbā, atha khvassa “āvuso suṭṭhu upadhārehi, satim upaṭṭhāpehī”ti vatvā tacapañcakakammaṭṭhānam ācikkhitabbam. Ācikkhantena ca vaṇṇasaṅghānagandhāsavāsena asucijegucchapaṭikkūlabhāvaṃ nijjīvanissattabhāvaṃ vā pākātam karontena ācikkhitabbam. Sace hi so pubbe madditasankhāro hoti bhāvitabhāvano kaṅṭakavedhāpekkho viya paripakkagaṇḍo sūriyuggamanāpekkham viya ca pariṇatapadumam, athassa āraddhamatte kammaṭṭhānam manasikāre indāsani viya pabbate kilesapabbate cuṇṇayamānaṃyeva ñāṇam pavattati, khuraggeyeva arahattam pāpuṇāti. Ye hi keci khuragge arahattam paṭṭā, sabbe te evarūpaṃ savanam labhitvā kalyāṇamittena ācariyena dinnanayam nissāya, no anissāya. Tasmāssa āditova evarūpī kathā kathetabbāti.

Kesesu pana oropitesu haliddicuṇṇena vā gandhacuṇṇena vā sīsāñca sarīrañca ubbaṭṭetvā gihigandham apanetvā kāsāyāni tikkhattum vā dvikkhattum vā sakim vā paṭiggāhāpetabbo.¹ Athāpissa hatthe adatvā ācariyo vā upajjhāyo vā sayameva acchādeti, vaṭṭati. Sace aññam daharam vā sāmaṇeram vā upāsakam vā āṇāpeti “āvuso etāni kāsāyāni gahetvā etam acchādehī”ti, taññeva vā āṇāpeti “etāni gahetvā acchādehī”ti, sabbam taṃ vaṭṭati, sabbam tena bhikkhunāva dinnam hoti. Yam pana nivāsanaṃ vā

---

1. Paṭiggāhāpetabbāni (Ka)

pārupanam̐ vā anāṇattiyā nivāseti vā pārupati vā, tam̐ apantvā puna dātabbam̐. Bhikkhunā hi sahatthena vā āṇattiyā vā dinnameva kāsāyam̐ vaṭṭati, adinnam̐ na vaṭṭati. Sacepi tasseva santakam̐ hoti, ko pana vādo upajjhāyamūlake.

147. Evaṃ pana dinnāni kāsāyāni acchādāpetvā ekaṃsam̐ uttarāsaṅgam̐ kārapetvā ye tattha sannipatitā bhikkhū, tesam̐ pāde vandāpetvā atha saraṇagahaṇattham̐ ukkuṭikam̐ nisīdāpetvā añjalim̐ paggaṇhāpetvā “evaṃ vadehī”ti vattabbo, “yamaham̐ vadāmi, tam̐ vadehī”ti vattabbo. Athassa upajjhāyena vā ācariyena vā “Buddham̐ saraṇam̐ gacchāmi”ti-ādinā nayena saraṇāni dātabbāni yathāvuttapaṭipāṭiyāva, na uppaṭipāṭiyā. Sace hi ekapadampi ekakkharampi uppaṭipāṭiyā deti, Buddham̐ saraṇam̐yeva vā tikkhattum̐ datvā puna itarasu ekekam̐ tikkhattum̐ deti, adinnāni honti saraṇāni.

Imañca pana saraṇagamanupasampadam̐ paṭikkhipitvā anuññāta-upasampadā ekatosuddhiyā vaṭṭati, sāmaṇerapabbajjā pana ubhatosuddhiyāva vaṭṭati, no ekatosuddhiyā. Tasmā upasampadāya sace ācariyo ñattidosañceva kammavācādosañca vajjetvā kammam̐ karoti, sukataṃ hoti. Pabbajjāya pana imāni tīṇi saraṇāni bu-kāra dha-kārādīnam̐ byañjanānam̐ ṭhānakaraṇasampadam̐ ahāpentena ācariyenapi antevāsikenapi vattabbāni. Sace ācariyo vattum̐ sakkoti, antevāsiko na sakkoti, antevāsiko vā sakkoti, ācariyo na sakkoti, ubhopi vā na sakkoti, na vaṭṭati. Sace pana ubhopi sakkoti, vaṭṭati. Imāni ca pana dadamānena “Buddham̐ saraṇam̐ gacchāmi”ti evam̐ ekasambandhāni anunāsikantāni vā katvā dātabbāni, Buddham̐ saraṇam̐ gacchāmi”ti evam̐ vicchinditvā makārantāni vā katvā dātabbāni. **Andhakaṭṭhakathāyam̐** “nāmam̐ sāvetvā ‘aham̐ bhante Buddharakkhito yāvajjivam̐ Buddham̐ saraṇam̐ gacchāmi”ti vuttam̐, tam̐ ekaṭṭhakathāyampi natthi, Pāḷiyampi na vuttam̐, tesam̐ rucimattameva, tasmā na gahetabbam̐. Na hi tathā avadantassa saraṇam̐ kuppati. Ettāvataṃ ca sāmaṇerabhūmiyam̐ patiṭṭhito hoti.

148. Sace panesa gatimā hoti paṇḍitajātiko, athassa tasmim̐yeva ṭhāne sikkhāpadāni uddisitabbāni. Katham̐? Yathā Bhagavatā uddiṭṭhāni. Vuttañhetam̐—

“Anujānāmi bhikkhave sāmaṇeraṇaṃ dasa sikkhāpadāni, tesu ca sāmaṇerehi sikkhituṃ. Pāṇātipātā veramaṇi, adinnādānā veramaṇi, abrahmacariyā veramaṇi, musāvādā veramaṇi, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇi, vikālabhojanā veramaṇi, nacca gītavādita visūkadassanā veramaṇi, mālāgandha vilepana dhāraṇa maṇḍana vibhūsanāṭṭhānā veramaṇi, uccāsayanamahāsayanā veramaṇi, jātārūparajatapaṭiggahaṇā veramaṇi”¹.

Andhakaṭṭhakathāyaṃ pana “aham bhante itthannāmo yāvajīvaṃ pāṇātipātā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi”²ti evaṃ saraṇadānaṃ viya sikkhāpadadānampi vuttaṃ, taṃ neva Pāḷiyaṃ, na Aṭṭhakathāsu atthi, tasmā yathāpāḷiyāva uddisitabbāni. Pabbajjā hi saraṇagamaneheva siddhā, sikkhāpadāni pana kevalaṃ sikkhāpadapūraṇatthaṃ jānitabbāni, tasmā Pāḷiyā āgatanayeneva uggahetuṃ asakkontassa yāya kāyaci bhāsāya atthavasenapi ācikkhituṃ vaṭṭati. Yāva pana attanā sikkhitabbasikkhāpadāni na jānāti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṭṭhānanisajjādīsu pānabhojanādividhimhi ca na kusalo hoti, tāva bhojanasālaṃ vā salākabhājanāṭṭhānaṃ vā aññaṃ vā tathārūpaṭṭhānaṃ na pesetabbo, santikāvacaroyeva kātabbo, bāladārako viya paṭipajjitabbo, sabbamassa kappiyākappiyaṃ ācikkhitabbaṃ, nivāsanapārūpanādīsu abhisamācārikesu vinetabbo. Tenapi—

“Anujānāmi bhikkhave dasahaṅgehi samannāgataṃ sāmaṇeraṃ nāsetuṃ. Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, majjapāyī hoti, Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchādiṭṭhiko hoti, bhikkhunīdūsako hoti”²—

Evaṃ vuttāni dasa nāsanaṅgāni ārakā parivajjetvā ābhisamācārikaṃ paripūrentena dasavidhe sīle sādhukaṃ sikkhitabbaṃ.

1. Vi 3. 117 piṭṭhe.

2. Vi 3. 119 piṭṭhe.

149. Yo pana¹ pāṇātipātādīsu dasasu nāsanaṅgesu ekampi kammaṃ karoti, so liṅganāsanāya nāsetabbo. Tīsu hi nāsanaṅsu liṅganāsanāyeva idhādhippetā. Yathā ca bhikkhūnaṃ pāṇātipātādīsu tā tā āpattiyo honti, na tathā sāmaṇerānaṃ. Sāmaṇero hi kunthakipillikampi māretvā maṅgulaṇḍakampi² bhinditvā nāsetabbataṃyeva pāpuṇāti, tāvadevassa saraṇagamanāni ca upajjhāyaggahaṇaṅca senāsanaggāho ca paṭippassambhanti, saṅghalābhaṃ na labhati, liṅgamattameva ekaṃ avasiṭṭhaṃ hoti. So sace ākiṇṇadosova hoti, āyatim saṃvare na tiṭṭhati, nikkadḍhitabbo. Atha sahasā virajjhivā “duṭṭhu mayā katan”ti puna saṃvare ṭhātukāmo hoti, liṅganāsanakiccaṃ natthi, yathānivatthapārutasseva saraṇāni dātabbāni, upajjhāyo dātabbo. Sikkhāpadāni pana saraṇagamaneneva ijjhanti. Sāmaṇerānaṃhi saraṇagamaṇaṃ bhikkhūnaṃ upasampadakkammavācāsadisāṃ, tasmā bhikkhūnaṃ viya catupārisuddhisīlaṃ imināpi dasa sīlāni samādinnāneva honti, evaṃ santepi dalhīkaraṇatthaṃ āyatim saṃvare paṭiṭṭhāpanatthaṃ puna dātabbāni. Sace purimikāya puna saraṇāni gahitāni, pacchimikāya vassāvāsikaṃ lacchati. Sace pacchimikāya gahitāni, saṅghena apaloketvā lābho dātabbo. Adinnādāne tiṇasalākamattenapi vatthunā, abrahmacariye tīsu maggesu yattha katthaci vippaṭipattiyā, musāvāde hasādhippāyatāyapi musā bhaṇite assamaṇo hoti, nāsetabbataṃ āpajjati, majjapāne pana bhikkhuno ajānitvāpi bījato paṭṭhāya majjāṃ pivantassa pācittiyāṃ. Sāmaṇero jānitvā pivantova sīlabhedāṃ āpajjati, na ajānitvā. Yāni panassa itarāni pañca sikkhāpadāni, etesu bhinnesu na nāsetabbo, daṇḍakammaṃ kātabbāṃ. Sikkhāpade pana puna dinnepi adinnepi vaṭṭati, daṇḍakammaṃ pana piḷetvā āyatim saṃvare ṭhapanatthāya dātabbameva.

Avañṇabhāsane pana “Arahaṃ Sammāsambuddho”ti-ādīnaṃ paṭipakkhavasena Buddhassa vā “Svākkhāto”ti-ādīnaṃ paṭipakkhavasena dhammassa vā “Suppaṭipanno”ti-ādīnaṃ paṭipakkhavasena saṅghassa vā avañṇaṃ bhāsanto ratanattayaṃ nindanto garahanto ācariyupajjhāyādīhi “mā evaṃ avacā”ti avañṇabhāsane ādīnavāṃ dassetvā nivāretabbo. “Sace yāvattiyāṃ

1. Vi-Ṭṭha 3. 295 piṭṭhādīsu.

2. Maṅkuṇaṇḍakampi (Sī)

vuccamāno na oramati, kaṅṭakanāsanāya nāsetabbo”ti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana “sace evaṃ vuccamāno taṃ laddhiṃ nissajjati, daṇḍakammaṃ kāretvā accayaṃ desāpetabbo. Sace na nissajjati, tatheva ādāya paggayha tiṭṭhati, liṅganāsanāya nāsetabbo”ti vuttaṃ, taṃ yuttaṃ. Ayameva hi nāsanā idhādhippetāti. Micchādiṭṭhikepi eseva nayo. Sassatucchedānañhi aññataradiṭṭhiko sace ācariyādīhi ovadiyamāno nissajjati, daṇḍakammaṃ kāretvā accayaṃ desāpetabbo, apaṇissajjantova nāsetabbo. Bhikkhunīdusako cettha kāmāṃ abrahmacāriggahaṇena gahitova, abrahmacāriṃ pana āyatīṃ saṃvare ṭhātukāmaṃ saraṇāni datvā upasampādetuṃ vaṭṭati. Bhikkhunīdusako āyatīṃ saṃvare ṭhātukāmopi pabbajjampi na labhati, pageva upasampadanti etamatthaṃ dassetuṃ “bhikkhunīdusako”ti idaṃ visuṃ dasamaṃ aṅgaṃ vuttanti veditabbaṃ.

150. “Anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatassa sāmaṇerassa daṇḍakammaṃ kātuṃ. Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anathāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati, paribhāsati, bhikkhū bhikkhūhi bhedetī”ti¹ “vacanato pana imāni pañca aṅgāni, sikkhāpadesu ca pacchimāni vikālabhojanādīni pañcāti dasa daṇḍakammavattḥūni. Kim panettha daṇḍakammaṃ kattabbanti? “Anujānāmi bhikkhave yattha vā vasati, yattha vā paṭikkamati, tattha āvaraṇaṃ kātuṃ”ti² vacanato yattha³ vasati vā pavisati vā, tattha āvaraṇaṃ kātabbaṃ “mā idha pavisā”ti. Ubhayenapi attano pariveṇaṅca vassaggena pattasenāsanaṅca vuttaṃ. Tasmā na sabbo saṃghārāmo āvaraṇaṃ kātabbo, karonto ca dukkaṭaṃ āpajjati “na bhikkhave sabbo saṃghārāmo āvaraṇaṃ kātabbo, yo kareyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vuttattā. Na ca mukhadvāriko āhāro āvaraṇaṃ kātabbo, karonto ca dukkaṭaṃ āpajjati “na bhikkhave mukhadvāriko āhāro āvaraṇaṃ kātabbo, yo kareyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vuttattā. Tasmā “ajja mā khāda mā bhujjā”ti vadatopi “āhārampi nivāressāmī”ti pattacīvaraṃ anto nikkhipatopi sabbapayogesu dukkaṭaṃ. Anācārassa pana dubbacasāmaṇerassa daṇḍakammaṃ katvā yāguṃ vā bhattaṃ vā pattacīvaraṃ vā dassetvā

1. Vi 3. 117 piṭṭhe.

2. Vi 3. 118 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 294 piṭṭhādīsu.

“ettake nāma daṇḍakamme āhaṭṭe idaṃ lacchasi”ti vattum vaṭṭati. Bhagavatā hi āvaraṇameva daṇḍakammaṃ vuttaṃ. Dhammasaṅgāhakattherehi pana “aparādhānurūpaṃ udakadāruvālikādīnaṃ āharāpanampi kātabban”ti vuttaṃ, tasmā tampi kātabba, tañca kho “oramissati viramissati”ti anukampāya, na “nississati vibbhamissati”ti-ādinayappavattena pāpajjhāsāyena. “Daṇḍakammaṃ karomī”ti ca uṇhapāsāṇe vā nipajjāpetum pāsāṇiṭṭhakādīni vā sīse nikkhipāpetum udakaṃ vā pavesetum na vaṭṭati.

Upajjhāyaṃ anāpucchāpi daṇḍakammaṃ na kāretabbaṃ “na bhikkhave upajjhāyaṃ anāpucchā āvaraṇaṃ kātabbaṃ, yo kareyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato. Ettha pana “tumahākaṃ sāmaṇerassa ayaṃ nāma aparādhō, daṇḍakammamassa karoṭhā”ti tikkhattum vutte sace so upajjhāyo daṇḍakammaṃ na karoti, sayam kātum vaṭṭati. Sacepi ādito upajjhāyo vadati “mayham sāmaṇerānaṃ dose sati tumhe daṇḍakammaṃ karoṭhā”ti, kātum vaṭṭatiyeva. Yathā ca sāmaṇerānaṃ, evaṃ saddhivihārikantevāsikānampi daṇḍakammaṃ kātum vaṭṭati, aññesaṃ pana parisā na apalāletabbā, apalāleto dukkaṭaṃ āpajjati “na bhikkhave aññassa parisā apalāletabbā, yo apalāleyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato. Tasmā “tumahākaṃ pattaṃ dema, cīvaraṃ demā”ti attano upaṭṭhānakaraṇatthaṃ saṅgaṇhitvā sāmaṇerā vā hontu upasampannā vā, antamaso dussīlabhikkhussapi parassa parisabhūte bhinditvā gaṇhitum na vaṭṭati, ādīnavam pana vattum vaṭṭati “tayā nahāyitum āgatenā gūthamakkhanaṃ viya kataṃ dussīlaṃ nissāya viharantenā”ti. Sace so sayameva jānitvā upajjham vā nissayaṃ vā yācati, dātum vaṭṭati.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Pabbajjāvinicchayakathā samattā.

1. Vi 3. 118 piṭṭhe.

2. Vi 3. 119 piṭṭhe.

23. Nissayavinicchayakathā

151. **Nissayoti** ettha pana ayaṃ nissayo nāma kena dātabbo, kena na dātabbo, kassa dātabbo, kassa na dātabbo, katham̐ gahito hoti, katham̐ paṭippassambhati, nissāya kena vasitabbam̐, kena ca na vasitabbanti? Tattha **kena dātabbo, kena na dātabboti** ettha tāva “anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā upasampādetum̐, nissayam̐ dātun̐”¹ ca vacanato yo byatto hoti paṭibalo upasampādāya dasavasso vā atirekadasavasso vā, tena dātabbo, itarena na dātabbo. Sace deti, dukkaṭam̐ āpajjati.

Ettha² ca “byatto”^{ti} iminā parisupaṭṭhāpakabahussuto veditabbo. Parisupaṭṭhāpakena hi sabbantimena paricchena parisam̐ abhivinaye vinetum̐ dve Vibhaṅgā paguṇā vācuggatā kātabbā, asakkontena tīhi janchi saddhim̐ parivattanakkhamā kātabbā, kammākammañca Khandhakavattañca uggahetabbam̐, parisāya pana abhidhamme vinayanattham̐ sace Majjhimabhāṇako hoti, Mūlapaṇṇāsako uggahetabbo, Dīghabhāṇakena Mahāvaggo, Saṃyuttabhāṇakena heṭṭhimā vā tayo vaggā Mahāvaggo vā, Aṅguttarabhāṇakena heṭṭhā vā upari vā upaḍḍhanikāyo uggahetabbbo, asakkontena Tikanipātato paṭṭhāya uggahetumpi vaṭṭati. **Mahāpaccariyam̐** pana “ekam̐ gaṇhantena Catukkanipātam̐ vā Pañcakanipātam̐ vā uggahetum̐ vaṭṭatī”^{ti} vuttam̐. Jātakabhāṇakena Sāṭṭhakatham̐ Jātakam̐ uggahetabbam̐, tato oram̐ na vaṭṭati. “Dhammapadampi saha vatthunā uggahetum̐ vaṭṭatī”^{ti} **Mahāpaccariyam̐** vuttam̐. Tato tato samuccayam̐ katvā Mūlapaṇṇāsakamattam̐ vaṭṭati, “na vaṭṭatī”^{ti} **Kurundaṭṭhakathāyam̐** paṭikkhittam̐, itarāsu vicāraṇāyeva natthi. Abhidhamme kiñci gahetabbanti na vuttam̐. Yassa pana Sāṭṭhakathampi Vinayapiṭakam̐ Abhidhammapiṭakañca paguṇam̐, suttante ca vuttappakāro gantho natthi, parisam̐ upaṭṭhāpetum̐ na labhati. Yena pana suttantato ca vinayato ca vuttappamāṇo gantho uggahito, ayaṃ parisupaṭṭhāko bahussutova hoti, disāpāmokkho yenakāmaṅgamo parisam̐ upaṭṭhāpetum̐ labhati, ayaṃ imasmim̐ atthe “byatto”^{ti} adhippeto.

1. Vi 3. 75, 89 piṭṭhesu.

2. Vi-Ṭṭha 3. 55 piṭṭhe.

Yo pana antevāsino vā saddhivihārikassa vā gilānassa sakkoti
upaṭṭhānādīni kātuṃ, yaṃ idha “paṭibalo”ti adhippeto. Yaṃ pana vuttam—

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na
upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.
Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena
samādhikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena paññākkhandhena
samannāgato hoti, na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti,
na asekkhena vimuttiñāḍadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi
kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na
upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na
upasampādetabbaṃ, na nissāyo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.
Attanā na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na param
asekkhe sīlakkhandhe samādapetā. Attanā na asekkhena
samādhikkhandhena samannāgato hoti, na param asekkhe
samādhikkhandhe samādapetā. Attanā na asekkhena paññākkhandhena
samannāgato hoti, na param asekkhe paññākkhandhe samādapetā.
Attanā na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na param
asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā. Attanā na asekkhena
vimuttiñāḍadassanakkhandhena samannāgato hoti, na param asekkhe
vimuttiñāḍadassanakkhandhe samādapetā. Imehi kho bhikkhave
pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na
nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na
upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.
Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti.
Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na

upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsīm vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ¹, āpattiṃ na jānāti, āpattiyā vuṭṭhānaṃ na jānāti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissāyo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsīm vā saddhivihāriṃ vā ābhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacariyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetūṃ. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero

---

1. Vinodetuṃ vā vinodāpetuṃ vā (Sī)

upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnadasavasso hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo”ti-ādi¹. Tampi—

“Anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā upasampādetuṃ, nissayaṃ dātun”ti² ca evaṃ saṅkhepato vuttasseva upajjhāyācariyalakkhaṇassa vitthāradassanattamaṃ vuttaṃ.

Tattha³ kiñci ayuttavasena paṭikkhittaṃ, kiñci āpatti-āṅgavasena. Tathā hi “na asekkhena sīlakkhandhenā”ti ca “attanā na asekkhenā”ti ca “assaddho”ti ca ādisu tīsu pañcakesu ayuttavasena paṭikkhepo kato, na āpatti-āṅgavasena. Yo hi asekkhehi sīlakkhandhādīhi asamannāgato pare ca tattha samādapetuṃ asakko assaddhiyādidosayuttova hutvā parisāṃ pariharati, tassa parisā sīlādīhi parihāyatiyeva na vaḍḍhati, tasmā “tena na upasampādetabban”ti-ādi ayuttavasena vuttaṃ, na āpatti-āṅgavasena. Na hi khīṇāsavasseva upajjhācariyabhāvo Bhagavatā anuññāto, yadi tasseva anuññāto abhavissa, “sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hoti”ti-ādiṃ na vadeyya, yasmā pana khīṇāsavassa parisā sīlādīhi na parihāyati, tasmā “pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabban”ti-ādi vuttaṃ.

1. Vi 3. 90 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 75; 89 piṭṭhesu.

3. Vi-Ṭṭha 3. 271 piṭṭhādīsu.

Adhisīle sīlavipannoti-ādīsu pārājikañca saṁghādisesañca āpanno adhisīle sīlavipanno nāma. Itare pañcāpattikkhandhe āpanno **ajjhācāre ācāravipanno** nāma. Sammādiṭṭhiṁ pahāya antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato **atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno** nāma. Yattakaṁ sutaraṁ parisaraṁ pariharantassa icchitabbaṁ, tena virahitattā **appassuto**. Yaṁ tena jānitabbaṁ āpattādi, tassa ajānanato **duppañño**. Imasmiṁ pañcake purimāni tīṇi padāni ayuttavasena vuttāni, pacchimāni dve āpatti-aṅgavasena.

Āpattiṁ na jānātīti “idaṁ nāma mayā katan”ti vutte “imaṁ nāma āpattiṁ ayaṁ āpanno”ti na jānāti. **Vuṭṭhānaṁ na jānātīti** “vuṭṭhānagāminito vā desanāgāminito vā āpattito evaṁ nāma vuṭṭhānaṁ hotī”ti na jānāti. Imasmiṁ hi pañcake purimāni dve padāni ayuttavasena vuttāni, pacchimāni tīṇi āpatti-aṅgavasena.

Ābhisamācārikāya sikkhāyāti Khandhakavatte vinetuṁ na paṭibalo hotīti attho. **Ādibrahmacariyakāyāti** sekkhapaṇṇattiyaraṁ vinetuṁ na paṭibaloti attho. **Abhidhammeti** nāmarūpaparicchede vinetuṁ na paṭibaloti attho. **Abhivinayeti** sakale Vinayapiṭake vinetuṁ na paṭibaloti attho. **Vinetuṁ na paṭibaloti** ca sabbattha sikkhāpetuṁ na sakkotīti attho. **Dhammato vivecetunti** dhammena kāraṇena vissajjāpetuṁ. Imasmiṁ pañcake sabbapadesu āpatti.

“Āpattiṁ na jānātīti”ti-ādipañcakasmiṁ **vitthārenāti** Ubhatovibhaṅgena saddhiṁ. **Na svāgatānīti** na suṭṭhu āgatāni. **Suvibhattānīti** suṭṭhu vibhattāni padapaccābhaṭṭhasaṅkaradosarahitāni. **Suppavattīnīti** paguṇāni vācuggatāni suvnicchitāni. **Suttasoti** Khandhakaparivārato āharitabbasuttavasena suṭṭhu vinicchitāni. **Anubyañjanasoti** akkharapadapāripūriyā ca suvnicchitāni akhaṇḍāni aviparītakkarāni. Etena Aṭṭhakathā dīpitā. Aṭṭhakathāto hi esa vinicchayo hotīti. Imasmiṁ pañcakehi sabbapadesu āpatti. Ūnadasavassapariyosānapañcakepi eseva nayo. Iti ādito tayo pañcakā, catutthe tīṇi padāni, pañcame dve padānīti sabbepi cattāro pañcakā ayuttavasena vuttā, catutthe pañcake

dve padāni, pañcame tīṇi, chaṭṭhasattamaṭṭhamā tayo pañcakāti sabbepi cattāro pañcakā āpatti-aṅgavasena vuttā.

Sukkapakkhe pana vuttavipariyāyena “pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti”¹ti-ādinā aṭṭha pañcakā āgatāyeva. Tattha sabbattheva anāpatti.

152. **Kassa dātabbo, kassa na dātabboti** ettha pana yo lajjī hoti, tassa dātabbo. Itarassa na dātabbo “na bhikkhave alajjīnaṃ nissayo dātabbo, yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā”²ti² vacanato. Nissāya vasantenapi alajjī nissāya na vasitabbaṃ. Vuttañhetam “na bhikkhave alajjīnaṃ nissāya vatthabbaṃ, yo vaseyya, āpatti dukkaṭassā”²ti². Ettha³ ca **alajjīnanti** upayogatthe sāmivacanam, alajjipuggale nissāya na vasitabbanti vuttam hoti. Tasmā navam ṭhānam gatena “ehi bhikkhu, nissayam gaṇhāhī”³ti vuccamānenapi catūhapañcāham nissayadāyakassa lajjibhāvam upaparikkhitvā nissayo gahetabbo. “Anujānāmi bhikkhave catūhapañcāham āgametuṃ yāva bhikkhusabhāgataṃ jānāmi”³ti hi² vuttam. Sace “thero lajjī”³ti bhikkhūnam santike sutvā āgatadivaseyeva gahetukāmo hoti, thero pana “āgamehi tāva, vasanto jānissasi”³ti katipāham ācāram upaparikkhitvā nissayam deti, vaṭṭati, pakatiyā nissayagahaṇaṭṭhānam gatena pana tadaheva gahetabbo, ekadivasampi parihāro natthi. Sace paṭhamayāme ācariyassa okāso natthi, okāsam alabhanto “paccūsasamaye gahessāmi”³ti sayati, aruṇam uggatampi na jānāti, anāpatti. Sace pana “gaṇhissāmi”³ti ābhogam akatvā sayati, aruṇuggamane, dukkaṭam. Agatapubbam ṭhānam gatena dve tīṇi divasāni vasitvā gantukāmena anissitena vasitabbaṃ. “Sattāham vasissāmi”³ti ālayam karontena pana nissayo gahetabbo. Sace thero “kim sattāham vasantassa nissayenā”³ti vadati, paṭikkhittakālato paṭṭhāya laddhparihāro hoti.

1. Vi 1. 90 piṭṭhe.

2. Vi 3. 127 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 313 piṭṭhādīsu.

“Anujānāmi bhikkhave addhānamaggappaṭipannena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthun”¹ti vacanato pana addhānamaggappaṭipanno sace attanā saddhim addhānamaggappaṭipannaṃ nissayadāyakaṃ na labhati, evaṃ nissayaṃ alabhamānena anissitena bahūnipi divasāni gantuṃ vaṭṭati. Sace pubbe nissayaṃ gahetvā vutthapubbaṃ kiñci āvāsaṃ pavisati, ekarattaṃ vasantenapi nissayo gahetabbo. Antarāmagge vissamanto vā satthaṃ vā pariyesanto katipāhaṃ vasati, anāpatti. Antovasse pana nibaddhavāsaṃ vasitabbaṃ, nissayo ca gahetabbo. Nāvāya gacchantassa pana vassāne āgatepi nissayaṃ alabhantassa anāpatti. Sace antarāmagge gilāno hoti, nissayaṃ alabhamānena anissitena vasituṃ vaṭṭati.

Gilānupaṭṭhākopi gilānena yāciyamāno anissito eva vasituṃ labhati. Vuttañhetam “anujānāmi bhikkhave gilānena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthuṃ, anujānāmi bhikkhave gilānupaṭṭhākena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena yāciyamānena anissitena vatthun”¹ti. Sace pana “yācāhi man”¹ti vuccamānopi gilāno mānena na yācati, gantabbaṃ.

“Anujānāmi bhikkhave āraññikena bhikkhunā phāsuvihāraṃ sallakkhenta nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthuṃ ‘yadā patirūpo nissayadāyako āgacchissati, tadā tassa nissāya vasissāmī’¹ti”¹ vacanato pana yattha vasantassa samathavipassanānaṃ paṭilābhavasena phāsu hoti, tādisaṃ phāsuvihāraṃ sallakkhenta nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthabbaṃ. Imañca pana parihāraṃ neva sotāpanno, na sakadāgāmi-anāgāmi-arahanto labhanti, na thāmagatassa samādhino vā vipassanāya vā lābhī, vissaṭṭhakammaṭṭhāne pana bālaputhujjane kathāva natthi. Yassa kho pana samatho vā vipassanā vā taruṇā hoti, ayaṃ imaṃ parihāraṃ labhati, pavāraṇasaṅgahopi etasseva anuññāto. Tasmā iminā puggalena ācariye pavāretvā gatepi “yadā patirūpo nissayadāyako āgacchissati, taṃ nissāya vasissāmī”¹ti ābhogaṃ katvā puna yāva āsālīpuṇṇamā, tāva anissitena vatthuṃ vaṭṭati. Sace pana āsālīhīmāse ācariyo nāgacchati, yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ.

---

1. Vi 3. 128 piṭṭhe.

153. **Katham gahito hotīti** ettha upajjhāyassa santike tāva upajjham gaṇhantena ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā “upajjhāyo me bhante hohī”ti tikkhattum vattabbaṃ. Evaṃ saddhivihārikaena vutte sace upajjhāyo “sāhū”ti vā “lahū”ti vā “opāyikaṃ”ti vā “patirūpan”ti vā “pāsādikaena sampādehī”ti vā kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, gahito hoti upajjhāyo. Idameva hettha upajjhāyaggahaṇaṃ, yadidaṃ upajjhāyassa imesu pañcasu padesu yassa kassaci padassa vācāya sāvanaṃ kāyena vā atthaviññāpananti. Keci pana “sādhū”ti sampaṭicchanaṃ sandhāya vadanti, na taṃ pamāṇaṃ, āyācanadānamattena hi gahito hoti upajjhāyo, na ettha sampaṭicchanaṃ aṅgaṃ. Saddhivihārikenapi na kevalaṃ “iminā me padena upajjhāyo gahito”ti nātuṃ vaṭṭati, “ajjatagge dāni therō mayhaṃ bhāro, ahampi therassa bhāro”ti idampi nātuṃ vaṭṭati¹. Vuttañhetam—

“Upajjhāyo bhikkhave saddhivihārikamhi puttacittam upaṭṭhapessati, saddhivihāriko upajjhāyamhi pitucittam upaṭṭhapessati, evaṃ te aññamaññaṃ sagāravā sappatissā sabhāgavuttino viharantā imasmim dhammavinaye vuḍḍhim virūḷhim vepullaṃ āpajjissanti”ti².

Ācariyassa santike nissayaggahaṇepi ayameva vinicchayo. Ayaṃ panettha viseso—ācariyassa santike nissayaṃ gaṇhantena ukkuṭikaṃ nisīditvā “ācariyo me bhante hohi, āyasmato nissāya gacchāmī”ti³ tikkhattum vattabbaṃ, sesaṃ vuttanayameva.

154. **Katham paṭippassambhatīti** ettha tāva upajjhāyamhā pañcahākārehi nissayapaṭippassaddhi veditabbā, ācariyamhā chahi ākārehi. Vuttañhetam—

“Pañcimā bhikkhave nissayapaṭippassaddhiyo upajjhāyamhā. Upajjhāyo pakkanto vā hoti, vibbhanto vā, kālakato vā, pakkhasaṅkanto vā, āṇattiyeva pañcamī. Imā kho bhikkhave pañcanissayapaṭippassaddhiyo upajjhāyamhā.

1. Vi-Ṭṭha 3. 258 piṭṭhe.

2. Vi 3. 57 piṭṭhe.

3. Vi 3. 76 piṭṭhe.

Chayimā bhikkhave nissayaṭṭippassaddhiyo ācariyamhā. Ācariyo pakkanto vā hoti, vibbhanto vā, kālakato vā, pakkhasaṅkanto vā, āṇattiyeva pañcamī, upajjhāyena vā samodhānagato hoti. Imā kho bhikkhave cha nissayaṭṭippassaddhiyo ācariyamhā”ti¹.

Tatrāyaṃ vinicchayo²—**pakkantoti** disaṃ gato. Evaṃ gate ca pana tasmim̄ sace vihāre nissayaḍāyako atthi, yassa santike aññadāpi nissayo vā gahitapubbo hoti, yo vā ekasambhogaparibhogo, tassa santike nissayo gahetabbo, ekadivasampi parihāro natthi. Sace tādiso natthi, añño lajjī pesalo atthi, tassa pesalabhāvaṃ jānanta tadaheva nissayo yācitabbo. Sace deti, iccetaṃ kusalaṃ. Atha pana “tumhākaṃ upajjhāyo lahuṃ āgamissati”ti pucchati, upajjhāyena ce tathā vuttaṃ, “āma bhante”ti vattabbaṃ. Sace vadati “tena hi upajjhāyassa āgamaṇaṃ āgamethā”ti, vaṭṭati. Atha panassa pakatiyā pesalabhāvaṃ na jānāti, cattāri pañca divasāni tassa bhikkhussa sabhāgataṃ oloketvā okāsaṃ kāretvā nissayo gahetabbo. Sace pana vihāre nissayaḍāyako natthi, upajjhāyo ca “ahaṃ katipāhena āgamissāmi, mā ukkaṇṭhitthā”ti vatvā gato, yāva āgamaṇā parihāro labbhati, athāpi naṃ tattha manussā paricchinnakālate uttaripi pañca vā dasa vā divasāni vāsentiyeva, tena vihāraṃ pavatti pesetabbā “daharā mā ukkaṇṭhantu, ahaṃ asukadivasam̄ nāma āgamissāmi”ti, evampi parihāro labbhati. Atha āgacchato antarāmagge nadīpūrena vā corādīhi vā upaddavo hoti, thero udakosakkaṇaṃ vā āgameti, sahāye vā pariyesati, taṃ ce pavattim̄ daharā suṇanti, yāva āgamaṇā parihāro labbhati. Sace pana so “idhevāham̄ vasissāmi”ti paṇiṇati, parihāro natthi. Yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ. Vibbhante pana kālakate pakkhasaṅkante vā ekadivasampi parihāro natthi, yattha nissayo labbhati, tattha gantabbaṃ.

---

1. Vi 3. 89 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 267 piṭṭhādīsu.

Āṇattī pana nissayapaṇāmanā vuccati, tasmā “paṇāmemi tan”ti vā “mā idha paṭikkamī”ti vā “nīhara te pattacīvaran”ti vā “nāhaṃ tayā upaṭṭhāpetabbo”ti vāti iminā Pāḷinayena “mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchi”ti-ādinā Pāḷimuttakanayena vā yo nissayapaṇāmanāya paṇāmito hoti, tena upajjhāyo khamāpetabbo. Sace āditova na khamati, daṇḍakammaṃ āharitvā tikkhattuṃ tāva sayameva khamāpetabbo. No ce khamati, tasmim vihāre mahāthere gahetvā khamāpetabbo. No ce khamati, sāmantavihāre bhikkhū gahetvā khamāpetabbo. Sace evampi na khamati, aññattha gantvā upajjhāyassa sabhāgānaṃ santike vasitabbaṃ “appeva nāma ‘sabhāgānaṃ me santike vasatī’ti ñatvāpi khameyyā”ti. Sace evampi na khamati, tatreva vasitabbaṃ. Tatra ce dubbhikkhādidosena na sakkā hoti vasitum, tamyeva vihāraṃ āgantvā aññassa santike nissayaṃ gahetvā vasitum vaṭṭati. Ayamāṇattiyam vinicchayo.

Ācariyamhā nissayapaṭippassaddhīsu **ācariyo pakkanto vā hotīti** ettha koci ācariyo āpucchitvā pakkamati, koci anāpucchitvā, antevāsikopi evameva. Tatra sace antevāsiko ācariyam āpucchati “asukam nāma bhante ṭhānaṃ gantuṃ icchāmi kenacideva karaṇīyena”ti, ācariyena ca “kadā gamissasī”ti vutto “sāyanhe vā rattim vā uṭṭahitvā gamissāmī”ti vadati, ācariyopi “sādhū”ti sampaṭicchati, taṃ khaṇamyeva nissayo paṭippassambhati. Sace pana “bhante asukam nāma ṭhānaṃ gantukāmomhī”ti vutte ācariyo “asukasmim nāma gāme piṇḍāya caritvā pacchā jānissasī”ti vadati, so ca “sādhū”ti sampaṭicchati, tato ce gato sugato. Sace pana na gacchati, nissayo na paṭippassambhati. Athāpi “gacchāmī”ti vutte ācariyena “mā tāva gaccha, rattim mantetvā jānissāmā”ti vutto mantetvā gacchati, sugato. No ce gacchati, nissayo na paṭippassambhati. Ācariyam anāpucchā pakkamantassa pana upacārasīmātikame nissayo paṭippassambhati, anto-upacārasīmato paṇinivattantassa na paṭippassambhati. Sace pana ācariyo antevāsikaṃ āpucchati “āvuso asukam nāma ṭhānaṃ gamissāmī”ti, antevāsikena ca

“kadā”ti vutte “sāyanhe vā rattibhāge vā”ti vadati, antevāsikopi “sādhū”ti sampatīcchati, taṃ khaṇaṃyeva nissayo paṭippassambhati, sace pana ācariyo “sve piṇḍāya caritvā gamissāmī”ti vadati, itaro ca “sādhū”ti sampatīcchati, ekadivasaṃ tāva nissayo na paṭippassambhati, punadivase paṭippassaddho hoti. “Asukasmiṃ nāma gāme piṇḍāya caritvā jānissāmi mama gamanaṃ vā agamanaṃ vā”ti vatvā pana sace na gacchati, nissayo na paṭippassambhati. Athāpi “gacchāmī”ti vutte antevāsikena “mā tāva gacchatha, rattiṃ mantetvā jānissathā”ti vutto mantetvāpi na gacchati, nissayo na paṭippassambhati. Sace ubhopi ācariyantevāsikā kenacideva karaṇīyena bahisīmaṃ gacchanti, tato ce ācariyo gamiyacitte uppanne anāpucchāva gantvā dvinnāṃ leḍḍupātānaṃ antoyeva nivattati, nissayo na paṭippassambhati. Sace dve leḍḍupāte atikkamitvā nivattati, paṭippassaddho hoti. Ācariyupajjhāyā dve leḍḍupāte atikkamma aññasmiṃ vihāre vasanti, nissayo paṭippassambhati. Ācariye vibbhante kālakate pakkhasānkante ca taṃ khaṇaṃyeva paṭippassambhati.

Āṇattiyāṃ pana ācariyo muñcitukāmo va hutvā nissayapaṇāmanāya paṇāmeti, antevāsiko ca “kiñcāpi maṃ ācariyo paṇāmeti, atha kho hadayena muduko”ti sālāyo hoti, nissayo na paṭippassambhati. Sacepi ācariyo sālāyo, antevāsiko nirālāyo “na dāni imaṃ nissāya vasissāmī”ti dhuraṃ nikkhipati, evampi na paṭippassambhati. Ubhinnaṃ sālāyabhāve pana na paṭippassambhatiyeva, ubhinnaṃ dhuranikkhepena paṭippassambhati, paṇāmitena daṇḍakammaṃ āharitvā tikkhattuṃ khamāpetabbo. No ce khamati, upajjhāye vuttanayena paṭipajjitabbaṃ. Yathāpaññattaṃ pana ācariyupajjhāyavattaṃ paripūrentaṃ adhimattapemādipañcaṅgasamannāgataṃ antevāsikaṃ saddhivihārikaṃ vā paṇāmentassa dukkaṭaṃ, itaraṃ apanāmentassapi dukkaṭameva. Vuttañhetāṃ—

“Na bhikkhave sammāvattanto paṇāmetabbo, yo paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca bhikkhave asammāvattanto na paṇāmetabbo, yo na paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassa¹.

---

1. Vi 3. 87 piṭṭhe.

Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ apaṇāmento ācariyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti. Ācariyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ apaṇāmento ācariyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti¹.

Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ apaṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti. Upajjhāyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ apaṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti”ti-ādi².

Tattha³ **nādhimattaṃ pemaṃ hotīti** upajjhāyamhi adhimattaṃ gehassitapemaṃ na hoti. **Nādhimattā bhāvanā hotīti** adhimattā mettābhāvanā na hotīti attho.

Upajjhāyena vā samodhānagatoti ettha⁴ dassanasavanavasena samodhānaṃ vedītabbaṃ. Sace hi ācariyaṃ nissāya vasanto saddhivihāriko ekavihāre cetiyaṃ vā vandantaṃ, ekagāme vā piṇḍāya carantaṃ upajjhāyaṃ passati, nissayo paṭippassambhati. Upajjhāyo passati, saddhivihāriko na passati, na paṭippassambhati. Maggappaṭipannaṃ vā ākāsenā vā gacchantāṃ upajjhāyaṃ disvā dūrattā “bhikkhū”tijānāti, “upajjhāyo”ti na jānāti, na paṭippassambhati. Sace jānāti, paṭippassambhati. Uparipāsāde upajjhāyo vasati, heṭṭhā saddhivihāriko, taṃ adisvāva yāgum pivitvā paṭikkamati, āsanasālāya vā nisinnaṃ adisvāva ekamante bhuñjitvā pakkamati, dhammassavanamaṇḍape vā

1. Vi 3. 88 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 263 piṭṭhe.

2. Vi 3. 69 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 3. 270 piṭṭhe.

nisinnampi taṃ adisvāva dhammaṃ sutvā pakkamati, nissayo na paṭippassambhati. Evaṃ tāva dassanavasena samodhānaṃ veditabbaṃ. Savanavasena pana sace upajjhāyassa vihāre vā antaraghare vā dhammaṃ vā kathentassa anumodanaṃ vā karontassa saddaṃ sutvā “upajjhāyassa me saddo”ti sañjānāti, nissayo paṭippassambhati, asañjānantassa na paṭippassambhati. Ayaṃ samodhāne vinicchayo.

155. Nissāya kena vasitabbaṃ, kena na vasitabbanti ettha pana “anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā paṭibalena pañca vassāni nissāya vatthuṃ, abyattena yāvajīvan”ti¹ vacanato yo abyatto hoti, tena yāvajīvaṃ nissāyeva vasitabbaṃ. Sacāyaṃ² vuḍḍhataraṃ ācariyaṃ na labhati, upasampadāya saṭṭhivasso vā sattativasso vā hoti, navakatarassapi byattassa santike ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā “ācariyo me āvuso hoti, āyasmato nissāya gacchāmi”ti evaṃ tikkhattuṃ vatvā nissayo gahetabbova. Gāmappavesanaṃ āpucchantenapi ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā “gāmappavesanaṃ āpucchāmi ācariyā”ti vattabbaṃ. Esa nayo sabba-āpucchanesu.

Yo pana byatto hoti upasampadāya pañcavasso, tena anissitena vatthuṃ vaṭṭati. Tasmā nissayamuccanakena³ upasampadāya pañcavassena sabbantimena paricchadena dve mātikā paguṇā vācuggatā kattabbā⁴, pakkhadivasesu dhammassavanatthāya suttantato cattāro bhāṇavārā, sampattānaṃparisānaṃ parikathanatthāya **Andhakavinda**⁵ **Mahārāhulovāda**⁶ **Ambaṭṭha**⁷ sadiso eko kathāmaggo, saṃghabhattamaṅgalāmaṅgalesu anumodanatthāya Tisso anumodanā, uposathapavāraṇādijānanattham kammākammavinicchayo samaṇadhammakaraṇattham samādhivasena vipassanāvasena vā arahattapariyosānamekaṃ kammaṭṭhānaṃ, ettakaṃ uggahetabbaṃ. Ettāvataṃ hi ayaṃ bahussuto hoti cātuddiso, yattha katthaci attano issariyena vasituṃ labhati. Yaṃ pana vuttaṃ—

1. Vi 3. 111 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 285 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 54 piṭṭhādīsu.

4. Katvā (Sī)

5. Am 2. 121 piṭṭhe.

6. Ma 1. 83 piṭṭhe.

7. Dī 1. 82 piṭṭhe.

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena samādhikkhandhena. Na asekkhena paññākkhandhena. Na asekkhena vimuttikkhandhena. Na asekkhena vimuttiñāḍadassanakhandhena samannāgato hoti. Imāhi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Āpattim na jānāti, anāpattim na jānāti, lahukaṃ āpattim na jānāti, garukaṃ āpattim na jānāti, ubhayāni kho panassa pātīmokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Āpattim na jānāti, anāpattim na jānāti, lahukaṃ āpattim na jānāti, garukaṃ āpattim na jānāti, unapañcavasso hoti. Imehi kho bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ”¹.

---

1. Vi 3. 111 piṭṭhādīsu.

etthāpi purimanayeneva ayuttavasena āpatti-aṅgavasena ca paṭikkhepo katoti daṭṭhabbāṃ.

Bālānaṃ pana abyattānaṃ disaṃgamikānaṃ antevāsikasaddhivihārikānaṃ anuññā na dātabbā. Sace denti, ācariyupajjhāyānaṃ dukkaṭaṃ. Te ce ananuññātā gacchanti, tesampi dukkaṭaṃ. Vuttañhetā—

“Idha pana bhikkhave sambahulā bhikkhū bālā abyattā disaṃgamikā ācariyupajjhāye āpucchanti. Te bhikkhave ācariyupajjhāyehi pucchitabbo “kahaṃ gamissatha, kena saddhim gamissathā”ti. Te ce bhikkhave bālā abyattā aññe bāle abyatte apadiseyyuṃ. Na bhikkhave ācariyupajjhāyehi anujānitabbā, anujāneyyurū ce, āpatti dukkaṭassa. Te ce bhikkhave bālā abyattā ananuññātā ācariyupajjhāyehi gaccheyyurū ce, āpattidukkaṭassā”ti².

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Nissayavinicchayakathā samattā.

24. Sīmāvinicchayakathā

156. **Sīmā**ti ettha³ sīmā nāmesā baddhasīmā abaddhasīmāti duvidhā hoti. Tattha ekādasa vipattisīmāyo atikkamitvā tividhasampattiyuttā nimittena nimittaṃ bandhitvā sammatā sīmā **baddhasīmā** nāma. Atikhuddakā, atimahatī, khaṇḍanimittā, chāyānimittā, animittā, bahisīme ṭhitasammattā, nadiyā sammattā, samudde sammattā, jātassare sammattā, sīmāya sīmaṃ sambhindantena sammattā, sīmāya sīmaṃ ajjhottharantena sammattāti imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjantīti vacanato etā **vipattisīmāyo** nāma.

Tattha **atikhuddakā** nāma yattha ekavīsati bhikkhū nisīditurū na sakkonti. **Atimahatī** nāma yā kesaggamattenapi tiyojanaṃ atikkamitvā sammattā.

1. Anuññātā (Ka)

2. Vi 3. 160 piṭṭhe.

3. Kaṅkhā-Ṭṭha 87 piṭṭhādīsu.

khaṇḍanimittā nāma aghaṭṭitanimittā vuccati. Puritthimāya disāya nimittam kittetvā anukkamena dakkhiṇāya disāya pacchimāya uttarāya disāya kittetvā puna puratthimāya disāya pubbakittitam paṭikittetvā ṭhapetum vaṭṭati, evam akhaṇḍanimittā hoti. Sace pana anukkamena āharitvā uttarāya disāya nimittam kittetvā tattheva ṭhabeti, khaṇḍanimittā hoti. Aparāpi **khaṇḍanimittā** nāma yā animittupagamā tacasārarukkham vā khāṇukam vā paṃsupuñjam vā vālukapuñjam vā aññataram antarā ekanimittam katvā sammatā. **Chāyānimittā** nāma pabbatachāyādīnam yam kiñci chāyam nimittam katvā sammatā. **Animittā** nāma sabbena sabbam nimittāni akittetvā sammatā. **Bahisīme ṭhitasammatā** nāma nimittāni kittetvā nimittānam bahi ṭhītena sammatā. **Nadiyā, samudde, jātassare sammatā** nāma etesu nadi-ādīsu sammatā. Sā hi evam sammatāpi “sabbā bhikkhave nadī asīmā, sabbo samuddo asīmo, sabbo jātassaro asīmo”¹ti vacanato asammatāva hoti. **Sīmāya sīmaṃsambhindantena sammatā**² nāma attano sīmāya paresam sīmam sambhindantena sammatā. Sace hi porāṇakassa viharassa puratthimāya disāya ambo ceva jambu cāti dve rukkha aññamaññam saṃsaṭṭhaviṭṭapā honti, tesu ambassa pacchimadisābhāge jambu, viharasīmā ca jambum antokatvā ambam kittetvā baddhā hoti. Atha pacchā tassa viharassa puratthimāya disāya vihare kate sīmam bandhantā bhikkhū tam ambam antokatvā jambum kittetvā bandhanti, sīmāya sīmam sambhinnā hoti. Tasmā sace paṭhamataram katassa viharassa sīmā asammatā hoti, sīmāya upacāro ṭhabetabbo. Sace sammatā hoti, pacchimakoṭṭiyā hatthamattā sīmantarikā ṭhabetabbā. **Kurundiyam** “vidatthimattampi”, **Mahāpaccariyam** “caturaṅgulamattampi vaṭṭatī”³ti vuttam. Ekarukkhopi ca dvinnam sīmānam nimittam hoti. So pana vaḍḍhanto sīmasaṅkaram³ karoti, tasmā na kātabbo. **Sīmāya sīmam ajjhottharantena sammatā** nāma attano sīmāya paresam sīmam ajjhottharantena sammatā. Sace hi paresam baddhasīmam sakalam vā tassā padesam vā antokatvā attano sīmam sammannanti, sīmāya sīmam ajjhottharitā nāma hoti. Bhikkhunīnam pana sīmam ajjhottharitvā antopi bhikkhūnam sīmam sammannitum vaṭṭati. Bhikkhunīnampi bhikkhūnam sīmāya

1. Vi 3. 150 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 337 piṭṭhe.

3. Sīmam saṅkaram (Sī)

eseva nayo. Na hi te aññamaññassa kamme gaṇapūrakā honti, na kammavācaṃ vaggam karonti. Iti imā ekādasa vipattisīmāyo atikkamitvā sīmā sammannitabbā.

157. **Tividhasampattiyuttā** nāma nimittasampattiyā parisasampattiyā kammavācāsampattiyā ca yuttā. Tattha **nimittasampattiyā yuttā** nāma pabbatanimittam pāsāṇanimittam vananimittam rukkhanimittam magganimittam vammikanimittam nadānimittam udakanimittanti evam vuttesu aṭṭhasu nimittesu tasmim tasmim disābhāge yathāladdhāni nimittupagāni nimittāni “puratthimāya disāya kiṃ nimittam. Pabbato bhante. Eso pabbato nimittan”ti-ādīnā nayena sammā kittetvā sammatā.

Tatrāyam vinicchayo¹—vinayadharena pucchitabbaṃ “puratthimāya disāya kiṃ nimittan”ti. Pabbato bhanteti. Idaṃ pana upasampanno vā ācikkhatu anupasampanno vā, vaṭṭatiyeva. Puna vinayadharena “eso pabbato nimittan”ti evam nimittam kittetabbaṃ, “etaṃ pabbatam nimittam karoma, karissāma, nimittam kato, nimittam hotu, hoti, bhavissatī”ti evam pana kittetum na vaṭṭati. Pāsāṇādīsupi eseva nayo. Puratthimāya disāya, puratthimāya anudisāya, dakkhiṇāya disāya, dakkhiṇāya anudisāya, pacchimāya disāya, pacchimāya anudisāya, uttarāya disāya, uttarāya anudisāya kiṃ nimittam. Udakam bhante. Etaṃ udakam nimittanti kittetabbaṃ. Ettha pana aṭṭhapetvā puna “puratthimāya disāya kiṃ nimittam. Pabbato bhante. Eso pabbato nimittan”ti evam paṭhamam kittitanimittam kittetvāva ṭhapetabbaṃ. Evañhi nimittena nimittam ghaṭitam hoti, nimittāni sakim kittitānipi kittitāneva honti. **Andhakaṭṭhakathāyam** pana “tikkhattum sīmamaṇḍalam bandhantena nimittam kittetabban”ti vuttam.

158. Idāni nimittupagāni pabbatādīni veditabbāni—tividho **pabbato** suddhapamsupabbato suddhapāsāṇapabbato ubhayamissakoti. So tividhopi vaṭṭati, vālikarāsi pana na vaṭṭati. Itaropi hatthippamāṇato omakataro² na vaṭṭati, hatthippamāṇato paṭṭhāya Sinerupamāṇopi vaṭṭati. Sace catūsu disāsu cattāro tīsu vā tayo pabbatā

1. Vi-Ṭṭha 3. 318 piṭṭhādīsu.

2. Oraṃ (Ka)

honti, catūhi vā tīhi vā pabbatanimittehi sammannitumpi vaṭṭati, dvīhi pana nimittehi ekena vā sammannituṃ na vaṭṭati. Ito paresu pāsāṇanimittādīsupi eseva nayo. Tasmā pabbatanimittam karontena pucchitabbam “ekābaddho, na ekābaddho”ti. Sace ekābaddho hoti, na kātabbo. Tañhi catūsu vā aṭṭhasu vā disāsu kittentenapi ekameva nimittam kittitam hoti, tasmā yo evarim cakkasaṅṭhānena vihārampi parikkhipitvā ṭhito pabbato, tam ekadisāya kittetvā aññāsu disāsu tam bahiddhā katvā anto aññāni nimittāni kittetabbāni. Sace pabbatassa tatiyabhāgam vā upaḍḍham vā antosīmāya kattukāmā honti, pabbatam akittetvā yattakam padesam anto kattukāmā, tassa parato tasmimyeva pabbate jātarukkhavammikādīsū aññataram nimittam kittetabbam. Sace ekayojanadvijojanappamānam sabbam pabbatam anto kattukāmā honti, pabbatassa parato bhūmiyam jātarukkhavammikādīni nimittāni kittetabbāni.

Pāsāṇanimitte ayagūopi¹ pāsāṇasaṅkhyameva gacchati, tasmā yo koci pāsāṇo vaṭṭati. Pamāṇato pana hatthippamāṇo pabbatasaṅkhyam gato, tasmā so na vaṭṭati, mahāgoṇamahāmahimsappamāṇo pana vaṭṭati. Heṭṭhimaparicchena dvattimsapalagūlapiṇḍappamāṇo vaṭṭati, tato khuddakataro iṭṭhakā vā mahantīpi na vaṭṭati, animittupagapāsāṇānam rāsipi na vaṭṭati, pageva paṃsuvālukarāsi. Bhūmisamo khalamaṇḍalasadiso piṭṭhipāsāṇo vā bhūmito khāṇuko viya uṭṭhitapāsāṇo vā hoti, sopi pamāṇupago ce, vaṭṭati. Piṭṭhipāsāṇo atimahantopi pāsāṇasaṅkhyameva gacchati, tasmā sace mahato piṭṭhipāsāṇassa ekappadesam antosīmāya kattukāmā honti, tam akittetvā tassupari añño pāsāṇo kittetabbo. Sace piṭṭhipāsāṇupari vihāram karonti, vihāramajjhena vā piṭṭhipāsāṇo vinivijjhivā gacchati, evarūpo piṭṭhipāsāṇo na vaṭṭati. Sace hi tam kittenti, nimittassa upari vihāro hoti, nimittaṅca nāma bahisīmāya hoti, vihāropi bahisīmāyam āpajjati. Vihāram parikkhipitvā ṭhitapiṭṭhipāsāṇo ekattha kittetvā aññattha na kittetabbo.

---

1. Ayagūthampi (Sī)

Vananimitte tiṇavanam̐ vā tacasāratālanālikerādirukkhavanam̐ vā na vaṭṭati, antosārānam̐ pana sākāsālādīnam̐ antosāramissakānam̐ vā rukkhānam̐ vanam̐ vaṭṭati, tañca kho heṭṭhimaparicchena catupañcarukkhampampi, tato oram̐ na vaṭṭati, param̐ yojanasatikampi vaṭṭati. Sace pana vanamajjhe vihāram̐ karonti, vanam̐ na kittetabbam̐. Ekadesam̐ antosīmāya kātukāmehipi vanam̐ akittetvā tattha rukkhapāsāṇādayo kittetabbā. Vihāram̐ parikkhipivā ṭhitavanam̐ ekattha kittetvā aññattha na kittetabbam̐.

Rukkhanimitte tacasāro tālanālikerādirukkho na vaṭṭati, antosāro jīvamānako antamaso ubbedhato aṭṭhaṅgulo pariṇāhato sūcidaṇḍakappamāṇopi vaṭṭati. Tato oram̐ na vaṭṭati, param̐ dvādasayojano suppatiṭṭhitanigrodhopi vaṭṭati. Vamsanaḷakasarāvādīsu bījam̐ ropetvā vadḍhāpito pamāṇupagopi na vaṭṭati, tato apanetvā pana¹ tam̐ khaṇampī bhūmiyam̐ ropetvā koṭṭhakam̐ katvā udakam̐ āsiñcitvā kittetum̐ vaṭṭati. Navamūlasākhāniggamanam̐ akāraṇam̐, khandham̐ chinditvā ropite pana etam̐ yujjati. Kittentena ca “rukkho”tipi vattum̐ vaṭṭati “sākarukkho”tipi “sālarukkho”tipi. Ekābaddham̐ pana suppatiṭṭhitanigrodhasadisam̐ ekattha kittetvā aññattha kittetum̐ na vaṭṭati.

Magganimitte araññakhattanadītaḷākamaggādayo na vaṭṭanti, jaṅghamaggo vā sakaṭamaggo vā vaṭṭati. Yo nibbijjhitvā dve tīṇi gāmantarāni gacchati, yo pana jaṅghamaggasakaṭamaggato okkamitvā puna sakaṭamaggameva otarati, ye vā jaṅghamaggasakaṭamaggā avalañjā, te na vaṭṭanti, jaṅghasatthasakaṭasatthehi valañjīyamānāyeva vaṭṭanti. Sace dve maggā nikkhamitvā pacchā sakaṭadhuramiva ekībhavanti, dvedhā bhinnaṭṭhāne vā sambandhaṭṭhāne vā sakim̐ kittetvā puna na kittetabbā. Ekābaddhanimittañhetam̐ hoti. Sace vihāram̐ parikkhipivā cattāro maggā catūsu disāsu gacchanti, majjhe ekaṃ kittetvā aparam̐ kittetum̐ na vaṭṭati. Ekābaddhanimittañhetam̐. Koṇam̐ nibbijjhitvā gataṃ pana parabhāge kittetum̐ vaṭṭati. Vihāramajjhena nibbijjhitvā gatamaggo pana na kittetabbo, kittite nimittassa upari vihāro hoti. Sace sakaṭamaggassa antimacakkamaggaṃ nimittam̐ karonti, maggo bahisīmāya hoti, sace bāhiracakkamaggaṃ nimittam̐ karonti, bāhiracakkamaggo bahisīmāya

---

1. Puna (Ka)

hoti, sesaṃ antosīmaṃ bhajati. Maggaṃ kittentena “maggo pantho patho pajjo”ti-ādīsu dasasu yena kenaci nāmena ca kittetuṃ vaṭṭati, parikhāsaṅṭhānena vihāraṃ parikkhipitvā gatamaggo ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati.

Vammikanimitte heṭṭhimaparicchena taṃ divasaṃ jāto aṭṭhaṅgulubbedho govisāṅgappamāṇopi vammiko vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati. Paraṃ himavantapabbatasadisopi vaṭṭati, vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitam pana ekābaddham ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati.

Nadīnimitte yassā dhammikānaṃ rājūnaṃ kāle anvaddhamāsaṃ anudasāhaṃ anupañcāhanti evaṃ deve vassante valāhakesu vigatamattesu sotaṃ pacchijjati, ayaṃ nadīsaṅkhyāṃ na gacchati. Yassā pana īdise suvuṭṭhikāle vassānassa cātumāse sotaṃ na pacchijjati, yattha titthena vā atitthena vā sikkhākaraṇīye āgatalakkhaṇena timaṇḍalam paṭicchādetvā antaravāsakaṃ anukkipitvā uttarantiyā bhikkhuniyā ekaṅguladvaṅgulamattampi antaravāsako temiyati, ayaṃ nadī sīmaṃ bandhantānaṃ nimittaṃ hoti. Bhikkhuniyā nadīpāragamanepi uposathādisaṅghakammakaraṇepi nadīpārasīmāsammannanepi ayameva nadī. Yā pana maggo viya sakaṭadhuraṅṭhānena vā parikhāsaṅṭhānena vā vihāraṃ parikkhipitvā gatā, taṃ ekattha kittetvā aññattha kittetuṃ na vaṭṭati. Vihārassa catūsu disāsu aññamaññaṃ vinibbijhitvā gate nadīcatukkepi eseva nayo. Asammissā nadiyo pana catassopi kittetuṃ vaṭṭati. Sace vatim karonto viya rukkhapāde nikhaṇitvā vallipalālādīhi nadīsotaṃ rundhanti, udakaṃ ajjhottharivā āvaraṇaṃ pavattatiyeva, nimittaṃ kātuṃ vaṭṭati. Yathā pana udakaṃ na pavattati, evaṃ setumhi kate apavattamānā nadīnimittaṃ kātuṃ na vaṭṭati, pavattanaṭṭhāne nadīnimittaṃ, appavattanaṭṭhāne udakanimittaṃ kātuṃ vaṭṭati. Yā pana dubbuṭṭhikāle vā gimhe vā nirudakabhāvena na pavattati, sā vaṭṭati. Mahānadito udakamātikaṃ nīharanti, sā kunnadīsadisā hutvā tīṇi sassānisampādentī niccaṃ pavattati, kiñcāpi pavattati, nimittaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Yā pana mūle mahānadito nīhatāpi kālantarena teneva nīhatamaggena nadim bhinditvā sayam gacchati, gacchantī parato susumārādisamākīṇṇā nāvādīhi sañcaritabbā nadī hoti, taṃ nimittaṃ kātuṃ vaṭṭati.

Udakanimitte nirudakaṭṭhāne nāvāya vā cāṭi-ādīsu vā udakaṃ pūretvā udakanimittam kittetum na vaṭṭati, bhūmigatameva vaṭṭati. Tañca kho appavattana-udakaṃ āvāṭapokkharanīṭaḷakajātassaronīsamuddādīsu ṭhitam, aṭṭhitam pana oghanadī-udakavāhakamātikādīsu udakaṃ na vaṭṭati.

Andhakaṭṭhakathāyam pana “gambhīresu āvāṭādīsu ukkhepimam udakaṃ nimittam na kātabban”ti vuttam, tam duvuttam, attanomatimattameva. Ṭhitam pana antamaso sūkarakhatāyapi gāmadārakānam kīlanavāpiyampi tam khaṇaññeva pathaviyam āvāṭam katvā kuṭehi āharitvā pūrita-udakampi sace yāva kammavācāpariyosānā tiṭṭhati, appam vā hotu bahum vā, vaṭṭati. Tasmim pana ṭhāne nimittasaññākaraṇattham pāsāṇavālikāpaṃsu-ādirāsi vā pāsāṇatthambho vā dārutthambho vā kātabbo. Tam katum karetuñca bhikkhussa vaṭṭati, lābhasīmāyam pana na vaṭṭati. Samānasamvāsakasīmā kassaci pīḷanam na karoti, kevalam bhikkhūnam vinayakammameva sādheti, tasmā ettha vaṭṭati.

Imehi ca aṭṭhahi nimittehi asammisshipi aññamaññam sammisshipi sīmā sammannitum vaṭṭatiyeva. Sā evam sammannitvā bajjhamānā ekena dvīhi vā nimittehi abaddhā hoti, tīhi pana ādim katvā vuttappakārānam nimittānam satenapi baddhā hoti. Sā tīhi siṅghāṭakasaṅghānā hoti, catūhi caturassā vā siṅghāṭaka-aḍḍhacandamudīṅgādīsaṅghānā vā, tato adhikehi nānāsaṅghānā. Evam vuttanayena nimittāni kittetvā sammatā “nimittasampattiyuttā”ti veditabbā.

159. **Parisasampattiyuttā** nāma sabbantimena paricchedena catūhi bhikkhūhi sannipatitvā yāvatikā tasmim gāmakhetto baddhasīmam vā nadīsamuddajātassare vā anokkamitvā ṭhitā bhikkhū, te sabbe hatthapāse vā katvā chandaṃ vā āharitvā sammatā.

160. **Kammavācāsampattiyuttā** nāma—

“Suṇātu me bhante saṃgho, yāvatā samantā nimittā kittitā, yadi saṃghassa pattakallam, saṃgho etehi nimittehi sīmam sammanneyya samānasamvāsam ekūposatham, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, yāvatā samantā nimittā kittitā, saṃgho etehi nimittehi sīmam sammannati

samānasamvāsam ekūposatham, yassāyasmato khamati etehi nimittehi sīmāya sammuti samānasamvāsāya ekūposathāya, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatā sīmā saṅghena etehi nimittehi samanasaṁvāsā ekūposathā, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti¹—

Evam vuttāya parisuddhāya ñattidutiyakammavācāya sammatā. Kammavācāpariyosāne nimittānam anto sīmā hoti, nimittāni sīmato bahi honti.

161. Evam baddhāya ca sīmāya ticīvarena vipavāsasukhattham dalhīkammattathaṅca avipavāsasammuti kātabbā. Sā pana evam kattabbā—

“Suṅātu me bhante saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatā samānasamvāsā ekūposathā, yadi saṅghassa pattakallam, saṅgho tam sīmam ticīvarena avipavāsam sammaneyya ṭhapetvā gāmaṅca gāmūpacāraṅca, esā ñatti.

Suṅātu me bhante saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatāsamānasamvāsā ekūposathā, saṅgho tam sīmam ticīvarena avipavāsam sammannati ṭhapetvā gāmaṅca gāmūpacāraṅca, yassāyasmato khamati etissā sīmāya ticīvarena avipavāsāya sammuti ṭhapetvā gāmaṅca gāmūpacāraṅca, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatā sā sīmā saṅghena ticīvarena avipavāsā ṭhapetvā gāmaṅca gāmūpacāraṅca, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti².

Ettha³ ca nigamanagarānampi gāmeneva saṅgaho veditabbo.

Gāmūpacāroti parikkhittassa parikkhepo, aparikkhittassa parikkhepokāso. Imesu pana gāmagāmūpacāresu adhiṭṭhitatecīvariko bhikkhu parihāram na labhati. Ayañhi avipavāsasīmā “ṭhapetvā gāmaṅca gāmūpacāraṅcā”ti vuttatā gāmaṅca

1. Vi 3. 144 piṭṭhe.

2. Vi 3. 148 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 331 piṭṭhādīsu.

gāmūpacāraṅca na ottharati, samānasamvāsakasīmāva ottharati. Samānasamvāsakasīmā cettha attano dhammatāya gacchati, avippavāsasīmā pana yattha samānasamvāsakasīmā, tattheva gacchati. Na hi tassā visum nimittakittanam atthi, tattha sace avippavāsāya sammutikāle gāmo atthi, tam sā na ottharati. Sace pana sammatāya sīmāya pacchā gāmo nivisati, sopi sīmasaṅkhyameva gacchati. Yathā ca pacchā nivittṭho, evaṃ paṭhamam nivittṭhassa pacchā vadḍhitappadesopi sīmasaṅkhyameva gacchati. Sace sīmāsammutikāle gehāni katāni, “pavisissāmā”ti ālayopi atthi, manussā pana appavitṭhā, porāṇakagāmam vā sace gehameva chaddetvā aññattha gatā, agāmoyeva esa, sīmā ottharati. Sace pana ekampi kulam pavittṭham vā agatam vā atthi, gāmoyeva, sīmā na ottharati. Ayamettha saṅkhepo.

162. Ayam pana vitthāro¹ sīmam bandhitukāmena hi sāmantavihāresu bhikkhū tassa tassa vihārassa sīmāparicchedam pucchitvā baddhasīmavihārānam sīmāya sīmantarikam, abaddhasīmavihārānam sīmāya upacāram ṭhapetvā disācārikabhikkhūnam nissañcārasamaye sace ekasmin gāmakhette sīmam bandhitukāmā, ye tattha baddhasīmavihārā, tesu bhikkhūnam “mayam ajja sīmam bandhissāma, tumhe sakasīmāya paricchedato mā nikkhamittā”ti pesetabbam. Ye abaddhasīmavihārā, tesu bhikkhū ekajjam sannipātetabbā, chandārahānam chando āharāpetabbo. “Sace aññānipi gāmakhettāni antokātukāmā, tesu gāmesu ye bhikkhū vasanti, tehipi āgantabbam, anāgacchantānam chando āharitabbo”ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana “nānāgāmakhettāni nāma pāṭiyekkam baddhasīmasadisāni, na tato chandapārisuddhi āgacchati, antonimittagatehi pana bhikkhūhi āgantabbam”ti vatvā puna āha “samānasamvāsakasīmāsammananakāle āgamanampi anāgamanampi vaṭṭati, avippavāsasīmāsammananakāle pana antonimittagatehi āgantabbam, anāgacchantānam chando āharitabbo”ti.

Evaṃ sannipatitesu bhikkhūsu chandārahānam chande āhaṭe tesu tesu maggesu nadittitthagāmadvārādīsu ca āgantukabhikkhūnam sīgham sīgham hatthapāsanayanatthañceva bahisīmakaraṇatthañca ārāmike ceva samaṇuddese

---

1. Vi-Ṭṭha 3. 322 piṭṭhādīsu.

ca ṭhapetvā bherisaññaṃ vā saṅkhasaññaṃ vā katvā nimittakittanānantaraṃ vuttāya “suṇātu me bhante saṅgho”ti-ādikāya kammavācāya sīmā bandhitabbā. Kammavācāpariyosāneyeva nimittāni bahikatvā heṭṭhā pathavīsandhāraṃ udakapariyantaṃ katvā sīmā gatā hoti.

163. Imaṃ pana samānasaṃvāsakasīmaṃ sammannantehi pabbajjūpasampadādīnaṃ saṅghakammānaṃ sukhakaraṇatthaṃ paṭhamāṃ **khaṇḍasīmā** bandhitabbā. Taṃ pana bandhantehi vattaṃ jānitabbaṃ. Sace hi bodhicetiyabhattasālādīni sabbavatthūni paṭiṭṭhāpetvā katavihāre bandhanti, vihāramajjhe bahūnaṃ samosaraṇaṭṭhāne abandhitvā vihārapaccante vivittokāse bandhitabbā. Akatavihāre bandhantehi bodhicetiyādīnaṃ sabbavatthūnaṃ ṭhānaṃ sallakkhetvā yathā paṭiṭṭhitesu vatthūsu vihārapaccante vivittokāse hoti, evaṃ bandhitabbā. Sā heṭṭhimaparicchena sace ekavīsati bhikkhū gaṇhāti, vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati, paraṃ bhikkhusaṃsaṃ gaṇhanti paṭiṭṭhitesu vaṭṭati. Taṃ bandhantehi sīmamālakassa samantā nimittupagā pāsāṇā ṭhapetabbā, na khaṇḍasīmāya ṭhitehi mahāsīmā bandhitabbā, na mahāsīmāya ṭhitehi khaṇḍasīmā, khaṇḍasīmāyameva pana ṭhatvā khaṇḍasīmā bandhitabbā.

Tatrāyaṃ bandhanavidhi—samantā “eso pāsāṇo nimittan”ti evaṃ nimittāni kittetvā kammavācāya sīmā sammannitabbā. Atha tassā eva daḥhikammatthaṃ avippavāsakammavācā kātā. Evañhi “sīmaṃ samūhanissāmā”ti āgatā samūhanitūṃ na sakkhissanti. Sīmaṃ sammannitvā bahi sīmantarikapāsāṇā ṭhapetabbā. Sīmantarikā pacchimakoṭṭiyā ekaratanappamāṇā vaṭṭati. “Vidatthippamāṇāpi vaṭṭatī”ti **Kurundiyaṃ**, “caturaṅgulappamāṇāpi vaṭṭatī”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. Sace pana vihāro mahā hoti, dvepi tissopi tatuttarimpi khaṇḍasīmāyo bandhitabbā.

Evaṃ khaṇḍasīmaṃ sammannitvā mahāsīmasammutikāle khaṇḍasīmato nikkhamitvā mahāsīmāyaṃ ṭhatvā samantā anupariyāyantehi sīmantarikapāsāṇā kittetabbā, tato avasesanimittāni kittetvā hatthapāsāṃ avijahantehi kammavācāya samānasaṃvāsakasīmaṃ sammannitvā tassā daḥhikammatthaṃ avippavāsakammavācāpi kātā. Evañhi “sīmaṃ samūhanissāmā”ti āgatā samūhanitūṃ na sakkhissanti. Sace pana

khaṇḍasīmāya nimittāni kittetvā tato sīmantarikāya nimittāni kittetvā mahāsīmāya nimittāni kittenti, evaṃ tīsu ṭhānesu nimittāni kittetvā yaṃ sīmaṃ icchanti, taṃ paṭhamam bandhitum vaṭṭati. Evaṃ santepi yathāvuttanayena khaṇḍasīmatova paṭṭhāya bandhitabbā. Evaṃ baddhāsu pana sīmāsu khaṇḍasīmāya ṭhitā bhikkhū mahāsīmāya kammaṃ karontānaṃ na kopenti, mahāsīmāya vā ṭhitā khaṇḍasīmāya karontānaṃ, sīmantarikāya pana ṭhitā ubhinnaṃpi na kopenti. Gāmakhette ṭhatvā kammaṃ karontānaṃ pana sīmantarikāya ṭhitā kopenti. Sīmantarikā hi gāmakhettaṃ bhajati.

Sīmā ca nāmesā na kevalā pathavītaleyeva baddhā baddhā nāma hoti, atha kho piṭṭhipāsāṇepi kuṭigehepi leṇepi pāsādepi pabbatamatthakepi baddhā baddhāyeva hoti. Tattha **piṭṭhipāsāṇe** bandhantehi pāsāṇapiṭṭhiyaṃ rājiṃ vā koṭṭetvā udukkhalaṃ vā khaṇitvā nimittaṃ na kātabbāṃ, nimittupagapāsāṇe ṭhapetvā nimittāni kittetabbāni. Kammavācāpariyosāne sīmā pathavīsandhāraṃ udakapariyantaṃ katvā otarati. Nimittapāsāṇā yathāṭhāne na tiṭṭhanti, tasmā samantato rāji vā upaṭṭhāpetabbā, catūsu vā koṇesu pāsāṇā vijjhatabbā, “ayaṃ sīmāparicchedo”ti vatvā akkharāni vā chinditabbāni. Keci usūyakā “sīmaṃ jhāpessāmā”ti aggim denti, pāsāṇāva jhāyanti, na sīmā.

Kuṭigehepi bhittim akittetvā ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsaṭṭhānaṃ antokarivā pāsāṇanimittāni ṭhapetvā sīmā sammannitabbā, antokuṭṭameva sīmā hoti. Sace antokuṭṭe ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso natthi, pamukhe nimittapāsāṇe ṭhapetvā sammannitabbā. Sace evampi nappahoti, bahi nibbodakapataṇaṭṭhānepi nimittāni ṭhapetvā sammannitabbā. Evaṃ sammatāya pana sabbaṃ kuṭigeḥam sīmaṭṭhameva hoti.

Catubhittiyaleṇepi bandhantehi kuṭṭam akittetvā pāsāṇāva kittetabbā, anto okāse asati pamukhepi nimittāni ṭhapetabbāni, evaṃ leṇassa anto ca bahi ca sīmā hoti.

Uparipāsādepi bhittiṃ akittetvā antopāsāṇe ṭhapetvā sīmā sammannitabbā. Sace nappahoti, pamukhepi pāsāṇe ṭhapetvā sammannitabbā. Evaṃ sammatā uparipāsādeyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Sace pana bahūsu thambhesu tulānaṃ upari katapāsādassa heṭṭhimatale kuṭṭo yathā nimittānaṃ anto hoti, evaṃ uṭṭahitvā tulārukkhehi ekasambandho ṭhito, heṭṭhāpi otarati, ekathambhapāsādassa pana uparitale baddhā sīmā. Sace thambhamatthake ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso hoti, heṭṭhā otarati. Sace pāsādabhittito niggatesu niyyūhakādīsu pāsāṇe ṭhapetvā sīmaṃ bandhanti, pāsādabhitti antosīmāya hoti. Heṭṭhā panassā otaraṇānotaraṇaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ.

Heṭṭhāpāsāde kittentehipi bhitti ca rukkhathambhā ca na kittetabbā, bhittilagege pana pāsāṇatthambhe kittetuṃ vaṭṭati. Evaṃ kittitā sīmā heṭṭhāpāsādassa pariyantathambhānaṃ antoyeva hoti. Sace pana heṭṭhāpāsādassa kuṭṭo uparimatalena sambaddho hoti, uparipāsādampi abhiruhati. Sace pāsādassa bahi nibbodakapataṇaṭṭhāne nimittāni karonti, sabbo pāsādo sīmaṭṭho hoti.

Pabbatamatthake talam hoti ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsārahaṃ, tattha piṭṭhipāsāṇe viya sīmaṃ bandhanti, heṭṭhāpabbatepi teneva paricchedena sīmā otarati. Tālamūlakapabbatepi upari sīmā baddhā heṭṭhā otarateva. Yo pana vitānasaṇṭhāno hoti, upari ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso atthi, heṭṭhā natthi, tassupari baddhā sīmā heṭṭhā na otarati. Evaṃ mudiṅgasaṇṭhāno vā hotu paṇavasanaṇṭhāno vā, yassa heṭṭhā vā majjhe vā sīmappamāṇaṃ natthi, tassa upari baddhā sīmā heṭṭhā na otarati. Yassa pana dve kūṭāni āsanne ṭhitāni, ekassapi upari sīmappamāṇaṃ nappahoti, tassa kuṭantaraṃ cinitvā vā pūretvā vā ekābaddhaṃ katvā upari sīmā sammannitabbā. Eko sappaphaṇasadiṣo pabbato, tassa upari sīmappamāṇassa atthitāya sīmaṃ bandhanti, tassa ce heṭṭhā ākāsapabbhāraṃ hoti, sīmā na otarati. Sace panassa vemajjhe sīmappamāṇo susirapāsāṇo hoti, otarati, so ca pāsāṇo sīmaṭṭhoyeva hoti. Athāpissa heṭṭhāleṇassa kuṭṭo aggakoṭiṃ āhacca

tiṭṭhati, otarati, heṭṭhā ca upari ca sīmāyeva hoti. Sace pana heṭṭhā uparimassa sīmāparicchedassa pārato antoleṇaṃ hoti, bahi sīmā na otarati. Athāpi uparimassa sīmāparicchedassa orato bahi leṇaṃ hoti, anto sīmā na otarati. Athāpi upari sīmāparicchedo khuddako, heṭṭhā leṇaṃ mahantaṃ sīmāparicchedamatikkamitvā ṭhitā, sīmā upariyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Yadi pana leṇaṃ khuddakaṃ sabbapacchimasīmāparimāṇaṃ, upari sīmā mahatī naṃ ajjhottharivā ṭhitā, sīmā otarati. Atha leṇaṃ atikhuddakaṃ sīmappamāṇaṃ na hoti, sīmā upariyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Sace tato upadḍhaṃ bhijjivā patati, sīmappamāṇaṃ cepi hoti, bahi patitaṃ asīmā. Apatitaṃ pana yadi sīmappamāṇaṃ, sīmā hotiyeva.

Khaṇḍasīmā ca nīcavattukā hoti, taṃ pūretvā uccavattukāṃ karonti, sīmāyeva. Sīmāya gehaṃ karonti, sīmaṭṭhakameva hoti. Sīmāya pokkharaṇiṃ khaṇanti, sīmāyeva. Oggho sīmāmaṇḍalaṃ ottharivā gacchati, sīmāmāḷake aṭṭaṃ bandhitvā kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sīmāya heṭṭhā umaṅganadī hoti, iddhiṃ bhikkhu tattha nisīdati. Sace sā nadī paṭhamaṃ gatā, sīmā pacchā baddhā, kammaṃ na kopeti. Atha paṭhamaṃ sīmā baddhā, pacchā nadī gatā, kammaṃ kopeti, heṭṭhāpathavītale ṭhito pana kopetiyeva.

Sīmāmāḷake vaṭarukkho hoti, tassa sākhā vā tato niggaṭapāroho vā mahāsīmāya pathavītaḷaṃ vā tatthajātarukkhadīni vā āhacca tiṭṭhati, mahāsīmaṃ vā sodhetvā kammaṃ kātabbaṃ, te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātabbā. Anāhacca ṭhitasākhādīsu āruḷhabhikkhū hatthapāsaṃ ānetabbā. Evaṃ mahāsīmāya jātarukkhasa sākhā vā pāroho vā vuttanayeneva sīmāmāḷake patiṭṭhāti, vuttanayeneva sīmaṃ sodhetvā vā kammaṃ kātabbaṃ, te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātabbā. Sace māḷake kamme kariyamāne koci bhikkhu māḷakassa anto pavisitvā vehāsaṃ ṭhitasākhāya nisīdati, pādā vāssa bhūmigatā honti, nivāsanapārūpanaṃ vā bhūmiṃ phusati, kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Pāde pana nivāsanapārūpanaṃ ukkhipāpetvā kātuṃ kammaṃ vaṭṭati,

idañca lakkhaṇaṃ purimanayepi veditabbaṃ. Ayaṃ pana viseso—tatra ukkhipāpetvā kātuṃ na vaṭṭati, hatthapāsameva ānetabbo. Sace antosīmato pabbato abbhuggacchati, tatraṭṭho bhikkhu hatthapāsaṃ ānetabbo. Iddhiyā antopabbataṃ pavitṭhepi eseva nayo. Bajjhamānā eva hi sīmā pamānarahitaṃ padesaṃ na otarati, baddhāya sīmāya jātaṃ yaṃ kiñci yattha katthaci ekasambandhena gataṃ sīmāsaṅkhyameva gacchatīti.

Tiyojanaparamaṃ pana **sīmaṃ** sammannantena majjhe ṭhatvā yathā catūsupi disāsu diyaddhadiyaddhayaḥjanaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. Sace pana majjhe ṭhatvā ekekadivasato tiyojanaṃ karonti, chayojanaṃ hotīti na vaṭṭati. Caturassaṃ vā tikoṇaṃ vā sammannantena yathā koṇato koṇaṃ tiyojanaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. Sace hi yena kenaci pariyaṇṭena kesaggamattampi tiyojanaṃ atikkāmeti, āpattiñca āpajjati, sīmā ca asīmā hoti.

164. “Na bhikkhave nadīpārasīmā sammannitabbā, yo sammanneyya, āpatti dukkaṭassa”¹ti vacanato nadīpārasīmā na sammannitabbā. Yatra pana dhuvanāvāvā dhuvasetu vā abhimukhatittheyeva atthi, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannituṃ vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave yatthassa dhuvanāvā vā dhuvasetu vā, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannitun”¹ti hi vuttaṃ. Sace dhuvanāvā vā dhuvasetu vā abhimukhatitthe natthi, īsakaṃ uddhaṃ abhiruhitvā adho vā orohitvā atthi, evampi vaṭṭati. Karavikatissatthero pana “gāvutamattabbhantarepi vaṭṭatī”¹ti āha.

Imañca pana nadīpārasīmaṃ sammannantena ekasmiñca tīre ṭhatvā uparisote nadītīre nimittaṃ kittetvā tato paṭṭhāya attānaṃ parikkhipantena yattakaṃ paricchedaṃ icchati, tassa pariyoṣāne adhosotepi nadītīre nimittaṃ kittetvā paratīre sammukhaṭṭhāne nadītīre nimittaṃ kittetabbaṃ. Tato paṭṭhāya yattakaṃ paricchedaṃ icchati, tassa vasena yāva uparisote paṭṭhamāṃ kittitanimittassa sammukhā nadītīre nimittaṃ, tāva kittetvā paccāharitvā paṭṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭetabbaṃ. Atha sabbanimittānaṃ anto ṭhite bhikkhū hatthapāsagate katvā

---

1. Vi 3. 145 piṭṭhe.

kammavācāya sīmā sammannitabbā. Nadiyā ʒhitā anāgatāpi kammaṃ na kopenti, sammutipariyosāne ʒhapetvā nadiṃ nimittānaṃ anto paratīre ca orimatīre ca ekasīmā hoti, nadī pana baddhasīmāsāṅkhyam na gacchati. Visuṃ nadīsīmā eva hi sā.

Sace antonadiyaṃ dīpako hoti, taṃ antosīmāya kātukāmena purimanayeneva attanā ʒhitatīre nimittāni kittetvā dīpakassa orimante ca pārimante ca nimittam kittetabbaṃ. Atha paratīre nadiyā orimatīre nimittassa sammukhaʒṅhāne nimittam kittetvā tato paʒṅhāya purimanayeneva yāva uparisote paʒṅhamam kittitanimittassa sammukhā nimittam, tāva kittetabbaṃ. Atha dīpakassa pārimante ca orimante ca nimittam kittetvā paccāharitvā paʒṅhamam kittitanimittena saddhiṃ ghaʒetabbaṃ. Atha dvīsu tīresu dīpakesu ca bhikkhū sabbe hatthapāsagate katvā kammavācāya sīmā sammannitabbā, nadiyam ʒhitā anāgacchantāpi kammaṃ na kopenti, sammutipariyosāne ʒhapetvā nadiṃ nimittānaṃ anto tīradvayaṅca dīpako ca ekasīmā hoti, nadī pana nadīsīmāyeva.

Sace pana dīpako vihārasīmāparicchedato uddham vā adho vā adhikataro hoti, atha vihārasīmāparicchedanimittassa ujukameva sammukhībḥūte dīpakassa orimante nimittam kittetvā tato paʒṅhāya dīpakasikharam parikkhipantena puna dīpakassa orimante nimittasammukhe pārimante nimittam kittetabbaṃ. Tato param purimanayeneva paratīre sammukhanimittamādiṃ katvā paratīre nimittāni ca dīpakassa pārimanta-orimante nimittāni ca kittetvā paʒṅhamakittitanimittena saddhiṃ ghaʒanā kātabbā. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā pabbatasāṅṅhānā hoti. Sace pana dīpako vihārasīmāparicchedato uddhampi adhopi adhikataro hoti, purimanayeneva dīpakassa ubhopi sikharāni parikkhipitvā nimittāni kittentena nimittaghaʒanā kātabbā. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā mudiṅgasāṅṅhānā hoti. Sace dīpako vihārasīmāparicchedassa anto khuddako hoti, sabbapaʒṅhamena nayena dīpake nimittāni kittetabbanī. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā paṇavasāṅṅhānā hoti. Evaṃ tāva sīmābandhanam veditabbaṃ.

165. Evaṃ baddhā pana sīmā kadā asīmā hotīti? Yadā saṅgho sīmam samūhanati, tadā asīmā hoti. Katham panesā samūhanitabbāti?

“sīmaṃ bhikkhave sammannantena paṭhamam samānasaṃvāsasīmā sammannitabbā, pacchā ticīvarena avippavāso sammannitabbo. Sīmaṃ bhikkhave samūhanantena paṭhamam ticīvarena avippavāso samūhantabbo, pacchā samānasaṃvāsasīmā samūhantabbā”¹ vacanato paṭhamam avippavāso samūhanitabbo, pacchā sīmā samūhanitabbāti. Katham? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, yo so saṅghena ticīvarena avippavāso sammato, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho taṃ ticīvarena avippavāsam samūhaneyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, yo so saṅghena ticīvarena avippavāso sammato, saṅgho taṃ ticīvarena avippavāsam samūhanati. Yassāyasmato khamati etassa ticīvarena avippavāsassa samugghāto, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Samūhato so saṅghena ticīvarena avippavāso, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”¹—

Evam tāva avippavāso samūhanitabbo.

“Suṇātu me bhante saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekūposathā, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho taṃ sīmaṃ samūhaneyya samānasaṃvāsam ekūposatham, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekūposathā, saṅgho taṃ sīmaṃ samūhanati samānasaṃvāsam ekūposatham. Yassāyasmato khamati etissā sīmāya samānasaṃvāsāya ekūposathāya samugghāto, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

---

1. Vi 3. 149 piṭṭhe.

Samūhatā sā sīmā saṁghena samānasamvāsā ekūposathā, khamati saṁghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmī”ti¹—

Evam sīmā samūhanitabbā.

Samūhanantena pana bhikkhunā vattam jānitabban. Tatridam vattam²—khaṇḍasīmāya ṭhatvā avippavāsasīmā na samūhantabbā, tathā avippavāsasīmāya ṭhatvā khaṇḍasīmāpi. Khaṇḍasīmāya pana ṭhitena khaṇḍasīmāva samūhanitabbā, tathā itarāya ṭhitena itarā. Sīmam nāma dvīhi kāraṇehi samūhananti pakatiyā khuddakam puna āvāsavaḍḍhanatthāya mahatim vā kātum, pakatiyā mahatim puna aññesam vihārokāsādānatthāya khuddakam vā kātum. Tattha sace khaṇḍasīmañca avippavāsasīmañca jānanti, samūhanituñceva bandhituñca sakkhissanti. Khaṇḍasīmam pana jānantā avippavāsam ajānantāpi samūhanituñceva bandhituñca sakkhissanti. Khaṇḍasīmam ajānantā avippavāsamyeva jānantā cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇa-uposathāgārādīsu nirāsaṅkaṭṭhānesu ṭhatvā appeva nāma samūhanitum sakkhissanti, paṭibandhitum pana na sakkhissanteva. Sace bandheyyum, sīmāsambhedam katvā vihāram avihāram kareyyum, tasmā na samūhanitabbā. Ye pana ubhopi na jānanti, te neva samūhanitum, na bandhitum sakkhissanti. Ayañhi sīmā nāma kammavācāya vā asīmā hoti sāsanantaradhānena vā, na ca sakkā sīmam ajānantehi kammavācā kātum, tasmā na samūhanitabbā, sādhuḥkam pana ṇatvāyeva samūhanitabbā ceva bandhitabbā cāti. Ayam tāva baddhasīmāya vinicchayo.

166. **Abaddhasīmā** pana gāmasīmā sattabbhantarasīmā udakukkhepasīmāti tividhā. Tattha yāvata ekam gāmakhetam, ayam **gāmasīmā** nāma, gāmaggaṇena cettha³ nagarampi nigamampi gahitameva hoti. Tattha yattake padese tassa tassa gāmassa gāmaḥojakā balim labhanti, so padeso appo vā hotu mahanto vā, gāmasīmātveva saṅkhyam gacchati. Nagaranigamasīmāsupi eseva nayo. Yampi ekasmimyeva gāmakhette ekam padesam “ayam visumgāmo hotū”ti paricchinditvā rājā kassaci deti, sopi visumgāmasīmā hotiyeva, tasmā sā ca itarā ca

1. Vi 3. 149 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 332 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 333 piṭṭhādīsu.

pakatigāmanagaranigamasīmā baddhasīmāsadisāyeva honti, kevalam pana ticīvaravippavāsaparihāram na labhanti.

Agāmake pana araṅṅe samantā sattabbhantarā **sattabbhantarāsīmā** nāma. Tattha **agāmakam** nāma **araṅṅam** viñjhāṭavī-ādīsu vā samuddamajjhe vā macchabandhānam agamanapathe¹ dīpakesu labbhati. **Samantā sattabbhantarā**ti majjhe ṭhitānam sabbadisāsu sattabbhantarā vinibbedhena cuddasa honti. Tattha ekam abbhantaram aṭṭhavīsatihatthappamāṇam hoti. Ayaṅca sīmā parisavasena vaḍḍhati, tasmā samantā parisapariyantato paṭṭhāya abbhantaraparichedo kātabbo. Sace pana dve saṅghā visum uposatham karonti, dvinnam sattabbhantarānam antare añṅamekam abbhantaram upacāratthāya ṭhapetabban.

167. Yā panesā “sabbā bhikkhave nadī asīmā, sabbo samuddo asīmo, sabbo jātassaro asīmo”²ti evam nadī-ādīnam baddhasīmabhāvaṃ paṭikkhipitvā puna “nadiyā vā bhikkhave Samudde vā Jātassare vā yaṃ majjhimassa purisassa samantā udakukkhepā, yaṃ tattha samānasamvāsā ekūposathā”²ti vuttā, yaṃ **udakukkhepasīmā** nāma. Tattha nadī nadīnimitte vuttalakkaṇāva, samuddopi pākaṭoyeva. Yo pana yena kenaci khaṇitvā akato sayamjāto sobbho samantato āgatena udakena pūrito tiṭṭhati, yattha nadiyam vuttappakāre vassakāle udakam santiṭṭhati, yaṃ Jātassaro nāma. Yopi nadim vā Samuddam vā bhinditvā nikkhanta-udakena khato sobbho etaṃ lakkhaṇam pāpuṇāti, ayampi Jātassaroyeva. Etesu nadī-ādīsu yaṃ ṭhānam thāmamajjhimassa purisassa samantato udakukkhepena paricchinnam, yaṃ udakukkhepasīmā nāma.

Katham pana udakukkhepo kātabboti? Yathā akkhadhuttā dārugulaṃ khipanti, evam udakam vā vālukaṃ vā hatthena gahetvā thāmamajjhimena purisena sabbathāmena khipitabban. Yattha evam khittam udakam vā vālukā vā patati, ayameko udakukkhepo, tassa antohatthapāsam vijahitvā ṭhito kammaṃ kopeti. Yāva parisā vaḍḍhati, tāva sīmāpi vaḍḍhati, parisapariyantato udakukkhepoyeva pamāṇam, yaṃ pana etesam

1. Aṅgamanapathesu (Ka)

2. Vi 3. 150 piṭṭhe.

nadī-ādīnaṃ antoyeva labbhati, na bahi. Tasmā nadiyā vā Jātassare vā yattakaṃ padesaṃ pakativassakāle catūsu māsesu udakaṃ ottharati, Samudde yasmim padese pakativīciyo osarivā saṅṭhahanti, tato paṭṭhāya kappiyabhūmi, tattha ṭhatvā uposathādikammaṃ kātuṃ vaṭṭati, dubbuṭṭhikāle vā gimhe vā nadījātassaresu sukkhesupi sā eva kappiyabhūmi. Sace pana sukkhe Jātassare vāpim vā khaṇanti, vappaṃ vā karonti, taṃ ṭhānaṃ gāmakhettaṃ hoti. Yā panesā “kappiyabhūmi”ti vuttā, tato bahi udakukkhepasīmā na gacchati, anto gacchati, tasmā tesam anto parisapariyantato paṭṭhāya samantā udakukkhepaparicchedo kātabbo, ayamettha saṅkhepo.

Ayaṃ pana vitthāro—sace nadī nātidīghā hoti, pabhavato paṭṭhāya yāva mukhadvārā sabbattha saṅgho nisīdati, udakukkhepasīmāya kammaṃ natthi, sakalāpi nadī etesaṃyeva bhikkhūnaṃ pahoti. Yaṃ pana Mahāsumattherena vuttaṃ “yojanaṃ pavattamānāyeva nadī, tatrāpi upari aḍḍhayojanaṃ pahāya heṭṭhā aḍḍhayojane kammaṃ kātuṃ vaṭṭati”ti, taṃ Mahāpadumatthereneva paṭikkhittaṃ. Bhagavatā hi “timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā yattha katthaci uttarantiyā bhikkhuniyā antaravāsako temiyati”¹ti idam nadiyā pamāṇaṃ vuttaṃ, na yojanaṃ vā aḍḍhayojanaṃ vā, tasmā yā imassa suttassa vasena pubbe vuttalakkhaṇā nadī, tassā pabhavato paṭṭhāya saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace panettha bahū bhikkhū visuṃ visuṃ kammaṃ karonti, sabbehi attano ca aññesaṅca udakukkhepaparicchedassa antarā añño udakukkhepo sīmantarikatthāya ṭhapetabbo, tato adhikaṃ vaṭṭatiyeva, ūnaṃ pana na vaṭṭatīti vuttaṃ. Jātassarasamuddepi eseva nayo.

Nadiyā pana “kammaṃ karissāmā”ti gatehi sace nadī paripuṇṇā hoti samatittikā, udakasāṭikaṃ nivāsetvā antonadiyaṃyeva kammaṃ kātabbāṃ. Sace na sakkonti, nāvāyapi ṭhatvā kātabbāṃ. Gacchantiyā pana nāvāya kātuṃ na vaṭṭati. Kasmā? Udakukkhepamattameva hi sīmā. Taṃ nāvā sīghameva atikkamati, evaṃ sati aññissā sīmāya ñatti, aññissā anusāvanā hoti, tasmā nāvāṃ arittena vā ṭhapetvā

---

1. Vi 2. 296 piṭṭhe.

pāsāṇe vā lambetvā antonadiyaṃ jātarukkhe vā bandhitvā kammaṃ kātammaṃ. Antonadiyaṃ baddha-aṭṭakepi antonadiyaṃ jātarukkhepi ṭhitehi kātum vaṭṭati. Sace pana rukkhassa sākā vā tato nikkhantapāroho vā bahinadītīre vihārasīmāya vā gāmasīmāya vā patiṭṭhito, sīmaṃ vā sodhetvā sākhaṃ vā chinditvā kammaṃ kātammaṃ. Bahinadītīre jātarukkhassa antonadiyaṃ pavīṭṭhasākāya vā pārohe vā nāvam bandhitvā kammaṃ kātum na vaṭṭati, karontehi sīmā vā sodhetabbā, chinditvā vāssa bahipatiṭṭhitabhāvo nāsetabbo. Nadītīre pana khāṇukaṃ kottetvā tattha baddhanāvāya na vaṭṭatiyeva. Nadiyaṃ setum karonti, sace antonadiyaṃyeva setu ca setupādā ca honti, setumhi ṭhitehi kammaṃ kātum vaṭṭati. Sace pana setu vā setupādā vā bahitīre patiṭṭhitā, kammaṃ kātum na vaṭṭati, sīmaṃ sodhetvā kātammaṃ. Atha setupādā anto, setu pana ubhinnampi tīraṇam upari-ākāse ṭhito, vaṭṭati.

Antonadiyaṃ pāsāṇo vā dīpako vā hoti, tattha yattakaṃ padesaṃ pubbe vuttappakāre pakativassakāle vassānassa catūsu māsesu udakaṃ ottharati, so nadisaṅkhyameva gacchati. Ativuṭṭhikāle oghena otthatokāso na gahetabbo. So hi gāmasīmāsaṅkhyameva gacchati. Nadito mātikaṃ nīharantā nadiyaṃ āvaraṇam karonti, tam ce ottharivā vā vinibbijhitvā vā udakaṃ gacchati, sabbattha pavattanaṭṭhāne kammaṃ kātum vaṭṭati. Sace pana āvaraṇena vā koṭṭakabandhanena vā sotaṃ pacchindati, udakaṃ nappavattati, appavattanaṭṭhāne kātum na vaṭṭati, āvaraṇamattakepi kātum na vaṭṭati. Sace koci āvaraṇappadeso pubbe vuttapāsāṇadīpakappadeso viya udakena ajjhotthariyati, tattha vaṭṭati. So hi nadisaṅkhyameva gacchati. Nadim vināsetvā taḷākaṃ karonti, heṭṭhā pālībaddhā udakaṃ āgantvā taḷākaṃ pūretvā tiṭṭhati, ettha kammaṃ kātum na vaṭṭati, upari pavattanaṭṭhāne heṭṭhā ca chaḍḍitodakaṃ nadim otarivā sandanaṭṭhānato paṭṭhāya vaṭṭati. Deve avassante hemantagimhesu vā sukkhanadiyāpi vaṭṭati, nadito nīhaṭamātikāya na vaṭṭati. Sace sā kālantarena bhijjitvā nadī hoti, vaṭṭati. Kāci nadī uppativā gāmanigamasīmaṃ ottharivā pavattati, nadiyeva hoti, kammaṃ kātum vaṭṭati. Sace pana vihārasīmaṃ ottharati, vihārasīmātveva saṅkhyam gacchati.

Samuddepi kamman̄ karontehi yaṁ padesaṁ uddhaṁ vaḍḍhana-udakaṁ vā pakativīci vā vegena āgantvā ottharati, tattha kātuṁ na vaṭṭati. Yasmiṁ pana padese pakativīciyo osarivā saṅṭhahanti, so udakantato paṭṭhāya anto Samuddo nāma, tattha ṭhitehi kamman̄ kātabbaṁ. Sace ūmivego bādhati, nāvāya vā aṭṭake vā ṭhatvā kātabbaṁ. Tesu vinicchayo nadiyaṁ vuttanayeneva veditabbo. Samudde piṭṭhipāsāṇo hoti, taṁ kadāci ūmiyo āgantvā ottharanti, kadāci na ottharanti, tattha kamman̄ kātuṁ na vaṭṭati. So hi gāmasīmāsaṅkhyameva gacchati. Sace pana vīcīsu āgatāsupi anāgatāsupi pakati-udakeneva otthariyati, vaṭṭati. Dīpako vā pabbato vā hoti, so ce dūre hoti macchabandhānaṁ agamanapathe, araṅṅasīmāsaṅkhyameva gacchati. Tesam̄ gamanapariyantassa orato pana gāmasīmāsaṅkhyam̄ gacchati, tattha gāmasīmaṁ asodhetvā kamman̄ kātuṁ na vaṭṭati. Samuddo gāmasīmaṁ vā nigamasīmaṁ vā ottharivā tiṭṭhati, samuddova hoti, tattha kamman̄ kātuṁ vaṭṭati. Sace pana viharasīmaṁ ottharati, viharasīmātveva saṅkhyam̄ gacchati.

Jātassare kamman̄ karontehi yattha pubbe vuttappakāre vassakāle vasse pacchinnamate pivituṁ vā hatthapāde vā dhovituṁ udakaṁ na hoti, sukkhati, ayaṁ na Jātassaro, gāmakhettasaṅkhyameva gacchati, tattha kamman̄ na kātabbaṁ. Yattha pana vuttappakāre vassakāle udakaṁ santiṭṭhati, ayaṁ Jātassaro. Tassa yattake padese vassānaṁ cātumāse udakaṁ tiṭṭhati, tattha kamman̄ kātuṁ vaṭṭati. Sace gambhīraṁ udakaṁ, aṭṭakaṁ bandhitvā tattha ṭhitehipi Jātassarassa antojātarukkhamhi baddha-aṭṭakepi kātuṁ vaṭṭati. Piṭṭhipāsāṇadīpakesu panettha nadiyaṁ vuttasadisova vinicchayo. Samavassadevakāle pahonakajātassaro pana cepi dubbuṭṭhikakāle vā gimhahemantesu vā sukkhati, nirudako hoti, tattha saṅghakammaṁ kātuṁ vaṭṭati. Yaṁ **Andhakatṭhakathāyaṁ** vuttam̄ “sabbo Jātassaro sukkho anodako gāmakhettaṁyeva bhajati”¹, taṁ na gahetabbaṁ. Sace panettha udakatthāya āvāṭam̄ vā pokkharāṇi-ādīni vā khaṇanti, taṁ ṭhānaṁ ajātassaro hoti, gāmasīmāsaṅkhyam̄ gacchati. Lābutipusakādivappe² katēpi ese va nayo. Sace pana naṁ pūretvā thalaṁ vā karonti,

---

1. Tanti (Sī)

2. Lābutimbarusakādivappe (Sī)

ekasmim disābhāge pālīm bandhitvā sabbameva nam mahātaḷakam vā karonti, sabbopi ajātassaro hoti, gāmasīmāsankhyaṃ gacchati. Loṇipi jātassarasankhyameva gacchati. Vassike cattāro māse udakaṭṭhānokāse kammaṃ kātum vaṭṭatīti. Ayaṃ abaddhasīmāya vinicchayo.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Simāvinicchayakathā samattā.

25. Uposathapavāraṇāvīnicchayakathā

168. **Uposathapavāraṇā**ti ettha¹ divasavasena tayo uposathā cātuddasiko pannarasiko sāmaggī-uposathoti. Tattha hemantagimhavassānānaṃ tiṇṇaṃ utūnaṃ tatiyasattamapakkesu dve dve katvā cha **cātuddasikā**, sesā **pannarasikā**ti evaṃ ekasamvacchare catuvīsati uposathā. Idaṃ tāva pakaticārittaṃ. Tathārūpapaccaye sati aññasmimpi cātuddase uposathaṃ kātum vaṭṭati. Purimavassamvuṭṭhānaṃ pana pubbakattikapuṇṇamā, tesamyeva sace bhaṇḍanakārakehi upaddutā pavāraṇaṃ paccukkaḍḍhanti, atha kattikamāsassa kāḷapakkhacātuddaso vā pacchimakattikapuṇṇamā vā pacchimavassamvuṭṭhānaṃ pacchimakattikapuṇṇamā eva vāti ime tayo pavāraṇādivasāpi honti. Idampi pakaticārittameva. Tathārūpapaccaye sati dvinnaṃ kattikapuṇṇamānaṃ purimesu cātuddasesupi pavāraṇaṃ kātum vaṭṭati. Yadā pana **Kosambakakkhandhake**² āgatanayena bhinne bhikkhusaṅghe osārite tasmim bhikkhusmim saṅgho tassa vatthussa vūpasamāya saṅghasāmaggiṃ karoti, tadā tāvadeva uposatho kātabbo. “Pātimokkhaṃ uddisitabban”ti vacanato ṭhapetvā cātuddasapannarase aññopi yo koci divaso **uposathadivaso** nāma hoti, vassamvuṭṭhānaṃ pana kattikamāsabbhantare ayameva sāmaggīpavāraṇādivaso nāma hoti. Iti imesu tisu divasesu uposatho kātabbo. Karontena pana sace cātuddasiko hoti, “ajjuposatho cātuddaso”ti vattabbaṃ. Sace sāmaggī-uposatho hoti,

1. Kaṅkhā-Ṭṭha 86 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 480 piṭṭhe.

“ajjuposatho sāmaggī”ti vattabbaṃ. Pannarasiyaṃ pana Pāliyaṃ āgatanayeneva “ajjuposatho pannaraso”ti vattabbaṃ.

169. Saṅghe uposatho¹, gaṇe uposatho, puggale uposathoti evaṃ kārakavasena aparepi tayo uposathā vuttā, kattabbākāravasena pana suttuddeso pārisuddhi-uposatho adhiṭṭhānuposathoti aparepi tayo uposathā. Tattha **suttuddeso** nāma “suṇātu me bhante saṅgho”ti-ādinā nayena vutto pātīmokkhuddeso. Ye panitare dve uposathā, tesu **pārisuddhi-uposatho** tāva aññesañca santike aññamaññañca ārocanavasena duvidho. Tattha yvāyaṃ aññesaṃ santike karīyati, sopi pavāritānañca appavāritānañca santike karaṇavasena duvidho. Tattha mahāpavāraṇāya pavāritānaṃ santike pacchimikāya upagatena vā anupagatena vā chinnavassena vā cātumāsiniyaṃ pana pavāritānaṃ santike anupagatena vā chinnavassena vā kāyasāmaggim datvā “parisuddho ahaṃ bhante, parisuddhoti maṃ dhārethā”ti tikkhattuṃ vatvā kātabbo. Ṭhapetvā pana pavāraṇādivasaṃ aññasmim kāle āvāsikehi uddiṭṭhamatte pātīmokkhe avuṭṭhitāya yvā ekaccāya vuṭṭhitāya vā sabbāya vā vuṭṭhitāya parisāya ye aññe samasamā vā thokatarā vā āgacchanti, tehi tesam santike vuttanayeneva pārisuddhi ārocetabbā.

Yo panāyaṃ aññamaññaṃ ārocanavasena karīyati, so ñattim ṭhapetvā karaṇavasena ca aṭṭhapetvā karaṇavasena ca duvidho. Tatthayasmim āvāse tayo bhikkhū viharanti, tesu uposathadivase sannipatitesu ekena bhikkhunā “suṇantu me āyasmantā, ajjuposatho cātuddaso”ti vā “pannaraso”ti vatvā “yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, mayaṃ aññamaññaṃ pārisuddhi-uposathaṃ kareyyāma”ti ñattiyā ṭhapitāya therena bhikkhunā ekamsam uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjalim paggahetvā “parisuddho ahaṃ āvuso, parisuddhoti maṃ dhārethā”ti tikkhattuṃ vattabbaṃ. Itarehi “bhante”ti vatvā evameva vattabbaṃ. Evaṃ ñattim ṭhapetvā kātabbo. Yatra pana dve bhikkhū viharanti, tatra ñattim aṭṭhapetvā vuttanayeneva pārisuddhi ārocetabbāti ayaṃ **pārisuddhi-uposatho**.

---

1. Kaṅkhā-Ṭṭha 93 piṭṭhādīsu.

Sace pana ekova bhikkhu hoti, sabbaṃ pubbakaraṇīyaṃ katvā aññesaṃ anāgamaṇaṃ ñatvā “ajja me uposatho cātuddaso”ti vā “pannaraso”ti vā vatvā “adhiṭṭhāmī”ti vattabbaṃ. Ayaṃ **adhiṭṭhānuposatho**ti evaṃ kattabbākāravasena tayo uposathā veditabbā. Ettāvataṃ nava uposathā dīpitā honti. Tesu divasavasena pannarasiko, kārakavasena saṃghuposatho, kattabbākāravasena suttuddesoti evaṃ tilakkhaṇasampanne uposathe pavattamāne uposathaṃ akatvā tadahuposathe aññaṃ abhikkhukaṃ nānāsaṃvāsakehi vā sabhikkhukaṃ āvāsaṃ vā anāvāsaṃ vā vāsathāya aññaṃtra saṃghena aññaṃtra antarāyā gacchantassa dukkaṭaṃ hoti.

170. Uposathakaraṇatthaṃ sannipatite saṃghe bahi uposathaṃ katvā āgatenā sannipātaṭṭhānaṃ gantvā kāyasāmaggiṃ adentena chando dātabbo. Yopi gilāno vā hoti kiccapasuto vā, tenapi pārisuddhiṃ dentena chandopi dātabbo. Kathaṃ? Ekassa bhikkhuno santike “chandaṃ dammi, chandaṃ me hara, chandaṃ me ārocehi”ti ayamatto kāyena vā vācāya vā ubhayena vā viññāpetabbo, evaṃ dinno hoti chando. Akatuposathena gilānena vā kiccapasutena vā pārisuddhi dātabbā. Kathaṃ? Ekassa bhikkhuno santike “pārisuddhiṃ dammi, pārisuddhiṃ me hara, pārisuddhiṃ me ārocehi”ti ayamatto kāyena vā vācāya vā ubhayena vā viññāpetabbo, evaṃ dinnā hoti pārisuddhi. Taṃ pana dentena channopi dātabbo. Vuttañhetāṃ Bhagavatā “anujānāmi bhikkhave tadahuposathe pārisuddhiṃ dentena chandampi dātum, santi saṃghassa karaṇīyaṃ”ti¹. Tattha pārisuddhidānaṃ saṃghassapi attanopi uposathakaraṇaṃ sampādeti, na avasesaṃ saṃghakiccaṃ, chandadānaṃ saṃghasseva uposathakaraṇaṃ sesakiccaṃ sampādeti, attamanā panassa uposatho akatoyeva hoti, tasmā pārisuddhiṃ dentena chandopi dātabbo. Pubbe vuttaṃ pana suddhikacchandaṃ vā pārisuddhiṃ vā imaṃ vā chandapārisuddhiṃ ekena bahūnampi āharitum vaṭṭati. Sace pana so antarāmagge aññaṃ bhikkhum passivā yesaṃ tena chando vā pārisuddhi vā gahitā, tesaṃca attano ca chandapārisuddhiṃ deti, tasseva āgacchati.

---

1. Vi 3. 164 piṭṭhe.

itarā pana bilālasaṅkhalikā chandapārisuddhi nāma hoti, sā na āgacchati, tasmā sayameva sannipātaṭṭhānaṃ gantvā ārocetabbaṃ. Sace pana sañcicca nāroceti, dukkaṭaṃ āpajjati, chandapārisuddhi pana tasmim̄ hatthapāsaṃ upagatamatteyeva āgatā hoti.

171. Pārivāsiyena pana chandadānena yaṃ kiñci saṅghakammaṃ kātum̄ na vaṭṭati. Tattha¹ catubbidhaṃ pārivāsiyaṃ parisapārivāsiyaṃ rattipārivāsiyaṃ chandapārivāsiyaṃ ajjhāsayapārivāsiyanti. Tesu **parisapārivāsiyaṃ** nāma bhikkhū kenacideva karaṇīyena sannipatitā honti, atha meghe vā uṭṭheti, ussāraṇā vā karīyati, manussā vā ajjhottharantā āgacchanti, bhikkhū “anokāsā mayam̄, aññattha gacchāmā”ti chandaṃ avissajjetvā vā uṭṭhahanti. Idaṃ parisapārivāsiyaṃ. Kiñcāpi parisapārivāsiyaṃ, chandassa pana avissaṭṭhattā kammaṃ kātum̄ vaṭṭati.

Puna bhikkhū “uposathādāni karissāmā”ti rattim̄ sannipatitvā “yāva sabbe sannipatanti, tāva dhammaṃ suṇissāmā”ti ekaṃ ajjhesanti, tasmim̄ dhammakathaṃ kathenteyeva aruṇo uggacchati. Sace “cātuddasikaṃ uposathaṃ karissāmā”ti nisinnā, pannarasoti kātum̄ vaṭṭati. Sace pannarasikaṃ kātum̄ nisinnā, pāṭipade anuposathe uposathaṃ kātum̄ na vaṭṭati, aññaṃ pana saṅghakiccaṃ kātum̄ vaṭṭati. Idaṃ **rattipārivāsiyaṃ** nāma.

Puna bhikkhū “kiñcideva abbhānādisaṅghakammaṃ karissāmā”ti nisinnā honti, tatreko nakkhattapāṭhako bhikkhu evaṃ vadati “ajja nakkhattaṃ dāruṇaṃ, mā imaṃ karoṭhā”ti. Te tassa vacanena chandaṃ vissajjetvā tattheva nisinnā honti. Athañño āgantvā “nakkhattaṃ patimānentaṃ, attho bālaṃ upaccagā”ti² vatvā “kiṃ nakkhattena, karoṭhā”ti vadati. Idaṃ **chandapārivāsiyañceva ajjhosayapārivāsiyañca**. Etasmim̄ pārivāsiye puna chandapārisuddhim̄ anānetvā kammaṃ kātum̄ na vaṭṭati.

172. Sace koci bhikkhu gilāno na sakkoti chandapārisuddhim̄ dātum̄, so mañcena vā piṭhena vā saṅghamajjhaṃ ānetabbo. Sace gilānupaṭṭhākānaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ hoti “sace kho mayam̄ gilānaṃ ṭhānā cāvessāma, ābādho vā abhivaḍḍhissati, kālakiriyā vā bhavissati”ti.

1. Vi-Ṭṭha 3. 224 piṭṭhādīsu.

2. Khu 5. 12 piṭṭhe.

na so bhikkhu ṭhānā cāvetabbo, saṅghena tattha gantvā uposatho kātabbo. Sace bahū tādisā gilānā honti, saṅghena paṭipāṭiyā ṭhatvā sabbe hatthapāse kātabbā. Sace dūre honti, saṅgho nappahoti, tam divasaṃ uposatho na kātabbo. Na tveva vaggena saṅghena uposatho kātabbo, kareyya ce, dukkaṭaṃ.

Sace¹ ekasmiṃ vihāre catūsu bhikkhūsu vasantesu ekassa chandapārisuddhiṃ āharitvā tayo pārisuddhi-uposathaṃ karonti, tīsu vā vasantesu ekassa chandapārisuddhiṃ āharitvā dve pātimokkhaṃ uddisanti, **adhammena vaggam** uposathakammaṃ hoti. Sace pana cattāropi sannipatitvā pārisuddhi-uposathaṃ karonti, tayo vā dve vā pātimokkhaṃ uddisanti, **adhammena samaggam** nāma hoti. Sace catūsu janesu ekassa pārisuddhiṃ āharitvā tayo pātimokkhaṃ uddisanti, tīsu vā janesu ekassa pārisuddhiṃ āharitvā dve pārisuddhi-uposathaṃ karonti, **dhammena vaggam** nāma hoti. Sace pana cattāro ekattha vasantā sabbe sannipatitvā pātimokkhaṃ uddisanti, tayo pārisuddhi-uposathaṃ karonti, dve aññamaññaṃ pārisuddhi-uposathaṃ karonti, **dhammena samaggam** nāma hoti.

173. Pavāraṇākammesu² pana sace ekasmiṃ vihāre pañcasu bhikkhūsu vasantesu ekassa pavāraṇaṃ āharitvā cattāro gaṇaṇattim ṭhapetvā pavārenti, catūsu vā tīsu vā vasantesu ekassa pavāraṇaṃ āharitvā tayo vā dve vā saṅghaṇattim ṭhapetvā pavārenti, sabbametaṃ **adhammena vaggam** pavāraṇākammaṃ. Sace pana sabbepi pañca janā ekato sannipatitvā gaṇaṇattim ṭhapetvā pavārenti, cattāro vā tayo vā dve vā vasantā ekato sannipatitvā saṅghaṇattim ṭhapetvā pavārenti, sabbametaṃ **adhammena samaggam** pavāraṇākammaṃ. Sace pañcasu janesu ekassa pavāraṇaṃ āharitvā cattāro saṅghaṇattim ṭhapetvā pavārenti, catūsu vā tīsu vā ekassa pavāraṇaṃ āharitvā tayo vā dve vā gaṇaṇattim ṭhapetvā pavārenti, sabbametaṃ **dhammena vaggam** pavāraṇākammaṃ. Sace pana sabbepi pañca janā ekato sannipatitvā saṅghaṇattim ṭhapetvā pavārenti, cattāro vā tayo vā ekato sannipatitvā gaṇaṇattim ṭhapetvā pavārenti, dve

1. Vi-Ṭṭha 3. 338 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 357 piṭṭhādīsu.

aññamaññaṃ pavārenti, ekako vasanto adhiṭṭhānapavāraṇaṃ karoti, sabbametaṃ **dhammena samaggaṃ** nāma pavāraṇākammanti.

Ettha sace cātuddasikā hoti, “ajja me pavāraṇā cātuddasī”ti, sace pannarasikā, “ajja me pavāraṇā pannarasī”ti evaṃ adhiṭṭhātabbaṃ. Pavāraṇaṃ dentena pana “pavāraṇaṃ dammi, pavāraṇaṃ me hara, mamatthāya pavārehi”ti kāyena vā vācāya vā kāyavācāhi vā ayamattho viññāpetabbo. Evaṃ¹ dinnāya pavāraṇāya pavāraṇāhārakena saṃghaṃ upasaṅkamitvā evaṃ pavāretabbaṃ “tisso bhante bhikkhu saṃghaṃ pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, vadatu taṃ bhante saṃgho anukampaṃ upādāya, passanto paṭikarissati. Dutiyampi bhante -pa-. Tatiyampi bhante tisso bhikkhu saṃghaṃ pavāreti -pa- paṭikarissatī”ti. Sace pana vuḍḍhataro hoti, “āyasmā bhante tisso”ti vattabbaṃ. Evañhi tena tassatthāya pavāritaṃ hoti. Pavāraṇaṃ dentena pana chandopi dātabbo, chandadānaṃ heṭṭhā vuttanayeneva veditabbaṃ. Idhāpi chandadānaṃ avasesakammattāya. Tasmā sace pavāraṇaṃ dento chandaṃ deti, vuttanayena āhaṭṭāya pavāraṇāya tena ca bhikkhunā saṃghena ca pavāritameva hoti. Atha pavāraṇameva deti, na chandaṃ, tassa ca pavāraṇāya ārocitāya saṃghena ca pavārite sabbesaṃ suppvāritaṃ hoti, aññaṃ pana kammaṃ kuppanti. Sace chandameva deti, na pavāraṇaṃ, saṃghassa pavāraṇā ca sesakammāni ca na kuppanti, tena pana bhikkhunā appavāritaṃ hoti, pavāraṇādivase pana bahisīmāya pavāraṇaṃ adhiṭṭhahitvā āgatenapi chando dātabbo tena saṃghassa pavāraṇākammaṃ na kuppanti.

Sace purimikāya pañca bhikkhū vassaṃ upagatā, pacchimikāyapi pañca, purimehi ñattiṃ ṭhapetvā pavārite pacchimehi tesāṃ santike pārisuddhi-uposatho kātabbo, na ekasmiṃ uposathagge dve ñattiyo ṭhapetabbā. Sacepi pacchimikāya upagatā cattāro tayo dve eko vā hoti, eseva nayo. Atha purimikāya cattāro, pacchimikāyapi cattāro tayo dve eko vā, eseva nayo. Athāpi purimikāya tayo, pacchimikāyapi tayo dve eko vā, eseva nayo. Idañhettha lakkhaṇaṃ.

---

1. Vi-Ṭṭha 3. 357 piṭṭhādīsu.

Sace purimikāya upagatehi pacchimikāya upagatā thokatarā ceva honti samasamā ca, saṅghapavāraṇāya ca gaṇaṃ pūrenti, saṅghapavāraṇāvasena ñatti ṭhapetabbā. Sace pana pacchimikāya eko hoti, tena saddhiṃ te cattāro honti, catunnaṃ saṅghañattiṃ ṭhapetvā pavāretuṃ na vaṭṭati. Gaṇañattiyā pana so gaṇapūrako hoti, tasmā gaṇavasena ñattiṃ ṭhapetvā purimehi pavāretabbaṃ, itarena tesam̐ santike pārisuddhi-uposatho kātabboti. Purimikāya dve, pacchimikāya dve vā eko vā eseva nayo. Purimikāya eko pacchimikāya ekoti ekena ekassa santike pavāretabbaṃ, ekena pārisuddhi-uposatho kātabbo. Sace purimehi vassūpagatehi pacchā vassūpagatā ekenapi adhikatarā honti, paṭhamam̐ pātimokkham̐ uddisitvā pacchā thokatarehi tesam̐ santike pavāretabbaṃ.

Kattikāya cātumāsini-pavāraṇāya pana sace paṭhamavassūpagatehi mahāpavāraṇāya pavāritehi pacchā upagatā adhikatarā vā samasamā vā honti, pavāraṇāñattiṃ ṭhapetvā pavāretabbaṃ. Tehi pavārite pacchā itarehi pārisuddhi-uposatho kātabbo. Atha mahāpavāraṇāyam̐ pavāritā bahū honti, pacchā vassūpagatā thokā vā eko vā, pātimokkhe uddiṭṭhe pacchā tesam̐ santike tena pavāretabbaṃ. Kiṃ panetaṃ pātimokkham̐ sakalameva uddisitabbaṃ, udāhu ekadesampī? Ekadesampi uddisituṃ vaṭṭati. Vuttañhetam̐ Bhagavatā—

“Pañcime bhikkhave pātimokkhuddesā, nidānam̐ uddisitvā avasesam̐ sutenasāvetabbaṃ, ayam̐ paṭhamo pātimokkhuddeso. Nidānam̐ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā avasesam̐ sutena sāvetabbaṃ, ayam̐ dutiyo pātimokkhuddeso. Nidānam̐ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṅghādisese uddisitvā avasesam̐ sutena sāvetabbaṃ, ayam̐ tatiyo pātimokkhuddeso. Nidānam̐ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṅghādisese uddisitvā dve aniyate uddisitvā avasesam̐ bhūtena sāvetabbaṃ, ayam̐ catuttho pātimokkhuddeso. Vitthāreneva pañcama”ti¹.

---

1. Vi 3. 151 piṭṭhe.

Tattha¹ **nidānaṃ uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetaḅḅanti** “suṇātu me bhante saṅgho -pa- āvikatā hissa phāsu hoti”ti imaṃ nidānaṃ uddisitvā “uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ, tatthāyasmante pucchāmi kaccittha parisuddhā. Dutiyampi pucchāmi -pa- evametaṃ dhārayāmi. Sutā kho panāyasmantehi cattāro pārājikā dhammā -pa- avivadamaṅehi sikkhitabbaṃ”ti evaṃ avasesaṃ sutena sāvetaḅḅaṃ. Etena nayena sesāpi cattāro pātimokkhuddesā veditaḅḅā.

174. “Anujānāmi bhikkhave sati antarāye saṅkhittena pātimokkhaṃ uddisituṃ. Na bhikkhave asati antarāye saṅkhittena pātimokkhaṃ uddisitaḅḅaṃ, yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa”ti² vacanato pana viṇā antarāyā saṅkhittena pātimokkhaṃ na uddisitaḅḅaṃ. Tatrima antarāyā—
rājantarāyo corantarāyo agyantarāyo udakantarāyo manussantarāyo amanussantarāyo vāḷantarāyo sarisapantarāyo jīvitantarāyo brahmacariyantarāyoti.

Tattha sace bhikkhūsu uposathaṃ karissāmaṃti nisinnesu rājā āgacchati, ayaṃ **rājantarāyo**. Corā āgacchanti, ayaṃ **corantarāyo**. Davaḍāho āgacchati, āvāse vā aggi uṭṭhāti, ayaṃ **agyantarāyo**. Megho vā uṭṭheti, ogho vā āgacchati, ayaṃ **udakantarāyo**. Bahū manussā āgacchanti, ayaṃ **manussantarāyo**. Bhikkhuṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ **amanussantarāyo**. Byagghādayo caṇḍamigā āgacchanti, ayaṃ **vāḷantarāyo**. Bhikkhuṃ sappādayo ḍaṃsanti, ayaṃ **sarisapantarāyo**. Bhikkhu gilāno vā hoti, kālaṃ vā karoti, verino vā taṃ māretukāmaṃ gaṇhanti, ayaṃ **jīvitantarāyo**. Manussā ekaṃ vā bahū vā bhikkhū brahmacariyā cāvetukāmaṃ gaṇhanti, ayaṃ **brahmacariyantarāyo**. Evarūpesu antarāyesu saṅkhittena pātimokkha uddisitaḅḅo, paṭhamo vā uddeso uddisitaḅḅo. Ādimhi dve tayo cattāro vā. Ettha dutiyādīsu uddesesu yasmiṃ apariyosita antarāyo hoti, sopi suteneva sāvetaḅḅo. Nidānuddese pana aṇiṭṭhite sutena sāvetaḅḅaṃ nāma natthi.

1. Vi-Ṭṭha 3. 338 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 152 piṭṭhe.

Pavāraṇākammepi sati antarāye dnevācikaṃ ekavācikaṃ samānavassikaṃ vā pavāretuṃ vaṭṭati. Ettha¹ ñattiṃ ṭhapentenapi “yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho dnevācikaṃ pavāreyyā”ti vattabbaṃ. Ekavācike “ekavācikaṃ pavāreyyā”ti, samānavassikepi “samānavassikaṃ pavāreyyā”ti vattabbaṃ. Ettha ca bahūpi samānavassā ekato pavāretuṃ labhanti. “Suṇātu me bhante saṅgho, ajja pavāraṇā pannarasī, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho pavāreyyā”ti imāya pana sabbasaṅgāhikāya ñattiyā ṭhapitāya tevācikaṃ dnevācikaṃ ekavācikaṃ pavāretuṃ vaṭṭati, samānavassikaṃ na vaṭṭati. “Tevācikaṃ pavāreyyā”ti vutte pana tevācikameva vaṭṭati, aññaṃ na vaṭṭati. “Dnevācikaṃ pavāreyyā”ti vutte dnevācikaṃ tevācikaṃ vaṭṭati, ekavācikaṃ samānavassikaṃ na vaṭṭati. “Ekavācikaṃ pavāreyyā”ti vutte pana ekavācikaḍnevācikaḍtevācikaṃ vaṭṭanti, samānavassikameva na vaṭṭati. “Samānavassikaṃ”ti vutte sabbaṃ vaṭṭati.

175. Kena pana pātimokkhaṃ uddisitabbanti? “Anujānāmi bhikkhave therādhikaṃ pātimokkhaṃ”ti² vacanato therena vā pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ, “anujānāmi bhikkhave yo tattha bhikkhu byatto paṭibalo, tassādheyyaṃ pātimokkhaṃ”ti³ vacanato navakatarena vā. Ettha⁴ ca kiñcāpi navakatarassapi byattassa pātimokkhaṃ anuññātaṃ, atha kho ettha ayaṃ adhippāyo—sace therassa pañca vā cattāro vā tayo vā pātimokkhuddesā nāgacchanti, dve pana akhaṇḍā suvisadā vācuggatā honti, therāyattaṃ vā pātimokkhaṃ. Sace pana ettakampi visadaṃ kātuṃ na sakkoti, byattassa bhikkhuno āyattaṃ hoti, tasmā sayāṃ vā uddisitabbaṃ, añño vā ajjhesitabbo. “Na bhikkhave saṅghamajjhe anajjhīṭṭhena pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ, yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁵ vacanato anajjhīṭṭhena pātimokkhaṃ na uddisitabbaṃ. Na kevalaṃ pātimokkhaṃyeva, dhammopi na bhāsitaḍabbo “na bhikkhave saṅghamajjhe anajjhīṭṭhena dhammo bhāsitaḍabbo, yo bhāseyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁶ vacanato.

1. Vi-Ṭṭha 3. 359 piṭṭhe.

3. Vi 3. 156 piṭṭhe.

5. Vi 3. 155 piṭṭhe.

2. Vi 3. 155 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 3. 341 piṭṭhādīsu.

6. Vi 3. 152 piṭṭhe.

Ajjhesanā cettha saṅghena sammatadhammajjhesakāyattā vā saṅghatthe rāyattā vā, tasmā dhammajjhesake asati saṅghattheraṃ āpucchitvā vā tena yācito vā bhāsituṃ labhati. saṅghattherenapi sace vihāre bahū dhammakathikā honti, vārapaṭipāṭiyā vattabbo. “Tvaṃ dhammaṃ bhaṇa, dhammadānaṃ dehi”ti vā vuttena tīhipi vidhīhi dhammo bhāsitaḥ, “osārehī”ti vutto pana osāretumeva labhati, “kathehī”ti vutto kathetumeva, “sarabhaññaṃ bhaṇāhī”ti vutto sarabhaññaṃ eva. Saṅghattheropi ca uccatare āsane nisinnā yācituṃ na labhati. Sace upajjhāyo ceva saddhivihāriko ca hoti, upajjhāyo ca naṃ uccāsane nisinnā “bhaṇā”ti vadati, sajjhāyaṃ adhiṭṭhahitvā bhaṇitabbaṃ. Sace panettha daharabhikkhū honti, “tesaṃ bhaṇāmi”ti bhaṇitabbaṃ. Sace vihāre saṅghatthero attanoyeva nissitake bhaṇāpeti, aññe madhurabhāṇakepi nājjhesati, so aññehi vattabbo—“bhante asukaṃ nāma bhaṇāpema”ti. Sace “bhaṇāpethā”ti vadati, tuṇhī vā hoti, bhaṇāpetuṃ vaṭṭati. Sace pana paṭibāhati, na bhaṇāpetabbaṃ. Yadi pana anāgateyeva saṅghatthere dhammassavanaṃ āradhāṃ, puna āgate ṭhapetvā āpucchanaḥ natthi. Osāretvā pana kathentena āpucchitvā aṭṭhapetvāyeva vā kathetabbaṃ. Kathentassa puna āgatepi eseva nayo.

Upanisinnakathāyampi saṅghattherova sāmī, tasmā tena sayāṃ vā kathetabbaṃ, añño vā bhikkhu “kathehī”ti vattabbo, no ca kho uccatare āsanne nisinnā, manussānaṃ pana “bhaṇāhī”ti vuttuṃ vaṭṭati. Manussā attano jānanakaṃ bhikkhuṃ pucchanti, tena therāṃ āpucchitvāpi kathetabbaṃ. Sace saṅghatthero “bhante ime pañhaṃ pucchanti”ti puṭṭho “kathehī”ti vā bhaṇati, tuṇhī vā hoti, kathetuṃ vaṭṭati. Antaraghare anumodanādīsipi eseva nayo. Sace saṅghatthero “vihāre vā antaraghare vā maṃ anāpucchitvāpi katheyyāsi”ti anujānāti, laddhakappiyaṃ hoti, sabbattha vuttuṃ vaṭṭati. Sajjhāyaṃ karontenāpi therā āpucchitabboyeva. Ekaṃ āpucchitvā sajjhāyantassa aparo āgacchati, puna āpucchanaḥ natthi. Sacepi “vissamissāmi”ti ṭhapitassa āgacchati, puna ārabhantena āpucchitabbaṃ. Saṅghatthere anāgateyeva āradhāṃ

sajjhāyantassāpi eseva nayo. Ekena saṅghattherena “maṃ anāpucchāpi yathāsukhaṃ sajjhāyāhī”ti anuññāte yathāsukhaṃ sajjhāyitum vaṭṭati, aññasmim̐ pana āgate taṃ āpucchitvāva sajjhāyitabbaṃ.

Yasmim̐ pana vihāre sabbeva bhikkhū bālā honti abyattā na jānanti pātimokkhaṃ uddisitum, tattha kiṃ kātābanti? Tehi bhikkhūhi eko bhikkhu sāmāntā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo “gacchāvuso saṅkhittena vā vitthārena vā pātimokkhaṃ pariyāpuṇitvā āgacchāhī”ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tehi bhikkhūhi sabbeheva yattha tādisā bhikkhū honti, so āvāso uposathakaraṇatthāya anvaḍḍhamāsaṃ gantabbo, agacchantānaṃ dukkaṭaṃ. Idañca utuvasseyeva, vassāne pana purimikāya pātimokkhuddesakena vinā na vassaṃ upagacchitabbaṃ. Sace so vassūpagatānaṃ pakkamati vā vibbhamati vā kālaṃ vā karoti, aññasmim̐ satiyeva pacchimikāya vasitum vaṭṭati, asati aññattha gantabbaṃ, agacchantānaṃ dukkaṭaṃ. Sace pana pacchimikāya pakkamati vā vibbhamati vā kālaṃ vā karoti, māsadvayaṃ vasitabbaṃ.

Yattha pana te bālā bhikkhū viharanti abyattā, sace tattha koci bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo, tehi bhikkhūhi so bhikkhu saṅgahetabbo anuggahetabbo upalāpetabbo, upaṭṭhāpetabbo cuṇṇena mattikāya dantakaṭṭhena mukhodakena. No ce saṅgaheyyum̐ anuggaheyyum̐ upalāpeyyum̐, upaṭṭhāpeyyum̐ cuṇṇena mattikāya dantakaṭṭhena mukhodakena, sabbesaṃ dukkaṭaṃ. Idha neva therā, na daharā muccanti, sabbehi vārena upaṭṭhāpetabbo. Attano vāre anupaṭṭhahantassa āpatti. Tena pana mahātherānaṃ pariveṇasammajjanadantakaṭṭhadānādīni na sādītābāni, evampi sati mahātherehi sāyaṃpātaṃ upaṭṭhānaṃ āgantabbaṃ, tena pana tesam̐ āgamaṃ ñatvā paṭhamataraṃ mahātherānaṃ upaṭṭhānaṃ gantabbaṃ. Sacassa saddhiñcarā bhikkhū upaṭṭhākā atthi, “mayhaṃ upaṭṭhākā atthi, tumhe appossukkā viharathā”ti vattabbaṃ. Athāpissa saddhiñcarā natthi, tasmim̐yeva vihāre eko vā dve vā vattasampannā vadanti “mayam̐ therassa kattabbaṃ karissāma, avasesā phāsu viharantū”ti, sabbesaṃ anāpatti.

176. “Yassa siyā āpatti, so āvikareyyā”¹ ādivacanato na sāpattikena uposatho kātabbo, tasmā tadahuposathe āpattim² sarantena desetabbā. Desentena ca ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamtivā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evaṃ vattabbo “ahaṃ āvuso itthannāmaṃ āpattim āpanno, taṃ paṭidesemī”³ti. Sace navakataro hoti, “ahaṃ bhante”³ti vattabbaṃ. “Taṃ paṭidesemī”³ti idaṃ pana attano attano anurūpavasena “taṃ tuyhamūle, taṃ tumhamūle paṭidesemī”³ti vuttepi suvuttameva hoti. Paṭiggāhakenapi attano attano anurūpavasena “passatha bhante taṃ āpattim, passasi āvuso taṃ āpattin”³ti vā vattabbaṃ, puna desakena “āma āvuso passāmi, āma bhante passāmi”³ti vā vattabbaṃ. Puna paṭiggāhakena “āyatim bhante saṃvareyyātha, āyatim āvuso saṃvareyyāsi”³ti vā vattabbaṃ. Evaṃ vutte desakena “sādhu suṭṭhu āvuso saṃvarissāmi, sādhu suṭṭhu bhante saṃvarissāmi”³ti vā vattabbaṃ. Sace āpattiyā vematiko hoti, ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamtivā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evaṃ vattabbo “ahaṃ āvuso itthannāmāya āpattiyā vematiko, yadā nibbematiko bhavissāmi, tadā taṃ āpattim paṭikarissāmi”³ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ sotabbaṃ, na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo. “Na bhikkhave sabhāgā āpatti desetabbā, yo deseyya, āpatti dukkaṭassa. Na bhikkhave sabhāgā āpatti paṭiggahetabbā, yo paṭigganheyya, āpatti dukkaṭassā”³ti³ vacanato yaṃ dvepi janā vikālabhojanādinā sabhāgavatthunā āpattim āpajjanti, evarūpā vatthusabhāgā āpatti neva desetabbā, na ca paṭiggahetabbā. Vikālabhojanapaccayā āpannaṃ pana āpattisabhāgaṃ anarittabhojanapaccayā āpannassa santike desetum vaṭṭati.

Sace pana sabbo saṅgho vikālabhojanādinā sabhāgavatthunā lahukāpattim āpajjati, tattha kim kātabbanti? Tehi bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo “gacchāvuso taṃ

1. Vi 3. 140 piṭṭhe.

2. Āpatti (Si)

3. Vi 3. 169 piṭṭhe.

āpattiṃ paṭikarivā āgaccha, mayam te santike āpattiṃ paṭikarissāmā”ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalam. No ce labhetha, byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho nāpetabbo—“suṇātu me bhante saṅgho, ayam sabbo saṅgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno, yadā aññaṃ bhikkhuṃ suddham anāpattikaṃ passissati, tadā tassa santike taṃ āpattiṃ paṭikarissatī”ti¹ vatvā uposatho kātabbo. Sace pana vematiko hoti, “suṇātu me bhante saṅgho, ayam sabbo saṅgho sabhāgāya āpattiyā vematiko, yadā nibbematiko bhavissati, tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissatī”ti¹ vatvā uposatho kātabbo. Sace panettha koci “taṃ sabhāgaṃ āpattiṃ desetum vaṭṭatī”ti maññaṃāno ekassa santike deseti, desitā sudesitāva. Aññaṃ pana desanāpaccayā desako paṭiggahaṇapaccayā paṭiggāhako cāti ubhopi dukkaṭaṃ āpajjanti, taṃ nānāvattukam hoti, tasmā aññaṃānāṃ desetabbaṃ. Ettāvata te nirāpattikā honti, tesam santike sesehi sabhāgāpattiyō desetabbā vā ārocetabbā vā. Sace te evam akatvā uposathaṃ karonti, “pārisuddhiṃ āyasmanto ārocethā”ti-ādinā nayena sāpattikassa uposathakaraṇe paññattaṃ dukkaṭaṃ āpajjanti.

Sace koci bhikkhu pātimokkhe uddissamāne āpattiṃ saratī, tena bhikkhunā sāmanto bhikkhu evam vattabbo “aham āvuso itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno, ito vuṭṭahitvā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī”ti. Sāmanto ca bhikkhu sabhāgoyeva vattabbo. Visabhāgassa hi vuccamāne bhaṇḍanakalahasaṅghabhedādinipi honti, tasmā tassa avatvā “ito vuṭṭahitvā paṭikarissāmī”ti ābhogaṃ katvā uposatho kātabbo. Sace pana koci pātimokkhe uddissamāne āpattiyā vematiko hoti, tenapi sabhāgoyeva sāmanto bhikkhu evam vattabbo “aham āvuso itthannāmāya āpattiyā vematiko, yadā nibbematiko bhavissāmi, tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī”ti. Evañca vatvā uposatho kātabbo, pātimokkham sotabbaṃ, na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo.

---

1. Vi 3. 170 piṭṭhe.

177. “Anujānāmi bhikkhave uposathāgāraṃ sammajjitun”¹
ādivacanato—

“Sammajjanī padīpo ca, udakaṃ āsanena ca.
Uposathassa etāni, pubbakaraṇanti vuccatī”²—

Evam vuttaṃ catubbidham pubbakaraṇam katvāva uposatho kātabbo. Kena pana taṃ kātabbanti? “Anujānāmi bhikkhave therena bhikkhunā navam bhikkhum āṇāpetum, na bhikkhave therena āṇattena agilānena na sammajjitabham, yo na sammajjeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ ādivacanato yo therena āṇatto, tena kātabham. Āṇāpentena ca kiñci kammaṃ karonto vā sadākālemeva eko vā bhāranittharaṇako vā sarabhāṇakadhammakathikādīsu aññataro vā na uposathāgārasammajjanattham āṇāpetabbo, avasesā pana vārena āṇāpetabbā. Sace āṇatto sammuñjanim tāvakālikampi na labhati, sākhabhaṅgam kappiyam kāretvā sammajjitabham, tampi alabhantassa laddhakappiyam hoti.

Āsanapaññāpanattham āṇattena ca sace uposathāgāre āsanāni natthi, samghikāvāsato āharitvā paññāpetvā puna āharitabbāni, āsanesu asati kaṭasārakepi taṭṭikāyopi paññāpetum vaṭṭati, taṭṭikāsupi asati sākhabhaṅgāni kappiyam kāretvā paññāpetabbāni, kappiyakārakam alabhantassa laddhakappiyam hoti.

Padīpakaraṇattham āṇāpentena pana “asukasmim nāma okāse telam vā vaṭṭi vā kapallikā vā atthi, taṃ gahetvā karohi”²ti vattabbo. Sace telādīni natthi, pariyesitabbāni, pariyesitvā alabhantassa laddhakappiyam hoti. Apica kapāle aggipi jāletabbo.

“Chandapārisuddhi-utukkhānam, bhikkhugaṇanāca ovādo.
Uposathassa etāni, pubbakiccanti vuccatī”²—

Evam vuttaṃ pana catubbidhampi pubbakiccam pubbakaraṇato pacchā kātabham. Tampi hi akatvā uposatho na kātabbo.

1. Vi 3. 158 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 344 piṭṭhe.

178. Yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho uposathaṃ kareyyā”ti¹
vacanato yadā saṅghassa uposathakammaṃ pattakallaṃ hoti, tadā taṃ
kātabbaṃ, pattakallañca nāmetaṃ catūhi aṅgehi saṅgahitaṃ. Tenāhu
Aṭṭhakathācariyā—

“Uposatho yāvatikā ca bhikkhū kammappattā,
Sabhāgāpattiyo ca na vijjanti.
Vajjanīyā ca puggalā tasmim na honti,
Pattakallanti vuccatī”ti.

Tattha **uposathoti** tīsu uposathadivasesu aññataradivaso. Tasmīñhi sati
idaṃ saṅghassa uposathakammaṃ pattakallaṃ nāma hoti, nāsati. Yathāha
“na ca bhikkhave anuposathe uposatho kātabbo”ti².

Yāvatikā ca bhikkhū kammappattāti yattakā bhikkhū tassa
uposathakammasa pattā yuttā anurūpā sabbantimena paricchedena cattāro
pakatattā, te ca kho hatthapāsāṃ avijahitvā ekasīmāyaṃ ṭhitā. Tesu hi catūsu
bhikkhūsu ekasīmāyaṃ hatthapāsāṃ avijahitvā ṭhitesveva taṃ saṅghassa
uposathakammaṃ pattakallaṃ nāma hoti, na itarathā. Yathāha “anujānāmi
bhikkhave catunnaṃ pātimokkhaṃ uddisitun”ti³.

Sabhāgāpattiyo ca na vijjantīti ettha yaṃ sabbo saṅgho
vikālabhojanādinā sabhāgavatthunā lahukāpattiṃ āpajjati, evarūpā
vatthusabhāgā sabhāgāti vuccati. Etāsu avijjamānāsupi sabhāgāsu
vijjamānāsu pattakallaṃ hotiyeva.

Vajjanīyā ca puggalā tasmim na hontīti “na bhikkhave sagahaṭṭhāya
parisāya pātimokkhaṃ uddisitabban”ti⁴ vacanato gahaṭṭho ca, “na
bhikkhave bhikkhuniyā nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabban”ti⁵adinā
nayena vuttā bhikkhunī, sikkhamānā, sāmaṇero, sāmaṇerī,
sikkhāpaccakkhātako, antimavatthu-ajjhāpannako, āpattiyā adassane
ukkhittako, āpattiyā appaṭikamme ukkhittako, pāpikāya diṭṭhiyā
appaṭinissagge ukkhittako, paṇḍako, theyyasamvāsako, titthiyapakkantako,
tiracchānagato,

1. Vi 3. 148 piṭṭhe.

2. Vi 3. 190 piṭṭhe.

3. Vi 3. 167 piṭṭhe.

4. Vi 3. 155 piṭṭhe.

5. Vi 3. 189 piṭṭhe.

mātughātako, pitughātako, arahantaghātako, bhikkhunīdūsako, saṅghabhedako, lohituppādako, ubhatobyañjanakoti ime vīsati cāti ekavīsati puggalā vajjanīyā nāma. Te hatthapāsato bahikaraṇavasena vajjetabbā. Etesu hi tividhe ukkhittake sati uposatham karonto saṅgho pācittiyam āpajjati, sesesu dukkaṭam, ettha ca **tiracchānagatoti** yassa upasampadā paṭikkhittā. Titthiyā gahaṭṭheneva saṅgahitā. Etepi hi vajjanīyā. Evaṃ¹ pattakallam imehi catūhi aṅgehi saṅgahitanti vedītabbam. Idañca sabbam pavāraṇākammepi yojetvā dassetabbam. “Na bhikkhave pātimokkhuddesakena sañcicca na sāvetaḥham, yo na sāveyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave pātimokkhuddesakena vāyमितुं ‘katham sāveyyan’ti, vāyamantassa anāpatti”²ti² vacanato pātimokkhuddesakena parisam sāvetaḥham vāyमितabbanti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅghe

Uposathapavāraṇāvīnicchayakathā samattā.

26. Vassūpanāyikavinicchayakathā

179. **Vassūpanāyikā**ti ettha purimikā pacchimikāti duve vassūpanāyikā. Tattha³ āśāḥīpuṇṇamāya anantare pāṭipadadivase purimikā upagantabbā, pacchimikā pana āśāḥīpuṇṇamato aparāya puṇṇamāya anantare pāṭipadadivase. Upagacchantena ca vihāram paṭijaggitvā pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetvā sabbam cetiyavandanādisāmīcikkammam niṭṭhāpetvā “imasmiṃ vihāre imaṃ temāsam vassam upemi”³ti sakim vā dvattikkhattum vā vācam nicchāretvā vassam upagantabbam. Saccepi “idha vasissāmī”³ti ālayo atthi, asatiyā pana vassam na upeti, gahitasenāsanam suggahitam, chinnavasso na hoti, pavāretum labhatiyeva. Vināpi hi vacībhedaṃ ālayakaraṇamattenapi vassam upagatameva hoti. “Idha vassam vasissāmī”³ti cittuppādoyevettha ālayo nāma.

1. Vajjanīyā eva (Sī)

2. Vi 3. 155 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 349 piṭṭhādīsu.

“Na bhikkhave tadahuvassūpanāyikāya vassaṃ anupagantukāmena sañcicca āvāso atikkamitabbo, yo atikkameyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato vassūpanāyikadivase vassaṃ anupagantukāmo vihārasīmaṃ atikkamati, vihāragaṇanāya dukkaṭaṃ. Sace hi taṃ divasaṃ vihārasatassa upacāraṃ okkamitvā atikkamati, satam āpattiyo. Sace pana vihāraṃ atikkamitvā aññassa vihārassa upacāraṃ anokkamitvāva nivattati, ekāva āpatti. Kenaci antarāyena purimikaṃ anupagatena pacchimikā upagantabbā.

“Na bhikkhave asenāsanikena vassaṃ upagantabbam, yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā”² vacanato yassa pañcannaṃ chadanānaṃ aññatarena channaṃ yojitadvārabandhanaṃ senāsaṇaṃ natthi, tena na upagantabbam. “Na bhikkhave chavakuṭikāya vassaṃ upagantabbam, yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā”² ādivacanato chavakuṭikāyaṃ chatte cāṭiyaṇca upagantum na vaṭṭati. Tattha **chavakuṭikā** nāma ṭaṅkitamañcādibhedā kuṭi. Tattheva upagantum na vaṭṭati, susāne pana aññaṃ kuṭikaṃ katvā upagantum vaṭṭati, chattepi catūsu thambhesu chattaṃ ṭhapetvā āvaraṇaṃ katvā dvāraṃ yojetvā upagantum vaṭṭati, chattaṃ nāmesā hoti. Cāṭiyāpi mahantena kapallena chatte vuttanayena kuṭikaṃ katvā upagantum vaṭṭati.

“Na bhikkhave rukkhasusire vassaṃ upagantabbam, yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā”² vacanato suddhe rukkhasusire upagantum na vaṭṭati, mahantassa pana rukkhasusirassa anto padaracchadanaṃ kuṭikaṃ katvā pavisanadvāraṃ yojetvā upagantum vaṭṭati, rukkhaṃ chinditvā khāṇukamatthake padaracchadanaṃ kuṭikaṃ katvāpi vaṭṭatiyeva. “Na bhikkhave rukkhaveṭṭabhiyā”² ādivacanato suddhe ṭṭabhimatte upagantum na vaṭṭati, mahāṭṭape pana aṭṭakaṃ bandhitvā tattha padaracchadanaṃ kuṭikaṃ katvā dvāraṃ yojetvā upagantabbam.

“Anujānāmi bhikkhave vaje vassaṃ upagantun”³ ādivacanato vaje satthe nāvāyaṇca upagantum vaṭṭati. Tattha **vajoti** gopālakānaṃ nivāsaṭṭhānaṃ. Vaje vuṭṭhite vajena saddhim gatassa vassacchede anāpatti “anujānāmi bhikkhave yena vajo, tena gantun”³ vuttattā.

1. Vi 3. 193 piṭṭhe.

2. Vi 3. 212 piṭṭhe.

3. Vi 3. 211 piṭṭhe.

satthe vassaṃ upagacchantena pana vassūpanāyikadivase upāsakā vattabbā “kuṭikā laddhuṃ vaṭṭatī”ti. Sace karitvā denti, tattha pavisitvā “idha vassaṃ upemī”ti tikkhattum vattabbam. No ce denti, sālāsaṅkhepena ṭhitasakaṭassa heṭṭhā upagantabbam. Tampi alabhantena ālayo kātabbo, satthe pana vassaṃ upagantum na vaṭṭati. **Ālayo** nāma “idha vassaṃ vasissāmī”ti cittuppādamattam. Sace maggappaṭipanneyeva satthe pavāraṇādivaso hoti, tattheva pavāretabbam. Atha sattho antovasseyeva bhikkhunā patthitaṭṭhānaṃ patvā atikkamati, patthitaṭṭhāne vasitvā tattha bhikkhūhi saddhiṃ pavāretabbam. Athāpi sattho antovasseyeva antarā ekasmiṃ gāme tiṭṭhati vā vippakirati¹ vā, tasmimyeva gāme bhikkhūhi saddhiṃ vasitvā pavāretabbam, appavāretvā tato param gantum na vaṭṭati. Nāvāya vassaṃ upagacchantenapi kuṭiyāmyeva upagantabbam, pariyesitvā alabhantena ālayo kātabbo. Sace antotemāsam nāvā samuddeyeva hoti, tattheva pavāretabbam. Atha nāvā kūlam labhati, ayañca parato gantukāmo hoti, gantum na vaṭṭati, nāvāya laddhagāmeyeva vasitvā bhikkhūhi saddhiṃ pavāretabbam. Sacepi nāvā anutīrameva aññattha gacchati, bhikkhu ca paṭhamam laddhagāmeyeva vasitukāmo, nāvā gacchatu, bhikkhunā tattheva vasitvā bhikkhūhi saddhiṃ pavāretabbam. Iti vaje satthe nāvāyanti tisu ṭhānesu natthi vassacchede āpatti, pavāretuñca labhati.

“Na bhikkhave vassaṃ upagantvā purimaṃ vā temāsam pacchimaṃ vā temāsam avasitvā cārikā pakkamitabbā, yo pakkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato purimikāya vassaṃ upagatena purimaṃ temāsam, pacchimikāya upagatena pacchimaṃ temāsam avasitvā cārikā na pakkamitabbā, vassaṃ upagantvā pana aruṇam anuṭṭhāpetvāpi tadaheva sattāhakaṇṭiyena pakkamantassapi antosattāhe nivattantassa anāpatti, ko pana vādo dvīhatīham vasitvā sattāhakaṇṭiyena pakkamantassa antosattāhe nivattantassa.

180. “Anujānāmi bhikkhave sattannaṃ sattāhakaṇṭiyena pahite gantum, na tveva appahite. Bhikkhussa bhikkhuniyā sikkhamānāya

1. Vippakiriyati (Sī)

2. Vi 3. 193 piṭṭhe.

sāmaṇerassa sāmaṇeriyā uposakassa upāsikāyā”¹ti vacanato pañcannaṃ sahadhammikānaṃ aññatarena saṅghaṇapuggale uddissa attano vā atthāya vihāraṃ aḍḍhayogaṃ pāsādaṃ hammiyaṃ guhaṃ pariveṇaṃ koṭṭhakaṃ upaṭṭhānasālaṃ aggisālaṃ kappiyakuṭiṃ vaccakuṭiṃ caṅkamaṃ caṅkamasālaṃ udapānaṃ udapānasālaṃ jantāgharaṃ jantāgharasālaṃ pokkharāṇiṃ maṇḍapaṃ ārāmaṃ ārāmavatthum vā kāretvā “āgacchantu bhikkhū, icchāmi dānañca dātuṃ dhammañca sotuṃ bhikkhū ca passitun”²ti evaṃ niddisivā pesite gantabbaṃ sattāhakaṇḍiyeṇa, na tveva appahite. Upāsako vā upāsikā vā tatheva saṅghaṇapuggale uddissa vihārādīsu aññataram kāretvā attano vā atthāya nivesanasayanigharādīsu aññataram kārapetvā aññaṃ vā kiccakaraṇiṃ niddisivā gilāno vā hutvā bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ paṇeṇya “āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ dhammañca sotuṃ bhikkhū ca passitun”³ti, gantabbaṃ sattāhakaṇḍiyeṇa, na tveva appahite.

“Anujānāmi bhikkhave sattannaṃ sattāhakaṇḍiyeṇa appahitepi gantum, pageva pahite. Bhikkhussa bhikkhuniyā sikkhamānāya sāmaṇerassa sāmaṇeriyā mātuṃ ca pitussa cā”²ti vacanato “gilānaṃ etesaṃ bhikkhū-ādīnaṃ sahadhammikānaṃ mātāpitūnaṃca gilānaṃyeva gilānabhataṃ vā gilānupaṭṭhākabhataṃ vā bhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā upaṭṭhahissāmi vā”³ti iminā kāraṇena appahitepi gantabbaṃ, pageva pahite. **Andhakaṭṭhakathāyaṃ** pana “ye mātāpitūnaṃ upaṭṭhākā nātakā vā aññātakā vā, tesampi appahite gantum vaṭṭati”³ti vuttam, tam neva Aṭṭhakathāyaṃ, na Pāḷiyaṃ vuttam, tasmā na gahetabbaṃ.

Sace pana bhikkhuno bhātā vā añño vā nātako gilāno hoti, so ce bhikkhussa santike dūtaṃ paṇeṇya “ahaṃ gilāno, āgacchatu bhadanto, icchāmi bhadantassa āgatan”³ti, gantabbaṃ sattāhakaṇḍiyeṇa, na tveva appahite. Sace ekasmiṃ vihāre bhikkhūhi saddhiṃ vasanto bhikkhubhattiko³ gilāno hoti, so ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ paṇeṇya “ahaṃ gilāno, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan”³ti, gantabbaṃ sattāhakaṇḍiyeṇa, na tveva appahite.

1. Vi 3. 194 piṭṭhe.

2. Vi 3. 205 piṭṭhe.

3. Bhikkhubhattiko (Sī), bhikkhugatiko (Vi 3. 206 piṭṭhe)

Sace bhikkhussa bhikkhuniyā sikkhamānāya sāmaṇerassa sāmaṇeriyā anabhirati vā kukkucam vā diṭṭhigataṃ vā uppannam hoti, gantabbam sattāhakaṇṇiyena appahitepi “anabhiratiṃ vūpakāsessāmi vā vūpakāsāpessāmi vā kukkucam vinodessāmi vā vinodāpessāmi vā diṭṭhigataṃ vivecessāmi vā vivecāpessāmi vā dhammakatham vā karissāmi”ti, pageva pahite. Sace koci bhikkhu garudhammam ajjhāpanno hoti parivāsāraho mūlāyapaṭikassanāraho mānattāraho abbhānāraho vā, appahitepi gantabbam “parivāsādānādīsu ussukkam āpajjissāmi, anussāvessāmi, gaṇapūrako vā bhavissāmi”ti, pageva pahite. Bhikkhuniyāpi mānattārahāya mūlāyapaṭikassanārahāya abbhānārahāya eseva nayo. Sace sāmaṇero upasampajjitukāmo hoti, vassam vā pucchitukāmo, sikkhamānā vā upasampajjitukāmā hoti, sikkhā vāssā kupitā, sāmaṇerī vā sikkhā samādiyitukāmā hoti, vassam vā pucchitukāmā, appahitepi gantabbam, pageva pahite.

Sace bhikkhussa bhikkhuniyā vā saṃgho kammam kātukāmo hoti, tajjanīyam vā niyassam vā pabbājanīyam vā paṭisāraṇīyam vā ukkhepanīyam vā, appahitepi gantabbam, pageva pahite “kim nu kho saṃgho kammam na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyā”ti. Sacepi kataṃyeva hoti kammam, appahitepi gantabbam “kim nu kho sammā vatteyya, lomam pāteyya, netthāram vatteyya, saṃgho tam kammam paṭippassambheyyā”ti.

181. “Anujānāmi bhikkhave saṃghakaraṇīyena gantun”ti¹ vacanato senāsanapaṭibaddhasaṃghakaraṇīyenapi gantum vaṭṭati. Ettha² hi yaṃ kiñci uposathāgārādīsu senāsanesu cetiyachattavedikādīsu vā kattabbam, antamaso bhikkhuno puggalikesenāsanampi sabbam saṃghakaraṇīya mevāti adhippetam, tasmā tassa nipphādanattham dabbasambhārādīni vā āharitum vaḍḍhakāpabhūtinam bhattavetanādīni vā dātum gantabbam. Apicettha ayampi Pāḷimuttakanayo veditabbo—dhammassavanatthāya animantitena gantum na vaṭṭati, sace ekasmim mahāvāse paṭhamāṃyeva katikā katā hoti

1. Vi 3. 206 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 351 piṭṭhādīsu.

“asukadivasam nāma sannipatitabban”ti, nimantitoyeva nāma hoti, gantum vaṭṭati. “Bhaṇḍakam dhovissāmī”ti gantum na vaṭṭati. Sace pana ācariyupajjhāyā pahiṇanti, vaṭṭati. Nātidūre vihāro hoti, “tattha gantvā ajjeva āgamissāmī”ti sampāpuṇitum na sakkoti, vaṭṭati. Uddesaparipucchādīnam atthāyapi gantum na labhati, “ācariyam pana passissāmī”ti gantum labhati. Sace nam ācariyo “ajja mā gacchā”ti vadati, vaṭṭati, upaṭṭhākakulam vā nātīkulam vā dassanāya gantum na labhati.

Sace bhikkhūsu vassūpagatesu gāmo corehi vuṭṭhāti, tattha kim kātabbanti? Yena gāmo, tena gantabban. Sace gāmo dvidhā bhijjati, yattha bahutarā manussā, tattha gantabban. Sace bahutarā assaddhā honti appasannā, yattha saddhā pasannā, tattha gantabban. Ettha ca sace gāmo avidūragato hoti, tattha piṇḍāya caritvā vihārameva āgantvā vasitabban. Sace dūram gato, sattāhavārena aruṇo uṭṭhāpetabbo, na sakkā ce hoti, tattheva sabhāgaṭṭhāne vasitabban. Sace manussā yathāpavattāni salākabhattādīni denti, “na mayam tasmim vihāre vasimhā”ti vattabbā. “Mayam vihārassa vā pāsādassa vā na dema, tumhākam dema, yattha katthaci vasitvā bhuñjathā “ti vutte pana yathāsukham bhuñjitabban, tesamyeva tam pāpuṇāti. “Tumhākam vasanaṭṭhāne pāpuṇāpetvā bhuñjathā”ti vutte pana yattha vasanti, tattha netvā vassaggena pāpuṇāpetvā bhuñjitabban. Sace pavāritakāle vassāvāsikam denti, yadi sattāhavārena aruṇam uṭṭhāpayimsu, gahetabban. Chinnavassehi pana “na mayam tattha vasimha, chinnavassā mayan”ti vattabbam. Yadi “yesam amhākam senāsanam pāpitam, te gaṇhantū”ti vadanti, gahetabban. Yam pana “vihāre upanikkhattakam mā vinassī”ti idha āhaṭam cīvarādivebhaṅgiyabhaṇḍam, tam tattheva gantvā apaloketvā bhājetabban. “Ito ayyānam cattāro paccaye dethā”ti kappiyakārakanam dinne khattavatthu-ādike tatrappādepi eseva nayo. Saṅghikañhi vebhaṅgiyabhaṇḍam antovihāre vā bahisīmāya vā hotu, bahisīmāya ṭhitānam apaloketvā bhājetum na vaṭṭati. Ubhayattha ṭhitampi pana antosīmāya ṭhitānam apaloketvā bhājetum vaṭṭatiyeva.

Sace pana vassūpagatā bhikkhū vālehi ubbāḷhā honti, gaṇhantipi paripātentipi, sarīsapehi vā ubbāḷhā honti, ḍaṃsantipi paripātentipi, corehi vā ubbāḷhā honti, vilumpantipi ākoṭentipi, pisācehi vā ubbāḷhā honti, āvisantipi hanantipi¹, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ, natthi vassacchede āpatti. Sace gāmo agginā vā daḍḍho hoti, udakena vā vulho. Bhikkhū piṇḍakena kilamanti, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ, vassacchede anāpatti. Senāsanam agginā vā daḍḍham hoti, udakena vā vulham, bhikkhū senāsanena kilamanti, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ, vassacchede anāpatti. Sace vassūpagatā bhikkhū na labhanti lūkhassa vā paṇitassa vā bhojanassa yāvadattham pāripūrim, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ. Sace labhanti lūkhassa vā paṇitassa vā bhojanassa yāvadattham pāripūrim, na labhanti sappāyāni bhojanāni, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ. Sacepi labhanti lūkhassa vā paṇitassa vā bhojanassa yāvadattham pāripūrim, labhanti sappāyāni bhojanāni, na labhanti sappāyāni bhesajjāni, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ. Sace labhanti lūkhassa vā paṇitassa vā bhojanassa yāvadattham pāripūrim, labhanti sappāyāni bhojanāni, labhanti sappāyāni bhesajjāni, na labhanti patirūpaṃ upatthākaṃ, “eseva antarāyo”ti pakkamitabbaṃ, sabbattha vassacchede anāpatti.

Sace pana vassūpagataṃ bhikkhuṃ itthī nimanteti “ehi bhante hiraññaṃ vā te demi, suvaṇṇaṃ vā khettaṃ vā vatthuṃ vā gāvum vā gāvim vā dāsaṃ vā dāsīm vā te demi, dhītaraṃ vā te demi bhariyatthāya, ahaṃ vā te bhariyā homi, aññaṃ vā te bhariyaṃ ānemī”ti, tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti “lahuparivattaṃ kho cittaṃ vuttaṃ Bhagavatā, siyāpi me brahmacariyassa antarāyo”ti, pakkamitabbaṃ, natthi vassacchede āpatti. Vuttanayeneva vesī vā nimanteti, thullakumārī vā nimanteti, paṇḍako vā nimanteti, ñātakā vā nimanteti, rājāno vā nimanteti, corā vā nimanteti, dhuttā vā nimanteti, eseva nayo. Sace vassūpagato bhikkhu passati asāmikam nidhim, tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti “lahuparivattaṃ kho cittaṃ vuttaṃ Bhagavatā, siyāpi me brahmacariyassa antarāyo”ti, pakkamitabbaṃ, anāpatti vassacchede.

---

1. Ojampi haranti (Sī) Vi 3. 207 piṭṭhe pana passitabbaṃ.

Sace vassūpagato bhikkhu passati sambahule bhikkhū saṅghabhedāya parakkamante, suṇāti vā “sambahulā bhikkhū saṅghabhedāya parakkamantī”ti, tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti “garuko kho saṅghabhedo vutto Bhagavatā, mā mayi sammukhībhūte saṅgho bhijjī”ti, pakkamitabbaṃ, anāpatti vassacchede. Sace vassūpagato bhikkhu suṇāti “asukasmim kira āvāse sambahulā bhikkhū saṅghabhedāya parakkamantī”ti, tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti “te ca kho me bhikkhū mittā, tyāhaṃ vakkhāmi ‘garuko kho āvuso saṅghabhedo vutto Bhagavatā, mā āyasmantānaṃ saṅghabhedo ruccitthā’ti, karissanti me vacanaṃ sussūsissanti, sotaṃ odahissantī”ti, pakkamitabbaṃ, anāpatti vassacchede, bhinne pana saṅghe gantvā karaṇīyaṃ natthi.

Sace pana koci bhikkhu “imaṃ temāsaṃ idha vassaṃ vasathā”ti vutte paṭissuṇitvā visaṃvādeti, dukkaṭaṃ. Na kevalaṃ tasseva paṭissavassa visaṃvāde dukkaṭaṃ, “imaṃ temāsaṃ bhikkhaṃ gaṇhatha, ubhopi mayaṃ idha vassaṃ vasissāma, ekato uddisāpessāma”ti evamādināpi tassa tassa paṭissavassa visaṃvāde dukkaṭaṃ. Tañca kho paṭhamāṃ suddhacittassa pacchā visaṃvādanapaccayā, paṭhamampi asuddhacittassa pana paṭissave pācittiyaṃ. Visaṃvāde dukkaṭanti pācittiyena saddhim dukkaṭaṃ yujjati.

182. Vassūpagatehi¹ antovasse nibaddhavattaṃ ṭhapetvā vassūpagatā bhikkhū “sammuñjaniyo bandhathā”ti vattabbā. Sulabhā ce daṇḍakā ceva salākāyo ca honti, ekakena cha pañca muṭṭhisammūñjaniyo dve tisso yaṭṭhisammūñjaniyo vā bandhitabbā. Dullabhā honti, dve tisso muṭṭhisammūñjaniyo ekā yaṭṭhisammūñjanī bandhitabbā. Sāmaṇerehi pañca pañca ukkā vā koṭṭetabbā, vasanaṭṭhānesu kasāvaparibhaṇḍaṃ kātappaṃ. Vattaṃ karontehi ca na uddisitaṃ na uddisāpetappaṃ, na sajjhāyo kātabbo, na pabbājetappaṃ na upasampādetappaṃ, na nissayo dātabbo, na dhammassavanaṃ kātappaṃ. Sabbeva hi ete papañcā, nippapañcā hutvā samaṇadhamameva karissāmāti vā sabbe terasa dhutaṅgāni samādiyantu, seyyaṃ akappetvā ṭhānacaṅkamehi vītināmentu, mūgabbataṃ gaṇhantu, sattāhakarāṇiyena

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 72 piṭṭhādīsu.

gatāpi bhājanīyabhaṇḍaṃ labhantūti vā evarūpaṃ adhammikavattaṃ na kātappaṃ. Evaṃ pana kātappaṃ—pariyattidhammo nāma tividhampi saddhammaṃ paṭiṭṭhāpeti, tasmā sakkaccaṃ uddisatha uddisāpetha, sajjhāyaṃ karotha, padhānaghare vasantānaṃ saṃghaṭṭanaṃ akatvā antovihāre nisīditvā uddisatha uddisāpetha, sajjhāyaṃ karotha, dhammassavanaṃ samiddhaṃ karotha, pabbājentā sodhetvā pabbājetha, sodhetvā upasampādetha, sodhetvā nissayaṃ detha. Ekopi hi kulaputto pabbajjañca upasampadañca labhitvā sakalaṃ sāsanaṃ paṭiṭṭhāpeti, attano thāmena yattakāni sakkotha, tattakāni dhutaṅgāni samādiyatha, antovassaṃ nāmetaṃ sakaladivasaṃ rattiyā ca paṭhamayāmapacchimayāmesu appamattehi bhavitappaṃ, vīriyaṃ ārabhitappaṃ. Porāṇakamahātherāpi sabbapalibodhe chinditvā antovasse ekacāriyavattaṃ pūrayimsu, bhasse mattaṃ jānitvā dasavattukathaṃ dasa-asubhadāsānussati-aṭṭhatimsārammaṇakathaṃ kātum vaṭṭati, āgantukānaṃ vattaṃ kātum, sattāhakaṇṭhena gatānaṃ apaloketvā dātum vaṭṭatīti evarūpaṃ vattaṃ kātappaṃ.

Apica bhikkhū ovaditabbā “viggāhikapisuṇapharusavacanāni mā vadatha, divase divase sīlāni āvajjentā caturārakkhaṃ ahāpentā manasikārabahulā viharathā”ti. Dantakaṭṭhakhādanavattaṃ ācikkhitappaṃ, cetiyaṃ vā bodhiṃ vā vandantena gandhamālaṃ vā pūjentena pattāṃ vā thavikāya pakkhipantena na kathetappaṃ, bhikkhācāravattaṃ ācikkhitappaṃ, antogāme manussehi saddhiṃ paccayasaññuttakathā vā visabhāgakathā vā na kathetabbā, rakkhitindriyehi bhavitappaṃ, Khandhakavattañca sekhiyavattañca pūretabbanti evarūpā bahukāpi niyyānikakathā ācikkhitabbāti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Vassūpanāyikavinicchayakathā samattā.

27. Upajjhāyādivattavinicchayakathā

183. **Vattanti** ettha pana vattam nāmetam upajjhāyavattam ācariyavattam āgantukavattam āvāsikavattam gamikavattam bhattaggavattam piṇḍacārikavattam āraññikavattam senāsanavattam jantāgharavattam vaccakuṭivattanti bahuviddham. Tattha **upajjhāyavattam** tāva evam veditabbam—saddhivihārikena kālasseva uṭṭhāya upāhanā omuñcitvā ekamsam uttarāsaṅgam karitvā upajjhāyassa dantakaṭṭham dātabbam, mukhodakam dātabbam. Tattha dantakaṭṭham dentena mahantam majjhimam khuddakanti tīṇi dantakaṭṭhāni upanetvā ito yaṃ tīṇi divasāni gaṇhāti, catutthadivasato paṭṭhāya tādisameva dātabbam. Sace aniyamam katvā yaṃ vā tam vā gaṇhāti, atha yādisam labhati, tādisam dātabbam. Mukhodakam dentenapi sītañca uṇhañca udakam upanetvā tato yaṃ tīṇi divasāni vaḷañjati. Catutthadivasato paṭṭhāya tādisameva mukhadhovanodakam dātabbam. Sace duvidhampi vaḷañjati, duvidhampi upanetabbam. Udakam mukhadhovanatṭhāne ṭhapetvā vaccakuṭito paṭṭhāya sammajjitabbam. There vaccakuṭigate pariveṇam sammajjitabbam, evam pariveṇam asuññam hoti. There vaccakuṭito anikkhanteyeva āsanam paññapetabbam. Sarīrakiccam katvā āgantvā tasmim nisinnassa sace yāgu hoti, bhājanam dhovitvā yāgu upanāmetabbā, yāguṃ pivitassa udakam datvā bhājanam paṭiggahetvā nīcam katvā sādhuḥkam appaṭighamsantena dhovitvā paṭisāmetabbam. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanam uddharitabbam. Sace so deso uklāpo hoti kenaci kacavarena samkiṇṇo, so deso sammajjitabbo. Sace pana añño kacavaro natthi, udakaphusitāneva honti, hatthena pamajjitabbo.

Sace upajjhāyo gāmam pavisitukāmo hoti, nivāsanam dātabbam, paṭinivāsanam paṭiggahetabbam, kāyabandhanam dātabbam, saḅuṇam katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sa-udako dātabbo. Sace upajjhāyo pacchāsamaṇam ākaṅkhati, timaṇḍalam paṭicchādentena parimaṇḍalam nivāsetvā kāyabandhanam bandhitvā saḅuṇam katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikam paṭimuñcitvā dhovitvā pattam gahetvā upajjhāyassa pacchāsamaṇena hotabbam, nātidūre gantabbam, nāccāsanne gantabbam. Ettha pana sace upajjhāyam nivattitvā oloketam ekena vā dvīhi vā padavītiḥārehi sampāpuṇāti, ettāvata nātidūre nāccāsanne gato hotīti veditabbam.

sace upajjhāyena bhikkhācāre yāguyā vā bhatte vā laddhe patto uṇho vā bhāriko vā hoti, attano pattam̐ tassa datvā so patto gahetabbo, na upajjhāyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā. Ito paṭṭhāya pana yattha yattha na-kārena paṭisedho karīyati, sabbattha dukkaṭāpatti veditabbā. Upajjhāyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo. Nivārentena ca “bhante īdisam̐ nāma vattum̐ vaṭṭati, āpatti na hoti”ti evam̐ pucchantena viya vāretabbo, “vāressāmī”ti pana katvā “mahallaka mā evam̐ bhaṇā”ti na vattabbo.

Sace āsanne gāmo hoti, vihāre vā gilāno bhikkhu hoti, gāmato paṭhamataram̐ āgantabbam̐. Sace dūre gāmo hoti, upajjhāyena saddhim̐ āgacchantopi natthi, teneva saddhim̐ gāmato nikkhamitvā cīvarena pattam̐ veṭhetvā antarāmaggado paṭhamataram̐ āgantabbam̐. Evam̐ paṭhamataram̐ āgatena āsanam̐ paññāpetabbam̐, pādodakam̐ pādapiṭham̐ pādakathalikam̐ upanikkhipitabbam̐, paccuggantvā pattacīvaram̐ paṭiggahetabbam̐, paṭinivāsanam̐ dātabbam̐, nivāsanam̐ paṭiggahetabbam̐. Sace cīvaram̐ sedaggahitam̐¹ hoti, muhuttam̐ uṇhe otāpetabbam̐, na ca uṇhe cīvaram̐ nidahitabbam̐, cīvaram̐ saṅgharitabbam̐. Cīvaram̐ saṅgharantena ca caturaṅgulaṃ kaṇṇam̐ ussāretvā cīvaram̐ saṅgharitabbam̐. Kimkāraṇā? Mā majjhe bhaṅgo ahoṣīti. Samam̐ katvā saṅgharitassa hi majjhe bhaṅgo hoti, tato niccam̐ bhijjamānam̐ dubbalaṃ hoti, tam̐ nivāraṇatthametam̐ vuttam̐. Tasmā yathā ajja bhaṅgaṭṭhāneyeva sve na bhijjissati, tathā divase divase caturaṅgulaṃ ussāretvā saṅgharitabbam̐, obhoge kāyabandhanam̐ kātabbam̐.

Sace piṇḍapāto hoti, upajjhāyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakam̐ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo, upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Pucchantena ca tikkhattum̐ “pānīyam̐ bhante āharīyatū”ti pānīyena pucchitabbo. Sace kālo atthi, upajjhāye bhutte sayam̐ bhuñjitabbam̐. Sace upakaṭṭho kālo, pānīyam̐ upajjhāyassa santike ṭhapetvā sayampi bhuñjitabbam̐. Bhuttāvissa udakam̐ datvā pattam̐ paṭiggahetvā nīcam̐ katvā sādhuṃ appaṭiḅhaṃsantena dhovitvā vodakam̐ katvā muhuttam̐ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo, pattacīvaram̐ nikkhipitabbam̐. Pattam̐

---

1. Sinnam̐ (Vi 4. 393 piṭṭhe)

nikkhipantena ekena hatthena pattam̐ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcam̐ vā heṭṭhāpīṭham̐ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca taṭṭikacammakhaṇḍādīhi anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Sace pana kālavaṇṇakatā vā sudhābaddhā vā bhūmi hoti nirajamattikā, tathārūpāya bhūmiyā ṭhapetum̐ vaṭṭati, dhotavālikāyapi ṭhapetum̐ vaṭṭati, paṃsurajasakkharādīsu na vaṭṭati. Tatra pana paṇṇam̐ vā ādhāram̐ vā ṭhapetvā tatra nikkhipitabbo. Cīvaram̐ nikkhipantena ekena hatthena cīvaram̐ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsam̐ vā cīvararajjum̐ vā pamajjitvā pārato antam̐ orato bhogam̐ katvā cīvaram̐ nikkhipitabbam̐. Idañca cīvaravaṃsādīnam̐ heṭṭhā hattham̐ pavesetvā abhimukhena hatthena saṅgam̐ nikkhipanattam̐ vuttam̐. Ante pana gahetvā bhogena cīvaravaṃsādīnam̐ upari khipantassa bhittiyam̐ bhogo paṭihaññati, tasmā tathā na kātabbam̐. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanam̐ uddharitabbam̐, pādodakam̐ pādapīṭham̐ pādakathalikam̐ paṭisāmetabbam̐. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo nahāyitukāmo hoti, nahānam̐ paṭiyādetabbam̐. Sace sītena attho hoti, sītam̐ paṭiyādetabbam̐. Sace uṇhena attho hoti, uṇham̐ paṭiyādetabbam̐.

Sace upajjhāyo jantāgharam̐ pavisitukāmo hoti, cuṇṇam̐ sannetabbam̐, mattikā temetabbā. Jantāgharapīṭham̐ ādāya upajjhāyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭham̐ datvā cīvaram̐ paṭiggahetvā ekamante niddhūmatṭhāne ṭhapetabbam̐, cuṇṇam̐ dātabbam̐, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharam̐ pavisitabbam̐, pavisantena mattikāya mukham̐ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharam̐ pavisitabbam̐. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbam̐, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā, jantāghare upajjhāyassa parikammaṃ kātabbam̐. Jantāghare parikammaṃ nāma aṅgāramattikā-uṇhodakadānādīkam̐ sabbakiccam̐. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭham̐ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbam̐.

Udakepi upajjhāyassa aṅgapaccaṅgahaṃsanādīkam̐ parikammaṃ kātabbam̐, nahātena paṭhamataram̐ uttaritvā attano gattam̐ vodakam̐ katvā nivāsetvā upajjhāyassa gattato udakam̐ pamajjitabbam̐, nivāsanam̐ dātabbam̐, saṅghāṭi

dātabbā, jantāgharapīṭham ādāya paṭhamatarām āgantvā āsanam paññāpetabbaṃ, pādodakam pādapīṭham pādakathalikam upanikkhipitabbaṃ, upajjhāyo pāniyena pucchitabbo. Jantāghare hi uṇhasantāpena pipāsā hoti. Sace uddisāpetukāmo hoti, uddisitabbo. Sace paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmim vihāre upajjhāyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, kenaci gelaññena anabhibhūto hoti, sodhetabbo. Agilānena hi saddhivihārikena saṭṭhivassenapi sabbam upajjhāyavattam kātabbam, anādarena akarontassa vattabhede dukkaṭam, na-kārapaṭisamyuttesu pana padesu gilānassapi paṭikkhittakiriyaṃ karontassa dukkaṭameva. Vihāram sodhenta paṭhamam pattacīvaram nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, nisīdanapaccattharaṇam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, bhisibimbohanam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, mañco nīcam katvā sādhuṇam apaṭighaṃsantena asaṃghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, pīṭham nīcam katvā sādhuṇam apaṭighaṃsantena asaṃghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam, mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbā, kheḷamallako nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam. Bhūmattharaṇam yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbam. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamam ohāretabbam, ālokaśandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikkammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmikaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā paripphositvā sammajjitabbā “mā vihāro rajena uhaññī”ti¹, saṅkāram vicinitvā ekamantam chaḍḍetabbam.

Bhūmattharaṇam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā abhiharitvā yathā paṭhamam paññattam ahoṣi, tatheva paññāpetabbam. Etadatthameva hi “yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantam nikkhipitabban”ti vuttam. Sace pana paṭhamam ajānantena kenaci paññattam ahoṣi, samantato bhittim dvaṅgulamattena vā tivaṅgulamattena vā mocetvā paññāpetabbam. Idañhettha

---

1. Ūhaññīti (Sī)

paññāpanavattaṃ—sace kaṭasārako hoti atimahanto ca, chinditvā koṭim nivattetvā bandhitvā paññapetabbo. Sace koṭim nivattetvā bandhitum na jānāti, na chinditabbo. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā, mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkaṃ apaṭighamsantena asaṃghaṭtentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo, pīṭham otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkaṃ apaṭighamsantena asaṃghaṭtentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ, bhisibimbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ, nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ, kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo, apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ, pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭham vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ, orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ, koṭṭhako sammajjitabbo, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā, vaccakuṭi sammajjitabbā, pāṇiyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapetabbaṃ, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hoti, saddhivihārikena aññattha netabbo, añño vā bhikkhu vattabbo “theraṃ gahetvā aññattha gacchā”ti, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa kukkucchaṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vinodetabbaṃ, aññena vā vinodāpetabbaṃ,

dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vissajjetabbaṃ, añño vā vattabbo “theraṃ diṭṭhigataṃ vissajjāpehī”ti, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ, parivāsadānattaṃ so so bhikkhu upasaṅkamitvā yācītabbo. Sace attanā paṭibalo hoti, attanāva dātabbo¹. No ce paṭibalo hoti, aññena dāpetabbo². Sace upajjhāyo mūlāyapaṭikassanāraho hoti mānattāraho abbhānāraho vā, vuttanayeneva ussukkaṃ kātabbaṃ. Sace saṅgho upajjhāyassa kammaṃ kattukāmo hoti tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ “kena nu kho upāyena saṅgho upajjhāyassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyā”ti. Saddhivihārikena hi “upajjhāyassa ukkhepanīyakammaṃ kattukāmo saṅgho”ti ñatvā ekamekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā “mā bhante amhākaṃ upajjhāyassa kammaṃ karitthā”ti yācītabbā. Sace karontiyeva, “tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā lahukakammaṃ karoṭhā”ti yācītabbā. Sace karontiyeva, atha upajjhāyo “sammā vattatha bhante”ti yācītabbo. Iti taṃ sammā vattāpetvā “paṭippassambhetha bhante kamman”ti bhikkhū yācītabbā.

Sace upajjhāyassa cīvaraṃ dhovītabbaṃ hoti, saddhivihārikena dhovītabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ “kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ dhoviyethā”ti³. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, rajanaṃ vā pacītabbaṃ, cīvaraṃ vā rajetabbaṃ hoti, saddhivihārikena sabbaṃ kātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ “kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ rajiyethā”ti⁴. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ saṃparivattetvā rajetabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamītabbaṃ.

Na upajjhāyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo, na ekaccassa cīvaraṃ dātabbaṃ, na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, na ekaccassa parikkhāro dātabbo, na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo, na ekaccassa kesā chedetabbā, na ekaccassa kesā

---

1. Dātabbaṃ (Sī)   2. Dāpetabbaṃ (Sī)   3. Dhoveyyāthāti (Sī)   4. Rajeyyāthāti (Sī)

chedāpetabbā, na ekaccassa parikammaṃ kātabbā, na ekaccena parikammaṃ kārāpetabbā, na ekaccassa veyyāvacco kātabbo, na ekaccena veyyāvacco kārāpetabbo, na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbā, na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo, na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo, na ekaccena piṇḍapāto nīharāpetabbo, na upajjhāyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo, piṇḍāya vā aññena vā karaṇīyena pavisitukāmena āpucchitvā pavisitabbo. Sace upajjhāyo kālasseva vuṭṭhāya dūraṃ bhikkhācāraṃ gantukāmo hoti, “daharā piṇḍāya pavisantū”ti vatvā gantabbā. Avatvā gate pariveṇaṃ gantvā upajjhāyaṃ apassantena gāmaṃ pavisitum vaṭṭati. Sace gāmaṃ pavisantopi passati, diṭṭhaṭṭhānato paṭṭhāya āpucchitumyeva vaṭṭati. Na upajjhāyaṃ anāpucchā vāsathāya vā asubhadassanathāya vā susānaṃ gantabbā, na disā pakkamitabbā, pakkamitukāmena pana kammaṃ ācikkhitvā yāvatatiyaṃ yācitabbo. Sace anujānāti, sādhu, no ce anujānāti, taṃ nissāya vasato cassa uddeso vā paripucchā vā kammaṭṭhānaṃ vā na sampajjati, upajjhāyo bālo hoti abyatto, kevalaṃ attano santike vasāpetukāmatāya eva gantum na deti, evarūpe nivārentepi gantum vaṭṭati. Sace upajjhāyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhāpetabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbā, na katthaci gantabbā. Sace añño bhikkhu upaṭṭhāko atthi, bhesajjaṃ pariyesitvā tassa hatthe datvā “bhante ayaṃ upaṭṭhahissatī”ti vatvā gantabbā. Idam tāva upajjhāyavattam.

184. Idameva ca antevāsikena ācariyassa kattabbattā **ācariyavattanti** vuccati. Nāmamattameva hettha nānaṃ. Tattha yāva cīvararajanaṃ, tāva vatte akariyamāne upajjhāyassa ācariyassa ca parihāni hoti, tasmā taṃ akarontassa nissayamuttakassapi amuttakassapi āpattiyeva, ekaccassa pattadānato paṭṭhāya amuttanissayasseva āpatti. Upajjhāye ācariye vā vattam sādīyante saddhivihārikā antevāsikā ca bahukāpi hontu, sabbesaṃ āpatti. Sace upajjhāyo ācariyo vā “mayham upaṭṭhāko atthi, tumhe attano sajjhāyamanasikārādīsu yogam karoṭhā”ti vadati, saddhivihārikādīnaṃ anāpatti. Upajjhāyo vā ācariyo vā sace sādīyanaṃ vā asādīyanaṃ vā

na jānāti, bālo hoti, saddhivihārikādayo bahū, tesu eko vattasampanno bhikkhu “upajjhāyassa vā ācariyassa vā kiccaṃ ahaṃ karissāmi, tumhe appossukkā viharathā”ti evañce attano bhāraṃ katvā itare vissajjeti, tassa bhārakaraṇato paṭṭhāya tesam anāpatti. Ettha antevāsikesu pana nissayantevāsikena yāva ācariyaṃ nissāya vasati, tāva sabbaṃ ācariyavattaṃ kātabbaṃ. Pabbajja-upasampadadhammantevāsikehi pana nissayamuttakehipi ādito paṭṭhāya yāva cīvararajanaṃ, tāva vattaṃ kātabbaṃ. Anāpucchitvā pattadānādīmhi pana etesaṃ anāpatti.

Etesu pabbajjantevāsiko ca upasampadantevāsiko ca ācariyassa yāvajjivaraṃ bhārā. Nissayantevāsiko ca dhammantevāsiko ca yāva samīpe vasanti, tāva ācariyupajjhāyehipi antevāsikasaddhivihārikā saṅgahetabbā anuggahetabbā uddesena paripucchāya ovādena anusāsanīyā. Sace antevāsikasaddhivihārikānaṃ patto vā cīvaraṃ vā añño vā koci parikkhāro natthi, attano atirekapattacīvaraṃ atirekaparikkhāro vā atthi, dātabbaṃ. No ce, dhammiyena nayena pariyesanattāya ussukkaṃ kātabbaṃ. Sace antevāsikasaddhivihārikā gilānā honti, upajjhāyavatte vuttanayena dantakaṭṭhadānaṃ ādiṃ katvā ācamanakumbhiyā udakasiñcanapariyosānaṃ sabbaṃ vattaṃ kātabbameva, akarontānaṃ āpatti. Tasmā ācariyupajjhāyehipi antevāsikasaddhivihārikesu sammā vattitabbaṃ. Ācariyupajjhāyādīsu hi yo yo na sammā vattati, tassa tassa āpatti. Upajjhāyādivattakathā.

185. Idāni **āgantukavattādīni** veditabbāni. Āgantukena bhikkhunā upacārasīmāsamīpaṃ gantvā upāhanā omuñcitvā nīcaṃ katvā papphoṭetvā upāhanadaṇḍakena gahetvā chattaṃ upanāmetvā sīsaṃ vivaritvā sīse cīvaraṃ khandhe karitvā sādhukaṃ ataramānena ārāmo pavisitabbo, ārāmaṃ pavisantena sallakkhetabbaṃ “kattha āvāsikā bhikkhū sannipatantī”ti. Yattha āvāsikā bhikkhū sannipatantīm upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamūle vā, tattha gantvā ekamantaṃ patto nikkhipitabbo, ekamantaṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ, patirūpaṃ āsanaṃ gahetvā nisīditabbaṃ, pānīyaṃ pucchitabbaṃ, paribhojanīyaṃ pucchitabbaṃ “katamaṃ pānīyaṃ, katamaṃ paribhojanīyaṃ”ti.

sace pānīyena attho hoti, pānīyaṃ gahetvā pātabbaṃ. Sace paribhojanīyena attho hoti, paribhojanīyaṃ gahetvā pādā dhovitabbā. Pāde dhovantena ekena hatthena udakaṃ āsiñcitabbaṃ, ekena hatthena pādā dhovitabbā, na teneva hatthena udakaṃ āsiñcitabbaṃ, na teneva hatthena pādā dhovitabbā, upāhanapuñchanacoḷakaṃ puñchitvā upāhanā puñchitabbā, upāhanā puñchantena paṭhamaṃ sukkhena coḷakena puñchitabbā, pacchā allena, upāhanapuñchanacoḷakaṃ dhovivā ekamantaṃ pattharitabbaṃ.

Sace āvāsiko bhikkhu vuḍḍho hoti, abhivādetabbo. Sace navako hoti, abhivādāpetabbo. Senāsanam pucchitabbaṃ “katamaṃ me senāsanam pāpuṇātī”ti, ajjhāvuṭṭham vā anajjhāvuṭṭham vā pucchitabbaṃ, “gocaragāmo āsanne, udāhu dūre, kālasseva piṇḍāya caritabbaṃ, udāhu divā”ti evaṃ bhikkhācāro pucchitabbo, agocarō pucchitabbo, gocarō pucchitabbo. Agocarō nāma micchādīṭṭhikānaṃ gāmo paricchinnabhikkho vā gāmo, yattha ekassa vā dvinnam vā bhikkhā dīyati, sekkhasammatāni kulāni pucchitabbāni, vaccaṭṭhānaṃ pucchitabbaṃ, passāvaṭṭhānaṃ pucchitabbaṃ, “kiṃ imissā pokkharāṇiyā pānīyaṃyeva pivanti, nahānādīparibhogampi karontī”ti evaṃ pānīyañceva paribhojanīyañca pucchitabbaṃ, kattaradaṇḍo pucchitabbo, saṃghassa katikasaṅṭhānaṃ pucchitabbaṃ, kesuci ṭhānesu vālamigā vā amanussā vā honti, tasmā “kaṃ kālam pavisitabbaṃ, kaṃ kālam nikkhamitabban”ti pucchitabbaṃ. Sace vihāro anajjhāvuṭṭho hoti, kavāṭam ākoṭetvā muhuttaṃ āgametvā ghaṭikaṃ ugghāṭetvā kavāṭam paṇāmetvā bahi ṭhitena nilloketabbo.

Sace so vihāro uklāpo hoti, mañce vā mañco āropito hoti, pīḷhe vā pīṭham āropitaṃ hoti, senāsanam upari puñjīkataṃ hoti, sace sakkoti, sabbo vihāro sodhetabbo, asakkontena attano vasanokāso jaggitabbo. Sabbaṃ sodhetum sakkontena pana upajjhāyavatte vuttanayena bhūmattharaṇamañcapīṭhādīni bahi nīharitvā vihāram sodhetvā puna atiharitvā yathāṭhāne paññāpetabbāni.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā.
 Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā
 thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattim thaketabbā.
 Sace uṇhakālo hoti, divā thaketabbā, rattim vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ, koṭṭhako
 sammajjitabbo, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā,
 vaccakuṭi sammajjitabbā, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ,
 ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ. Idam āgantukavattaṃ.

186. **Āvāsikavatte** āvāsikena bhikkhunā āgantukaṃ bhikkhum
 vuḍḍhataṃ disvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapiṭhaṃ
 pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaram
 paṭiggahetabbaṃ, pānīyena pucchitabbo, pucchantena pana sakim ānītaṃ
 pānīyaṃ sabbaṃ pivati, “puna ānemī”ti pucchitabboyeva. Bijanepi
 bījitabbo, bījantena sakim pādapiṭṭhiyaṃ bījitvā sakim majjhe, sakim sīse
 bījitabbo, “alam hotū”ti vuttena mandataṃ bījitabbaṃ, puna “alan”ti
 vuttena tato mandataṃ bījitabbaṃ, tatiyavāraṃ vuttena bījanī ṭhapetabbā,
 pādāpissa dhovitabbā. Sace attano telaṃ atthi, telena makkhetabbā. No ce
 atthi, tassa santakena makkhetabbā. Sace ussahati, upāhanā pucchitabbā.
 Upāhanā puñchantena paṭhamaṃ sukkhena coḷena puñchitabbā, pacchā
 allena, upāhanapuñchanacoḷakaṃ dhovivā ekamantaṃ vissajjetabbaṃ.

Āgantuko bhikkhu abhivādetabbo, senāsanam paññapetabbaṃ “etaṃ
 senāsanam pāpuṇāti”ti. Ajjhāvuṭṭhaṃ vā anajjhāvuṭṭhaṃ vā ācikkhitabbaṃ,
 gocaro ācikkhitabbo, agocaro ācikkhitabbo, sekkhasammatāni kulāni
 ācikkhitabbāni, vaccaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ, passāvaṭṭhānaṃ
 ācikkhitabbaṃ, pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ, paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ,
 kattaradaṇḍo ācikkhitabbo, saṃghassa katikasaṅṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ
 “imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabban”ti.

Sace āgantuko navako hoti, nisinnakeneva ācikkhitabbaṃ “atra pattam
 nikkhipāhi, atra cīvaram nikkhipāhi, idam āsanam, nisīdāhi”ti.

pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ, paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ, upāhanapuñchanacoḷakaṃ ācikkhitabbaṃ, āgantuko bhikkhu abhivādāpetabbo, senāsanādīnipi nisinneneva ācikkhitabbāni. Vuḍḍhatare pana āgate āsanam paññāpetabbanti evamādi sabbam cīvarakammaṃ vā navakammaṃ vā ṭhapetvāpi kātabbam. Cetiyaṅgaṇam sammajjantena sammūñjanim nikkhipitvā tassa vattam kātum ārabhitabbam. Paṇḍito hi āgantuko “sammajjāhi tāva cetiyaṅgaṇan”ti vakkhati. Gilānassa bhesajjam karontena pana sace nāti-āturo gilāno hoti, bhesajjam akatvā vattameva kātabbam, mahāgilānassa pana bhesajjameva kātabbam. Paṇḍito hi āgantuko “karohi tāva bhesajjan”ti vakkhati. Idam āvāsikavattam.

187. **Gamikavatte** gamikena bhikkhunā mañcapīṭhādīdarubhaṇḍam mattikābhaṇḍampi rajanabhājanādi sabbam aggisālāyam vā aññasmim vā guttaṭṭhāne paṭisāmetvā dvāravātapānam thaketvā senāsanam āpucchitvā pakkamitabbam. Sace bhikkhu na hoti, sāmaṇero āpucchitabbo. Sace sāmaṇero na hoti, ārāmiko āpucchitabbo. Sace na hoti bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā, catūsu pāsāṇesu mañcam paññāpetvā mañce mañcam āropetvā pīṭhe pīṭham āropetvā senāsanam upari puñjam karitvā dārubhaṇḍam mattikābhaṇḍam paṭisāmetvā dvāravātapānam thaketvā pakkamitabbam. Sace vihāro ovassati, sace ussahati, sabbo chādetabbo, ussukkam vā kātabbam “kinti nu kho vihāro chādiyethā”ti, evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalam. No ce labhetha, yo deso anovassako hoti, tattha catūsu pāsāṇesu mañcam paññāpetvā mañce mañcam āropetvā pīṭhe pīṭham āropetvā senāsanam upari puñjam karitvā dārubhaṇḍam mattikābhaṇḍam paṭisāmetvā dvāravātapānam thaketvā pakkamitabbam. Sace vihāro¹ ovassati, sace ussahati, senāsanam gāmam atiharitabbam, ussukkam vā kātabbam “kinti nu kho senāsanam gāmam atihariyethā”ti, evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalam. No ce labhetha, ajjhokāse catūsu pāsāṇesu mañcam paññāpetvā mañce mañcam āropetvā pīṭhe pīṭham āropetvā senāsanam upari puñjam karitvā dārubhaṇḍam mattikābhaṇḍam

---

1. Sace sabbo vihāro (Vi 4. 378 piṭṭhe)

paṭisāmetvā tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā pakkamitabbaṃ “appeva nāma aṅgānipi seseyyun”ti. Idaṃ gamikavattaṃ.

188. **Bhattaggavatte** sace ārāme kālo ārocito hoti, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saḡuṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattāṃ gaḡetvā sādhukaṃ ataramānena gāmo pavisitabbo.

Na okkamma therānaṃ bhikkhūnaṃ purato gantabbaṃ. Suppaṭicchannena, susaṃvutena, okkhittacakkhunā, appasaddena antaraghare gantabbaṃ, na ukkhittakāya, na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ, na kāyappacālakāṃ, na bāhuppacālakāṃ, na sīsappacālakāṃ antaraghare gantabbaṃ, na khambhakatena, na oḡuṇṭhitena, na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ.

Suppaṭicchannena, susaṃvutena, okkhittacakkhunā, appasaddena antaraghare nisīditabbaṃ, na ukkhittakāya, na ujjagghikāya antaraghare nisīditabbaṃ, na kāyappacālakāṃ, na bāhuppacālakāṃ, na sīsappacālakāṃ antaraghare nisīditabbaṃ, na khambhakatena, na oḡuṇṭhitena, na pallatthikāya antaraghare nisīditabbaṃ, na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Sace mahātherassa nisinnāsanena samakāṃ āsanaṃ hoti, bahūsu āsanesu sati ekaṃ dve āsanāni ṭhapetvā nisīditabbaṃ. Bhikkhū gaṇetvā paññattāsanesu anisīditvā mahātherena “nisīdā”ti vuttena nisīditabbaṃ. No ce mahāthero vadati, “idaṃ bhante āsanaṃ uccan”ti vattabbaṃ. “Nisīdā”ti vuttena nisīditabbaṃ. Sace pana evaṃ āpucchitepi na vadati, nisīdantassa anāpatti, mahātherasseva āpatti. Navako hi evarūpe āsane anāpucchā nisīdanto āpajjati, therō āpucchite ananujānanto. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā, na saṅghāṭikaṃ ottharivā antaraghare nisīditabbaṃ.

Pattadhovanodake dīyamāne ubhoḡi hattheḡi pattāṃ paṭiggahetvā udakaṃ paṭiggahetabbaṃ, dakkhiṇodakaṃ pana purato ādhāraḡe pattāṃ ṭhapetvā gaḡetabbaṃ, nīcaṃ katvā udakasaddaṃ akarontena apaṭiḡhaṃsantena patto dhovitabbo. Sace udakapaṭiggāhako hoti, nīcaṃ katvā udakapaṭiggāhake udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā udakapaṭiggāhako udakena

osiñci, mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñci”ti. Sace udakapaṭiggāhako na hoti, nīcaṃ katvā chamāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ “mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñci”ti.

Odane dīyamāne ubhoḥi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā odano paṭiggahetabbo. Yathā sūpassa okāso hoti, evaṃ mattāya odano gaṇhitabbo. Sace hoti sappi vā telaṃ vā uttaribhaṅgaṃ vā, therena vattabbo “sabbesaṃ samakaṃ sampādehī”ti. Idañca na kevalaṃ sappi-ādīsu, odanepi vattabbaṃ. Sappi-ādīsu pana yaṃ appaṃ hoti ekassa vā dvinnaṃ vā anurūpaṃ, taṃ sabbesaṃ samakaṃ sampādehīti vutte manussānaṃ vihesā hoti, tasmā tādisaṃ sakiṃ vā dvikkhattuṃ vā gahetvā sesaṃ na gahetabbaṃ. Sakkaccaṃ piṇḍapāto paṭiggahetabbo, pattasaññinā piṇḍapāto paṭiggahetabbo, samasūpako samatitthiko piṇḍapāto paṭiggahetabbo, na tāva therena bhuñjitabbaṃ, yāva na sabbesaṃ odano sampatto hoti. Idañca yaṃ paricchinnabhikkhukaṃ bhattagaṃ, yattha manussā sabbesaṃ pāpetvā vanditukāmā honti, taṃ sandhāya vuttaṃ. Yaṃ pana mahābhattagaṃ hoti, yattha ekasmiṃ padese bhuñjanti, ekasmiṃ padese udakaṃ dīyati, tattha yathāsukhaṃ bhuñjitabbaṃ.

Sakkaccaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo, pattasaññinā piṇḍapāto bhuñjitabbo, sapadāno piṇḍapāto bhuñjitabbo, samasūpako piṇḍapāto bhuñjitabbo, na thūpakato omadditvā piṇḍapāto bhuñjitabbo, na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādetabbaṃ bhīyyokamyataṃ upādāya, na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilānena attano atthāya viññāpetvā bhuñjitabbaṃ, na ujjhānasaññinā paresaṃ patto oloketabbo, nātimahanto kabaḷo kātabbo, parimaṇḍalaṃ ālopo kātabbo, na anāhaṭṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivaritabbaṃ, na bhuñjamānena sabbo hattho mukhe pakkhipitabbo, na sakabaḷena mukhena byāharitabbaṃ, na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjitabbaṃ, na kabaḷāvaccakekaṃ, na avagaṇḍakāraṃ, na hatthaniddhunaṃ, na sitthāvākāraṃ, na jivhānicchāraṃ, na capucapukāraṃ, na surusurukāraṃ, na hatthanillehakaṃ, na pattanillehakaṃ, na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ.

Na sāmisenā hatthena pānīyathālako paṭiggahetabbo, na tāva therena hatthadhovana-udakam paṭiggahetabbam, yāva na sabbe bhuttāvino honti. Sace manussā “dhovatha bhante pattañca hatthe cā”ti vadanti, bhikkhū vā “tumhe udakam gaṇhathā”ti vadanti, vaṭṭati. Udale dīyamāne ubhohi hatthehi pattam paṭiggahetvā udakam paṭiggahetabbam, nīcam katvā udakasaddam akarontena apaṭighamsantena patto dhovitaḥ. Sace udakapaṭiggāhako hoti, nīcam katvā udakapaṭiggāhake udakam āsiñcitabbam “mā udakapaṭiggāhako udakena osiñci, mā sāmantā bhikkhū udakena osiñcimsu, mā saṅghāṭi udakena osiñci”ti. Sace udakapaṭiggāhako na hoti, nīcam katvā chamāya udakam āsiñcitabbam “mā sāmantā bhikkhū udakena osiñcimsu, mā saṅghāṭi udakena osiñci”ti, na sasitthakam pattadhovanam antaraghare chaḍḍetabbam.

Bhattagato uṭṭhāya nivattantesu navakehi bhikkhūhi paṭhamataram nivattitabbam, pacchā therehi. Sambādhesu hi gharesu mahātherānam nikkhamanokāso na hoti, tasmā evam vuttam. Evam nivattantehi pana navakehi gehadvāre ṭhatvā theresu nikkhamantesu paṭipāṭiyā gantabbam. Sace pana mahātherā dhure¹ nisinnā honti, navakā antogehe, therāsanato paṭṭhāya paṭipāṭiyā eva nikkhamitabbam, kāyena kāyam asaṅghaṭṭentena yathā antarena manussā gantum sakkonti, evam virāḷāya Pāḷiyā gantabbam.

“Anujānāmi bhikkhave therena bhikkhunā bhattagge anumoditun”ti² vacanato saṅghattherena bhattagge anumoditabbam. Tam ekameva ohāya sesehi na gantabbam.

“Anujānāmi bhikkhave bhattagge catūhi pañcahi therānutherehi bhikkhūhi āgametun”ti² vacanato saṅghattherena anumodanattāya nisinne heṭṭhā paṭipāṭiyā catūhi nisīditabbam, anuthere nisinne mahātherena ca heṭṭhā ca tīhi nisīditabbam, pañcame nisinne upari catūhi nisīditabbam, saṅghattherena heṭṭhā daharabhikkhusmim ajjhīṭṭhepi saṅghattherato

---

1. Dūre (Sī)

2. Vi 4. 379 piṭṭhe.

paṭṭhāya catūhi nisīditabbameva. Sace pana anumodako bhikkhu “gacchatha bhante, āgametabbakiccaṃ natthī”ti vadati, gantum vaṭṭati. Mahātherena “gacchāma āvuso”ti vutte “gacchathā”ti vadati, evampi vaṭṭati, “bahigāme āgamissāmā”ti ābhogaṃ katvāpi bahigāmaṃ gantvā attano nissitake “tumhe tassa āgamaṇaṃ āgamethā”ti vatvāpi gantum vaṭṭatiyeva. Sace pana manussā attano rucitena ekena anumodanaṃ karenti, neva tassa anumodato āpatti, na mahātherassa bhāro hoti. Upanisinnakathāyameva hi manussesu kathāpentesu thero āpucchitabbo. Mahātherena ca anumodanāya ajjhīṭṭhova āgametabboti idamettha lakkhaṇaṃ. “Anujānāmi bhikkhave sati karaṇīye ānantaraṃ bhikkhuṃ āpucchitvā gantun”ti¹ vacanato pana vaccādipīḷitena ānantaraṃ bhikkhuṃ āpucchitvā gantabbanti. Idaṃ bhattaggavattaṃ.

189. **Piṇḍacārikavatte** pana piṇḍacārikena bhikkhunā “idāni gāmaṃ pavississāmi”ti timaṇḍalaṃ paṭicchadentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saḅuṇaṃ katvā saṅghāṭīyo pārūpitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattam gahetvā sādhuḅkaṃ ataramānena gāmo pavisitabbo. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbanti-ādi sabbaṃ bhattaggavatte vuttanayeneva idhāpi veditabbaṃ.

Nivesanaṃ pavisantena sallakkhetabbaṃ “iminā pavississāmi, iminā nikkhamissāmi”ti, nātisahasā pavisitabbaṃ, nātidūre nāccāsanne ṭhātabbaṃ, nāticiraṃ ṭhātabbaṃ, nātilahukaṃ nivattitabbaṃ, ṭhitena sallakkhetabbaṃ “bhikkhaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā”ti. Sace kammaṃ vā nikkhipati, āsanā vā vuṭṭhāti, kaṭacchum vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā, “dātukāmassa”ti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dīyamānāya vāmena hatthena saṅghāṭīṃ uccāretvā dakkhiṇena hatthena pattam paṇāmetvā ubhoḅhi hatthehi pattam paṭiggahetvā bhikkhā paṭiggahetabbā, itthī vā hotu puriso vā, bhikkhādānasamaye mukhaṃ na oloketabbaṃ, sallakkhetabbaṃ “sūpaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā”ti. Sace kaṭacchum vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā, “dātukāmassa”ti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dīyamānāya vāmena hatthena saṅghāṭīṃ uccāretvā dakkhiṇena hatthena pattam paṇāmetvā ubhoḅhi hatthehi pattam paṭiggahetvā bhikkhā paṭiggahetabbā, itthī vā hotu puriso vā, bhikkhādānasamaye mukhaṃ na oloketabbaṃ, sallakkhetabbaṃ “sūpaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā”ti. Sace kaṭacchum vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā, “dātukāmassa”ti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dinnāya saṅghāṭīyā pattam paṭicchadetvā sādhuḅkaṃ ataramānena nivattitabbaṃ.

---

1. Vi 4. 380 piṭṭhe.

Yo paṭhamañ gāmato piṇḍāya paṭikkamati, tena āsanam paññāpetabbam, pādodakam pādapīṭham pādakathalikam upanikkhipitabbam, avakkārapāti dhovivā upaṭṭhāpetabbā, pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetabbam. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāveseso, sace ākaṅkhati, bhuñjitabbam. No ce ākaṅkhati, appaharite vā chaḍḍetabbam, appāṇake vā udake opilāpetabbam, tena āsanam uddharitabbam, pādodakam pādapīṭham pādakathalikam paṭisāmetabbam, avakkārapāti dhovivā paṭisāmetabbā, pānīyam paribhojanīyam paṭisāmetabbam, bhattaggam sammajjitabbam. Yo passati pānīyaghaṭam vā paribhojanīyaghaṭam vā vaccaghaṭam vā rittam tuccham, tena upaṭṭhāpetabbam. Sacassa hoti avisayham, hatthavikārena dutiyam āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpetabbam, na ca tappaccayā vācā bhinditabbāti. Idam piṇḍacārikavattam.

190. **Āraññikavatte** āraññikena bhikkhunā kālasseva uṭṭhāya pattam thavikāya pakkhipivā anse laggetvā cīvaram khandhe karivā upāhanā ārohitvā dārubhaṇḍam mattikābhaṇḍam paṭisāmetvā dvāravātapānam thaketvā vasanaṭṭhānato nikkhamitabbam. “Idāni gāmam pavissāmā”ti upāhanā omuñcitvā nīcam katvā papphoṭetvā thavikāya pakkhipivā anse laggetvā timaṇḍalam paṭicchādentena parimaṇḍalam nivāsetvā kāyabandhanam bandhitvā saganam katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikam paṭimuñcitvā dhovivā pattam gahetvā sādhuḥkam ataramānena gāmo pavisitabbo. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbanti-ādi sabbam gamanavidhānam idhāpi bhattaggavatte vuttanayeneva veditabbam.

Nivesanam pavisantena sallakkhetabbam “iminā pavissāmi, iminā nikkhamissāmi”ti-ādi sabbam bhikkhācāravidhānam piṇḍacārikavatte vuttanayeneva veditabbam. Āraññikena bhikkhunā pānīyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetabbam. Sace bhājanāni nappahonti, pānīyameva paribhojanīyampi katvā upaṭṭhāpetabbam. Bhājanam alabhantena veḷunālikāyapi upaṭṭhāpetabbam. Tampi alabhantassa yathā samīpe udaka-āvāṭo hoti, evam kātabbam. Aggi upaṭṭhāpetabbo, araṇisahitam upaṭṭhāpetabbam, araṇisahite sati aggim akātumpi vaṭṭati. Yathā ca āraññikassa, evam kantārapaṭipannasspi araṇisahitam icchitabbam. Gaṇavāsino pana tena vināpi vaṭṭati.

kattaradaṇḍo upaṭṭhāpetabbo, nakkhattapadāni uggahetabbāni sakalāni vā ekadesāni vā, disākusalena bhavitabbaṃ. Idam āraññikavattam.

191. **Senāsanavatte** yasmim vihare viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāram sodhentena paṭhamam pattacīvaram nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ, nisīdanapaccattharaṇam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ, bhisibimbohanam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ, mañco nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighamsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, pīṭham nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighamsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ, mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbā, kheḷamallako nīharitvā ekamantam nikkhipitabbo, apassenaphalakam nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ, bhūmattharaṇam yathāpaññattam sallakkhetvā nīharitvā ekamantam nikkhipitabbaṃ. Sace vihare santānakam hoti, ullokā paṭhamam ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikkamakātā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakam temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kālavaṇṇakātā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakam temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphosivā paripphosivā sammajjitabbā “mā vihāro rajena uhaññī”ti, saṅkāram vicinitvā ekamantam chaḍḍetabbaṃ.

Na bhikkhusāmantā senāsanam papphoṭetabbaṃ, na vihārasāmantā senāsanam papphoṭetabbaṃ, na pānīyasāmantā senāsanam papphoṭetabbaṃ, na paribhojanīyasāmantā senāsanam papphoṭetabbaṃ, na paṭivāte aṅgaṇe senāsanam papphoṭetabbaṃ, adhovāte senāsanam papphoṭetabbaṃ.

Bhūmattharaṇam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbaṃ, mañcapaṭipādakā ekamantam otāpetvā pamajjitvā abhiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā, mañco ekamantam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighamsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattam paññapetabbo, pīṭham ekamantam otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcam katvā sādhuḥkam apaṭighamsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapīṭham atiharitvā yathāpaññattam

paññāpetabbaṃ, bhisibimbohanaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭevā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññāpetabbaṃ, nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā papphoṭevā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññāpetabbaṃ, kheḷamallako ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo, apassenaphalakaṃ ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ, pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo, na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ, orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā, uttarā, dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattim thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattim vivaritabbā.

Sace uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ, koṭṭhako sammajjitabbo, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā, aggisālā sammajjitabbā, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ n ahoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamaṇakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamaṇakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace vuḍḍhena saddhim ekavihāre viharati, na vuḍḍhaṃ anāpucchā uddeso dātabbo, na paripucchā dātabbā, na sajjhāyo kātabbo, na dhammo bhāsitaḥ, na padīpo kātabbo, na padīpo vijjhāpetabbo, na vātapānā vivaritabbā, na vātapānā thaketabbā. Dvāraṃ nāma yasmā mahāvaḷaṅgaṃ, tasmā tattha āpucchanaḥ natthi, sesāni pana uddesadānādini āpucchitvā vā kātabbāni, devasikampi āpucchitum vaṭṭati. Athāpi “bhante āpucchitameva hotū”ti vutte vuḍḍhataro “sādhū”ti sampañcchatī, sayameva vā “tvaṃ yathāsukhaṃ viharāhi”ti vadati, evampi vaṭṭati. Sabhāgassa vissāsenapi vaṭṭatiyeva. Sace vuḍḍhena saddhim ekacaṅkame caṅkamati, yena vuḍḍho, tena parivattetabbaṃ, na ca vuḍḍho saṅghāṭikaṇṇena ghaṭṭetabbo. Idaṃ senāsanavattaṃ.

192. **Jantāgharavatte** yo paṭhamam jantāgharam gacchati, sace chārikā ussannā hoti, chārikā chaḍdetabbā. Sace uklāpam hoti, jantāgharam sammajjitabbanam, paribhaṇḍam sammajjitabbanam, pariveṇam sammajjitabbanam, koṭṭhako sammajjitabbo, jantāgharasālā sammajjitabbā, cuṇṇam sannetabbanam, mattikā temetabbā, udakadoṇiyā udakam āsiñcitabbanam. Jantāgharam pavisantena mattikāya mukham makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharam pavisitabbanam, na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbanam, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Sace ussahati, jantāghare therānam bhikkhūnam parikammam kātabbanam. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭham ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhipitabbanam. Sace ussahati, udakepi therānam bhikkhūnam parikammam kātabbanam, na therānam bhikkhūnam purato nahāyitabbanam, na uparito nahāyitabbanam, nahātena uttarantena otarantānam maggo dātabbo. Yo pacchā jantāgharā nikkhamati, sace jantāgharam cikkhallaṃ hoti, dhovitabbanam, mattikādoṇim dhovitvā jantāgharapīṭham paṭisāmetvā aggim vijjhāpetvā dvāram thaketvā pakkamitabbanam. Idam jantāgharavattam.

193. **Vaccakuṭivatte** yo vaccakuṭim gacchati, bahi ṭhitena ukkāsitabbanam, anto nisinnenapi ukkāsitabbanam, cīvaravamse vā cīvararajjuyā vā cīvaram nikkhipitvā sādhuḥkam ataramānena vaccakuṭi pavisitabbā, nātisahasā pavisitabbā, na ubbhajitvā pavisitabbā, vaccapādukāya ṭhitena ubbhajitabbanam, na nitthunantena vacco kātabbo, na dantakaṭṭham khādantena vacco kātabbo, na bahiddhā vaccadoṇikāya vacco kātabbo, na bahiddhā passāvadoṇikāya passāvo kātabbo, na passāvadoṇikāya kheḷo kātabbo, phālītena vā kharena vā gaṇṭhikena vā kaṇṭakena vā susirena vā pūtinā vā kaṭṭhena na avalekhitabbanam, avalekhanakaṭṭham pana aggahetvā pavitṭhassa āpatti natthi, na avalekhanakaṭṭham vaccakūpamhi pātetabbanam, vaccapādukāya ṭhitena paṭicchādetabbanam, nātisahasā nikkhamitabbanam, na ubbhajitvā nikkhamitabbanam, ācamanapādukāya ṭhitena ubbhajitabbanam, na capucapukārakam ācametabbanam, na ācamanasarāvake udakam sesetabbanam. Idañca sabbasādhāraṇaṭṭhānam sandhāya vuttam. Tatra hi aññe aññe āgacchanti, tasmā udakam na sesetabbanam. Yam pana saṅghikepi vihāre ekadese

nibaddhagamanatthāya kataṃ ṭhānaṃ hoti puggalikaṭṭhānaṃ vā, tasmim vaṭṭati. Virecanaṃ pivitvā punappunaṃ pavisantassapi vaṭṭatiyeva. Ācamanapādukāya ṭhiteṇa paṭicchādetabbaṃ.

Sace vaccakuṭi uhatā hoti bahi vaccamakkhita, udakaṃ āharitvā dhovitabbā. Udakaṃ atthi, bhājanaṃ natthi, asantaṃ nāma hoti. Bhājanaṃ atthi, udakaṃ natthi, etampi asantaṃ. Ubhayasmim asati asantameva, kaṭṭhena vā kenaci vā puñchitvā gantabbaṃ. Sace avalekhanapiṭako pūrito hoti, avalekhanakaṭṭhaṃ chaḍḍetabbaṃ. Sace kacavaraṃ atthi, vaccakuṭi sammajjitabbā, paribhaṇḍaṃ sammajjitabbaṃ, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

“Na bhikkhave vaccaṃ katvā sati uduke nācametabbaṃ, yo nācameyya, āpatti dukkaṭassa”¹ti vacanato uduke sati udakakiccaṃ akarontassa āpatti. Sace udakaṃ atthi, paṭicchannaṭṭhānaṃ pana natthi, bhājanena nīharitvā ācamitabbaṃ. Bhājane asati pattena nīharitabbaṃ, pattepi asati asantaṃ nāma hoti. “Idaṃ ativivaṭaṃ, purato aññaṃ udakaṃ bhavissatī”²ti gatassa udakaṃ alabhantasseva bhikkhācāraṇelā hoti, kaṭṭhena vā kenaci vā puñchitvā gantabbaṃ, bhuñjitumpi anumoditumpi vaṭṭati. “Na bhikkhave vaccakuṭiyā yathāvuḍḍhaṃ vacco kātabbo, yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave āgatapaṭipāṭiyā vaccaṃ kātun”²ti vacanato vaccakuṭim pavisantena āgatapaṭipāṭiyā pavisitabbaṃ. Vaccakuṭiyaṃ passāvaṭṭhāne nahānatittheti tīsupi āgatapaṭipāṭiyeva pamāṇaṃ. Idaṃ vaccakuṭivattaṃ.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Upajjhāyādivattavinicchayakathā samattā.

1. Vi 4. 391 piṭṭhe.

2. Vi 4. 391 piṭṭhe.

28. Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā

194. **Catupaccayabhājananti** cīvarādīnaṃ catunnaṃ paccayānaṃ bhājanaṃ. Tattha cīvarabhājane tāva cīvarapaṭiggāhako veditabbo, cīvaranidahako veditabbo, bhaṇḍāgāriko veditabbo, bhaṇḍāgāraṃ veditabbaṃ, cīvarabhājako veditabbo, cīvarabhājanaṃ veditabbaṃ.

Tattha¹ “anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannituṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyyā”²ti vacanato imehi pañcahaṅgehi samannāgato **cīvarapaṭiggāhako** sammannitabbo. Tattha pacchā āgatānampi attano ñātakādīnaṃ paṭhamataraṃ paṭiggaṇhanto vā ekaccasmiṃ pemaṃ dassetvā gaṇhanto vā lobhapakatitāya attano pariṇāmento vā **chandāgatiṃ gacchati** nāma. Paṭhamataraṃ āgatassapi kodhavassena pacchā gaṇhanto vā duggatamanussesu avamaññaṃ katvā gaṇhanto vā “kiṃ vo ghare ṭhapanokāso natthi, tumhākaṃ santakaṃ gahetvā gacchathā”²ti evaṃ saṃghassa lābhantarāyaṃ karonto vā **dosāgatiṃ gacchati** nāma. Yo pana muṭṭhassati asampajāno, ayaṃ **mohāgatiṃ gacchati** nāma. Pacchā āgatānampi issarānaṃ bhayena paṭhamataraṃ paṭiggaṇhanto vā “cīvarapaṭiggāhakaṭṭhānaṃ nāmetaṃ bhāriyaṃ”²ti santasanto vā **bhayāgatiṃ gacchati** nāma. “Mayā idañcidañca gahitaṃ, idañcidañca na gahitaṃ”²ti evaṃ jānanto **gahitāgahitaṃ jānāti** nāma. Tasmā yo chandāgati-ādivasena na gacchati, ñāta-āññāta-ādḍhaduggatesu viśesaṃ akatvā āgatapaṭipāṭiyā gaṇhāti, sīlacārapaṭipattiyutto hoti satimā medhāvī bahussuto, sakkoti dāyakaṇaṃ vissaṭṭhāya vācāya parimaṇḍalehi padabyañjanehi anumodanaṃ karonto pasādaṃ janetuṃ, evarūpo sammannitabbo.

Evañca pana sammannitabbo. Paṭhamāṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṃgho, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammanneyya, esā ñatti.

1. Vi-Ṭṭha 3. 402 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 395 piṭṭhe.

“Suṇātu me bhante saṅgho, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvarapaṭiggāhakassa sammuti, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṅghena itthannāmo bhikkhu cīvarapaṭiggāhako, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”¹—

Iti imāya kammavācāya vā apalokanena vā antovihāre sabbasaṅghamajjhepi khaṇḍasīmāyampi sammannitum vaṭṭatiyeva. Evaṃ sammatena ca vihārapaccante vā padhānaghare vā na acchitabbaṃ. Yattha pana āgatāgatā manussā sukhaṃ passanti, tādise dhuravihāraṭṭhāne bījanim passe ṭhapetvā sunivatthena supārutena nisīditabbaṃ.

195. **Cīvaranidahakopi** “anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannitum, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, nihitānihitañca jāneyyā”² vacanato pañcaṅgasamannāgato bhikkhu—

“Suṇātu me bhante saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammanneyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvaranidahakassa sammuti, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṅghena itthannāmo bhikkhu cīvaranidahako, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”²—

Iti imāya kammavācāya vā apalokanena vā vuttanayeneva sammannitabbo.

1. Vi 3. 395 piṭṭhe.

2. Vi 3. 396 piṭṭhe.

196. **Bhaṇḍāgārikopi** “anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammannitum, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, guttāguttañca jāneyyā”¹ti vacanato pañcaṅgasamannāgato bhikkhu “suṇātu me bhante saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammanneyyā”¹ti ādinā nayena kammavācāya vā apalokanena vā sammannitabbo.

Ettha² ca yattha chadanādīsu koci doso natthi, taṃ guttaṃ. Yattha pana chadanatiṇaṃ vā chadaniṭṭhakā vā yattha katthaci patitā, yena ovassati vā, mūsikādīnaṃ vā paveso hoti, bhitti-ādīsu vā katthaci chiddaṃ hoti, upacikā vā uṭṭhahanti, taṃ sabbaṃ aguttaṃ nāma. Taṃ sallakkhetvā bhaṇḍāgārikaṃ paṭisaṅkharitabbaṃ. Sītasamaye dvārañca vātapānañca supihitaṃ kātabbaṃ. Sītena hi cīvarāni kaṇṇakitāni honti. Uṇhasamaye antarantaraṃ vātapavesanattaraṃ vivaritabbaṃ. Evaṃ karonto hi **guttāguttaṃ jānāti** nāma.

197. “Anujānāmi bhikkhave bhaṇḍāgāraṃ sammannitum, yaṃ saṅgho ākaṅkhati vihāraṃ vā aḍḍhayogaṃ vā pāsādaṃ vā hammiyaṃ vā guhaṃ vā”³ti vacanato **bhaṇḍāgāraṃ** sammannitvā ṭhapetabbaṃ. Ettha ca yo ārāmaṃmajjhe ārāmaṃsāmaṇerādīhi avivitto sabbesaṃ samosaraṇaṭṭhāne vihāro vā aḍḍhayogo vā hoti, so sammannitabbo. Paccantasenāsaṇaṃ pana na sammannitabbaṃ. Imaṃ pana bhaṇḍāgāraṃ khaṇḍasīmaṃ gantvā khaṇḍasīmāya nisinnehi sammannitum na vaṭṭati. Vihāramajjheyeva “suṇātu me bhante saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ vihāraṃ bhaṇḍāgāraṃ sammanneyyā”³ti ādinā nayena kammavācāya vā apalokanena vā sammannitabbaṃ.

Cīvarapaṭiggāhakādīhi pana tīhipi attano vattaṃ jānitabbaṃ. Tattha cīvarapaṭiggāhakena tāva yaṃ yaṃ manussā “kālacīvaraṃ”^{ti} vā “akālacīvaraṃ”^{ti} vā “accekaṇḍīvaraṃ”^{ti} vā “vassikasāṭṭikaṃ”^{ti} vā “nisīdanā”^{ti} vā “paccattharaṇaṃ”^{ti} vā “mukhapuñchanacoḷaṃ”^{ti} vā denti, taṃ sabbaṃ

1. Vi 3. 397 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 403 piṭṭhādīsu.

3. Vi 3. 396 piṭṭhe.

ekarāsīm katvā missetvā na gaṇhitabbaṃ, visuṃ visuṃ katvāva gaṇhitvā cīvaranidahakassa tatheva ācikkhitvā dātabbaṃ. Cīvaranidahakenapi bhaṇḍāgārikassa dadamānena “idaṃ kālacīvaraṃ -pa- idaṃ mukhapuñchanacoḷaṇ”ti ācikkhitvāva dātabbaṃ. Bhaṇḍāgārikenapi tatheva visuṃ visuṃ saññāṇaṃ katvā ṭhapetabbaṃ. Tato saṃghena “kālacīvaraṃ āhara”ti vutte kālacīvarameva dātabbaṃ -pa- “mukhapuñchanacoḷaṇ āhara”ti vutte tadeva dātabbaṃ. Iti Bhagavatā cīvarapaṭiggāhako anuññāto, cīvaranidahako anuññāto, bhaṇḍāgāriko anuññāto, bhaṇḍāgāraṃ anuññātaṃ, na bāhulikatāya, na asantuṭṭhitāya, apica kho saṃghānuggahāya. Sace hi āhaṭāhaṭaṃ gahetvā bhikkhū bhājeyyūṃ, neva āhaṭaṃ, na anāhaṭaṃ, na dinnāṃ, na adinnāṃ, na laddhaṃ, na aladdhaṃ jāneyyūṃ, āhaṭāhaṭaṃ therāsane vā dadeyyūṃ, khaṇḍākhaṇḍaṃ vā chinditvā gaṇheyyūṃ, evaṃ sati ayuttaparibhogo ca hoti, na ca sabbesaṃ saṅgaho kato hoti. Bhaṇḍāgāre pana cīvaraṃ ṭhapetvā ussanna-kāle ekekassa bhikkhuno ticīvaraṃ vā dve dve vā ekekaṃ vā cīvaraṃ dassanti, laddhāladdhaṃ jānissanti, aladdhabhāvaṃ ñatvā saṅgahaṃ kātuṃ maññissanti.

198. **Cīvarabhājakopi** “anujānāmi bhikkhave pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammannitūṃ, yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, bhājītābhājitañca jāneyyā”ti¹ vacanato pañcahaṅgehi samannāgatoyeva “suṇātu me bhante saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammanneyyā”ti²adinā nayena kammavācāya vā apalokanena vā sammannitvā ṭhapetabbo.

Ettha sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ apāpuṇantampi mahagghacīvaraṃ dento **chandāgatiṃ gacchati** nāma. Aññesaṃ vuḍḍhatarānaṃ pāpuṇantampi mahagghacīvaraṃ adatvā appagghaṃ dento **dosāgatiṃ gacchati** nāma. Mohamūḷho cīvaradānavattaṃ ajānanto **mohāgatiṃ gacchati** nāma. Mukharānaṃ navakānampi bhayena apāpuṇanti eva mahagghaṃ cīvaraṃ dento **bhayāgatiṃ gacchati** nāma. Yo evaṃ

1. Vi 3. 397 piṭṭhe.

2. Vi 3. 398 piṭṭhe.

na gacchati, sabbesaṃ tulābhūto pamāṇabhūto majjhatto, so sammannitabbo. Tenapi cīvaraṃ bhājentena paṭhamam “idaṃ thūlam, idaṃ saṅham, idaṃ ghanam, idaṃ tanukam, idaṃ paribhuttam, idaṃ aparibhuttam, idaṃ dīghato ettakam, puthulato ettakan”ti evaṃ vatthāni vicinitvā “idaṃ ettakam agghati, idaṃ ettakan”ti evaṃ agghaparicchedam katvā sace sabbesaṃ ekekameva dasadasa-agghanakam pāpuṇāti, iccetaṃ kusalam. No ce pāpuṇāti, yaṃ nava vā aṭṭha vā agghati, taṃ aññena eka-agghanakena ca dvi-agghanakena ca saddhim bandhitvā etena upāyena same paṭivise ṭhapetvā kuso pātetabbo. Sace ekekassa dīyamāne cīvare divaso nappahoti, dasa dasa bhikkhū gaṇetvā dasa dasa cīvarapaṭivise ekato bandhitvā bhaṇḍikam katvā eko cīvarapaṭiviso ṭhapetabbo. Evaṃ ṭhapitesu cīvarapaṭivisesu kuso pātetabbo. Tehipi bhikkhūhi puna kusapātam katvā bhājetabbam.

“Anujānāmi bhikkhave sāmaṇeraṇam upaḍḍhapaṭivisaṃ dātun”ti¹ vacanato ye sāmaṇerā atthissarā² bhikkhusaṃghassa kattabbakammaṃ na karonti, uddesaparipucchāsu yuttā ācariyupajjhāyānaṃyeva vattapaṭivattam karonti, aññesaṃ na karonti, etesaṃyeva upaḍḍhabhāgo dātabbo. Ye pana purebhattaṅca pacchābhattaṅca bhikkhusaṃghasseva kattabbakiccaṃ karonti, tesaṃ samako dātabbo. Idaṅca piṭṭhisamaye uppanna bhaṇḍāgāre ṭhapitena akālacīvareneva kathitam, kālacīvaraṃ pana samakaṃyeva dātabbam. Tatrappādavassāvāsikam sammūñjanībandhanādi saṃghassa phātikammaṃ katvā gahetabbam. Etañhettha sabbesaṃ vattam. Bhaṇḍāgārācīvarepi sace sāmaṇerā āgantvā “bhante mayam yāguṃ pacāma, bhattam pacāma, khajjakam pacāma, appaharitam karoma, dantakaṭṭham āharāma, raṅgachallim kappiyam katvā dema, kim amhehi na kataṃ nāmā”ti ukkuṭṭhim karonti, samabhāgova dātabbo. Etaṃyeva virajjhivā karonti, yesaṅca karaṇabhāvo na paññāyati, te sandhāya vuttam “anujānāmi bhikkhave sāmaṇeraṇam upaḍḍhapaṭivisaṃ dātun”ti¹. **Kurundiyaṃ** pana “sace sāmaṇerā “kasmā mayam bhante saṃghakammaṃ na karoma, karissāmā”ti yācanti, samapaṭiviso dātabbo”ti vuttam.

---

1. Vi 3. 398 piṭṭhe.

2. Anissarā (Sī)

Sace koci bhikkhu sakam bhāgam gahetvā sattham labhitvā nadim vā kantāram vā uttaritvā disāpakkamitukāmo hoti, tassa “anujānāmi bhikkhave uttarantassa sakam bhāgam dātun”ti vacanato cīvaresu bhaṇḍāgārato bahi nīhaṭesu ghaṇṭim² paharivā bhikkhusamghe sannipatite cīvarabhājakena “imassa bhikkhuno koṭṭhāsena ettakena bhavitabban”ti takketvā nayaggāhena samabhāgena cīvaram dātabbam. Tulāya tulitamiva hi samasamam dātum na sakkā, tasmā unam vā hotu adhikam vā, evam takkena nayena dinnam sudinnam. Neva unakam puna dātabbam, nātirittam paṭigganhitabbam. Sace dasa bhikkhū honti, sātakāpi daseva, tesu eko dvādasa agghati, sesā dasagghanakā. Sabbesu dasagghanakavasena kuse pātite yassa bhikkhuno dvādasagghanako kuso pātito, tena yattakam tasmim paṭivise adhikam, tattakam agghanakam yam kiñci attano santakam kappiyabhaṇḍam datvā so atirekabhāgo gahetabbo. Sace sabbesam pañca pañca vatthāni pattāni, sesānipi atthi, ekekam pana na pāpuṇāti, chinditvā dātabbāni.

Chindantena ca adḍhamanḍalādīnam vā upāhanatthavikādīnam vā pahonakāni khaṇḍāni katvā dātabbāni. Heṭṭhimaparicchedena caturaṅgulavitthārampi anuvātapahonakāyāmarā khaṇḍam katvā dātum vaṭṭati, aparibhogam pana na kātabbam. Sacepi ekassa bhikkhuno koṭṭhāse ekam vā dve vā vatthāni nappahonti, tattha aññam sāmaṇakam parikkhāram ṭhapetvā yo tena tussati, tassa tam bhāgam katvā pacchā kusapāto kātabbo. Sace dasa dasa bhikkhū gaṇetvā vaggam karontānam eko vaggo na pūراتi, aṭṭha vā nava vā honti, tesam aṭṭha vā nava vā koṭṭhāsā “tumhe ime gahetvā visum bhājethā”ti dātabbā. Evam datvā pacchā kusapāto kātabbo.

199. Idāni “aṭṭhimā bhikkhave mātikā cīvarassa uppādāya, sīmāya deti, katikāya deti, bhikkhāpaññattiyā deti, samghassa deti, ubhatosamghassa deti, vassamvuṭṭhasamghassa deti, ādissa deti, puggalassa deti”ti³ cīvarānam paṭilābhakhetadassanattam yā tā aṭṭha mātikā vuttā, tāsam vasena vinicchayo veditabbo.

---

1. Vi 3. 398 piṭṭhe.

2. Gaṇḍim (Si)

3. Vi 3. 427 piṭṭhe.

Tattha “sīmāya dammī”ti evaṃ sīmaṃ parāmasitvā dento **sīmāya deti** nāma. Evaṃ sīmāya dinnam yāvatikā bhikkhū antosīmāgatā, tehi bhājetabbaṃ. Sīmā ca nāmesā khaṇḍasīmā upacārasīmā samānasamvāsasīmā avippavāsasīmā lābhasīmā gāmasīmā nigamasīmā nagarasīmā abbhantarasīmā udakukkhepasīmā janapadasīmā raṭṭhasīmā rajjasīmā dīpasīmā cakkavālasīmāti pannarasavidhā hoti. Tattha **khaṇḍasīmā** sīmākathāyaṃ vuttāva. **Upacārasīmā** nāma parikkhittassa vihārassa parikkhepena, aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānena paricchinnā hoti. Apica bhikkhūnam dhuvasannipātaṭṭhānato pariyante ṭhitabhojanasālato vā nibaddhavasana-āvāsato vā thāmamajjhimassa purisassa dvinnam leḍḍupātānam anto upacārasīmāti veditabbā. Sā pana āvāsesu vaḍḍhantesu vaḍḍhati, parihāyantesu parihāyati. **Mahāpaccariyam** pana “bhikkhūsupi vaḍḍhantesu vaḍḍhati”ti vuttaṃ. Tasmā sace vihāre sannipatitabhikkhūhi saddhim ekābaddhā hutvā yojanasatampi pūretvā nisīdanti, yojanasatampi upacārasīmāva hoti, sabbesaṃ lābho pāpuṇāti. **Samānasamvāsa-**
avippavāsasīmādvayampi vuttameva. **Lābhasīmā** nāma neva Sammāsambuddhena anuññātā, na dhammasaṅgāhakattherehi ṭhapitā, apica kho rājarājamahāmatā vihāram kāretvā gāvutaṃ vā aḍḍhajojanam vā yojanam vā samantato paricchinditvā “ayam amhākam vihārassa lābhasīmā”ti nāmalikhitake thambhe nikhaṇitvā “yam etthantare uppajjati, sabbaṃ amhākam vihārassa demā”ti sīmā ṭhapenti, ayam lābhasīmā nāma. **Gāmanigamanagara-abbhantara-udakukkhepasīmā**pi vuttā eva.

Janapadasīmā nāma Kāsikosalaratṭhādīnam anto bahū janapadā honti, tattha ekeko janapadaparicchedo janapadasīmā. **Ratṭhasīmā** nāma Kāsikosalādiratṭhaparicchedo. **Rajjasīmā** nāma “coḷabhogo keraḷabhogo”ti evaṃ ekekassa rañño āṇāpavattiṭṭhānam. **Dīpasīmā** nāma samuddantena paricchinnamahādīpā ca antaradīpā ca. **Cakkavālasīmā** cakkavālapabbateneva paricchinnā. Evametāsu sīmāsu khaṇḍasīmāya kenaci kammena sannipatitam saṅgham disvā “ettheva sīmāya saṅghassa demī”ti vutte yāvatikā bhikkhū antokhaṇḍasīmāgatā, tehi bhājetabbaṃ. Tesamyeva hi tam pāpuṇāti, aññesaṃ sīmantarikāya vā

upacārasīmāya vā ʒhitānampi na pāpuṇāti. Khaṇḍasīmāya ʒhite pana rukkhe vā pabbate vā ʒhitassa heṭṭhā vā pathavīvemajjhagatassa pāpuṇātiyeva. “Imissā upacārasīmāya saṅghassa dammī”ti dinnam pana khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ʒhitānampi pāpuṇāti. “Samānasamvāsasīmāya dammī”ti dinnam pana khaṇḍasīmāsīmantarikāsu ʒhitānam na pāpuṇāti. Avippavāsasīmālābhasīmāsu dinnam tāsu sīmāsu antogatānam pāpuṇāti. Gāmasīmādīsu dinnam tāsam sīmānam abbhantare baddhasīmāya ʒhitānampi pāpuṇāti. Abbhantarasīmā-udakukkhepasīmāsu dinnam tattha antogatānameva pāpuṇāti. Janapadaraṭṭharajjadīpacakkavālasīmāsupi gāmasīmādīsu vuttasadisoyeva vinicchayo.

Sace pana Jambudīpe ʒhito “Tambapaṇṇidīpe saṅghassa dammī”ti vadati, Tambapaṇṇidīpato ekopi āgantvā sabbesam gaṇhitum labhati. Sacepi tatreva eko sabhāgabhikkhu sabhāgānam bhāgam gaṇhāti, na vāretabbo. Evaṃ tāva yo sīmam parāmasitvā deti, tassa dāne vinicchayo veditabbo. Yo pana “asukasīmāyan”ti vattum na jānāti, kevalam “sīmā”ti vacanamattameva jānanto vihāram āgantvā “sīmāya dammī”ti vā “sīmaṭṭhakasaṅghassa dammī”ti vā bhaṇāti, so pucchitabbo “sīmā nāma bahuvadhā, katarasīmam sandhāya bhaṇasī”ti. Sace vadati “aham ‘asukasīmā’ti na jānāmi, sīmaṭṭhakasaṅgho bhājetvā gaṇhatū”ti, katarasīmāya bhājetabban? Mahāsīvatto kirāha “avippavāsasīmāyā”ti. Tato nam āhamsu “avippavāsasīmā nāma tiyojanāpi hoti, evam sante tiyojane ʒhitā lābham gaṇhissanti, tiyojane ʒhatvā āgantukavattam pūretvā āramam pavisitabban bhavissati, gamiko tiyojanam gantvā senāsanam āpucchissati, nissayappaṭipannassa tiyojanātikkamme nissayo paṭippassambhissati, pārivāsikena tiyojanam atikkamitvā aruṇam utṭhapetabban bhavissati, bhikkhuniyā tiyojane ʒhatvā āramappavesanam āpucchitabban bhavissati, sabbampetam upacārasīmāparicchavedavaseneva katum vaṭṭati, tasmā upacārasīmāya bhājetabban”ti.

200. **Katikāya detīti** ettha pana katikā nāma samānalābhakatikā. Tatrevam katikā kātabbā, ekasmim vihāre sannipatitehi bhikkhūhi yam vihāram saṅgaṇhitukāmā samānalābham katum

icchanti, tassa nāmaṃ gahetvā “asuko nāma vihāro porāṇako”ti vā “Buddhādhivuttho”ti vā “appalābho”ti vā ya kiñci kāraṇaṃ vatvā “taṃ vihāraṃ iminā vihārena saddhiṃ ekalābhaṃ kātuṃ saṅghassa ruccaṭi”ti tikkhattuṃ sāvetabbaṃ. Ettāvatā tasmim̄ vihāre nisinnopi idha nisinnova hoti. Tasmim̄ vihārepi saṅghena evameva kātabbaṃ. Ettāvatā idha nisinnopi tasmim̄ nisinnova hoti. Ekasmim̄ vihāre lābhe bhājjiyamāne itarasmim̄ ṭhitassa bhāgaṃ gahetuṃ vaṭṭati. Evaṃ ekena vihārena saddhiṃ bahūpi āvāsā ekalābhā kātabbā. Evañca kate ekasmim̄ āvāse dinne sabbattha dinnam̄ hoti.

201. **Bhikkhāpaññatti** nāma attano pariccāgapaññāpanaṭṭhānaṃ, yattha saṅghassa dhuvakārā karīyanti. Ettha ca yasmim̄ vihāre imassa cīvaradāyakassa santakaṃ saṅghassa pākavaṭṭam̄ vā vattati, yasmim̄ vihāre bhikkhū attano bhāraṃ katvā sadā gehe bhojeti, yattha vā tena āvāso kārito, salākabhattādīni vā nibaddhāni, ime dhuvakārā nāma. Yena pana sakalopi vihāro patiṭṭhāpito, tattha vattabbameva natthi, tasmā sace so “yattha mayham̄ dhuvakārā karīyanti, tattha dammī”ti vā “tattha dethā”ti vā bhaṇati, bahūsu cepi ṭhānesu dhuvakārā honti, sabbattha dinnameva hoti. Sace pana ekasmim̄ vihāre bhikkhū bahutarā honti, tehi vattabbaṃ “tumhākaṃ dhuvakāre ekattha bhikkhū bahū, ekattha appakā”ti. Sace “bhikkhugaṇanāya gaṇhathā”ti bhaṇati, tathā bhājetvā gaṇhituṃ vaṭṭati. Ettha ca vatthabhesajjādi appakampi sukhena bhājjiyati. Yadi pana mañco vā pīṭham̄ vā ekameva hoti, taṃ pucchitvā yassa vihārassa, ekavihārepi vā yassa senāsanassa so vicāreti, tattha dātabbaṃ. Sacepi “asukabhikkhu gaṇhatū”ti vadati, vaṭṭati. Atha “mayham̄ dhuvakāre dethā”ti vatvā avicāretvā gacchati, saṅghassapi vicāretuṃ vaṭṭati. Evaṃ pana vicāretabbaṃ, “saṅghattherassa vasanaṭṭhāne dethā”ti vattabbaṃ. Sace tattha senāsanam̄ paripuṇṇam̄ hoti, yattha nappahoti, tattha dātabbaṃ. Sace eko bhikkhu “mayham̄ vasanaṭṭhāne senāsanaparibhogabhaṇḍam̄ natthi”ti vadati, tattha dātabbaṃ.

202. **Saṅghassa detī**ti ettha pana sace vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni saṅghassa dammī”ti deti, upacārasīmāya ṭhitena saṅghena ghaṇṭim̄

paharivā kālaṃ ghoṣetvā bhājetabbāni, sīmaṭṭhakassa asampattassapi bhāgaṃ gaṇhanto na vāretabbo. Vihāro mahā hoti, therāsanato paṭṭhāya vatthesu dīyamānesu alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante vīsativassānaṃ dīyati, tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā”ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesam datvā pacchā ṭhitikāya dātabbam. “Asukavihāre kira bahu cīvaraṃ uppannan”ti sutvā yojanantarikavihāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānaṃ ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya dātabbam, asampattānampi upacārasīmaṃ pavīṭṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu dātabbameva. “Bahī-upacārasīmāya ṭhitānaṃ dethā”ti vadanti, na dātabbam. Sace pana upacārasīmaṃ okkantehi ekabaddhā hutvā attano viharadvāre vā antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā dātabbam. Saṃghanavakassa dinnepi pacchā āgatānaṃ dātabbameva. Dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena dātabbam.

Ekasmim vihare dasa bhikkhū honti, dasa vatthāni “saṃghassa demā”ti denti, pāṭekkaṃ bhājetabbāni. Sace “sabbāneva amhākaṃ pāpuṇantī”ti gahetvā gacchanti, duppāpitāni ceva duggahitāni ca, gatagataṭṭhāne saṃghikāneva honti. Ekaṃ pana uddharitvā “idaṃ tumhākaṃ pāpuṇantī”ti saṃghattherassa pāpetvā “sesāni amhākaṃ pāpuṇantī”ti gahetuṃ vaṭṭati. Ekameva vattham “saṃghassa demā”ti āharanti, abhājetvā vā “amhākaṃ pāpuṇantī”ti gaṇhanti, duppāpitaṅceva duggahitaṅca. Satthakena vā haliddi-ādinā vā lekhaṃ katvā ekakoṭṭhāsaṃ “idaṃ ṭhānaṃ tumhākaṃ pāpuṇantī”ti saṃghattherassa pāpetvā “sesam amhākaṃ pāpuṇantī”ti gahetuṃ vaṭṭati. Yaṃ pana vatthasseva pupphaṃ vā vali vā, tena paricchedam kātuṃ na vaṭṭati. Sace ekaṃ tantam uddharitvā “idaṃ ṭhānaṃ tumhākaṃ pāpuṇantī”ti therassa datvā “sesam amhākaṃ pāpuṇantī”ti gaṇhanti, vaṭṭati. Khaṇḍam khaṇḍam¹ chinditvā bhājiyamānaṃ vaṭṭatiyeva.

Ekabhikkhuke vihare saṃghassa cīvaresu uppannesu sace pubbe vuttanayeneva so bhikkhu “sabbāni mayham pāpuṇantī”ti gaṇhāti,

---

1. Khaṇḍākhaṇḍam (Sī)

suggahitāni, ṭhitikā pana na tiṭṭhati. Sace ekekaṃ uddharitvā “idaṃ mayhaṃ pāpuṇāti”ti gaṇhāti, ṭhitikā tiṭṭhati. Tattha atṭhitāya ṭhitikāya puna aññasmiṃ cīvare uppanne sace eko bhikkhu āgacchati, majjhe chinditvā dvīhipi gahetabbaṃ. Ṭhitāya ṭhitikāya puna aññasmiṃ cīvare uppanne sace navakataro āgacchati, ṭhitikā heṭṭhā orohati¹. Sace vuḍḍhataro āgacchati, ṭhitikā uddham ārohati. Atha añño natthi, puna attano pāpetvā gahetabbaṃ. “Saṃghassa demā”ti vā “bhikkhusaṃghassa demā”ti vā yena kenaci ākārena saṃghaṃ āmasitvā dinnāṃ pana paṃsukūlikānaṃ na vaṭṭati “gahapaticīvaraṃ paṭikkhipāmi, paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyāmi”ti vuttattā, na pana akappiyattā. Bhikkhusaṃghena apaloketvā dinnampi na gahetabbaṃ. Yaṃ pana bhikkhu attano santakaṃ deti, taṃ bhikkhudattiyaṃ nāma vaṭṭati, paṃsukūlaṃ pana na hoti. Evaṃ santepi dhutaṅgaṃ na bhijjati. “Bhikkhūnaṃ dema, therānaṃ demā”ti vutte pana paṃsukūlikānampi vaṭṭati, “idaṃ vatthaṃ saṃghassa dema, iminā upāhanatthavikapattatthavika-āyoga-aṃsabaddhakādīni karontū”ti dinnampi vaṭṭati. Pattatthavikādīnaṃ atthāya dinnāni bahūnipi hoti, cīvaratthāyapi pahonti, tato cīvaraṃ katvā pārupitum vaṭṭati. Sace pana saṃgho bhājitātirittāni vatthāni chinditvā upāhanatthavikādīnaṃ atthāya bhājeti, tato gahetum na vaṭṭati. Sāmihehi vicāritameva hi vaṭṭati, na itaraṃ. Paṃsukūlikaṃ “saṃghassa dhammakaraṇapaṭādīnaṃ atthāya demā”ti vuttepi gahetum vaṭṭati, parikkhāro nāma paṃsukūlikānampi icchitabbo. Yaṃ tattha atirekaṃ hoti, taṃ cīvarepi upanetum vaṭṭati. Suttaṃ saṃghassa denti, paṃsukūlikehipi gahetabbaṃ. Ayaṃ tāva vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni saṃghassa dammī”ti dinnesu vinicchayo. Sace pana bahi-upacārasīmāya addhānamaggappaṭipanne bhikkhū disvā “saṃghassa dammī”ti saṃghattherassa vā saṃghanavakassa vā āroceti, sacepi yojanaṃ pharitvā parisā ṭhitā hoti, ekābaddhā ce, sabbesaṃ pāpuṇāti. Ye pana dvādasahi hatthehi parisāṃ asampattā, tesāṃ na pāpuṇāti.

203. **Ubhatosaṃghassa detī**ti ettha “ubhatosaṃghassa dammī”ti vuttepi “dvidhā saṃghassa dammī”ti, “dvinnāṃ saṃghānaṃ dammī”ti, “bhikkhusaṃghassa ca

bhikkhunīsaṃghassa ca dammī”ti vuttepi ubhatosaṃghassa dinnameva hoti. Tattha sace bahukāpi bhikkhū honti, ekā bhikkhunī hoti, upaḍḍhum dātabbam, dve bhāge same katvā eko bhāgo dātabboti attho. Sace bahukāpi bhikkhuniyo honti, eko bhikkhu hoti, upaḍḍham dātabbam.

“ubhatosaṃghassa ca tuyhañca dammī”ti vutte sace dasa dasa bhikkhū ca bhikkhuniyo ca honti, ekavīsati paṭivīse katvā eko puggalassa dātabbo, dasa bhikkhusaṃghassa, dasa bhikkhunīsaṃghassa. Yena puggaliko laddho, so saṃghatopi attano vassaggena gahetuṃ labhati. Kasmā?

Ubhatosaṃghaggaṇaṇena gahitattā. “Ubhatosaṃghassa ca cetiyassa ca dammī”ti vuttepi eseva nayo. Idha pana cetiyassa saṃghato pāpuṇanakotṭhāso nāma natthi, ekapuggalassa pattakotṭhāsasamova koṭṭhāso hoti. “Ubhatosaṃghassa ca tuyhañca cetiyassa cā”ti vutte pana dvāvīsati koṭṭhāse katvā dasa bhikkhūnaṃ, dasa bhikkhunīnaṃ, eko puggalassa, eko cetiyassa dātabbo. Tattha puggalo saṃghatopi attano vassaggena gahetuṃ labhati, cetiyassa ekoyeva.

“Bhikkhusaṃghassa ca bhikkhunīnañca dammī”ti vutte pana na majjhe bhinditvā dātabbam, bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā dātabbam.

“Bhikkhusaṃghassa ca bhikkhunīnañca tuyhañcā”ti vutte pana puggalo visuṃ na labhati, pāpuṇanaṭṭhānato ekameva labhati. Kasmā?

Bhikkhusaṃghaggaṇaṇena gahitattā. “Bhikkhusaṃghassa ca bhikkhunīnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyassa ekapuggalapaṭivīso labbhati, puggalassa visuṃ na labbhati, tasmā ekaṃ cetiyassa datvā avasesaṃ bhikkhū ca bhikkhuniyo ca gaṇetvā bhājetabbam.

“Bhikkhūnañca bhikkhunīnañca dammī”ti vuttepi majjhe bhinditvā na dātabbam, puggalagaṇanāya eva vibhajitabbam. “Bhikkhūnañca bhikkhunīnañca tuyhañca, bhikkhūnañca bhikkhunīnañca cetiyassa ca, bhikkhūnañca bhikkhunīnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti evaṃ vuttepi cetiyassa ekapaṭivīso labbhati, puggalassa visuṃ natthi, bhikkhūca bhikkhuniyo ca gaṇetvā eva bhājetabbam. Yathā ca bhikkhusaṃghaṃ ādim katvā nayo nīto, evaṃ bhikkhunīsaṃghaṃ ādim katvāpi netabbo.

“Bhikkhusaṅghassa ca tuyhañcā”ti vutte puggalassa visuṃ na labbhati, vassaggeneva gahetabbaṃ. “Bhikkhusaṅghassa ca cetiyassa cā”ti vutte pana cetiyassa visuṃ paṭivīso labbhati. “Bhikkhusaṅghassa ca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyasseva visuṃ labbhati, na puggalassa. “Bhikkhūnañca tuyhañcā”ti vuttepi visuṃ na labbhati, “bhikkhūnañca cetiyassa cā”ti vutte pana cetiyassa labbhati. “Bhikkhūnañca tuyhañca cetiyassa cā”ti vuttepi cetiyasseva visuṃ labbhati, na puggalassa. Bhikkhunīsaṅghaṃ ādīṃ katvāpi evameva yojetabbaṃ.

Pubbe Buddhappamukhassa ubhatoṣaṅghassa dānaṃ denti, Bhagavā majjhe nisīdati, dakkhiṇato bhikkhū, vāmato bhikkhuniyo nisīdanti, Bhagavā ubhinnaṃ saṅghatthero, tadā Bhagavā attanā laddhapaccaye attanāpi paribhuñjati, bhikkhūnampi dāpeti. Etarahi pana paṇḍitamanussā sadhātukaṃ paṭimaṃ vā cetiyaṃ vā ṭhapetvā Buddhappamukhassa ubhatoṣaṅghassa dānaṃ denti, paṭimāya vā cetiyassa vā purato ādhārake pattāṃ ṭhapetvā dakkhiṇodakaṃ datvā “Buddhānaṃ demā”ti tattha paṭhamaṃ khādanīyabhojanīyaṃ denti, vihāraṃ vā āharitvā “idaṃ cetiyassa demā”ti piṇḍapātañca mālāgandhādīni ca denti, tattha kathaṃ paṭipajjitabbanti? Mālāgandhādīni tāva cetiye āropetabbāni, vatthehi paṭākā, telena padīpā kātabbā. Piṇḍapātamadhuphāṇitādīni pana yo nibaddhacetiyaṃ jaggako hoti pabbajito vā gahaṭṭho vā, tassa dātābbāni. Nibaddhajaggake asati āhaṭabhattaṃ ṭhapetvā vattaṃ katvā paribhuñjituṃ vaṭṭati, upakaṭṭhe kāle bhuñjitvā pacchāpi vattaṃ kātuṃ vaṭṭatiyeva. Mālāgandhādīsu ca yaṃ kiñci “idaṃ haritvā cetiye pūjaṃ karoṭhā”ti vutte dūrampi haritvā pūjetabbaṃ, “bhikkhusaṅghassa harā”ti vuttepi haritabbaṃ. Sace pana “ahaṃ piṇḍāya carāmi, āsanāsālāya bhikkhū atthi, te harissanti”ti vutte “bhante tuyhameva dammī”ti vadati, bhuñjituṃ vaṭṭati. Atha pana “bhikkhusaṅghassa dassāmī”ti harantassa gacchato antarāva kālo upakaṭṭho hoti, attano pāpetvā bhuñjituṃ vaṭṭati.

204. **Vassaṃvuṭṭhasaṅghassa detī**ti ettha pana sace vihāraṃ pavisitvā “imāni cīvarāni vassaṃvuṭṭhasaṅghassa dammī”ti deti, yattakā bhikkhū tasmim āvāse vassacchedaṃ akatvā purimavassaṃvuṭṭhā, tehi bhājetabbaṃ, aññesaṃ na pāpuṇāti. Disāpakkantassapi sati gāhake yāva

kathinassubbhārā dātabbam. “Anatthate pana kathine antohemante evañca vatvā dinnam pacchimavassamvuṭṭhānampi pāpuṇāti”ti lakkhaṇaññū vadanti. Aṭṭhakathāsu panetaṃ na vicāritaṃ. Sace pana bahi-upacārasīmāyaṃ ṭhito “vassamvuṭṭhasamghassa dammī”ti vadati, sampattānam sabbesaṃ pāpuṇāti. Atha “asukavihāre vassamvuṭṭhasamghassā”ti vadati, tatra vassamvuṭṭhānameva yāva kathinassubbhārā pāpuṇāti. Sace pana gimhānam paṭhamadivasato paṭṭhāya evaṃ vadati, tatra sammukhībhūtānam sabbesaṃ pāpuṇāti. Kasmā? Piṭṭhisamaye uppannattā. Antovasseyeva “vassam vasantānam dammī”ti vutte chinnavassā na labhanti, vassam vasantāva labhanti. Cīvaramāse pana “vassam vasantānam dammī”ti vutte pacchamikāya vassūpagatānamyeva pāpuṇāti, purimikāya vassūpagatānañca chinnavassānañca na pāpuṇāti.

Cīvaramāsato paṭṭhāya yāva hemantassa pacchimo divaso, tāva “vassāvāsikaṃ demā”ti vutte kathinaṃ atthataṃ vā hotu anatthataṃ vā, atītavassamvuṭṭhānameva pāpuṇāti. Gimhānam paṭhamadivasato paṭṭhāya vutte pana mātikā āropetabbā “atītapassāvāsassa pañca māsā atikkantā, anāgato cātumāsaccayena bhavissati, kataravassāvāsassa desī”ti¹. Sace “atītavassamvuṭṭhānam dammī”ti vadati, taṃ antovassamvuṭṭhānameva pāpuṇāti, disāpakkantānampi sabhāgā gaṇhituṃ labhanti. Sace “anāgate vassāvāsikaṃ dammī”ti vadati, taṃ ṭhapetvā vassūpanāyikadivase gahetabbam. Atha “agutto vihāro, corabhayaṃ atthi, na sakkā ṭhapetuṃ gaṇhitvā vā āhiṇḍitun”ti vutte “sampattānam dammī”ti vadati, bhājetvā gahetabbam. Sace vadati “īto me bhante tatiye vasse vassāvāsikaṃ na dinnam, taṃ dammī”ti, tasmim antovasse vuṭṭhabhikkhūnam pāpuṇāti. Sace te disā pakkantā, añño vissāsiko gaṇhāti, dātabbam. Athekeyeva avasiṭṭho, sesā kālakatā, sabbam ekasseva pāpuṇāti. Sace ekopi natthi, samghikaṃ hoti sammukhībhūtehi bhājetabbam.

205. **Ādissa detīti** ettha pana yāguyā vā bhatte vā khādanīye vā cīvare vā senāsane vā bhesajje vā ādisitvā paricchinditvā dento ādissa deti nāma. Tatrāyaṃ vinicchayo—bhikkhū ajjatanāya

---

1. Detīti (Ka)

vā svātanāya vā yāguyā nimantetvā tesam̐ gharam̐ pavīṭṭhānam̐ yāgum̐ deti, yāgum̐ datvā pītāya yāguyā “imāni cīvarāni yehi mayham̐ yāgu pītā, tesam̐ dammī”ti deti, yehi nimantitehi yāgu pītā, tesam̐yeva pāpuṇāti. Yehi pana bhikkhācāravattena gharadvārena gacchantehi vā gharam̐ pavīṭṭhehi vā yāgu laddhā, yesam̐ vā āsanasālato pattam̐ āharitvā manussehi nītā, yesam̐ vā therehi pesitā, tesam̐ na pāpuṇāti. Sace pana nimantitabhikkhūhi saddhim̐ aññepi bahū agantvā antogehañca bahigehañca pūretvā nisinnā, dāyako ca evam̐ vadati “nimantitā vā hontu animantitā vā, yesam̐ mayā yāgu dinnā, sabbesam̐ imāni vatthāni hontū”ti, sabbesam̐ pāpuṇāti. Yehi pana therānam̐ hatthato yāgu laddhā, tesam̐ na pāpuṇāti. Atha so “yehi mayham̐ yāgu pītā, sabbesam̐ hotū”ti vadati, sabbesam̐ pāpuṇāti. Bhattakhādanīyesupi eseva nayo. Cīvare pana pubbepi tena vassam̐ vāsetvā bhikkhūnam̐ cīvaram̐ dinnapubbam̐ hoti, so ce bhikkhū bhojetvā vadati “yesam̐ mayā pubbe cīvaram̐ dinnam̐, tesam̐yeva imam̐ cīvaram̐ vā suttam̐ vā sappimadhuphāṇitādīni vā hontū”ti, sabbam̐ tesam̐yeva pāpuṇāti. Senāsanepi “yo mayā kārite vihāre vā pariveṇe vā vasati, tassidam̐ hotū”ti vutte tasseva hoti. Bhesajjepi “mayam̐ kālena kālam̐ therānam̐ sappi-ādīni bhesajjāni dema, yehi tāni laddhāni, tesam̐yevidam̐ hotū”ti vutte tesam̐yeva hoti.

206. **Puggalassa detī**ti ettha pana “imam̐ cīvaram̐ itthannāmassa dammī”ti evam̐ parammukhā vā, pādamūle ṭhapetvā “idam̐ bhante tumhākam̐ dammī”ti evam̐ sammukhā vā deti, tam̐ tasseva hoti. Sace pana “idam̐ tumhākañca tumhākam̐ antevāsikānañca dammī”ti evam̐ vadati, therassa ca antevāsikānañca pāpuṇāti. Uddesam̐ gahetum̐ āgato gahetvā gacchanto ca atthi, tassapi pāpuṇāti. “Tumhehi saddhim̐ nibaddhacārikabhikkhūnam̐ dammī”ti vutte uddesantevāsikānam̐ vattam̐ katvā uddesaparipucchādīni gahetvā vicarantānam̐ sabbesam̐ pāpuṇāti. Ayam̐ “puggalassa detī”ti imasmim̐ pade vinicchayo.

Sace koci bhikkhu ekova vassam̐ vasati, tattha manussā “samghassa demā”ti cīvarāni denti, tattha kim̐ kātabbanti? “Anujānāmi bhikkhave

tasseva tāni cīvarāni yāva kathinassa ubbhārā”ti¹ vacanato sace² gaṇapūrake bhikkhū labhitvā kathinaṃ atthataṃ hoti, pañca māsē, no ce atthataṃ hoti, ekaṃ cīvaramāsaṃ aññattha gahetvā nītānipi tasseva tāni cīvarāni, na tesāṃ añño koci issaro. Yaṃ yaṃ hi “saṃghassa demā”ti vā “saṃghaṃ uddissa demā”ti vā “vassaṃvuṭṭhasaṃghassa demā”ti vā “vassāvāsikaṃ demā”ti vā denti, sacepi matakacīvaraṃ avibhajitvā taṃ vihāraṃ pavisati, taṃ sabbaṃ tasseva bhikkhuno hoti. Yampi so vassāvāsattāya vaḍḍhiṃ payojetvā ṭhapita-upanikkhepato vā tatrappādato vā vassāvāsikaṃ gaṇhāti, sabbaṃ suggahitameva hoti. Idañhettha lakkhaṇaṃ—yena tenākārena saṃghassa uppannavatthaṃ atthatakathinassa pañca māsē, anathatakathinassa ekaṃ cīvaramāsaṃ pāpuṇāti. Sace pana koci bhikkhu vassānato aññasmiṃ utukāle ekako vasati, tattha manussā “saṃghassa demā”ti cīvarāni denti, tena bhikkhunā adhiṭṭhātabbaṃ “mayhimāni cīvarāni”ti. Adhiṭṭhahantena pana vattaṃ jānitabbaṃ. Tena hi bhikkhunā ghaṇṭim vā paharivā kālaṃ vā ghoṣetvā thokaṃ āgametvā sace ghaṇṭisaññāya vā kālasaññāya vā bhikkhū āgacchanti, tehi saddhiṃ bhājetabbāni. Tehi ce bhikkhūhi tasmim cīvare bhājyamāne apātite kuse añño bhikkhu āgacchati, samako dātabbo bhāgo, pātite kuse añño bhikkhu āgacchati, na akāmā dātabbo bhāgo. Ekakoṭṭhāsepi hi kusadaṇḍake pātitamatte sacepi bhikkhusahassaṃ hoti, gahitameva nāma cīvaraṃ, tasmā na akāmā bhāgo dātabbo. Sace pana attano ruciyā dātukāmā honti, dentu. Anubhāgepi eseva nayo.

Atha ghaṇṭisaññāya vā kālasaññāya vā aññe bhikkhū na āgacchanti, “mayhimāni cīvarāni pāpuṇanti”ti adhiṭṭhātabbāni. Evaṃ adhiṭṭhite sabbāni tasseva honti, ṭhitikā pana na tiṭṭhati. Sace ekekaṃ uddharitvā “ayaṃ paṭhamabhāgo mayhaṃ pāpuṇāti, ayaṃ dutiyabhāgo”ti evaṃ gaṇhāti, gahitāni ca suggahitāni honti, ṭhitikā ca tiṭṭhati, evaṃ pāpetvā gaṇhantenapi adhiṭṭhitameva hoti. Sace pana ghaṇṭim paharivā vā appaharivā vā kālampi ghoṣetvā vā aghoṣetvā vā

1. Vi 3. 414 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 411 piṭṭhādīsu.

“ahamevettha, mayhameva imāni cīvarāni”ti gaṇhāti, duggahitāni honti. Atha “añño koci idha natthi, mayham etāni pāpuṇanti”ti gaṇhāti, suggahitāni. Atha anadhiṭṭhahitvāva tāni cīvarāni gahetvā aññaṃ vihāraṃ uddissa gacchati “tattha bhikkhūhi saddhim bhājessāmi”ti, tāni cīvarāni gatagataṭṭhāne saṃghikāneva honti. Bhikkhūhi diṭṭhamattamevettha pamāṇaṃ. Tasmā sace keci paṭipathaṃ āgacchantā “kuhim āvuso gacchasi”ti pucchitvā tamatthaṃ sutvā “kim āvuso mayaṃ saṃgho na homā”ti tattheva bhājetvā gaṇhanti, suggahitāni. Sacepi esa maggā okkamitvā kañci vihāraṃ vā āsanasālaṃ vā piṇḍāya caranto ekagehameva vā pavisati, tatra ca naṃ bhikkhū disvā tamatthaṃ pucchitvā bhājetvā gaṇhanti, suggahitāneva.

“Na bhikkhave aññatra vassaṃvuṭṭhena aññatra cīvarabhāgo sādītabbo, yo sādīyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra bhāgaṃ gaṇhāti, dukkaṭaṃ. Ettha pana kiñcāpi lahukā āpatti, atha kho gahitāni cīvarāni gahitaṭṭhāne dātābbāni. Sacepi natṭhāni vā jiṇṇāni vā honti, tasseva gīvā. “Dehī”ti vutte adento dhuranikkhepe bhaṇḍagghena kāretabbo.

Eko bhikkhu dvīsu āvāsesu vassaṃ vasati “evaṃ me bahu cīvaraṃ uppajjissati”ti, ekaṃ puggalapaṭivīsāmyeva labhati. Tasmā sace ekekasmim vihāre ekāhamekāhaṃ vā sattāhaṃ sattāhaṃ vā² vasati, ekekasmim vihāre yaṃ eko puggalo labhati, tato tato upaḍḍhaṃ upaḍḍhaṃ dātābbaṃ. Evañhi ekapuggalapaṭivīso dinno hoti. Sace pana ekasmim vihāre vasanto itarasmim sattāhavāreṇa aruṇameva uṭṭhāpeti, bahutaraṃ vasitavihārato tassa paṭivīso dātabbo. Evampi ekapuggalapaṭivīsoyeva dinno hoti. Idañca nānālābhehi nānūpacārehi ekasīmāvihārehi kathitaṃ, nānāsīmāvihāre pana senāsanaggāho paṭippassambhati. Tasmā tattha cīvarapaṭivīso na pāpuṇāti, sesaṃ pana āmisabhesajjādi sabbhaṃ sabbattha antosīmāgatassa pāpuṇāti.

207. “Bhikkhussa bhikkhave kālakate saṃgho sāmī pattacīvare, apica gilānupaṭṭhākā bahūpakārā, anujānāmi bhikkhave saṃghena

1. Vi 3. 416 piṭṭhe.

2. Ekamekaṃ sattāhaṃ (Sī)

ticīvaraṅca pattaṅca gilānupaṭṭhākānaṃ dātuṃ, yaṃ tattha lahubhaṅḍaṃ lahuparikkhāraṃ, taṃ sammukhībhūtena saṅghena bhājetuṃ, yaṃ tattha garubhaṅḍaṃ garuparikkhāraṃ, taṃ āgatānāgatacātuddisassa saṅghassa avissajjitaṃ avebhaṅgikaṃ”¹ vacanato bhikkhusmiṃ kālakate apaloketvā vā,

“Suṇātu me bhante saṅgho, itthannāmo bhikkhu kālakato, idaṃ tassa ticīvaraṅca patto ca, yaḍi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho imaṃ ticīvaraṅca pattaṅca gilānupaṭṭhākānaṃ dadeyya, eṣā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, itthannāmo bhikkhu kālakato, idaṃ tassa ticīvaraṅca patto ca, saṅgho imaṃ ticīvaraṅca pattaṅca gilānupaṭṭhākānaṃ deti, yassāyasmato khamati imassa ticīvarassa ca pattassa ca gilānupaṭṭhākānaṃ dānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnaṃ idaṃ saṅghena ticīvaraṅca patto ca gilānupaṭṭhākānaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”²—

Evam kammavācaṃ vā sāvetvā gilānupaṭṭhākānaṃ pattacīvaraṃ datvā sesaṃ lahuparikkhāraṃ sammukhībhūtena saṅghena bhājetvā gahetabbaṃ.

208. Gilānupaṭṭhākānaṃ lābhe pana ayaṃ vinicchayo—sace sakale bhikkhusaṅghe upaṭṭhahante kālāṃ karoti, sabbepi sāmikā. Atha ekaccehi vāre kate ekaccehi akateyeva kālāṃ karoti, tatra ekacce ācariyā vadanti “sabbepi attano vāre sammatte kareyyuṃ, tasmā sabbepi sāmīno”³ti. Ekacce vadanti “yehi jaggito, te eva labhanti, itare na labhanti”³ti. Sāmaṇerepi kālakate sace cīvaraṃ atthi, gilānupaṭṭhākānaṃ dātabbaṃ. No ce atthi, yaṃ atthi, taṃ dātabbaṃ. Aññasmiṃ parikkhāre sati cīvarabhāgaṃ katvā dātabbaṃ. Bhikkhu ca sāmaṇero ca sace samaṃ upaṭṭhahimsu, samako bhāgo dātabbo. Atha sāmaṇero va upaṭṭhahati, bhikkhusa samvidahanamattameva hoti, sāmaṇerassa jeṭṭhakoṭṭhāso dātabbo³. Sace

1. Vi 3. 420 piṭṭhe.

2. Vi 3. 419 piṭṭhe.

3. Dātabboti (Sī)

sāmaṇero bhikkhunā ānīta-udakena yāguṃ pacitvā paṭiggahāpanamattameva karoti, bhikkhu upaṭṭhahati, bhikkhussa jeṭṭhabhāgo dātabbo. Bahū bhikkhū sabbe samaggā hutvā upaṭṭhahanti, sabbesaṃ samako bhāgo dātabbo. Yo panettha visesena upaṭṭhahati, tassa viseso kātabbo.

Yena pana ekadivasampi gilānupaṭṭhākavasena yāgubhattaṃ vā pacitvā dīnaṃ, nhānaṃ vā paṭiyāditaṃ, sopi gilānupaṭṭhākova. Yo pana samīpaṃ anāgantvā bhesajjatanḍulādīni peseti, ayaṃ gilānupaṭṭhāko na hoti. Yo pariyesitvā gāhetvā āgacchati, ayaṃ gilānupaṭṭhākova. Eko vattasīsenā jaggati, eko paccāsāya¹, matakāle ubhopi paccāsīsanti, ubhinnampi dātabbaṃ. Eko upaṭṭhahitvā gilānassa vā kammaṃ attano vā kammaṃ katthaci gato “puna āgantvā jaggissāmi”ti, etassapi dātabbaṃ. Eko ciraṃ upaṭṭhahitvā “idāni na sakkomī”ti dhuraṃ nikkhipitvā gacchati, sacepi taṃ divasameva gilāno kālaṃ karoti, upaṭṭhākabhāgo na dātabbo. Gilānupaṭṭhāko nāma gihī vā hotu pabbajito vā antamaso mātugāmopi, sabbe bhāgaṃ labhanti. Sace tassa bhikkhuno pattacīvaramattameva hoti, aññaṃ natthi, sabbaṃ gilānupaṭṭhākānaṃyeva dātabbaṃ. Sacepi sahasaṃ agghati, aññaṃ pana bahumpi parikkhāraṃ te na labhanti, saṃghasseva hoti. Avasesaṃ bhaṇḍaṃ bahu ceva mahagghaṇca, ticīvaraṃ apagghaṃ, tato gāhetvā ticīvaraparikkhāro dātabbo, sabbañcetaṃ saṃghikatova labbhati. Sace pana so jīvamānoyeva sabbaṃ attano parikkhāraṃ nissajjitvā kassaci adāsi, koci vā² vissāsaṃ aggaheṣi, yassa dīnaṃ, yena ca gahitaṃ, tasseva hoti, tassa ruciyā eva gilānupaṭṭhākā labhanti. Aññaṃ adatvā dūre ṭhapitaparikkhārāpi tattha tattha saṃghasseva honti. Dvīnaṃ santakaṃ hoti avibhattaṃ, ekasmiṃ kālakate itaro sāmī. Bahūnampi santake eseva nayo. Sabbesu matesu saṃghikaṃ hoti. Sacepi avibhajitvā saddhivihārikādīnaṃ denti, adīnaṃyeva hoti, vibhajitvā dīnaṃ pana sudīnaṃ. Taṃ tesu matesupi saddhivihārikādīnaṃyeva hoti, na saṃghassa.

---

1. Paccayāsāya (Sī)

2. Taṃ (Sī)

Sace vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne vā uppanne vā cīvare abhājite vā pakkamati, ummattako khittacitto vedanāṭṭo ukkhittako vā hoti, sante patirūpe gāhake bhāgo dātabbo. Sace pana vibbhamati vā kālam vā karoti sāmaṇero vā paṭijānāti, sikkham paccakkhātako, antimavatthum ajjhāpannako, paṇḍako, theyyasamvāsako, tittiyapakkantako, tiracchānagato, mātughātako, pitughātako, arahantaghātako, bhikkhunīdūsako, saṃghabhedako, lohituppādako, ubhatobyañjanako vā paṭijānāti, saṃgho sāmī, bhāgo na dātabbo.

Sace vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṃgho bhijjati, Kosambakabhikkhū viya dve koṭṭhāsā honti, tattha manussā ekasmiṃ pakkhe dakkhiṇodakañca gandhādīni ca denti, ekasmiṃ cīvarāni denti “saṃghassa demā”ti, yattha vā udakaṃ dinnam, yasmimyeva pakkhe cīvarāni denti “saṃghassa demā”ti, saṃghasseva tāni cīvarāni, dvinnampi koṭṭhāsānaṃ pāpuṇanti, ghaṇṭim paharivā dvīhipi pakkhehi ekato bhājetabbāni. Sace pana manussā ekasmiṃ pakkhe dakkhiṇodakaṃ gandhādīni ca denti, ekasmiṃ pakkhe cīvarāni denti “pakkhassa demā”ti, pakkhasseva tāni cīvarāni. Evañhi dinne yassa koṭṭhāsassa udakaṃ dinnam, tassa udameva hoti. Yassa cīvaraṃ dinnam, tasseva cīvaraṃ. Yasmim padese dakkhiṇodakaṃ pamāṇam hoti, tattha eko pakkho dakkhiṇodakassa laddhattā cīvarāni labhati, eko cīvarānameva laddhattāti ubhohi ekato hutvā yathāvuḍḍham bhājetabbanam. “Idam kira parasamudde lakkhaṇam”ti **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** vuttam. Sace yasmim pakkhe udakaṃ dinnam, tasmimyeva pakkhe cīvarāni denti “pakkhassa demā”ti, pakkhasseva tāni cīvarāni, itaro pakkho anissaroyeva. Sace pana vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ uppanne cīvare abhājite saṃgho bhijjati, sabbesaṃ samakaṃ bhājetabbanam.

Sace sambahulesu bhikkhūsu addhānamaggappaṭipannesu keci bhikkhū paṃsukūlatthāya susānaṃ okkamanti, keci anāgamentā pakkamanti, anāgamentānaṃ na akāmā bhāgo dātabbo, āgamentānaṃ pana akāmāpi dātabbo bhāgo. Yadi pana manussā “idhāgatā eva gaṇhantū”ti denti, saññānaṃ vā katvā gacchanti “sampattā gaṇhantū”ti, sampattānaṃ sabbesampi

pāpuṇāti. Sace chaḍḍetvā gatā, yena gahitaṃ, so eva sāmī. Sace keci bhikkhū paṭhamāṃ susānaṃ okkamanti, keci pacchā, tattha paṭhamāṃ okkantā paṃsukūlaṃ labhanti, pacchā okkantā na labhanti. “Anujānāmi bhikkhave pacchā okkantānaṃ na akāmā bhāgaṃ dātun”¹ vacanato pacchā okkantānaṃ akāmā bhāgo na dātabbo. Sace pana sabbe pi samaṃ okkantā, keci labhanti, keci na labhanti. “Anujānāmi bhikkhave sadisānaṃ okkantānaṃ akāmāpi bhāgaṃ dātu”¹ nti vacanato samaṃ okkantānaṃ akāmāpi bhāgo dātabbo. Sace pana “laddhaṃ paṃsukūlaṃ sabbe bhājetvā gaṇhissāmā”¹ ti bahimeva katikaṃ katvā susānaṃ okkantā keci labhanti, keci na labhanti, “anujānāmi bhikkhave katikaṃ katvā okkantānaṃ akāmā bhāgaṃ dātun”¹ vacanato katikaṃ katvā okkantānampi akāmā bhāgo dātabbo. Ayaṃ tāva cīvarabhājanīyakathā.

209. **Piṇḍapātabhājane** pana “anujānāmi bhikkhave saṃghabhattaṃ uddesabhattaṃ nimantanaṃ salākabhattaṃ pakkhikaṃ uposathikaṃ pāṭipadikaṃ”² evaṃ anuññātesu saṃghabhattādīsu ayaṃ vinicchayo³—

Saṃghabhattaṃ nāma sakalassa saṃghassa dātubbaṃ bhattaṃ. Tasmā saṃghabhatte ṭhitikā nāma natthi, tato yeva ca “amhākaṃ ajja dasa dvādasa divasā bhuñjantānaṃ, idāni aññato bhikkhū ānethā”¹ ti na evaṃ tattha vattabbaṃ, “purimadivasesu amhehi na laddhaṃ, idāni taṃ amhākaṃ gāhethā”¹ ti evampi vattunā na labhati. Tañhi āgatāgatānaṃ pāpuṇātiyeva.

Uddesabhattādīsu pana ayaṃ nayo—raññā vā rājamahāmattena vā “saṃghato uddisitvā ettake bhikkhū ānethā”¹ ti pahite kālaṃ ghoṣetvā ṭhitikā pucchitabbā. Sace atthi, tato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. No ce, therāsanato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. Uddesakena piṇḍapātikānampi na atikkāmetabbaṃ. Te pana dhutaṅgaṃ rakkhantā sayameva atikkamissanti. Evaṃ gāhiyamāne alasaṅgātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante vīsativassānaṃ gāhīyati, tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā”¹ ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesāṃ gāhetvā pacchā ṭhitikāya gāhetabbaṃ.

1. Vi 3. 395 piṭṭhe.

2. Vi 4. 329 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 4. 88 piṭṭhādīsu.

“Asukavihāre bahu uddesabhataṃ uppannaṃ”ti sutvā
 yojanantarikavihāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānaṃ
 ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya gāhetabbaṃ, asampattānampi upacārasīmaṃ
 pavīṭṭhānaṃ antevāsikādīsu gaṇhantesu gāhetabbameva. “Bahi
 upacārasīmāyaṃ ṭhitānaṃ gāhethā”ti vadanti, na gāhetabbaṃ. Sace
 upacārasīmaṃ okkantehi ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre vā
 antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā
 gāhetabbaṃ. Saṃghanavakassa dinnepi pacchā āgatānaṃ gāhetabbameva.
 Dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe puna āgatānaṃ paṭṭhamabhāgo na
 pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena gāhetabbaṃ.

Ekasmiṃ vihāre ekaṃ bhattuddesaṭṭhānaṃ paricchinditvā
 gāvutappamāṇāyapi upacārasīmāya yattha katthaci ārocitaṃ¹ uddesabhataṃ
 tasmīnyeva bhattuddesaṭṭhāne gāhetabbaṃ. Eko ekassa bhikkhuno paṇiṇati
 “sve saṃghato uddisitvā dasa bhikkhū paṇiṇathā”ti, tena so attho
 bhattuddesakassa ārocetabbo. Sace taṃ divasaṃ pamussati, dutiyadivase
 pātova ārocetabbo, atha pamussitvāva piṇḍāya pavisanto sarati, yāva
 upacārasīmaṃ nātikkamati, tāva yā bhojanasālāya pakatiṭṭhitikā, tassāyeva
 vasena gāhetabbaṃ. Sacepi upacārasīmaṃ atikkanto, bhikkhū ca
 upacārasīmaṭṭhakehi ekābaddhā honti, aññaṃaññaṃ dvādasahatthantaraṃ
 avijahitvā gacchanti, pakatiṭṭhitikāya vasena gāhetabbaṃ. Bhikkhūnaṃ pana
 tādise ekābaddhe asati bahi-upacārasīmāya yasmiṃ ṭṭhāne sarati, tattha
 navaṃ ṭṭhitikaṃ katvā gāhetabbaṃ. Antogāme āsanasālāya sarantena
 āsanasālāya ṭṭhitikāya gāhetabbaṃ. Yattha katthaci saritvā gāhetabbameva,
 agāhetuṃ na vaṭṭati. Na hi etaṃ dutiyadivase labbhatīti.

Sace sakavihārato aññaṃ vihāraṃ gacchante bhikkhū disvā koci
 uddesabhataṃ uddisāpeti, yāva anto-upacāre vā upacārasīmaṭṭhakehi
 saddhiṃ vuttanayena ekābaddhā vā honti, tāva sakavihāre ṭṭhitikāvasena
 gāhetabbaṃ. Bahi-upacāre ṭhitānaṃ dinnānaṃ pana “saṃghato bhante

---

1. Āropitaṃ (Si)

ettake nāma bhikkhū uddisathā”ti vutte sampattasampattānaṃ gāhetabbaṃ. Tattha dvādasahatthantaraṃ avijahitvā ekābaddhanayena dūre ṭhitāpi sampattāyevāti veditabbā. Sace yaṃ vihāraṃ gacchanti, tattha pavitṭhānaṃ ārocenti, tassa vihārassa ṭhitikāvasena gāhetabbaṃ. Sacepi gāmadvāre vā vithiyaṃ vā catukke vā antaraghare vā bhikkhū disvā koci saṃghuddesaṃ āroceti, tasmim̐ tasmim̐ ṭhāne anto-upacāragatānaṃ gāhetabbaṃ.

Gharūpacāro cettha ekagharaṃ ekūpacāraṃ, ekagharaṃ nānūpacāraṃ, nānāgharaṃ ekūpacāraṃ, nānāgharaṃ nānūpacāraṃti imesaṃ vasena veditabbo. Tattha yaṃ ekakulassa gharaṃ ekavaḷaṅgaṃ hoti, taṃ suppapātaparicchadassa anto ekūpacāraṃ nāma, tathuppanno uddesalābho ekasmim̐ upacāre bhikkhācāravattenapi ṭhitānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. Etaṃ **ekagharaṃ ekūpacāraṃ** nāma. Yaṃ pana ekagharaṃ dvinnāṃ bhariyānaṃ sukhavihāratthāya majjhe bhittim̐ uṭṭhapetvā nānādvāravaḷaṅgaṃ kataṃ, tathuppanno uddesalābho bhitti-antarikassa na pāpuṇāti, tasmim̐ tasmim̐ ṭhāne nisinnasseva pāpuṇāti. Etaṃ **ekagharaṃ nānūpacāraṃ** nāma. Yasim̐ pana ghare bahū bhikkhū nimantetvā antogehato paṭṭhāya ekābaddhe katvā paṭivissakagharānīpi pūretvā nisīdāpentī, tattha uppanno uddesalābho sabbesaṃ pāpuṇāti. Yampi nānākulassa nivesanaṃ majjhe bhittim̐ akatvā ekadvārenea vaḷaṅganti, tatrāpi eseva nayo. Etaṃ **nānāgharaṃ ekūpacāraṃ** nāma. Yo pana nānānivesanesu nisinnānaṃ bhikkhūnaṃ uddesalābho uppajjati, kiñcāpi bhitticchiddena bhikkhū dissanti, tasmim̐ tasmim̐ nivesane nisinnānaṃyeva pāpuṇāti. Etaṃ **nānāgharaṃ nānūpacāraṃ** nāma.

Yo pana gāmadvāravithicatukkesu aññatarasmim̐ ṭhāne uddesabhattaṃ labhitvā aññasmim̐ bhikkhusmim̐ asati attanova pāpuṇāpetvā dutyadivasepi tasmim̐yeva ṭhāne aññaṃ labhati, tena yaṃ aññaṃ navakaṃ vā vuḍḍhaṃ vā bhikkhuṃ passati, tassa gāhetabbaṃ. Sace koci natthi, attanova pāpetvā bhuñjītabbaṃ. Sace āsanasālāya nisīditvā kālaṃ paṭimānentesu bhikkhūsu koci āgantvā “saṃghuddesapattāṃ detha, uddesapattāṃ detha, saṃghato uddisitvā pattāṃ detha, saṃghikaṃ pattāṃ dethā”ti vā vadati, uddesapattāṃ ṭhitikāya gāhetvā dātabbaṃ. “Saṃghuddesabhikkhuṃ detha, saṃghato uddisitvā bhikkhuṃ detha, saṃghikaṃ bhikkhuṃ dethā”ti vuttepi eseva nayo.

Uddesako panettha pesalo lajjī medhāvī icchitabbo, tena tikkhattum̐
 ʈhitikaṃ pucchitvā sace koci ʈhitikaṃ jānanto natthi, therāsanato¹
 gāhetabbaṃ. Sace pana “ahaṃ jānāmi, dasavassena laddhan”ti koci bhaṇati,
 “atthāvuso dasavassā bhikkhū”ti pucchitabbaṃ. Sace tassa sutvāva
 “dasavassamha dasavassamhā”ti bahū āgacchanti, “tuyhaṃ pāpuṇāti,
 tuyhaṃ pāpuṇāti”ti avatvā “sabbe appasaddā hothā”ti vatvā paṭipāṭiyā
 ʈhapetabbā, ʈhapetvā “kati bhikkhū icchathā”ti upāsako pucchitabbo, “ettake
 nāma bhante”ti vutte “tuyhaṃ pāpuṇāti, tuyhaṃ pāpuṇāti”ti avatvā
 sabbanavakassa vassaggañca utu ca divasabhāgo ca chāyā ca pucchitabbā.
 Sace chāyāyapi pucchiyamānāya añño vuḍḍhataro āgacchati, tassa
 dātabbaṃ. Atha chāyaṃ pucchitvā “tuyhaṃ pāpuṇāti”ti vutte vuḍḍhataro
 āgacchati, na labhati. Kathāpapañcena hi nisinnassapi niddāyantassapi
 gāhitaṃ suggāhitaṃ, atikkantaṃ su-atikkantaṃ. Bhājanīyabhaṇḍañhi
 nāmetaṃ sampattasseva pāpuṇāti, tattha sampattabhāvo upacārena
 paricchinditabbo. Āsanasālāya ca antoparikkhepo upacāro, tasmim̐ ʈhitassa
 lābho pāpuṇāti.

Koci āsanasālato aṭṭha uddesapatte āharāpetvā satta patte
 paṇitabhojanānaṃ, ekaṃ udakassa pūretvā āsanasālaṃ paṇinoti, gahetvā
 āgatā kiñci avatvā bhikkhūnaṃ hatthesu paṭiṭṭhapetvā pakkamanti, yena yaṃ
 laddhaṃ, tasseva taṃ hoti. Yena pana udakaṃ laddhaṃ, tassa atikkantampi
 ʈhitikaṃ ʈhapetvā aññaṃ uddesabhattaṃ gāhetabbaṃ, tañca lūkhaṃ vā
 labhatu paṇitaṃ vā ticīvaraparivāraṃ vā, tasseva taṃ hoti. Īdiso hissa
 puññaviseso, udakaṃ pana yasmā āmisaṃ na hoti, tasmā aññaṃ
 uddesabhattaṃ labhati. Sace pana te gahetvā āgatā “idaṃ kira bhante
 sabbaṃ bhājetvā bhuñjathā”ti vatvā gacchanti, sabbehi bhājetvā bhuñjitvā
 udakaṃ pātabbaṃ. “Samghato uddisitvā aṭṭha mahāthere detha, majjhime
 detha, nāvake detha, paripuṇṇavasse sāmaṇere detha, majjhimabhāṇakādayo
 detha, mayhaṃ nātibhikkhū dethā”ti vadantassa pana “upāsaka tvaṃ evaṃ
 vadasi, ʈhitikāya pana tesam̐ na pāpuṇāti”ti vatvā ʈhitikāvaseneva dātabbā.
 Daharasāmaṇerehi pana uddesabhattesu laddhesu sace dāyakānaṃ

---

1. Therāsane (Sī)

ghare maṅgalaṃ hoti, “tumhākaṃ ācariyupajjhāye pesethā”ti vattabbaṃ. Yasmiṃ pana uddesabhatte paṭhamabhāgo sāmaṇerānaṃ pāpuṇāti, anubhāgo mahātherānaṃ, na tattha sāmaṇerā “mayāṃ paṭhamabhāvaṃ labhimhā”ti purato gantuṃ labhanti, yathāpaṭipāṭiyā eva gantabbaṃ. “Saṃghato uddisitvā tumhe ethā”ti vutte “mayhaṃ aññadāpi jānissasi, ṭhitikā pana evaṃ gacchatī”ti ṭhitikāvaseneva gāhetabbaṃ. Atha “saṃghuddesapattaṃ dethā”ti vatvā aggāhiteyeva patte yassa kassaci pattaṃ gahetvā pūretvā āharati, āhaṭampi ṭhitikāya eva gāhetabbaṃ.

Eko “saṃghuddesapattaṃ āharā”ti pesito “bhante ekaṃ pattaṃ detha, nimantanabhattaṃ āharissāmi”ti vadati, so ce “uddesabhattagharato ayaṃ āgato”ti ṇatvā bhikkhūhi “nanu tvaṃ asukagharato āgato”ti vutto “āma bhante na nimantanabhattaṃ, uddesabhattaṃ”ti bhaṇati, ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Yo pana “ekaṃ pattaṃ āharā”ti vutte “kinti vatvā āharāmi”ti vatvā “yathā te rucati”ti vutto āgacchati, ayaṃ vissatṭhadūto nāma. Uddesapattaṃ vā paṭipāṭipattaṃ vā puggalikapattaṃ vā yaṃ icchati, taṃ etassa dātabbaṃ. Eko bālo abyatto “uddesapattaṃ āharā”ti pesito vattuṃ na jānāti, tuṅhībhūto tiṭṭhati, so “kassa santikaṃ āgatosī”ti vā “kassa pattaṃ harissasī”ti vā na vattabbo. Evañhi vutto pucchāsabhāgena “tumhākaṃ santikaṃ āgatomhī”ti vā “tumhākaṃ pattaṃ harissāmi”ti vā vadeyya. Tato taṃ bhikkhuṃ aññe bhikkhū jigucchantā na olokeyyūṃ, “kuhiṃ gacchasi, kiṃ karonto āhiṇḍasī”ti pana vattabbo. Tassa “uddesapattatthāya āgatomhī”ti vadantassa gāhetvā patto dātabbo.

Ekā kūṭaṭṭhitikā nāma hoti. Rañño vā rājamahāmatassa vā gehe atipaṇītāni aṭṭha uddesabhattāni niccaṃ dīyanti, tāni ekacārīkabhattāni katvā bhikkhū visuṃ ṭhitikāya paribhuñjanti. Ekacce bhikkhū “sve dāni amhākaṃ pāpuṇissanti”ti attano ṭhitikaṃ sallakkhetvā gatā. Tesu anāgatesuyeva aññe āgantukā bhikkhū āgantvā āsanasālāya nisīdanti. Taṅkhaṇaṇñeva rājapurisā āgantvā “paṇītabhattapatte dethā”ti vadanti, āgantukā ṭhitikaṃ ajānantā gāhenti, taṅkhaṇaṇñeva ca ṭhitikaṃ jānanakabhikkhū āgantvā “kiṃ gāhethā”ti

vadanti. Rājagehe paṇitabhantanti. Kativassato paṭṭhāyāti. Ettakavassato nāmāti. “Mā gāhethā”ti nivāretvā ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Gāhite¹ āgatehipi, pattadānakāle āgatehipi, dinnakāle āgatehipi, rājagehato patte pūretvā āhaṭakāle āgatehipi, rājā “ajja bhikkhūyeva āgacchantū”ti pesetvā bhikkhūnaṃyeva hatthe piṇḍapātaṃ deti, evaṃ dinnāṃ piṇḍapātaṃ gahetvā āgatakāle āgatehipi ṭhitikāṃ jānanakabhikkhūhi “mā bhuñjitthā”ti vāretvā ṭhitikāyameva gāhetabbaṃ.

Atha ne rājā bhojtvā pattepi nesāṃ pūretvā deti, yaṃ āhaṭaṃ, taṃ ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Sace pana “mā tucchahatthā gacchantū”ti thokameva pattesu pakkhitaṃ hoti, taṃ na gāhetabbaṃ. “Atha bhuñjitvā tucchapattāva āgacchanti, yaṃ tehi bhuttaṃ, taṃ nesāṃ gīvā hoti”ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “gīvākiccaṃ ettha natthi, ṭhitikāṃ pana ajānantehi yāva jānanakā āgacchanti, tāva nisīditabbaṃ siyā, evaṃ santepi bhikkhūhi bhuttaṃ subhuttaṃ, idāni pattaṭṭhānena gāhetabbaṃ”ti.

Eko ticīvaraparivāro satagghanako piṇḍapāto avassikassa bhikkhuno patto, vihāre ca “evarūpo piṇḍapāto avassikassa patto”ti likhitvā ṭhapesuṃ. Atha saṭṭhivassaccayena añño tathārūpo piṇḍapāto uppanno, ayaṃ kiṃ avassikaṭṭhitikāya gāhetabbo, udāhu saṭṭhivassaṭṭhitikāyāti? Saṭṭhivassaṭṭhitikāyāti vuttaṃ. Ayañhi bhikkhuṭṭhitikāṃ gahetvāyeva vaḍḍhitoti. Eko uddesabhattaṃ bhuñjitvā sāmaṇero jāto, puna taṃ bhattaṃ sāmaṇeraṭṭhitikāya pattāṃ gaṇhituṃ labhati. Ayaṃ kira antarābhaṭṭhako nāma. Yo pana paripuṇṇavasso sāmaṇero “sve uddesabhattaṃ labhissati”ti ajjeva upasampajjati, atikkantā tassa ṭhitikā. Ekassa bhikkhuno uddesabhattaṃ pattāṃ, patto cassa na tuccho hoti, so aññassa samīpe nisinnassa pattāṃ dāpeti, taṃ ce theyyāya haranti, gīvā hoti. Sace pana so bhikkhu “mayhaṃ pattāṃ dammī”ti sayameva deti, assa gīvā na hoti. Athāpi tena bhattena anattiko hutvā “alaṃ mayhaṃ,

tavetaṃ bhattaṃ dammi, pattaṃ pesetvā āharāpehī”ti aññaṃ vadati, yaṃ tato āhariyati, sabbaṃ pattasāmikassa hoti. Pattaṃ ce theyyāya haranti, suhaṭo, bhattassa dinnatā gīvā na hoti.

Vihāre dasa bhikkhū honti, tesu nava piṇḍapātikā, eko sādiyanako, “dasa uddesapatte dethā”ti vutte piṇḍapātikā gahetuṃ na icchanti. Itaro bhikkhu “sabbāni mayhaṃ pāpuṇantī”ti gaṇhāti, ṭhitikā na hoti. Ekekaṃ ce pāpetvā gaṇhāti, ṭhitikā tiṭṭhati. Evaṃ gāhetvā dasahipi pattehi āharāpetvā “bhante mayhaṃ saṅgahaṃ karoṭhā”ti nava patte piṇḍapātikānaṃ deti, bhikkhudattiyaṃ nāmetaṃ, gahetuṃ vaṭṭati. Sace so upāsako “bhante gharaṃ āgantabban”ti vadati, so ca bhikkhu te bhikkhū “etha bhante, mayhaṃ sahāyā hoṭhā”ti tassa gharaṃ gacchati, yaṃ tattha labhati, sabbaṃ tasseva hoti, itare tena dinnāṃ labhanti. Atha nesaṃ ghareyeva nisīdāpetvā dakkhiṇodakaṃ datvā yāgukhajjakādīni denti “bhante yaṃ manussā denti, taṃ gaṇhathā”ti, tassa bhikkhuno vacaneneva itaresaṃ vaṭṭati. Bhuttāvīnaṃ patte pūretvā gaṇhitvā gamanatthāya denti, sabbaṃ tasseva bhikkhuno hoti, tena dinnāṃ itaresaṃ vaṭṭati. Yadi pana te vihāreva tena bhikkhunā “bhante mayhaṃ bhikkhaṃ gaṇhatha, manussānaṃ vacanaṃ kātuṃ vaṭṭatī”ti vuttā gacchanti, tattha yaṃ bhuñjanti ceva nīharanti ca, sabbaṃ taṃ tesāmyeva santakaṃ. Athāpi “mayhaṃ bhikkhaṃ gaṇhathā”ti avuttā “manussānaṃ vacanaṃ kātuṃ vaṭṭatī”ti gacchanti, tatra ce ekassa madhurena sarena anumodanaṃ karontassa sutvā therānañca upasame pasīditvā bahūṃ samaṇaparikkhāraṃ denti, ayaṃ theresu pasādena uppanno akatabhāgo¹ nāma, tasmā sabbesaṃ pāpuṇāti.

Eko saṃghato uddisāpetvā ṭhitikāya gāhitapattaṃ haritvā paṇītassa khādanīyabhojanīyassa pūretvā āharitvā “imaṃ bhante sabbo saṃgho paribhuñjatū”ti deti, sabbehi bhājetvā paribhuñjitabbaṃ. Pattasāmikassa pana atikkantampi ṭhitikaṃ ṭhapetvā aññaṃ uddesabhattaṃ dātabbaṃ. Atha paṭhamāmyeva “sabbaṃ saṃghikapattaṃ dethā”ti vadati, ekassa lajjibhikkhuno santako patto dātabbo. Āharitvā ca “sabbo

---

1. Akatabhaṅgo (Sī)

saṅgho paribhuñjatū”ti vutte bhājetvā paribhuñjitabbaṃ. Eko pāṭiyā bhattaṃ āharitvā “saṅghuddesaṃ dammī”ti vadati, ekekaṃ ālopaṃ adatvā ṭhitikāya ekassa yāpanamattaṃ katvā dātabbaṃ. Atha so bhattaṃ āharitvā kiñci vattum ajānanto tuṅhībhūto acchati, “kassa te ānītaṃ, kassa dātukāmosī”ti na vattabbaṃ. Pucchāsabhāgena hi “tumahākaṃ ānītaṃ, tumhākaṃ dātukāmomhī”ti vadeyya, tato taṃ bhikkhuṃ aññe bhikkhū jigucchantā gīvaṃ parivattetvā oloketabbampi na maññeyyūṃ. Sace pana “kuhiṃ yāsi, kiṃ karonto āhiṇḍasi”ti vutte “uddesabhattaṃ gahetvā āgatomhī”ti vadati, ekena lajjibhikkhunā ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Sace ābhataṃ bahu hoti, sabbesaṃ pahoti, ṭhitikākiccaṃ natthi. Therāsanato paṭṭhāya pattam pūretvā dātabbaṃ.

“Saṅghuddesapattam dethā”ti vutte “kiṃ āharissasī”ti¹ avatvā pakatiṭhitikāya eva gāhetabbaṃ. Yo pana pāyāso vā rasapiṇḍapāto vā niccaṃ labbhati², evarūpanaṃ paṇītabhojanānaṃ āveṇikā ṭhitikā kātābbā, tathā saparivārāya yāguyā mahagghānaṃ phalānaṃ paṇītānañca khajjakānaṃ. Pakatibhattayāguphalakhajjakānaṃ ekāva ṭhitikā kātābbā. “Sappim āharissāmī”ti vutte sabbasappīnaṃ ekāva ṭhitikā vaṭṭati, tathā sabbatelānaṃ. “Madhum āharissāmī”ti vutte pana madhuno ekāva ṭhitikā vaṭṭati, tathā phāṇitassa laṭṭhimadhukādīni bhesajjānaṃ. Sace pana gandhamālaṃ saṅghuddesaṃ denti, piṇḍapātīkassa vaṭṭati, na vaṭṭatīti? Āmisasseva paṭikkhittatā vaṭṭati. “Saṅgham uddissa dinnatā pana na gahetabban”ti vadanti.

Uddesabhattakathā niṭṭhitā.

210. **Nimantanam** puggalikaṃ ce, sayameva issaro. Saṅghikaṃ pana uddesabhatte vuttanayeneva gāhetabbaṃ. Sace panettha dūto byatto hoti, “bhante rājagehe bhikkhusaṅghassa bhattaṃ gaṇhathā”ti avatvā “bhikkham gaṇhathā”ti vadati, piṇḍapātīkānampi vaṭṭati. Atha dūto abyatto “bhattaṃ gaṇhathā”ti vadati, bhattuddesako byatto “bhattan”ti avatvā

1. Āhariyyatīti (Sī)

2. Na labbhati (Sī)

“bhante tumhe yātha, tumhe yāthā”ti vadati, evampi piṇḍapātikānampi vaṭṭati, “tumhākaṃ bhante paṭipāṭiyā bhattaṃ pāpuṇāti”ti vutte pana na vaṭṭati. Sace nimantitum āgatamanusso āsanasālaṃ pavisitvā “aṭṭha bhikkhū dethā”ti vā “aṭṭha patte dethā”ti vā vadati, evampi piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati, “tumhe ca tumhe ca gacchathā”ti vattabbaṃ. Sace “aṭṭha bhikkhū detha, bhattaṃ gaṇhatha, aṭṭha patte detha, bhattaṃ gaṇhathā”ti vā vadati, paṭipāṭiyā gāhetabbaṃ. Gāhentena pana vicchinditvā “bhattaṃ”ti avadantena “tumhe ca tumhe ca gacchathā”ti vutte piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. “Bhante tumhākaṃ pattaṃ detha, tumhe ethā”ti vutte pana “sādhu upāsakā”ti gantabbaṃ¹. “Saṅghato uddisitvā tumhe ethā”ti vuttepi ṭhitikāya² gāhetabbaṃ.

Nimantanabhattacharato pana pattatthāya āgatassa uddesabhatte vuttanayeneva ṭhitikāya patto dātabbo. Eko “saṅghato paṭipāṭiyā pattaṃ”ti avatvā kevalaṃ “ekaṃ pattaṃ dethā”ti vatvā aggāhiteyeva³ patte yassa kassaci pattaṃ gahetvā pūretvā āharati, taṃ pattasāmikasessa hoti. Uddesabhatte viya ṭhitikāya na gāhetabbaṃ. Idhāpi yo āgantvā tuṇhībhūto tiṭṭhati, so “kassa santikaṃ āgatosi”ti vā “kassa pattaṃ harissasi”ti vā na vattabbo. Pucchāsabhāgena hi “tumhākaṃ santikaṃ āgato, tumhākaṃ pattaṃ harissāmi”ti vadeyya, tato so bhikkhu bhikkhūhi jigucchānīyo assa. “Kuhim gacchasi, kim karonto āhiṇḍasi”ti pana vutte “tassa pattatthāya āgatomhī”ti vadantassa paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya gahetvā patto dātabbo. “Bhattaharaṇapattaṃ dethā”ti vuttepi paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya eva dātabbo. Sace āharitvā “sabbo saṅgho bhuñjatū”ti vadati, bhājetvā bhuñjitabbaṃ. Pattasāmikassa atikkantampi ṭhitikaṃ ṭhapetvā aññaṃ paṭipāṭibhattaṃ gāhetabbaṃ.

Eko pāṭiyā bhattaṃ āharitvā “saṅghassa dammī”ti vadati, ālopabhattaṭṭhitikato paṭṭhāya ālopasaṅkhepena bhājetabbaṃ. Sace pana tuṇhībhūto acchati, “kassa te ābhattaṃ, kassa

---

1. Vattabbaṃ (Sī)

2. Na ṭhitikāya (Sī)

3. Aggāhiteyeva (Sī)

ḍātukāmosī”ti na vattabbo. Sace pana “kuhiṃ gacchasi, kiṃ karonto āhiṇḍasi”ti vutte pana “saṃghassa me bhattaṃ ābhataṃ, therānaṃ me bhattaṃ ābhataṃ”ti vadati, gahetvā ālopabhattaṭṭhitikāya bhājetabbaṃ. Sace pana evaṃ ābhataṃ bhattaṃ bahu hoti, sakalasaṃghassa pahoti, abhihaṭṭabhikkhā nāma, giṇḍapātikānampi vaṭṭati, ṭhitikāpucchanakiccaṃ natthi, therāsanato paṭṭhāya pattaṃ pūretvā dātabbaṃ.

Upāsako saṃghattherassa vā ganthadhutaṅgavasena abhiññātaṃ vā bhattuddesakassa vā paṇḍitaṃ “amhākaṃ bhattagahaṇatthāya aṭṭha bhikkhū gahetvā āgacchathā”ti, sacepi ñāti-upaṭṭhākehi pesitaṃ hoti, ime tayo janā pucchitum na labhanti, āruḥhāyeva mātikaṃ¹. Saṃghato aṭṭha bhikkhū uddisāpetvā attanavamehi gantabbaṃ. Kasmā? Bhikkhusaṃghassa hi ete bhikkhū nissāya lābho uppajjati. Ganthadhutaṅgādīhi pana anabhiññāto āvāsikabhikkhu āpucchitum labhati, tasmā tena “kiṃ saṃghato gaṇhāmi, udāhu ye jānāmi, tehi saddhiṃ āgacchāmi”ti mātikaṃ āropetvā yathā dāyaka vadanti, tathā paṭipajjitabbaṃ. “Tumhākaṃ nissitake vā ye vā jānātha, te gahetvā ethā”ti vutte pana ye icchanti, tehi saddhiṃ gantum labhati. Sace “aṭṭha bhikkhū paṇḍitaṃ”ti pesenti, saṃghatova pesetabbā. Attanā sace aññasmim gāme sakkā hoti bhikkhā labhitum, añño gāmo gantabbo. Na sakkā ce hoti labhitum, soyeva gāmo piṇḍāya pavisitabbo.

Nimantitabhikkhū āsanāsālāya nisinnā honti, tatra ce manussā “patte dethā”ti āgacchanti, animantitehi na dātabbā, “ete nimantitā bhikkhū”ti vattabbaṃ, “tumhepi dethā”ti vutte pana dātum vaṭṭati. Ussavādīsu manussā sayameva pariveṇāni ca padhānagharāni ca gantvā tipītake ca dhammakathike ca bhikkhusatenapi saddhiṃ nimantenti, tadā tehi² ye jānanti, te gahetvā gantum vaṭṭati. Kasmā? Na hi mahābhikkhusaṃghena atthikā manussā pariveṇapadhānagharāni gacchanti, sannipātaṭṭhānatova yathāsatti yathābalaṃ bhikkhū gaṇhitvā gacchantīti.

---

1. Mātikā (Ka)

2. Yepi (Ka)

Sace pana saṅghatthero vā ganthadhutaṅgavasena abhiññāto vā bhattuddesako vā aññatra vā vassaṃ vasitvā katthaci vā gantvā puna sakaṭṭhānaṃ āgacchati, manussā ca āgantukassa sakkāraṃ karonti, ekavāraṃ ye jānanti, te gahetvā gantabbaṃ. Paṭibaddhakālato paṭṭhāya dutiyavāre āraddhe saṅghatoyeva gahetvā gantabbaṃ. Abhinava-āgantukāva hutvā “ñātī vā upaṭṭhāke vā passissāmi”ti gacchanti, tatra ce tesāṃ ñātī ca upaṭṭhākā ca sakkāraṃ karonti, ettha pana ye jānanti, te gahetvā gantumpi vaṭṭati. Yo pana atilābhī hoti, sakaṭṭhānaṃca āgantukaṭṭhānaṃca ekasadisāraṃ, sabbattha manussā saṅghabhattaṃ sajjetvāva nisīdanti, tena saṅghatova gahetvā gantabbanti ayaṃ nimantane vireso. Avaseso sabbapaṅho uddesabhatte vuttanayeneva veditabbo. **Kurundiyam** pana “aṭṭha mahāthere dethāti vutte aṭṭha mahātherāva dātabbā”ti vuttaṃ. Esa nayo majjhimādīsu. Sace pana avisesetvā “aṭṭha bhikkhū dethā”ti vadati, saṅghato dātabbāti.

Nimantanabhattakathā niṭṭhitā.

211. **Salākabhattaṃ**¹ pana “anujānāmi bhikkhave salākāya vā paṭṭikāya vā upanibandhitvā opuñjitvā bhattaṃ uddisitun”ti² vacanato rukkhasāramayāya salākāya vā veḷuvilīvatālapaṇṇādimayāya paṭṭikāya vā “asukassa nāma salākabhattaṃ”ti evaṃ akkharāni upanibandhitvā pacchiyaṃ vā cīvarabhoge vā katvā sabbasalākāyo opuñjitvā punappunāṃ heṭṭhupariyavasena āloletvā pañcaṅgasamannāgatena bhattuddesakena sace ṭhitikā atthi, ṭhitikato paṭṭhāya, no ce atthi, therāsanato paṭṭhāya salākā dātabbā. Pacchā āgatānampi ekābaddhavasena dūre ṭhitānampi uddesabhatte vuttanayeneva dātabbā.

Sace vihārassa samantato bahū gocaragāmā, bhikkhū pana na bahū, gāmasenasapi salākā pāpuṇanti. “Tumhākaṃ asukagāme salākabhattaṃ pāpuṇāti”ti gāmasaseneva gāhetabbaṃ. Evaṃ gāhenta sacepi ekamekasmim gāme nānappakārāni saṭṭhi salākabhattāni, sabbāni gahitāneva honti. Tassa pattagāmasamīpe aññānīpi dve tīṇi

1. Salākabhatte (Vi-Ṭṭha 4. 98 piṭṭhe)

2. Vi 4. 330 piṭṭhe.

salākabhattāni honti, tāni tasseva dātabbāni. Na hi sakkā tesam kārāṇā aññaṃ bhikkhum paṇiṭunti.

Sace ekaccesu gāmesu bahūni salākabhattāni sallakkhetvā sattannampi aṭṭhannampi bhikkhūnaṃ dātabbāni. Dentena pana catunnaṃ pañcannaṃ bhattānaṃ salākāyo ekato bandhitvā dātabbā. Sace taṃ gāmaṃ atikkamitvā añño gāmo hoti, tasmīṃca ekameva salākabhattaṃ, taṃ pana pātova denti, tampi etesu bhikkhūsu ekassa niggahena datvā “pātova taṃ gahetvā pacchā orimagāme itarāni bhattāni gaṇhāhi”ti vattabbo. Sace orimagāme salākabhattesu aggahitesveva gahitasaññāya gacchati, parabhāgagāme salākabhattaṃ gahetvā puna vihāraṃ āgantvā itarāni gahetvā orimagāmo gantabbo. Na hi bahisīmāya saṃghalābho gāhetum labbhatīti ayaṃ nayo **Kurundiyaṃ** vutto. Sace pana bhikkhū bahū honti, gāmasena salākā na pāpuṇanti, vīthivasena vā vīthiyaṃ ekagehasena vā ekakulavasena vā gāhetabbaṃ. Vīthi-ādīsu ca yattha bahūni bhattāni, tattha gāme vuttanayeneva bahūnaṃ bhikkhūnaṃ gāhetabbāni, salākāsu asati uddisitvāpi gāhetabbāni.

212. Salākadāyakena pana vattaṃ jānitabbaṃ. Tena hi kālasseva vuṭṭhāya pattacīvaraṃ gahetvā bhojanasālaṃ gantvā asammaṭṭhaṭṭhānaṃ sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetvā “idāni bhikkhūhi vattaṃ kataṃ bhavissatī”ti kālaṃ sallakkhetvā ghaṇṭim paharivā bhikkhūsu sannipatitesu paṭhamameva vāragāme salākabhattaṃ gāhetabbaṃ, “tuyhaṃ asukasmim nāma vāragāme salākā pāpuṇāti, tatra gacchā”ti vattabbaṃ. Sace abhirekagāvute¹ gāmo hoti, taṃ divasaṃ gacchantā kilamanti, “sve tuyhaṃ vāragāme pāpuṇāti”ti ajjeva gāhetabbaṃ. Yo vāragāmaṃ pesiyamāno na gacchati, aññaṃ salākāṃ maggati, na dātabbā. Saddhānañhi manussānaṃ puññahāni ca saṃghassa ca lābhacchedo hoti, tasmā tassa dutiyepi tatiyepi divase añña salākā na dātabbā, “attano pattaṭṭhānaṃ gantvā bhujjāhi”ti vattabbo, tīṇi pana divasāni agacchantassa vāragāmato orimavāragāme salākā gāhetabbā. Tañce na gaṇhāti², tato paṭṭhāya tassa aññaṃ salākāṃ dātum na vaṭṭati, daṇḍakammaṃ dalhaṃ

1. Atirekagāvuto (Sī)

2. Tañce gaṇhāti (Sī)

kātabbāṃ. Saṭṭhito vā paṇṇāsato vā na parihāpetabbāṃ. Vāragāme gāhetvā viharāvāro gāhetabbo, “tuyhaṃ viharāvāro pāpuṇāti”ti vattabbāṃ.

Viharavārikassa dve tisso yāgusalākāyo tisso catasso bhattasalākāyo ca dātabbā, nibaddhaṃ katvā pana na dātabbā. Yāgubhattadāyakā hi “amhākaṃ yāgubhattaṃ viharagopakāva bhujjanti”ti aññathattaṃ āpajjeyyūṃ, tasmā aññesu kulesu dātabbā.

Sace viharavārikānaṃ sabhāgā āharitvā denti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce, vāraṃ gāhetvā tesāṃ yāgubhattaṃ āharāpetabbāṃ, tāva nesāṃ salākā phātikammameva bhavanti. Vassaggena pattaṭṭhāne pana aññāmpi paṇītabhattasalākāṃ gaṇhitaṃ labhantiyeva. Atireka-uttaribhaṅgassa ekacārikabhattassa¹ visum ṭhitikaṃ katvā salākā dātabbā. Sace yena salākā laddhā, so taṃ divasaṃ taṃ bhattaṃ na labhati, puna divase gāhetabbāṃ. Bhattaññeva labhati, na uttaribhaṅgaṃ, evampi puna gāhetabbāṃ. Khīrabhattasalākāyopi eseva nayo. Sace pana khīrameva labhati, na bhattaṃ, khīralābhato paṭṭhāya puna na gāhetabbāṃ. Dve tīṇi ekacārikabhattāni ekasseva pāpuṇanti, dubbhikkhasamaye saṃghanavakena laddhakāle vijaṭetvā visum gāhetabbāni. Pākatikasalākabhattaṃ aladdhassapi punadivase gāhetabbāṃ.

Sace khuddako viharo hoti, sabbe bhikkhū ekasambhogā, ucchusalākāṃ gāhentena yassa kassaci sammukhībhūtassa pāpetvā mahātherādīnaṃ divā tacchetvā dātuṃ vaṭṭati. Rasasalākāṃ pāpetvā pacchābhattampi parissāvetvā phāṇitaṃ vā kāretvā piṇḍapātikādīnampi dātabbāṃ, āgantukānaṃ āgatānāgatabhāvaṃ ñatvā gāhetabbā. Mahā-āvāse ṭhitikaṃ katvā gāhetabbā. Takkasalākampi sabhāgaṭṭhāne pāpetvā vā dhūmāpetvā pacāpetvā vā therānaṃ dātuṃ vaṭṭati. Mahā-āvāse vuttanayeneva paṭipajjitabbāṃ. Phalasalākapūvasalākabhesajjagandhamālāsālākāyopi visum ṭhitikāya gāhetabbā. Bhesajjādisālākāyo cetha kiñcāpi piṇḍapātikānampi vaṭṭanti, salākavasena pana gāhitattā na sādītā. Aggabhikkhāmattaṃ salākabhattaṃ denti,

---

1. Ekavārikabhattassa (Sī)

ṭhitikaṃ pucchitvā gāhetabbaṃ. Asatiyā ṭhitikāya therāsanato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. Sace tādisāni bhattāni bahūni honti, ekekassa bhikkhuno dve tīṇi dātabbāni. No ce, ekekameva datvā paṭipāṭiyā gatāya puna therāsanato paṭṭhāya dātabbaṃ. Atha antarāva uppacchijjati, ṭhitikā sallakkhetabbā. Yadi pana tādisaṃ bhattaṃ nibaddhameva hoti, yassa pāpuṇāti, so vattabbo “laddhā vā aladdhā vā¹ svepi gaṇheyyāsī”ti. Ekaṃ anibaddhaṃ hoti, labhanadivase pana yāvadatthaṃ labhati. Alabhanadivasā bahutarā honti, taṃ yassa pāpuṇāti, so alabhitvā “sve gaṇheyyāsī”ti vattabbo.

Yo salākāsu gahitāsu pacchā āgacchati, tassa atikkantāva salākā na upaṭṭhāpetvā dātabbā. Salākāṃ nāma ghaṇṭim paharaṇato paṭṭhāya āgantvā hatthaṃ pasārentova labhati, aññassa āgantvā samīpe ṭhitassapi atikkantā atikkantāva hoti. Sace panassa añño gaṇhanto atthi, sayāṃ anāgatopi labhati, sabhāgaṭṭhāne “asuko anāgato”ti ñatvā “ayaṃ tassa salākā”ti ṭhapetuṃ vaṭṭati. Sace “anāgatassa na dātabbā”ti katikaṃ karonti, adhammikā hoti. Anto-upacāre ṭhitassa hi bhājanīyabhaṇḍaṃ pāpuṇāti. Sace pana “anāgatassa dethā”ti mahāsaddaṃ karonti, daṇḍakammaṃ ṭhapetabbaṃ, “āgantvā gaṇhantū”ti vattabbaṃ. Cha pañcasalākā naṭṭhā honti, bhattuddesako dāyakānaṃ nāmaṃ na sarati, so ce naṭṭhasalākā mahātherassa vā attano vā pāpetvā bhikkhū vadeyya “mayā asukagāme salākabhattaṃ mayhaṃ pāpitaṃ, tumhe tattha laddhasalākabhattaṃ bhuñjeyyāthā”ti, vaṭṭati, vihāre apāpitaṃ pana āsanasālāya taṃ bhattaṃ labhitvā tattheva pāpetvā bhuñjituṃ na vaṭṭati. “Ajja paṭṭhāya mayhaṃ salākabhattaṃ gaṇhathā”ti vutte tatra āsanasālāya gāhetuṃ na vaṭṭati, vihāraṃ ānetvā gāhetabbaṃ. “Sve paṭṭhāyā”ti vutte pana bhattuddesakassa ācikkhitabbaṃ “sve paṭṭhāya asukakulaṃ nāma salākabhattaṃ deti, salākaggāhaṇakāle sareyyāsī”ti. Dubbhikkhe salākabhattaṃ pacchinditvā subhikkhe jāte kañci bhikkhum disvā “ajja paṭṭhāya amhākaṃ salākabhattaṃ gaṇhathā”ti puna paṭṭhapenti,

---

1. Laddhaṃ vā aladdhaṃ vā (Sī)

antogāme agāhetvā vihāraṃ ānetvā gāhetabbariṃ. Idañhi salākabhattaṃ nāma uddesabhattasadisam na hoti, vihārameva sandhāya dīyati, tasmā bahi-upacāre gāhetum na vaṭṭati, “sve paṭṭhāyā”ti vutte pana vihāre gāhetabbameva.

Gamiko bhikkhu yaṃ disābhāgaṃ gantukāmo, tattha aññena vāragāmasalākā laddhā hoti, taṃ gahetvā itaraṃ bhikkhum “mayhaṃ pa-ttasalākāṃ tvaṃ gaṇhāhi”ti vatvā gantum vaṭṭati. Tena pana upacārasīmaṃ anatikkanteyeva tasmim tassa salākā gāhetabbā. Chaḍḍitavihāre vasitvā manussā “bodhicetiyādini jaggitvā bhuñjantū”ti salākabhattaṃ paṭṭhapenti, bhikkhū sabhāgaṭṭhānesu vasitvā kālasseva gantvā tattha vattaṃ karitvā taṃ bhattaṃ bhuñjanti, vaṭṭati. Sace tesu svātanāya attano pāpetvā gatesu āgantuko bhikkhu chaḍḍitavihāre vasitvā kālasseva vattaṃ katvā ghaṇṭim paharivā salākabhattaṃ attano pāpetvā āsanasālaṃ gacchati, sova tassa bhattassa issaro. Yo pana bhikkhūsu vattaṃ karontesuyeva bhūmiyaṃ dve tayo sammuñjanīpahāre datvā ghaṇṭim paharivā “dhuragāme salākabhattaṃ mayhaṃ pāpuṇāti”ti gacchati, tassa taṃ corikāya gahitattā na pāpuṇāti, vattaṃ katvā pāpetvā pacchāgatabhikkhūnamyeva hoti.

Eko gāmo atidūre hoti, bhikkhū niccaṃ gantum na icchanti, manussā “mayam puññena paribāhirā homā”ti vadanti, ye tassa gāmassa āsannavihāre sabhāgabhikkhū, te vattabbā “imesam bhikkhūnam anāgatadivase tumhe bhuñjathā”ti, salākā pana devasikaṃ pāpetabbā. Tā ca kho pana ghaṇṭipaharaṇamattena vā pacchicālanamattena vā pāpitā na honti, pacchim pana gahetvā salākā pīṭhake ākiritabbā, pacchi pana mukhavaṭṭiyaṃ na gahetabbā. Sace hi tattha ahi vā vicchiko vā bhavēyya, dukkhaṃ uppādeyya, tasmā heṭṭhā gahetvā pacchim parammukhaṃ katvā salākā ākiritabbā “sacepi sappo bhavissati, ettova palāyissati”ti. Evaṃ salākā ākiritvā gāmādivasena pubbe vuttanayeneva gāhetabbā.

Apica ekaṃ mahātherassa pāpetvā “avasesā mayhaṃ pāpuṇāntī”ti attano pāpetvā vattaṃ katvā cetiyaṃ vanditvā vitakkamālake ṭhitehi bhikkhūhi “pāpitā āvuso salākā”ti vutte “āma bhante tumhe gatagatagāme salākabhattaṃ gaṇhathā”ti vattabbaṃ. Evañhi pāpitāpi supāpitāva honti. Bhikkhū sabbarattim dhammassavanatthaṃ aññaṃ vihāraṃ gacchantā “mayam tattha dānaṃ aggahetvāva amhākaṃ gocaragāme piṇḍāya caritvā āgamissāmā”ti salākā aggahetvāva gatā vihāre therassa pattaṃ salākabhattaṃ bhuñjitum āgacchanti, vaṭṭati. Atha mahātheropi “ahaṃ idha kiṃ karomī”ti tehiyeva saddhim gacchati, tehi gatavihāre abhuñjitvāva gocaragāmaṃ anuppattehi “detha bhante patte, salākayāgu-ādini āharissāmā”ti vutte pattā na dātabbā. Kasmā bhante na dethāti. Vihāraṭṭhakaṃ bhattaṃ vihāre vutthānaṃ pāpuṇāti, mayam aññavihāre vutthāti. “Detha bhante, na mayam vihāre pālikāya¹ dema, tumhākaṃ dema, gaṇhatha amhākaṃ bhikkhan”ti vutte pana vaṭṭati.

Salākabhattakathā niṭṭhitā.

213. **Pakkhikādīsu** pana yaṃ abhilakkhitesu cātuddasī pañcadasī pañcamī aṭṭhamīti imesu pakkhesu kammappasutehi uposathaṃ kātum satikaraṇatthāya dīyati, taṃ pakkhikaṃ nāma. Taṃ salākabhattagatikameva hoti, gāhetvā bhuñjitabbaṃ. Sace salākabhattampi pakkhikabhattampi bahum sabbesaṃ vinivijjhivā gacchati, dvepi bhattāni visum visum gāhetabbāni. Sace bhikkhusaṃgho mahā, pakkhikaṃ gāhetvā tassa ṭhitikāya salākabhattaṃ gāhetabbaṃ, salākabhattaṃ vā gāhāpetvā tassa ṭhitikāya pakkhikaṃ gāhetabbaṃ. Yesaṃ na pāpuṇāti, te piṇḍāya carissantī. Sace dvepi bhattāni bahūni, bhikkhū mandā, salākabhattaṃ nāma devasikaṃ labbhati, tasmā taṃ ṭhapetvā “pakkhikaṃ āvuso bhuñjathā”ti pakkhikameva dātabbaṃ. Pakkhikaṃ paṇītaṃ denti, visum ṭhitikā kātabbā, “sve pakkho”ti ajja pakkhikaṃ na gāhetabbaṃ. Sace pana dāyakā vadanti “svepi amhākaṃ ghare lūkhabhattaṃ bhavissati, ajjeva pakkhikabhattaṃ uddisathā”ti, evaṃ vaṭṭati.

1. Vāsītāya (Sī), vāsikāya (Ka) Vi-Ṭṭha 4. 103 piṭṭhe pana passitabbaṃ.

Uposathikam nāma anvaḍḍhamāse uposathadivase uposathaṅgāni samādiyivā yaṃ attanā bhuñjati, tadeva dīyati. **Pāṭipadikam** nāma “uposathe bahū saddhā pasannā bhikkhūnaṃ sakkāraṃ karonti, pāṭipade pana bhikkhū kilamanti, pāṭipade dinnam dubbhikkhadānasadisam mahapphalam hoti, uposathakammena vā parisuddhasilānaṃ dutiyadivase dinnam mahapphalam hoti”ti sallakkhetvā pāṭipade dīyamānakadānaṃ. Tampi ubhayaṃ salākabhattachatikameva. Iti imāni sattapi bhattāni piṇḍapātikānaṃ na vaṭṭanti, dhutaṅgabhedam karontiyeva.

214. Aparānipi Cīvarakkhandhake¹ Visākhāya varam yācitvā dinnāni āgantukabhattam gamikabhattam gilānabhattam gilānupaṭṭhākabhattanti cattāri bhattāni Pāḷiyam āgatāneva. Tattha āgantukānaṃ dinnam bhattam **āgantukabhattam**. Esa nayo sesesu. Sace panettha āgantukabhattānipi āgantukāpi bahū honti, sabbesaṃ ekekaṃ gāhetabbaṃ. Bhattesu appahontesu ṭhitikāya gāhetabbaṃ. Eko āgantuko paṭhamameva āgantvā sabbaṃ āgantukabhattam attano gāhetvā nisīdati, sabbaṃ tasseva hoti. Pacchā āgatehi āgantukehi tena dinnāni paribhuñjitabbāni. Tenapi ekaṃ attano gāhetvā sesāni dātabbāni. Ayam uḷārata². Sace pana paṭhamam āgantvāpi attano aggāhetvā tuṇhībhūto nisīdati, pacchā āgatehi saddhim paṭipāṭiyā gaṇhitabbaṃ. Sace niccaṃ āgantukā āgacchanti, āgatadivaseyeva bhuñjitabbaṃ. Antarantarā ce āgacchanti, dve tīni divasāni bhuñjitabbaṃ. **Mahāpaccariyam** pana “satta divasāni bhuñjitum vaṭṭati”ti vuttam. Āvāsiko katthaci gantvā āgato, tenapi āgantukabhattam bhuñjitabbaṃ. Sace pana tam vihare nibandhāpitam hoti, vihare gāhetabbaṃ. Atha viharo dūre hoti, āsanasālāya nibandhāpitam, āsanasālāya gāhetabbaṃ. Sace pana dāyakā “āgantukesu asati āvāsikāpi bhuñjantū”ti vadanti, vaṭṭati, avutte pana na vaṭṭati.

Gamikabhattepi ayameva kathāmaggo. Ayam pana viseso—āgantuko āgantukabhattameva labhati, gamiko āgantukabhattampi gamikabhattampi. Āvāsikopi pakkamitukāmo gamiko hoti,

1. Vi 3. 405 piṭṭhe.

2. Uḷārikā (Sī), uḷāro (Vi-Ṭṭha 4. 104 piṭṭhe)

gamikabhattaṃ labhati. Yathā pana āgantukabhattaṃ, evamidam̐ dve tīṇi vā satta vā divasāni na labhati. “Gamissāmī”ti bhuttopi taṃ divasaṃ kenaci kāraṇena na gato, punadivasepi bhuñjitum̐ vaṭṭati sa-ussāhattā.

“Gamissāmī”ti bhuttassa corā vā panthaṃ rundhanti, udakaṃ vā devo vā vassati, sattho vā na gacchati, sa-ussāhena bhuñjitabbaṃ. “Ete upaddave olokontena dve tayo divase bhuñjitum̐ vaṭṭatī”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttam̐. “Gamissāmi gamissāmī”ti pana lesaṃ oḍḍetvā bhuñjitum̐ na labhati.

Gilānabhattampi sace sabbesaṃ gilānānaṃ pahoti, taṃ sabbesaṃ dātabbaṃ. No ce, ṭhitikaṃ katvā gāhetabbaṃ. Eko gilāno arogarūpo sakkoti antogāmaṃ gantum̐, eko na sakkoti, ayaṃ mahāgilāno nāma, etassa gilānabhattaṃ dātabbaṃ. Dve mahāgilānā, eko lābhī abhiññāto bahum̐ khādanīyabhojanīyaṃ labhati, eko anātho appalābhatāya antogāmaṃ pavisati, etassa gilānabhattaṃ dātabbaṃ. Gilānabhatte divasaparicchedo natthi, yāva rogo na vūpasammati, sappāyabhojanaṃ abhuñjanto na yāpeti, tāva bhuñjitabbaṃ. Yadā pana missakayāgum̐ vā missakabhattaṃ vā bhuttassapi rogo na kuppati, tato paṭṭhāya na bhuñjitabbaṃ.

Gilānupaṭṭhākabhattampi yaṃ sabbesaṃ pahoti, taṃ sabbesaṃ dātabbaṃ. No ce pahoti, ṭhitikaṃ katvā gāhetabbaṃ. Idampi dvīsu gilānesu mahāgilānupaṭṭhākassa gāhetabbaṃ, dvīsu mahāgilānesu anāthagilānupaṭṭhākassa. Yaṃ kulaṃ gilānabhattampi deti gilānupaṭṭhākabhattampi, tattha yassa gilānassa gilānabhattaṃ pāpuṇāti, tadupaṭṭhākassapi tattheva gāhetabbaṃ. Gilānupaṭṭhākabhattepi divasaparicchedo natthi, yāva gilāno labhati, tāvassa upaṭṭhākopi labhatīti. Imāni cattāri bhattāni sace evaṃ dinnāni honti “āgantukagamikagilānagilānupaṭṭhākā mama bhikkhaṃ gaṇhantū”ti, piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Sace pana “āgantukādīnaṃ catunnaṃ bhattaṃ nibandhāpemi, mama bhattaṃ gaṇhantū”ti evaṃ dinnāni honti, piṇḍapātikānaṃ na vaṭṭati.

215. Aparānipi dhurabhattaṃ kuṭibhattaṃ vārakabhattanti tīṇi bhattāni. Tattha **dhurabhattanti** niccabhattaṃ vuccati, taṃ duvidhaṃ saṃghikañca puggalikañca. Tattha yaṃ “saṃghassa dhurabhattaṃ demā”ti nibandhāpitaṃ, taṃ salākabhattagatikaṃ.

“mama nibaddhabhikkhaṃ gaṇhantū”ti vatvā dinnam pana piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Puggalikepi “tumhākaṃ dhurabhattam dammi”ti vutte piṇḍapātikā ce, na vaṭṭati, “mama nibaddhabhikkhaṃ gaṇhathā”ti vutte pana vaṭṭati, sādītabbam. Sace pacchā katipāhe vītivatte “dhurabhattam gaṇhathā”ti vadati, mūle suṭṭhu sampaṭicchitattā vaṭṭati.

Kuṭibhattam nāma yaṃ saṅghassa āvāsam kāretvā “amhākaṃ senāsanavāsino amhākaṃyeva bhattam gaṇhantū”ti evaṃ nibandhāpitam, tam salākabhattagatikameva hoti, gāhetvā bhuñjitabbam. “Amhākaṃ senāsanavāsino amhākaṃyeva bhikkham gaṇhantū”ti vutte pana piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Yaṃ pana puggale pasīditvā tassa āvāsam katvā “tumhākaṃ demā”ti dinnam, tam tasseva hoti, tasmim katthaci gate nissitakehi bhuñjitabbam.

Vārakabhattam nāma dubbhikkhasamaye “vārena bhikkhū jaggissāmā”ti dhuragehato paṭṭhāya dinnam, tampi bhikkhāvacanena dinnam piṇḍapātikānam vaṭṭati, “vārakabhattan”ti vutte pana salākabhattagatikam hoti. Sace taṇḍulādīni pesenti “sāmaṇerā pacitvā dentū”ti, piṇḍapātikānam vaṭṭati. Iti imāni ca tīṇi, āgantukabhattādīni ca cattārīti satta, tāni saṅghabhattādīhi saha cuddasa bhattāni honti.

216. Aṭṭhakathāyaṃ pana vihārabhattam aṭṭhakabhattam catukkabhattam guḷhakabhattanti aññānīpi cattāri bhattāni vutthāni. Tattha **vihārabhattam** nāma vihāre tatrappādabhattam, tam saṅghabhattena saṅgahitam. Tam pana tissamahāvihāracittalapabbatādīsū paṭisambhidāppattehi khīṇāsavehi yathā piṇḍapātikānampi sakkā honti paribhuñjituṃ, tathā paṭiggahitattā tādisesu ṭhānesu piṇḍapātikānampi vaṭṭati. “Aṭṭhannam bhikkhūnam dema, catunnam demā”ti evaṃ dinnam pana **aṭṭhakabhattañceva catukkabhattañca**, tampi bhikkhāvacanena dinnam piṇḍapātikānam vaṭṭati. Mahābhisankhārena atirasakapūvena pattam thaketvā dinnam **guḷhakabhattam** nāma. Imāni tīṇi salākabhattagatikāneva. Aparampi **guḷhakabhattam** nāma atthi, idhekacce manussā mahādhammassavanañca vihārapūjañca kāretvā “sakalasaṅghassa dātum na sakkoma, dve tīṇi bhikkhusatāni amhākaṃ bhikkham gaṇhantū”ti bhikkhuparicchedajānanattham guḷhake denti, idam piṇḍapātikānampi vaṭṭati.

Piṇḍapātabhājanīyaṃ niṭṭhitam.

217. **Gilānapaccayabhājanīyam** pana evaṃ veditabbaṃ¹—sappi-ādīsu bhesajjesu rājarājamahāmatṭā sappissa tāva kumbhasatampi kumbhasahassampi vihāraṃ pesenti, ghaṇṭim paharivā therāsanato paṭṭhāya gahitabhājanam pūretvā dātabbam, piṇḍapātikānampi vaṭṭati. Sace alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, “bhante vīsativassānam dīyati, tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā”ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesam datvā pacchā ṭhitikāya dātabbam. “Asukavihāre bahu sappi uppannan”ti sutvā yojanantaravihāratopi bhikkhū āgacchanti, sampattasampattānampi ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya dātabbam. Asampattānampi upacārasīmaṃ pavīṭṭhānam antevāsikādīsu gaṇhantesu dātabbameva. “Bahi-upacārasīmāya ṭhitānam dethā”ti vadanti, na dātabbam. Sace pana upacārasīmaṃ okkantehi ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre antovihāreyeva vā honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma sīmā hoti, tasmā dātabbā. Saṃghanavakassa dinnepi pacchā āgatānam dātabbameva. Dutiyabhāge pana therāsanam āruḷhe āgatānam paṭhamabhāgo na pāpuṇāti, dutiyabhāgato vassaggena dātabbam. Anto-upacārasīmaṃ pavisitvā yattha katthaci dinnam hoti, sabbam sannipātaṭṭhāneyeva bhājetabbam.

Yasmiṃ vihāre dasa bhikkhū, daseva ca sappikumbhā dīyanti, ekekakumbhavasena bhājetabbam. Eko sappikumbho hoti, dasabhikkhūhi bhājetvā gahetabbam. Sace “yathāṭhitāmyeva amhākaṃ pāpuṇāti”ti gaṇhanti, duggatitaṃ, taṃ gatagataṭṭhāne saṃghikameva hoti. Kumbham pana āvajjetvā thālake thokaṃ sappim katvā “idaṃ mahātherassa pāpuṇāti, avasesaṃ amhākaṃ pāpuṇāti”ti vatvā tampi kumbheyeva ākiritvā yathicchitaṃ gahetvā gantabbam. Sace thinaṃ sappi hoti, lekham katvā “lekhatto parabhāgo mahātherassa pāpuṇāti, avasesaṃ amhākan”ti gahitampi suggahitaṃ. Vuttaparicchedato unādhikesu bhikkhūsu sappikumbhesu ca eteneva upāyena bhājetabbam. Sace paneko bhikkhu, eko kumbho hoti, ghaṇṭim paharivā “ayam mayham pāpuṇāti”tipi gahetuṃ vaṭṭati. “Ayaṃ paṭhamabhāgo mayham pāpuṇāti, ayam dutiyabhāgo”ti evaṃ thokaṃ thokampi pāpetuṃ vaṭṭati. Esa nayo

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 107 piṭṭhādīsu.

navanītādīsupi. Yasmiṃ pana vippasannatilatelādimhi lekhā na santiṭṭhati, taṃ uddharitvā bhājetabbaṃ. Siṅgiveramaricādibhesajjampi avasesapattathālakādisamaṇaparikkhāropi sabbo vuttānurūpeneva nayena suṭṭhu sallakkhetvā bhājetabboti. Ayaṃ gilānapaccayabhājanīyakathā.

218. Idāni **senāsanaggāhe** vinicchayo veditabbo¹—ayaṃ senāsanaggāho nāma duvidho hoti utukāle ca vassāvāse ca. Tattha **utukāle** tāva keci āgantukā bhikkhū purebhattaṃ āgacchanti, keci pacchābhattaṃ paṭhamayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ vā. Ye yadā āgacchanti, tesāṃ tadāva bhikkhū uṭṭhāpetvā senāsaṇaṃ dātabbaṃ, akālo nāma natthi. Senāsaṇapaññāpakena pana paṇḍitena bhavitabbaṃ, ekaṃ vā dve vā mañcaṭṭhānāni ṭhapetabbāni. Sace vikāle eko vā dve vā therā āgacchanti, te vattabbā “bhante ādito paṭṭhāya vuṭṭhāpiyamāne sabbepi bhikkhū ubbhaṇḍikā bhavissanti, tumhe amhākaṃ vasanaṭṭhāne vasathā”ti.

Bahūsu pana āgatesu vuṭṭhāpetvā paṭipāṭiyā dātabbaṃ. Sace ekekaṃ pariveṇaṃ pahoti, ekekaṃ pariveṇaṃ dātabbaṃ. Tattha aggisālādīghasālāmaṇḍalamālādāyo sabbepi tasseva pāpuṇanti. Evaṃ appahonte pāsādaggena dātabbaṃ, pāsādesu appahontesu ovarakaggena dātabbaṃ, ovarakesu appahontesu seyyaggena dātabbaṃ, seyyaggesu appahontesu mañcaṭṭhānena dātabbaṃ, mañcaṭṭhāne appahonte ekaṃpiṭhakaṭṭhānavasena dātabbaṃ, bhikkhuno pana ṭhitokāsamattaṃ na gāhetabbaṃ. Etañhi senāsaṇaṃ nāma na hoti. Piṭhakaṭṭhāne pana appahonte ekaṃ mañcaṭṭhānaṃ vā ekaṃ piṭhaṭṭhānaṃ vā “vārena vārena bhante vissamathā”ti tiṇṇaṃ janānaṃ dātabbaṃ. Na hi sakkā sītasamaye sabbarattim ajjhokāseva vasitum. Mahātherena paṭhamayāmaṃ vissamitvā nikkhamitvā dutiyattherassa vattabbaṃ “āvuso idha pavisāhi”ti. Sace mahāthero niddāgaruko hoti, kālaṃ na jānāti, ukkāsitvā dvāraṃ ākoṭetvā “bhante kālo jāto, sītaṃ anudahati”ti vattabbaṃ. Tena nikkhamitvā okāso dātabbo, adātum na labhati. Dutiyattherenapi majjhimayāmaṃ

1. Vi-Ṭṭha 4. 66 piṭṭhādīsu.

vissamitvā purimanayeneva itarassa dātabbam. Niddāgaruko vuttanayeneva vuṭṭhāpetabbo. Evaṃ ekarattim ekamañcaṭṭhānaṃ tiṇṇaṃ dātabbam. Jambudīpe pana ekacce bhikkhū” senāsanam nāma mañcaṭṭhānaṃ vā pīṭhaṭṭhānaṃ vā kiñcideva kassaci sappāyaṃ hoti, kassaci asappāyaṃ”ti āgantukā hontu vā mā vā, devasikaṃ senāsanam gāhenti. Ayaṃ utukāle senāsanaggāho nāma.

219. **Vassāvāse** pana atthi āgantukavattaṃ, atthi āvāsikavattaṃ. Āgantukena tāva sakaṭṭhānaṃ muñcitvā aññattha gantvā vasitukāmena vassūpanāyikadivasameva tattha na gantabbam. Vasanaṭṭhānaṃ vā hi tatra sambādham bhavēyya, bhikkhācāro vā na sampajjēyya, tena na phāsukaṃ vihareyya, tasmā “idāni māsamattena vassūpanāyikā bhavissatī”ti taṃ vihāraṃ pavisitabbam. Tattha māsamattaṃ vasanto sace uddesatthiko, uddesasampattim sallakkhetvā, sace kammaṭṭhāniko, kammaṭṭhānasappāyatam¹ sallakkhetvā, sace paccayatthiko, paccayalābham sallakkhetvā antovasse sukham vasissati. Sakaṭṭhānato ca tattha gacchantena na gocaragāmo ghaṭṭetabbo. Na tattha manussā vattabbā “tumhe nissāya salākabhattādīni vā yāgukhajjakādīni vā vassāvāsikaṃ vā natthi, ayaṃ cetiyassa parikkhāro, ayaṃ uposathāgārassa idaṃ tālañceva sūci ca, sampaticchatha tumhākaṃ vihāraṃ”ti. Senāsanam pana jaggitvā dārubaṇḍamattikābhaṇḍāni paṭisāmetvā gamikavattaṃ pūretvā gantabbam.

Evaṃ gacchantenapi daharehi pattacīvarabhaṇḍikāyo ukkhipāpetvā telanālikattaraḍḍādīni gāhetvā chattaṃ paggayha attānaṃ dassentena gāmadvāreṇeva na gantabbam, paṭicchannena aṭavimaggena gantabbam. Aṭavimagge asati gumbādīni maddantena na gantabbam, gamikavattaṃ pana pūretvā vitakkaṃ chinditvā suddhacittena gamanavatteneva gantabbam. Sace pana gāmadvāreṇa maggo hoti, gacchantañca naṃ saporivāraṃ disvā manussā “amhākaṃ thero viyā”ti upadhāvitvā “kuhim bhante sabbaparikkhāre gahetvā gacchathā”ti vadanti, tesu ce eko evaṃ vadati “vassūpanāyikakālo nāmāyaṃ, yattha antovasse nibaddhabhikkhācāro bhaṇḍapaṭicchādānañca labbhati, tattha bhikkhū gacchantī”ti,

---

1. Kammaṭṭhānasappāyaṃ (Sī)

tassa ce sutvā te manussā “bhante imasmimpi gāme jano bhuñjati ceva nivāseti ca, mā aññattha gacchathā”ti vatvā mittāmacce pakkosivā sabbe sammantayitvā vihāre nibaddhavattañca salākabhattādīni ca vassāvāsikañca ṭhapetvā “idheva bhante vasathā”ti yācanti, sabbesaṃ sādītum vaṭṭati. Sabbañcetaṃ kappiyañceva anavajjañca. **Kurundiyaṃ** pana “kuhiṃ gacchathāti vutte ‘asukaṭṭhānan’ti vatvā ‘kasmā tattha gacchathā’ti vutte ‘kāraṇaṃ ācikkhitabban’ti” vuttaṃ. Ubhayampi panetaṃ suddhacittattāva anavajjaṃ. Idaṃ **āgantukavattaṃ** nāma.

Idaṃ pana **āvāsikavattaṃ**. Paṭikacceva hi āvāsikehi vihāro jaggitabbo, khaṇḍaphullapaṭisaṅkharapaṇaparibhaṇḍāni kātābbāni, rattiṭṭhānadivāṭṭhānavaccakuṭipassāvāṭṭhānāni padhānagharavihāramaggoti imāni sabbāni paṭijaggitābbāni. Cetiye sudhākammaṃ muṇḍavedikāya¹ telamakkhanaṃ mañcapīṭhājaggananti idampi sabbaṃ kātābbaṃ “vassaṃ vasitukāmā āgantvā uddesaparipucchākammaṭṭhānānuyogādīni karontā sukhaṃ vasissanti”ti. Kataparikkammehi āsālhiṃjuṇhapañcamito paṭṭhāya vassāvāsikaṃ pucchitābbaṃ. Kattha pucchitābbaṃ? Yato pakatiyā labbhati. Yehi pana na dinnapubbaṃ, te pucchitum na vaṭṭati. Kasmā pucchitābbaṃ? Kadāci hi manussā denti, kadāci dubbhikkhādīhi upaddutā na denti, tattha ye na dassanti, te apucchitvā vassāvāsike gāhite gāhitabhikkhūnaṃ lābhantarāyo hoti, tasmā pucchitvāva gāhetābbaṃ.

Pucchantena “tumhākaṃ vassāvāsikaṃ gāhaṇakālo upakaṭṭho”ti vattābbaṃ. Sace vadanti “bhante imaṃ saṃvaccharaṃ chātakādīhi upaddutamha, na sakkoma dātun”ti vā “yaṃ pubbe dema, tato ūnataṃ dassāmā”ti vā “idāni kappāso sulabho, yaṃ pubbe dema, tato bahutaraṃ dassāmā”ti vā, taṃ sallakkhetvā tadanurūpena nayena tesāṃ senāsane bhikkhūnaṃ vassāvāsikaṃ gāhetābbaṃ. Sace manussā vadanti “yassa amhākaṃ vassāvāsikaṃ pāpuṇāti, so temāsaṃ pānīyaṃ upaṭṭhāpetu, vihāramaggaṃ jaggatu, cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇāni jaggatu, Bodhirukkhe udakaṃ āsiñcatū”ti, yassa taṃ pāpuṇāti, tassa ācikkhitābbaṃ. Yo pana gāmo paṭikkamma yojanadviojanantare hoti, tatra ce kulāni

---

1. Khuddakavedikāya(Sī)

upanikkhepaṃ ṭhapetvā pahāre vassāvāsikaṃ dentiyeva, tāni kulāni āpucchitvāpi tesam senāsane vattam katvā vasantassa vassāvāsikaṃ gāhetabbaṃ. Sace pana tesam senāsane paṃsukūliko vasati, āgatañca tam disvā “tumhākaṃ vassāvāsikaṃ demā”ti vadanti, tena saṃghassa ācikkhitabbaṃ. Sace tāni kulāni saṃghassa dātum na icchanti, “tumhākaṃyeva demā”ti vadanti, sabhāgo bhikkhu “vattam katvā gaṇhāhi”ti vattabbo. Paṃsukūlikassa panetaṃ na vaṭṭati. Iti saddhādeyyadāyakamanussā pucchitabbā.

Tatruppāde pana kappiyakārakā pucchitabbā. Kathaṃ pucchitabbā? Kim āvuso saṃghassa bhaṇḍapaṭicchādanaṃ bhavissatīti. Sace vadanti “bhavissati bhante, ekekassa navahatthasāṭakaṃ dassāma, vassāvāsikaṃ gāhethā”ti, gāhetabbaṃ. Sacepi vadanti “sāṭakā natthi, vatthu pana atthi, gāhetha bhante”ti, vatthumhi santepi gāhetum vaṭṭatiyeva. Kappiyakārakānañhi hatthe “kappiyabhaṇḍam paribhuñjathā”ti dinnavatthuto yaṃ yaṃ kappiyaṃ, sabbaṃ paribhuñjitum anuññātaṃ. Yaṃ panettha piṇḍapātathāya gilānapaccayatthāya ca uddissa dinnam, tam cīvare upanāmentehi saṃghasuṭṭhūtāya apaloketvā upanāmetabbaṃ, senāsanatthāya pana uddissa dinnam garubhaṇḍam hoti. Cīvaravaseneva pana catupaccayavasena vā dinnam cīvare upanāmentānam apalokanakammakiccaṃ natthi. Apalokanakammaṃ karontehi ca puggalavasena kātabbaṃ, saṃghavasena na kātabbaṃ. Jātarūparajatavasenapi āmakadhaññavasena vā apalokanakammaṃ na vaṭṭati, kappiyabhaṇḍavasena cīvarataṇḍulādivaseneva ca vaṭṭati. Tam pana evaṃ kattabbaṃ “idāni subhikkham sulabhapiṇḍam, bhikkhū cīvarena kilamanti, ettakam nāma taṇḍulabhāgam bhikkhūnam cīvaram kātum ruccatī”ti, “gilānapaccayo sulabho, gilāno vā natthi, ettakam nāma taṇḍulabhāgam bhikkhūnam cīvaram kātum ruccatī”ti.

Evaṃ cīvarapaccayaṃ sallakkhetvā senāsanassa kāle ghosite sannipatite saṃghe senāsanaggāhako sammannitabbo. Sammannantena ca dve sammannitabbāti vuttam. Evañhi navako vuḍḍhassa, vuḍḍho ca navakassa gāhessatīti. Mahante pana mahāvihārasadise vihāre tayo cattāro janā sammannitabbā. **Kurundiyaṃ** pana “aṭṭhapi soḷasapi jane

sammannitum vaṭṭatī”ti vuttam. Tesam sammuti kammavācāyapi apalokanenapi vaṭṭatiyeva. Tehi sammatehi bhikkhūhi senāsanam sallakkhetabbam. Cetiyagharam bodhigharam āsanagharam sammujjani-aṭṭo dāru-aṭṭo vaccakuṭi iṭṭhakasālā vaḍḍhakisālā dvārakoṭṭhako pānīyamāḷo maggo pokkharanīti etāni hi asenāsanāni, vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyam guhā maṇḍapo rukkhamūlam veḷugumboti imāni senāsanāni, tāni gāhetabbāni.

220. Gāhenta ca “anujānāmi bhikkhave paṭhamam bhikkhū gaṇetum, bhikkhū gaṇetvā seyyā gaṇetum, seyyā gaṇetvā seyyaggena gāhetun”ti-ādivacanato paṭhamam vihāre bhikkhū gaṇetvā mañcaṭṭhānāni gaṇetabbāni, tato ekekam mañcaṭṭhānam ekekassa bhikkhuno gāhetabbam. Sace mañcaṭṭhānāni atirekāni honti, vihāraggena gāhetabbam. Sace vihārāpi atirekā honti, pariveṇaggena gāhetabbam. Pariveṇesupi atirekesu puna aparopi bhāgo dātabbo. Atimandesu hi bhikkhūsu ekekassa bhikkhuno dve tīṇi pariveṇāni dātabbāni. Gahite pana dutiyabhāge añño bhikkhu āgacchati, na attano aruciya so bhāgo tassa dātabbo. Sace pana yena gahito, so attano ruciya tam dutiyabhāgam vā paṭhamabhāgam vā deti, vaṭṭati.

“Na bhikkhave nissīme ṭhitassa senāsanam gāhetabbam, yo gāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato upacārasīmato bahi ṭhitassa na gāhetabbam, anto-upacārasīmāya pana dūre ṭhitassapi labbhatiyeva.

“Anujānāmi bhikkhave gilānassa patirūpam seyyam dātun”ti³ vacanato yo⁴ kāsasābhagandarātisārādīhi gilāno hoti, kheḷamallakavaccakapālādīni ṭhapetabbāni honti, kuṭṭhī vā hoti, senāsanam dūseti, evarūpassa heṭṭhāpāsādapaṇṇasālādīsu aññataram ekamantam senāsanam dātabbam. Yasmim vasante senāsanam na dussati, tassa varaseyyāpi dātabbāva. Yopi sinehapānavirecananattukammādīsu yam

1. Vi 4. 317 piṭṭhe.

2. Vi 4. 318 piṭṭhe.

3. Vi 4. 316 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 4. 64 piṭṭhādīsu.

kiñci bhesajjam karoti, sabbo so gilānoyeva. Tassapi sallakkhetvā patirūpaṃ senāsanam dātabbam.

“Na bhikkhave ekena dve paṭibāhetabbā, yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato ekena dve senāsanāni na gahetabbāni. Sacepi gaṇheyya, pacchimena gahaṇena purimaggahaṇam paṭippassambhati. Gahaṇena hi gahaṇam paṭippassambhati, gahaṇena ālayo paṭippassambhati, ālayena gahaṇam paṭippassambhati, ālayena ālayo paṭippassambhati. Katham? Idhekacco² vassūpanāyikadivase ekasmim vihare senāsanam gahetvā sāmantavihāram gantvā tatrāpi gaṇhāti, tassa iminā gahaṇena purimaggahaṇam paṭippassambhati. Aparo “idha vasissāmī”ti ālayamattam katvā sāmantavihāram gantvā tattha senāsanam gaṇhāti, tassa iminā gahaṇeneva purimo ālayo paṭippassambhati. Eko “idha vasissāmī”ti senāsanam vā gahetvā ālayam vā katvā sāmantavihāram gantvā “idheva dāni vasissāmī”ti ālayam karoti, iccassa ālayena vā gahaṇam, ālayena vā ālayo paṭippassambhati, sabbattha pacchime gahaṇe vā ālaye vā tiṭṭhati. Yo pana ekasmim vihare senāsanam gahetvā “aññasmim vihare vasissāmī”ti gacchati, tassa upacārasīmātikame senāsanaggāho paṭippassambhati. Yadi pana “tattha phāsu bhavissati, vasissāmi, no ce, āgamissāmī”ti gantvā aphāsukabhāvam ñatvā pacchā vā gacchati, vaṭṭati.

Senāsanaggāhakena ca senāsanam gāhetvā vassāvāsikam gāhetabbam. Gāhentena sace saṃghiko ca saddhādeyyo cāti dve cīvarapaccayā honti, tesu yam bhikkhū paṭhamam gahitum icchanti, tam gahetvā tassa ṭhitikato paṭṭhāya itaro gāhetabbo. “Sace bhikkhūnam appatāya pariveṇaggena senāsane gāhiyamāne ekam pariveṇam mahālābham hoti, dasa vā dvādasa vā cīvarāni labhanti, tam vijaṭetvā aññesu alābhakesu āvāsesu pakkhipitvā aññesampi bhikkhūnam gāhetabban”ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “na

1. Vi 4. 319 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 4. 75 piṭṭhādīsu.

evaṃ kātabbam. Manussā hi attano āvāsaṭṭhāya paccayaṃ denti, tasmā aññehi bhikkhūhi tattha pavisitabban”ti.

221. Sace panettha mahāthero paṭikkosati “mā āvuso evaṃ gāhetha, Bhagavato anusitṭhim karotha. Vuttañhetam Bhagavatā “anujānāmi bhikkhave pariveṇaggena gāhetun”ti¹. Tassa paṭikkosanāya aṭṭhatvā “bhante bhikkhū bahū, paccayo mando, saṅgahaṃ kātum vaṭṭati”ti saññāpetvā gāhetabbameva. Gāhentena ca sammatena bhikkhunā mahātherassa santikaṃ gantvā evaṃ vattabbam “bhante tumhākaṃ senāsanam pāpuṇāti, paccayaṃ dhārethā”ti. Asukakulassa paccayo asukasenāsanañca mayham pāpuṇāti āvusoti. Pāpuṇāti bhante, gaṇhatha nanti. Gaṇhāmi āvusoti. Gahitam hoti. “Sace pana ‘gahitam vo bhante’ti vutte ‘gahitam me’ti vā, ‘gaṇhissatha bhante’ti vutte ‘gaṇhissāmī’ti vā vadati, aggahitam hotī”ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero panāha “atītānāgatavacanam vā hotu vattamānavacanam vā, satuppādamattam² ālayakaraṇamattameva cettha pamāṇam, tasmā gahitameva hotī”ti.

Yopi paṃsukūliko bhikkhu senāsanam gahetvā paccayaṃ vissajjeti, ayampi na aññasmiṃ āvāse pakkhipitabbo, tasmimyeva pariveṇe aggisālāya vā dīghasālāya vā rukkhamūle vā aññassa gāhetum vaṭṭati. Paṃsukūliko “vasāmī”ti senāsanam jaggissati, itaro “paccayaṃ gaṇhāmī”ti evaṃ dvīhi kāraṇehi senāsanam sujaggitataram bhavissati. **Mahāpaccariyam** pana vuttam “paṃsukūlike vāsathāya senāsanam gaṇhante senāsanaggāhakena vattabbam ‘bhante idha paccayo atthi, so kiṃ kātabbo’ti. Tena ‘heṭṭhā aññam gāhāpēhī’ti vattabbo. Sace pana kiñci avatvāva vasati, vuṭṭhavassassa ca pādamūle ṭhapetvā sātakam denti, vaṭṭati. Atha ‘vassāvāsikam demā’ti vadanti, tasmim senāsane vassamvuṭṭhabhikkhūnam pāpuṇāti”ti. Yesam pana senāsanam natthi, kevalam paccayameva denti, tesam paccayaṃ avassāvāsikasenāsane gāhetum vaṭṭati. Manussā thūpam katvā vassāvāsikam gāhāpenti. Thūpo

1. Vi 4. 317 piṭṭhe.

2. Cittuppādamattā (Sī)

nāma asenāsanam, tassa samīpe rukkhe vā maṇḍape vā upanibandhitvā gāhetabban. Tena bhikkhunā cetiyam jaggitabban.

Bodhirukkhabodhihara-āsanagharasammuñjani-aṭṭadāru-aṭṭavacca kuṭidvāraakoṭṭhakapānīya kuṭipānīya māḷakadantakaṭṭhamāḷakesupi eseva nayo. Bhojanasālā pana senāsanameva, tasmā tam ekassa vā bahūnam vā paricchinditvā gāhetum vaṭṭatīti sabbamidam vitthārena **Mahāpaccariyam** vuttam.

Senāsanaggāhakena pana pāṭipada-arunato paṭṭhāya yāva puna arunam na bhijjati, tāva gāhetabban. Idañhi senāsanaggāhassa khettam. Sace pātova gāhite senāsane añño vitakkacāriko bhikkhu āgantvā senāsanam yācati, “gahitam bhante senāsanam, vassūpagato saṅgho, ramaṇīyo vihāro, rukkhamulādīsu yattha icchatha, tattha vasathā”ti vattabbo.

Pacchimavassūpanāyikadivase pana sace kālam ghesetvā sannipatite saṅghe koci dasahattham vattham āharitvā vassāvāsikam deti, āgantuko ce bhikkhu saṅghatthero hoti, tassa dātabban. Navako ce hoti, sammatena bhikkhunā saṅghatthero vattabbo “sace bhante icchatha, paṭhamabhāgam muñcitvā idam vattham gaṇhathā”ti, amuñcantassa na dātabban. Sace pana pubbe gāhitam muñcitvā gaṇhāti, dātabban. Eteneva upāyena dutiyattherato paṭṭhāya parivattetvā pattaṭṭhāneva āgantukassa dātabban. Sace pana paṭhamavassūpagatā dve tīni cattāri pañca vā vatthāni alatthum, laddham laddham eteneva upāyena vissajjāpetvā yāva āgantukassa samakam hoti, tāva dātabban. Tena samake laddhe avasiṭṭho anubhāgo therāsane dātabbo. Paccuppanne lābhe sati ṭhitikāya gāhetum katikam kātum vaṭṭati.

Sace dubbhikkham hoti, dvīsipi vassūpanāyikāsu vassūpagatā bhikkhū bhikkhāya kilamantā “āvuso idha vasantā sabbeva kilamāma, sādhu vata dve bhāgā homa, yesam nātīpavāritatṭhānāni atthi, te tattha vasitvā pavāraṇāya āgantvā attano pattam vassāvāsikam gaṇhantū”ti vadanti, tesu ye tattha vasitvā pavāraṇāya āgacchanti, tesam apaloketvā vassāvāsikam dātabban. Sādiyantāpi hi teneva vassāvāsikassa sāmīno, khīyantāpi ca āvāsikā neva adātum labhanti. **Kurundiya** pana vuttam “katikavattam kātabban ‘sabbesam no idha

yāgubhattaṃ nappahoti, sabhāgaṭṭhāne vasitvā āgacchatha, tumhākaṃ pattaṃ vassāvāsikaṃ labhissathā'ti. Tañce eko paṭibāhati, supaṭibāhitaṃ. No ce paṭibāhati, katikā sukātā. Pacchā tesāṃ tattha vasitvā āgatānaṃ apaloketvā dātabbaṃ, apalokanakāle paṭibāhitaṃ na labbhatī'ti. Punapi vuttaṃ “sace vassūpagatesu ekaccānaṃ vassāvāsike apāpuṇante bhikkhū katikaṃ karonti ‘chinnavassānaṃ vassāvāsikañca idāni uppajjanakavassāvāsikañca imesaṃ dātuṃ rucati’ti, evaṃ katikāya katāya gāhitasadisameva hoti, uppannuppannaṃ tesameva dātabban’ti. Temāsaṃ pānīyaṃ upaṭṭhāpetvā vihāramaggacetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇāni jaggitvā Bodhirukkhe udakaṃ siñcivā pakkantopi vibbhantopi vassāvāsikaṃ labhatiyeva. Bhatiniviṭṭhañhi tena kataṃ, saṃghikaṃ pana apalokanakammaṃ katvā gāhitaṃ antovasse vibbhantopi labhateva, paccayavasena gāhitaṃ pana na labhatīti vadanti.

Sace vuṭṭhavasso disaṃgamiko bhikkhu āvāsikassa hatthato kiñcideva kappiyabhaṇḍaṃ gahetvā “asukakule mayhaṃ vassāvāsikaṃ pattaṃ, taṃ gaṇhathā”ti vatvā gataṭṭhāne vibbhamati, vassāvāsikaṃ saṃghikaṃ hoti. Sace pana manusse sammukhā sampaṭicchāpetvā gacchati, labhati. “Idaṃ vassāvāsikaṃ amhākaṃ senāsane vutthabhikkhuno demā”ti vutte yassa gāhitaṃ, tasseva hoti. Sace pana senāsanasāmikassa piyakamyatāya puttadhītādayo bahūni vatthāni āharitvā “amhākaṃ senāsane demā”ti denti, tattha vassūpagatassa ekameva vatthaṃ dātabbaṃ, sesāni saṃghikāni honti. Vassāvāsikaṭṭhitikāya gāhetabbāni, ṭhitikāya asati therāsanato paṭṭhāya gāhetabbāni. Senāsane vassūpagataṃ bhikkhuṃ nissāya uppannena cittappasādena bahūni vatthāni āharitvā “senāsanassa demā”ti dinnesupi eseva nayo. Sace pana pādāmūle ṭhapetvā “etassa bhikkhuno demā”ti vadanti, tasseva honti.

Ekassa gehe dve vassāvāsikāni, paṭhamabhāgo sāmaṇerassa gāhito hoti, dutiyo therāsane. So ekaṃ dasahatthaṃ, ekaṃ aṭṭhahatthaṃ sātakaṃ peseti “vassāvāsikaṃ pattabhikkhūnaṃ dethā”ti, vicinitvā varabhāgaṃ sāmaṇerassa datvā anubhāgo therāsane

dātabbo. Sace pana ubhopi gharāṃ netvā bhojetvā sayameva pādamūle ṭhapeti, yaṃ yassa dinnāṃ, tadeva tassa hoti. Ito param **Mahāpaccariyaṃ** āgatanayo hoti—ekassa ghare daharasāmaṇerassa vassāvāsikaṃ pāpuṇāti, so ce pucchati “amhākaṃ vassāvāsikaṃ kassa pattan”ti, “sāmaṇerassā”ti avatvā “dānakāle jānissasī”ti vatvā dānadivase ekaṃ mahātheraṃ pesetvā nīharāpetabbaṃ. Sace yassa vassāvāsikaṃ pattan, so vibbhamati vā kālāṃ vā karoti, manussā ce pucchanti “kassa amhākaṃ vassāvāsikaṃ pattan”ti, tesāṃ yathābhūtaṃ ācikkhitabbaṃ. Sace te vadanti “tumhākaṃ demā”ti, tassa bhikkhuno pāpuṇāti. Atha saṃghassa vā gaṇassa vā denti, saṃghassa vā gaṇassa vā pāpuṇāti. Sace vassūpagatā suddhapaṃsukūlikāyeva honti, ānetvā dinnāṃ vassāvāsikaṃ senāsanaparikkhāraṃ vā katvā ṭhapetabbaṃ, bimbohanādīni vā kātabbānīti.

Ayaṃ tāva antovasse vassūpanāyikadivasavasena

Senāsanaggāhakathā.

222. Ayamaparopi utukāle **antarāmuttako** nāma senāsanaggāho veditabbo. Divasavasena hi tividho senāsanaggāho purimako pacchimako antarāmuttakoti. Vuttañhetam—

“Tayome bhikkhave senāsanaggāhā, purimako pacchimako antarāmuttako. Aparajjugatāya āsālhiyā purimako gāhetabbo, māśagatāya āsālhiyā pacchimako gāhetabbo, aparajjugatāya pavāraṇāya āyatim vassāvāsathāya antarāmuttako gāhetabbo”ti¹.

Etesu² tisu senāsanaggāhesu purimako pacchimako cāti ime dve gāhā thāvarā, antarāmuttako pana senāsanapaṭijjaganattham Bhagavatā anuññāto. Tathā hi ekasmim vihare mahālābham senāsanam hoti, senāsanasāmikā vassūpagatam bhikkhum sabbapaccayehi sakkaccaṃ upaṭṭhahitvā pavāretvā gamanakāle bahum samaṇaparikkhāraṃ denti, mahātherā dūratova āgantvā vassūpanāyikadivase

1. Vi 4. 318 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 4. 65 piṭṭhādīsu.

taṃ gaheṭvā phāsuṃ vasitvā vuṭṭhavassā lābhaṃ gaṇhitvā pakkamanti. Āvāsikā “mayam etthuppannam lābham na labhāma, niccam āgantukamahātherāva labhanti, teyeva nam āgantvā paṭijaggissanti”ti palujjantampi na olokeni. Bhagavā tassa paṭijagganattam “aparajjugatāya pavāraṇāya āyatim vassāvāsattāya antarāmuttako gāhetabbo”ti āha.

Tam gāhentena saṅghatthero vattabbo “bhante antarāmuttakasenāsanam gaṇhathā”ti. Sace gaṇhāti, dātabbam. No ce, eteneva upāyena anutheraṃ ādim katvā yo gaṇhāti, tassa antamaso sāmaṇerassapi dātabbam. Tena tam senāsanam aṭṭha māse paṭijaggitabbam, chadanabhittibhūmīsu yam kiñci khaṇḍam vā phullam vā bhoti, tam sabbam paṭisaṅkharitabbam. Uddesaparipucchādīhi divasam khepetvā rattim tattha vasitum vaṭṭati, rattim pariveṇe vasitvā tattha divasam khepetumpi vaṭṭati, rattindivam tattheva vasitumpi vaṭṭati, utukāle āgatānam vuḍḍhānam na paṭibāhitabbam. Vassūpanāyikadivase pana sampatte sace saṅghatthero “mayham idam pana senāsanam dethā”ti vadati, na labhati. “Bhante idam antarāmuttakam gaheṭvā ekena bhikkhunā paṭijaggitan”ti vatvā na dātabbam, aṭṭha māse paṭijaggitabhikkhusseva gāhitam hoti. Yasmiṃ pana senāsane ekasamvacchare dvikkhattum paccaye denti chamāsaccayena chamāsaccayena, tam antarāmuttakam na gāhetabbam. Yasmiṃ vā tikkhattum denti catumāsaccayena catumāsaccayena, yasmiṃ vā catukhattum denti temāsaccayena temāsaccayena, tam antarāmuttakam na gāhetabbam. Paccayeneva hi tam paṭijagganam labhissati. Yasmiṃ pana ekasamvacchare sakideva bahū paccaye denti, etam antarāmuttakam gāhetabbanti.

223. “Anujānāmi bhikkhave akatam vā vihāram vippakataṃ vā navakammaṃ dātum, khuddake vihāre kammaṃ oloketvā chappañcavassikaṃ navakammaṃ dātum, aḍḍhayoge kammaṃ oloketvā sattaṭṭhavassikaṃ navakammaṃ dātum, mahallake vihāre pāsāde vā kammaṃ oloketvā dasadvādasavassikaṃ navakammaṃ dātun”ti¹ vacanato akatam vippakataṃ vā senāsanam ekassa bhikkhuno apalokanena vā kammavācāya vā sāvetvā

---

1. Vi 4. 325 piṭṭhe.

navakammaṃ katvā vasitum yathāvuttakālaparicchedavasena dātabbāṃ. Navakammiko bhikkhu antovasse taṃ āvāsaṃ labhati, utukāle paṭibāhitum na labhati. Laddhanavakammena pana bhikkhunā vāsipharasunikhādanādīni gahetvā sayam na kātabbāṃ, katākatam jānitabbāṃ. Sace so āvāso jīrati, āvāsasāmikassa vā tassa vaṃse uppannassa vā kassaci kathetabbāṃ “āvāso te nassati, jaggatha etaṃ āvāsaṃ”ti. Sace so na sakkoti, bhikkhūhi ñātīhi vā upaṭṭhākehi vā¹ samādāpetvā jaggitabbo. Sace tepi na sakkonti, saṃghikena paccayena jaggitabbo, tasmimpi asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjetvā avasesā jaggitabbā, bahū vissajjetvā ekaṃ saṅghapetumpi vaṭṭatiyeva.

Dubbhikkhe bhikkhūsu pakkantesu sabbe āvāsā nassanti, tasmā ekaṃ vā dve vā tayo vā āvāse vissajjetvā tato yāgubhattacīvarādīni paribhuñjantehi sesāvāsā jaggitabbayeve.

Kurundiyaṃ pana vuttaṃ “saṃghike paccaye asati eko bhikkhu ‘tuyhaṃ ekamañcaṭṭhānaṃ gahetvā jaggāhī’ti vattabbo. Sace bahutaram icchati, tibhāgam vā upaḍḍhabhāgam vā datvāpi jaggāpetabbāṃ. Atha thambhamattamevettha avasiṭṭhaṃ, bahukammaṃ kātabbanti na icchati, ‘tuyhaṃ puggalikameva katvā jaggāhī’ti dātabbāṃ. Evampi hi ‘saṃghassa bhaṇḍakaṭṭhapanatṭhānañca navakānañca vasanaṭṭhānaṃ labhissatī’ti jaggāpetabbo. Evaṃ jaggito pana tasmim jīvante puggaliko hoti, mate saṃghikova. Sace saddhivihārikānaṃ dātukāmo hoti, kammaṃ oloketvā tibhāgam vā upaḍḍham vā puggalikaṃ katvā jaggāpetabbo. Evañhi saddhivihārikānaṃ dātum labhati. Evaṃ jagganake pana asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjetvāti-ādinā nayena jaggāpetabbo”ti vuttaṃ. Idampi ca aññaṃ tattheva vuttaṃ.

Dve bhikkhū saṃghikabhūmim gahetvā sodhetvā saṃghikasenāsanam karonti, yena sā bhūmi paṭhamam gahitā, so sāmī. Ubhopi puggalikaṃ karonti, soyeve sāmī. So saṃghikaṃ karoti, itaro puggalikaṃ karoti, aññaṃ ce bahu senāsanatṭhānaṃ atthi, puggalikaṃ karontopi na vāretabbo. Aññasimṃ pana tādise patirūpe ṭhāne

---

1. Ñātī vā upaṭṭhāke vā (Vi-Ṭṭha 4. 85 piṭṭhe.)

asati taṃ paṭibāhitvā saṅghikaṃ karonteneva kātabbāṃ. Yaṃ pana tassa tattha vayakammaṃ kataṃ, taṃ dātabbāṃ. Sace pana katāvāse vā āvāsakaraṇaṭṭhāne vā chāyūpagaphalūpagā rukkhā honti, apaloketvā hāretabbā. Puggalikā ce honti, sāmikā āpucchitabbā. No ce denti, yāvattiyakaṃ āpucchitvā “rukkha-agghanakamūlaṃ dassāmā”ti hāretabbā.

224. Yo pana saṅghikaṃ vallimattampi aggahetvā āharimena upakaraṇena saṅghikāya bhūmiyā puggalikavihāraṃ kāreti, upaḍḍhaṃ saṅghikaṃ hoti, upaḍḍhaṃ puggalikaṃ. Pāsādo ce hoti, heṭṭhāpāsādo saṅghiko, upari puggaliko. Sace yo heṭṭhāpāsādaṃ icchati, heṭṭhāpāsādaṃ tassa hoti. Atha heṭṭhā ca upari ca icchati, ubhayattha upaḍḍhaṃ labhati. Dve senāsanāni kāreti, ekaṃ saṅghikaṃ, ekaṃ puggalikaṃ. Sace vihāre uṭṭhitena dabbasambhārena kāreti, tibhāgaṃ labhati. Sace akataṭṭhāne cayaṃ vā pamukhaṃ vā karoti bahikutṭṭe, upaḍḍhaṃ saṅghassa, upaḍḍhaṃ tassa. Atha mahantaṃ visamaṃ pūretvā apade padaṃ dassetvā kataṃ hoti, anissaro tattha saṅgho.

Sace bhikkhu saṅghikavihārato gopānasi-ādīni gahetvā aññasmiṃ saṅghikāvāse yojeti, suyojitāni. Puggalikāvāse yojentehi pana mūlaṃ vā dātabbāṃ, paṭipākatikaṃ vā kātabbāṃ. Chaḍḍitavihārato mañcapīṭhādīni theyyacittena gaṇhanto uddhāreyeva bhaṇḍagghena kāretabbo. “Puna āvāsikakāle dassāmī”ti gahetvā saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ, jiṇṇaṃ sujiṇṇaṃ. Arogaṃ ce, pākatikaṃ kātabbāṃ, puggalikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ vā jiṇṇaṃ vā gīvā hoti. Tato dvāravātapānādīni saṅghikāvāse vā puggalikāvāse vā yojitāni, paṭidātabbāniyeva. Sace koci saṅghiko vihāro undriyati, yaṃ tattha mañcapīṭhādikaṃ, taṃ guttatthāya aññatra harituṃ vaṭṭati. Tasmā aññatra haritvā saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ, jiṇṇaṃ sujiṇṇaṃ. Sace arogaṃ, tasmim vihare paṭisaṅkhate puna pākatikaṃ kātabbāṃ. Puggalikaparibhogena paribhuñjato naṭṭhaṃ vā jiṇṇaṃ vā gīvā hoti, tasmim paṭisaṅkhate dātabbameva. Ayaṃ senāsanaggāhakathā.

225. Ayaṃ panettha **catupaccayasādhāraṇakathā**¹—sammatena appamattakavissajjakena bhikkhunā cīvarakammaṃ karontassa “sūcim dehī”ti vadato ekā dīghā, ekā rassāti dve sūciyo dātabbā. “Avibhattam saṅghikabhaṇḍan”ti pucchitabbakiccaṃ natthi. Pippalattthikassa eko pippalako, kantāraṃ paṭipajjitukāmassa upāhanayugaḷaṃ, kāyabandhanattthikassa kāyabandhanam, “aṃsabaddhako me jiṇṇo”ti āgatassa aṃsabaddhako, parissāvanattthikassa parissāvanam dātabbam, dhammakaraṇattthikassa dhammakaraṇo. Sace paṭṭako na hoti, dhammakaraṇato paṭṭakena saddhim dātabbo. “Āgantukapattam āropessāmi”ti yācantassa kusiyā ca aḍḍhakusiyā ca pahonakam dātabbam. “Maṇḍalam nappahoti”ti āgatassa maṇḍalam ekam dātabbam, aḍḍhamaṇḍalāni dve dātabbāni, dve maṇḍalāni yācantassa na dātabbāni. Anuvātaparibhaṇḍattthikassa ekassa cīvarassa pahonakam dātabbam, sappinavanitādi-atthikassa gilānassa ekam bhesajjam nāḷimattam katvā tato tatiyakoṭṭhāso dātabbo. Evaṃ tīṇi divasāni datvā nāḷiyā paripuṇṇāya catutthadivasato paṭṭhāya saṅgham āpucchitvā dātabbam, guḷapiṇḍepi ekadivasam tatiyabhāgo dātabbo. Evaṃ tīhi divasehi niṭṭhite piṇḍe tato param saṅgham āpucchitvā dātabbam. Sammānitvā ṭhapitayāgubhājakādīhi ca bhājanīyaṭṭhānam āgatamanussānam anāpucchitvāva upaḍḍhabhāgo dātabbo. Asammatehi pana apaloketvā dātabboti.

Saṅghassa santakam sammatena vā āṇattehi vā ārāmikādīhi dīyamānam, gihīnaṅca santakam sāmikena vā āṇattena vā dīyamānam “aparassa bhāgam dehī”ti asantam puggalam vatvā gaṇhato bhaṇḍadeyyam. ( )² aññena dīyamānam gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo. Asammatehi vā anāṇattena vā dīyamāne “aparampi bhāgam dehī”ti vatvā vā kūṭavassāni gaṇetvā vā gaṇhanto uddhāreyeva bhaṇḍagghena kāretabbo. Itarehi dīyamānam evam gaṇhato bhaṇḍādeyyam sāmikena pana “imassa dehī”ti dāpitaṃ vā sayam dinnam vā sudinnanti ayaṃ sabbatṭhakathāvinicchayato sāro.

1. Vi-Ṭṭha 4. 108 piṭṭhādīsu.

2. (Aññena dīyamānam, gihīnaṅca santakam sāmikena vā āṇattena vā dīyamānam “aparassa bhāgam dehī”ti asantam puggalam vatvā gaṇhato bhaṇḍādeyyam.) (Ka) Vi-Ṭṭha 1. 334 piṭṭhe pana passitabbam.

Piṇḍāya paviṭṭhassapi odanapaṭivīso anto-upacārasīmāyaṃ ṭhitasseva gahetuṃ vaṭṭati. Yadi pana dāyakā “bahi-upacārasīmaṭṭhānampi bhante gaṇhatha, āgantvā paribhuñjissanti”ti vadanti, evaṃ antogāmaṭṭhānampi gahetuṃ vaṭṭati.

Pālim Aṭṭhakathañceva, oloketvā vicakkhaṇo.
Saṃghike paccaye evaṃ, appamattova bhājayeti¹.

Iti Pālimuttakavinayavinicchayasaṅgahe sabbākārato

Catupaccayabhājanīyavinicchayakathā samattā.

29. Kathinatthāravinicchayakathā

226. **Kathinanti** ettha² pana kathinaṃ attharituṃ ke labhanti, ke na labhanti? Gaṇanavasena tāva pacchimakotiṇyā pañca janā labhanti, uddham sataśassampi, pañcannaṃ heṭṭhā na labhanti. Vuṭṭhavassavasena purimikāya vassaṃ upagantvā paṭhamapavāraṇāya pavāritā labhanti. Chinnavassā vā pacchimakāya upagatā vā na labhanti. “Aññasmim vihare vuṭṭhavassāpi na labhanti”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. Purimikāya upagatānaṃ pana sabbe gaṇapūrakā honti, ānisaṃsaṃ na labhanti, ānisaṃso itaresaṃyeva hoti. Sace purimikāya upagatā cattāro vā honti tayo vā dve vā eko vā, itare gaṇapūrake katvā kathinaṃ attharitabbaṃ. Atha cattāro bhikkhū upagatā, eko paripuṇṇavasso sāmaṇero, so ce pacchimakāya upasampajjati, gaṇapūrako ceva hoti ānisaṃsaṅca labhati. Tayo bhikkhū dve sāmaṇerā, dve bhikkhū tayo sāmaṇerā, eko bhikkhu cattāro sāmaṇerāti etthāpi eseva nayo. Sace purimikāya upagatā kathinatthārukusalā na honti, atthārukusalā Khandhakabhāṇakattherā pariyesitvā ānetabbā. Kammavācaṃ sāvetvā kathinaṃ attharāpetvā dānaṅca bhuñjitvā gamissanti, ānisaṃso pana itaresaṃyeva hoti.

1. Appamatto vibhājayeti (Sī)

2. Vi-Ṭṭha 3. 388 piṭṭhādīsu.

Kathinaṃ kena dinnam vaṭṭati? Yena kenaci devena vā manussena vā pañcannaṃ vā sahadhammikānaṃ aññatarena dinnam vaṭṭati.

Kathinadāyakassa vattam atthi, sace so tam ajānanto pucchati “bhante katham kathinaṃ dātabbam”ti, tassa evam ācikkhitabbam “tiṇṇam cīvarānaṃ aññatarappahonakam sūriyuggamanasamaye vattham ‘kathinacīvaram demā’ti dātum vaṭṭati. Tassa parikammattham ettakā nāma sūciyo, ettakam suttaṃ, ettakam rajanaṃ, parikammaṃ karontānaṃ ettakānaṃ bhikkhūnaṃ yāgubhattaṅca dātum vaṭṭatī”ti.

Kathinatthārakenapi dhammena samena uppannam kathinaṃ attharantena vattam jānitabbam. Tantavāyagehato hi ābhatasantāneneva khalimakkhitasāṭako na vaṭṭati, malīnasāṭakopi na vaṭṭati, tasmā kathinatthārasāṭakam labhitvā suṭṭhu dhovivā sūci-ādīni cīvarakammūpakaraṇāni sajjetvā bahūhi bhikkhūhi saddhim tadaheva sibbitvā niṭṭhitasūcikkammaṃ rajitvā kappabindum datvā kathinaṃ attharitabbam. Sace tasmim anattateyeva aññam kathinasāṭakam āharati, aññāni ca bahūni kathinānisamsavattāni deti, yo ānisamsam bahum deti, tassa santakena attharitabbam. Itaro tathā tathā ovaditvā saññāpetabbo.

Kathinaṃ pana kena attharitabbam? Yassa saṅgho kathinacīvaram deti. Saṅghena pana kassa dātabbam? Yo jīṇṇacīvaro hoti. Sace bahū jīṇṇacīvarā, vuḍḍhassa dātabbam. Vuḍḍhesupi yo mahāpariso tadaheva cīvaram katvā attharitam sakkoti, tassa dātabbam. Sace vuḍḍho na sakkoti, navakataro sakkoti, tassa dātabbam. Apica saṅghena mahātherassa saṅgaham kātum vaṭṭati, tasmā “tumhe bhante gaṇhatha, mayam katvā dassāmā”ti vattabbam. Tisu cīvaresu yam jīṇṇam hoti, tadatthāya dātabbam. Pakatiyā dupaṭṭacīvarassa dupaṭṭatthāyeva dātabbam. Sacepissa ekapaṭṭacīvaram ghanam hoti, kathinasāṭakā ca pelavā, sārappatthāya dupaṭṭappahonakameva dātabbam, “aham alabhanto ekapaṭṭam pārūpāmī”ti vadantassapi dupaṭṭam dātum vaṭṭati. Yo pana lobhapakatiko hoti, tassa na dātabbam. Tenapi “kathinaṃ attharivā pacchā visibbitvā dve cīvarāni karissāmī”ti na gahetabbam. Yassa pana dīyati, tassa—

“Suṇātu me bhante saṅgho idam saṅghassa kathinadussam uppannam, yadi saṅghassa pattakallam, saṅgho imam kathinadussam itthannāmassa bhikkhuno dadeyya kathinaṃ attharitam esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, idaṃ saṅghassa kathinadussaṃ uppannaṃ, saṅgho imaṃ kathinadussaṃ itthannāmassa bhikkhuno deti kathinaṃ attharituṃ, yassāyasmato khamati imassa kathinadussassa itthannāmassa bhikkhuno dānaṃ kathinaṃ attharituṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Dinnaṃ idaṃ saṅghena kathinadussaṃ itthannāmassa bhikkhuno kathinaṃ attharituṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”¹—

Evam dutiyakammavācāya dātabbam.

Evam dinne pana kathine sace taṃ kathinadussaṃ niṭṭhitaparikkammaeva hoti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce niṭṭhitaparikkammaṃ hoti, “ahaṃ thero”²ti vā “bahussuto”²ti vā ekenapi akātuṃ na labbhati, sabbeheva sannipatitvā dhovanasibbanarajanāni niṭṭhāpetabbāni. Idañhi kathinavattam² nāma Buddhappasattham. Atīte Padumuttaropi Bhagavā kathinavattam² akāsi. Tassa kira aggasāvako Sujātatthero nāma kathinaṃ gaṇhi. Taṃ Satthā aṭṭhasaṭṭhiyā bhikkhusatasahashehi saddhim nisīditvā akāsi.

Katariyositaṃ pana kathinaṃ gahetvā atthārakena bhikkhunā sace saṅghāṭiyā kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇikā saṅghāṭi paccuddharitabbā, navā saṅghāṭi adhiṭṭhāpetabbā, “imāya saṅghāṭiyā kathinaṃ attharāmi”³ti vācā bhinditabbā. Sace uttarāsaṅgena kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇako uttarāsaṅgo paccuddharitabbo, navo uttarāsaṅgo adhiṭṭhātabbo, “iminā uttarāsaṅgena kathinaṃ attharāmi”³ti vācā bhinditabbā. Sace antaravāsakena kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇako antaravāsako paccuddharitabbo, navo antaravāsako adhiṭṭhāpetabbo, “iminā antaravāsakena kathinaṃ attharāmi”³ti vācā bhinditabbā.

Tena³ kathinatthārakena bhikkhunā saṅghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ bhante saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodathā”³ti. Tehi

1. Vi 3. 352 piṭṭhe.

2. Kathinavattam (Sī)

3. Vi 5. 309 piṭṭhe.

anumodakehi bhikkhūhi ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ āvuso saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāmā”ti. Tena kathinatthārakena bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ bhante saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodathā”ti. Tehi anumodakehi bhikkhūhi ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ āvuso saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāmā”ti. Tena kathinatthārakena bhikkhunā ekaṃ bhikkhum upasaṅkamitvā ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ āvuso saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāhī”ti. Tena anumodakena bhikkhunā ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo “atthataṃ āvuso¹ saṅghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāmī”ti. Evaṃ sabbesaṃ atthataṃ hoti kathinaṃ. Vuttañhetvaṃ parivāre “dvinnāṃ puggalānaṃ atthataṃ hoti kathinaṃ atthārakassa ca anumodakassa cā”ti². Punapi vuttaṃ “na saṅgho kathinaṃ attharati, na gaṇo kathinaṃ attharati, puggalo kathinaṃ attharati, saṅghassa anumodanāya gaṇassa anumodanāya puggalassa attharāya saṅghassa atthataṃ hoti kathinaṃ, gaṇassa atthataṃ hoti kathinaṃ, puggalassa atthataṃ hoti kathinaṃ”ti³.

Evaṃ atthate pana kathine sace kathinacīvarena saddhiṃ ābhataṃ ānisaṃsaṃ dāyakā “yena amhākaṃ kathinaṃ gahitaṃ, tasseva demā”ti denti, bhikkhusaṅgho anissaro. Atha avicāretvāva datvā gacchanti, bhikkhusaṅgho issaro. Tasmā sace kathinatthārakassa sesacīvarānipi dubbalāni honti, saṅghena apaloketvā tesampi atthāya vatthāni dātabbāni, kammavācā pana ekāyeva vaṭṭati. Avasesakathinānisaṃse balavavatthāni vassāvāsikaṭhitikāya dātabbāni, ṭhitikāya abhāve therāsanato paṭṭhāya dātabbāni, garubhaṇḍaṃ na bhājetabbaṃ. Sace pana ekasīmāya bahū vihārā honti, sabbehi bhikkhūhi sannipātāpetvā ekattha kathinaṃ attharitabbaṃ, visum visum attharitam na vaṭṭati.

---

1. Bhante (Sī)

2. Vi 5. 302 piṭṭhe.

3. Vi 5. 309 piṭṭhe.

“Atthatakathinānaṃ vo bhikkhave pañca kappissanti, anāmantacāro asamādānacāro gaṇabhojanaṃ yāvadatthacīvaraṃ yo ca tattha cīvaruppādo so nesaṃ bhavissatī”¹ti vacanato atthatakathinānaṃ bhikkhūnaṃ anāmantacārādayo pana pañcānisaṃsā labbhanti. Tattha **anāmantacāro**ti anāmantetvā caraṇaṃ, yāva kathinaṃ na uddhariyati, tāva Cārittasiṅghāpadena anāpattīti vuttaṃ hoti. **Asamādānacāro**ti cīvaraṃ asamādāya caraṇaṃ, cīvaravippavāsoti attho. **Gaṇabhojananti** Gaṇabhojanasikkhāpadena anāpatti vuttā. **Yāvadatthacīvaranti** yāvatā cīvarena attho, tāvatakaṃ anadhiṭṭhitaṃ avikappitaṃ vaṭṭatīti attho. **Yo ca tattha cīvaruppādoti** tattha kathinatthatasīmāya matakacīvaraṃ vā hotu saṅghaṃ uddissa dinnāṃ vā saṅghikena tatruppādena ābhataṃ vā, yena kenaci ākārena yaṃ saṅghikaṃ cīvaraṃ uppajjati, taṃ tesāṃ bhavissatīti attho.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgāhe

Kathinatthāravinicchayakathā samattā.

30. Garubhaṇḍavinicchayakathā

227. **Garubhaṇḍānī**ti ettha “pañcimāni bhikkhave avissajjiyāni na vissajjetabbāni saṅghena vā gaṇena vā puggalena vā, vissajjitānipi avissajjitāni honti, yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassā”²ti-ādinā² nayena dassitāni ārāmo ārāmavattu, vihāro vihāravattu, mañco piṭṭhaṃ bhisi bimbohanaṃ, lohakumbhī lohabhāṇakaṃ lohavārako lohakaṭāhaṃ vāsi pharasu kuṭṭhārī kudālo nikhādanaṃ, valli veḷu muñjaṃ pabbajaṃ tiṇaṃ mattikā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍanti imāni pañca garubhaṇḍāni nāma.

Tattha³ **ārāmo** nāma pupphārāmo vā phalārāmo vā. **Ārāmavattu** nāma tesāmyeva ārāmānaṃ atthāya paricchinditvā ṭhapitokāso, tesu vā ārāmesu vīnaṭṭhesu tesāṃ porāṇakabhūmibhāgo.

1. Vi 3. 352 piṭṭhe.

2. Vi 4. 321 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 4. 76 piṭṭhādīsu.

Vihāro nāma yaṃ kiñci pāsādādi senāsanam. **Vihāravatthu** nāma tassa patiṭṭhānokāso. **Mañco** nāma masārako bundikābaddho kuḷirapādako āhaccapādakoti imesam catunnam mañcānam aññataro. **Piṭham** nāma masārakādīnamyeva catunnam piṭhānam aññataram. **Bhisi** nāma uṇṇabhisi-ādīnam pañcannam aññatarā. **Bimbohanam** nāma rukkhatūlalātātūlapoṭakītūlānam aññataram. **Lohakumbhī** nāma kāḷalohena vā tambalohena vā yena kenaci lohena katakumbhī. **Lohabhāṇakādīsupi** eseva nayo. Ettha pana **bhāṇakanti** araṅjaro vuccati. **Vārakoti** ghaṭo. **Kaṭāham** kaṭāhameva. **Vāsiti-ādīsu valli-ādīsu** ca duviññeyyam nāma natthi. **Pañcāti** ca rāsivasena vuttam, sarūpavasena panetāni pañcavīsatividhāni honti. Vuttañhetam—

“Dvisaṅgahāni dve honti, tatiyam catusaṅgaham.
Catuttham navakoṭṭhāsam, pañcamam aṭṭhabhedanam.

Iti pañcahi rāsīhi, pañcanimmalalocano.
Pañcavīsavidham Nātho, garubhaṇḍam pakāsayī”ti.

Tatrāyam vinicchayakathā—idañhi sabbampi garubhaṇḍam Senāsanakkhandhake “avissajjiyam”ti vuttam, Kīṭāgirivatthusmim “avebhaṅgiyam”ti dassitam, parivāre pana—

“Avissajjiyam avebhaṅgiyam,
Pañca vuttā Mahesinā.
Vissajjentassa paribhuñjantassa anāpatti,
Pañhāmesā kusalehi cintitā”ti¹—

āgataṃ. Tasmā mūlacchejjasena avissajjiyañca avebhaṅgiyañca, parivattanavasena pana vissajjentassa paribhuñjantassa ca anāpattīti evamettha adhippāyo veditabbo.

228. Tatrāyam anupubbikathā—idaṃ tāva pañcavidhampi cīvarapiṇḍapātabhesajjathāya upanetuṃ na vaṭṭati, thāvarena ca thāvaram, garubhaṇḍena ca garubhaṇḍam parivattetuṃ vaṭṭati. Thāvare pana khettaṃ vatthu taḷākam mātikāti

1. Vi 5. 373 piṭṭhe.

evarūpaṃ bhikkhusaṅghassa vicāretuṃ vā sampaṭicchitūṃ vā adhivāsetuṃ vā na vaṭṭati, kappiyakārakeheva vicāritato kappiyabhaṇḍaṃ vaṭṭati. Ārāmena pana ārāmaṃ ārāmaṃ vaṭṭathuṃ vihāraṃ¹ vihāraṃ vaṭṭanti imāni cattāripi parivattetuṃ vaṭṭati.

Tatrāyaṃ parivattananayo—saṅghassa nāḷikerārāmo dūre hoti, kappiyakārakā bahutaraṃ khādanti, yampi na khādanti, tato sakaṭavetaṇaṃ datvā appameva āharanti, aññesaṃ pana tassa ārāmaṃ avidūre gāmaṃ vāsīnaṃ manussānaṃ vihāraṃ samīpe ārāmo hoti, te saṅghaṃ upasaṅkamitvā sakena ārāmena taṃ ārāmaṃ yācanti, saṅghena “ruccati saṅghassa”ti apaloketvā sampaṭicchitabbo. Sacepi bhikkhūnaṃ rukkhassaṃ hoti, manussānaṃ pañca satāni, “tumahākaṃ ārāmo khuddako”ti na vattabbo. Kiñcāpi hi ayaṃ khuddako, atha kho itarato² bahutaraṃ āyaṃ deti. Sacepi samakameva deti, evampi icchitikkhaṇe paribhuñjitūṃ sakkāti gahetabbameva. Sace pana manussānaṃ bahutarā rukkhā honti, “nanu tumhākaṃ bahutarā rukkhā”ti vattabbaṃ. Sace “atirekaṃ amhākaṃ puññaṃ hotu, saṅghassa demā”ti vadanti, jānāpetvā sampaṭicchitūṃ vaṭṭati. Bhikkhūnaṃ rukkhā phaladhārino, manussānaṃ rukkhā na tāva phalaṃ gaṇhanti, kiñcāpi na gaṇhanti, “na cīrena gaṇhissanti”ti sampaṭicchitabbameva. Manussānaṃ rukkhā phaladhārino, bhikkhūnaṃ rukkhā na tāva phalaṃ gaṇhanti, “nanu tumhākaṃ rukkhā phaladhārino”ti vattabbaṃ. Sace “gaṇhatha bhante, amhākaṃ puññaṃ bhavissati”ti denti, jānāpetvā sampaṭicchitūṃ vaṭṭati. Evaṃ ārāmena ārāmo parivattetabbo. Eteneva nayena ārāmaṃ vaṭṭhupi vihāropi vihāraṃ vaṭṭhupi ārāmena parivattetabbaṃ, ārāmaṃ vaṭṭhunā ca mahantena vā khuddakena vā ārāma-ārāmaṃ vaṭṭhupi vihāraṃ vaṭṭhūni.

Kathaṃ vihārena vihāro parivattetabbo? Saṅghassa antogāme gehaṃ hoti, manussānaṃ vihāraṃ pāsādo hoti, ubhopi agghena samakā, sace manussā tena pāsādena taṃ gehaṃ yācanti, sampaṭicchitūṃ vaṭṭati. Bhikkhūnaṃ ce mahagghataraṃ gehaṃ hoti, “mahagghataraṃ amhākaṃ gehaṃ”ti vutte ca “kiñcāpi mahagghataraṃ pabbajitānaṃ asārappaṃ,

1. Vihārena vihāraṃ (Sī)

2. Itaro (Sī)

na sakkā tattha pabbajitehi vasitum, idaṃ pana sāruppaṃ, gaṇhathā”ti vadanti, evampi sampañcchitum vaṭṭati. Sace pana manussānaṃ mahagghaṃ hoti, “nanu tumhākaṃ gehaṃ mahagghaṃ”ti vattabbaṃ. “Hotu bhante, amhākaṃ puññaṃ bhavissati, gaṇhathā”ti vutte pana sampañcchitum vaṭṭati. Evampi vihārena vihāro parivattetaḃbo. Eteneva nayena vihāravatthupi ārāmaṃ ārāmaṃ parivattetaḃbaṃ, vihāravatthunā ca mahagghena vā appagghena vā vihāravihāravatthu-ārāma-ārāmaṃ parivattetaḃbaṃ. Evam **thāvarena thāvarena** parivattanaṃ veditabbaṃ.

Garubhaṇḍena garubhaṇḍaparivattane pana mañcapīṭhaṃ mahantaṃ vā hotu khuddakaṃ vā, antamaso caturaṅgulaṃ pādakaṃ gāmadārakehi paṃsvāgārakesu kīḷantehi katampi saṃghassa dinnakālato paṭṭhāya garubhaṇḍaṃ hoti. Sacepi rājarājamahāmatṭādayo ekappahāreṇeva mañcasataṃ vā mañcasahassaṃ vā denti, sabbe kappiyamañcā sampañcchitabba, sampañcchitvā “vuḍḍhapaṭipāṭiyā saṃghikaparibhogena paribhuñjathā”ti dātabbā, puggalikavasena na dātabbā. Atirekamañce bhaṇḍāgārādīsu paññapetvā pattacīvaraṃ nikkhipitumpi vaṭṭati. Bahisīmāya “saṃghassa demā”ti dinnamañco saṃghattherassa vasanaṭṭhāne dātabbo. Tattha ce bahū mañcā honti, mañcena kammaṃ natthi. Yassa vasanaṭṭhāne kammaṃ atthi, tattha “saṃghikaparibhogena paribhuñjathā”ti dātabbo. Mahagghena satagghanakena vā saḥassagghanakena vā mañcena aññaṃ mañcasataṃ labhati, parivattetvā gahetabbaṃ. Na kevalaṃ mañcena mañceyeva, ārāma-ārāmaṃ parivattetvā vihāravihāravatthupīṭhabhisibimbo-hanānīpi parivattetaḃbaṃ vaṭṭanti. Esa nayo pīṭhabhisibimbohanesupi. Etesu pana akappiyaṃ na paribhuñjitabbaṃ, kappiyaṃ Saṃghikaparibhogena paribhuñjitabbaṃ. Akappiyaṃ vā mahagghaṃ kappiyaṃ vā parivattetvā vuttavattetaḃbaṃ gahetabbaṃ. Agarubhaṇḍupagaṃ pana bhisibimbohanaṃ nāma natthi.

229. **Lohakumbhī lohahāṇakaṃ lohakaṭṭhānti** imāni tīṇi mahantāni vā hontu khuddakāni vā, antamaso pasatamatta-udakagaṇhanakānīpi garubhaṇḍānīyeva. **Lohavārako** pana kāḷalohatambalohavattalohakaṃ salohānaṃ yena kenaci kato Sīhaḷadīpe pādagaṇhanako bhājetabbo. Pādo ca nāma Magadhanāḷiyā pañcanāḷimattaṃ

gaṇhāti, tato atirekagaṇhanako garubhaṇḍam. Imāni tāva Pāḷiyam āgatāni lohabhājanāni. Pāḷiyam pana anāgatāni bhiṅgārapaṭiggaha-
 ulūṅkadabbikaṭacchupātitaṭṭakasarakasamugga-
 aṅgārapalladhūmakaṭacchu-ādīni khuddakāni vā mahantāni vā sabbāni
 garubhaṇḍāni. Patto ayathālakaṃ tambalohathālakanti imāni pana
 bhājanīyāni. Kaṃsalohavaṭṭalohabhājanavikati saṅghikaparibhogena vā
 gihivikaṭā vā vaṭṭati, puggalikaparibhogena na vaṭṭati.
 Kaṃsalohādibhājanam saṅghassa dinnampi hi pārihāriyam na vaṭṭati,
 gihivikaṭānihārenea paribhuñjitabbanti **Mahāpaccariyam** vuttam.

Ṭhapetvā pana bhājanavikatim aññasmimpi kappiyalohabhaṇḍe añjanī
 añjanisalākā kaṇṇamalahaṇāni sūci paṇṇasūci khuddako pippalako
 khuddakam āraṇṇakam kuñcikā tālam kattarayaṭṭhi vedhako natthudānam
 bhiṅḍivālo lohakūto lohakutti lohaguḷo lohapiṇḍi lohacakkalikam aññampi
 vipakatalohabhaṇḍam bhājanīyam.
 Dhūmanettaphālādīparukkhadīpakapallaka-olambakadīpa-itthipurisatiracchā-
 nagatarūpakāni pana aññāni vā bhitticchadanakavāṭādīsu upanetabbāni
 antamaso lohakhilakam upādāya sabbāni lohabhaṇḍāni garubhaṇḍāniyeva
 honti, attanā laddhānipi pariharitvā puggalikaparibhogena na
 paribhuñjitabbāni, saṅghikaparibhogena vā gihivikaṭāni vā vaṭṭanti.
 Tipubhaṇḍepi eseva nayo. Khīrapāsāṇamayāni taṭṭakasarakādīni
 garubhaṇḍāniyeva.

Ghaṭako pana telabhājanam vā pādagaṇhanakato atirekameva
 garubhaṇḍam. Suvanṇarajatahārakūṭajātīphalīkabhājanāni gihivikaṭānīpi na
 vaṭṭanti, pageva saṅghikaparibhogena vā puggalikaparibhogena vā.
 Senāsanaparibhoge pana āmāsampi anāmāsampi sabbam vaṭṭati.

Vāsi-ādīsu yāya vāsiyā ṭhapetvā dantakaṭṭhacchedanam vā
 ucchutacchanam vā aññam mahākammam kātum na sakkā, ayam bhājanīyā.
 Tato mahantatarā yena kenaci ākārena katā vāsi garubhaṇḍameva. **Pharasu**
 pana antamaso vejjānam sirāvedhanapharasupi garubhaṇḍameva.
Kuṭhāriyam pharasusadisoyeva vinicchayo. Yā pana āvudhasaṅkhepena
 katā, ayam anāmāsā. **Kudālo** antamaso caturaṅgulamattopi
 garubhaṇḍameva. **Nikhādanam** caturassamukham vā hotu doṇimukham vā
 vaṅkam vā ujukam vā,

antamaso sammunjanīdaṇḍakavedhanampi daṇḍabaddhaṃ ce,
garubhaṇḍameva. Sammunjanīdaṇḍakhaṇanakaṃ pana adaṇḍakaṃ
phalamattameva. Yaṃ sakkā sipāṭikāya pakkhipitvā pariharitum, taṃ
bhājanīyaṃ. Sikharampi nikhādaneneva saṅghitaṃ. Yehi manussehi vihāre
vāsi-ādīni dinnāni honti, te ce ghare daḍḍhe vā corehi vā vilutte “detha no
bhante upakaraṇe, puna pākatike karissāmā”ti vadanti, dātabbā. Sace
āharanti, na vāretabbā, anāharantāpi na codetabbā.

Kammāratacchakāracundakāranaḷakāramaṇikārapattabandhakānaṃ
adhikaraṇimuṭṭhikaṣaṇḍāsatulādīni sabbāni lohamaya-upakaraṇāni saṅghe
dinnakālato paṭṭhāya garubhaṇḍāni. Tipukoṭṭakasuvaṇṇakāracammakāra-
upakaraṇesupi eseva nayo. Ayaṃ pana viseso—tipukoṭṭaka-upakaraṇesupi
tipucchedanakasatthakaṃ, suvaṇṇakāra-upakaraṇesu
suvaṇṇacchedanakasatthakaṃ, cammakāra-upakaraṇesu
kataparikkammamacchedanakahuddakasatthakanti imāni
bhājanīyabhaṇḍāni. Nahāpitatunnakāra-upakaraṇesupi ṭhapetvā
mahākattariṃ mahāsaṇḍāsaṃ mahāpipphalikañca sabbaṃ bhājanīyaṃ,
mahākattari-ādīni garubhaṇḍāni.

Valli-ādīsu vettavalli-ādikā yā kāci aḍḍhabāhuppamāṇā valli saṅghassa
dinnā vā tatthajātakā vā rakkhitagopitā garubhaṇḍaṃ hoti, sā
saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate sace atirekā hoti, puggalikkammepi
upanetum vaṭṭati. Arakkhitā pana garubhaṇḍameva na hoti.
Suttamakacivākanāḷikerahīracammamayā rajjukā vā yottāni vā vāke ca
nāḷikerahīre ca vaṭṭetvā katā ekavaṭṭā vā dvivaṭṭā vā saṅghassa dinnakālato
paṭṭhāya garubhaṇḍaṃ. Suttaṃ pana avatṭetvā dinnāṃ
makacivākanāḷikerahīrā ca bhājanīyā. Yehi panetāni rajjukayottādīni dinnāni
honti, te attano karaṇīyena harantā na vāretabbā.

Yo koci antamaso aṭṭhaṅgulasūcidaṇḍakamattopi **veḷu** saṅghassa dinno
vā tatthajātako vā rakkhitagopito garubhaṇḍaṃ, sopi saṅghakamme ca
cetiyakamme ca kate atireko puggalikkamme ca dātum vaṭṭati.
Pādagaṇhanakatelanāḷi pana kattarayaṭṭhi upāhanadaṇḍako chattadaṇḍako
chattasalākāti idamettha bhājanīyabhaṇḍaṃ. Daḍḍhagehamanussā

gaṇhitvā gacchantā na vāretabbā. Rakkhitagopitaṃ veḷum gaṇhantena samakaṃ vā atirekaṃ vā thāvaram antamaso tamagghanakavallikāyapi phātikammaṃ katvā gahetabbo, phātikammaṃ akatvā gaṇhantena tattheva vaḷañjetabbo. Gamanakāle saṅghike āvāse ṭhapetvā gantabbaṃ, asatiyā gahetvā gatena paṇiṭtvā dātabbo. Desantaragatena sampattavihāro saṅghikāvāse ṭhapetabbo.

Tiṇanti muñjañca pabbajañca ṭhapetvā avasesaṃ yaṃ kiñci tiṇaṃ. Yattha pana tiṇaṃ natthi, tattha paṇṇehi chādentī, tasmā paṇṇampi tiṇeneva saṅgahitaṃ. Iti muñjādīsu yaṃ kiñci muṭṭhippamaṇaṃ tiṇaṃ tālapaṇṇādīsu ca ekapaṇṇampi saṅghassa dinnam vā tathajātakaṃ vā bahārāme saṅghassa tiṇavattutho¹ jātatiṇaṃ vā rakkhitagopitaṃ garubhaṇḍaṃ hoti, tampi saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate atirekaṃ puggalikakamme dātuṃ vaṭṭati, daḍḍhagehamanussā gahetvā gacchantā na vāretabbā. Aṭṭhaṅgulappamaṇopi rittapotthako garubhaṇḍameva.

Mattikā pakatimattikā vā hotu pañcavaṇṇā vā sudhā vā sajjurasakaṅguṭṭhasilesādīsu² vā yaṃ kiñci dullabhaṭṭhāne ānetvā dinnam tathajātakaṃ vā, rakkhitagopitaṃ tālaphalapakkamattaṃ garubhaṇḍaṃ hoti, tampi saṅghakamme ca cetiyakamme ca niṭṭhite atirekaṃ puggalikakamme ca dātuṃ vaṭṭati, hiṅguhiṅgulakaharitalamanosilañjanāni pana bhājanīyabhaṇḍāni.

Dārubhaṇḍe “yo koci aṭṭhaṅgulasūcidaṇḍamattopi dārubhaṇḍako dārudullabhaṭṭhāne saṅghassa dinno vā tathajātako vā rakkhitagopito, ayaṃ garubhaṇḍaṃ hoti”^{ti} **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana sabbampi dāruveḷucammaṃ pāsāṇādivikatiṃ dārubhaṇḍena saṅgaṇhitvā āsandikato paṭṭhāya dārubhaṇḍe vinicchayo vutto. Tatrāyaṃ nayo— āsandiko sattaṅgo bhaddapīṭhaṃ pīṭhikā ekapādakapīṭhaṃ āmaṇḍakavaṇṭakapīṭhaṃ phalakaṃ kocchaṃ palālapīṭhanti imesu tāva yaṃ kiñci khuddakaṃ vā hotu mahantaṃ vā, saṅghassa dinnam garubhaṇḍaṃ hoti. Palālapīṭhena cettha kadalipattādīpīṭhāni saṅgahitāni. Byagghacamma-onaddhampi vaḷarūpaparikkhitaṃ ratanaparisisbitaṃ kocchaṃ garubhaṇḍameva, vaṅkaphalakaṃ dīghaphalakaṃ cīvaradhovanaphalakaṃ

1. Saṅghassa tiṇaṃ vā vatthusmiṃ (Sī), saṅghassa dinnam vatthusmiṃ (Ka), saṅghi-ketiṇavattthusmiṃ (Kaṅkhā-Ṭṭha 263 piṭṭhe) Vi-Ṭṭha 4. 82 piṭṭhe pana passitabbaṃ.

2. Sajjurasasamaṅguṭṭhasilesādīsu (Sī)

ghaṭṭanaphalakaṃ ghaṭṭanamuggaro dantakaṭṭhacchedanagaṇṭhikā daṇḍamuggaro¹ ambaṇaṃ rajanadoṇi udakapaṭicchako dārumayo vā dantamayo vā veḷumayo vā sapādakopi apādakopi samuggo mañjūsā pādagaṇhanakato atirekappamaṇo karaṇḍo udakadoṇi udakakaṭāhaṃ uḷuṅko kaṭacchu pānīyasarāvaṃ pānīyasaṅkhoti etesupi yaṃ kiñci saṃghe dinnāṃ garubhaṇḍaṃ. Saṅkhathālakāṃ pana bhājanīyaṃ, tathā dārumayo udakatumbo.

Pādakathalikamaṇḍalaṃ dārumayaṃ vā hotu coḷapaṇṇādimayaṃ vā, sabbaṃ garubhaṇḍaṃ. Ādhārako pattapidhānaṃ tālavaṇṭaṃ bījanī caṅkoṭakaṃ pacchi yaṭṭhisammuñjanī muṭṭhisammuñjanīti etesupi yaṃ kiñci khuddakaṃ vā hotu mahantaṃ vā, dāruveḷupaṇṇacammādīsu yena kenaci kataṃ garubhaṇḍameva. Thambhatulāsopānaphalakādīsu dārumayaṃ vā pāsāṇamayaṃ vā yaṃ kiñci gehasambhārarūpaṃ yo koci kaṭasārako yaṃ kiñci bhūmattharaṇaṃ yaṃ kiñci akappiyacammaṃ, sabbaṃ saṃghe dinnāṃ garubhaṇḍaṃ, bhūmattharaṇaṃ kātuṃ vaṭṭati. Eḷakacammaṃ pana paccattharaṇagatikaṃ hoti, tampi garubhaṇḍameva. Kappiyacammāni bhājanīyāni. **Kurundiyaṃ** pana “sabbaṃ mañcappamaṇaṃ cammaṃ garubhaṇḍaṃ”ti vuttaṃ.

Udukkhalaṃ musalaṃ nisadaṃ nisadapoto pāsāṇadoṇi pāsāṇakaṭāhaṃ turivemabhastādi sabbaṃ pesakārādibhaṇḍaṃ sabbaṃ kasibhaṇḍaṃ sabbaṃ cakkayuttakaṃ yānaṃ garubhaṇḍameva. Mañcapādo mañca-aṭaṇi pīṭhapādo pīṭha-aṭaṇi vāsipharasu-ādīnaṃ daṇḍāti etesu yaṃ kiñci vippakatacchanakammaṃ anīṭṭhitameva bhājanīyaṃ, tacchitamaṭṭhaṃ pana garubhaṇḍaṃ hoti. Anuññātavāsiyā pana daṇḍo chattamuṭṭhipaṇṇaṃ kattarayaṭṭhi upāhanā araṇisahitaṃ dhammakaraṇo pādagaṇhanakato anātirittaṃ āmalakatumbaṃ āmalakaghaṭo lābukatumbaṃ lābughaṭo visāṇakatumbanti sabbamevetāṃ bhājanīyaṃ tato mahantataraṃ garubhaṇḍaṃ. Hatthidanto vā yaṃ kiñci visāṇaṃ vā atacchitaṃ yathāgatameva bhājanīyaṃ. Tehi katamañcapādādīsu purimasadisoyeva vinicchayo. Tacchitaniṭṭhitopi hīṅgukaraṇḍako gaṇṭhikā vidho añjanī añjanīsalākā udakapuñchanīti idaṃ sabbaṃ bhājanīyameva.

Mattikābhaṇḍe sabbaṃ manussānaṃ upabhogaparibhogaṃ ghaṭapīṭharādikulālabhājanaṃ pattakaṭāhaṃ aṅgārakaṭāhaṃ dhūmadānaṃ dīparukkhako

---

1. Daṇḍamuggaro nāvo (Sī)

dīpakapallikā cayaniṭṭhakā chadaniṭṭhakā thūpikāti saṅghassa dinnakālato paṭṭhāya garubhaṇḍam, pādagaṇhanakato anatirittappamāṇo pana ghaṭako pattam thālakam kañcanako kuṇḍikāti idamettha bhājanīyabhaṇḍam. Yathā ca mattikābhaṇḍe, evaṃ lohabhaṇḍepi kuṇḍikā bhājanīyakoṭṭhāsameva bhajatīti ayamettha anupubbikathā.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Garubhaṇḍavinicchayakathā samattā.

31. Codanādivinicchayakathā

230. **Codanādivinicchayoti** ettha¹ pana codetuṃ ko labhati, ko na labhati? Dubbalacodakavacanam tāva gahetvā koci na labhati. Dubbalacodako nāma sambahulesu kathāsallāpena nisinnesu eko ekam ārabha anodissakam katvā pārājikavatthuṃ katheti, añño tam sutvā itarassa gantvā āroceti, so tam upasaṅkamitvā “tvam kira mam idañcidañca vadasi”ti bhaṇati, so “nāham evarūpaṃ jānāmi, kathāpavattiyam pana mayā anodissakam katvā vuttamatthi. Sace aham tava imam dukkhupattim jāneyyam, ettakampi na katheyyam”ti. Ayam dubbalacodako. Tassetam kathāsallāpaṃ gahetvā tam bhikkhuṃ koci codetuṃ na labhati, etaṃ pana aggahetvā sīlasampanno bhikkhu bhikkhuṃ vā bhikkhuniṃ vā, sīlasampannā ca bhikkhunī bhikkhunīmeva codetuṃ labhatīti Mahāpadumatthero āha. Mahāsumatthero pana “pañcapi sahadhammikā labhanti”ti āha. Godattatthero “na koci na labhati”ti vatvā “bhikkhussa sutvā codeti, bhikkhuniyā sutvā -pa- titthiyasāvakanam sutvā codeti”ti idam suttam² āhari. Tiṇṇampi therānam vāde cuditakasseva paṭiññāya kāretabbo.

AYAM pana codanā nāma diṭṭhacodanā sutacodanā parisāṅkitacodanāti tividhā hoti. Aparāpi catubbidhā hoti sīlavipatticodanā ācāravipatticodanā diṭṭhivipatticodanā ājīvavipatticodanāti. Tattha garukānam dvinnam āpattikkhandhānam vasena **sīlavipatticodanā**

1. Vi-Ṭṭha 2. 173 piṭṭhādīsu.

2. Vi 5. 382 piṭṭhe.

veditabbā, avasesānaṃ vasena **ācāravipatticodanā**, micchādiṭṭhi-
antaggāhikadiṭṭhivasena¹ **diṭṭhivipatticodanā**, ājīvahetu paññattānaṃ
channaṃ sikkhāpadānaṃ vasena **ājīvavipatticodanā** veditabbā.

Aparāpi catubbidhā hoti vatthusandassanā āpattisandassanā
saṃvāsapaṭikkhepo sāmīcipaṭikkhepoti. Tattha **vatthusandassanā** nāma
“tvaṃ methunaṃ dhammaṃ paṭisevi, adinnaṃ ādiyi, manussaṃ ghātayittha,
abhūtaṃ ārocayitthā”ti evaṃ pavattā. **Āpattisandassanā** nāma “tvaṃ
methunadhammapārājikāpattiṃ āpanno”ti evamādinayappavattā.
Samvāsapaṭikkhepo nāma “natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā
saṃghakammaṃ vā”ti evaṃ pavatto. **Sāmīcipaṭikkhepo** nāma
abhivādanapaccuṭṭhāna-añjalikammabījanādikammānaṃ akaraṇaṃ. Taṃ
paṭipāṭiyā vandanādīni karonto ekassa akatvā senāsanaṃ karaṇakāle
veditabbā. Ettāvatāpi codanā nāma hoti. Yāgubhattādinā pana yaṃ icchatī,
taṃ āpucchati, na tāvatā² codanā hoti.

Aparā **Pātimokkhaṭṭhapanakkhandhake**³ “ekam bhikkhave
adhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanam, ekam dhammikan”ti-ādim katvā yāva
dasa adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, dasa dhammikānīti evaṃ
adhammikā pañcapaññāsa, dhammikā pañcapaññāsāti dasuttarasataṃ codanā
vuttā. Tā diṭṭhena codentassa dasuttarasataṃ, sutena codentassa
dasuttarasataṃ, paraṅkāya codentassa dasuttarasatanti tiṃsādhikāni⁴ tīṇi
satāni honti. Tāni kāyena codentassa, vācāya codentassa, kāyavācāya
codentassāti tiguṇāni katāni navutādhikāni⁵ nava satāni honti. Tāni attanā
codentassapi parena codāpentassapi tattakānevāti vīsati-ūnāni dve sahasāni
honti. Puna diṭṭhādibhede samūlikāmūlikavasena anekasahasā codanā
hontīti veditabbā.

231. Vuttappabhedāsu pana imāsu codanāsu yāya kāyaci codanāya
vasena saṃghamajjhe osaṭe vatthusmiṃ cuditakacodakā vattabbā “tumhe
amhākaṃ vinicchayena tuṭṭhā bhavissathā”ti. Sace

1. Micchādiṭṭhi-antaggāhikādivasena (Sī) 2. Na tāva sā (Sī) 3. Vi 4. 425 piṭṭhe.
4. Tiṃsāni (Vi-Ṭṭha 2. 174 piṭṭhe) 5. Navutāni (Vi-Ṭṭha 2. 174 piṭṭhe)

“bhavissāmā”ti vadanti, saṅghena taṃ adhikaraṇaṃ sampañcchitabbaṃ. Atha pana “vinicchīnatha tāva bhante, sace amhākaṃ khamissati, gaṇhissāmā”ti vadanti, “cetiyaṃ tāva vandathā”ti-ādīni vatvā dīghasuttaṃ katvā vissajjitabbaṃ. Te ce cirarattaṃ kilantā pakkantaparisā upacchinnapakkhā hutvā puna yācanti, yāvataṭṭhiyaṃ paṭikkhipitvā yadā nimmadā honti, tadā nesaṃ adhikaraṇaṃ vinicchīnitabbaṃ. Vinicchīnantehi ca sace alajjussannā hoti parisā, ubbāhikāya taṃ adhikaraṇaṃ vinicchīnitabbaṃ. Sace bālussannā hoti parisā, “tumhākaṃ sabhāge vinayadhare pariyesathā”ti vinayadhare pariyesāpetvā yena dhammena yena vinayena yena Satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ.

Tattha ca **dhammoti** bhūtaṃ vatthu. **Vinayoti** codanā ceva sāraṇā ca. **Satthusāsananti** ñattisampadā ca anussāvanasampadā ca. Tasmā codakena vatthusmiṃ ārocite cuditako pucchitabbo “santametaṃ, no”ti. Evaṃ vatthuṃ upaparikkhitvā bhūtena vatthunā codetvā sāretvā ñattisampadāya ca anussāvanasampadāya ca taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. Tatra ce alajjī lajjim codeti, so ca alajjī bālo hoti abyatto, nāssa nayo dātabbo, evaṃ pana vattabbo “kimhi naṃ codesi”ti. Addhā so vakkhati “kimidaṃ bhante kimhi naṃ nāmā”ti. “Tvaṃ kimhi nampi na jānāsi, na yuttaṃ tayā evarūpena bālena paraṃ codetun”ti uyyojetabbo, nāssa anuyogo dātabbo. Sace pana so alajjī paṇḍito hoti byatto, diṭṭhena vā sutena vā ajjhottharivā sampādetuṃ sakkoti, etassa anuyogaṃ datvā lajjisseva paṭiññāya kammaṃ kātābbaṃ.

Sace lajjī alajjim codeti, so ca lajjī bālo hoti abyatto, na sakkoti anuyogaṃ dātuṃ, tassa nayo dātabbo “kimhi naṃ codesi silavipattiyā vā ācāravipatti-ādīsu vā ekissā”ti. Kasmā pana imasseva evaṃ nayo dātabbo, na itarassāti, nanu na yuttaṃ vinayadharānaṃ agatigamananti? Na yuttameva. Idaṃ pana agatigamaṇaṃ na hoti, dhammānuggaho nāma eso. Alajjiniggahatthāya hi lajjipaggahatthāya ca sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Tatra alajjī nayaṃ labhitvā ajjhottharanto eheti¹,

---

1. Eti (Sī)

lajjī pana nayaṃ labhitvā diṭṭhe diṭṭhasantānena sute sutasantānena patiṭṭhāya kathessati, tasmā tassa Dhammānuggaho vaṭṭati. Sace pana so lajjī paṇḍito hoti byatto, patiṭṭhāya katheti, alajjī ca “etampi natthi, etampi natthī”ti paṭiññāṃ na deti, alajjissa¹ paṭiññāya eva kātabbāṃ.

Tadatthadīpanatthañca idaṃ vatthu veditabbāṃ—

Tipiṭakacūḷābhayatthero kira lohapāsādassa heṭṭhā bhikkhūnaṃ vinayaṃ kathetvā sāyanhasamaye vuṭṭhāti, tassa vuṭṭhānasamaye dve attapaccatthikā kathāṃ pavattesum. Eko “etampi natthi, etampi natthī”ti paṭiññāṃ na deti, atha appāvasese paṭhamayāme therassa tasmim puggale “ayaṃ patiṭṭhāya katheti, ayaṃ pana paṭiññāṃ na deti, bahūni ca vatthūni osaṭāni, addhā etaṃ kataṃ bhavissati”ti asuddhaladdhi uppannā. Tato bījanīdaṇḍakena pādakathalikāya saññāṃ datvā “ahaṃ āvuso vinicchinituṃ ananucchaviko, aññena vinicchinaṭṭhā”ti āha. Kasmā bhanteti. Thero tamatthaṃ ārocesi. Cuditakapuggalassa kāye ḍāho uṭṭhito, tato so therāṃ vanditvā “bhante vinicchinituṃ anurūpena vinayadharena nāma tumhādiseneva bhavituṃ vaṭṭati, codakena ca īdiseneva bhavituṃ vaṭṭati”ti vatvā setakāni nivāsetvā “ciraṃ kilamitāttha mayā”ti khamāpetvā pakkāmi.

Evāṃ lajjinā codiyamāno alajjī bahūsupi vatthūsu uppannesu paṭiññāṃ na deti, so neva “suddho”ti vattabbo, na “asuddho”ti, jīvamatako nāma āmakapūṭiko nāma cesa. Sace panassa aññampi tādisaṃ vatthu uppajjati, na vinicchinitabbāṃ, tathā nāsitako bhavissati. Sace pana alajjīyeva alajjīm codeti, so vattabbo “āvuso tava vacanenāyaṃ kiṃ sakkā vattun”ti. Itarampi tatheva vatvā “ubhopi ekasambhogaparibhogā hutvā jīvathā”ti uyyojetabbā. Sīlatthāya nesaṃ vinicchayo na kātabbo, pattacīvaraparivenādi-atthāya pana patirūpaṃ sakkhīm labhitvā kātabboti.

Atha lajjī lajjīm codeti, vivādo ca nesaṃ kismiñcideva appamattako hoti, saññāpetvā “mā evāṃ karoṭhā”ti accayaṃ desāpetvā

---

1. Lajjissa (Sī)

uyyojetabbā. Atha panettha cuditakena sahasā viraddhaṃ hoti, ādito paṭṭhāya alajjī nāma natthi. So ca pakkhānurakkhaṇatthāya paṭiññāṃ na deti, “mayāṃ saddahāma, mayāṃ saddahāmā”ti bahū uṭṭhahanti, so tesāṃ paṭiññāya ekavāraṃ dvevāraṃ suddho hotu, atha pana viraddhakālato paṭṭhāya ṭhāne na tiṭṭhati, vinicchayo na dātabbo.

232. Adinnādānavatthum vinicchinantena¹ pana pañcavīsati avahārā sādhuḥkaṃ sallakkhetabbā. Tesu ca kusalena vinayadharena otiṇṇaṃ vatthum sahasā avinicchinitvāva **pañca ṭhānāni** oloketabbāni, yāni sandhāya porāṇā āhu—

“Vatthum kālaṅca desaṅca, agghaṃ paribhogapañcamaṃ.
Tulayitvā pañca ṭhānāni, dhāreyyatthaṃ vicakkhaṇo”ti.

Tattha **vatthuntī** bhaṇḍaṃ. Avahārakena hi “mayā idaṃ nāma avahaṭaṃ”ti vuttepi āpattiṃ anāropetvāva taṃ bhaṇḍaṃ “sasāmikaṃ vā asāmikaṃ vā”ti upaparikkhitabbaṃ. Sasāmikepi sāmikānaṃ sālāyabhāvo vā nirālayabhāvo vā upaparikkhitabbo. Sace tesāṃ sālāyakāle avahaṭaṃ, bhaṇḍaṃ agghāpetvā āpatti kātabbā. Sace nirālayakāle, pārājikena na kātabbā. Bhaṇḍasāmikesu pana bhaṇḍaṃ āharāpentesu bhaṇḍaṃ dātabbaṃ. Ayamettha sāmīci.

Imassa panatthassa dīpanatthamidaṃ vatthu—Bhātiyarājakāle kira mahācetiyaṇḍāyā dakkhiṇadisato eko bhikkhu sattahatthaṃ paṇḍukāsāvaṃ aṃse karitvā ce tiyaṅgaṇaṃ pāvisi. Taṅkhaṇameva ca rājāpi cetiyavandanatthaṃ āgato. Tato ussāraṇāya vattamānāya mahājanasammaddo ahoṣi. Atha so bhikkhu janasammaddapīlito aṃsato patantaṃ kāsāvaṃ adisvāva nikkhanto, nikkhamitvā kāsāvaṃ apassanto “ko īdise janasammadde kāsāvaṃ lacchati, na dāni taṃ mayhan”ti dhuranikkhepaṃ katvā gato. Athañño bhikkhu pacchā āgacchanto taṃ kāsāvaṃ disvā theyyacittena gahetvā puna vippaṭisārī hutvā “assamaṇo dānimhi, vibbhamissāmi”ti citte uppanne “vinayadhare pucchitvā ñassāmi”ti cintesi.

---

1. Vi-Ṭṭha 1. 264 piṭṭhādīsu.

Tena samayena Cūlasumanatthero nāma sabbapariyattidharo vinayācariyapāmokkho Mahāvihāre paṭivasati. So bhikkhu theram upasaṅkamitvā vanditvā okāsam kāretvā attano kukkucam pucchi. Thero tena bhaṭṭhe janakāye pacchā āgantvā gahitabhāvaṃ ṇatvā “atthi dāni ettha okāso”ti cintetvā āha “sace kāsāvasāmikam bhikkhum āneyyāsi, sakkā bhaveyya tava patiṭṭhā kātun”ti. Kathāham bhante taṃ dakkhissāmīti. Tahim tahiṃ gantvā olokehīti. So pañcapi Mahāvihāre oloketvā neva addakkhi. Tato nam thero pucchi “katarāya disāya bahū bhikkhū āgacchantī”ti. Dakkhiṇadisāya bhanteti. Tena hi kāsāvaṃ dīghato ca tiriyañca minitvā ṭhapehi, ṭhapetvā dakkhiṇadisāya vihārapaṭipāṭiyā vicinitvā taṃ bhikkhum ānehīti. So tathā katvā taṃ bhikkhum disvā therassa santikam ānesi. Thero pucchi “tavedam kāsāvaṃ”ti. Āma bhanteti. Kūhimte pātītanti. So sabbam ācikkhi. Thero tena katham dhuranikkhepaṃ sutvā itaram pucchi “tayā idam kūhim disvā gahitan”ti. Sopi sabbam ārocesi. Tato taṃ thero āha “sace te suddhacittena gahitam abhavissa, anāpattiyeva te assa, theyyacittena pana gahitattā dukkaṭam āpannosi, taṃ desetvā anāpattiko hoti, idañca kāsāvaṃ attano santakam katvā etasseva bhikkhuno dehi”ti. So bhikkhu amateneva abhisitto paramassāsapatto ahosi. Evaṃ vatthu oloketabbam.

Kāloti avahārakālo. Tadeva hi bhaṇḍam kadāci appaggham hoti, kadāci mahaggham. Tasmā taṃ bhaṇḍam yasmim kāle avahaṭam, tasmimyeva kāle yo tassa aggho hoti, tena agghena āpatti kāretabbā. Evaṃ kālo oloketabbo.

Desoti avahāradeso. Tañhi bhaṇḍam yasmim dese avahaṭam, tasmimyeva dese yo tassa aggho hoti, tena agghena āpatti kāretabbā. Bhaṇḍuṭṭhānadese hi bhaṇḍam appaggham hoti, aññattha mahaggham.

Imassapi ca atthassa dīpanatthamidam vatthu—antarasamudde kira eko bhikkhu susaṅṭhānam nāḷikeram labhitvā bhamaṃ āropetvā saṅkhathālakasadisam manoramam pānīyathālakam katvā tattheva ṭhapetvā Cetiyaḡirim

agamāsi. Añño bhikkhu antarasamuddaṃ gantvā tasmim̐ vihāre paṭivasanto taṃ thālakaṃ disvā theyyacittena gahetvā Cetiyagirimeva āgato. Tassa tattha yāguṃ pivantassa taṃ thālakaṃ disvā thālakasāmiko bhikkhu āha “kuto te idaṃ laddhan”ti. Antarasamuddato me ānītanti. So taṃ “netam̐ tava santakaṃ, theyyāya te gahitan”ti saṃghamajjham̐ ākaḍḍhi. Tattha ca vinicchayaṃ alabhitvā Mahāvihāraṃ agamimsu, tattha ca bherim̐ paharāpetvā mahācetiyaṃ sannipātaṃ katvā vinicchayaṃ ārabhim̐su. vinayadharattherā avahāraṃ saññāpesum̐.

Tasmiṃca sannipāte Ābhidhammikagodattatthero nāma vinayakusalo hoti, so evamāha “iminā idaṃ thālakaṃ kuhiṃ avahaṭan”ti. Antarasamudde avahaṭanti. Tattha taṃ kiṃ agghatīti. Na kiñci agghati. Tatra hi nāḷikeram̐ bhinditvā miñjam̐ khādītva kapālam̐ chaḍḍeti, dāru-attham̐ pana pharatīti. Imassa bhikkhuno ettha hatthakammaṃ kiṃ agghatīti. Māsakaṃ vā ūnamāsakaṃ vāti. Atthi pana katthaci Sammāsambuddhena māsake vā ūnamāsake vā pārājikaṃ paññattanti. Evaṃ vutte “sādhu sādhu sukathitaṃ suvinicchitan”ti ekasādhukāro ahoṣi. Tena ca samayena Bhātiyarājāpi cetiyavandanattham̐ nagarato nikkhanto taṃ saddaṃ sutvā “kiṃ idan”ti pucchitvā sabbaṃ paṭipāṭiyā sutvā nagare bherim̐ carāpesi “mayi sante bhikkhūnampi bhikkhunīnampi gihīnampi adhikaraṇam̐ Ābhidhammikagodattattherena vinicchitaṃ suvinicchitaṃ, tassa vinicchaye atīṭṭhamānaṃ rājāṇāya ṭhapemī”ti. Evaṃ deso oloketabbo.

Agghoti bhaṇḍaggho. Navabhaṇḍassa hi yo aggho hoti, so pacchā parihāyati. Yathā navadhoto patto aṭṭha vā dasa vā agghati, so pacchā bhinno vā chiddo vā āṇigaṇṭhikāhato vā appaggho hoti, tasmā na sabbadā bhaṇḍam̐ pakati-aggheneva kātabbanti. Evaṃ aggho oloketabbo.

Paribhogoti bhaṇḍaparibhogo. Paribhogenapi hi vāsi-ādibhaṇḍassa aggho parihāyati. Tasmā evaṃ upaparikkhitabbaṃ—sace koci kassaci pādagghanakaṃ vāsim̐ harati, tatra vāsisāmiko pucchitabbo “tayā ayaṃ vāsi kittakena kītā”ti. Pādena bhanteti. Kiṃ pana te kiṇitvāva ṭhapitā, udāhu naṃ vaḷañjesīti. Sace vadati “ekadivasaṃ me

dantakaṭṭhaṃ vā rajanachalli vā pattapacanakadāru vā chinnaṃ, ghaṃsitvā vā nisitā”ti, atthassa porāṇako aggho bhaṭṭhoti veditabbo. Yathā ca vāsiyā, evaṃ añjaniyā vā añjanisalākāya vā kuñcikāya vā palālana vā thusehi vā iṭṭhakacuṇṇena vā ekavāraṃ ghaṃsitvā dhovitamattenapi aggho bhassati. Tipumaṇḍalassa makaradantacchedanenapi parimajjanamattenapi, udakasāṭakassa sakiṃ nivāsanapārūpanenapi paribhogasīsena aṃse vā sīse vā ṭhapanamattenapi, taṇḍulādīnaṃ papphoṭanapi tato ekaṃ vā dve vā apanayanenapi antamaso ekaṃ pāsāṇasakkharaṃ uddharitvā chaḍḍitamattenapi, sappitelādīnaṃ bhājanantaraparivattanapi antamaso tato makkhikaṃ vā kipillikaṃ vā uddharitvā chaḍḍitamattenapi, guḷapiṇḍakassa madhurabhāvajānanatthaṃ nakhena vijjhivā aṇumattaṃ gahitamattenapi aggho bhassati. Tasmā yaṃ kiñci pādagghanakaṃ vuttanayeneva sāmikehi paribhogena ūnaṃ kataṃ hoti, na taṃ avahaṭṭo bhikkhu pārājikena kātabboti¹. Evaṃ aggho oloketabbo.

Evaṃ imāni tulayitvā pañca ṭhānāni dhāreyya atthaṃ vicakkhaṇo, āpattiṃ vā anāpattiṃ vā garukaṃ vā lahukaṃ vā āpattiṃ yathāṭṭhāne ṭhapeyyāti. Tenāhu Aṭṭhakathācariyā—

“Sikkhāpadaṃ samaṃ tena, aññaṃ kiñci na vijjati.
 Anekanayavokiṇṇaṃ, gambhīratthavinicchayaṃ.
 Tasmā vatthumhi otiṇṇe, bhikkhunā vinayaññunā.
 Vinayānuggahenettha, karontena vinicchayaṃ.
 Pāḷim Aṭṭhakathānceva, sādhippāyamasesato.
 Ogayha appamattena, karaṇīyo vinicchayo.
 Āpattidassanussāho, na kattabbo kudācanaṃ.
 Passissāmi anāpatti-miti kayirātha mānaṃ.
 Passitvāpi ca āpattiṃ, avatvāva punappunaṃ.
 Vīmaṃsitvātha viññūhi, saṃsanditvā ca taṃ vade.

---

1. Kāretabbo (Sī)

Kappiyepi ca vatthusmiṃ, cittassa lahuvattino.

Vasena sāmaññaguṇā, cavantīdha puthujjanā.

Tasmā paraparikkhāraṃ, āsīvisamivoragaṃ.

Aggiṃ viya ca sampassaṃ, nā'maseyya vicakkhaṇo"ti¹.

233. Uttarimanussadhammārocanam vinicchinentena² pana “kiṃ te adhigataṃ, kinti te adhigataṃ, kadā te adhigataṃ, kattha te adhigataṃ, katame te kilesā pahīnā, katamesaṃ tvaṃ dhammānaṃ lābhī”ti imāni cha ṭhānāni visodhetabbāni. Sace hi koci bhikkhu uttarimanussadhammādhigamaṃ byākareyya, na so ettāvata sakkāro kātabbo, imesaṃ pana channaṃ ṭhānānaṃ sodhanatthaṃ evaṃ vattabbo “kiṃ te adhigataṃ, kiṃ jhānaṃ udāhu vimokkhādīsu aññataran”ti. Yo hi yena adhigato dhammo, so tassa pākaṭo hoti. Sace “idaṃ nāma me adhigatan”ti vadati, tato “kinti te adhigatan”ti pucchitabbo, “aniccalakkhaṇādīsu kiṃ dhuraṃ katvā aṭṭhatimsāya vā ārammaṇesu rūpārūpa-ajjhatabhiddhādibhedesu vā dhammesu kena mukhena abhinivisitvā”ti. Yo hi yassābhiniveso, so tassa pākaṭo hoti. Sace “ayaṃ nāma me abhiniveso, evaṃ mayā adhigatan”ti vadati, tato “kadā te adhigatan”ti pucchitabbo, “kiṃ pubbaṇhe, udāhu majjhanhikādīsu aññatarasmiṃ kāle”ti. Sabbesañhi attanā adhigatakāso pākaṭo hoti. Sace “amukasmiṃ nāma kāle adhigatan”ti vadati, tato “kattha te adhigatan”ti pucchitabbo, “kiṃ divāṭṭhāne, udāhu rattiṭṭhānādīsu aññatarasmiṃ okāse”ti. Sabbesañhi attanā adhigatokāso pākaṭo hoti. Sace “amukasmiṃ nāma me okāse adhigatan”ti vadati, tato “katame te kilesā pahīnā”ti pucchitabbo, “kiṃ paṭhamamaggavajjhā, udāhu dutiyādimaggavajjhā”ti. Sabbesañhi attanā adhigatamaggena pahīnā kilesā pākaṭā honti.

Sace “ime nāma me kilesā pahīnā”ti vadati, tato “katamesaṃ tvaṃ dhammānaṃ lābhī”ti pucchitabbo, “kiṃ sotāpattimaggassa, udāhu sakadāgāmaggādīsu aññatarassā”ti. Sabbesañhi attanā adhigatadhammo

1. Vi-Ṭṭha 1. 345 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 82 piṭṭhādīsu.

pakaṭo hoti. Sace “imesaṃ nāmāhaṃ dhammānaṃ lābhī”ti vadati, ettāvataṭṭissa vacanaṃ na saddhātabbaṃ. Bahussutā hi uggahaparipucchākusalā bhikkhū imāni cha ṭhānāni sodhetum sakkonti, imassa pana bhikkhuno āgamanapaṭipadā sodhetabbā. Yadi āgamanapaṭipadā na sujjhati, “imāya paṭipadāya lokuttaradhammo nāma na labbhatī”ti apanetabbo. Yadi panassa āgamanapaṭipadā sujjhati, dīgharattaṃ tīsu sikkhāsu appamatto jāgariyamanuyutto catūsu paccayesu alaggo ākāse pāṇisamena cetasā viharatīti paññāyati, tassa bhikkhuno byākaraṇaṃ paṭipadāya saddhiṃ saṃsandati. “Seyyathāpi nāma Gaṅgodakam Yamunodakena saṃsandati sameti, evameva supaññattā tena Bhagavatā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā, saṃsandati nibbanañca paṭipadā cā”ti¹ vuttasadisā hoti. Apica kho na etthakenapi sakkāro kātabbo. Kasmā? Ekaccassa hi puthujjanassapi sato khīṇāsavassa paṭipattisadisā paṭipatti hoti, tasmā so bhikkhu tehi tehi upāyehi uttāsetabbo. Khīṇāsavassa nāma asaniyāpi matthake patamānāya bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā na hoti, puthujjanassa appamattakenapi hoti.

Tatrimāni vatthūni²—Dīghabhāṇaka-abhayatthero kira ekaṃ piṇḍapātikaṃ pariggahetum asakkonto daharassa saññaṃ adāsi. So tam nahāyamānaṃ Kalyāṇinadīmukhadvāre nimujjitvā pāde aggahesi. Puṇḍapātiko “kumbhīlo”ti saññāya mahāsaddamakāsi, tadā naṃ “puthujjano”ti janimsu.

Candamukhatissarājakāle pana Mahāvihāre saṃghatthero khīṇāsavo dubbalacakkhuko vihāreyeva acchati. Rājā “theraṃ pariggaṇhissāmi”ti bhikkhūsu bhikkhācāraṃ gatesu appasaddo upasaṅkamitvā sappo viya pāde aggahesi. Thero silāthambho viya niccalo hutvā “ko etthā”ti āha. Ahaṃ bhante tissoti. Sugandhaṃ vāyasi no tissāti. Evaṃ khīṇāsavassa bhayaṃ nāma natthi.

Ekacco pana puthujjanopi atisūro hoti nibbhayo. So rajanīyena ārammaṇena pariggaṇhitabbo. Vasabharājāpi ekaṃ therāṃ pariggaṇhamāno ghare nisīdāpetvā tassa santike badarasālavāṃ

1. Dī 2. 180 piṭṭhe.

2. Ma-Ṭṭha 4. 66 piṭṭhādīsu.

maddamāno nisīdi. Mahātherassa kheḷo calito, therassa puthujjanabhāvo āvibhūto. Khīṇāsavassa hi rasataṇhā nāma suppahīnā, dibbesupi rasesu nikanti nāma na hoti, tasmā imehi upāyehi pariggahetvā sacassa bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā rasataṇhā vā uppajjati, “na ca tvaṃ arahā”ti apanetabbo. Sace pana abhīru acchambhī anutrāsī hutvā sīho viya nisīdati, dibbārammaṇepi nikantiṃ na janeti, ayaṃ bhikkhu sampannaveyyākaraṇo samantā rājarājamahāmattādīhi pesitaṃ sakkāraṃ arahatīti veditabbo. Evaṃ tāva uttarimanussadhammārocanaṃ vinicchinitabbaṃ.

234. Sakale pana vinayavinicchaye¹ kosallaṃ patthayantena **catubbidho vinayo** jānitabbo.

Catubbidhañhi vinayaṃ, mahātherā mahiddhikā.
Nīharitvā pakāsesuṃ, dhammasaṅgāhakā purā.

Katamaṃ catubbidhaṃ? Suttaṃ suttānulomaṃ ācariyavādaṃ attanomatinti. Yaṃ sandhāya vuttaṃ “āhaccapadena kho mahārāja rasena ācariyavaṃsena adhippāyā”ti². Ettha hi **āhaccapadanti** suttaṃ adhippetam. **Rasoti** suttānulomaṃ. **Ācariyavaṃsoti** ācariyavādo. **Adhippāyoti** attanomati.

Tattha **suttaṃ** nāma sakalavinayapiṭake Pāli.

Suttānulomaṃ nāma cattāro mahāpadesā. Ye Bhagavatā evaṃ vuttā—

“Yaṃ bhikkhave mayā ‘idaṃ na kappatī’ti appaṭikkhitaṃ, tañce akappiyaṃ anulometi, kappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo na kappati. Yaṃ bhikkhave mayā ‘idaṃ na kappatī’ti appaṭikkhitaṃ, tañce kappiyaṃ anulometi, akappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo kappati. Yaṃ bhikkhave mayā ‘idaṃ kappatī’ti ananuññātaṃ, taṃ ce akappiyaṃ anulometi, kappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo na kappati. Yaṃ bhikkhave mayā ‘idaṃ kappatī’ti ananuññātaṃ, tañce kappiyaṃ anulometi, akappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo kappati”ti³.

1. Vi-Ṭṭha 1. 195 piṭṭhe. 2. Khu 11. 150 piṭṭhe Milindapañhe. 3. Vi 3. 348 piṭṭhe.

Ācariyavādo nāma dhammasaṅgāhakehi pañcahi arahantasatehi ṭhapitā Pāḷivinimuttā okkantavinicchayappavattā Aṭṭhakathātanti.

Attanomati nāma suttasuttānuloma-ācariyavāde muñcivā anumānena attano anubuddhiyā nayaggāhena upaṭṭhitākārakathanam.

Apica suttantabhidhammavinayaṭṭhakathāsu āgato sabbopi theravādo attanomati nāma. Tam pana attanomatim gahetvā kathentena na daḷhaggāham gahetvā voharitabbam, kāraṇam sallakkhetvā atthena Pāḷim, Pāḷiyā ca attham saṃsanditvā kathetabbam, attanomati ācariyavāde otāretabbā. Sace tattha otarati ceva sameti ca, gahetabbā. Sace neva otarati na sameti, na gahetabbā. Ayañhi attanomati nāma sabbadubbalā, attanomatito ācariyavādo balavataro.

Ācariyavādopi suttānulome otāretabbo. Tattha otaranto samento eva gahetabbo, itaro na gahetabbo. Ācariyavādato hi suttānulomam balavataram.

Suttānulomampi sutte otāretabbam. Tattha otarantam samentameva gahetabbam, itaram na gahetabbam. Suttānulomato hi suttameva balavataram. Suttañhi appaṭivattiyam kārakasaṅghasadisam Buddhānam ṭhitakālasadisam. Tasmā yadā dve bhikkhū sākacchanti, sakavādī suttam gahetvā katheti, paravādī suttānulomam. Tehi aññamaññam khepam vā garaham vā akatvā suttānulomam sutte otāretabbam. Sace otarati sameti, gahetabbam, no ce, na gahetabbam, suttasmimyeva ṭhātabbam. Athāyam suttam gahetvā katheti, paro ācariyavādam. Tehipi aññamaññam khepam vā garaham vā akatvā ācariyavādo sutte otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. Anotaranto asamento ca gārayhācariyavādo na gahetabbo, suttasmimyeva ṭhātabbam. Athāyam suttam gahetvā katheti, paro attanomatim. Tehipi aññamaññam khepam vā garaham vā akatvā attanomati sutte otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā, no ce, na gahetabbā, suttasmimyeva ṭhātabbam.

Athāyaṃ suttānulomaṃ gahetvā katheti, paro suttam, suttānulome otāretabbaṃ. Sace otarati sameti, Tisso saṅgītiyo āruḷhaṃ Pāḷi-āgataṃ paññāyati, gahetabbaṃ, no ce tathā paññāyati, na otarati na sameti, bāhirakasuttam vā hoti siloko vā aññaṃ vā gārayhasuttam guḷhavessantaraguḷhavinayavedallādīnaṃ aññatarato ābhatam, na gahetabbaṃ, suttānulomasmimyeva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ suttānulomaṃ gahetvā katheti, paro ācariyavādaṃ. Ācariyavādo suttānulome otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. No ce, na gahetabbo, suttānulomeyeva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ suttānulomaṃ gahetvā katheti, paro attanomatim. Attanomati suttānulome otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā. No ce, na gahetabbā, suttānulomeyeva ṭhātabbaṃ.

Athāyaṃ ācariyavādaṃ gahetvā katheti, paro suttam. Suttam ācariyavāde otāretabbaṃ. Sace otarati sameti, gahetabbaṃ. Itaram gārayhasuttam na gahetabbaṃ, ācariyavādeyeva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ ācariyavādaṃ gahetvā katheti, paro suttānulomaṃ. Suttānulomaṃ ācariyavāde otāretabbaṃ. Otaram samentameva gahetabbaṃ, itaram na gahetabbaṃ, ācariyavādeyeva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ ācariyavādaṃ gahetvā katheti, paro attanomatim. Attanomati ācariyavāde otāretabbā. Sace otarati sameti, gahetabbā. No ce, na gahetabbā, ācariyavādeyeva ṭhātabbaṃ.

Atha panāyaṃ attanomatim gahetvā katheti, paro suttam. Suttam attanomatiyaṃ otāretabbaṃ. Sace otarati sameti, gahetabbaṃ. Itaram gārayhasuttam na gahetabbaṃ, attanomatiyameva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ attanomatim gahetvā katheti, paro suttānulomaṃ. Suttānulomaṃ attanomatiyaṃ otāretabbaṃ. Otaram samentameva gahetabbaṃ, itaram na gahetabbaṃ, attanomatiyameva ṭhātabbaṃ. Athāyaṃ attanomatim gahetvā katheti, paro ācariyavādaṃ. Ācariyavādo attanomatiyaṃ otāretabbo. Sace otarati sameti, gahetabbo. Itaro gārayhācariyavādo na gahetabbo,

attanomatīyameva ṭhātabbāṃ, attano gahaṇameva baliyaṃ kātabbāṃ.
Sabbatṭhānesu ca khepo vā garahā vā na kātabbāti.

Atha paṇāyaṃ kappiyanti gahetvā katheti, paro akappiyanti, sutte ca
suttānulome ca otāretabbāṃ. Sace kappiyaṃ hoti, kappiye ṭhātabbāṃ. Sace
akappiyaṃ, akappiye ṭhātabbāṃ. Athāyaṃ tassa kappiyabhāvasādhakaṃ
suttato bahum kāraṇaṅca vinicchayaṅca dasseti, paro kāraṇaṃ na vindati,
kappiyeva ṭhātabbāṃ. Atha paro tassa akappiyabhāvasādhakaṃ suttato
bahum kāraṇaṅca vinicchayaṅca dasseti, anena attano gahaṇanti katvā
dalham ādāya na ṭhātabbāṃ, “sādhū”ti sampaticchitvā akappiye eva
ṭhātabbāṃ. Atha dvinnampi kāraṇacchāyā dissati, paṭikkhittabhāvoyeva
sādhū, akappiye ṭhātabbāṃ. vinayaṅhi patvā kappiyākappiyavicāraṇaṃ
āgamma rundhitabbāṃ, gālham kattabbāṃ, sotaṃ pacchinditabbāṃ,
garukabhāveyyeva ṭhātabbāṃ.

Atha paṇāyaṃ akappiyanti gahetvā katheti, paro kappiyanti, sutte ca
suttānulome ca otāretabbāṃ. Sace kappiyaṃ hoti, kappiye ṭhātabbāṃ. Sace
akappiyaṃ, akappiye ṭhātabbāṃ. Athāyaṃ bahūhi suttavinicchayaṅkāraṇehi
akappiyabhāvaṃ dasseti, paro kāraṇaṃ na vindati, akappiye ṭhātabbāṃ.
Atha paro bahūhi suttavinicchayaṅkāraṇehi kappiyabhāvaṃ dasseti, ayaṃ
kāraṇaṃ na vindati, kappiye ṭhātabbāṃ. Atha dvinnampi kāraṇacchāyā
dissati, attano gahaṇaṃ na vissajjetabbāṃ. Yathā cāyaṃ kappiyākappiye
akappiyakappiye ca vinicchayo vutto, evaṃ anāpatti-āpattivāde
āpattānāpattivāde ca, lahukagarukāpattivāde garukalahukāpattivāde cāpi
vinicchayo veditabbo. Nāmamatteyyeva hi ettha nānaṃ, yojanānaye nānaṃ
natthi, tasmā na vitthāritaṃ.

Evaṃ kappiyākappiyādivinicchaye uppanne yo suttasuttānuloma-
ācariyavāda-attanomatīsu atirekakāraṇaṃ labhati, tassa vāde ṭhātabbāṃ,
sabbaso pana kāraṇavinicchayaṃ alabhantena suttāṃ na jahitabbāṃ,
suttasmiṃyeva ṭhātabbanti. Evaṃ sakalavinayavinicchaye kosallaṃ
patthayantena ayaṃ catubbidho vinayo jānitabbo.

Imaṅca pana catubbidham vinayaṃ ṇatvāpi vinayadharena puggalena
tilakkhaṇasamannāgatena bhavitabbāṃ. **Tīṇi** hi **vinayadharassa lakkhaṇāni**
icchitabbāni.

Katamāni tīṇi? Suttañcassa svāgataṃ hoti suppavatti suvinicchitaṃ suddato anubyañjanasoti idamekaṃ lakkhaṇaṃ. Vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīroti idaṃ dutiyaṃ. Ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hoti sumanasikatā sūpadhāritāti idaṃ tatiyaṃ.

Tattha **suttam** nāma sakalaṃ Vinayapaṭṭakam. Tadassa **svāgataṃ hotīti** suṭṭhu āgataṃ. **Suppavattīti** suṭṭhu pavattaṃ paṇaṇaṃ vācuggataṃ. **Suvinicchitaṃ suddato anubyañjanasoti** Pāḷito ca paripucchato ca Aṭṭhakathāto ca suvinicchitaṃ hoti kaṅkhāchedanaṃ katvā uggahitaṃ. **Vinaye kho pana ṭhito hotīti** vinaye lajjibhāvena patitṭhito hoti. Alajjī hi bahussutopi samāno lābhagarukatāya tantim visamvādetvā uddhammaṃ ubbinayaṃ Satthusāsanaṃ dīpetvā sāsane mahantaṃ upaddavaṃ karoti, saṃghabhedampi saṃgharājimpi uppādeti. Lajjī pana kukkuccako sikkhākāmo jīvitahetupi tantim avisaṃvādetvā dhammaeva vinayameva dīpeti, Satthusāsanaṃ garukaṃ katvā ṭhapeti. Tathā hi pubbe mahātherā tikkhattum vācaṃ nicchāresum **“anāgate lajjī rakkhissati, lajjī rakkhissati, lajjī rakkhissati”**¹. Evaṃ yo lajjī, so vinayaṃ avijahanto avokkamanto lajjibhāvene va vinaye ṭhito hoti suppatiṭṭhitoti.

Asaṃhīroti saṃhīro nāma yo Pāḷiyaṃ vā Aṭṭhakathāyaṃ vā heṭṭhato vā uparito vā padapaṭipāṭiyā vā pucchiyamāno vitthunati vipphandati santiṭṭhitum na sakkoti, yaṃ yaṃ parena vuccati, taṃ taṃ anujānāti, sakavādaṃ chaḍḍetvā paravādaṃ gaṇhāti. Yo pana Pāḷiyaṃ vā Aṭṭhakathāyaṃ vā heṭṭhupariyena vā padapaṭipāṭiyā vā pucchiyamāno na vitthunati na vipphandati, ekekalomaṃ saṇḍāsena gaṇhanto viya “evaṃ mayam vadāma, evaṃ no ācariyā vadanti”ti vissajjeti, yamhi Pāḷi ca Pāḷivinnichayo ca suvaṇṇabhājane pakkhittasīhavasā viya parikkhayaṃ pariyaḍānaṃ agacchanto tiṭṭhati, yaṃ vuccati “asaṃhīro”ti.

Ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hotīti theraparamparā vaṃsaparamparā assa suṭṭhu gahitā hoti. **Sumanasikatāti** suṭṭhu manasikatā, āvajjitamatte ujjalitapadīpo viya hoti. **Sūpadhāritāti** suṭṭhu upadhāritā pubbaparānusandhito atthato kāraṇato ca

---

1. Vi-Ṭṭha 1. 199 piṭṭhe.

upadhāritā. Attanomatim pahāya ācariyasuddhiyā vattā¹ hoti, “mayham ācariyo asukācariyassa santike uggaṇhi, so asukassā”ti evaṃ sabbaṃ ācariyaparamparaṃ theravādaṅgam² haritvā yāva Upālithero Sammāsambuddhassa santike uggaṇhīti pāpetvā ṭhpeti, tatopi āharitvā Upālithero Sammāsambuddhassa santike uggaṇhi, Dāsakathero attano upajjhāyassa Upālitherassa, Soṇathero attano upajjhāyassa Dāsakatherassa, Siggavathero attano upajjhāyassa Soṇatherassa, Moggaliputtatissathero attano upajjhāyassa Siggavatherassa Caṇḍavajjitherassa cāti evaṃ sabbaṃ ācariyaparamparaṃ theravādaṅgam² āharitvā attano ācariyaṃ pāpetvā ṭhpeti. Evaṃ uggahitā hi ācariyaparamparā suggahitā hoti. Evaṃ asakkontena pana avassaṃ dve tayo parivaṭṭā uggahetabbā. Sabbapacchimena hi nayena yathā ācariyo ācariyācariyo ca Pāliṅca paripucchaṅca vadanti, tathā ñāturṃ vaṭṭati.

Imehi ca pana tīhi lakkhaṇehi samannāgatena vinayadharena vatthuvinicchayatthaṃ sannipatite saṅghe otiṇṇe vatthusmiṃ codakena ca cuditakena ca vutte vattabbe sahasā avinicchinitvāva **cha ṭhānāni** oloketabbāni. Katamāni cha? Vatthu oloketabbaṃ, mātikā oloketabbā, padabhājanīyaṃ oloketabbaṃ, tikaparicchedo oloketabbo, antarāpatti oloketabbā, anāpatti oloketabbāti.

Vatthum olokontopi hi “tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbaṃ, na tveva naggena āgantabbaṃ, yo āgaccheyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ evaṃ ekaccaṃ āpattim passati, so taṃ suttam ānetvā taṃ adhikaraṇam vūpasamessati.

Mātikam olokontopi “asmpajānamusāvāde pācittiyā”ti-ādinā⁴ nayena pañcannaṃ āpattīnam aññataram āpattim passati, so taṃ suttam ānetvā taṃ adhikaraṇam vūpasamessati.

Padabhājanīyaṃ olokontopi “akkhayite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa. Yebhuyyena khayite sarīre methunaṃ

---

1. Vutto (Ka)   2. Therataraṅgam (Sī)   3. Vi 1. 314 piṭṭhe.   4. Vi 2. 2 piṭṭhe.

dhammaṃ paṭisevati, āpatti thullaccayassā”ti-ādinā¹ nayena sattannaṃ āpattīnaṃ aññataraṃ āpattim passati, so padabhājanīyato suttam ānetvā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessati.

Tikaparicchedaṃ oloketopi tikasaṅghādisesaṃ vā tikapācittiyaṃ vā tikadukkaṭaṃ vā aññataraṃ vā āpattim tikaparicchede passati, so tato suttam ānetvā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessati.

Antarāpattim oloketopi “paṭilātaṃ ukkhipati, āpatti dukkaṭassa”ti² evaṃ yā sikkhāpadantaresu antarāpatti hoti, taṃ passati, so taṃ suttam ānetvā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessati.

Anāpattim oloketopi “anāpatti bhikkhu asādiyantassa, attheyacittassa, na maraṇādhippāyassa, anullapanādhippāyassa, na mocanādhippāyassa asaṅcicca asatiyā ajānantassā”ti³ evaṃ tasmim tasmim sikkhāpade niddiṭṭhaṃ anāpattim passati, so taṃ suttam ānetvā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessati.

Yo hi bhikkhu catubbidhavinayakovidō tilakkhaṇasampanno imāni cha ṭhānāni oloketvā adhikaraṇaṃ vūpasamessati, tassa vinicchayo appaṭivattiyō buddhena sayam nisīditvā vinicchitasadiso hoti. Taṃ ce evaṃ vinicchayakusalaṃ bhikkhuṃ koci katasikkhāpadavītikkamo bhikkhu upasaṅkamitvā attano kukkucam puccheyya, tena sādhuṃ sallakkhetvā sace anāpatti hoti, “anāpatti”ti vattabbaṃ. Sace pana āpatti hoti, sā desanāgāminī ce, “desanāgāminī”ti vattabbaṃ. Vuṭṭhānagāminī ce, “vuṭṭhānagāminī”ti vattabbaṃ. Athassa pārājikacchāyā dissati, “pārājikāpatti”ti na vattabbaṃ. Kasmā? Methunadhammavītikkamo hi uttarimanussadhammavītikkamo ca oḷāriko, adinnādānamanussaviggahavītikkamā pana sukhumā cittalahukā. Te sukhumeneva āpajjati, sukhumena rakkhati, tasmā visesena taṃvatthukaṃ kukkucam pucchiyamāno “āpatti”ti avatvā sacassa ācariyo dharati, tato tena so bhikkhu “amhākaṃ ācariyaṃ pucchā”ti pesetabbo. Sace

1. Vi 1. 36 piṭṭhedīsu atthato sameti.

2. Vi 2. 154 piṭṭhe.

3. Vi 1. 45, 72, 101, 141, 166 piṭṭhesu.

so puna āgantvā “tumhākaṃ ācariyo suttato nayato oloketvā ‘satekiccho’ti maṃ āhā”ti vadati, tato tena so “sādhu suṭṭhu yaṃ ācariyo bhaṇati, taṃ karohī”ti vattabbo. Atha panassa ācariyo natthi, saddhim Uggahitathero pana atthi, tassa santikaṃ pesetabbo “amhehi saha Uggahitathero gaṇapāmokkho, taṃ gantvā pucchā”ti. Tenapi “satekiccho”ti vinicchite “sādhu suṭṭhu tassa vacanaṃ karohī”ti vattabbo. Atha tassa saddhim Uggahitatheropi natthi, antevāsiko paṇḍito atthi, tassa santikaṃ pesetabbo “asukadaharaṃ gantvā pucchā”ti. Tenapi “satekiccho”ti vinicchite “sādhu suṭṭhu tassa vacanaṃ karohī”ti vattabbo. Atha daharassapi pārājikacchāyāva upaṭṭhāti, tenapi “pārājikosī”ti na vattabbo. Dullabho hi Buddhuppādo, tato dullabhatarā pabbajjā ca upasampadā ca. Evaṃ pana vattabbo “vivittaṃ okāsaṃ sammajjitvā divāvihāraṃ nisīditvā silāni visodhetvā dvattiṃsākāraṃ tāva manasikarohī”ti. Sace tassa arogaṃ silaṃ, kammaṭṭhānaṃ ghaṭayati, saṅkhārā pākaṭā hutvā upaṭṭhahanti, upacārappanāpattaṃ viya cittaṃ ekaggaṃ hoti, divasaṃ atikkantampi na jānāti, so divasātikame upaṭṭhānaṃ āgato evaṃ vattabbo “kīdisā te cittappavattī”ti. Ārocitāya ca cittaṃpavattiyā vattabbo “pabbajjā nāma cittaṃvisuddhatthāya, appamatto samaṇadhammaṃ karohī”ti.

Yassa pana silaṃ bhinnaṃ hoti, tassa kammaṭṭhānaṃ na ghaṭayati, patodābhitunnaṃ viya cittaṃ vikampati, vippaṭisārugginā ḍayhati, tattapāsāṇe nisinna viya taṅkhaṇeyeva vuṭṭhāti. So āgato “kā te cittaṃpavattī”ti pucchitabbo. Ārocitāya cittaṃpavattiyā “natthi loke raho nāma pāpakammaṃ pakubbato. Sabbapaṭhamaṅhi pāpaṃ karonto attanā jānāti. Athassa ārakkhadevatā paracittavidū samaṇabrāhmaṇā aññā ca devatā jānanti, taṃyeva dāni tava sotthim¹ pariyesāhī”ti vattabbo. Evaṃ katavītikkameneva bhikkhunā sayameva āgantvā ārocite paṭipajjitabbaṃ.

235. Idāni yā sā pubbe vuttappabhedā codanā, tassāyeva sampattivipattijānanatthaṃ ādimajjhapariyosānādīnaṃ vasena vinicchayo

veditabbo. Seyyathidaṃ, codanāya ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ?
Codanāya “ahaṃ taṃ vattukāmo, karotu me āyasmā okāsan”ti evaṃ
 okāsakammaṃ **ādi**. Otiṇṇena vatthunā codetvā sāretvā vinicchayo **majjhe**.
 Āpattiyam vā anāpattiyam vā patiṭṭhāpanena samatho **pariyosānaṃ**.

Codanāya kati mūlāni, kati vatthūni, kati bhūmiyo? Codanāya dve
 mūlāni samūlikā vā amūlikā vā. Tīṇi vatthūni diṭṭham sutam parisāṅkitaṃ.
 Pañca bhūmiyo kālena vakkhāmi, no akālena, bhūtena vakkhāmi, no
 abhūtena, saṅghena vakkhāmi, no pharusena, atthasaṃhitena vakkhāmi, no
 anatthasaṃhitena, mettacitto vakkhāmi, no dosantaroti. Imāya ca pana
 codanāya **codakena** puggalena “parisuddhakāyasamācāro nu khomhī”ti-
 ādinā¹ nayena Upālipaṅcakesu vuttesu pannarasasu dhammesu
 patiṭṭhātabbaṃ. **Cuditakena** dvīsu dhammesu patiṭṭhātabbaṃ sacce ca
 akuppe cāti.

Anuvijjakena² ca codako pucchitabbo “yaṃ kho tvaṃ āvuso imaṃ
 bhikkhum codesi, kiṃhi naṃ codesi, sīlavipattiyā codesi, ācāravipattiyā
 codesi, diṭṭhivipattiyā codesi”ti. So ce evaṃ vadeyya “sīlavipattiyā vā
 codemi, ācāravipattiyā vā codemi, diṭṭhivipattiyā vā codemi”ti. So evamassa
 vacanīyo “jānāsi panāyasmā sīlavipattim, jānāsi ācāravipattim, jānāsi
 diṭṭhivipattin”ti. So ce evaṃ vadeyya “jānāmi kho ahaṃ āvuso sīlavipattim,
 jānāmi ācāravipattim, jānāmi diṭṭhivipattin”ti. So evamassa vacanīyo
 “katamā panāvuso sīlavipatti, katamā ācāravipatti, katamā diṭṭhivipatti”ti. So
 ce evaṃ vadeyya “cattāri pārājikāni terasa saṅghādisesā, yaṃ sīlavipatti.
 Thullaccayaṃ pācittiyam pāṭidesanīyam dukkaṭam dubbhāsitaṃ, yaṃ
 ācāravipatti. Micchādiṭṭhi antaggāhikā diṭṭhi, yaṃ diṭṭhivipatti”ti.

So evamassa vacanīyo “yaṃ kho tvaṃ āvuso imaṃ bhikkhum codesi,
 diṭṭhena vā codesi, sutena vā codesi, parisāṅkāya vā

1. Vi 5. 328 piṭṭhe.

2. Vi 5. 281 piṭṭhādīsu.

codesī”ti. So ce evaṃ vadeyya “diṭṭhena vā codemi, sutena vā codemi, parisāṅkāya vā codemi”ti. So evamassa vacanīyo “yaṃ kho tvaṃ āvuso imaṃ bhikkhuṃ diṭṭhena codesi, kiṃ te diṭṭhaṃ, kinti te diṭṭhaṃ, kadā te diṭṭhaṃ, kattha te diṭṭhaṃ, pārājikaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, thullaccayaṃ pācittiyaṃ pāṭidesanīyaṃ dukkaṭaṃ dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, kattha cāyaṃ bhikkhu ahoṣi, kattha ca tvaṃ karosi, kiṃ ca tvaṃ karosi, kiṃ yaṃ bhikkhu karotī”ti.

So ce evaṃ vadeyya “na kho ahaṃ āvuso imaṃ bhikkhuṃ diṭṭhena codemi, apica sutena codemi”ti. So evamassa vacanīyo “yaṃ kho tvaṃ āvuso imaṃ bhikkhuṃ sutena codesi, kiṃ te sutāṃ, kinti te sutāṃ, kadā te sutāṃ, kattha te sutāṃ, pārājikaṃ ajjhāpannoti sutāṃ, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti sutāṃ, thullaccayaṃ pācittiyaṃ pāṭidesanīyaṃ dukkaṭaṃ dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti sutāṃ, bhikkhussa sutāṃ, bhikkhuniyā sutāṃ, sikkhamānāya sutāṃ, sāmaṇerassa sutāṃ, sāmaṇeriyā sutāṃ, upāsakassa sutāṃ, upāsikāya sutāṃ, rājūnaṃ sutāṃ, rājamahāmatṭānaṃ sutāṃ, titthiyānaṃ sutāṃ, titthiyasāvakaṇāṃ sutāṃ”ti.

So ce evaṃ vadeyya “na kho ahaṃ āvuso imaṃ bhikkhuṃ sutena codemi, apica parisāṅkāya codemi”ti. So evamassa vacanīyo “yaṃ kho tvaṃ āvuso imaṃ bhikkhuṃ parisāṅkāya codesi, kiṃ parisāṅkasi, kinti parisāṅkasi, kadā parisāṅkasi, kattha parisāṅkasi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannoti parisāṅkasi, saṃghādisesaṃ thullaccayaṃ pācittiyaṃ pāṭidesanīyaṃ dukkaṭaṃ dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti parisāṅkasi, bhikkhussa sutvā parisāṅkasi, bhikkhuniyā sutvā -pa- titthiyasāvakaṇāṃ sutvā parisāṅkasi”ti.

Diṭṭhaṃ diṭṭhena sameti, diṭṭhena saṃsandate diṭṭhaṃ.

Diṭṭhaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito.

So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Sutaṃ sutena sameti, sutena saṃsandate sutaṃ.

Sutaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito.

So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Mutaṃ mutena sameti, mutena saṃsandate mutaṃ.

Mutaṃ paṭicca na upeti, asuddhapaṇisaṅkito.

So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Paṭiññā lajjisu katā, alajjisu evaṃ na vijjati.

Bahumpi alajjī bhāseyya, vattānusandhitena kārayeti¹.

Apicettha² saṅgāmāvacarena bhikkhunā saṅghaṃ upasaṅkamantena nīcacittena saṅgho upasaṅkamitabbo rajoharaṇasamena cittena, āsanakusalena bhavitabbaṃ nisajjakusalena, there bhikkhū anupakhajjantena nave bhikkhū āsanena appaṭibāhantena yathāpatirūpe āsane nisīditabbaṃ, anānākathikena bhavitabbaṃ atiracchānakathikena, sāmaṃ vā dhammo bhāsitaḥ, paro vā ajjhesitaḥ, ariyo vā tuṇhībhāvo nātimaññitaḥ.

Saṅghena anumatenā puggalena anuvijjakena anuvijjitukāmena na upajjhāyo pucchitaḥ, na ācariyo pucchitaḥ, na saddhivihāriko pucchitaḥ, na antevāsiko pucchitaḥ, na samānupajjhāyako pucchitaḥ, na samānācariyako pucchitaḥ, na jāti pucchitabbā, na nāmaṃ pucchitabbaṃ, na gottaṃ pucchitabbaṃ, na āgamo pucchitaḥ, na kulapadeso pucchitaḥ, na jātibhūmi pucchitabbā. Taṃ kiṃ kāraṇā? Atrassa pemaṃ vā doso vā, peme vā sati dose vā chandāpi gaccheyya dosāpi gaccheyya mohāpi gaccheyya bhayāpi gaccheyyāti.

Saṅghena anumatenā puggalena anuvijjakena anuvijjitukāmena saṅghagarukena bhavitabbaṃ, no puggalagarukena, saddhammagarukena bhavitabbaṃ, no āmisagarukena, atthavasikena bhavitabbaṃ, no parisakappikena, kālena anuvijjitabbaṃ, no akālena, bhūtena anuvijjitabbaṃ, no abhūtena, saṅghena anuvijjitabbaṃ, no pharusena, atthasaṃhitena anuvijjitabbaṃ, no anattasaṃhitena, mettacittena anuvijjitabbaṃ, no dosantarena, na upakaṇṇakajappinā bhavitabbaṃ, na jimhaṃ pekkhitabbaṃ, na akkhi nikhaṇitabbaṃ, na bhamukaṃ ukkhipitabbaṃ, na sīsāṃ ukkhipitabbaṃ, na hatthavikāro kātabbo, na hatthamuddā dassetabbā.

1. Vi 5. 279 piṭṭhe.

2. Vi 5. 285 piṭṭhādīsu.

Āsanakusasena bhavitabbaṃ nisajjakusalena, yugamattaṃ pekkhantena atthaṃ anuvidhiyantena sake āsane nisīditabbaṃ, na ca āsanā vuṭṭhātabbaṃ, na vītiḥātabbaṃ, na kummaggo sevitaḅbo, na bāhāvikkhepakam bhāṇitabbaṃ, aturitena bhavitabbaṃ asāhasikena, acaṇḍikatena bhavitabbaṃ vacanakkhamena, mettacittena bhavitabbaṃ hitānukampinā, kāruṇikena bhavitabbaṃ hitaparisakkinā, asamphappalāpinā bhavitabbaṃ pariyaṇtabhāṇinā, averavasikena bhavitabbaṃ anasuruttēna, attā pariggahetabbo, paro pariggahetabbo, codako pariggahetabbo, cuditako pariggahetabbo, adhammacodako pariggahetabbo, adhammacuditako pariggahetabbo, dhammacodako pariggahetabbo, dhammacuditako pariggahetabbo, vuttaṃ ahāpentena avuttaṃ appakāsentena otiṇṇāni padabyañjanāni sādhuḅkaṃ uggahetvā paro paripuḅchitvā yathāpaṭiṇṇāya kāretabbo, mando hāsetabbo, bhīru assāsetabbo, caṇḍo nisedhetabbo, asuci vibhāvetabbo, ujumaddavēna na chandāgati gantabbā, na dosāgati gantabbā, na mohāgati gantabbā, na bhayāgati gantabbā, majjhattēna bhavitabbaṃ dhammesu ca puggalesu ca, evañca pana anuvijjako anuvijjamāno Satthu ceva sāsanaḅkaro hoti, viṇṇūnañca sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cāti.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Codanādivinicchayakathā samattā.

32. Garukāpattivuṭṭhānavinicchayakathā

236. **Garukāpattivuṭṭhānanti** parivāsamānattādīhi vinayakammehi garukāpattito vuṭṭhānaṃ. Tattha¹ tividho parivāso paṭicchannaparivāso suddhantaparivāso samodhānaparivāsoṭi. Tesu **paṭicchannaparivāso** tāva yathāpaṭicchannāya āpattiyā dātabbo. Kassaci hi ekāhappaṭicchannā āpatti hoti, kassaci dvīhappaṭicchannā, kassaci ekāpatti hoti, kassaci dve Tisso tatuttari vā. Tasmā paṭicchannaparivāsaṃ

1. Vi-Ṭṭha 4. 18 piṭṭhādīsu.

dentena paṭhamam tāva paṭicchannabhāvo jānitabbo. Ayañhi āpatti nāma dasahākārehi paṭicchannā hoti.

Tatrāyaṃ mātikā—āpatti ca hoti āpattisaññī ca, pakatatto ca hoti pakatattasaññī ca, anantarāyiko ca hoti anantarāyikasaññī ca, pahu ca hoti pahusaññī ca, chādetukāmo ca hoti chādeti cāti. Tattha **āpatti ca hoti āpattisaññī cāti** yaṃ āpanno, sā āpattiyeva hoti, sopi ca tattha āpattisaññīyeva. Iti jānanto chādeti, channā hoti, atha panāyaṃ tattha anāpattisaññī, acchannā hoti. Anāpatti pana āpattisaññīyapi anāpattisaññīyapi chādentena acchāditāva hoti, lahukaṃ vā garukāti garukaṃ vā lahukāti chādeti, alajjipakkhe tiṭṭhati, āpatti pana acchannā hoti, garukaṃ lahukāti maññamāno deseti, neva desitā hoti, na channā, garukaṃ vā garukāti ñatvā chādeti, channā hoti, garukalahukabhāvaṃ na jānāti, āpattiṃ chādemīti chādeti, channāva hoti.

Pakatattoti tividham ukkhepanīyakammaṃ akato. So ce pakatattasaññī hutvā chādeti, channā hoti. Atha “mayham saṃghena kammaṃ katan”ti apakatattasaññī hutvā chādeti, acchannā hoti. Apakatattena pana pakatattasaññīnā vā apakatattasaññīnā vā chāditāpi acchannāva hoti. Vuttampi cetam—

“Āpajjati garukaṃ sāvasesaṃ,
Chādeti anādariyaṃ paṭicca.
Na bhikkhunī no ca phuseyya vajjaṃ,
Pañhā mesā kusalehi cintitā”ti¹.

Ayañhi pañho ukkhittakena kathito.

Anantarāyikoti yassa dasasu antarāyesu ekopi natthi, so ce anantarāyikasaññī hutvā chādeti, channā hoti. Sacepi so bhīrujātikatāya andhakāre amanussacaṇḍamigabhayena antarāyikasaññī hutvā chādeti, acchannāva hoti. Yassapi pabbatavihāre vasantassa

---

1. Vi 5. 379 piṭṭhe.

kandaraṃ vā nadiraṃ vā atikkamivā ārocetabbaṃ hoti, antarāmagge ca caṇḍavāḷa-amanussādibhayaṃ atthi, magge ajagarā nipajjanti, nadī pūrā hoti, etasmiraṃ pana satiyeva antarāye antarāyikasaññī chādeti, acchannā hoti. Antarāyikassa pana antarāyikasaññāya chādayato acchannāva.

Pahūti yo sakkoti bhikkhuno santikaṃ gantuñceva ārocetuñca, so ce pahusaññī hutvā chādeti, channā hoti. Sacassa mukhe appamattako gaṇḍo vā hoti, hanukavāto vā vijjhati, danto vā rujjati, bhikkhā vā mandā laddhā hoti, tāvatakena pana neva vattuṃ na sakkoti, na gantuṃ, apica kho “na sakkomi”ti saññī hoti, ayaṃ pahu hutvā appahusaññī nāma. Iminā chāditāpi acchādītā. Appahunā pana vattuṃ vā gantuṃ vā asamatthena pahusaññinā vā appahusaññinā vā chādītā hoti, acchādītāva.

Chādetukāmo ca hoti chādeti cāti idaṃ uttānatthameva. Sace pana “chādessāmi”ti dhuranikkhepaṃ katvā purebhatte vā pacchābhatte vā paṭhamayāmādīsu vā lajjidhammaṃ okkamivā anto-aruṇeyeva āroceti, ayaṃ **chādetukāmo na chādeti** nāma. Yassa pana abhikkhuke ṭhāne vasantassa āpajjivā sabhāgassa bhikkhuno āgamaṃ āgamentassa, sabhāgassa santikaṃ vā gacchantassa aḍḍhamāsopi māsopi atikkamati, ayaṃ **na chādetukāmo chādeti** nāma, ayampi acchannāva hoti. Yo pana āpannamattova aggim akkantapuriso viya sahasā pakkamivā sabhāgaṭṭhānaṃ gantvā āvikaroti, ayaṃ **na chādetukāmova na chādeti** nāma. Sace pana sabhāgaṃ disvāpi “ayaṃ me upajjhāyo vā ācariyo vā”ti lajjāya nāroceti, channāva hoti āpatti. Upajjhāyādibhāvo hi idha appamāṇaṃ, averisabhāgamattameva pamāṇaṃ. Tasmā averisabhāgassa santike ārocetabbā. Yo pana visabhāgo hoti sutvā pabhāsetukāmo, evarūpassa upajjhāyassapi santike na ārocetabbā.

Tattha purebhattaṃ vā āpattim āpanno hotu pacchābhattaṃ vā divā vā rattim vā, yāva aruṇaṃ na uggacchati, tāva ārocetabbaṃ.

uddhaste aruṇe paṭicchannā hoti, paṭicchādanapaccayā ca dukkaṭaṃ āpajjati, sabhāgasamghādisesaṃ āpannassa pana santike āvikātuṃ na vaṭṭati. Sace āvikaroti, āpatti āvikatā hoti, dukkaṭā pana na muccati. Tasmā suddhassa santike āvikātabbā. Āvikaronto ca “tuyhaṃ santike ekaṃ āpattiṃ āvikaromi”ti vā “ācikkhāmi”ti vā ārocemi”ti vā “mama ekaṃ āpattiṃ āpannabhāvaṃ jānāhi”ti vā vadatu, “ekaṃ garukāpattiṃ āvikaromi”ti-ādinā vā nayena vadatu, sabbehipi ākārehi appaṭicchannāva hotīti **Kurundiyam** vuttaṃ. Sace pana “lahukāpattiṃ āvikaromi”ti-ādinā nayena vadati, paṭicchannāva hoti. Vatthum āroceti, āpattiṃ āroceti, ubhayaṃ āroceti, tividhenapi ārocitāva hoti.

237. Iti imāni dasa kāraṇāni upaparikkhitvā paṭicchannaparivāsaṃ dentena paṭhamameva paṭicchannabhāvo jānitabbo, tato paṭicchannadivase ca āpattiyo ca sallakkhetvā sace ekāhappaṭicchannā hoti, “ahaṃ bhante ekaṃ āpattiṃ āpajjīṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannan”ti evaṃ yācāpetvā **Khandhake**¹ āgatanayeneva kammavācaṃ vatvā parivāso dātabbo. Atha dvīhatīhādipaṭicchannā hoti, “dvīhappaṭicchannaṃ, tīhappaṭicchannaṃ, catūhappaṭicchannaṃ, pañcāhappaṭicchannaṃ -pa-cuddasāhappaṭicchannan”ti evaṃ yāva cuddasa divasāni divasavasena yojanā kātabbā, pañcadasadivasapaṭicchannāya “pakkhappaṭicchannan”ti yojanā kātabbā. Tato yāva ekūnatimsatimo divaso, tāva “atirekapakkhappaṭicchannan”ti, tato “māsapaṭicchannaṃ, atirekamāsapaṭicchannaṃ, dvemāsapaṭicchannaṃ, atirekadvemāsapaṭicchannaṃ, temāsa -pa- atireka-ekādasamāsapaṭicchannan”ti evaṃ yojanā kātabbā. Samvacchare puṇṇe “ekasamvaccharapaṭicchannan”ti, tato param “atirekasamvaccharaṃ, dvesamvaccharan”ti evaṃ yāva “saṭṭhisamvaccharaṃ, atirekasatṭhisamvaccharapaṭicchannan”ti vā tato vā bhīyopi vatvā yojanā kātabbā.

Sace pana dve tisso tatuttari vā āpattiyo honti, yathā “ekaṃ āpattiṃ”ti vuttaṃ, evaṃ “dve āpattiyo, tisso āpattiyo”ti vattabbaṃ. Tato param pana sataṃ vā hotu sahasaṃ vā, “sambahulā”ti vattum vaṭṭati. Nānāvattukāsopi “ahaṃ bhante sambahulā

saṅghādisesā āpattiyo apajjīm ekaṃ sukkavissaṭṭhim, ekaṃ kāyasamsaggaṃ, ekaṃ duṭṭhullavācaṃ, ekaṃ attakāmaṃ, ekaṃ sañcarittaṃ, ekāhappaṭicchannāyo”ti evaṃ gaṇanavasena vā “ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo apajjīm nānāvattukā ekāhappaṭicchannāyo”ti evaṃ vatthukittanavasena vā “ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo apajjīm ekāhappaṭicchannāyo”ti evaṃ nāmamattavasena vā yojanā kātabbā. Tattha nāmaṃ duvidhaṃ sajātisādhāraṇaṃ sabbasādhāraṇaṃca. Tattha saṅghādisesoti **sajātisādhāraṇaṃ**. Āpattīti **sabbasādhāraṇaṃ**. Tasmā “sambahulā āpattiyo apajjīm ekāhappaṭicchannāyo”ti evaṃ **sabbasādhāraṇanāmavasenapi** vaṭṭati. Idañhi parivāsādivinayakammaṃ **vatthuvaseṇa gottavasena nāmavasena āpattivaseṇa ca** kātuṃ vaṭṭatiyeva.

Tattha sukkavissaṭṭhīti **vatthu** ceva **gottañca**. Saṅghādisesoti **nāmañceva āpatti** ca. Tattha “sukkavissaṭṭhim kāyasamsaggaṃ”ti-ādinā vacanenapi “nānāvattukāyo”ti vacanenapi vatthu ceva gottañca gahitaṃ hoti. “Saṅghādiseso”ti vacanenapi “āpattiyo”ti vacanenapi nāmañceva āpatti ca gahitā hoti. Tasmā etesu yassa kassaci vaseṇa kammavācā kātabbā. Idha pana sabbāpattīnaṃ sādhāraṇavasena sambahulanayeneva ca sabbattha kammavācaṃ yojetvā dassayissāma. Ekañhi āpattim āpajjitvā “sambahulā”ti vinayakammaṃ karontassapi vuṭṭhāti ekaṃ vinā sambahulānaṃ abhāvato. Sambahulā pana āpajjitvā “ekaṃ āpajjin”ti karontassa na vuṭṭhāti, tasmā sambahulanayeneva yojayissāma. Seyyathidaṃ? Paṭicchannaparivāsaṃ dentena sace ekāhappaṭicchannā āpatti hoti.

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo apajjīm ekāhappaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo apajjīm ekāhappaṭicchannāyo, dutiyampi bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo apajjīm

ekāhappaṭicchannāyo, tatiyampi bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ yācāmīti—

Evaṃ tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ yācati, yadi
saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno
sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ
dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ yācati, saṅgho
itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ deti, yassāyasmato khamati
itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsassa dānaṃ, so tuṅghassa. Yassa
nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi
-pa-.

Dinno saṅghena itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ
āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāso, khamati saṅghassa,
tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evaṃ yo yo āpanno hoti, tassa tassa nāmaṃ gahetvā kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca tena bhikkhunā māḷakasīmāyameva
“parivāsaṃ samādiyāmi, vattaṃ samādiyāmi”ti vattaṃ samādātabbaṃ,
samādiyitvā tattheva saṅghassa ārocetabbaṃ. Ārocentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ ekāhappaṭicchannāyo,
sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ
ekāhaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ

ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasāmi,
Vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṃgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ. Imañca atthaṃ gahetvā yāya kāyaci vācāya ārocetuṃ
vaṭṭatiyeva.

Ārocetvā¹ sace nikkhipitukāmo hoti, “parivāsaṃ nikkhipāmi, vattaṃ
nikkhipāmi”ti nikkhipitabbaṃ. Ekapadenapi cettha nikkhitto hoti parivāso,
dvihi pana sunikkhittoyeva. Samādānēpi eseva nayo. Nikkhittakālato
paṭṭhāya pakatattaṭṭhāne tiṭṭhati. Mālakato bhikkhūsu nikkhantesu ekassapi
santike nikkhipitūṃ vaṭṭati, mālakato nikkhamitvā satim paṭilabhantena
sahagacchantassa santike nikkhipitabbaṃ. Sace sopi pakkanto, aññassa yassa
mālake nārocitaṃ, tassa ārocetvā nikkhipitabbaṃ. Ārocentena ca avasāne
“vediyatīti maṃ āyasmā dhāretū”ti vattabbaṃ. Dvinnam ārocentena
“āyasmantā dhārentū”ti, tiṇṇam ārocentena “āyasmanto dhārentū”ti
vattabbaṃ. Sace appabhikkhuko vihāro hoti, sabhāgā bhikkhū vasanti,
vattaṃ anikkhipitvā vihāreyeva rattipariggaho kātabbo. Atha na sakkā
sodhetuṃ, vuttanayeneva vattaṃ nikkhipitvā paccūsasamaye ekena
bhikkhunā saddhim parikkhittassa vihārassa parikkhepato, aparikkhittassa
vihārassa parikkhepārahaṭṭhānato dve leḍḍupāte atikkamitvā mahāmagгато
okkamma gumbena vā vatiyā vā paṭicchannaṭṭhāne nisīditabbaṃ, anto-
aruṇeyeva vuttanayena vattaṃ samādiyitvā ārocetabbaṃ. Ārocentena sace
navakataro hoti, “āvuso”ti vattabbaṃ. Sace vuḍḍhataro, “bhante”ti
vattabbaṃ. Sace añño koci bhikkhu kenacideva karaṇīyena taṃ ṭhānaṃ
āgacchati, sace esa taṃ passati, saddaṃ vāssa suṇāti, ārocetabbaṃ,
anārocentassa ratticchedo ceva vattabhedo ca. Atha dvādasahatthaṃ
upacāraṃ okkamitvā ajānantasseva gacchati, ratticchedo hotiyeva,
vattabhedo pana natthi, uggate aruṇe vattaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace so
bhikkhu kenacideva karaṇīyena pakkanto hoti, yaṃ aññaṃ sabbapaṭhamam
passati, tassa ārocetvā nikkhipitabbaṃ. Vihāraṃ gantvāpi yaṃ paṭhamam
passati, tassa ārocetvā nikkhipitabbaṃ. Ayam **nikkhittavattassa parihāro.**

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 23 piṭṭhādīsu.

238. Evaṃ yattakāni divasāni āpatti paṭicchannā hoti, tattakāni tato adhikatarāni vā kukkuccavinodanathāya parivasitvā saṅghaṃ upasaṅkamitvā vattaṃ samādiyitvā mānattaṃ yācitabbaṃ. Ayañhi vatte samādinne eva mānattāraho hoti nikkhattavattena parivutthattā. Anikkhattavattassa pana puna samādānakiccaṃ natthi. So hi paṭicchannadivasātikkameneva mānattāraho hoti, tasmā tassa mānattaṃ dātabbameva. Taṃ dentena—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ ekāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapaṭivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapaṭivāsaṃ adāsi, sohaṃ bhante parivutthapaṭivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante -pa-sohaṃ parivutthapaṭivāso, dutiyampi bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante -pa-sohaṃ parivutthapaṭivāso, tatiyampi bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Evaṃ tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapaṭivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapaṭivāsaṃ adāsi, so parivutthapaṭivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so

saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ
 ekāhaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ adāsi, so
 parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṅgho
 itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati
 itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṅhassa. Yassa
 nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi
 -pa-.

Dinnaṃ saṅghena itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati
 saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca tena bhikkhunā māḷakasīmāyameva
 “mānattaṃ samādiyāmi, vattaṃ samādiyāmi”ti vattaṃ samādāttabbāṃ,
 samādiyitvā tattheva saṅghassa ārocetabbāṃ. Ārocentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ ekāhappaṭicchannāyo,
 sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ
 ekāhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivuttaparivāso
 saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ
 mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ
 carāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbāṃ. Imañca pana atthaṃ gahetvā yāya kāyaci vācāya
 ārocetuṃ vaṭṭatiyeva.

Ārocetvā sace nikkhipitukāmo hoti, “mānattaṃ nikkhipāmi, vattaṃ nikkhipāmi”ti saṅghamajjhe nikkhipitabbaṃ. Mālakato bhikkhūsu nikkhantesu ekassapi santike nikkhipitum vaṭṭati. Mālakato nikkhamitvā satim paṭilabhantena saḥagacchantassa santike nikkhipitabbaṃ. Sace sopi pakkanto, aññassa yassa mālake ārocitaṃ, tassa ārocetvā nikkhipitabbaṃ. Ārocentena pana avasāne “vediyatīti maṃ āyasmā dhāretū”ti vattabbaṃ. Dvinnam ārocentena “āyasmantā dhārentū”ti, tiṇṇam ārocentena “āyasmanto dhārentū”ti vattabbaṃ. Nikkhittakālato paṭṭhāya pakatattaṭṭhāne tiṭṭhati. Sace appabhikkhuko vihāro hoti, sabhāgā bhikkhū vasanti, vattaṃ anikkhipitvā antovihāreyeva rattiyo gaṇetabbā. Atha na sakkā sodhetum, vuttanayeneva vattaṃ nikkhipitvā paccūsasamaye catūhi pañcahi vā bhikkhūhi saddhim parikkhittassa vihārassa parikkhepato, aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānato dve leḍḍupāte atikkamitvā mahāmagгато okkamma gumbena vā vatīyā vā paṭicchannaṭṭhāne nisīditabbaṃ, anto-arūṇeyeva vuttanayena vattaṃ samādiyitvā ārocetabbaṃ. Sace añño koci bhikkhu kenacideva karaṇīyena taṃ ṭhānaṃ āgacchati, sace esa taṃ passati, saddaṃ vāssa suṇāti, ārocetabbaṃ. Anārocentassa ratticchedo ceva vattabhedo ca, atha dvādasahatthaṃ upacāraṃ okkamitvā ajānantasseva gacchati, ratticchedo hoti eva, vattabhedo pana natthi. Ārocitakālato paṭṭhāya ekaṃ bhikkhum ṭhapetvā sesehi sati karaṇīye gantumpi vaṭṭati, aruṇe uṭṭhite tassa bhikkhussa santike vattaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace sopi kenaci kammaena pure aruṇeyeva gacchati, aññaṃ vihārato nikkhantaṃ vā āgantukaṃ vā yaṃ paṭhamam passati, tassa santike ārocetvā vattaṃ nikkhipitabbaṃ. Ayaṅca yasmā gaṇassa ārocetvā bhikkhūnañca atthibhāvaṃ sallakkhetvāva vasi, tenassa ūne gaṇe caraṇadoso vā vippavāso vā na hoti. Sace na kañci passati, vihāram gantvāpi yaṃ paṭhamam passati, tassa ārocetvā nikkhipitabbaṃ. Ayaṃ **nikkhittavattassa parihāro**.

239. Evam chārattaṃ mānattaṃ akhaṇḍam caritvā yattha siyā vīsatiḅaṇo bhikkhusaṅgho, tattha so bhikkhu abbhetaḅbo. Abbhentehi ca

paṭhamam̐ abbhānāraho kātabbo. Ayañhi nikkhattavattattā pakatattaṭṭhāne ṭhito, pakatattassa ca abbhānam̐ kātum̐ na vaṭṭati, tasmā vattam̐ samādāpetabbo, vatte samādinne abbhānāraho hoti. Tenapi vattam̐ samādiyivā ārocetvā abbhānam̐ yācitabbam̐. Anikkhattavattassa puna vattasamādānakiccam̐ natthi. So hi chārattātikkameneva abbhānāraho hoti, tasmā so abbhetaḥ. Abbhentena ca—

“Aham̐ bhante sambahulā āpattiyo āpajjim̐ ekāhappaṭicchannāyo, soham̐ saṅgham̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ ekāhaparivāsam̐ yācim̐, tassa me saṅgho sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ ekāhaparivāsam̐ adāsi, soham̐ parivutthaparivāso saṅgham̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ chārattam̐ mānattam̐ yācim̐, tassa me saṅgho sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ chārattam̐ mānattam̐ adāsi, soham̐ bhante ciṅṇamānatto saṅgham̐ abbhānam̐ yācāmi. Aham̐ bhante -pa- soham̐ ciṅṇamānatto dutiyampi bhante saṅgham̐ abbhānam̐ yācāmi”ti—

Evam̐ tikkhattum̐ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayam̐ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṅgham̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ ekāhaparivāsam̐ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ ekāhaparivāsam̐ adāsi, so parivutthaparivāso saṅgham̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ chārattam̐ mānattam̐ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānam̐ āpattīnam̐ ekāhappaṭicchannānam̐ chārattam̐ mānattam̐ adāsi so ciṅṇamānatto saṅgham̐ abbhānam̐ yācati, yadi saṅghassa pattakallam̐, saṅgho itthannāmam̐ bhikkhum̐ abhheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayam̐ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so

saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ
 ekāhaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ adāsi, so
 parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho
 itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto
 saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheti,
 yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānaṃ, so
 tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhaseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi
 -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā
 tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Evam tāva ekāhappaṭicchannāya āpattiyā paṭicchannaparivāso
 mānattadānaṃ abbhānaṃca veditabbaṃ. Imināva nayena
 dvihādipaṭicchannāsupi tadanurūpā kammavācā kātabbā.

240. Sace pana appaṭicchannā āpatti hoti, parivāsaṃ adatvā
 mānattameva datvā ciṇṇamānatto abbhetaḥ. Kathaṃ? Mānattaṃ dentena
 tāva—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ
 bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ
 mānattaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante -pa-. Dutiyampi bhante saṅghaṃ
 sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ
 yācāmi. Ahaṃ bhante -pa-. Tatiyampi bhante saṅghaṃ sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṅātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
 āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ

sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinnaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca vattasamādānaṃ vattanikkhepo mānattacaraṇaṅca sabbam vuttanayeneva veditabbaṃ. Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācīṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṃgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ.

Ekassa dvinnaṃ tiṇṇaṃ vā ārocentena paṭicchannamānatte vuttanayeneva ārocetabbaṃ. Ciṇṇamānatto ca yattha siyā vīsatiḡaṇo bhikkhusaṃgho, tattha so abbhetaḡo. Abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante -pa- sohaṃ ciṅṇamānatto dutiyampi bhante saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi. Ahaṃ bhante -pa- sohaṃ ciṅṇamānatto tatiyampi bhante saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abhetti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṅghassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācam vatvā abbhetaḥ. Evam appaṭicchannāya āpattiyā vuṭṭhānaṃ vedītabbā.

241. Sace kassaci ekāpatti paṭicchannā hoti, ekā appaṭicchannā, tassa paṭicchannāya āpattiyā parivāsaṃ datvā parivutthaparivāsassa mānattaṃ dentena appaṭicchannāpattim paṭicchannāpattiyā samodhānetvāpi dātum vaṭṭati. Kathaṃ? Sace paṭicchannāpatti ekāhappaṭicchannā hoti,

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjim ekāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yācim, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso, ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjim appaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṃghaṃ tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji ekāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā

āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ
 yācati, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ
 deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ
 sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca
 chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so
 bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi
 -pa-.

Dinnaṃ saṅghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ,
 khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametāṃ dhārayāmi”ti—

Evāṃ kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca vattasamādānādi sabbaṃ vuttanayameva.
 Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ ekāhappaṭicchannāyo,
 sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ
 ekāhaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ
 parivutthaparivāso, ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ
 appaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṅghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ
 āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ
 yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ
 paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ adāsi,
 sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho
 dhāretū”ti—

Evāṃ ārocetabbaṃ.

Samādinnaṃ mānattena ca anūnaṃ katvā vuttanayena chārattaṃ mānattaṃ
 caritabbaṃ. Ciṇṇamānatto ca yattha siyā vīsatiṅgaṇo bhikkhusaṅgho, tattha
 so abbhetaṃ. Abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ ekāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso, ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajjī ekāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajjī appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajjī ekāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ ekāhappaṭicchannānaṃ ekāhapparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajjī appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ

chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambuhulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametāṃ dhārayāmi”ti—

Evāṃ kammavācaṃ katvā abbhetaḃbo.

Paṭicchannaparivāsakathā niṭṭhitā.

242. Suddhantaparivāso samodhānaparivāsoti dve avasesā. Tattha¹ **suddhantaparivāso** duvidho cūlasuddhanto mahāsuddhantoti. Duvidhopi cesa rattiparicchedaṃ sakalaṃ vā ekaccaṃ vā ajānantassa ca assarantassa ca tattha vematikassa ca dātabbo. Āpattipariyantaṃ pana “ettakā ahaṃ āpattiyo āpanno”ti jānātu vā mā vā, akāraṇametāṃ, tattha yo upasampadato paṭṭhāya anulomakkamena vā ārocitadivasato paṭṭhāya paṭilomakkamena vā “asukañca asukañca divasaṃ vā pakkhaṃ vā māsaṃ vā saṃvaccharaṃ vā tava suddhabhāvaṃ jānāsi”ti pucchiyamāno “āma bhante jānāmi, ettakaṃ nāma kālaṃ ahaṃ suddho”ti vadati, tassa dinno suddhantaparivāso **cūlasuddhantoti** vuccati.

Taṃ gahetvā parivasantena yattakaṃ kālaṃ attano suddhiṃ jānāti, tattakaṃ apanetvā avasesaṃ māsaṃ vā dvemāsaṃ vā parivasitabbaṃ. Sace “māsamattaṃ asuddhomhī”ti sallakkhetvā aggahesi, parivasanto ca puna aññaṃ māsaṃ sarati, tampi māsaṃ parivasitabbameva, puna parivāsadānakiccaṃ natthi. Atha “dvemāsaṃ asuddhomhī”ti sallakkhetvā aggahesi, parivasanto ca “māsamattamevāhaṃ asuddhomhī”ti sannitṭhānaṃ karoti, māsameva parivasitabbaṃ, puna parivāsadānakiccaṃ natthi. Ayañhi suddhantaparivāso nāma

1. Vi-Ṭṭha 4. 25 piṭṭhādīsu.

uddhampi ārohati, heṭṭhāpi orohati. Idamassa lakkhaṇaṃ. Aññasmiṃ pana āpattivuṭṭhāne idaṃ lakkhaṇaṃ—yo appaṭicchannaṃ āpattiṃ “paṭicchannā”ti vinayakammaṃ karoti, tassāpatti vuṭṭhāti. Yo paṭicchannaṃ “appaṭicchannā”ti vinayakammaṃ karoti, tassa na vuṭṭhāti. Acirapaṭicchannaṃ “cirapaṭicchannā”ti karontassapi vuṭṭhāti, cirapaṭicchannaṃ “acirapaṭicchannā”ti karontassa na vuṭṭhāti. Ekaṃ āpattiṃ āpajjitvā “sambahulā”ti karontassa vuṭṭhāti ekaṃ vinā sambahulānaṃ abhāvato. Sambahulā pana āpajjitvā “ekaṃ āpajjin”ti karontassa na vuṭṭhāti.

Yo pana yathāvuttena anulomapaṭilomanayena pucchiamānopi rattipariyantaṃ na jānāti nassarati, vematiko vā hoti, tassa dinno suddhantaparivāso **mahāsuddhantoti** vuccati. Taṃ gahetvā gahitadivasato paṭṭhāya yāva upasampadadivaso, tāva rattiyō gaṇetvā parivasitabbaṃ, ayaṃ uddhaṃ nārohati, heṭṭhā pana orohati. Tasmā sace parivasanto rattiparicchede sannīṭṭhānaṃ karoti “māso vā saṃvaccharo vā mayhaṃ āpannassā”ti, māsaṃ vā saṃvaccharaṃ vā parivasitabbaṃ.

Parivāsayaṇadānalakkhaṇaṃ panettha evaṃ veditabbaṃ—tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamtivā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjalim paggahetvā evamassa vacanīyo—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjim,
āpattipariyantaṃ nā jānāmi, rattipariyantaṃ na jānāmi, āpattipariyantaṃ
nassarāmi, rattipariyantaṃ nassarāmi, āpattipariyante vematiko,
rattipariyante vematiko, sohaṃ saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ
suddhantaparivāsaṃ yācāmi”ti.

Dutiyaṃpi yācitabbo. Tatiyaṃpi yācitabbo.

Byattena bhikkhunā paṭibaleṇa saṃgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
saṃghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ
na jānāti, āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati,
āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṃghaṃ tāsāṃ
āpattīnaṃ

suddhantaparivāsaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantāṃ na jānāti, rattipariyantāṃ na jānāti, āpattipariyantāṃ nassarati, rattipariyantāṃ nassarati, āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yācati, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsassa dānaṃ so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinno saṅghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāso, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti—

Evāṃ suddhantaparivāso dātabbo.

Kammavācāpariyosāne vattasamādānādi sabbāṃ vuttanayameva. Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ, āpattipariyantāṃ na jānāmi, rattipariyantāṃ na jānāmi, āpattipariyantāṃ nassarāmi, rattipariyantāṃ nassarāmi, āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, sohaṃ bhante saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti ārocetabbāṃ.

Ekassa dvinnāṃ vā tiṅṅāṃ vā ārocanāṃ vuttanayameva. Parivutthaparivāsassa mānattāṃ dentena—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjīṃ,
 āpattipariyantāṃ na jānāmi, rattipariyantāṃ na jānāmi, āpattipariyantāṃ
 nassarāmi, rattipariyantāṃ nassarāmi, āpattipariyante vematiko,
 rattipariyante vematiko, sohaṃ bhante saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ
 suddhantaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ āpattīnaṃ
 suddhantaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ āpattīnaṃ
 suddhantaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ bhante parivutthaparivāso saṃghaṃ
 tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
 saṃghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantāṃ na jānāti, rattipariyantāṃ
 na jānāti, āpattipariyantāṃ nassarati, rattipariyantāṃ nassarati,
 āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṃghaṃ tāsāṃ
 āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno
 tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso
 saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṃghassa
 pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ
 chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
 saṃghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantāṃ na jānāti, rattipariyantāṃ
 na jānāti, āpattipariyantāṃ nassarati, rattipariyantāṃ nassarati,
 āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṃghaṃ tāsāṃ
 āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno
 tāsāṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso
 saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṃgho
 itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti,
 yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ
 chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so
 bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi
 -pa-.

Dinnaṃ saṅghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ
chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ
dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne mānattasamādānādi sabbaṃ vuttanayameva.
Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ,
āpattipariyantāṃ na jānāmi, rattipariyantāṃ na jānāmi, āpattipariyantāṃ
nassarāmi, rattipariyantāṃ nassarāmi, āpattipariyante vematiko,
rattipariyante vematiko, sohaṃ saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ
suddhantaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ
suddhantaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ
āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ
āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi,
vediyāmahāṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ.

Ciṅṇamānatto ca yattha siyā vīsatiḅaṇo bhikkhusaṅgho, tattha so
bhikkhu abbhetaḅbo. Abbhantena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ,
āpattipariyantāṃ nā jānāmi, rattipariyantāṃ na jānāmi, āpattipariyantāṃ
nassarāmi, rattipariyantāṃ nassarāmi, āpattipariyante vematiko,
rattipariyante vematiko, sohaṃ saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ
suddhantaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ
suddhantaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ
āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ
āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṅṇamānatto
saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattum yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantam na jānāti, rattipariyantam na jānāti, āpattipariyantam nassarati, rattipariyantam nassarati, āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṅgham tāsam āpattīnam suddhantaparivāsam yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsam āpattīnam suddhantaparivāsam adāsi, so parivuttaparivāso saṅgham tāsam āpattīnam chārattam mānattam yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsam āpattīnam chārattam mānattam adāsi, so ciṇṇamānatto saṅgham abbhānam yācati, yadi saṅghassa pattakallam, saṅgho itthannāmam bhikkhum abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji, āpattipariyantam na jānāti, rattipariyantam nā jānāti, āpattipariyantam nassarati, rattipariyantam nassarati, āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko, so saṅgham tāsam āpattīnam suddhantaparivāsam yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsam āpattīnam suddhantaparivāsam adāsi, so parivutthaparivāso saṅgham tāsam āpattīnam chārattam mānattam yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsam āpattīnam chārattam mānattam adāsi, so ciṇṇamānatto saṅgham abbhānam yācati, saṅgho itthannāmam bhikkhum abbheti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānam, so tuḥassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamattham vadāmi -pa-. Tatiyampi etamattham vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuḥhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācam katvā abbhetabbo.

Suddhantaparivāsakathā niṭṭhitā.

243. **Samodhānparivāso** pana tividho hoti odhānasamodhāno agghasamodhāno missakasamodhānoti. Tattha¹ **odhānasamodhāno** nāma antarāpattim āpajjitvā paṭicchādentassa parivutthadivase odhunitvā makkhetvā purimāya āpattiyā mūladivasapariçchede pacchā āpannam āpattim samodahitvā dātabbaparivāso vuccati.

Ayam panettha vinicchayo—yo paṭicchannāya āpattiyā parivāsam gahetvā parivasanto vā mānattāraho vā mānattam caranto vā abbhānāraho vā anikkhittavatto aññaṃ āpattim āpajjitvā purimāya āpattiyā samā vā ūnatarā vā rattiyo paṭicchādeti, tassa mūlāyapaṭikassanena te parivutthadivase ca mānattaciṇṇadivase ca sabbe odhunitvā adivase katvā pacchā āpannāpattim mūla-āpattiyam samodhāya parivāso dātabbo. Tena sace mūlāpatti pakkhapaṭicchannā, antarāpatti ūnakapakkhapaṭicchannā, puna pakkhameva parivāso parivasitabbo. Athāpi antarāpatti pakkhapaṭicchannāva, pakkhameva parivasitabbaṃ. Etenupāyena yāva saṭṭhivassapaṭicchannā mūlāpatti, tāva vinicchayo veditabbo. Saṭṭhivassānipi parivasitvā mānattāraho hutvāpi hi ekadivasam antarāpattim paṭicchādetvā puna saṭṭhivassāni parivāsāraho hoti. Evaṃ mānattacārikamānattārahakālepi āpannāya āpattiyā mūlāyapaṭikassane kate mānattaciṇṇadivasāpi parivāsavutthadivasāpi sabbe makkhitāva honti. Sace pana nikkhittavatto āpajjati, mūlāyapaṭikassanāraho nāma na hoti. Kasmā? Yasmā na so parivasanto āpanno, pakatattaṭṭhāne ṭhito āpanno, tasmā tassā āpattiyā visum mānattam caritabbaṃ. Sace paṭicchannā hoti, parivāsopi vasitabbo.

“Sace pana antarāpatti mūlāpattito atirekapaṭicchannā hoti, tattha kim kātabban”ti vutte Mahāsumatthero āha “atekiccho ayam puggalo, atekiccho nāmā vikārāpetvā vissajjetabbo”ti. Mahāpadumatthero panāha “kasmā atekiccho nāma, nanu ayam Samuccayakkhandhako nāma Baddhānam ṭhitakālasadiso, āpatti nāma paṭicchannā vā hotu appaṭicchannā vā samaka-ūnatara-atirekapaṭicchannā vā, vinayadharassa kammavācam yojetum samatthabhāvoyevettha pamāṇam, tasmā yā

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 26 piṭṭhādīsu.

pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikkassanaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikkassati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikkassanā, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Paṭikkassito saṅghena itthannāmo bhikkhu antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikkassanā, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evaṃ mūlāyapaṭikkassanā kātabbā.

Evañca samodhānaparivāso dātabbo. Tena bhikkhunā saṅghaṃ upasaṅkamitvā -pa- evamassa vacanīyo—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīm pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yācīm, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīm pañcāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikkassanaṃ yācīm, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikkassī, sohaṃ bhante saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattisu samodhānaparivāsaṃ yācāmi”ti.

“Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo.

Byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo—

“Suṅātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅghaṃ

sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yācati, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsassa dānaṃ, so tuṅghassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu

samodhānaparivāso, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam
dhārayāmī”ti—

Evam samodhānaparivāso dātabbo.

Kammavācāpariyosāne ca vattasamādānādi sabbam pubbe
vuttanayameva. Ārocentena pana—

“Aham bhante sambahulā āpattiyo āpajjim pakkhapaṭicchannāyo,
soham saṅgham sambahulānam āpattīnam pakkhapaṭicchannānam
pakkhaparivāsam yācim, tassa me saṅgho sambahulānam āpattīnam
pakkhapaṭicchannānam pakkhaparivāsam adāsi, soham parivasanto
antarā sambahulā āpattiyo āpajjim pañcāhappaṭicchannāyo soham
saṅgham antarā sambahulānam āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam
mūlāyapaṭikassanam yācim, tam mam saṅgho antarā sambahulānam
āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam mūlāya paṭikassi, soham saṅgham
antarā sambahulānam āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam purimāsu
āpattīsu samodhānaparivāsam yācim, tassa me saṅgho antarā
sambahulānam āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam purimāsu āpattīsu
samodhānaparivāsam adāsi, soham parivasāmi, vediyāmaham bhante,
vediyatīti mam saṅgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbam.

Parivutthaparivāsassa mānattam dentena—

“Aham bhante sambahulā āpattiyo āpajjim pakkhapaṭicchannāyo,
soham saṅgham sambahulānam āpattīnam pakkhapaṭicchannānam
pakkhaparivāsam yācim, tassa me saṅgho sambahulānam āpattīnam
pakkhapaṭicchannānam pakkhaparivāsam adāsi, soham parivasanto
antarā sambahulā āpattiyo āpajjim pañcāhappaṭicchannāyo, soham
saṅgham antarā sambahulānam āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam
mūlāyapaṭikassanam yācim, tam mam saṅgho antarā sambahulānam
āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam mūlāya paṭikassi, soham saṅgham
antarā sambahulānam āpattīnam pañcāhappaṭicchannānam purimāsu
āpattīsu samodhānaparivāsam yācim, tassa me saṅgho

antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu
āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ bhante parivutthaparivāso
saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṅgho
itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā
sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ
mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so
saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ
purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa
bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ
purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso
saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi
saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṅgho
itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā
sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ
mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so
saṅghaṃ

antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinnaṃ saṅghena itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evaṃ kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca mānattasamādānādi sabbam vuttanayameva. Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ pakkhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhappaṭicchannānaṃ pakkhapparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhappaṭicchannānaṃ pakkhapparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ pañcāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ

adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmaham bhante, vediyatīti maṃ saṃgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ.

Ciṇṇamānattaṃ abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīm pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yācīm, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīm pañcāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācīm, taṃ maṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yācīm, tassa me saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācīm, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Evam tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so

saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji pañcāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ pañcāhappaṭicchannānaṃ purimāsu āpattīsu samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Sace mānattāraho vā mānattaṃ caranto vā abbhānāraho vā anikkhittavatto antarāpattiṃ āpajjitvā paṭicchādeti, vuttanayeneva purimāpattiyā antarāpattiyā ca divasaparicchedaṃ sallakkhetvā tadanurūpāya kammavācāya mūlāya paṭikassivā parivāsaṃ datvā parivutthaparivāsassa mānattaṃ datvā ciṅṇamānatto abbhetaḅbo. Sace pana paṭicchannāya āpattiyā parivasanto antarāpattiṃ āpajjitvā na paṭicchādeti, tassa mūlāyapaṭikassanāyeva kātabbā, puna parivāsadānakiccaṃ natthi. Mūlāyapaṭikassanena pana parivutthadivasānaṃ makkhitattā puna ādito paṭṭhāya parivasitabbaṃ. Parivutthaparivāsassa ca mūlāpattiyā antarāpattiṃ samodhānetvā mānattaṃ dātabbaṃ, ciṅṇamānatto ca abbhetaḅbo. Kathaṃ? Mūlāyapaṭikassanaṃ karontena tāva sace mūlāpatti pakkhapaṭicchannā hoti,

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjiṃ pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjiṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarāsambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikasseyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassati, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanā, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Paṭikassito saṅghena itthannāmo bhikkhu, antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassanā khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Evam mūlāya paṭikassitena puna ādito paṭṭhāya parivasitabbaṃ. Parivasantena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ paṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ parivasāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti—

Ārocetabbaṃ.

Parivutthaparivāsassa mānattaṃ dentena—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīm pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yācim, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīm appaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācim, taṃ maṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ bhante parivutthaparivāso saṃghaṃ tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃca appaṭicchannānaṃca chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, taṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so parivutthaparivāso saṃghaṃ tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃca appaṭicchannānaṃca chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃca appaṭicchannānaṃca chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā

sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, taṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ dānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinnaṃ saṅghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti—

Evaṃ kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne mānattasamādānādi sabbaṃ vuttanayameva. Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ pakkhapaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ

mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmahaṃ bhante,
vediyatīti maṃ saṃgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ.

Ciṇṇamānattaṃ abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ pakkhapaṭicchannāyo,
sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ
pakkhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ
pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasanto
antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ
antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ
mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ
āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ parivutthaparivāso
saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ
appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ
sambahulānaṃ āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ
chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṇṇamānatto saṃghaṃ
abbhānaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ yāci, saṃgho
itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ
pakkhapaṭicchannānaṃ pakkhaparivāsaṃ adāsi, so parivasanto antarā
sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci,
taṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya
paṭikassi, so parivutthaparivāso saṃghaṃ tāsāṃ sambahulānaṃ
āpattīnaṃ paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ
yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ
paṭicchannānaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ

adāsi, so ciṅṇamānatto saṅgham̐ abbhānam̐ yācati, yadī saṅghassa pattakallam̐, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhum̐ abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji pakkhapaṭicchannāyo, so saṅgham̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ pakkhapaṭicchannānam̐ pakkhaparivāsam̐ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānam̐ āpattīnam̐ pakkhapaṭicchannānam̐ pakkhaparivāsam̐ adāsi, so

parivasanto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅgham̐ antarā sambahulānam̐ āpattīnam̐ appaṭicchannānam̐ mūlāyapaṭikassanam̐ yāci, taṃ saṅgho antarā sambahulānam̐ āpattīnam̐ appaṭicchannānam̐ mūlāya paṭikassi, so parivutthaparivāso saṅgham̐ tāsam̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattam̐ mānattam̐ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsam̐ sambahulānam̐ āpattīnam̐ paṭicchannānañca appaṭicchannānañca chārattam̐ mānattam̐ adāsi, so ciṅṇamānatto saṅgham̐ abbhānam̐ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhum̐ abbheti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānam̐, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamattham̐ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamattham̐ vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam̐ dhārayāmi”ti—

Evam̐ kammavācā kātabbā.

Imināva nayena mānattārahamaṇattacārika-abbhānārahakālesupi antarāpattīm̐ āpajjitvā appaṭicchādentassa mūlāyapaṭikassanameva katvā mūlāpattiyā antarāpattīm̐ samodhānetvā mānattam̐ datvā ciṅṇamānattassa abbhānam̐ kātabbam̐. Ettha pana “soham̐ parivasanto”ti āgataṭṭhāne “soham̐ parivutthaparivāso mānattāraho”ti vā “soham̐ mānattam̐ caranto”ti vā “soham̐ ciṅṇamānatto abbhānāraho”ti vā vattabbam̐.

Sace pana appaṭicchannāya āpattiya mānattaṃ caranto antarāpattiṃ āpajjitvā na paṭicchādeti, so mūlāya paṭikassivā antarāpattiya puna mānattaṃ datvā ciñṇamānatto abbhetabbo. Kathaṃ? Mūlāyapaṭikassanaṃ karontena tāva—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjiṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajjiṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikasseyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ antarā

sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassati,
yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ
āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanā, so tuṇhassa. Yassa
nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamattham vadāmi -pa-. Tatiyampi etamattham vadāmi
-pa-.

Paṭikassito saṅghena itthannāmo bhikkhu, antarā sambahulānaṃ
āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanā khamati saṅghassa,
tasmā tuṇhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Evam mūlāya paṭikassivā mānattam dentena—

“Aham bhante sambahulā āpattiyo āpajjim appaṭicchannāyo, soham
saṅgham sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattam
mānattam yācim, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ
appaṭicchannānaṃ chārattam mānattam adāsi, soham mānattam caranto
antarā sambahulā āpattiyo āpajjim appaṭicchannāyo, soham saṅgham
antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ
mūlāyapaṭikassanaṃ yācim, tam mam saṅgho antarā sambahulānaṃ
āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, soham bhante saṅgham
antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattam mānattam
yācāmi”ti—

Tikkhattum yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayam itthannāmo bhikkhu sambahulā
āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅgham sambahulānaṃ āpattīnaṃ
appaṭicchannānaṃ chārattam mānattam yāci, saṅgho itthannāmassa
bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattam
mānattam adāsi, so mānattam caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji
appaṭicchannāyo, so saṅgham antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ
appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, tam saṅgho antarā
sambahulānaṃ āpattīnaṃ

appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, taṃ saṃgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṃghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinnaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametam dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne mānattasamādānādi sabbaṃ vuttanayameva.
Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ

mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti—

Evam ārocetabbaṃ.

Ciṇṇamānattaṃ abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajjīṃ appaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ, taṃ maṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, sohaṃ saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo,

so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, taṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so mānattaṃ caranto antarā sambahulā āpattiyo āpajji appaṭicchannāyo, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāci, taṃ saṅgho antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ mūlāya paṭikassi, so saṅghaṃ antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno antarā sambahulānaṃ āpattīnaṃ appaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbhetai, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti—

Evam kammavācaṃ katvā abbhetabbo.

Abbhānārahakālepi antarāpattīnaṃ āpajjitvā appaṭicchādentassa imināva nayena mūlāyapaṭikassanā mānattadānaṃ abbhānaṃca veditabbaṃ.

kevalaṃ panettha “mānattaṃ caranto”ti avatvā “ciṅṇamānatto abbhānāraho”ti vattabbaṃ.

Odhānasamodhānaparivāsakathā niṭṭhitā.

244. **Agghasamodhāno**¹ nāma sambahulāsu āpattīsu yā ekā vā dve vā Tisso vā sambahulā vā āpattiyo sabbacirapaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhāya tāsāṃ rattiparicchedavasena avasesānaṃ ūnatarapaṭicchannānaṃ āpattīnaṃ parivāso dīyati, ayaṃ vuccati agghasamodhāno. Yassa pana satāṃ āpattiyo dasāhappaṭicchannā, aparaṃpi satāṃ āpattiyo dasāhappaṭicchannāti evaṃ dasakkhattuṃ katvā āpattisahassaṃ divasasatāṃ paṭicchannaṃ hoti, tena kiṃ kātābbanti? Sabbā samodahitvā dasa divase parivasitabbaṃ. Evaṃ ekeneva dasāhena divasasatāṃ parivasitabbameva hoti. Vuttampi cetāṃ—

“Dasasatāṃ rattisatāṃ, āpattiyo chādayitvāna.

Dasa rattīyo vasitvāna, mucceyya pārivāsiko”ti².

Ayaṃ agghasamodhāno nāma.

Tassa ārocanadānalakkhaṇaṃ evaṃ veditabbaṃ—sace kassaci bhikkhuno ekā āpatti ekāhappaṭicchannā hoti, ekā āpatti dvīhappaṭicchannā, ekā tīhappaṭicchannā, ekā catūhappaṭicchannā, ekā pañcāhappaṭicchannā, ekā chāhappaṭicchannā, ekā sattāhappaṭicchannā, ekā aṭṭhāhappaṭicchannā, ekā navāhappaṭicchannā, ekā dasāhappaṭicchannā hoti, tena bhikkhunā saṅghaṃ upasaṅkamtivā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā -pa- evamassa vacanīyo—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīm sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo sambahulā āpattiyo dvīhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, sohaṃ bhante saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yācāmi”ti.

Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo.

1. Vi-Ṭṭha 4. 27 piṭṭhādīsu.

2. Vi 5. 3 69 piṭṭhe.

byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāceti, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāceti, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinno saṅghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāso, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti—

Evam kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne vattasamādānādi sabbaṃ vuttanayameva.
Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasāmi, vediyāmahāṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti—

Evāṃ ārocetabbaṃ.

Parivutthaparivāsassa mānattaṃ dentena—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ bhante parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajji sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati, yadi saṅghassa

pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, so saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodānaparivāsaṃ yāci, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti, yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi -pa-.

Dinnaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ, khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametāṃ dhārayāmi”ti—

Evāṃ kammavācā kātabbā.

Kammavācāpariyosāne ca mānattasamādānādi sabbāṃ vuttanayameva. Ārocentena pana—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjīṃ sambahulā āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ,

tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ mānattaṃ carāmi, vediyāmahaṃ bhante, vediyatīti maṃ saṅgho dhāretū”ti ārocetabbaṃ.

Ciṇṇamānatto abbhetaḅbo. Abbhentena ca—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādīsēsā āpattīyo āpajjīṃ sambahulā āpattīyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, sohaṃ saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsāṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsāṃ adāsi, sohaṃ parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācīṃ, tassa me saṅgho tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, sohaṃ bhante ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā—

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā sdaṅghādīsēsā āpattīyo āpajjī sambahulā āpattīyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsāṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattīyo dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsāṃ adāsi, so parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci, saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi, so ciṇṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbheyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṅghādīsēsā āpattīyo āpajjī sambahulā

āpattiyo ekāhappaṭicchannāyo -pa- sambahulā āpattiyo
 dasāhappaṭicchannāyo, so saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ yā-āpattiyo
 dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yāci,
 saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo
 dasāhappaṭicchannāyo, tāsāṃ agghena samodhānaparivāsaṃ adāsi, so
 parivutthaparivāso saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci,
 saṅgho itthannāmassa bhikkhuno tāsāṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ
 adāsi, so ciṅṇamānatto saṅghaṃ abbhānaṃ yācati, saṅgho
 itthannāmaṃ bhikkhuṃ abbhetai, yassāyasmato khamati itthannāmassa
 bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi
 -pa-.

Abbhito saṅghena itthannāmo bhikkhu, khamati saṅghassa, tasmā
 tuṅhī, evametāṃ dhārayāmi”ti—

Evāṃ kammavācaṃ katvā abbhetaḃbo.

Agghasamodhānaparivāsakathā niṭṭhitā.

245. **Missakasamodhāno**¹ nāma—yo nānāvattukā āpattiyo ekato katvā
 dīyati. Tatrāyaṃ nayo—

“Ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjīṃ ekaṃ
 sukkavissaṭṭhiṃ, ekaṃ kāyasamsaggaṃ, ekaṃ duṭṭhullavācaṃ, ekaṃ
 attakāmaṃ, ekaṃ sañcarittaṃ, ekaṃ kuṭikāraṃ, ekaṃ vihārakāraṃ,
 ekaṃ duṭṭhadosaṃ, ekaṃ aññabhāgiyaṃ, ekaṃ saṅghabhedakaṃ, ekaṃ
 saṅghabhedānuvattakaṃ, ekaṃ dubbacaṃ, ekaṃ kuladūsakaṃ, sohaṃ
 bhante saṅghaṃ tāsāṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācāmi”ti—

Tikkhattuṃ yācāpetvā tadanurūpāya kammavācāya parivāso dātabbo.

Ettha ca “saṅghādisesā āpattiyo āpajjī² nānāvattukāyo”tipi
 “saṅghādisesā āpattiyo āpajjī “itipi³ evāṃ pubbe vuttanayena

1. Vi-Ṭṭha 4. 28 piṭṭhe.

2. Āpajjīṃ (Sī)

3. Āpajjintipi (Sī)

vatthivasenapi gottavasenapi nānavasenapi āpattivasenapi yojetvā kammaṃ kātum vaṭṭatiyeva, tasmā na idha visum kammavācam yojetvā dassayissāma pubbe sabbāpattisādhāraṇaṃ katvā yojetvā dassitāya eva kammavācāya nānavatthukāhipi āpattīhi vuṭṭhānasambhavato sāyevettha kammavācā alanti.

Missakasamodhānaparivāsakathā niṭṭhitā.

246. Sace koci bhikkhu parivasanto vibbhamati, sāmaṇero vā hoti, vibbhamantassa sāmaṇerassa ca parivāso na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ, yo parivāso dinno, sudinno, yo parivuttho, superivuttho, avaseso parivasitabbo. Sacepi mānattāraho mānattaṃ caranto abbhānāraho vā vibbhamati, sāmaṇero vā hoti, so ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ, yo parivāso dinno, sudinno, yo parivuttho, yaṃ mānattaṃ dinnāṃ, sudinnaṃ, yaṃ mānattaṃ ciṇṇaṃ, taṃ suciṇṇaṃ, so bhikkhu abbhetaḥ.

Sace koci bhikkhu parivasanto ummattako hoti khittacitto vedanāṭṭo, ummattakassa khittacittassa vedanāṭṭassa ca parivāso na ruhati. So ce puna anumattako hoti akhittacitto avedanāṭṭo, tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ, yo parivāso dinno, sudinno, yo parivuttho, superivuttho, avaseso parivasitabbo. Mānattārahādīsipi eseva nayo.

Sace koci parivasanto ukkhittako hoti, ukkhittakassa parivāso na ruhati. Sace puna osārīyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ, so parivāso dinno, sudinno, yo parivuttho, superivuttho, avaseso parivasitabbo. Mānattārahādīsipi eseva nayo.

Sace kassaci bhikkhuno itthiliṅgaṃ pātubhavati, tassa sāyeva upajjhā, sāyeva upasampadā, puna upajjhā na gahetabbā, upasampadā ca na kātabbā, bhikkhupasampadato pabhuti yāva vassagaṇanā, sāyeva

vassagaṇanā, na ito paṭṭhāya vassagaṇanā kātabbā. Appatirūpaṃ dānissā bhikkhūnaṃ majjhe vasituṃ, tasmā bhikkhunupassayaṃ gantvā bhikkhunīhi saddhiṃ vasitabbaṃ. Yā desanāgāminiyo vā vuṭṭhānagāminiyo vā āpattiyo bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi sādharmaṇā, tasmaṃ bhikkhunīhi kātabbaṃ, vinayakammameva bhikkhunīnaṃ santike kātabbaṃ. Yā pana bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi asādharmaṇā sukkavissaṭṭhi-ādikā āpattiyo, tāhi āpattihi anāpatti, liṅge parivatte tā āpattiyo vuṭṭhitāva honti, puna pakatiliṅge uppannepi tāhi āpattihi tassa anāpattiyeva. Bhikkhuniyā purisaliṅge pātubhūtepi eseva nayo. Vuttañcetaṃ—

“Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno itthiliṅgaṃ pātubhūtaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi bhikkhave taṃyeva upajjhaṃ, taṃyeva upasampadaṃ, tāniyeva vassāni bhikkhunīhi saṅgamituṃ¹, yā āpattiyo bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi sādharmaṇā, tā āpattiyo bhikkhunīnaṃ santike vuṭṭhātuṃ. Yā āpattiyo bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi asādharmaṇā, tāhi āpattihi anāpatti.

Tena kho pana samayena aññatarissā bhikkhuniyā purisaliṅgaṃ pātubhūtaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi bhikkhave taṃyeva upajjhaṃ, taṃyeva upasampadaṃ, tāniyeva vassāni bhikkhūhi saṅgamituṃ¹, yā āpattiyo bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi sādharmaṇā, tā āpattiyo bhikkhūnaṃ santike vuṭṭhātuṃ. Yā āpattiyo bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi asādharmaṇā, tāhi āpattihi anāpatti”^{ti}².

247. **Ayaṃ panettha Pālimuttakavinicchayo**³—imesu dvīsu liṅgesu purisaliṅgaṃ uttamaṃ, itthiliṅgaṃ hīnaṃ, tasmā purisaliṅgaṃ balava-akusalena antaradhāyati, itthiliṅgaṃ dubbalakusalena patiṭṭhāti. Itthiliṅgaṃ pana antaradhāyantaṃ dubbala-akusalena antaradhāyati, purisaliṅgaṃ balavakusalena patiṭṭhāti. Evaṃ ubhayampi akusalena antaradhāyati, kusalena paṭilabbhati.

1. Saṃkamaṭṭuṃ (Si)

2. Vi 1. 43 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 1. 238 piṭṭhādīsu.

Tattha sace dvinnam bhikkhūnam ekato sajjhāyam vā dhammasākaccham vā katvā ekāgāre nipajjitvā niddam okkantānam ekassa itthiliṅgam pātubhavati, ubhinnampi sahaseyyāpatti hoti. So ce paṭibujjhitvā attano vipākāram disvā dukkhī dummano rattibhāgeyeva itarassa āroceyya, tena samassāsetabbo “hotu mā cintayittha, vaṭṭasseveso doso, Sammāsambuddhena dvāram dinnam, bhikkhu vā hotu bhikkhunī vā, anāvaṭo dhammo, avārito saggamaggo”ti. Samassāsetvā evam vattabbam “tumhehi bhikkhunupassayam gantum vaṭṭati, atthi pana te kāci sandiṭṭhā bhikkhuniyo”ti. Sacassā honti tādisā bhikkhuniyo, “atthi”ti, no ce honti, “natthi”ti vatvā so bhikkhu vattabbo “mama saṅgham karotha, idāni mam paṭhamam bhikkhunupassayam nethā”ti. Tena bhikkhunā tam gahetvā tassā vā sandiṭṭhānam attano vā sandiṭṭhānam bhikkhunīnam santikam gantabbam. Gacchantena ca na ekakena gantabbam, catūhi pañcahi bhikkhūhi saddhim jotikañca kattaradaṇḍakañca gahetvā samvidahanam parimocetvā “mayam asukam nāma ṭhānam gacchāmā”ti gantabbam. Sace bahigāme dūre vihāro hoti, antarāmagge gāmantaranadīpārarattivippavāsagaṇa-ohīyanāpattīhi anāpatti. Bhikkhunupassayam gantvā tā bhikkhuniyo vattabbā “asukam nāma bhikkhum jānāthā”ti. Āma ayyāti. Tassa itthiliṅgam pātubhūtam, saṅgham dānissā karothāti. Tā ce “sādhu ayyā idāni mayampi sajjhāyissāma, dhammam sossāma, gacchatha tumhe”ti vatvā saṅgham karonti, ārādhikā ca honti saṅgāhikā lajjiniyo, tā kopetvā aññattha na gantabbam. Gacchati ce, gāmantaranadīpārarattivippavāsagaṇa-ohīyanāpattīhi na muccati.

Sace pana lajjiniyo honti, na saṅgahikāyo, aññattha gantum labbhati. Sacepi alajjiniyo honti, saṅgham pana karonti, tāpi pariccajitvā aññattha gantum labbhati. Sace lajjiniyo ca saṅgāhikā ca, nātikā na honti, āsannagāme pana aññā nātikā honti paṭijagganikā, tāsampi santikam gantum vaṭṭatīti vadanti. Gantvā sace bhikkhubhāvepi nissayapaṭipanno, patirūpāya bhikkhuniyā santike nissayo gahetabbo, mātikā vā vinayo vā uggahito suggahito, puna uggaṇhanakāraṇam natthi. Sace bhikkhubhāvepi parisāvacarō, tassa santikeyeva

upasampannā sūpasampannā, aññassa santike nissayo gahetabbo. Pubbe taṃ nissāya vasantehipi aññassa santike nissayo gahetabbo.

Paripuṇṇavassasāmaṇerenapi aññassa santike upajjhā gahetabbā.

Yaṃ panassa bhikkhubhāve adhiṭṭhitam ticīvaraṅca patto ca, taṃ adhiṭṭhānam vijahati, puna adhiṭṭhātabbam. Saṅkaccikā ca udakasāṭikā ca gahetabbā. Yaṃ atirekacīvaram vā atirekapatto vā vinayakammaṃ katvā ṭhapito hoti, tampi sabbam vinayakammaṃ vijahati, puna kātabbam. Paṭiggahitatelamadhuphāṇitādīnipi paṭiggahaṇam vijahanti. Sace paṭiggahaṇato sattame divase līngam parivattati, puna paṭiggahetvā sattāham vaṭṭati. Yaṃ pana bhikkhukāle aññassa bhikkhuno santakam paṭiggahitam, taṃ paṭiggahaṇam na vijahati. Yampi ubhinnaṃ sādharmaṇam avibhajitvā ṭhapitam, taṃ pakatatto rakkhati. Yaṃ pana vibhattam etasseva santakam, taṃ paṭiggahaṇam vijahati. Vuttañcetam Parivāre—

“Telaṃ madhu phāṇitañcāpi sappim, sāmam gahetvā nikkhipeyya.

Avītivatte sattāhe, sati paccaye paribhuñjantassa āpatti.

Pañhāmesā kusalehi cintitā”¹.

Idaṃhi līngaparivattanam sandhāya vuttam. Paṭiggahaṇam nāma līngaparivattanena, kālakiriyāya, sikkhāpaccakkhānena, hīnāyāvattanena, anupasampannassa dānena, anapekkhavissajjanena, acchinditvā gahaṇena ca vijahati. Tasmā sacepi harītakakhaṇḍampi paṭiggahetvā ṭhapitamatti, sabbamassa paṭiggahaṇam vijahati. Bhikkhuvihāre pana yaṃ kiñcissā santakam paṭiggahetvā vā appaṭiggahetvā vā ṭhapitam, sabbassa sāva issarā, āharāpetvā gahetabbam. Yaṃ panettha thāvaram tassā santakam senāsanam vā uparopakā vā, te yassicchati, tassa dātabbā. Terasasu sammutisu yā bhikkhukāle laddhā sammuti, sabbā paṭippassambhati, purimikāya senāsanaggāho paṭippassambhati. Sace pacchimikāya senāsane gahite līngam parivattati, bhikkhusamgho cassā uppannālābham dātukāmo hoti, apaloketvā dātabbo.

Sace bhikkhunīhi sādharmaṇāya paṭicchannāya āpattiyā parivasantassa līngam parivattati, puna pakkhamānattameva dātabbam. Sace mānattam carantassa

1. Vi 5. 375 piṭṭhe.

parivattati, puna pakkhamānattameva dātabbam. Sace ciṇṇamānattassa parivattati, bhikkhunīhi abbhānakammaṃ kātabbam. Sace akusalavipāke parikkhīṇe pakkhamānattakāle punadeva liṅgaṃ parivattati, chārattam mānattameva dātabbam. Sace ciṇṇe pakkhamānatte parivattati, bhikkhūhi abbhānakammaṃ kātabbanti.

Bhikkhuniyā liṅgaparivattanepi vuttanayeneva sabbo vinicchayo veditabbo. Ayaṃ pana viseso—sace bhikkhunikāle āpannā sañcarittāpatti paṭicchannā hoti, parivāsadānaṃ natthi, chārattam mānattameva dātabbam. Sace pakkhamānattam carantiyā liṅgaṃ parivattati, na tenattho, chārattam mānattameva dātabbam. Sace ciṇṇamānattāya parivattati, puna mānattam adatvā bhikkhūhi abbhetabbo. Atha bhikkhūhi mānatte adinne puna liṅgaṃ parivattati, bhikkhunīhi pakkhamānattameva dātabbam. Atha chārattam mānattam carantassa puna parivattati, pakkhamānattameva dātabbam. Ciṇṇamānattassa pana liṅgaparivatte jāte bhikkhunīhi abbhānakammaṃ kātabbam. Puna parivatte ca liṅge bhikkhunibhāve ṭhitāyapi yā āpattiyo pubbe paṭippassaddhā, tā suppaṭippassaddhā evāti.

248. Ito param pārivāsikādīnaṃ vattam dassayissāma—pārivāsikena¹ bhikkhunā upajjhāyena hutvā na upasampādetabbam, vattam nikkhipitvā pana upasampādetum vaṭṭati. Ācariyena hutvāpi kammavācā na sāvetabbā, aññasmim asati vattam nikkhipitvā sāvetum vaṭṭati. Āgantukānaṃ nissayo na dātabbo. Yehipi pakatiyāva nissayo gahito, te vattabbā “ahaṃ vinayakammaṃ karomi, asukattherassa nāma santike nissayaṃ gaṇhatha, mayhaṃ vattam mā karotha, mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchathā”ti. Sace evaṃ vuttepi karontiyeva, vāritakālato paṭṭhāya karontesupi anāpatti. Añño sāmaṇeropi na gahetabbo, upajjhaṃ datvā gahitasāmaṇeropi vattabbo “ahaṃ vinayakammaṃ karomi, mayhaṃ vattam mā karotha, mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchathā”ti. Sace evaṃ vuttepi karontiyeva, vāritakālato paṭṭhāya karontesupi anāpatti. Na bhikkhunovādakasammuti sādītā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditā, tasmā bhikkhusaṅghassa vattabbam “bhante ahaṃ vinayakammaṃ karomi,

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 8 piṭṭhādīsu.

bhikkhunovādakam jānāthā”ti. Paṭibalassa vā bhikkhussa bhāro kātabbo. Āgatā bhikkhuniyo “saṅghassa santikam gacchatha, Saṅgho vo ovādadāyakam jānissatī”ti vā “aham vinayakammaṃ karomi, asukabhikkhussa nāma santikam gacchatha, so vo ovādam dassatī”ti vā vattabbā.

Yāya āpattiyā saṅghena parivāso dinno hoti, sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādīsikā tato vā pāpiṭṭhatarā, kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā, na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, palibodhatthāya vā pakkosanatthāya vā savacanīyam na kātabbaṃ. Palibodhatthāya hi karonto “aham āyasmantaṃ imasmiṃ vatthusmiṃ savacanīyam karomi, imamhā āvāsā parampi mā pakkama, yāva na taṃ adhikaraṇam vūpasantaṃ hotī”ti evaṃ karoti, pakkosanatthāya karonto “aham taṃ savacanīyam karomi, ehi mayā saddhim vinayadharānam sammukhībhāvam gacchāhi”ti evaṃ karoti, tadubhayampi na kātabbaṃ. Vihāre jeṭṭhakaṭṭhānam na kātabbaṃ, pātimokkhuddesakena vā dhammajjesakena vā na bhavitabbaṃ, napi terasasu sammutīsu ekasammutivasenapi issariyakammaṃ kātabbaṃ, “karotu me āyasmā okāsam, aham taṃ vattukāmo”ti evaṃ pakatattassa okāso na kāretabbo, vatthunā vā āpattiyā vā na codetabbo, “ayam te doso”ti na sāretabbo, bhikkhūhi aññamaññaṃ yojetvā kalaho na kāretabbo, saṅghattherena hutvā pakatattassa bhikkhuno purato na gantabbaṃ na nisīditabbaṃ, dvādasahatthaṃ upacāram muñcitvā ekakeneva gantabbañceva nisīditabbañca, yo hoti saṅghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto, so tassa dātabbo.

Tattha **āsanapariyanto** nāma bhattaggādīsu saṅghanavakāsanam, svassa dātabbo, tattha nisīditabbaṃ. **Seyyāpariyanto** nāma seyyānam pariyanto sabbalāmakam mañcapīṭham. ayañhi vassaggena attano pattaṭṭhāne seyyam gahetuṃ na labhati, sabbabhikkhūhi vicinitvā gahitāvasesā maṅgulagūthabharitā vettalatādivinaddhā lāmakaseyyāvassa dātabbā. Yathā ca seyyā, evaṃ vasana-āvāsopi vassaggena attano pattaṭṭhāne tassa na vaṭṭati, sabbabhikkhūhi vicinitvā gahitāvasesā pana rajohatabhūmi

jatukamūsikabharitā paṇṇasālā assa dātabbā. Sace pakatattā sabbe rukkhamūlikā abbhokāsikā ca honti, channaṃ na upenti, sabbepi etehi vissaṭṭhāvāsā nāma honti, tesu yaṃ icchati, taṃ labhati.

Vassūpanāyikadivase paccayaṃ ekapasse ṭhatvā vassaggena gaṇhituṃ labhati, senāsanāṃ na labhati, nibaddhavassāvāsikaṃ senāsanāṃ gaṇhitu kāmēna vattaṃ nikkhipitvā gahetabbaṃ. Nātipavāritaṭṭhāne “ettake bhikkhū gahetvā āgacchathā”ti nimantitena “bhante asukaṃ nāma kulāṃ bhikkhū nimantesi, etha, tatha gacchāmā”ti evaṃ saṃvidhāya bhikkhūnaṃ puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā hutvā kulāni na upasaṅkamtābbāni, “bhante asukasmiṃ nāma gāme manussā bhikkhūnaṃ āgamaṇaṃ icchanti, sādhu vatassa, sace tesāṃ saṅgahaṃ kareyyāthā”ti evaṃ panassa vinayapariyāyena kathetuṃ vaṭṭati. Āgatāgatānaṃ ārocetuṃ harāyamānena āraññikadhutaṅgaṃ na samādātabbaṃ. Yenapi pakatiyā samādinnaṃ, tena dutiyaṃ bhikkhuṃ gahetvā araññe aruṇaṃ utṭhāpetabbaṃ, na ekakena vatthabbaṃ. Tathā bhattaggādīsū āsanapariyante nisajjāya harāyamānena piṇḍapātikadhutaṅgampi na samādātabbaṃ. Yo pana pakatiyāva piṇḍapātiko, tassa paṭisedho natthi, na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo “mā maṃ jānimsū”ti. Nīhaṭabhatto hutvā vihāreyeva nisīditvā bhuñjanto “rattiyo gaṇayissāmi, gacchato me bhikkhuṃ disvā anārocentassa ratticchedo siyā”ti iminā kāraṇena piṇḍapāto na nīharāpetabbo, “mā maṃ ekabhikkhupi jānātū”ti ca iminā ajjhāsayena vihāre sāmaṇerehi pacāpetvā bhuñjitumpi na labhati, gāmaṃ piṇḍāya pavisitābbameva. Gilānassa pana navakamma-ācariyupajjhāyakiccādipasutassa vā vihāreyeva acchituṃ vaṭṭati.

Sacepi gāme anekasatā bhikkhū vicaranti, na sakkā hoti ārocetuṃ, gāmakāvāsāṃ gantvā sabhāgaṭṭhāne vasituṃ vaṭṭati. Yasmā “pārivāsikena bhikkhave bhikkhunā āgantukena ārocetabbaṃ, āgantukassa ārocetabbaṃ, uposathe ārocetabbaṃ, pavāraṇāya ārocetabbaṃ, sace gilāno hoti, dūtenapi ārocetabbaṃ”ti¹

---

1. Vi 4. 83 piṭṭhe.

vuttaṃ, tasmā kañci vihāraṃ gatena āgantukena tattha bhikkhūnaṃ ārocetabbaṃ. Sace sabbe ekaṭṭhāne ṭhite passati, ekaṭṭhāne ṭhiteneva ārocetabbaṃ. Atha rukkhamūlādīsu visuṃ ṭhitā honti, tattha tattha gantvā ārocetabbaṃ, sañicca anārocentassa ratticchedo ca hoti, vattabhede ca dukkaṭaṃ. Atha vicinanto ekacce na passati, ratticchedova hoti, na vattabhede dukkaṭaṃ.

Āgantukassapi attano vasanavihāraṃ āgatassa ekassa vā bahūnaṃ vā vuttanayeneva ārocetabbaṃ, ratticchedavattabhedāpi cettha vuttanayeneva veditabbā. Sace āgantukā muhuttaṃ vissamitvā vā avissamitvā eva vā vihāramajjhena gacchanti, tesampi ārocetabbaṃ. Sace tassa ajānantasseva gacchanti, ayañca gatakāle jānāti, gantvā ārocetabbaṃ, sampāpuṇituṃ vā sāvetuṃ vā asakkontassa ratticchedova hoti, na vattabhede dukkaṭaṃ. Yepi antovihāraṃ appavisitvā upacārasīmaṃ okkamitvā gacchanti, ayañca nesam chattaṣaddaṃ vā ukkāṣitasaddaṃ vā khipitasaddaṃ vā sutvā āgantukabhāvaṃ jānāti, gantvā ārocetabbaṃ, gatakāle jānantenapi anubandhitvā ārocetabbaṃ, sampāpuṇituṃ asakkontassa ratticchedova hoti, na vattabhede dukkaṭaṃ. Yopi rattim āgantvā rattimyeva gacchati, sopissa ratticchedaṃ karoti, aññātattā pana vattabhede dukkaṭaṃ natthi. Sace ajānitvāva abbhānaṃ karoti, akatameva hotīti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ, tasmā adhikā rattiyo gahetvā kātabbaṃ. Ayaṃ apanṇakapaṭipadā.

Nadī-ādīsu nāvāya gacchantampi paratīre ṭhitampi ākāse gacchantampi pabbatatala-araññādīsu dūre ṭhitampi bhikkhuṃ disvā sace “bhikkhū”ti vavatthānaṃ atthi, nāvādīhi gantvā vā mahāsaddaṃ katvā vā vegena anubandhitvā vā ārocetabbaṃ, anārocentassa ratticchedo ceva vattabhede dukkaṭaṃ. Sace vāyamantopi sampāpuṇituṃ vā sāvetuṃ vā na sakkoti, ratticchedova hoti, na vattabhede dukkaṭaṃ. Saṃghasenābhayatthero pana visayāvisayena katheti “visaye kira anārocentassa ratticchedo ceva vattabhede dukkaṭaṃ hoti, avisaye pana ubhayampi natthi”ti. Karavīkatissatthero “samaṇo ayanti vavatthānameva pamāṇaṃ. Sacepi avisayo hoti, vattabhede dukkaṭameva natthi, ratticchedo pana hotiyevā”ti āha.

Uposathadivase “uposatham sampāpuṇissāmā”ti āgantukā bhikkhū āgacchanti, iddhiyā gacchantāpi uposathabhāvaṃ ñatvā otarivā uposatham karonti, tasmā āgantukasodhanattham uposathadivasepi ārocetabbaṃ. Pavāraṇāyapi eseva nayo. Gantuṃ asamatthena gilānena bhikkhum pesetvā ārocāpetabbaṃ, anupasampannaṃ pesetuṃ na vaṭṭati.

Na pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko nānāsaṃvāsakehi vā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo aññatra pakatattena aññatra antarāyā. Yattha hi ekopi bhikkhu natthi, tattha na vasitabbaṃ. Na hi tattha vuttharattiyō gaṇanūpikā¹ honti. Dasavidhe antarāye pana sacepi rattiyō gaṇanūpikā na honti, antarāyato parimuccanattāya gantabbameva. Tena vuttaṃ “aññatra antarāyā”ti. Nānāsaṃvāsakehi saddhiṃ vinayakammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, tesam anārocanepi ratticchedo natthi, abhikkhukāvāsasadisameva hoti. Tena vuttaṃ “nānāsaṃvāsakehi vā sabhikkhuko”ti.

Na pārivāsikena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ. Tattha **āvāso** nāma vasanattāya katasenāsaṇaṃ. **Anāvāso** nāma cetiyagharaṃ bodhigharaṃ sammuñjanī-aṭṭako dāru-aṭṭako pānīyamāḷo vaccakuṭi dvārakoṭṭhakoti evamādi. “Etesu yattha katthaci ekacchanne chadanato udakapatanatṭhānaparicchinne okāse ukkhittakova vasituṃ na labhati, pārivāsiko pana anto-āvāseyeva na labhatī”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** avisesena “udakapātena vāritan”ti vuttaṃ. **Kurundiyaṃ** pana “etesu ettakesu pañcavaṇṇacchadanabaddhaṭṭhānesu pārivāsikassa ca ukkhittakassa ca pakatattena saddhiṃ udakapātena vāritan”ti vuttaṃ. Tasmā nānūpacārepi ekacchanne na vaṭṭati. Sace panettha tadahupasampannepi pakatatte paṭhamam pavisitvā nipannepi saṭṭhivassikopi pārivāsiko pacchā pavisitvā jānanto nipajjati, ratticchedo ceva vattabhede dukkaṭaṅca, ajānantassa ratticchedova, na vattabhede dukkaṭam. Sace pana tasmim nisinne pacchā

---

1. Gaṇanūpagā (Si)

pakatatto pavisitvā nipajjati, pārivāsiko ca jānāti, ratticchedo ceva vattabhede dukkaṭaṇca. No ce jānāti, ratticchedova, na vattabhede dukkaṭaṃ.

Pārivāsikena bhikkhunā pakatattaṃ bhikkhuṃ tadahupasampannampi disvā āsanā vuṭṭhātabbāṃ, vuṭṭhāya ca “ahaṃ iminā sukhanisinno vuṭṭhāpito”ti parammukhenapi na gantabbāṃ, “idaṃ ācariya āsanāṃ, ettha nisīdathā”ti evaṃ pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabboyeva. Navakena pana “mahātheraṃ obaddhaṃ karomī”ti pārivāsikattherassa santikaṃ na gantabbāṃ. Pārivāsikena pakatattena bhikkhunā saddhiṃ na ekāsane nisīditabbāṃ, na nīce āsane nisinne uce āsane nisīditabbāṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbāṃ, dvādasahatthaṃ pana upacāraṃ muñcivā nisīdituṃ vaṭṭati. Pārivāsikena bhikkhunā pakatattena saddhiṃ na ekacaṅkame caṅkamitabbāṃ, na nīce caṅkame caṅkamante uce caṅkame caṅkamitabbāṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbāṃ. Ettha pana akataparicchedāya bhūmiyā caṅkamante paricchedaṃ katvā vālukaṃ ākiritvā ālambanaṃ yojetvā katacaṅkame nīcepi na caṅkamitabbāṃ, ko pana vādo iṭṭhakacayena sampanne vedikāparikkhitte. Sace pana pākāraparikkhitto hoti, dvārakoṭṭhakayutto pabbatantaravanantaragumbantaresu vā suppaṭicchanno, tādise caṅkame caṅkamituṃ vaṭṭati, appaṭicchannepi upacāraṃ muñcivā vaṭṭati.

Pārivāsikena bhikkhunā pārivāsikavuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ mūlāyapaṭikassanārahena mānattārahena mānattacārikena abbhānārahena bhikkhunā saddhiṃ na ekacchane āvāse vā anāvāse vā vatthabbāṃ. Ettha pana sace vuḍḍhatare pārivāsike paṭhamaṃ nipanne itaro jānanto pacchā nipajjati, ratticchedo cassa hoti, vattabhede ca dukkaṭaṃ. Vuḍḍhatarassa pana ratticchedova, na vattabhede dukkaṭaṃ. Ajānitvā nipajjati, dvinnampi vattabhedo natthi, ratticchedo pana hoti. Atha navakapārivāsike paṭhamaṃ nipanne vuḍḍhataro pacchā nipajjati, navako ca jānāti, ratti cassa chijjati, vattabhede ca dukkaṭaṃ hoti. Vuḍḍhatarassa ratticchedova, na vattabhedo. No ce jānāti, dvinnampi vattabhedo natthi, ratticchedo pana hoti. Sace apacchāpurimaṃ nipajjanti, vuḍḍhatarassa ratticchedova, itarassa vattabhedopīti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ.

Dve pārivāsikā samavassā, eko paṭhamam nipanno, eko jānantova pacchā nipajjati, ratti cassa chijjati, vattabhede ca dukkaṭam. Paṭhamam nipannassa ratticchedova, na vattabhedo. Sace pacchā nipajjantopi na jānāti, dvinnampi vattabhedo natthi, ratticchedo pana hoti. Sace dvepi apacchāpurimam nipajjanti, dvinnampi ratticchedoyeva, na vattabhedo. Sace hi dve pārivāsikā ekato vaseyyum, te aññamaññassa ajjhācāram ñatvā agāravā vā vippaṭisārino vā hutvā tam vā āpattim āpajjeyyum tato pāpiṭṭhataram vā, vibbhameyyum vā¹, tasmā nesam sahaseyyā sabbapakārena paṭikkhittā. Mūlāyapaṭikassanārahādayo cettha parivāsikānam pakatattaṭṭhāne ṭhitāti veditabbā. Tasmā pārivāsikena bhikkhunā mūlāyapaṭikassanārahena mānattārahena mānattacārikena abbhānārahena bhikkhunā saddhim na ekāsane nisīditabbam, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbam, na chamāya nisinne āsane nisīditabbam, na ekacaṅkame caṅkamitabbam, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbam, na chamāya caṅkamante caṅkame caṅkamitabbam.

“Na bhikkhave pārivāsikena bhikkhunā sādītabbam pakatattānam bhikkhūnam abhivādanam paccuṭṭhānam añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ āsanābhīhāro seyyābhīhāro pādodakam pādapīṭham pādakathalikam pattacīvarapaṭiggahaṇam nahāne piṭṭhiparikammaṃ, yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassā”²ti vacanato pakattānam bhikkhūnam ṭhapetvā navakataram pārivāsikam avasesānam antamaso mūlāyapaṭikassanārahādīnampi abhivādanādīm sādiyantassa dukkaṭam, saddhivihārikānampi sādiyantassa dukkaṭameva. Tasmā te vattabbā “aham vinayakammaṃ karomi, mayham vattam mā karoṭha, mā maṃ gāmappavesanam āpucchathā”²ti. Sace saddhāpabbajitā kulaputtā “tumhe bhante tumhākam vinayakammaṃ karoṭhā”²ti vatvā vattam karonti, gāmappavesanampi āpucchantiyeva, vāritakālato paṭṭhāya anāpatti.

“Anujānāmi bhikkhave pārivāsikānam bhikkhūnam mithū yathāvuddham abhivādanam paccuṭṭhānam añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ āsanābhīhāram seyyābhīhāram pādodakam pādapīṭham pādakathalikam pattacīvarapaṭiggahaṇam nahāne

1. Hutvā pāpiṭṭhataram vā āpattim āpajjeyyum vibbhameyyum vā (Vi-Ṭṭha 4. 13 piṭṭhe)

2. Vi 4. 82 piṭṭhe.

piṭṭhiparikamman”¹ vacanato pana pārivāsikānaṃ bhikkhūnaṃ aññaṃaññaṃ yo yo vuḍḍho, tena tena navakatarassa abhivādanādiṃ sādituṃ vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave pārivāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ uposathaṃ pavāraṇaṃ vassikasāṭikaṃ oṇojanaṃ bhattan”² vacanato imāni uposathādīni pañca pakatattehipi saddhiṃ vuḍḍhapaṭipāṭiyā kātuṃ vaṭṭati, tasmā³ pātīmokkhe uddissamāne hatthapāse nisīdituṃ vaṭṭati. **Mahāpaccariyaṃ** pana “pāṭiyā anisīditvā pāḷiṃ vihāya hatthapāsaṃ amuñcantaṃ nisīditabban”^{ti} vuttaṃ. Pārisuddhi-uposathe kariyamāne saṃghanavakaṭṭhāne nisīditvā tattheva nisinnena attano pāṭiyā pārisuddhi-uposatho kātabbo. Pavāraṇāyapi saṃghanavakaṭṭhāne nisīditvā tattheva nisinnena attano pāṭiyā pavāretabbaṃ. Saṃghena ghaṇṭiṃ paharivā bhājjiyamānaṃ vassikasāṭikampi attano pattatṭhāne gahetuṃ vaṭṭati.

Oṇojananti vissajjanaṃ vuccati. Sace hi pārivāsikassa dve tīṇi uddesabhattādīni pāpuṇanti, añña cassa puggalikabhattapaccāsā hoti, tāni paṭipāṭiyā gahetvā “bhante heṭṭhā gāhetha, ajja mayhaṃ bhattapaccāsā atthi, sveva gaṇhissāmi”^{ti} vatvā vissajjetabbāni. Evaṃ tāni punadivasesu gaṇhituṃ labhati. “Punadivase sabbapaṭhamāṃ tassa dātabban”^{ti} **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Yadi pana na gaṇhāti na vissajjeti, punadivase na labhati. Idam oṇojanaṃ nāma pārivāsikasseva odissa anuññātaṃ. Kasmā? Tassa hi Saṃghanavakaṭṭhāne nisinnassa bhattage yāgukhajjakādīni pāpuṇanti vā na vā, tasmā “so bhikkhāhārena mā kilamitthā”^{ti} idamassa saṅgahakaraṇatthāya odissa anuññātaṃ.

Bhattanti āgatāgatehi vuḍḍhapaṭipāṭiyā gahetvā gantabbaṃ vihāre saṃghassa catussālabhattaṃ. Etaṃ yathāvuḍḍhaṃ labhati, pāṭiyā pana gantuṃ vā ṭhātuṃ vā na labhati, tasmā pāḷito osakkivā hatthapāse ṭhitena hatthaṃ pasāretvā yathā seno nipatitvā gaṇhāti, evaṃ gaṇhitabbaṃ. Ārāmikasamañuddesehi āharāpetuṃ na labhati. Sace sayameva āharanti, vaṭṭati. Rañño mahāpeḷabhattepi eseva nayo. Catussālabhatte pana sace oṇojanaṃ kattukāmo hoti, attano atthāya

1. Vi 4. 82 piṭṭhe.

2. Vi 4. 83 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 4. 7 piṭṭhe.

ukkhitte piṇḍe “ajja me bhattaṃ atthi, sveva gaṇhissāmi”ti vattabbaṃ.

“Punadivase dve piṇḍe labhati”ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ.

Uddesabhattādīnipi pālīto osakkivāva gahetabbāni, yattha pana nisīdāpetvā parivāsanti, tattha sāmaṇerānaṃ jeṭṭhakena, bhikkhūnaṃ saṅghanavakena hutvā nisīditabbaṃ. Idaṃ pārivāsikavattaṃ.

Mūlāyapaṭissanārahānaṃ mānattārahānaṃ mānattacārikānaṃ abbhānārahānaṃca idameva vattanti veditabbaṃ. Mānattacārikassa vatte pana “devasikaṃ ārocetabbaṃ”ti vireso. Ratticchedesu ca “tayo kho Upāli pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedā, sahavāso vippavāso anārocanā”ti¹ vacanato yvāyaṃ “pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchene”ti-ādīnā nayena vutto sahavāso, yo ca ekasseva vāso, yā cāyaṃ āgantukādīnaṃ anārocanā, etesu tīsu ekenapi kāraṇena pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedo hoti.

Mānattacārikassa pana “cattāro kho Upāli mānattacārikassa bhikkhuno ratticchedā, sahavāso, vippavāso, anārocanā, ūne gaṇe caraṇaṃ”ti vacanato imesu catūsu kāraṇesu ekenapi ratticchedo hoti. **Gaṇoti** cettha cattāro vā atirekā vā. Tasmā sacepi tīhi bhikkhūhi saddhiṃ vasati, ratticchedo hotiyeva.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Garukāpattivuṭṭhānavinicchayakathā samattā.

33. Kammākammavinicchayakathā

249. **Kammākammanti** ettha² pana kammāni cattāri apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammanti. Imāni cattāri kammāni katihākārehi vipajjanti? Pañcahākārehi vipajjanti vatthuto vā ñattito vā anussāvanato vā sīmato vā parisato vā.

1. Vi 4. 87 piṭṭhe.

2. Vi 5. 380 piṭṭhādīsu.

Kathaṃ **vatthuto kammāni vipajjanti?** Sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ asamukhā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ apaṭipucchā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Paṭiññāya karaṇīyaṃ kammaṃ apaṭiññāya karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Tassapāpiyasikakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Parivāsārahassa mūlāya paṭikassati, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Mānattārahaṃ abbheti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Abbhānārahaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Anuposathe uposathaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Apavāraṇāya pavāreti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Paṇḍakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Theyyasaṃvāsakaṃ, tithiyapakkantaṃ, tiracchānagataṃ, mātughātaṃ, pitughātaṃ, arahantaghātaṃ, bhikkhunīdūsakaṃ, saṃghabhedakaṃ, lohituppādaṃ, ubhatobyañjanaṃ, ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Evaṃ vatthuto kammāni vipajjanti.

Kathaṃ **ñattito kammāni vipajjanti?** Pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti. Vatthuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, ñattiṃ na parāmasati, pacchā vā ñattiṃ ṭhapeti. Imehi pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti.

Kathaṃ **anussāvanato kammāni vipajjanti?** Pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti. Vattuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, sāvanaṃ hāpeti, akāle vā sāveti. Imehi pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ **sīmato kammāni vipajjanti?** Ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjanti. Atikhuddakaṃ sīmaṃ sammannati, atimahatiṃ sīmaṃ sammannati, khaṇḍanimittaṃ sīmaṃ sammannati, chāyānimittaṃ sīmaṃ sammannati, animittaṃ

sīmaṃ, sammannati, bahisīme ṭhito sīmaṃ sammannati, nadiyā sīmaṃ sammannati, Samudde sīmaṃ sammannati, Jātassare sīmaṃ sammannati, sīmāya sīmaṃ sambhindati, sīmāya sīmaṃ ajjhottharati. Imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ **parisato kammāni vipajjanti?** Dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti. Catuvaggakaraṇīye kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti.

Pañcavaggakaraṇe kamme -pa-. Dasavaggakaraṇe kamme -pa-. Vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Imehi dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti.

Catuvaggakaraṇe kamme cattāro bhikkhū pakatattā kammappattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṅgho kammaṃ karoti, so neva kammappatto nāpi chandāraho, apica kammāraho. Pañcavaggakaraṇe kamme pañca bhikkhū pakatattā kammappattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṅgho kammaṃ karoti, so neva kammappatto nāpi chandāraho, apica kammāraho. Dasavaggakaraṇe kamme dasa bhikkhū pakatattā kammappattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṅgho kammaṃ karoti, so neva kammappatto nāpi chandāraho, apica kammāraho. Vīsativaggakaraṇe kamme vīsati bhikkhū pakatattā kammappattā,

avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti, so neva kammappatto nāpi chandāraho, apica kammāraho.

250. **Apalokanakammaṃ** kati ṭhānāni gacchati? **Ñattikammaṃ**, **ñattidutiyakammaṃ**, **ñatticatutthakammaṃ** kati ṭhānāni gacchati? Apalokanakammaṃ pañca ṭhānāni gacchati. Ñattikammaṃ nava ṭhānāni gacchati. Ñattidutiyakammaṃ satta ṭhānāni gacchati. Ñatticatutthakammaṃ satta ṭhānāni gacchati.

Apalokanakammaṃ katamāni pañca ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ nissāraṇaṃ bhaṇḍukammaṃ brahmadāṇḍaṃ kammalakkhaṇaññeva pañcamāṃ. Apalokanakammaṃ imāni pañca ṭhānāni gacchati.

Ñattikammaṃ katamāni nava ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ nissāraṇaṃ uposathaṃ pavāraṇaṃ sammutiṃ dānaṃ paṭiggahaṇaṃ paccukkaḍḍhanaṃ kammalakkhaṇaññeva navamaṃ. Ñattikammaṃ imāni nava ṭhānāni gacchati.

Ñattidutiyakammaṃ katamāni satta ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ nissāraṇaṃ sammutiṃ dānaṃ uddharaṇaṃ desanaṃ kammalakkhaṇaññeva sattamaṃ. Ñattidutiyakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati.

Ñatticatutthakammaṃ katamāni satta ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ nissāraṇaṃ sammutiṃ dānaṃ niggahaṃ samanubhāsaṃ kammalakkhaṇaññeva sattamaṃ. Ñatticatutthakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati. Ayaṃ tāva Pāḷinayo.

251. Ayaṃ panettha ādito paṭṭhāya vinicchayakathā¹—
apalokanakammaṃ nāma sīmaṭṭhakaśaṃghaṃ sodhetvā chandārahānaṃ chandaṃ āharitvā samaggassa saṃghassa anumatiyā tikkhattuṃ sāvetaṃ kattabbakammaṃ. **Ñattikammaṃ** nāma vuttanayeneva samaggassa saṃghassa anumatiyā ekāya ñattiyā kattabbakammaṃ. **Ñattidutiyakammaṃ** nāma vuttanayeneva samaggassa saṃghassa anumatiyā ekāya ñattiyā ekāya ca anussāvanāyāti evaṃ ñattidutiyāya anussāvanāya kattabbakammaṃ. **Ñatticatutthakammaṃ** nāma vuttanayeneva samaggassa saṃghassa anumatiyā ekāya ñattiyā tīhi ca anussāvanāhīti evaṃ ñatticatutthāti tīhi anussāvanāhi kattabbakammaṃ.

1. Vi-Ṭṭha 4. 243 piṭṭhādīsu.

Tatra apalokanakammaṃ apaloketvāva kātabbaṃ, ñattikammādivasena na kātabbaṃ. Ñattikammampi ekaṃ ñattiṃ ṭhapetvāva kātabbaṃ, apalokanakammādivasena na kātabbaṃ. Ñattidutiyakammaṃ pana apaloketvā kātabbampi akātabbampi atthi. Tattha sīmāsammuti sīmāsamūhanam kathinadānam kathinuddhāro kuṭivattihudesanā vihāravattihudesanāti imāni cha kammāni garukāni apaloketvā kātuṃ na vaṭṭanti, ñattidutiyakammavācam sāvetvāva kātabbāni. Avasesā terasa sammutiyo senāsanaggāhakamatakacīvaradānādisammutiyo cāti etāni lahukakammāni, apaloketvāpi kātuṃ vaṭṭanti, ñattikammañatticatutthakammavasena pana na kātabbameva. “Ñatticatutthakammavasena kayiramānam daḷhataram hoti, tasmā kātabban”ti ekacce vadanti. Evaṃ pana sati kammasaṅkaro hoti, tasmā na kātabbanti paṭikkhittameva. Sace pana akkharaparihīnam vā padaparihīnam vā duruttapadam vā hoti, tassa sodhanattham punappunam vattum vaṭṭati. Idam akuppakammassa daḷhikammaṃ hoti, kuppakamme kammaṃ hutvā tiṭṭhati. Ñatticatutthakammaṃ ñattiñca tisso ca kammavācāyo sāvetvāva kātabbaṃ, apalokanakammādivasena na kātabbaṃ.

Sammukhākaraṇīyam kammaṃ asammukhā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammanti ettha pana atthi kammaṃ sammukhākaraṇīyam, atthi kammaṃ asammukhākaraṇīyam. Tattha **asammukhākaraṇīyam** nāma dūtenūpasampadā, pattanikkujjanam, pattukkujjanam, ummattakassa bhikkhuno ummattakasammuti, sekkhānam kulānam sekkhasammuti, Channassa bhikkhuno brahmadāṇḍo, Devadattassa pakāsanīyakammaṃ, apasādanīyam dassentassa bhikkhuno bhikkhunisaṅghena kātabbaṃ avandīyakammanti aṭṭhavidham hoti. Idam aṭṭhavidhampi kammaṃ asammukhā kataṃ sukataṃ hoti akuppaṃ, sesāni sabbakammāni sammukhā eva kātabbāni. Saṅghasammukhatā dhammasammukhatā vinayasammukhatā puggalasammukhatāti imam catubbidham sammukhāvinayam upanetvāva kātabbāni. Evaṃ katāni hi sukataṃ honti, evam akatāni panetāni imam sammukhāvinayasaṅkhātam vatthum vinā katattā vatthuvipannāni nāma honti. Tena vuttam “sammukhākaraṇīyam kammaṃ asammukhā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ”ti. **Paṭipucchākaraṇīyā**disupi paṭipucchādikaraṇameva vatthu, tam vatthum vinā katattā tesampi vatthuvipannatā veditabbā. Apica unavāsativassam vā antimavatthum ajjhāpannapubbam vā

ekādaśasu vā abhabbapuggalesu aññataram̐ upasampādentassapi vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ hoti. Ayaṃ vatthuto kammavipattiyaṃ vinicchayo.

Ñattito vipattiyaṃ pana **vatthum̐ na parāmasatī** yassa upasampadādikammaṃ karoti, taṃ na parāmasati, tassa nāmaṃ na gaṇhāti. “Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho”ti vattabbe “suṇātu me bhante saṃgho, āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho”ti vadati. Evaṃ vatthum̐ na parāmasati.

Saṃghaṃ na parāmasatī saṃghassa nāmaṃ na gaṇhāti. “Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ Dhammarakkhito”ti vattabbe “suṇātu me bhante, ayaṃ dhammarakkhito”ti vadati. Evaṃ saṃghaṃ na parāmasati.

Puggalaṃ na parāmasatī yo upasampadāpekkhassa upajjhāyo, taṃ na parāmasati, tassa nāmaṃ na gaṇhāti. “Suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho”ti vattabbe “suṇātu me bhante saṃgho, ayaṃ Dhammarakkhito upasampadāpekkho”ti vadati. Evaṃ puggalaṃ na parāmasati.

Ñattiṃ na parāmasatī sabbena sabbaṃ ñattiṃ na parāmasati, ñattidutiyakamme ñattiṃ aṭṭhapetvā dvikkhattum̐ kammavācāya eva anussāvanakammaṃ karoti, ñatticatutthakammepi ñattiṃ aṭṭhapetvā catukkhattum̐ kammavācāya eva anussāvanakammaṃ karoti. Evaṃ ñattiṃ na parāmasati.

Pacchā vā ñattiṃ ṭhapetī paṭhamaṃ kammavācāya anussāvanakammaṃ katvā “esā ñattī”ti vatvā “khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti vadati. Evaṃ pacchā ñattiṃ ṭhapeti. Iti imehi pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti.

Anussāvanato vipattiyaṃ pana vatthu-ādīni tāva vuttanayeneva vedītabbāni. Evaṃ pana nesaṃ aparāmasanaṃ hoti—“suṇātu me bhante saṃgho”ti paṭhamānussāvanāya vā “dutiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi -pa-. Tatiyaṃpi etamatthaṃ vadāmi. Suṇātu me bhante saṃgho”ti dutiyatatiyānussāvanāsu vā “ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassa upasampadāpekkho”ti vattabbe “suṇātu me bhante saṃgho, āyasmato Buddharakkhitassa”ti vadanto **vatthum̐ na parāmasati** nāma.

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito”ti vattabbe “suṇātu me bhante, ayaṃ Dhammarakkhito”ti vadanto **saṅghaṃ na parāmasati** nāma.
 “Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito āyasmato Buddharakkhitassā”ti vattabbe “suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ Dhammarakkhito upasampadāpekkho”ti vadanto **puggalaṃ na parāmasati** nāma.

Sāvanaṃ hāpetiti sabbena sabbaṃ kammavācāya anussāvanaṃ na karoti, ñattidutiyakamme dvikkhattuṃ ñattimeva ṭhapeti, ñatticatutthakamme catukkhattuṃ ñattimeva ṭhapeti. Evaṃ sāvanaṃ hāpeti. Yopi ñattidutiyakamme ekaṃ ñattim ṭhapetvā ekaṃ kammavācaṃ anussāvento akkharaṃ vā chaḍḍeti, padaṃ vā duruttaṃ karoti, ayampi sāvanaṃ hāpetiyeva. Ñatticatutthakamme pana ekaṃ ñattim ṭhapetvā sakimeva vā dvikkhattuṃ vā kammavācāya anussāvanaṃ karontopi akkharaṃ vā padaṃ vā chaḍḍentopi duruttaṃ karontopi anussāvanaṃ hāpetiyevāti veditabbo.

252. “Duruttaṃ karotī”ti ettha pana ayaṃ vinicchayo. Yo hi aññasmiṃ akkhare vattabbe aññaṃ vadati, ayaṃ duruttaṃ karoti nāma. Tasmā kammavācaṃ karontena bhikkhunā yvāyaṃ—

“Sithilaṃ dhanitaṅca dīgharassaṃ,
 Garukaṃ lahukaṅca niggahitaṃ.
 Sambandhaṃ vavatthitaṃ vimuttaṃ,
 Dasadhā byañjanabuddhiyā pabhedo”ti—

vutto, ayaṃ suṭṭhu upalakkhetabbo. Ettha hi **sithilaṃ** nāma pañcasu vaggesu paṭhamatatiyaṃ. **Dhanitaṃ** nāma tesveva dutiyacatutthaṃ. **Dīghanti** dīghena kālena vattabba-ākārādi. **Rassanti** tato upaḍḍhakālena vattabba-ākārādi. **Garukanti** dīghameva, yaṃ vā “āyasmato Buddharakkhitattherassa yassa nakkhamatī”ti evaṃ saṃyogaparaṃ katvā vuccati. **Lahukanti** rassameva, yaṃ vā “āyasmato Buddharakkhitattherassa yassa na khamatī”ti evaṃ asaṃyogaparaṃ katvā vuccati. **Niggahitanti** yaṃ karaṇāni niggahetvā avissajetvā avivaṭṭena mukhena sānunāsikaṃ katvā vattabbaṃ. **Sambandhanti** yaṃ parapadena sambandhitvā “tuṇhissā”ti vā “tuṇhassā”ti vā vuccati. **Vavatthitanti** yaṃ parapadena asambandhaṃ katvā vicchinditvā “tuṇhī assā”ti vā “tuṇha assā”ti vā vuccati. **Vimuttanti** yaṃ karaṇāni aniggahetvā vissajjetvā vivaṭṭena mukhena anunāsikaṃ akatvā vuccati.

Tattha “suṇātu me”ti vattabbe ta-kārassa tha-kāraṃ katvā “suṇāthu me”ti vacanaṃ sithilassa dhanitakaraṇaṃ nāma, tathā “pattakallaṃ eṣā ñattī”ti vattabbe “patthakallaṃ eṣā ñattī”ti-ādivacanaṃ. “Bhante saṃgho”ti vattabbe bha-kāragha-kārānaṃ ba-kāraga-kāre katvā “bante saṃgo”ti vacanaṃ dhanitassa sithilakaraṇaṃ nāma. “Suṇātu me”ti vivaṭena mukhena vattabbe pana “suṇāntu me”ti vā “eṣā ñattī”ti vattabbe “eṣaṃ ñattī”ti vā avivaṭena mukhena ananunāsikaṃ katvā vacanaṃ vimuttassa niggahitavacanaṃ nāma. “Pattakallaṃ”ti avivaṭena mukhena anunāsikaṃ katvā vattabbe “pattakallā”ti vivaṭena mukhena anunāsikaṃ akatvā vacanaṃ niggahitassa vimuttavacanaṃ nāma. Iti sithile kattabbe dhanitaṃ, dhanite kattabbe sithilaṃ, vimutte kattabbe niggahitaṃ, niggahite kattabbe vimuttanti imāni cattāri byañjanaṇi antokammavācāya kammaṃ dūsentī. Evaṃ vadanto hi aññasmiṃ akkhare vattabbe aññaṃ vadati, duruttamā karotīti vuccati.

Itaresu pana dīgharassādīsu chasu byañjanesu dīghatṭhāne dīghameva, rassatṭhāne rassamevāti evaṃ yathāṭhāne taṃ tadeva akkharaṃ bhāsantena anukkamāgataṃ paveṇiṃ avināsentena kammavācā kātabbā. Sace pana evaṃ akatvā dīghe vattabbe rassaṃ, rasse vā vattabbe dīghaṃ vadati, tathā garuke vattabbe lahukaṃ, lahuke vā vattabbe garukaṃ vadati, sambandhe vā pana vattabbe vavatthitaṃ, vavatthite vā vattabbe sambandhaṃ vadati, evaṃ vuttepi kammavācā na kuppati. Imāni hi cha byañjanaṇi kammaṃ na kopenti. Yaṃ pana suttantikattherā “da-kāro ta-kāramāpajjati, ta-kāro da-kāramāpajjati, ca-kāro ja-kāramāpajjati, ja-kāro ca-kāramāpajjati, ya-kāro ka-kāramāpajjati, ka-kāro ya-kāramāpajjati, tasmā da-kārādīsu vattabbesu ta-kārādivacanaṃ na virujjhatī”ti vadanti, taṃ kammavācaṃ patvā na vaṭṭati. Tasmā vinayadharena neva da-kāro ta-kāro kātabbo -pa- na ka-kāro ya-kāro. Yathāpāliyaṃ niruttiṃ sodhetvā dasavidhāya byañjananiruttiyā vuttadose pariharantena kammavācā kātabbā. Itarathā hi sāvanaṃ hāpeti nāma.

Akāle vā sāvetīti sāvanāya akāle anokāse ñattiṃ aṭṭhapetvā paṭhamānyeva anussāvanakammaṃ katvā pacchā ñattiṃ ṭhapeti. Iti imehi pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti.

253. **Sīmato vipattiyam** pana **atikhuddakasīmā** nāma yā ekavīsati bhikkhū na gaṇhāti. **Kurundiyam** pana “yattha ekavīsati bhikkhū nisīditum na sakkontī”ti vuttam. Tasmā yā evarūpā sīmā, ayam sammatāpi asammataṃ gāmakhettasadisāva hoti, tattha kataṃ kammaṃ kuppati. Esa nayo sesasīmāsupi. Ettha pana **atimahatī** nāma yā kesaggamattenapi tiyojanam atikkamitvā sammatā hoti. **Khaṇḍanimittā** nāma aghaṭitanimittā vuccati. Puratthimāya disāya nimittam kittetvā anukkameneva dakkhiṇāya pacchimāya uttarāya disāya kittetvā puna puratthimāya disāya pubbakittitam nimittam paṭikittetvā ṭhapetum vaṭṭati, evam akhaṇḍanimittā hoti. Sace pana anukkamena āharitvā uttarāya disāya nimittam kittetvā tattheva ṭhabeti, khaṇḍanimittā hoti. Aparāpi **khaṇḍanimittā** nāma yā animittupagam tacaṣāraruḅkham vā khāṇukaṃ vā paṃsupuṅjam vā vālukapuṅjam vā aññataram antarā ekaṃ nimittam katvā sammatā hoti. **Chāyānimittā** nāma yā pabbatacchāyādīnam yam kiñci chāyam nimittam katvā sammatā hoti. **Animittā** nāma yā sabbena sabbam nimittāni akittetvā sammatā hoti. **Bahisīme ṭhito sīmam sammannati** nāma nimittāni kittetvā nimittānam bahi ṭhito sammannati. **Nadiyā Samudde Jātassare sīmam sammannatī**ti etesu nadī-ādīsu yam sammannati, sā evam sammatāpi “sabbā bhikkhave nadī asīmā, sabbo Samuddo asīmo, sabbo Jātassaro asīmo”ti¹ vacanato asammataṃ hoti. **Sīmāya sīmam sambhindatī**ti attano sīmāya paresam sīmam sambhindati. **Sīmāya sīmam ajjhottharatī**ti attano sīmāya paresam sīmam ajjhottharati. Tattha yathā sambhedo ca ajjhottharaṇaṅca hoti, tam sabbam sīmākathāyam vuttameva. Iti imā ekādasapi sīmā asīmā gāmakhettasadisā eva, tāsu nisīditvā kataṃ kammaṃ kuppati. Tena vuttam “imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjantī”ti.

Parisato kammavipattiyam pana kiñci anuttānam nāma natthi. Yampi tattha kammappattachandārahalakkhaṇam vattabam siyā, tampi parato “cattāro bhikkhū pakatattā kammappattā”ti-ādīnā nayena vuttameva. Tattha **pakatattā kammappattā**ti catuvaggakaraṇe kamme cattāro pakatattā anukkhittā

---

1. Vi 3. 150 piṭṭhe.

anissāritā parisuddhasilā cattāro bhikkhū kammappattā kammaṣṣa arahā anucchavikā sāmīno. Na tehi vinā taṃ kammaṃ karīyati, na tesāṃ chando vā pārīsuddhi vā eti, avasesā pana sacepi sahaṣṣamattā honti, sace samānasamvāsakā sabbe chandārahāva honti, chandapārīsuddhiṃ datvā āgacchantu vā mā vā, kammaṃ pana tiṭṭhati. Yassa pana saṅgho parivāsādīkammaṃ karoti, so neva kammappatto nāpi chandāraho, apica yasmā taṃ puggalaṃ vatthuṃ katvā saṅgho kammaṃ karoti, tasmā kammārahoti vuccati. Sesakammesupi eseva nayo.

254. **Apalokanakammaṃ katamāni pañca ṭhānāni gacchati, osāraṇaṃ nissāraṇaṃ bhaṇḍukammaṃ brahmadaṇḍaṃ kammalakkhaṇaṇṇeva pañcamanti** ettha “osāraṇaṃ nissāraṇaṃ”ti padasiliṭṭhatāyetaṃ vuttaṃ, paṭhamāṃ pana nissāraṇā hoti, pacchā osāraṇā. Tattha yā sā kaṇṭakassa sāmaṇerassa daṇḍakammaṇāsanā, sā nissāraṇāti veditabbā. Tasmā etarahi sacepi sāmaṇero Buddhassa vā dhammassa vā saṅghassa vā avaṇṇaṃ bhaṇāti, akappiyaṃ “kappiyaṃ”ti dīpeti, micchādiṭṭhiko hoti, antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato, so yāvatiyaṃ nivāretvā taṃ laddhiṃ vissajjāpetabbo. No ce vissajjeti, saṅghaṃ sannipātetvā “vissajjehī”ti vattabbo. No ce vissajjeti, byattena bhikkhunā apalokanakammaṃ katvā nissāretabbo. Evañca pana kammaṃ kātabbāṃ—

“Saṅghaṃ bhante pucchāmi ‘ayaṃ itthannāmo sāmaṇero Buddhassa dhammassa saṅghassa avaṇṇavādī micchādiṭṭhiko, yaṃ aṇṇe sāmaṇerā labhanti dirattatirattaṃ bhikkhūhi saddhiṃ sahaṣeyyaṃ, tassā alābhāya nissāraṇā ruccati saṅghassā’ti. Dutiyampi. Tatiyampi bhante saṅghaṃ pucchāmi ‘ayaṃ itthannāmo sāmaṇero -pa- ruccati saṅghassā’ti, cara pire vinassā’ti.

So aparena samayena “ahaṃ bhante bālatāya aṇṇatāya alakkhikatāya evaṃ akāsim, svāhaṃ saṅghaṃ khamāpemī”ti khamāpento yāvatiyaṃ yācāpetvā apalokanakammeneva osāretabbo, evañca pana osāretabbo. Saṅghamajjhe byattena bhikkhunā saṅghassa anumatiyā sāvetabbāṃ—

“Saṅghaṃ bhante pucchāmi ‘ayaṃ itthannāmo sāmaṇero Buddhassa dhammassa saṅghassa avaṇṇavādī micchādiṭṭhiko, yaṃ aññe sāmaṇerā labhanti dirattatirattam bhikkhūhi saddhim sahaseyyam, tassā alābhāya nissārīto, svāyam idāni sorato nivātavutti lajjidhammam okkanto hirottappe patiṭṭhito katadaṇḍakammo accayam deseti, imassa sāmaṇerassa yathā pure kāyasambhogasāmaggidānam ruccati saṅghassā’ti”.

Evam tikkhattum vattabbam. Evam apalokanakammam **osāraṇaṇca nissāraṇaṇca** gacchati. **Bhaṇḍukammam** pabbajjāvinicchayakathāya vuttameva.

Brahmadaṇḍo pana na kevalam Channasseva paññatto, yo aññopi bhikkhu mukharo hoti, bhikkhū duruttavacanehi ghaṭṭento khumsento vambhento viharati, tassapi dātabbo, evaṇca pana dātabbo. Saṅghamajjhe byattena bhikkhunā saṅghassa anumatiyā sāvetaḥam—

“Bhante itthannāmo bhikkhu mukharo, bhikkhū duruttavacanehi ghaṭṭento khumsento vambhento viharati, so bhikkhu yaṃ iccheyya, tam vadeyya, bhikkhūhi itthannāmo bhikkhu neva vattabbo, na ovaditabbo na anusāsītabbo, Saṅgham bhante pucchāmi ‘itthannāmassa bhikkhuno brahmadaṇḍassa dānam ruccati saṅghassā’ti. Dutiyampi pucchāmi -pa-. Tatiyampi pucchāmi ‘itthannāmassa bhikkhuno brahmadaṇḍassa dānam ruccati saṅghassā’ti”.

Tassa aparena samayena sammā vattivā khamāpentassa brahmadaṇḍo paṭippassambhetabbo, evaṇca pana paṭippassambhetabbo. Byattena bhikkhunā saṅghamajjhe sāvetaḥam—

“Bhante bhikkhusaṅgho asukassa bhikkhuno brahmadaṇḍam adāsi, so bhikkhu sorato nivātavutti lajjidhammam okkanto hirottappe patiṭṭhito paṭisaṅkhā āyatim samvare tiṭṭhati, saṅgham bhante pucchāmi ‘tassa bhikkhuno brahmadaṇḍassa paṭippassaddhi ruccati saṅghassā’ti”.

Evam yāvatatiyam vatvā apalokanakammeneva brahmadaṇḍo paṭippassambhetabboti.

Kammalakkhaṇaññeva pañcamanti yaṃ taṃ Bhagavatā
Bhikkhunikkhandhake—

“Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuniyo kaddamodakena osiñcanti ‘appeva nāma amhesu sārājjeyyun’ti, kāyaṃ vivarivā bhikkhunīnaṃ dassenti, ūruṃ vivarivā bhikkhunīnaṃ dassenti, aṅgajātaṃ vivarivā bhikkhunīnaṃ dassenti. Bhikkhuniyo obhāsenti, bhikkhunīhi saddhiṃ sampayojenti ‘appeva nāma amhesu sārājjeyyun’ti’¹—

Imesu vatthūsu yesaṃ bhikkhūnaṃ dukkaṭaṃ paññapetvā “anujānāmi bhikkhave tassa bhikkhuno daṇḍakammaṃ kātun”ti vatvā “kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabbā”ti saṃsaye uppanne “avandiyō so bhikkhave bhikkhu bhikkhunisaṃghena kātabbo”ti evaṃ avandiyakammaṃ anuññātaṃ, taṃ kammalakkhaṇaññeva pañcamaṃ, imassa apalokanakammassa ṭhānaṃ hoti. Tassa hi kammaññeva lakkhaṇaṃ, na osāraṇādīni, tasmā kammalakkhaṇanti vuccati. Tassa karaṇaṃ paṭippassaddhiyā saddhiṃ vitthārato dassayissāma. Bhikkhunupassaye sannipatitassa bhikkhunisaṃghassa anumatiyā byattāya bhikkhuniyā sāvetaḥ—

“Ayye asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādikaṃ dasseti, etassa ayyassa avandiyakaraṇaṃ rucati”ti bhikkhunisaṃghaṃ pucchāmi. ‘Ayye asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādikaṃ dasseti, etassa ayyassa avandiyakaraṇaṃ rucati’ti dutiyampi. Tatiyampi bhikkhunisaṃghaṃ pucchāmi”ti.

Evaṃ tikkhattuṃ sāvetaḥ apalokanakammaṃ avandiyakammaṃ kātabbā.

Tato paṭṭhāya so bhikkhu bhikkhunīhi na vanditabbo. Sace avandiyamāno hirottappaṃ paccupaṭṭhapetvā sammā vattati, tena bhikkhuniyo khamāpetabbā. Khamāpentana bhikkhunupassayaṃ agantvā vihāreyeva saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā ekaṃ bhikkhuṃ vā upasaṅkamtvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā “ahaṃ bhante paṭisaṅkhā āyatim saṃvare tiṭṭhāmi, na puna apāsādikaṃ dassessāmi, bhikkhunisaṃgho mayhaṃ khamatū”ti khamāpetabbaṃ. Tena saṃghena vā gaṇena vā ekaṃ bhikkhuṃ pesetvā ekabhikkhunā vā sayameva gantvā bhikkhuniyo vattabbā “ayaṃ bhikkhupaṭisaṅkhā āyatim

1. Vi 4. 452 piṭṭhe.

saṁvare ṭhito, iminā accayaṁ desetvā bhikkhunisaṅgho khamāpito, bhikkhunisaṅgho imaṁ bhikkhuṁ vandiyaṁ karotū”ti. So vandiyo kātabbo, evaṅca pana kātabbo. Bhikkhunupassaye sannipatitassa bhikkhunisaṅghassa anumatiyā byattāya bhikkhuniyā sāvetabbaṁ—

“Ayye asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṁ apāsādikaṁ dassētīti bhikkhunisaṅghena avandiyo kato, so lajjidhammaṁ okkamitvā paṭisaṅkhā āyatīṁ saṁvare ṭhito, accayaṁ desetvā bhikkhunisaṅghaṁ khamāpesi, tassa ayyassa vandiya karaṇaṁ ruccatīti bhikkhunisaṅghaṁ pucchāmi”ti—

Tikkhattuṁ vattabbaṁ. Evaṁ apalokanakammeneva vandiyo kātabbo.

255. Ayaṁ panettha Pāḷimuttakopi kammalakkhaṇavinicchayo¹. Idañhi kammalakkhaṇaṁ nāma bhikkhunisaṅghamūlakaṁ paññattaṁ, bhikkhusaṅghassapi panetaṁ labbhatiyeva. Yañhi bhikkhusaṅgho salākabhatta-uposathaggesu ca apalokanakammaṁ karoti, etampi kammalakkhaṇameva. Acchinnacīvaraḷiṇṇacīvaranaṭṭhacīvarānañhi saṅghaṁ sannipātetvā byattena bhikkhunā yāvatatiyaṁ sāvetvā apalokanakammaṁ katvā cīvaraṁ dātuṁ vaṭṭati. Appamattakavissajjena pana cīvaraṁ karontassa paccayabhājanīyakathāyaṁ vuttappabhedāni sūci-ādāni anupaloketvāpi dātabbāni. Tesāṁ dāne soyeva issaro, tato atirekaṁ dentena apaloketvā dātabbaṁ. Tato hi atirekadāne saṅgho sāmī. Gilānabhesajjampi tattha vuttappakāraṁ sayameva dātabbaṁ, atirekaṁ icchantassa apaloketvā dātabbaṁ. Yopi ca dubbalo vā chinniriyaṁpatho vā pacchinnabhikkhācārapatho vā mahāgilāno, tassa mahāvāsesu tatrappādato devasikaṁ nāḷi vā upaḍḍhanāḷi vā, ekadivasāmyeva vā pañca vā dasa vā taṇḍulanāḷiyo dentena apalokanakammaṁ katvāva dātabbā. Pesalassa bhikkhuno tatrappādato iṇapalibodhampi bahussutassa saṅghabhāranittharakassa bhikkhuno anuṭṭhāpanīyāsenāsanampi saṅghakiccaṁ karontānaṁ kappiyakāraḷadīnaṁ bhattavetanampi apalokanakammaṁ dātuṁ vaṭṭati.

---

1. Vi-Ṭṭha 4. 253 piṭṭhādīsu.

Catupaccayavasena dinnatruppādato saṅghikaṃ āvāsaṃ jaggāpetuṃ vaṭṭati, “ayaṃ¹ bhikkhu issaravatāya vicāreti”ti kathāpacchindanattamāna salākaggādīsu vā antarasannipāte vā saṅghaṃ āpucchitvā vā jaggāpetabbo. Cīvarapiṇḍapātathāya odissa dinnatruppādato api apaloketvā āvāso jaggāpetabbo, anapaloketvāpi vaṭṭati, “sūro vatāyaṃ bhikkhu cīvarapiṇḍapātathāya odissa dinnato āvāsaṃ jaggāpeti”ti evaṃ uppannakathāpacchedanattamāna apalokanakkamma eva katvā jaggāpetabbo.

Cetiye chattaṃ vā vedikaṃ vā bodhiggharaṃ vā āsanaggharaṃ vā akataṃ vā karontena jiṇṇaṃ vā paṭisaṅkharontena sudhākkammaṃ vā karontena manusse samādapetvā kātuṃ vaṭṭati. Sace kāraṇaṃ natthi, cetiyassa upanikkhepato kāretabbaṃ. Upanikkhepepi asati apalokanakkammaṃ katvā tatrūppādato kāretabbaṃ, saṅghikenapi apaloketvā cetiyakiccaṃ kātuṃ vaṭṭati. Cetiyassa santakena apaloketvāpi saṅghikakiccaṃ na vaṭṭati, tāvakālikaṃ pana gahetvā paṭipākātikaṃ kātuṃ vaṭṭati. Cetiyē sudhākkammādīni karontehi pana bhikkhācārato vā saṅghato vā yāpanamattaṃ alabhantehi cetiyasantakato yāpanamattaṃ gahetvā paribhuñjantehi vattaṃ kātuṃ vaṭṭati, “vattaṃ karoma”ti macchamaṃsādīhi saṅghabhattaṃ kātuṃ na vaṭṭati.

Ye vihāre ropitā phalarukkhā saṅghena pariggahitā honti, jagganakammaṃ labhati. Yesaṃ phalāni ghaṇṭim paharivā bhājetvā paribhuñjanti, tesu apalokanakkammaṃ na kātabbaṃ. Ye pana apariggahitā, tesu apalokanakkammaṃ kātabbaṃ, taṃ pana salākaggayāgaggabhattagga-antarasannipātesupi kātuṃ vaṭṭati, uposathagge pana vaṭṭatiyeva. Tattha hi anāgatānampi chandapārisuddhi āharīyati, tasmā taṃ suvisodhitam hoti. Evañca pana kātabbaṃ, byattena bhikkhunā bhikkhusaṅghassa anumatiyā sāvetabbaṃ—

“Bhante yaṃ imasmiṃ vihāre antosīmāya saṅghasantakaṃ mūlatacapatta-aṅkurapupphaphalakhādanīyādi atthi, taṃ sabbaṃ āgatāgatānaṃ bhikkhūnaṃ yathāsukhaṃ paribhuñjitum rucchatīti saṅghaṃ pucchāmi”ti—

Tikkhattum pucchitabbaṃ.

Catūhi pañcahi bhikkhūhi kataṃ sukatameva. Yasmimpi vihāre dve tayo janā vasanti, tehi nisīditvā katampi saṅghena katasadisameva. Yasmim̐ pana eko bhikkhu hoti, tena bhikkhunā uposathadivase pubbakaraṇapubbakiccaṃ katvā nisinnena katampi katikavattaṃ saṅghena katasadisameva hoti. Karontena pana phalavārena kātumpi cattāro māse cha māse ekasamvaccharanti evaṃ paricchinditvāpi aparicchinditvāpi kātum vaṭṭati. Paricchinne yathāparicchedaṃ paribhuñjitvā puna kātabbāṃ. Aparicchinne yāva rukkhā dharanti, tāva vaṭṭati. Yepi tesāṃ rukkhānaṃ bījehi aññe rukkhā ropitā honti, tesampi sā eva katikā.

Sace pana aññasmim̐ vihāre ropitā honti, tesāṃ yattha ropitā, tasmim̐yeva vihāre saṅgho sāmī. Yepi aññato bījāni āharitvā purimavihāre pacchā ropitā, tesu aññā katikā kātabbā, katikāya katāya puggalikaṭṭhāne tiṭṭhanti, yathāsukhaṃ phalādīni paribhuñjitum vaṭṭanti. Sace panettha taṃ taṃ okāsaṃ parikkhipitvā pariveṇāni katvā jagganti, tesāṃ bhikkhūnaṃ puggalikaṭṭhāne tiṭṭhanti, aññe paribhuñjitum na labhanti. Tehi pana saṅghassa dasamabhāgaṃ datvā paribhuñjitabbāni. Yopi majjhevihāre rukkhāṃ sākhaṃ parivāretvā rakkhati, tassapi eseva nayo.

Porāṇakavīhāraṃ gatassa sambhāvanīyabhikkhuno “thero āgato”ti phalāphalaṃ āharanti, sace tattha mūle sabbapariyattidharo bahussutabhikkhu vihāsi, “addhā ettha dīghā katikā katā bhavissatī”ti nikkukuccena paribhuñjitabbāṃ. Vihāre phalāphalaṃ piṇḍapātikānampi vaṭṭati, dhutaṅgaṃ na kopeti. Sāmaṇerā attano ācariyupajjhāyānaṃ bahūni phalāni denti, aññe bhikkhū alabhantā khiyyanti, khiyyanamattameva¹ taṃ hoti. Sace dubbhikkhaṃ hoti, ekaṃ panasarukkhaṃ nissāya saṭṭhipi janā jīvanti, tādise kāle sabbesaṃ saṅgahakaraṇatthāya bhājetvā khādītabbāṃ. Ayaṃ sāmīci. Yāva pana katikavattaṃ na paṭippassambhati, tāva tehi khāyitaṃ sukhāyitameva. Kadā pana katikavattaṃ paṭippassambhati? Yadā samaggo saṅgho sannipatitvā “īto paṭṭhāya bhājetvā khādantū”ti sāveti, ekabhikkhuke pana vihāre etena sāvitepi purimakatikā

---

1. Khāyitamattameva (Si)

paṭippassambhatiyeva. Sace paṭippassaddhāya katikāya sāmaṇerā neva rukkhatō pāṭenti, na bhūmito gahetvā bhikkhūnaṃ denti, patitaphalāni pādehi paharantā vicaranti, tesam dasamabhāgato paṭṭhāya yāva upaḍḍhaphalabhāgena phāṭikammaṃ kātammaṃ. Addhā phāṭikammalobhena āharitvā dassenti, puna subhikkhe jāte kappiyakāraṅkesu āgantvā sākḥāparivārādīni katvā rukkhe rakkhantesu sāmaṇerānaṃ phāṭikammaṃ na kātammaṃ, bhājetvā paribhuñjitammaṃ.

“Vihāre phalāphalaṃ atthī”ti sāmantaḡāmeḥi manussā gilānānaṃ vā gabbhinīnaṃ vā atthāya āgantvā “ekaṃ nāḷikeram detha, ambaṃ detha, labujam dethā”ti yācanti, dātammaṃ, na dātabbanti? Dātammaṃ. Adīyamāne hi te domanassikā honti. Dentena pana saṃgham sannipātetvā yāvataṭiyam sāvetvā apalokanakammaṃ katvāva dātammaṃ, katikavattam vā katvā ṭhapetammaṃ, evaṅca pana kātammaṃ. Byattena bhikkhunā saṃghassa anumatiyā sāvetammaṃ—

“Sāmantaḡāmeḥi manussā āgantvā gilānādīnaṃ atthāya phalāphalaṃ yācanti, dve nāḷikerāni dve tālaphalāni dve panasāni pañca ambāni pañca kadaliphalāni gaṇhantānaṃ anivāraṇam, asukarukkhatō ca asukarukkhatō ca phalam gaṇhantānaṃ anivāraṇam rucati bhikkhusaṃghassa”ti—

Tikkhattum vattammaṃ. Tato paṭṭhāya gilānādīnaṃ nāmaṃ gahetvā yācantā “gaṇhathā”ti na vattabbā, vattam pana ācikkhitammaṃ “nāḷikerādīni iminā nāma paricchena gaṇhantānaṃ asukarukkhatō ca asukarukkhatō ca phalam gaṇhantānaṃ anivāraṇam katan”ti. Anuvicaritvā pana “ayam madhuraphalo ambo, ito gaṇhathā”tipi na vattabbā.

Phalabhājanakāle pana āgatānaṃ sammatena upaḍḍhabhāgo dātabbo, asammatena apaloketvā dātammaṃ. Khīṇaparibbayo vā maggagamiyasatthavāho vā añño vā issaro āgantvā yācati, apaloketvāva dātammaṃ, balakkārena gahetvā khādanto na vāretabbo. Kuddho hi so rukkhepi chindeyya, aññampi anattam kareyya. Puggalikapariveṇam āgantvā gilānassa nāmena yācanto “amheḥi chāyādīnaṃ

atthāya ropitaṃ, sace atthi, tumhe jānāthā”ti vattabbo. Yadi pana phalabharitāva rukkhā honti, kaṇṭake bandhitvā phalavārena gaṇhanti, apaccāsīsentena hutvā dātabbāṃ, balakkārena gaṇhanto na vāretabbo. Pubbe vuttamevettha kāraṇaṃ.

Samghassa phalārāmo hoti, paṭijagganaṃ na labhati. Sace taṃ koci vattasīsenā jaggati, samghasseva hoti. Athāpi kassaci paṭibalassa bhikkhuno “imaṃ sappurisa jaggitvā dehi”ti samgho bhāraṃ karoti, so ce vattasīsenā jaggati, evampi samghasseva hoti. Phātikammaṃ paccāsīsentassa pana tatiyabhāgena vā upaḍḍhabhāgena vā phātikammaṃ kātābbaṃ. “Bhāriyaṃ kamman”ti vatvā ettakena anicchanto pana “sabbāṃ taveva santakāṃ katvā mūlabhāgaṃ dasamabhāgamattaṃ datvā jaggāhi”tipi vattabbo, garubhaṇḍattā pana na mūlacchejjavasena dātabbāṃ. So mūlabhāgaṃ datvā khādanto akatavāsāṃ¹ vā katvā katāvāsāṃ vā jaggitvā nissitakānaṃ ārāmaṃ niyyātetī, tehipi mūlabhāgo dātabbova.

Yadā pana bhikkhū sayāṃ jaggituṃ pahonti, atha tesāṃ jaggituṃ na dātabbāṃ, jaggitakāle pana na vāretabbā, jagganakāleyeva vāretabbā. “Bahu tumhehi khāyitaṃ, idāni mā jaggittha, bhikkhusamghoyeva jaggissatī”ti vattabbaṃ. Sace pana neva vattasīsenā jagganto atthi, na phātikammaṃ, na samgho jaggituṃ pahoti, eko anāpucchitvāva jaggitvā phātikammaṃ vaḍḍhetvā paccāsīsatī, apalokanakammaṃ phātikammaṃ vaḍḍhetvāva dātabbāṃ. Iti imaṃ sabbampi kammalakkhaṇameva hoti. Apalokanakammaṃ imāni pañca ṭhānāni gacchati.

256. **Ñattikammaṭṭhānabhede** pana²—

“Suṇātu me bhante samgho, itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, anusitṭho so mayā, yadi samghassa pattakallaṃ, itthannāmo āgaccheyya, ‘āgacchāhi’ti vattabbo”ti—

Evāṃ upasampadāpekkhassa osāraṇā **osāraṇā** nāma.

1. Atītāvāsāṃ (Sī)

2. Vi-Ṭṭha 4. 257 piṭṭhādīsu.

“Suṇantu me āyasmantā, ayaṃ itthannāmo bhikkhu dhammakathiko, imassa neva suttaṃ āgacchati, no suddhivibhaṅgo, so atthaṃ asallakkhetvā byañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati, yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, itthannāmaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā avasesā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāma”ti—

Evam ubbāhikavinicchaye dhammakathikassa bhikkhuno nissāraṇā **nissāraṇā** nāma.

“Suṇātu me bhante saṃgho, ajjuposatho pannaraso, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho uposathaṃ kareyyā”ti—

Evam uposathakammavasena ṭhapitā ñatti **uposatho** nāma.

“Suṇātu me bhante saṃgho, ajja pavāraṇā pannarasī, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā”ti—

Evam pavāraṇakammavasena ṭhapitā ñatti **pavāraṇā** nāma.

“Suṇātu me bhante saṃgho, itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ anusāseyyan”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmaṃ anusāseyyā”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ antarāyike dhamme puccheyyan”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmaṃ antarāyike dhamme puccheyyā”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ sinayaṃ puccheyyan”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmaṃ sinayaṃ puccheyyā”ti, yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmena sinayaṃ puṭṭho vissajjeyyan”ti, “yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmena sinayaṃ puṭṭho vissajjeyyā”ti—

Evam attānaṃ vā paraṃ vā sammannitum ṭhapitā ñatti **sammuti** nāma.

“Suṇātu me bhante saṃgho, idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ saṃghassa nissatṭhaṃ, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyā”ti,

“yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, āyasmantā imaṃ cīvaraṃ
itthannāmassa bhikkhuno dadeyyun”ti—

Evam nissatṭhacīvarapattādīnaṃ dānaṃ **dānaṃ** nāma.

“Suṇātu me bhante saṅgho, ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ
sarati vivarati uttāniṃ karoti deseti, yadi saṅghassa pattakallaṃ, ahaṃ
itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyyan”ti,
“yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno
āpattiṃ paṭiggaṇheyyan”ti, tena vattabbo “passasī”ti. Āma passāmīti.
“Āyatim saṃvareyyāsī”ti—

Evam āpattiṭṭiggaho **paṭiggaho** nāma.

“Suṇantu me āyasmantā āvāsikā, yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ,
idāni uposathaṃ kareyyāma, pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame kāḷe
pavāreyyāmā”ti,

Te ce bhikkhave bhikkhū bhaṇḍanakāraḷakā kalahakāraḷakā vivādakāraḷakā
bhassakāraḷakā saṅghe adhikaraṇakāraḷakā taṃ kāḷaṃ anuvaseyyuṃ, āvāsikena
bhikkhunā byattena paṭibalena āvāsikā bhikkhū ñāpetabbā—

“Suṇantu me āyasmantā āvāsikā, yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ,
idāni uposathaṃ kareyyāma, pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame juṇhe
pavāreyyāmā”ti—

Evam katā pavāraṇāpaccukkaḍḍhanā **paccukkaḍḍhanā** nāma.

Sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ, sannipatitvā byattena bhikkhunā
paṭibalena saṅgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, amhākaṃ bhaṇḍanaḷātānaṃ
kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ
ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaḷarikkantaṃ, sace mayaṃ imāhi āpattihi
aññaḷamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya
vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya, yadi saṅghassa pattakallaṃ,

saṅgho imaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasameyya ṭhapetvā
thullavajjaṃ ṭhapetvā ghippaṭisaṃyuttan”ti—

Evam tiṇavatthāraḥkasamathena katvā sabbapaṭhamā sabbaṅgāhikañatti
kammalakkhaṇaṃ nāma.

Tathā tato parā ekekaṃ pakkhe ekekaṃ katvā dve ñattiyo. Iti
yathāvuttappabhedaṃ osāraṇaṃ nissāraṇaṃ -pa- kammalakkhaṇaññeva
navamanti ñattikammaṃ imāni nava ṭhānāni gacchati.

257. **Ñattidutiyaḥkammaṭṭhānabhede**¹ pana vaḍḍhassa licchavino
pattanikkujjanavasena Khandhake vuttā **nissāraṇā**, tasseva
pattukujjanavasena Khandhake vuttā **osāraṇā** ca veditabbā.
Vuttañhetam²—

“Aṭṭhahi bhikkhave aṅgehi samannāgatassa upāsakassa patto
nikkujjitabbo. Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anattāya
parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati
paribhāsati, bhikkhū bhikkhūhi bhedeti, Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati,
dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa avaṇṇaṃ bhāsati. Anujānāmi
bhikkhave imehi aṭṭhahi aṅgehi samannāgatassa upāsakassa pattaṃ
nikkujjitum.

Evañca pana bhikkhave nikkujjitabbo. Byattena bhikkhunā
paṭibālana saṅgho ñāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, vaḍḍho licchavī āyasmantaṃ dabbam
mallaputtaṃ amūlikāya silavipattiyā anuddhamseti, yadi saṅghassa
pattakallaṃ, saṅgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ nikkujjeyya,
asambhogaṃ saṅghena kareyya, esā ñatti.

Suṇātu me bhante saṅgho, vaḍḍho licchavī āyasmantaṃ dabbam
mallaputtaṃ amūlikāya silavipattiyā anuddhamseti, saṅgho vaḍḍhassa
licchavissa pattaṃ nikkujjati, sambhogaṃ saṅghena karoti,
yassāyasmato khamati vaḍḍhassa licchavissa pattassa nikkujjanā

1. Vi-Ṭṭha 4. 259 piṭṭhādīsu.

2. Vi 4. 263 piṭṭhādīsu.

asambhogam saṅghena karaṇam, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Nikkujjito saṅghena vaḍḍhassa licchavissa patto asambhogo saṅghena¹, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametam dhārayāmi”ti.

Aṭṭhahi bhikkhave aṅgehi samannāgatassa upāsakassa patto ukkujjitabbo. Na bhikkhūnam alābhāya parisakkati, na bhikkhūnam anattāya parisakkati -pa- na saṅghassa avaṇṇam bhāsati. Anujānāmi bhikkhave imehi aṭṭhahi aṅgehi samannāgatassa upāsakassa pattam ukkujjitum.

Evañca pana bhikkhave ukkujjitabbo. Tena bhikkhave vaḍḍhena licchavinā saṅgham upasaṅkamtivā ekaṃsam uttarāsaṅgam karitvā bhikkhūnam pāde vanditvā ukkuṭikam nisīditvā añjalim paggahetvā evamassa vacanīyo—

“Saṅghena me bhante patto nikkujjito, asambhogomhi saṅghena, soham bhante sammā vattāmi, lomam pātemi, netthāram vattāmi, saṅgham pattukkujjanam yācāmi”ti.

Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo.

Byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho nāpetabbo—

“Suṇātu me bhante saṅgho, saṅghena vaḍḍhassa licchavissa patto nikkujjito, asambhogo saṅghena, so sammā vattati, lomam pāteti, netthāram vattati, saṅgham pattukkujjanam yācati, yadi saṅghassa pattakallam, saṅgho vaḍḍhassa licchavissa pattam ukkujjeyya, sambhogam saṅghena kareyya, esā nātti.

Suṇātu me bhante saṅgho, saṅghena vaḍḍhassa licchavissa patto nikkujjito, asambhogo saṅghena, so sammā vattati, lomam pāteti, netthāram vattati, saṅgham pattukkujjanam yācati, saṅgho vaḍḍhassa licchavissa pattam ukkujjati, sambhogam saṅghena karoti, yassāyasmato khamati vaḍḍhassa licchavissa pattassa

---

1. Asambhogam Saṅghena karaṇam (Sī)

ukkujjanā sambhogam saṅghena karaṇam, so tuṅhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Ukkujjito saṅghena vadḍhassa licchavissa patto sambhogo saṅghena, khamati saṅghassa, tasmā tuṅhī, evametaṃ dhārayāmi”ti.

Ettha¹ ca aṭṭhasu aṅgesu ekakenapi aṅgena samannāgatassa pattanikkujjanakammaṃ kātuṃ vaṭṭati, antosīmāya vā nissīmaṃ gantvā nadī-ādīsu vā nikkujjituṃ vaṭṭatiyeva. Evaṃ nikkujjite pana patte tassa gehe koci deyyadhammo na gahetabbo, “asukassa gehe bhikkham mā gaṇhitthā”ti aññavihāresupi pesetabbarṃ. Ukkujjanakāle pana yāvatiyaṃ yācāpetvā hatthapāsāṃ vijahāpetvā ñattidutiya-kammaena ukkujjetabbo.

Sīmāsammuti, ticīvarena avippavāsasammuti, santhatasammuti, bhattuddesakasenāsanaggāhāpakabhaṇḍāgāriyacīvarapaṭiggāhakacīvarabhāja kayāgu-bhājaka khajjabhājaka phala bhājaka appamattakavissajjakasāṭi yaggāhāpakapattaggāhāpaka-ārāmikapesakasāmaṇerapesakasammutīti etāsaṃ sammutīnaṃ vasena **sammuti** veditabbā.

Kathinacīvaradānamatakacīvaradānavasena **dānaṃ** veditabbarṃ.

Kathinuddhāravasena **uddhāro** veditabbo.

Kuṭivattuvihāravatthudesanāvasena **desanā** veditabbā. Yā pana tiṇavatthārakasamathe sabbasaṅgāhikañattiñca ekekasmim pakkhe ekekañattiñcāti Tisso ñattiyo ṭhapetvā puna ekekasmim pakkhe ekekāti dve ñattidutiya-kammavācā vuttā, tāsāṃ vasena **kammalakkhaṇam** veditabbarṃ. Iti ñattidutiya-kammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati.

258. **Ñatticatutthakammaṭṭhānabhede** pana tajjanīyakammādīnaṃ sattannaṃ kammānaṃ vasena **nissaraṇā**, tesāmyeva ca kammānaṃ paṭippassambhanavasena **osāraṇā** veditabbā. Bhikkhuno vādaka sammutivasena **sammuti** veditabbā. Parivāsadānamānattadānavasena **dānaṃ** veditabbarṃ. Mūlāyapaṭikassanakammavasena **niggaho** veditabbo. Ukkhittānuvattikā, aṭṭha yāvatiyakā, ariṭṭho, caṇḍakālī ca imete yāvatiyakāti imāsaṃ ekādasannaṃ samanubhāsanānaṃ vasena **samanubhāsanā** veditabbā. Upasampadakamma-abbhānakammavasena **kammalakkhaṇam** veditabbarṃ. Iti ñatticatutthakammaṃ imāni

satta ṭhānāni gacchati. Evaṃ kammāni ca kammavipatti ca tesāṃ
kammānaṃ kārakasaṅghaparicchedo ca vipattivirahitānaṃ kammānaṃ
ṭhānabhedagamaṇāca vedītabbānaṃ.

Iti Pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Kammākammavinicchayakathā samattā.

Pakiṇṇakakaṇḍamātikā

Gaṇabhojaṃ paramparaṃ, nāpucchā paṃsukūlakaṃ.

Acchinnāṃ paṭibhāṇāṇāca, vippakata-uddisaṇaṃ.

Tivassantaṃ dīghāsaṇaṃ, gilānupaṭṭhavaṇṇanaṃ.

Attapātamaṇavekkhaṃ, silāpavijjhalimpanaṃ.

Micchādiṭṭhigopadānaṃ, dhammikārakkhuccārādi.

Nhānaghaṃsaṃ paṇḍakādi, dīghakesādyādāsādi.

Naccādaṅgachedani'ddhi, patto sabbapaṃsukūlaṃ.

Parissāvaṇaṃ naggo ca, pupphagandha āsittakaṃ.

Maḷorikekabhājanaṃ, celapaṭi pādaghamsī.

Bījanaṃ chattanakhādi, kāyabandha nivāsaṇaṃ.

Kājaharaṃ dantakaṭṭhaṃ, rukkhāroho chandāropo.

Lokāyataṃ khipitako, lasuṇaṃ nakkamītabbānaṃ.

Avandiyo tūlabhisi, bimbohāna-āsandādi.

Uccāsaṇamaḥāsaṇaṃ, cīvara-adhammokaṃsa.

Saddhādeyyaṃ santuttaraṃ, nikkhepo satthakammādi.

Nahāpito dasabhāgo, pātheyyaṃ mahāpadeso,

Āṇisaṃsoti mātikā.

34. Pakiṇṇakavinicchayakathā

1. Idāni pakiṇṇakakathā ca veditabbā. “Gaṇabhojane aññatra samayā pācittiyan”¹ti vuttam **gaṇabhojanam**² dvīhi ākārehi pasavati viññattito vā nimantanato vā. Katham **viññattito pasavati**? Cattāro bhikkhū ekato ṭhitā vā nisinnā vā upāsakam disvā “amhākam catunnampi bhattam dehi”³ti vā viññāpeyyum, pāṭekkam vā passivā “mayham dehi, mayham dehi”⁴ti evam ekato vā nānāto vā viññāpetvā ekato vā gacchantu nānāto vā, bhattam gahetvāpi ekato vā bhuñjantu nānāto vā. Sace ekato gaṇhanti, gaṇabhojanam hoti, sabbesam āpatti. Paṭiggahaṇameva hettha pamāṇam. Evam viññattito pasavati.

Katham **nimantanato pasavati**? Cattāro bhikkhū upasaṅkamtivā “tumhe bhante odanena nimantemi, odanam me gaṇhatha ākaṅkhatha oloketha adhivāsetha paṭimānethā”⁵ti evam yena kenaci vevacanena vā bhāsantarena vā pañcannam bhojanānam nānam gahetvā nimanteti. Evam ekato nimantitā paricchinnakālavasena ajjatanāya vā svātanāya vā ekato gacchanti, ekato gaṇhanti, ekato bhuñjanti, gaṇabhojanam hoti, sabbesam āpatti. Ekato nimantitā ekato vā nānāto vā gacchanti, ekato gaṇhanti, ekato vā nānāto vā bhuñjanti, āpattiyeva. Ekato nimantitā ekato vā nānāto vā gacchanti, nānāto gaṇhanti, ekato vā nānāto vā bhuñjanti, anāpatti. Cattāri pariveṇāni vā vihāre vā gantvā nānāto nimantitā, ekaṭṭhāne ṭhitesuyeva vā eko puttana eko pitarāti evampi nānāto nimantitā ekato vā nānāto vā gacchantu, ekato vā nānāto vā bhuñjantu, sace ekato gaṇhanti, gaṇabhojanam hoti, sabbesam āpatti. Evam tāva nimantanato pasavati.

Tasmā sace koci saṅghabhattam kattukāmena nimantanatthāya pesito vihāram āgamma “bhante sve amhākam ghare bhikkham gaṇhathā”⁶ti avatvā “bhattam gaṇhathā”⁷ti vā “saṅghabhattam gaṇhathā”⁸ti vā “saṅgho bhattam gaṇhatū”⁹ti vā vadati, bhattuddesakena paṇḍitena bhavitabham.

1. Vi 2. 90 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 79 piṭṭhādīsu.

Nimantanikā gaṇabhojanato, piṇḍapātikā ca dhutaṅgabhedato mocetabbā. Kathaṃ? Evaṃ tāva vattabbaṃ “sve na sakkā uposakā”ti. Punadivase bhanteti. Punadivasepi na sakkāti. Evaṃ yāva aḍḍhamāsampi haritvā puna vattabbo “kiṃ tvaṃ avacā”ti. Sace punapi “saṅghabhattaṃ gaṇhathā”ti vadati, tato “imaṃ tāva upāsaka pupphaṃ kappiyaṃ karohi, imaṃ tiṇaṃ”ti evaṃ vikkhepaṃ katvā puna “tvaṃ kiṃ kathayitthā”ti pucchitabbo. Sace punapi tatheva vadati, “āvuso tvaṃ piṇḍapātike vā mahallakatthere vā na lacchasi, sāmaṇere lacchasi”ti vattabbo. “Nanu bhante asukasmiṃ asukasmiṃca gāme bhadante bhojesuṃ, ahaṃ kasmā na labhāmī”ti ca vutte te nimantituṃ jānanti, tvaṃ na jānāsīti. Te kathaṃ nimantesuṃ bhanteti. Te evamāhaṃsu “amhākaṃ bhante bhikkhaṃ gaṇhathā”ti. Sace sopi tatheva vadati, vaṭṭati.

Atha punapi “bhattaṃ gaṇhathā”ti vadati, “na dāni tvaṃ āvuso bahū bhikkhū lacchasi, tayo eva āvuso lacchasi”ti vattabbo. Nanu bhante amukasmiṃca amukasmiṃca gāme sakalaṃ bhikkhusaṅghaṃ bhojesuṃ, ahaṃ kasmā na labhāmīti. Tvaṃ nimantituṃ na jānāsīti. Te kathaṃ nimantesuṃ bhanteti. Te evamāhaṃsu “amhākaṃ bhante bhikkhaṃ gaṇhathā”ti. Sace sopi tatheva “bhikkhaṃ gaṇhathā”ti vadati, vaṭṭati. Atha punapi “bhattamevā”ti vadati, tato vattabbo—“gaccha tvaṃ, natthamhākaṃ tava bhattenattho, nibaddhagocarō esa amhākaṃ, mayamettha piṇḍāya carissāmā”ti. Taṃ “caratha bhante”ti vatvā āgataṃ pucchanti “kiṃ bho laddhā bhikkhū”ti. Kiṃ etena, bahu ettha vattabbaṃ, therā “sve piṇḍāya carissāmā”ti āhaṃsu, vā dāni tumhe pamajjitthāti. Dutiyadivase cetiyavattaṃ katvā ṭhitabhikkhū saṅghattherena vattabbā āvuso dhuragāme saṅghabhattaṃ, apaṇḍitamanusso pana agamāsi, gacchāma, dhuragāme piṇḍāya carissāmā”ti. Bhikkhūhi therassa vacanaṃ kātabbaṃ, na dubbacehi bhavitabbaṃ, gāmadvāre aṭṭhatvāva piṇḍāya caritabbaṃ, tesu pattāni gahetvā nisīdāpetvā bhojentesu bhūñjitabbaṃ.

Sace āsanāsālāya bhattaṃ ṭhapetvā rattikāsu āhiṇḍantā ārocenti “āsanāsālāyaṃ bhante bhattaṃ gaṇhā”ti, na vaṭṭati. Atha pana “bhattaṃ ādāya tattha tattha gantvā bhattaṃ gaṇhathā”ti vadanti,

paṭikacceva vā vihāraṃ atiharitvā patirūpe thāne ṭhapetvā āgatāgatānaṃ denti, ayaṃ abhihaṭabhikkhā nāma vaṭṭati. Sace pana bhattachasālāya dānaṃ sajjetvā taṃ taṃ pariveṇaṃ paṇṇanti “bhattachasālāya bhattachaṃ gaṇhathā”ti, vaṭṭati. Ye pana manussā piṇḍacārike bhikkhū disvā āsanasālaṃ sammajjitvā tattha nisīdāpetvā bhojenti, na te paṭikkhipitabbā. Ye pana gāme bhikkhaṃ alabhitvā gāmato nikkhamante bhikkhū disvā “bhante bhattachaṃ gaṇhathā”ti vadanti, te paṭikkhipitabbā, na nivattitabbā. Sace “nivattatha bhante, bhattachaṃ gaṇhathā”ti vadanti, “nivattatha”ti vuttapade nivattitum vaṭṭati. “Nivattatha bhante, ghare bhattachaṃ kataṃ, gāme bhattachaṃ katan”ti vadanti, gehe ca gāme ca bhattachaṃ nāma yassa kassaci hoti, nivattitum vaṭṭati. “Nivattatha bhattachaṃ gaṇhathā”ti sambandhaṃ katvā vadanti, nivattitum na vaṭṭati. Āsanasālāto piṇḍāya caritum nikkhamante disvā “nisīdatha bhante, bhattachaṃ gaṇhathā”ti vuttepi eseva nayo.

“Aññatra samayā”ti vacanato gilānasamayo cīvaradānasamayo cīvarakārasamayo addhānagamanasamayo nāvābhiruhanasamayo mahāsamayo samaṇabhattachasamayoti etesu sattu samayesu aññatarasmim anāpatti. Tasmā yathā mahācammassa parato maṃsaṃ dissati, evaṃ antamaso pādāpi phālītā honti, vālikāya vā sakkharāya vā pahaṭamatte dukkhaṃ uppādentī, na sakkā ca hoti antogāme piṇḍāya caritum, īdise gelaññe **gilānasamayoti** bhuñjitabbā, na losakappiyaṃ kātabbā.

Cīvaradānasamayo nāma anattate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañca māsā. Etthantare “cīvaradānasamayo”ti bhuñjitabbā. Cīvare kariyamāne **cīvarakārasamayoti** bhuñjitabbā. Yadā hi sātakañca suttañca labhitvā cīvaraṃ karonti, ayaṃ cīvarakārasamayo nāma, visum cīvarakārasamayo nāma natthi, tasmā yo tattha cīvare kattabbā yaṃ kiñci kammaṃ karoti, **Mahāpaccariyañhi** “antamaso sūcivedhako”tipi vuttaṃ. Tena “cīvarakārasamayo”ti bhuñjitabbā. **Kurundiyaṃ** pana vitthārenea vuttaṃ “yo cīvaraṃ vicāreti chindati, moghasuttakaṃ ṭhabeti, āgantukapattaṃ ṭhabeti, paccāgataṃ¹ sibbeti, āgantukapattaṃ bandhati, anuvātaṃ

---

1. Pacchāgataṃ (Ka)

chindati ghaṭeti āropeti, tattha paccāgataṃ sibbeti, suttaṃ karoti valeti, pipphalikaṃ niseti, parivattanaṃ karoti, sabbopi cīvaraṃ karotiyevāti vuccati. Yo pana samīpe nisinno Jātaṃ vā Dhammapadaṃ vā katheti, ayaṃ na cīvarakārako, etaṃ ṭhapetvā sesānaṃ gaṇabhojane anāpatti¹ti.

Addhānagamanaṣamaye antamaso aḍḍhayaḷjanaṃ gantukāmenaḷpi “aḍḍhayaḷjanaṃ gacchissāmi¹”ti bhuñjitaḷbbaṃ, gacchantena bhuñjitaḷbbaṃ, gatena ekadivaṣaṃ bhuñjitaḷbbaṃ.

Nāvābhiruḷhanaṣamaye “nāvāṃ abhiruḷhissāmi¹”ti bhuñjitaḷbbaṃ, āruḷhena icchitaṭṭhānaṃ gantvāḷpi yāva na orohati, tāva bhuñjitaḷbbaṃ, oruḷhena ekadivaṣaṃ bhuñjitaḷbbaṃ.

Mahāṣamayo nāma yattha dve tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā yāpenti, antamaso catutṭheḷpi āgate na yāpenti, ayaṃ mahāṣamayo. Yattha pana sataṃ vā saḷhaṣaṃ vā sannipatanti, tattha vattaḷbameva natthi, tasmā tādiṣe kāle “mahāṣamayo”ti adhiṭṭhahitvā bhuñjitaḷbbaṃ.

Samaṇabhattaṣamayo nāma yo koci pariḷbājakasaṃāpanno bhattaṃ karoti, ayaṃ samaṇabhattaṣamayova. Tasmā saḷadhammikesu vā titṭhiyesu vā aññatarena yena kenaci kate bhatte “samaṇabhattaṣamayo”ti bhuñjitaḷbbaṃ. “Anāpatti ṣamaye, dve tayo ekato bhuñjanti, piṇḍāya caritvā ekato sannipatitvā bhuñjanti, niccabhattaṃ, salākabhattaṃ, pakkhikaṃ, uposaṭhikaṃ, pāṭipadikaṃ, pañca bhojanaṃ ṭhapetvā sabbattha anāpatti¹”ti¹ vacanato yepi akappiyaṃnimantaṃ sādiiyitvā dve vā tayo vā ekato gahetvā bhuñjanti, tesampi anāpatti.

Tattha animantitacatutṭhaṃ piṇḍapāṭikacatutṭhaṃ anupaṣaṃpannacatutṭhaṃ pattacatutṭhaṃ gilānacatutṭhanti pañcanaṃ catutṭhānaṃ vaṣena vinicchayo veditaḷbo. Kathaṃ? Idhekacco cattāro bhikkhū “bhattaṃ gaṇḷhathā”ti nimanteti. Tesu tayo gaṭā, eko na gato. Upāṣako “eko bhante thero kuḷhiṃ”ti puccati. Nāgato upāṣakāti. So aññaṃ taṃkhaṇapattaṃ kañci “chi bhante”ti gharaṃ pavesetvā catunnaḷmpi bhattaṃ

---

1. Vi 2. 102 piṭṭhe.

deti, sabbesaṃ anāpatti. Kasmā? Gaṇapūrakassa animantitattā. Tayo eva hi tattha nimantitā gaṇhimsu, tehi gaṇo na pūراتi, gaṇapūrako ca animantito, tena gaṇo bhijjati. Etaṃ **animantitacattam**.

Piṇḍapātikacattam nimantanakāle eko piṇḍapātikō hoti, so nādhivāseti, gamanavelāyaṃ pana “ehi bhante”ti vutte anadhivāsitattā anāgacchantampi “etha bhikkhaṃ lacchathā”ti gahetvā gacchanti, so taṃ gaṇaṃ bhindati, tasmā sabbesaṃ anāpatti.

Anupasampannacattam sāmaṇerena saddhiṃ nimantitā honti, sopi gaṇaṃ bhindati.

Pattacattam eko sayam āgantvā pattam peseti, evampi gaṇo bhijjati, tasmā sabbesaṃ anāpatti.

Gilānacattam gilānena saddhiṃ nimantitā honti, tattha gilānasseva anāpatti, itaresaṃ pana gaṇapūrako hoti. Na hi gilānena gaṇo bhijjati, tasmā tesam āpatti. **Mahāpaccariyam** pana avisesena vuttam “samathaladdhako sayameva muccati, sesānaṃ gaṇapūrakattā āpattikaro hoti”ti. Tasmā cīvaradānasamayaladdhakādīnampi vasena cattukkāni veditabbāni.

Sace pana adhivāsetvā gatesupi cattūsu janesu eko paṇḍito bhikkhu “ahaṃ tumhākaṃ gaṇaṃ bhindissāmi, nimantaṃ sādīyathā”ti vatvā yāgukhajjakāvasāne bhattatthāya pattam gaṇhantānaṃ adatvā “ime tāva bhikkhū bhojetvā vissajjetha, ahaṃ pacchā anumodanaṃ katvā gamissāmi”ti nisinno, tesu bhutvā gatesu “detha bhante pattan”ti upāsakena pattam gahetvā bhatte dinne bhuñjitvā anumodanaṃ katvā gacchati, sabbesaṃ anāpatti. Pañcannañhi bhojanānaṃyeva vasena gaṇabhōjane visaṅketam natthi, odanena nimantetvā kummāsaṃ gaṇhantāpi āpajjanti, tāni ca tehi ekato na gahitāni, yāgu-ādīhi pana visaṅketam hoti, tāni tehi ekato gahitānīti evam eko paṇḍito aññesampi anāpattim karoti. **Niccabhattanti** dhuvabhattam vuccati, “niccabhattam gaṇhathā”ti vadanti, bahūnaṃ ekato gahetum vaṭṭati. **Salākabhattā**dīsupi eseva nayo.

2. “Paramparabhojane aññatra samayā pācittiyā”¹ti vuttaṃ **paramparabhojanā**m pana nimantanatoyeva pasavati. Yo hi “pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena bhattaṃ gaṇhathā”²ti-ādinā nimantito taṃ ṭhapetvā aññaṃ aññaṃ pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarabhojanānaṃ bhuñjati, tassetāṃ bhojanānaṃ “paramparabhojanānaṃ”³ti vuccati. Evaṃ bhuñjantassa ṭhapetvā gilānasamayāṃ cīvaradānasamayāṃ cīvarakārasamayaṅca aññasmim samaye pācittiyāṃ vuttaṃ, tasmā nimantanapaṭipāṭiyāva bhuñjitabbaṃ, na uppaṭipāṭiyā.

“Anujānāmi bhikkhave vikappetvā paramparabhojanānaṃ bhuñjitun”⁴ti² vacanato paṭhamanimantaṇaṃ aññassa vikappetvāpi paribhuñjitun vaṭṭati. Ayam³ vikappanā nāma sammukhāpi parammukhāpi vaṭṭati. Sammukhā disvā “mayhaṃ bhappaccāsaṃ tuyhaṃ vikappemī”⁴ti vā “dammī”⁴ti vā vatvā bhuñjitabbaṃ, adisvā pañcasu sahadhammikesu yassa kassaci nāmaṃ gahetvā “mayhaṃ bhappaccāsaṃ itthannāmassa vikappemī”⁴ti vā “dammī”⁴ti vā vatvā bhuñjitabbaṃ. Dve tīṇi nimantanāni pana ekasmim patte pakkhipitvā missetvā ekaṃ katvā bhuñjitun vaṭṭati. “Anāpatti dve tayo nimantane ekato bhuñjati”⁴ti hi⁴ vuttaṃ. Sace dve tīṇi kulāni nimantetvā ekasmim ṭhāne nisīdāpetvā ito cito ca āharitvā bhattaṃ ākiranti, sūpabyañjanaṃ ākiranti, ekamissakaṃ hoti, etthāpi anāpatti.

Sace pana mūlanimantaṇaṃ heṭṭhā hoti, pacchimaṃ pacchimaṃ upari, taṃ uparito paṭṭhāya bhuñjantassa āpatti, hatthaṃ pana anto pavasetvā paṭhamanimantaṇato ekampi kabaḷaṃ uddharitvā bhuttakālato paṭṭhāya yathā tathā vā bhuñjantassa anāpatti. “Sacepi tattha khīraṃ vā rasaṃ vā ākiranti, yena ajjhotthataṃ bhattaṃ ekarasaṃ hoti, koṭito paṭṭhāya bhuñjantassa anāpatti”⁴ti **Mahāpaccariyaṃ** vuttaṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana vuttaṃ “khīrabhattaṃ vā rasabhattaṃ vā labhitvā nisinnassa tattheva aññepi khīrabhattaṃ vā rasabhattaṃ vā ākiranti, khīraṃ vā rasaṃ vā pivato anāpatti, bhuñjantena paṭhamānaṃ laddhamānaṃ sakhaṇḍaṃ vā bhappiṇḍaṃ vā mukhe pakkhipitvā koṭito paṭṭhāya bhuñjitun vaṭṭati. Sappipāyāsepi eseva nayo”⁴ti.

1. Vi 2. 104 piṭṭhe.

3. VI-Ṭṭha 3. 84 piṭṭhādīsu.

2. Vi 2. 105 piṭṭhe.

4. Vi 2. 106 piṭṭhe.

Mahā-upāsako bhikkhuṃ nimanteti, tassa kulaṃ upagatassa upāsakopi tassa puttadārabhātubhagini-ādayopi attano attano koṭṭhāsaṃ āharitvā patte pakkhipanti, “upāsakena paṭhamam dinnam abhuñjivā pacchā laddham bhuñjantassa āpatti”ti **Mahā-atṭhakathāyam** vuttam. **Kurundaṭṭhakathāyam** “vaṭṭati”ti vuttam. **Mahāpaccariyam** “sace pāṭekkam pacanti, attano attano pakkabhattato āharitvā denti, tattha pacchā āhaṭam paṭhamam bhuñjantassa pācittiyam. Yadi pana sabbesam ekova pāko hoti, paramparabhojanam na hoti”ti vuttam. Mahā-upāsako nimantetvā nisīdāpeti, añño manusso pattam gaṇhāti, na dātabbam. Kim bhante na dethāti. Nanu upāsaka tayā nimantitamhāti. “Hotu bhante, laddham laddham bhuñjathā”ti vadati, bhuñjitum vaṭṭati. “Aññena āharitvā bhatte dinne āpucchitvāpi bhuñjitum vaṭṭati”ti **Kurundiyam** vuttam.

Anumodanam katvā gacchantam dhammam sotukāmā “svepi bhante āgaccheyyāthā”ti sabbe nimantenti, punadivase āgantvā laddham laddham bhuñjitum vaṭṭati. Kasmā? Sabbehi nimantitattā. Ekopi bhikkhu piṇḍāya caranto bhattam labhati, tamañño upāsako nimantetvā ghare nisīdāpeti, na ca tāva bhattam sampajjati, sace so bhikkhu piṇḍāya caritvā laddhabhattam bhuñjati, āpatti. Abhuñjivā nisinne “kim bhante na bhuñjasī”ti vutte “tayā nimantitattā”ti vatvā “laddham laddham bhuñjatha bhante”ti vutte bhuñjitum vaṭṭati. Sakalena gāmena ekato hutvā nimantitassa yattha katthaci bhuñjato anāpatti. Pūgepi e seva nayo. “Anāpatti sakalena gāmena nimantito tasmim gāme yattha katthaci bhuñjati, sakalena pūgena nimantito tasmim pūge yattha katthaci bhuñjati, nimantiyamāno ‘bhikkham gahessāmī’ti bhaṇati, niccabhatte salākabhatte pakkhike uposathike pāṭipadike pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpatti”ti¹ vuttam.

Tattha **nimantiyamāno bhikkham gahessāmīti bhaṇatīti** ettha “bhattam gaṇhā”ti nimantiyamāno “na mayham tava bhattenattho, bhikkham gaṇhissāmī”ti vadati, anāpattīti attho. Ettha pana Mahāpadumatthero āha “evam vadanto imasmim sikkhāpade animantanam kātum sakkoti,

---

1. Vi 2. 106 piṭṭhe.

bhuñjanatthāya pana okāso kato hotīti neva gaṇabhojanato, na cārittato muccati”ti. Mahāsumatthero āha “yadaggena animantanam kātum sakkoti, tadaggena neva gaṇabhojanam, na cārittam hoti”ti.

Tattha **cārittanti**—

“Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno santam bhikkhum anāpucchā purebhattam vā pacchābhattam vā kulesu cārittam āpajjeyya aññatra samayā pācittiyam. Tatthāyam samayo cīvaradānasamayo cīvarakārasamayo. Ayam tattha samayo”ti¹—

Evamāgataṃ Cārittasikkhāpadam vuttam. Iminā hi sikkhapadena yo pañcannam bhojanānam aññatarena “bhattam gaṇhathā”ti-ādina akappiyanimantanena nimantito, teneva nimantanabhattena sabhatto samāno santam bhikkhum “aham itthannāmassa gharam gacchāmī”ti vā “cārittam āpajjāmī”ti vā īdisena vacanena anāpucchitvā yena bhattena nimantito, tam bhutvā vā abhutvā vā avīvatteyeva majjhanhike yasmim kule nimantito, tato aññāni kulāni paviseyya, tassa vuttalakkhaṇam duvidhampi samayam ṭhapetvā aññattha pācittiyam vuttam. Tasmā akappiyanimantanena nimantiyamāno sace “bhikkham gaṇhissāmī”ti vadati, imināpi sikkhāpadena anāpatti.

3. **Santam bhikkhum anāpucchāti** ettha² pana kittāvatā santo hoti, kittāvatā asanto? Antovihāre yattha ṭhitassa kulāni payirupāsanacittam uppannam, tato paṭṭhāya yam passe vā abhimukhe vā passati, yassa sakkā hoti pakativacanena ārocetum, ayam santo nāma, ito cito ca pariyesitvā ārocanakiccam pana natthi. Yo hi evam pariyesitabbo, so asantoyeva. Apica anto-upacārasīmāya bhikkhum disvā “āpucchissāmī”ti gacchati. Tattha yam passati, so āpucchitabbo. No ce passati, asantam bhikkhum anāpucchā pavittho nāma hoti. Vikālagāmappavesanepi ayameva nayo.

1. Vi 2. 134 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 123 piṭṭhādīsu.

Sace¹ pana sambahulā kenaci kammaṇa gāmaṇaṃ pavisaṇti, “vikāle gāmapavesanaṃ āpucchāmi”ti sabbehi aññaṃaññaṃ āpucchitabbaṃ. Tasmim̃ gāme taṃ kammaṇaṃ na sampajjati aññaṃ gāmaṇaṃ gacchanti, gāmasatampi hotu, puna āpucchanaṃ natthi. Sace pana ussāhaṃ paṭippassambhetaṃ vihāraṃ gacchantā antarā aññaṃ gāmaṇaṃ pavisitukāmaṃ honti, puna āpucchitabbameva. Kulaghare vā āsanasālāya vā bhattakiccaṃ katvā telabhikkhāya vā sappibhikkhāya vā caritukāmo hoti, sace passe bhikkhu atthi, āpucchitvā gantabbaṃ. Asante bhikkhumhi “natthi”ti gantabbaṃ, vīthim̃ otarivā bhikkhum̃ passati, āpucchanaṃ natthi, anāpucchitvāpi caritabbameva. Gāmamajjhena maggo hoti, tena gacchantassa “telātibhikkhāya carissāmi”ti citte uppanne sace passe bhikkhu atthi, āpucchitvā caritabbaṃ. Maggā anokkamma bhikkhāya carantassa pana āpucchanaṃ natthi. Sace siho vā byaggho vā āgacchati, meggho vā uṭṭheti, añño vā koci upaddavo uppajjati, evarūpāsu āpadāsu anāpucchāpi bahigāmato antogāmaṇaṃ pavisitum̃ vaṭṭati.

4. “Na ca bhikkhave abhinne sarīre paṃsukūlaṃ gahetabbaṃ, yo gaṇheyya, āpatti dukkaṭassa”ti² vacanato abbhunhe allasarīre **paṃsukūlaṃ** na gahetabbaṃ, gaṇhanto dukkaṭaṃ āpajjati. Upaddavā ca tassa honti, bhinne pana gahetum̃ vaṭṭati.

Kittāvatā pana bhinnaṃ hoti? Kākakulalasoṇasiṅgālādīhi mukhatuṇḍakena vā dāṭhāya vā īsakaṃ phālitaṃ mattenapi. Yassa pana patato ghaṃsanaṃ chavimattaṃ chinnaṃ hoti, cammaṃ acchinnaṃ, etaṃ abhinnaṃ, camme pana chinne bhinnaṃ. Yassapi sajjivakāleyeva pabhinnā gaṇḍakuṭṭhapīlakā vā vaṇo vā hoti, idampi bhinnaṃ, tatiyadivasato pabhuti uddhumātakādibhāvena kuṇapabhāvaṃ upagatampi bhinnaṃ. Sabbena sabbaṃ pana abhinnepi susānagopakehi vā aññehi vā manussehi gāhāpetum̃ vaṭṭati. No ce aññaṃ labhati, satthakena vā kenaci vā vaṇaṃ katvā gahetabbaṃ. Visabhāgasarīre pana satim̃ upaṭṭhapetvā samaṇasaññaṃ uppādetvā sīse vā hatthapādapīṭṭhiyaṃ vā vaṇaṃ katvā gahetum̃ vaṭṭati.

1. Vi-Ṭṭha 3. 153 piṭṭhādīsu.

2. Vi 1. 73 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 1. 329 piṭṭhe.

5. Acchinnacīvarakena bhikkhunā katham paṭipajjitabbanti?

“Anujānāmi bhikkhave acchinnacīvarassa vā naṭṭhacīvarassa vā aññātakam gahapatim vā gahapatānim vā cīvaram viññāpetum. Yam āvāsam paṭhamam upagacchati, sace tattha hoti saṅghassa vihāracīvaram vā uttarattharaṇam vā bhūmattharaṇam vā bhisicchavi vā, tam gahetvā pārupitum ‘labhitvā odahissāmī’ti. No ce hoti saṅghassa vihāracīvaram vā uttarattharaṇam vā bhūmattharaṇam vā bhisicchavi vā, tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbam, na tveva naggena āgantabbam, yo āgaccheyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato idha vuttanayena paṭipajjitabbam.

Ayam panettha anupubbakathā². Sace hi core passivā daharā pattacīvarāni gahetvā palātā, corā therānam nivāsanapārupanamattamyeva haritvā gacchanti, therehi neva tāva cīvaram viññāpetabbam, na sākhāpalāsam bhañjitabbam. Atha daharā sabbam bhaṇḍakam chaḍḍetvā palātā, corā therānañca nivāsanapārupanam tañca bhaṇḍakam haritvā gacchanti, daharehi āgantvā attano nivāsanapārupanāni na tāva therānam dātabbāni. Na hi te anacchinnacīvarā attano atthāya sākhāpalāsam bhañjitum labhanti, acchinnacīvarānam pana atthāya labhanti. Acchinnacīvarāva attanopi paresampi atthāya labhanti, tasmā therehi vā sākhāpalāsam bhañjitvā vākādīhi ganthetvā daharānam dātabbam, daharehi vā therānam atthāya bhañjitvā ganthetvā tesam hatthe datvā vā adatvā vā attanā nivāsetvā attano nivāsanapārupanāni therānam dātabbāni, neva bhūtagāmapātabyatāya pācittiyam hoti, na tesam dhāraṇe dukkaṭam.

Sace antarāmagge rajakattharaṇam vā hoti, aññe vā tādise manusse passanti, cīvaram viññāpetabbam. Yāni ca nesam te vā viññattamanussā aññe vā sākhāpalāsanivāsane bhikkhū disvā ussāhajātā vatthāni denti, tāni sadasāni vā hontu adasāni vā nīlādinānāvaṇṇāni vā, kappiyānipi akappiyānipi sabbānipi acchinnacīvaraṭṭhāne ṭhitattā tesam nivāsetuñca pārupituñca vaṭṭanti.

1. Vi 1. 314 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 245 piṭṭhādīsu.

Vuttampihetaṃ Parivāre—

“Akappakataṃ nāpi rajanāya rattam,
Tena nivattho yenakāmaṃ vajeyya.
Na cassa hoti āpatti,
So ca dhammo Sugatena desito.
Pañhāmesā kusalehi cintitā”ti¹.

Ayañhi pañho acchinnacīvarakabhikkhuṃ sandhāya vutto. Atha pana titthiyehi samāgacchanti, te ca nesaṃ kusacīravākacīraphalakacīrāni denti, tānipi laddhiṃ aggahevā nivāsetuṃ vaṭṭanti, nivāsetvāpi laddhi na gahetabbā.

Yaṃ āvāsaṃ paṭhamaṃ upagacchanti, tattha vihāracīvarādīsu yaṃ atthi, taṃ anāpucchāpi gahetvā nivāsetuṃ vā pārupituṃ vā labhati. Tañca kho “labhitvā odahissāmi, puna ṭhapessāmi”ti adhippāyena, na mūlacchejjāya. Labhitvā ca pana ñātito vā upaṭṭhākato vā aññato vā kutoci pākatikameva kātabbaṃ. Videsagatena pana ekasmiṃ saṃghike āvāse saṃghikaparibhogena bhujjanatthāya ṭhapetabbaṃ. Sacassa paribhogeneva taṃ jīrati vā nassati vā, gīvā na hoti. Sace pana etesaṃ vuttappakārānaṃ gihivatthādīnaṃ bhisicchavipariyantānaṃ kiñci na labhati, tena tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbanti.

6. “Na bhikkhave paṭibhānacittaṃ kārāpetabbaṃ itthirūpakaṃ purisarūpakaṃ, yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassa”ti² vacanato itthipurisarūpaṃ kātuṃ vā kārāpetuṃ vā bhikkhuno na vaṭṭati. Na kevalaṃ³ itthipurisarūpameva, tiracchānarūpampi antamaso gaṇḍuppādarūpaṃ bhikkhuno sayāṃ kātuṃ vā “karohī”ti vattuṃ vā na vaṭṭati, “upāsaka dvārapālaṃ karohī”ti vattumpi na labhati. Jātakapakaraṇa-asadisadānādīni pana pasādanīyāni nibbidāpaṭisaṃyuttāni vā vatthūni parehi kārāpetuṃ labhati, mālākammādīni sayampi kātuṃ labhati.

7. “Na bhikkhave vippekatabhojano bhikkhu vuṭṭhāpetabbo, yo vuṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassa”ti⁴ vacanato antaraghare⁵ vā

1. Vi 5. 378 piṭṭhe.

2. Vi 4. 297 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 4. 61 piṭṭhe.

4. Vi 4. 315 piṭṭhe.

5. Vi-Ṭṭha 4. 64 piṭṭhe.

vihāre vā araṅṅe vā yattha katthaci bhuñjamāno bhikkhu aniṭṭhite bhojane na vuṭṭhāpetabbo, antaraghare pacchā āgatena bhikkhaṃ gahetvā gantabbaṃ. Sace manussā vā bhikkhū vā “pavisathā”ti vadanti, “mayi pavisante bhikkhū uṭṭhahissantī”ti vattabbaṃ. “Etha bhante, āsanaṃ atthī”ti vutte pana pavisitabbaṃ. Sace koci kiñci na vadati, āsanasālaṃ gantvā atisamīpaṃ agantvā sabhāgaṭṭhāne ṭhātabbaṃ. Okāse kate “pavisathā”ti vuttena pavisitabbaṃ. Sace pana yaṃ āsanaṃ tassa pāpuṇāti, tattha abhuñjanto bhikkhu nisinno hoti, taṃ uṭṭhāpetuṃ vaṭṭati. Yāgukhajjakādīsu pana yaṃ kiñci pivitvā khāditvā vā yāva añño āgacchati, tāva nisinnaṃ rittahatthampi uṭṭhāpetuṃ na vaṭṭati. Vipakatabhojanoyeva hi so hoti.

Sace pana āpattiṃ atikkamitvāpi vuṭṭhāpetiyeva, yaṃ so vuṭṭhāpeti, ayaṅca bhikkhu pavārito hoti, tena vattabbo “gaccha udakaṃ āharāhī”ti. Vuḍḍhatarāṃ bhikkhuṃ āṇāpetuṃ idameva ekaṭṭhānaṃ sace so udakampi na āharati, sādhukaṃ sitthāni gilivā vuḍḍhassa āsanaṃ dātabbaṃ. Vuttampi cetāṃ—

“Sace vuṭṭhāpeti, pavārito ca hoti, ‘gaccha udakaṃ āharā’ti vattabbo. Evañcetāṃ labhetha, iccetāṃ kusalaṃ. No ce labhetha, sādhukaṃ sitthāni gilivā vuḍḍhassa āsanaṃ dātabbaṃ. Nattevāhaṃ bhikkhave ‘kenaci pariyāyena vuḍḍhatarassa bhikkhuno āsanaṃ paṭibāhitabban’ti vadāmi, yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹.

8. “Anujānāmi bhikkhave navakena bhikkhunā uddisantena samake vā āsane nisīdituṃ uccatare vā dhammagāravena, therena bhikkhunā uddisāpentena samake vā āsane nisīdituṃ nīcatare vā dhammagāravenā”ti² vacanato navakatarena bhikkhunā uddisantena uccatarepi āsane nisīdituṃ, vuḍḍhatarena bhikkhunā uddisāpentena nīcatarepi āsane nisīdituṃ vaṭṭati.

1. Vi 4. 315 piṭṭhe.

2. Vi 4. 319 piṭṭhe.

9. “Anujānāmi bhikkhave tivassantarena saha nisīditun”¹ti vacanato tivassantarena bhikkhunā saddhim ekāsane nisīditum vaṭṭati. **Tivassantaro**²nāma yo dvīhi vassehi mahantataro vā daharataro vā hoti, yo pana ekena vassena mahantataro vā daharataro vā, yo vā samānavasso, tattha vattabbameva natthi, ime sabbe ekasmiṃ mañce vā pīṭhe vā dve dve hutvā nisīditum labhanti. “Anujānāmi bhikkhave duvaggassa mañcam duvaggassa pīṭhan”³ti³ hi vuttam.

10. Yam pana tiṇṇam pahoti, tam saṃhārimam vā hotu asaṃhārimam vā, tathārūpe api phalakakhaṇḍe anupasampannenapi saddhim nisīditum vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave yam tiṇṇam pahoti, ettakam pacchiram dīghāsanan”³ti³ hi vuttam. “Anujānāmi bhikkhave ṭhapetvā paṇḍakam mātugāmam ubhatobyañjanakam asamānāsanikehi saha dīghāsane nisīditun”³ti³ vacanato pana dīghāsane pi paṇḍakādīhi saha nisīditum na vaṭṭati.

11. Gilānam upaṭṭhahantena “natthi vo bhikkhave mātā, natthi pitā, ye vo upaṭṭhaheyyum, tumhe ca bhikkhave aññamaññam na upaṭṭhahissatha, atha ko carati upaṭṭhahissati. Yo bhikkhave mam upaṭṭhaheyya, so gilānam upaṭṭhaheyyā”⁴ti⁴ imam Bhagavato anusāsanim anussarantena sakkaccam upaṭṭhātabbo.

Sace upajjhāyo hoti, upajjhāyena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace ācariyo hoti, ācariyena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace saddhivihāriko hoti, saddhivihārikena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace antevāsiko hoti, antevāsikena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace samānupajjhāyako hoti, samānupajjhāyakena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace samānācariyako hoti, samānācariyakena yāvajīvam upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbam. Sace na hoti upajjhāyo vā ācariyo vā saddhivihāriko vā ante-

1. Vi 4. 319 piṭṭhe.

3. Vi 4. 320 piṭṭhe.

2. Vi-Tṭha 4. 76 piṭṭhe.

4. Vi 703. 4 piṭṭhe.

vāsiko vā samānupajjhāyako vā samānācariyako vā, saṅghena
upaṭṭhātabbo. No ce upaṭṭhaheyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹—

Vacanato yassa² te upajjhāyādayo tasmim vihare natthi, āgantuko hoti
ekacārikabhikkhu, saṅghassa bhāro, tasmā saṅghena upaṭṭhātabbo. No ce
upaṭṭhaheyya, sakalassa saṅghassa āpatti. Vāram ṭhapetvā jaggantesu pana
yo attano vāre na jaggati, tasseva āpatti, saṅghattheropi vārato na muccati.
Sace sakalo saṅgho ekassa bhāram karoti, eko vā vattasampanno bhikkhu
“ahameva jaggissāmī”ti jaggati, saṅgho āpattito muccati.

Gilānena pana—

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gilāno dūpaṭṭho hoti.
Asappāyakārī hoti, sappāye mattam na jānāti, bhesajjam na paṭisevitā
hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtam ābādham nāvikkattā
hoti ‘abhikkamantam vā abhikkamatīti, paṭikkamantam vā
paṭikkamatīti, ṭhitam vā ṭhito’ti, upannānam sārīrikānam vedanānam
dukkhānam tibbānam kharānam kaṭukānam asātānam amanāpānam
pāṇaharānam anadhivāsakajātiko hotī”ti³—

Evam vuttāni pañca ayuttaṅgāni ārakā parivajjetvā—

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gilāno sūpaṭṭho hoti.
Sappāyakārī hoti, sappāye mattam jānāti, bhesajjam paṭisevitā hoti,
atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtam ābādham āvikattā hoti
‘abhikkamantam vā abhikkamatīti, paṭikkamantam vā paṭikkamatīti,
ṭhitam vā ṭhito’ti, upannānam sārīrikānam vedanānam dukkhānam
tibbānam kharānam kaṭukānam asātānam amanāpānam pāṇaharānam
adhivāsakajātiko hotī”ti³—

Evam vuttapañcaṅgasamannāgatena bhavitabbam.

1. Vi 3. 417 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 414 piṭṭhe.

3. Vi 3. 418 piṭṭhe.

Gilānupaṭṭhākena ca—

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ. Na paṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ, sappāyāsappāyaṃ na jānāti, asappāyaṃ upanāmeti, sappāyaṃ apanāmeti, āmisantaro gilānaṃ upaṭṭhāti, no mettacitto, jegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā vantaṃ vā nīhātuṃ, na paṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ”¹—

Evam vuttāni pañca ayuttaṅgāni ārakā parivajjetvā—

“Pañcahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ. Paṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ, sappāyāsappāyaṃ jānāti, asappāyaṃ apanāmeti, sappāyaṃ upanāmeti, mettacitto gilānaṃ upaṭṭhāti, no āmisantaro, ajegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā vantaṃ vā nīhātuṃ, paṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ”²—

Evam vuttapañcaṅgasamannāgatena bhavitabbaṃ.

12. Dhammiṃ kathaṃ karontena³ ca “sīlavā hi tvaṃ katakusalo, kasmā mīyamāno bhāyasi, nanu sīlavato saggo nāma maraṇamattapaṭibaddhoyevā”^{ti} evaṃ gilānassa bhikkhuno maraṇavaṇṇo na saṃvaṇṇetabbo. Sace hi tassa saṃvaṇṇanaṃ sutvā āhārupacchedādinā upakkamena ekajavanavārāvasesepi āyusmiṃ antarā kālaṃ karoti, imināva mārito hoti. Paṇḍitena pana bhikkhunā iminā nayena anusitṭhi dātabbā “sīlavato nāma anacchariyā maggaphaluppatti, tasmā vihārādīsu āsattim akatvā Buddhagataṃ dhammagataṃ saṃghagataṃ kāyagatañca satim upaṭṭhapetvā manasikāre appamādo kātabbo”^{ti}. Maraṇavaṇṇepi saṃvaṇṇite so tāya saṃvaṇṇanāya kañci upakkamaṃ akatvā attano

1. Vi 3. 418 piṭṭhe.

2. Vi 3. 419 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 2. 60 piṭṭhādīsu.

dhammatāya yathāyunā yathānusandhināva marati, tappaccayā samvaṇṇako āpattiyā na kāretabbo.

13. “Na ca bhikkhave attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato gilānena² bhikkhunāpi yena kenaci upakkamena antamaso āhārupacchedanena pi attā na māretabbo. Yopi gilāno vijjamāne bhesajje ca upaṭṭhākesu ca maritukāmo āhāraṃ upacchindati, dukkaṭameva. Yassa pana mahā-ābādho cirānubandho, bhikkhū upaṭṭhahantā kilamanti jīgucchanti, “kadā nu kho gilānato mucchissāmā”³ti aṭṭiyanti. Sace so “ayaṃ attabhāvo paṭijaggiyamānopi na tiṭṭhati, bhikkhū ca kilamanti”⁴ti āhāraṃ upacchindati, bhesajjaṃ na sevati, vaṭṭati. Yo pana “ayaṃ rogo kharo, āyusaṅkhārā na tiṭṭhanti, ayaṅca me visesādhiḡamo hatthappatto viya dissati”⁵ti upacchindati, vaṭṭatiyeva. Agilānassapi uppannasamvegassa “āhārapariyesanaṃ nāma papaṅco, kammaṭṭhānameva anuyuṅṅissāmī”⁶ti kammaṭṭhānasīsenā upacchindantassa vaṭṭati. Visesaḡhiḡamaṃ byākaritvā āhāraṃ upacchindati, na vaṭṭati. Sabhāḡānaṅhi lajjībhikkhūnaṃ kathetuṃ vaṭṭati.

14. “Na ca bhikkhave appaṭivekkhitvā āsane nisīditabbaṃ, yo nisīdeyya, āpatti dukkaṭassā”⁷ti vacanato āsanaṃ anupaparikkhitvā na nisīditabbaṃ. Kīdisaṃ⁸ pana āsanaṃ upaparikkhitabbaṃ, kīdisaṃ na upaparikkhitabbaṃ? Yaṃ suddhaṃ āsanaṃ eva hoti apaccattharaṇakaṃ, yaṅca āgantvā ṭhitānaṃ passatāmyeva atthariyati, taṃ na paccavekkhitabbaṃ, nisīdituṃ vaṭṭati. Yampi manussā sayāṃ hatthena akkamitvā “idha bhante nisīdathā”⁹ti denti, tasmimpi vaṭṭati. Sacepi paṭhamameva āgantvāpi nisinnā pacchā uddhaṃ vā adho vā saṅkamanti, paṭivekkhaṇakiccaṃ natthi. Yampi tanukena vatthena yathā talaṃ dissati, evaṃ paṭicchannaṃ hoti, tasmimpi paṭivekkhaṇakiccaṃ natthi. Yaṃ pana paṭikacceva pāvāraḡajavādihi atthataṃ hoti, taṃ hatthena parāmasitvā sallakkhetvā nisīditabbaṃ. **Mahāpaccariyaṃ** pana “ghanasāṭakena pi atthate yasmim valī na paṅṅāyati, taṃ na paṭivekkhitabbaṃ”¹⁰ti vuttaṃ.

1. Vi 1. 104 piṭṭhe.

3. Vi 1. 100 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 63 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 2. 61 piṭṭhe.

15. “Na bhikkhave davāya silā paṭivijjhitabbā, yo paṭivijjheyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti¹ vacanato hasādhippāyena pāsāṇo na pavaṭṭetabbo. Na kevalaṅca² pāsāṇo, aññampi yaṃ kiñci dārukhaṇḍaṃ vā iṭṭhakakhaṇḍaṃ vā hatthena vā yantena vā paṭivijjhituṃ na vaṭṭati. Cetiyaḍīnaṃ atthāya pāsāṇādayo hasantā hasantā pavaṭṭentipi khipantipi ukkhipantipi, “kammamayo”³ti vaṭṭati, aññampi īdisaṃ navakammaṃ vā karontā bhaṇḍakaṃ vā dhovantā rukkhaṃ vā dhovanadaṇḍakaṃ vā ukkhipitvā paṭivijjhanti, vaṭṭati, bhattavissaggakālādisu kāke vā soṇe vā kaṭṭhaṃ vā kathalaṃ vā khipitvā palāpenti, vaṭṭati.

16. “Na bhikkhave dāyo ālimpitabbo, yo ālimpeyya, āpatti dukkaṭassā”³ti³ vacanato vane aggi na dātabbo. Sace⁴ pana “etthantare yo koci satto maratū”³ti aggiṃ deti, pārājikānantariyathullaccayapācittiyavattḥūnaṃ anurūpato pārājikāḍīni akusalarāsi ca hoti. “Allatīṇavanappatayo ḍayhantū”³ti aggiṃ dentassa pācittiyam, “dabbūpakaraṇāni vinassantū”³ti aggiṃ dentassa dukkaṭam. “Khidḍādhippāyenapi dukkaṭan”³ti **Saṅkhepaṭṭhakathāyam** vuttam. “Yaṃ kiñci allasukkhaṃ sa-indriyānindriyam ḍayhatū”³ti aggiṃ dentassa vatthivasena pārājikathullaccayapācittiyadukkaṭāni veditabbāni.

Paṭaggidānaṃ pana parittakaraṇaṅca Bhagavatā anuññātaṃ, tasmā araṅṅe vanakammikehi vā dinnam sayam vā uṭṭhitam aggiṃ āgacchantam disvā “tiṇakuṭiyo mā vinassantū”³ti tassa agginō paṭaggim dātum vaṭṭati, yena saddhim āgacchanto aggi ekato hutvā nirupādāno nibbāti. “Parittampi kātum vaṭṭati”³ti tiṇakuṭikānaṃ samantā bhūmitacchanaṃ parikhākhaṇanaṃ vā, yathā āgato aggi upādānaṃ alabhitvā nibbāti, etaṅca sabbaṃ uṭṭhiteyeva aggismim asati anupasampanne sayampi kātum vaṭṭati. Anuṭṭhite pana anupasampannehi kappiyavohārena kāretabbaṃ, udakena pana nibbāpentehi appāṇakameva udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

1. Vi 1. 105 piṭṭhe.

3. Vi 4. 279 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 2. 63 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 2. 71 piṭṭhādīsu.

17. Assaddhesu¹ micchādiṭṭhikulesu sakkaccaṃ paṇitabhojanaṃ labhitvā anupaparikkhitvā neva attanā paribhuñjitabbaṃ, na paresaṃ dātabbaṃ. Visamissampi hi tāni kulāni piṇḍapātaṃ denti. Yampi ābhidosikaṃ bhattaṃ vā khajjakaṃ vā tato labhati, tampi na paribhuñjitabbaṃ. Apihitavatthumpi hi sappavicchikādīhi adhisayitaṃ chaḍḍanīyadhammaṃ tāni kulāni denti. Gandhahaliddādimaṃkhitopi tato piṇḍapāto na gahetabbo. Sarīre rogaṭṭhānāni puñchitvā ṭhapitabhattampi hi tāni dātabbaṃ maññantīti.

18. “Anāpatti bhikkhave gopakassa dāne”ti² vuttaṃ. Tattha³ kataraṃ gopakadānaṃ vaṭṭati, kataraṃ na vaṭṭati? Mahāsumatthero tāva āha “yaṃ gopakassa paricchinditvā dinnam hoti ‘ettakaṃ divase divase gaṇhā’ti, tadeva vaṭṭati, tato uttari na vaṭṭati”ti. Mahāpadumatthero panāha “kiṃ gopakānaṃ paṇṇaṃ āropetvā nimittasaññaṃ vā katvā dinnam atthi, etesaṃ hatthe vissaṭṭhakassa ete issarā, tasmā yaṃ denti, taṃ bahukampi vaṭṭati”ti. **Kurundaṭṭhakathāyaṃ** pana vuttaṃ “manussānaṃ ārāmaṃ vā aññaṃ vā phalāphalaṃ dāraḱā rakkhanti, tehi dinnam vaṭṭati, āharāpetvā pana na gahetabbaṃ. Saṃghike pana cetiyassa santake ca keṇiyā gahetvā rakkhantasseva dānaṃ vaṭṭati, vetanena rakkhantassa attano bhāgamattaṃ vaṭṭati”ti. **Mahāpaccariyaṃ** pana “yaṃ gihīnaṃ ārāmarakkhakaḱ bhikkhūnaṃ denti, etaṃ vaṭṭati. Bhikkhusaṃghassa ārāmagopakā yaṃ attano bhātiyā khaṇḍitvā denti, etaṃ vaṭṭati. Yopi upaḍḍhārāmaṃ vā kecideva rukkhe vā bhātiṃ labhitvā rakkhati, tassapi attano sampattarukkhatoyeva dātuṃ vaṭṭati, keṇiyā gahetvā rakkhantassa pana sabbampi vaṭṭati”ti vuttaṃ. Etaṃ pana sabbaṃ byañjanato nānaṃ, atthato ekameva, tasmā adhippāyaṃ ñatvā gahetabbaṃ.

Apicettha ayampi vinicchayo vedītabbo⁴—yattha āvāsikā āgantukānaṃ na denti, phalavāre ca sampatte aññesaṃ abhāvaṃ disvā corikāya attanāva khādanti, tattha āgantukehi ghaṇṭiṃ paharivā bhājetvā paribhuñjituṃ vaṭṭati. Yattha pana āvāsikā rukkhe rakkhitvā phalavāre sampatte bhājetvā khādanti, catūsu paccayesu sammā upanenti,

1. Vi-Ṭṭha 2. 62 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 1. 341 piṭṭhe.

2. Vi 1. 82 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 1. 339 piṭṭhādīsu.

anissarā tatha āgantukā. Yepi rukkhā cīvaratthāya niyametvā dinnā, tesupi āgantukā anissarā. Esa nayo sesapaccayatthāya niyametvā dinnepi. Ye pana tathā aniyametvā āvāsikā ca te rakkhitvā gopetvā corikāya paribhuñjanti, na tesu āvāsikānaṃ katikāya ṭhātabbaṃ. Ye phalaparibhogatthāya dinnā, āvāsikā ca ne rakkhitvā gopetvā sammā upanenti, tesueva tesam katikāya ṭhātabbaṃ. **Mahāpaccariyaṃ** pana vuttaṃ “catunnaṃ paccayānaṃ niyametvā dinnam theyyacittena paribhuñjanto bhaṇḍam agghāpetvā kāretabbo, paribhogavasena bhājetvā paribhuñjantassa bhaṇḍadeyyam. Yam panettha senāsanatthāya niyamitam, tam paribhogavaseneva bhājetvā paribhuñjantassa thullaccayañca bhaṇḍadeyyañcā”ti.

Odissa cīvaratthāya dinnam cīvareyeva upanettabbaṃ. Sace dubbhikkham hoti, bhikkhū piṇḍapātena kilamanti, cīvaram pana sulabham, saṃghasuṭṭhūyā apalokanakammaṃ katvā piṇḍapātepi upanetuṃ vaṭṭati. Senāsanena gilānapaccayena vā kilamantesu saṃghasuṭṭhūyā apalokanakammaṃ katvā tadatthāyapi upanetuṃ vaṭṭati. Odissa piṇḍapātathāya ca gilānapaccayatthāya ca dinnepi eseva nayo. Odissa senāsanatthāya dinnam pana garubhaṇḍam hoti, tam rakkhitvā gopetvā tadatthameva upanettabbaṃ. Sace pana dubbhikkham hoti, bhikkhū piṇḍapātena na yāpenti, ettha rājarogacorabhayādīhi aññattha gacchantānam vihārā palujjanti, tālanāḷikerādike vināsenti, senāsanapaccayam pana nissāya yāpetuṃ sakkā hoti, evarūpe kāle senāsanam vissajjetvāpi senāsanajagganatthāya paribhogo Bhagavatā anuññāto. Tasmā ekaṃ vā dve vā varasenāsanāni ṭhapetvā itarāni lāmakakoṭiyā piṇḍapātathāya vissajjetuṃ vaṭṭanti, mūlavatthucchedam pana katvā na upanettabbaṃ.

Yo pana ārāmo catupaccayatthāya niyametvā dinno, tatha apalokanakammaṃ na kātabbaṃ. Yena paccayena pana ūnam, tadattham upanetuṃ vaṭṭati, ārāmo paṭijaggitabbo, vetanam datvāpi jaggāpetuṃ vaṭṭati. Ye pana vetanam labhitvā ārāmeyeva geham katvā vasantā rakkhanti, te ce āgatānam bhikkhūnam nāḷikeram vā tālapakkaṃ vā denti, yam tesam saṃghena anuññātam hoti “divase divase ettakam nāma khādathā”ti,

tadeva te dātum labhanti, tato uttari tesam dentānampi gahetum na vaṭṭanti. Yo pana ārāmaṃ keṇiyā gahetvā saṅghassa catupaccayatthāya kappiyabhaṅḍameva deti, ayaṃ bahukampi dātum labhati. Cetiyaassa paḍipatthāya vā khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇatthāya vā dinna-ārāmopi jaggitabbo, vetanaṃ datvāpi jaggāpetabbo. Vetanañca panettha cetiyasantakampi saṅghasantakampi dātum vaṭṭati. Etampi¹ ārāmaṃ vetanena tattheva vasitvā rakkhantānañca keṇiyā gahetvā kappiyabhaṅḍadāyakañca tatthajātakaphaladānaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ.

19. Dhammikarakkham² yācantena atītaṃ anāgataṃ vā ārabha odissa ācikkhitum na vaṭṭati. Atītañhi ārabha atthi odissa ācikkhanā, atthi anodissa ācikkhanā, anāgataṃ ārabhapi atthi odissa ācikkhanā, atthi anodissa ācikkhanā. Kathaṃ **atītaṃ ārabha odissa ācikkhanā** hoti? Bhikkhūnaṃ vihāre gāmadārakā vā dhuttādayo vā ye keci anācāraṃ ācaranti, rukkhaṃ vā chindanti, phalāphalaṃ vā haranti, parikkhāre vā acchindanti, bhikkhu vohārike upasaṅkamitvā “amhākaṃ vihāre idaṃ nāma katan”ti vadati. “Kenā”ti vutte “asukena ca asukena cā”ti ācikkhati. Evaṃ atītaṃ ārabha odissa ācikkhanā hoti, sā na vaṭṭati. Tañce sutvā te vohārikā tesam daṇḍaṃ karonti, sabbaṃ bhikkhussa gīvā hoti, “daṇḍaṃ gaṇhissantī”ti adhippāyepi sati gīvāyeva hoti. Sace pana “tassa daṇḍaṃ gaṇhathā”ti vadati, pañcamāsakamatte gahite pārājikaṃ hoti. “Kenā”ti vutte pana “asukenāti vattum amhākaṃ na vaṭṭati, tumheyeva jānissatha. Kevalaṃhi mayaṃ rakkhaṃ yācāma, taṃ no detha, avahaṭṭabhaṅḍaṃ āharāpethā”ti vattabbaṃ. Evaṃ **anodissa ācikkhanā** hoti, sā vaṭṭati. Evaṃ vutte sacepi te vohārikā kārake gavesitvā tesam daṇḍaṃ karonti, sabbasāpateyyepi gahite bhikkhuno neva gīvā, na āpatti. Parikkhāraṃ harante disvā tesam anattakāmatāya “coro coro”ti vattumpi na vaṭṭati. Evaṃ vuttepi hi yaṃ tesam daṇḍaṃ karonti, sabbaṃ bhikkhuno gīvā hoti. Attano vacanakaraṃ pana “iminā me parikkhāro gahito, taṃ āharāpehi, mā cassa daṇḍaṃ

1. Ekampi (Sī)

2. Vi-Ṭṭha 3. 182 piṭṭhādīsu.

karohī”ti vattuṃ vaṭṭati. Dāsadāsivāpi-ādinampi atthāya aḍḍaṃ karonti ayaṃ akappiya-aḍḍo nāma, na vaṭṭati.

Kathaṃ **anāgataṃ ārabha odissa ācikkhanā** hoti? Vuttanayeneva parehi anācārādīsu katesu bhikkhu vohārike evaṃ vadati “amhākaṃ vihāre idañcidañca karonti, rakkhaṃ no detha āyatim akaraṇatthāyā”ti. “Kena evaṃ katan”ti vutte ca “asukena ca asukena cā”ti ācikkhati. Evaṃ anāgataṃ ārabha odissa ācikkhanā hoti, sāpi na vaṭṭati. Tesañhi daṇḍe kate purimanayeneva sabbaṃ bhikkhussa gīvā, sesaṃ purimasadisameva. Sace vohārikā “bhikkhūnaṃ vihāre evarūpaṃ anācāraṃ karontānaṃ imaṃ nāma daṇḍaṃ karomā”ti bherim carāpetvā āṇāya atitṭhamāne pariyesitvā daṇḍaṃ karonti, bhikkhuno neva gīvā, na āpatti. Vihārasīmāya rukkhādīni chindantānaṃ vāsipharasu-ādīni gahetvā pāsāṇehi koṭṭenti, na vaṭṭati. Sace dhārā bhijjati, kārapetvā dātabbā. Upadhāvitvā tesāṃ parikkhāre gaṇhanti, tampi na kātabbaṃ. Lahuparivattañhi cittaṃ, theyyacetanāya uppannāya mūlacchejjampi gaccheyya.

20. Uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā tirokuṭṭe vā tiropākāre vā chaḍḍetuṃ vā chaḍḍāpetuṃ vā na vaṭṭati. Cattāripi¹ vatthūni ekapayogena chaḍḍentassa ekameva dukkaṭaṃ, pāṭekkaṃ chaḍḍentassa vatthugaṇanāya dukkaṭāni. Āṇattiyampi eseva nayo. Dantakaṭṭhachaḍḍanepi dukkaṭameva. Oloketvā vā avalaṅṅe² vā uccārādīni chaḍḍentassa anāpatti. Yampi manussānaṃ upabhogaparibhogaṃ ropimaṃ khettaṃ hotu nāḷikerādi-ārāmo vā, tatthāpi yattha katthaci ropimaharitaṭṭhāne etāni vatthūni chaḍḍetuṃ na vaṭṭati. Chaḍḍentassa purimanayeneva āpattibhedo veditabbo. Khette vā ārāme vā nisīditvā bhuñjamāno ucchu-ādīni vā khādamāno gacchanto ucchiṭṭhodakacalakādīni haritaṭṭhāne chaḍḍeti, antamaso udakaṃ pivitvā matthakacchinnanāḷikerampi chaḍḍeti, dukkaṭaṃ. Kasitaṭṭhāne nikkhittabīje aṅkure uṭṭhitepi avuṭṭhitepi dukkaṭameva. Anikkhittabījesu pana khettaḷṇādīsu asaṅjātaropimesu khettamariyādādīsu vā chaḍḍetuṃ vaṭṭati, manussānaṃ kacavarachaḍḍanaṭṭhānepi vaṭṭati.

1. Vi-Ṭṭha 3. 200 piṭṭhādīsu.

2. Avalaṅṅetvā (Sī)

manussesu sassam uddharitvā gatesu chaḍḍitakhettaṃ nāma hoti, tattha vaṭṭati. Yattha pana “lāyitampi pubbaṇṇādi puna uṭṭahissatī”ti rakkhanti, tattha na vaṭṭati.

21. “Na bhikkhave nahāyamānena bhikkhunā rukkhe kāyo ugghamsetabbo, yo ugghamseyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato nahāyantena² rukkhe vā nahānatitthe nikhanitvā ṭhapitatthambhe vā iṭṭhakasilādārukuṭṭānaṃ aññatarasmim kuṭṭe vā kāyo na ghamsetabbo.

“Na bhikkhave aṭṭāne nahāyitabbaṃ, yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato aṭṭānepi nahāyituṃ na vaṭṭati. **Aṭṭānaṃ** nāma rukkhaṃ phalakaṃ viya tacchetvā aṭṭhapadākārena rājīyo chinditvā nahānatitthe nikhananti, tattha cuṇṇāni ākiritvā manussā kāyaṃ ghaṃsanti.

“Na bhikkhave gandhabbahatthakena nahāyitabbaṃ, yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato nahānatitthe ṭhapitena dārumayahatthena cuṇṇāni gahetvā manussā sarīraṃ ghaṃsanti, tena nahāyituṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave kuruvindakasuttiyā nahāyitabbaṃ, yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato kuruvindakasuttiyāpi nahāyituṃ na vaṭṭati. **Kuruvindakasutti** nāma kuruvindakapāsāṇacuṇṇāni lākhāya bandhitvā kataguḷikakalāpako vuccati, yaṃ ubhosu antesu gahetvā sarīraṃ ghaṃsanti.

“Na bhikkhave viggayha parikkammaṃ kārapetabbaṃ, yo kārapeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato aññamaññaṃ sarīrena ghaṃsantuṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave mallakena nahāyitabbaṃ, yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave gilānassa akatamallakan”ti⁴ vacanato makaradaṇḍake chinditvā mallakamūlasaṅṭhānena kataṃ “mallakan”ti vuccati, idaṃ gilānassapi na vaṭṭati. **Akatamallakaṃ** nāma dante acchinditvā kataṃ, idaṃ agilānassa na vaṭṭati, iṭṭhakakhaṇḍaṃ pana kapālakhaṇḍaṃ vā vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave ukkāsiṃkaṃ puthupāṇikaṃ”ti⁴ vacanato ukkāsiṃkaṃ puthupāṇikaṇca vaṭṭati. **Ukkāsiṃkaṃ** nāma vatthavaṭṭi, tasmā

1. Vi 4. 239 piṭṭhe.

3. Vi 4. 240 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 4. 44 piṭṭhādīsu.

4. Vi 4. 241 piṭṭhe.

nahāyantassa yassa kassaci nahānasātakavattiyā piṭṭhiṃ ghaṃsitudiṃ vaṭṭati. **Puthupāṇikanti** hatthaparikkammaṃ vuccati, tasmā sabbesaṃ hatthena piṭṭhiparikkammaṃ kātum vaṭṭati.

Idaṃ panettha nahānavattaṃ—udakatitthaṃ gantvā yattha vā tattha vā cīvaraṃ nikkhipivā vegena ṭhitakeneva na otaritabbaṃ, sabbadisā pana oloketvā vivittabhāvaṃ ñatvā khāṇugumbalatādīni vavatthapetvā tikkhattuṃ ukkāsitvā avakujja ṭhitena uttarāsaṅgacīvaraṃ apantevā pasāretabbaṃ, kāyabandhanaṃ mocetvā cīvarapiṭṭheyeva ṭhapetabbaṃ. Sace udakasāṭikā natthi, udakante ukkuṭikaṃ nisīditvā nivāsaṇaṃ mocetvā sace ninnaṭṭhānaṃ atthi, ātape pasāretabbaṃ. No ce atthi, saṃharitvā ṭhapetabbaṃ. Otaraṇaṇa saṅkamaṃ nābhippamaṇamattaṃ otaritvā vīciṃ anuṭṭhapentena saddaṃ akarontena nivattitvā āgatadisābhimukhena nimujjitabbaṃ, evaṃ cīvaraṃ rakkhitaṃ hoti. Ummujjantenaṇi saddaṃ akarontena saṅkamaṃ ummujjitvā nahānapariyosāne udakante ukkuṭikena nisīditvā nivāsaṇaṃ parikkhipivā uṭṭhāya supariṃaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā cīvaraṃ pārūpitvāva ṭhātabbaṃ.

22. “Na bhikkhave vallikā dhāretabbā. Na pāmaṅgo dhāretabbo. Na kaṇṭhasuttakaṃ dhāretabbaṃ. Na kaṭṭisuttakaṃ dhāretabbaṃ. Na ovaṭṭikaṃ dhāretabbaṃ. Na kāyūraṃ dhāretabbaṃ. Na hatthābharaṇaṃ dhāretabbaṃ. Na aṅgulimuddikā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa”¹ vacanato kaṇṭhapiṇḍanaṇādi yaṃ kiñci ābharaṇaṃ na vaṭṭati. Tattha² **vallikā**ti kaṇṭhato nikkhantamuttolambakādīnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Na kevalaṇca vallikā eva, yaṃ kiñci kaṇṭhapiṇḍanaṇaṃ antamaso tālapaṇṇampi na vaṭṭati. **Pāmaṅganti** yaṃ kiñci palambakasuttaṃ. **Kaṇṭhasuttakanti** yaṃ kiñci gīvūpagaṃ ābharaṇaṃ. **Kaṭṭisuttakanti** yaṃ kiñci kaṭṭipiṇḍanaṇaṃ, antamaso suttatantumattampi. **Ovaṭṭikanti** valayaṃ. **Kāyūrādīni** pākāṭāneva.

23. “Na bhikkhave dīghā kesā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave dvemāsikaṃ vā duvaṅgulaṃ vā”¹

1. Vi 4. 241 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 4. 44 piṭṭhādīsu.

vacanato sace kesā antodvemāse dvaṅgulaṃ pāpuṇanti, antodvemāseyeva chinditabbā, dvaṅgulehi atikkāmetuṃ na vaṭṭati. Sacepi na dīghā, dvemāsato ekadivasampi atikkāmetuṃ na labhatiyeva. Ubhayathāpi ukkaṭṭhaparicchedova vutto, tato oraṃ pana na vaṭṭanabhāvo nāma natthi.

“Na bhikkhave kattarikāya kesā chedāpetabbā, yo chedāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave ābādhapaccayā kattarikāya kese chedāpetuṃ”¹ vacanato ābādhaṃ vinā kattarikāya kese chedāpetuṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave kocchena kesā osaṅghetabbā². Na phaṇakena kesā osaṅghetabbā. Na hatthaphaṇakena kesā osaṅghetabbā. Na sitthatelakena kesā osaṅghetabbā. Na udakatelakena kesā osaṅghetabbā, yo osaṅgheyya, āpatti dukkaṭassa”³ vacanato maṇḍanatthāya kocchādīhi kesā na osaṅghetabbā, uddhalomena pana anulomanipātanatthaṃ hatthaṃ temevā sīsaṃ puñchitabbaṃ, uṇhābhitattarajasirānampi allahatthena puñchituṃ vaṭṭati.

24. “Na bhikkhave ādāse vā udakapatte vā mukhanimittaṃ oloketabbaṃ, yo olokeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave ābādhapaccayā ādāse vā udakapatte vā mukhanimittaṃ oloketuṃ”³ vacanato ābādhaṃ vinā ādāse vā udakapatte vā mukhaṃ na oloketabbaṃ. Ettha ca kaṃsapattādīnipi yesu mukhanimittaṃ paññāyati, sabbāni ādāsasaṅkhameva gacchanti, kaṅḍiyādīnipi ca udakapattasaṅkhameva. Tasmā yattha katthaci oloketassa dukkaṭaṃ. Ābādhapaccayā pana “sañchavi nu kho me vaṇo, udāhu na tāvā”³ ti jānanatthaṃ vaṭṭati, “jiṇṇo nu khomhi, no”³ ti evaṃ āyusaṅkhāraṃ olokanatthampi vaṭṭatīti vuttaṃ.

“Na bhikkhave mukhaṃ ālīmpitabbaṃ. Na mukhaṃ ummadditabbaṃ. Na mukhaṃ cuṇṇetabbaṃ. Na manosilikāya mukhaṃ lañchetabbaṃ. Na aṅgarāgo kātabbo. Na mukharāgo kātabbo. Na aṅgarāgamukharāgo kātabbo, yo kareyya, āpatti

1. Vi 4. 274 piṭṭhe.

2. Osaṅghetabbā (Sī)

3. Vi 4. 242 piṭṭhe.

dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave ābādhapaccayā mukhaṃ ālimpitun”ti¹
vacanato ābādhaṃ vinā mukhaviḥpanādi na kātabbhaṃ.

25. “Na bhikkhave naccaṃ vā gītaṃ vā vāditāṃ vā dassanāya
gantabbaṃ, yo gaccheyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato naccādiṃ
dassanāya na gantabbaṃ. Ettha³ ca **naccanti** naṭṭādayo vā naccantu soṇḍā vā
antamaso morasūvamakkaṭṭādayopi, sabbametaṃ naccameva, tasmā
antamaso moranaccampi dassanāya gacchantassa dukkaṭaṃ. Sayampi
naccantassa vā naccāpentassa vā dukkaṭameva. **Gītanti** naṭṭādīnaṃ vā gītaṃ
hotu ariyānaṃ parinibbānakāle ratanattayaguṇūpasañhitaṃ sādhuḥkīlitagītaṃ
vā⁴ asaññatabhikkhūnaṃ dhammabhaṇakagītaṃ vā antamaso dantaḡitampi,
“yaṃ gāyissāmā”ti pubbabhāge okūjantā karonti, sabbametaṃ gītameva,
sayāṃ gāyantassapi gāyāpentassapi dukkaṭameva.

“Pañcime bhikkhave ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ
gāyantassa. Attanāpi tasmīṃ sare sārājanti, parepi tasmīṃ sare
sārājanti, gahapatikāpi ujjhāyanti, sarakuttimpī nikāmayamānassa
samādhissa bhaṅgo hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajanti. Ime
kho bhikkhave pañca ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ
gāyantassa. Na bhikkhave āyatakena gītassarena dhammo gāyitabbo, yo
gāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti²—

Vacanato āyatakena gītassarena dhammopi na gāyitabbo.

Āyatako⁵ nāma **gītassaro** taṃ taṃ vattaṃ bhinditvā akkharāni vināsetvā
pavatto. Dhamme pana suttantavattaṃ nāma atthi, jātakavattaṃ nāma atthi,
gāthāvattaṃ nāma atthi, taṃ vināsetvā atidīghaṃ kātuṃ na vaṭṭati,
caturassena vattena parimaṇḍalāni padabyañjanāni dassetabbāni.
“Anujānāmi bhikkhave sarabhaññan”ti² vacanato pana sarena dhammaṃ
bhaṇituṃ vaṭṭati. **Sarabhaññe** kira taraṅgavattadhotakavattagalitavattādīni⁶
dvattiṃsa vattāni atthi, tesu yaṃ icchatī, taṃ kātuṃ labhati. Sabbesaṃ
padabyañjanaṃ avināsetvā

1. Vi 4. 242 piṭṭhe.

2. Vi 4. 243 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 201 piṭṭhe.

4. Sādhugītaṃ vā (Ka)

5. Vi-Ṭṭha 4. 46 piṭṭhe.

6. ...gaṇhakavattādīni (Sī)

vikāraṃ akatvā samaṇasārūpena caturassena nayena pavattanaṃyeva lakkhaṇaṃ.

Vāditam nāma tantibaddhādivādanīyabhaṇḍaṃ vāditam vā hotu kuṭabherivāditam vā antamaso udakabherivāditampi, sabbametaṃ na vaṭṭati. Yaṃ pana niṭṭhubhanto vā sāsāṅke vā ṭhito accharikaṃ vā phoṭeti, pāṇim vā paharati, tattha anāpatti, sabbam antarārāme ṭhitassa passato anāpatti, passissāmīti vihārato vihāraṃ gacchantassa āpattiyeva. Āsanasālāyaṃ nisinnō passati, anāpatti. Passissāmīti uṭṭahitvā gacchato āpatti, vīthiyam ṭhatvā gīvaṃ parivattetvā passatopi āpattiyeva. Salākabhattādīnaṃ vā atthāya aññena vā kenaci karaṇīyena gantvā gataṭṭhāne passati vā suṇāti vā, anāpatti. Āpadāsu tādisena upaddavena upadduto samajjaṭṭhānaṃ pavisati, evaṃ pavisitvā passantassa suṇantassa vā anāpatti. “Cetiyassa upahāraṃ detha upāsakā”ti vattumpi, “tumhākaṃ cetiyassa upahāraṃ karomā”ti vutte sampaṭicchitumpi na labhati. “Tumhākaṃ cetiyassa upaṭṭhānaṃ karomā”ti vutte pana “upaṭṭhānakaraṇaṃ nāma sundaraṃ”ti vattum vaṭṭati.

26. “Na bhikkhave attano aṅgajātaṃ chetabbaṃ, yo chindeyya, āpatti thullaccayassā”ti¹ vacanato aṅgajātaṃ² chindantassa thullaccayaṃ, aññaṃ pana kaṇṇanāsā-aṅgali-ādiṃ yaṃ kiñci chindantassa tādisaṃ vā dukkhaṃ uppādentassa dukkaṭaṃ. Ahikīṭadaṭṭhādīsu pana aññābādhapaccayā vā lohitaṃ vā mocentassa chindantassa vā anāpatti.

27. “Na bhikkhave gihīnaṃ uttarimanussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassetabbaṃ, yo dasseyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato gihīnaṃ vikubbaniddhiṃ dassetuṃ na vaṭṭati, adhiṭṭhāniddhi pana appaṭikkhittā.

28. “Na bhikkhave sovaṇṇamayo patto dhāretabbo. Na rūpiyamayo. Na maṇimayo. Na veḷuriyamayo. Na phalikamayo. Na kaṃsamayo. Na kācamayo. Na tipumayo. Na sīsamayo. Na tambalohamayo patto dhāretabbo, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁴ vacanato

1. Vi 4. 246 piṭṭhe.

3. Vi 4. 247 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 4. 46 piṭṭhādīsu.

4. Vi 4. 248 piṭṭhe.

suvaṇṇamayādipatto na vaṭṭati. Sacepi gihī bhattagge suvaṇṇataṭṭikādīsu byañjanaṃ katvā upanāmenti, āmasitumpi na vaṭṭati.

Phalīkamayakācamayakāmsamayāni pana taṭṭikādīni bhājanāni puggalīkapaṛibhogeva na vaṭṭanti, Saṃghīkapaṛibhogena vā gihivīkaṭāni vā vaṭṭanti. Tambaloḥamayopi pattoyeva na vaṭṭati, thālakaṃ pana vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave dve patte ayopattāṃ mattikāpattān”¹ dveyeva ca pattā anuññātā.

“Na bhikkhave tumbakaṭāhe piṇḍāya caritabbaṃ, yo careyya, āpatti dukkaṭassā”² vacanato lābukaṭāhaṃ paṛiharitūṃ na vaṭṭati, taṃ labhitvā pana tāvakālikāṃ paṛibhuñjitūṃ vaṭṭati. **Ghaṭīkaṭāhe**pi eseva nayo.

“Na bhikkhave chavasīsapatto dhāretabbo, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”² vacanato chavasīsamayopi patto na vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave pattādhārakan”³ vacanato bhūmidāru-daṇḍavallivettādīhi⁴ kate bhūmi-ādhārake dāru-daṇḍa-ādhārake ca pattāṃ ṭhapetūṃ vaṭṭati. Ettha ca “bhūmi-ādhārake tayo daṇḍādhārake dve patte uparūpaṛi ṭhapetūṃ vaṭṭati”^{ti} **Kurundiyaṃ** vuttāṃ. **Mahā-aṭṭhakathāyaṃ** pana vuttāṃ “bhūmi-ādhārake⁵ tiṇṇāṃ pattānaṃ anokāso, dve ṭhapetūṃ vaṭṭati. Dāru-ādhārakadaṇḍādhārakesupi susajjitesu eseva nayo. Bhamakoṭṭisadiso pana dāru-ādhārako tīhi daṇḍakehi baddho, daṇḍādhārako ca ekassapi pattassa anokāso, tattha ṭhapetvāpi hatthena gahetvāya nisīditabbaṃ, bhūmiyaṃ pana nikkujjitvā ekameva ṭhapetabbaṃ”^{ti}.

“Na bhikkhave miḍḍhante patto nikkhipitabbo, yo nikkhippeyya, āpatti dukkaṭassā”^{ti} vacanato ālīndakamiḍḍhikādīnaṃ ante ṭhapetūṃ na vaṭṭati. Sace pana paṛivattetvā tattheva paṭiṭṭhāti, evarūpāya vitthiṇṇāya miḍḍhikāya ṭhapetūṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave paṛibhaṇḍante patto nikkhipitabbo, yo nikkhippeyya, āpatti dukkaṭassā”^{ti}³ vacanato bāhirapasse katāya tanukamiḍḍhikāya antepi eseva nayo. “Anujānāmi bhikkhave coḷakan”^{ti}³ vacanato

1. Vi 4. 248 piṭṭhe.

2. Vi 4. 251 piṭṭhe.

3. Vi 4. 249 piṭṭhe.

4. Dantavallivettādīhi (Sī)

6. Bhūmi-ādhārako (?)

coḷakaṃ pattharivā tattha ṭhapetuṃ vaṭṭati. Tasmim̐ pana asati kaṭasārake vā taṭṭikāya vā mattikāya vā paribhaṇḍakatāya bhūmiyā yattha na dussati, tathārūpāya vālikāya vā ṭhapetuṃ vaṭṭati. Paṃsurajādīsu pana kharabhūmiyaṃ vā ṭhapentassa dukkaṭaṃ.

“Na bhikkhave patto laggetabbo, yo laggeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato nāgadantādīsu yattha katthaci laggetuṃ na vaṭṭati, cīvaravaṃsepi bandhitvā ṭhapetuṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave mañce patto nikkhipitabbo, yo nikkhipiyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato bhaṇḍakaṭṭhapanatthameva vā kataṃ hotu nisīdanasayanattham̐ vā, yattha katthaci mañce vā piṭṭhe vā ṭhapentassa dukkaṭaṃ, aññena pana bhaṇḍakena saddhim̐ bandhitvā ṭhapetuṃ, aṇaniyaṃ bandhitvā olambituṃ vā vaṭṭati, bandhitvāpi upari ṭhapetuṃ na vaṭṭatiyeva. Sace pana mañco vā piṭṭham̐ vā ukkhipitvā cīvaravaṃsādīsu aṭṭakacchannena ṭhapitaṃ hoti, tattha ṭhapetuṃ vaṭṭati. Aṃsavaṭṭanakena aṃsakūṭe laggetvā aṅke ṭhapetuṃ vaṭṭati, chatte bhattapūropi aṃsakūṭe laggitapattopi ṭhapetuṃ na vaṭṭati. Bhaṇḍakena pana saddhim̐ bandhitvā aṭṭakaṃ katvā vā ṭhapite yo koci ṭhapetuṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave pattahatthena kavāṭaṃ paṇāmetabbaṃ, yo paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato pattahatthena kavāṭaṃ na paṇāmetabbaṃ. Ettha ca na kevalaṃ yassa patto hatthe, so eva pattahattho. Na kevalaṅca kavāṭameva paṇāmetuṃ na labhati, apica kho pana hatthe vā piṭṭhipāde vā yattha yatthaci sarīrāvayave pattasmiṃ sati hatthena vā pādena vā sīsena vā yena kenaci sarīrāvayavena kavāṭaṃ vā paṇāmetuṃ ghaṭikaṃ vā ukkhipituṃ sūciṃ vā kuñcikāya avāpurituṃ na labhati, aṃsakūṭe pana pattam̐ laggetvā yathāsukhaṃ avāpurituṃ labhati.

“Na bhikkhave calakāni vā aṭṭhikāni vā ucchiṭṭhodakaṃ vā pattena nīharitabbaṃ, yo nīhareyya, āpatti dukkaṭassā”² vacanato calakādīni pattena nīharituṃ na vaṭṭati. Ettha ca **calakānī**ti cabbetvā apavidhāmisāni. **Aṭṭhikānī**ti macchamaṃsa-aṭṭhikāni. **Ucchiṭṭhodakanti** mukhavikkhālītodakaṃ. Etesu yaṃ kiñci pattena nīharantassa dukkaṭaṃ. Pattam̐ paṭiggahaṃ katvā hattham̐

1. Vi 4. 250 piṭṭhe.

2. Vi 4. 251 piṭṭhe.

dhovitumpi na labhati. Hatthadhotapādadhota-udakampi patte ākiritvā nīharitum na vaṭṭati, anucchiṭṭham suddhapattam ucchiṭṭhahatthena gaṇhitum na vaṭṭati, vāmahatthena panettha udakam āsiñcitvā ekam udakagaṇḍusam gahetvā ucchiṭṭhahatthena gaṇhitum vaṭṭati. Ettāvātāpi hi so ucchiṭṭhapatto hoti, hattham pana bahi-udakena vikkhāletvā gahetum vaṭṭati. Macchamaṃsaphalāphalādīni ca khādanto yaṃ tattha aṭṭhim vā calakam vā chaḍḍetukāmo hoti, tam patte ṭhapetum na labhati. Yaṃ pana paṭikhādītukāmo hoti, tam patte ṭhapetum labhati. Aṭṭhikakaṇṭakādīni tattheva katvā hatthena luñcitvā khādītum vaṭṭati. Mukhato nīhaṭam pana yaṃ kiñci puna khādītukāmo patte ṭhapetum na labhati, siṅgiveranāḷikerakhaṇḍādīni ḍaṃsitvā puna ṭhapetum labhati.

29. “Na ca bhikkhave sabbapaṃsukūlikena bhavitabbam, yo bhaveyya, āpatti dukkaṭassā”^{ti}² vacanato sabbapaṃsukūlikena na bhavitabbam. Ettha pana cīvaraṇca mañcapīṭhaṇca paṃsukūlam vaṭṭati, ajjhoharaṇīyaṃ pana dīnnameva gahetabbam.

30. “Na bhikkhave addhānamaggappaṭipannena bhikkhunā parissāvanam yāciyamānena na dātabbam, yo na dadeyya, āpatti dukkaṭassā”^{ti}³ vacanato aparissāvanakassa⁴ yācamānassa parissāvanam adātum na vaṭṭati. Yo pana attano hatthe parissāvane vijjamānepi yācati, tassa na akāmā dātabbam.

“Na ca bhikkhave aparissāvanakena bhikkhunā addhānamaggo paṭipajjitabbo, yo paṭipajjeyya, āpatti dukkaṭassā”^{ti}³ vacanato aparissāvanakena maggo na gantabbo. Sacepi na hoti parissāvanam vā dhammakaraṇam vā, saṅghāṭikaṇṇo adhiṭṭhātabbo “iminā parissāvetvā pivissāmī”^{ti}.

“Anujānāmi bhikkhave daṇḍaparissāvanan”^{ti}⁵ vacanato daṇḍaparissāvanampi vaṭṭati. **Daṇḍaparissāvanam** nāma yattha rajakānam khāraparissāvanam viya catūsu pādesu baddhanissenikāya sātakam bandhitvā majjhe daṇḍake udakam āsiñcanti, tam ubhopi koṭṭhāse pūretvā parissāvati.

1. Na khādītukāmo (Sī)

2. Vi 4. 251 piṭṭhe.

3. Vi 4. 255 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 4. 50 piṭṭhe.

5. Vi 4. 256 piṭṭhe.

“Anujānāmi bhikkhave ottharakan”¹ti vacanato ottharakaṃ parissāvanampi vaṭṭati. **Ottharakaṃ** nāma yaṃ uduke ottharivā ghaṭakena udakaṃ gaṇhanti, tañhi catūsu daṇḍakesu vattham bandhitvā uduke cattāro khāṇuke nikhānitvā tesu bandhitvā sabbapariyante udakato mocetvā majjhe ottharivā ghaṭena udakaṃ gaṇhanti.

31. “Na bhikkhave naggena naggo abhivādetabbo, yo abhivādeyya, āpatti dukkaṭassā”²ti² ādivacanato na naggena naggo abhivādetabbo, na naggena abhivādetabbaṃ, na naggena naggo abhivādāpetabbo, na naggena abhivādāpetabbaṃ, na naggena naggassa parikammaṃ kātabbaṃ, na naggena naggassa dātabbaṃ, na naggena paṭiggahetabbaṃ, na naggena khādītābbaṃ, na naggena bhuñjitābbaṃ, na naggena sāyitābbaṃ, na naggena pātābbaṃ.

“Anujānāmi bhikkhave tisso paṭicchādiyo jantāgharapaṭicchādīm udakapaṭicchādīm vatthapaṭicchādīn”³ti³ vacanato tisso paṭicchādiyo vaṭṭanti. Ettha ca jantāgharapaṭicchādi udakapaṭicchādi ca parikammaṃ karontasseva vaṭṭati, sesesu abhivādanādīsu na vaṭṭati. Vatthapaṭicchādi pana sabbakammesu vaṭṭati.

32. “Na bhikkhave pupphābhikiṇṇesu sayanesu sayitābbaṃ, yo sayeyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ti⁴ vacanato pupphehi santhatesu sayanesu na sayitābbaṃ, gandhagandham pana gahetvā kavāṭe pañcaṅgulīm dātum vaṭṭati puppham gahetvā vihāre ekamantaṃ nikkhipitum.

33. “Na bhikkhave āsittakūpadhāne bhuñjitābbaṃ, yo bhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ti⁴ vacanato āsittakūpadhāne ṭhapetvā na bhuñjitābbaṃ. **Āsittakūpadhānanti** tambalohena vā rajatena vā katāya peḷāya etaṃ adhivacanaṃ, paṭikkhittattā pana dārumayāpi na vaṭṭati.

34. “Anujānāmi bhikkhave maḷorikan”ti vacanato maḷorikāya ṭhapetvā bhuñjitum vaṭṭati. **Maḷorikā**ti daṇḍādhārako vuccati. Yaṭṭhi-ādhārakapaṇṇādhārapacchikapīṭhādīnipi ettheva pavīṭṭhāni. Ādhārasaṅkhepagamanato hi paṭṭhāya chiddam viddhampi aviddhampi vaṭṭatiyeva.

---

1. Vi 4. 256 piṭṭhe. 2. Vi 4. 258 piṭṭhe. 3. Vi 4. 259 piṭṭhe. 4. Vi 4. 261 piṭṭhe.

35. “Na bhikkhave ekabhājane bhuñjitabbaṃ, yo bhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ ādivacanato na ekabhājane bhuñjitabbaṃ, na ekathālake pātabbaṃ. Sace pana eko bhikkhu bhājanato phalaṃ vā pūpaṃ vā gahetvā gacchati, tasmim̐ apagate itarassa sesakaṃ bhuñjituṃ vaṭṭati, itarassapi tasmim̐ khīṇe² puna gahetuṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave ekamañce tuvaṭṭitabbaṃ, yo tuvaṭṭeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ ādivacanato na ekamañce nipajjitabbaṃ, na ekattharaṇe nipajjitabbaṃ. Vavatthānaṃ pana dassetvā majjhe kāsavaṃ vā kattarayaṭṭhim vā antamaso kāyabandhanampi ṭhapetvā nipajjantānaṃ anāpatti. Ekapāvuraṇehi ekattharaṇapāvuraṇehi ca na nipajjitabbaṃ. Ekaṃ attharaṇaṇceva pāvuraṇaṇca etesanti ekattharaṇapāvuraṇā. Saṃhārimānaṃ pāvārattharaṇakaṭasārakādīnaṃ ekaṃ antaṃ attharivā ekaṃ pārupitvā nipajjantānametaṃ adhivacanāṃ³.

36. “Na bhikkhave celappaṭikā akkamitabbā, yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ vacanato na celasanthāro akkamitabbo, “anujānāmi bhikkhave gihīnaṃ maṅgalatthāya yāciyamānena celappaṭikaṃ akkamitun”⁵ vacanato pana kāci itthi⁶ apagatagabbhā vā hoti garugabbhā vā, evarūpesu ṭhānesu maṅgalatthāya yāciyamānena akkamitun vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave dhotapādakaṃ akkamitun”⁵ vacanato pādadhovanaṭṭhāne dhotehi pādehi akkamanatthāya atthatapaccattharaṇaṃ akkamitun vaṭṭati.

37. “Na bhikkhave katakaṃ paribhuñjitabbaṃ, yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā”⁵ vacanato katakaṃ na vaṭṭati. **Katakaṃ** nāma padumakaṇṇikākāraṃ pādaghamsanattamaṃ kaṇṭake utṭhāpetvā katakaṃ. Taṃ vaṭṭaṃ vā hotu caturassādibhedam̐ vā, bāhulikānuyogattā paṭikkhittameva, neva paṭiggahetuṃ, na paribhuñjituṃ vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave tisso pādaghamsaniyo sakkharaṃ kathalaṃ samuddapheṇakaṃ”⁵ vacanato sakkharādīhi pādaghamsanaṃ vaṭṭati. **Sakkharāti** pāsāṇo vuccati, pāsāṇapheṇakopi vaṭṭatiyeva.

1. Vi 4. 262 piṭṭhe.

4. Vi 4. 267 piṭṭhe.

2. Khaṇe (Sī)

5. Vi 4. 268 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 209 piṭṭhe.

6. Vi-Ṭṭha 4. 52 piṭṭhādīsu.

38. “Na bhikkhave cāmaribījanī dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato cāmarivālehi katabījanī na vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave makasabījanīm. Anujānāmi bhikkhave Tisso bījaniyo vākamayaṃ usīramayaṃ morapiñchamayaṃ. Anujānāmi bhikkhave vidhūpanaṅca tālavaṇṭaṅcā”¹ vacanato makasabījanī-ādi vaṭṭati. Tattha **vidhūpananti** bījanī vuccati. **Tālavaṇṭam** pana tālapaṇṇehi vā kataṃ hotu veḷudantavilīvehi vā morapiñchehi vā cammavikatīhi vā, sabbaṃ vaṭṭati. **Makasabījanī** dantamayavisāṇamayadaṇḍakāpi vaṭṭati. Vākamayabījaniyā ketakapārohakuntālapaṇṇādīmayāpi saṅgahitā.

39. “Na bhikkhave chattaṃ dhāretabbaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave gilānassa chattaṃ”¹ vacanato agilānena chattaṃ na dhāretabbaṃ. Yassa pana kāyaḍāho vā pittakopo vā hoti cakkhu vā dubbalaṃ, añño vā koci ābādho vinā chattaṃ uppajjati, tassa gāme vā araṇṇe vā chattaṃ vaṭṭati. Vasse pana cīvaraguttatthampi vālamigacorabhayesu attaguttatthampi vaṭṭati, ekapaṇṇacchattaṃ pana sabbattheva vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave agilānenapi ārāme ārāmūpacāre chattaṃ dhāretun”² vacanato pana agilānassapi ārāma-ārāmūpacāresu chattaṃ dhāretun vaṭṭati.

40. “Na bhikkhave dīghā nakhā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave maṃsappamāṇena nakhāṃ chinditun”³ vacanato dīghā nakhā chinditabbā. “Na bhikkhave vīsatiṃvaṭṭhaṃ kārāpetabbaṃ, yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave malamattaṃ apakaḍḍhitun”⁴ vacanato vīsatiṃvaṭṭhaṃ kārāpetun na vaṭṭati, nakhato malamattaṃ apakaḍḍhitun vaṭṭati.

“Na bhikkhave sambādhe lomāṃ saṃharāpetabbaṃ, yo saṃharāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave ābādhapaccayā sambādhe lomāṃ saṃharāpetun”⁴ vacanato gaṇḍavaṇḍi-ābādhaṃ vinā sambādhe lomāṃ saṃharāpetun na vaṭṭati. “Na bhikkhave dīghāṃ nāsikālomāṃ dhāretabbaṃ,

1. Vi 4. 269 piṭṭhe.

3. Vi 4. 273 piṭṭhe.

2. Vi 4. 270 piṭṭhe.

4. Vi 4. 274 piṭṭhe.

yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato saṇḍāsena nāsikāloṃaṃ samharāpetuṃ vaṭṭati. Sakkharādīhi nāsikāloṃaṃ gāhāpanepi āpatti natthi, anurakkhaṇattham̐ pana “anujānāmi bhikkhave saṇḍāsan”ti¹ saṇḍāso anuññāto. “Na bhikkhave palitaṃ gāhāpetabbaṃ, yo gāhāpeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato palitaṃ gāhāpetuṃ na vaṭṭati. Yaṃ pana bhamukāya vā nalāṭe vā dāṭhikāya vā uggantvā bibhaccham̐ hutvā ṭhitaṃ, tādisam̐ loṃaṃ palitaṃ vā apalitaṃ vā gāhāpetuṃ vaṭṭati.

41. “Na bhikkhave akāyabandhanena gāmo pavisitabbo, yo paviseyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato akāyabandhanena gāmo na pavisitabbo, abandhitvā nikkhamantena yattha sarati, tattha bandhitabbaṃ. “Āsanasālāya bandhissāmī”ti gantuṃ vaṭṭati, saritvā yāva na bandhati, na tāva piṇḍāya caritabbaṃ.

42. “Na bhikkhave gihinivattham̐ nivāsetabbaṃ, yo nivāseyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ ādivacanato hatthisoṇḍādivasena gihinivattham̐ na nivāsetabbaṃ, setapaṭapārutādivasena na gihipārutaṃ pārupitabbaṃ, mallakammakarādayo viya kaccham̐ bandhitvā na nivāsetabbaṃ. Evaṃ nivāsetuṃ gilānassapi maggappaṭipannassapi na vaṭṭati. Yampi maggaṃ gacchantā ekaṃ vā dve vā koṇe ukkhipitvā antaravāsakassa upari lagganti, anto vā ekaṃ kāsāvaṃ tathā nivāsetvā bahi aparaṃ nivāsentī, sabbaṃ na vaṭṭati. Gilāno pana antokāsāvassa ovaṭṭikaṃ dassetvā aparaṃ upari nivāsetuṃ labhati, agilānena dve nivāsentena saṃṇaṃ katvā nivāsetabbāni.

43. “Na bhikkhave ubhatokājam̐ haritabbaṃ, yo hareyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato ubhatokājam̐ harituṃ na vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave ekatokājam̐ antarākājam̐ sīsabhāraṃ khandhabhāraṃ kaṭibhāraṃ olambakan”ti³ vacanato ekatokājādīm̐ harituṃ vaṭṭati.

44. “Na bhikkhave dīgham̐ dantakaṭṭham̐ khāditabbaṃ, yo khādeyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁴ vacanato na dīgham̐ dantakaṭṭham̐ khāditabbaṃ. “Anujānāmi bhikkhave

1. Vi 4. 275 piṭṭhe.

3. Vi 4. 278 piṭṭhe.

2. Vi 4. 276 piṭṭhe.

4. Vi 4. 279 piṭṭhe.

aṭṭhaṅgulaparamaṃ dantakaṭṭhaṃ. Anujānāmi bhikkhave caturaṅgulapacchimaṃ dantakaṭṭhan”ti¹ vacanato manussānaṃ pamāṇaṅgulena aṭṭhaṅgulaparamaṃ caturaṅgulapacchimaṃca dantakaṭṭhaṃ khāditabbaṃ.

45. “Na bhikkhave rukkho abhiruhitabbo, yo abhiruheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave sati karaṇīye porisaṃ rukkhaṃ abhiruhituṃ āpadāsu yāvadatthan”ti¹ vacanato na rukkhaṃ abhiruhitabbaṃ, sukkhakaṭṭhagahaṇādikicce pana sati purisappamaṇaṃ abhiruhituṃ vaṭṭati. **Āpadāsūti** vālamigādayo vā disvā maggamūlho vā disā oloketukāmo hutvā davadāhaṃ vā udakoghaṃ vā āgacchantāṃ disvā ati-uccampi rukkhaṃ ārohituṃ vaṭṭati.

46. “Na bhikkhave Buddhavacanāṃ chandaso āropetabbaṃ, yo āropeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave sakāya niruttīyā Buddhavacanāṃ pariyāpuṇitun”ti² vacanato vedaṃ viya Buddhavacanāṃ Sakkaṭabhāsāya vācanāmaggaṃ āropetuṃ na vaṭṭati, sakāya pana Māgadhikāya niruttīyā pariyāpuṇitabbaṃ.

47. “Na bhikkhave lokāyataṃ pariyāpuṇitabbaṃ, yo pariyāpuṇeyya, āpatti dukkaṭassa”ti² ādivacanato lokāyatasāṅkhātaṃ “sabbaṃ ucchiṭṭhaṃ, sabbaṃ anucchiṭṭhaṃ, seto kāko, kāḷo bako iminā ca iminā ca karaṇenā”ti evamādiniratthakakāraṇapaṭisaṃyuttaṃ titthiyasatthaṃ neva pariyāpuṇitabbaṃ, na parassa vācetaṃ. Na ca tiracchānavijjā pariyāpuṇitabbā, na parassa vācetaṃ.

48. “Na bhikkhave khipite ‘jīvā’ti vattabbo, yo vadeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave gihīnaṃ ‘jīvatha bhante’ti vuccamānena ‘ciraṃ jīvā’ti vattun”ti³ vacanato khipite “jīvā”ti na vattabbaṃ, gihīnaṃ pana “jīvathā”ti vuccamānena “ciraṃ jīvā”ti vattuṃ vaṭṭati.

49. “Na bhikkhave lasuṇaṃ khāditabbaṃ, yo khādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave ābādhapaccayā lasuṇaṃ khāditun”ti³ vacanato.

1. Vi 4. 279 piṭṭhe.

2. Vi 4. 280 piṭṭhe.

3. Vi 4. 281 piṭṭhe.

ābādhaṃ vinā lasuṇaṃ khādituṃ na vaṭṭati, sūpasampākādīsu¹ pakkhittaṃ pana vaṭṭati. Tañhi paccamānesu muggasūpādīsu vā macchamaṃsavikatiyā vā tele vā badarasāḷavādīsu vā ambilasākādīsu vā uttaribhaṅgesu vā yattha katthaci antamaso yāgubhattepi pakkhittaṃ vaṭṭati.

50. “Na bhikkhave adhotēhi pādehi senāsaṇaṃ akkamitabbāṃ, yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”²ti² vacanato adhotēhi pādehi mañcapīṭhādīsenāsaṇaṃ parikkammakatā vā bhūmi na akkamitabbā. “Na bhikkhave allehi pādehi senāsaṇaṃ akkamitabbāṃ, yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”²ti² vacanato yehi³ akkantaṭṭhāne udakaṃ paññāyati, evarūpehi allapādehi paribhaṇḍakatā bhūmi vā senāsaṇaṃ vā na akkamitabbāṃ. Sace pana udakasinehamattameva paññāyati, na udakaṃ, vaṭṭati. Pādapuñchanīṃ pana allapādehipi akkamituṃ vaṭṭatiyeva. “Na bhikkhave sa-upāhanena senāsaṇaṃ akkamitabbāṃ, yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ti⁴ vacanato dhotapādehi akkamitabbatṭhānaṃ sa-upāhanena akkamituṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave parikkammakatāya bhūmiyā niṭṭhubhitabbāṃ, yo niṭṭhubheyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ti⁴ vacanato parikkammakatāya bhūmiyā na niṭṭhubhitabbāṃ. “Anujānāmi bhikkhave kheḷamallakan”⁴ti⁴ evaṃ anuññāte kheḷamallake niṭṭhubhitabbāṃ. “Anujānāmi bhikkhave coḷakena paliveṭhetun”⁴ti⁴ vacanato sudhābhūmiyā vā paribhaṇḍabhūmiyā vā mañcapīṭhaṃ nikkhipantena sace taṭṭikā vā kaṭasārako vā natthi, coḷakena mañcapīṭhānaṃ pādā veṭhetabbā, tasmim asati paṇṇampi attharituṃ vaṭṭati, kiñci anattarivā ṭhapentassa pana dukkaṭaṃ. Yadi pana tattha nevāsikā anattatāya bhūmiyāpi ṭhapenti, adhotapādehipi vaḷaṅjenti, tatheva vaḷaṅjetuṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave parikkammakatā bhitti apassetabbā, yo apasseyya, āpatti dukkaṭassā”⁴ti⁴ vacanato parikkammakatā bhitti setabhitti vā hotu cittakammakatā vā, na apassetabbā. Na kevalaṅca bhittimeva, dvārampi vātapānampi apassenaphalakampi pāsāṇatthambhampi rukkhatthambhampi cīvarena vā yena kenaci appaṭicchādetvā apassituṃ na labhati. “Anujānāmi

1. Vi-Ṭṭha 3. 196 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 4. 87 piṭṭhe.

2. Vi 4. 328 piṭṭhe.

4. Vi 4. 329 piṭṭhe.

bhikkhave paccattharivā nipajjitun”¹ vacanato pana dhotapādehi akkamitabbaṃ, paribhaṇḍakataṃ bhūmim vā bhūmattharaṇaṃ senāsaṇaṃ vā saṃghikamañcapīṭhaṃ vā attano santakena paccattharaṇena paccattharivāva nipajjitabbaṃ. Sace niddāyatopi paccattharaṇe saṅkuṭite² koci sarīrāvayavo mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā phusati, āpattiyeva, lomesu pana phusantesu lomagaṇanāya āpattiyō. Paribhogasīsena apassayantassapi eseva nayo. Hatthatalapādālehi pana phusituṃ akkamituṃ vā vaṭṭati, mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā harantassa kāye paṭihaññati, anāpatti.

51. “Dasayime bhikkhave avandiyā. Pure-upasampanna pacchupasampanno avandiyō, anupasampanno avandiyō, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro adhammavādī avandiyō, mātugāmo avandiyō, paṇḍako avandiyō, pārivāsiko avandiyō, mūlāyapaṭikassanāraho avandiyō, mānattāraho avandiyō, mānattacāriko avandiyō, abbhānāraho avandiyō”³ vacanato ime dasa avandiyāti veditabbā.

“Pacchupasampanna pure-upasampanno vandiyō, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro dhammavādī vandiyō, Tathāgato Arahaṃ Sammāsambuddho vandiyō”³—vacanato ime tayo vanditabbā.

52. “Anujānāmi bhikkhave tīṇi tūlāni rukkhātūlaṃ latātūlaṃ poṭakītūlaṃ”⁴ vacanato imāni tīṇi tūlāni kappiyāni. Tattha⁵ **rukkhatūlanti** simbalirukkhādīnaṃ yesaṃ kesañci rukkhānaṃ tūlaṃ. **Latātūlanti** khīravalli-ādīnaṃ yāsaṃ kesañci vallīnaṃ tūlaṃ. **Poṭakītūlanti** poṭakītiṇādīnaṃ yesaṃ kesañci tiṇajātikānaṃ antamaso ucchunaḷādīnampi tūlaṃ. Etehi tīhi sabbabhūtagāmā saṅgahitā honti. Rukkhavallitiṇajātiyo hi muñcitvā añño bhūtagāmo nāma natthi, tasmā yassa kassaci bhūtagāmassa tūlaṃ bimbohane vaṭṭati. Bhisim̄ pana pāpuṇitvā sabbametam̄ akappiyatūlanti vuccati. Na kevalaṅca bimbohane etaṃ tūlameva, haṃsamorādīnaṃ sabbasaṅkuṇānaṃ sihādīnaṃ sabbacatuppādānaṅca lomampi vaṭṭati, piyaṅgupupphabakulapupphādīnaṃ pana yaṃ kiñci pupphaṃ na vaṭṭati. Tamālapattam̄

1. Vi 4. 329 piṭṭhe.

2. Saṅkucite (Sī)

3. Vi 4. 312 piṭṭhe.

4. Vi 4. 295 piṭṭhe.

5. Vi-Ṭṭha 4. 59 piṭṭhādīsu.

suddhameva na vaṭṭati, missakaṃ pana vaṭṭati, bhisīnaṃ anuññātaṃ pañcavidhaṃ uñṇādītūlāmpi vaṭṭati.

53. “Anujānāmi bhikkhave pañca bhisīyo uñṇabhisīṃ coḷabhisīṃ vākabhisīṃ tiṇabhisīṃ pañṇabhisīṃ”¹ vacanato pañcahi uñṇādīhi pūritā pañca bhisīyo anuññātā. Tūlagaṇanāya hi etāsaṃ gaṇanā vuttā. Tattha uñṇaggahaṇena na kevalaṃ eḷakalomameva gahitaṃ, ṭhapetvā pana manussalomaṃ yaṃ kiñci kappiyākappiyamaṃsajātīnaṃ pakkhicatuppadānaṃ lomaṃ sabbaṃ idha uñṇaggahaṇeneva gahitaṃ. Tasmā channaṃ cīvarānaṃ channaṃ anulomacīvarānaṃ aññatarena bhisicchaviṃ katvā taṃ sabbaṃ pakkhipitvā bhisīṃ kātuṃ vaṭṭati. Eḷakalomāni pana apakkhipitvā kambalameva catugguṇaṃ pañcaguṇaṃ vā pakkhipitvā katāpi **uñṇabhisī**saṅkhameva gacchati.

Coḷabhisī-ādisu yaṃ kiñci navacoḷaṃ vā purāṇacoḷaṃ vā saṃharitvā anto pakkhipitvā vā katā coḷabhisī. Yaṃ kiñci vākaṃ pakkhipitvā katā **vākabhisī**. Yaṃ kiñci tiṇaṃ pakkhipitvā katā **tiṇabhisī**. Aññatra suddhatamālapattā yaṃ kiñci pañṇaṃ pakkhipitvā katā **pañṇabhisī**ti veditabbā. Tamālapattaṃ pana aññena missameva vaṭṭati. Suddhaṃ na vaṭṭati. Yaṃ panetaṃ uñṇādīpañcavidhaṃ tūlaṃ bhisīyaṃ vaṭṭati, taṃ masūrakepi vaṭṭatīti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Etena masūrakaṃ paribhuñjituṃ vaṭṭatīti siddhaṃ hoti. Bhisīyā pamāṇaniyamo natthi, mañcabhisī pīṭhabhisī bhūmattharaṇabhisī caṅkamanabhisī pādapuñchanabhisīti etāsaṃ anurūpato sallakkhetvā attano rucivasena pamāṇaṃ kātabbaṃ. Bimbohanaṃ pana pamāṇayuttameva vaṭṭati.

54. “Na bhikkhave aḍḍhakāyikāni bimbohanāni dhāretabbāni, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa”² yesu kaṭito paṭṭhāya yāva sīsaṃ upadahanti, tādisāni upaḍḍhakāyappamāṇāni bimbohanāni paṭikkhipitvā “anujānāmi bhikkhave sīsappamāṇaṃ bimbohanan”² sīsappamāṇaṃ anuññātaṃ. **Sīsappamāṇaṃ** nāma yassa vitthārato tīsu kaṅṅesu dvinnāṃ kaṅṅānaṃ antaraṃ miniyamānaṃ vidatthi ceva caturaṅgulaṅca hoti, majjhaṭṭhānaṃ muṭṭhiratanāṃ hoti. “Dīghato pana diyaḍḍharatanāṃ vā dviratanāṃ vā”²ti **Kurundiyaṃ** vuttaṃ. Ayaṃ sīsappamāṇassa ukkaṭṭhaparicchedo, ito uddhaṃ na vaṭṭati, heṭṭhā

1. Vi 4. 296 piṭṭhe.

2. Vi 4. 295 piṭṭhe.

vaṭṭati. Agilānassa sīsūpadhānañca pādūpadhānañcāti dvayameva vaṭṭati, gilānassa bimbohanāni santharivā upari paccattharaṇaṃ datvā nipajjitumpi vaṭṭati. “Yāni pana bhisīnaṃ anuññātāni pañca kappiyatūlāni, tehi bimbohanaṃ mahantampi vaṭṭatī”ti Phussadevatthero āha. Vinayadhara-upatissatthero pana “bimbohanaṃ karissāmīti kappiyatūlaṃ vā akappiyatūlaṃ vā pakkhipivā karontassa pamāṇameva vaṭṭatī”ti āha.

55. “Anujānāmi bhikkhave āsandikaṃ”ti¹ vacanato caturassapīṭhasaṅkhāto āsandiko vaṭṭati, so ca “anujānāmi bhikkhave uccakampi āsandikaṃ”ti¹ vacanato aṭṭhaṅgulato uccapādakopi vaṭṭati. Ekato bhāgena dīghapīṭhameva hi aṭṭhaṅgulato uccapādakaṃ na vaṭṭati, tasmā caturassapīṭhaṃ pamāṇātikantampi vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave sattaṅgaṃ”ti¹ vacanato tīsu disāsu apassayaṃ katvā katamañcopi vaṭṭati. Anujānāmi bhikkhave uccakampi sattaṅgaṃ”ti¹ vacanato ayampi pamāṇātikanto ca vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave bhaddapīṭhaṃ”ti¹ ādinā Pāḷiyaṃ anuññātāṃ vettamayapīṭhaṃ pilotikābhaddapīṭhaṃ² dārupaṭṭikāya upari pāde ṭhapetvā bhojanaphalakaṃ viya kataṃ eḷakapādapīṭhaṃ āmalakākārena yojitaṃ bahupādakaṃ āmaṇḍakavattikapīṭhaṃ palālapīṭhaṃ phalakapīṭhañca Pāḷiyaṃ anāgatañca aññampi yaṃ kiñci dārumayapīṭhaṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave ucce mañce sayitabbaṃ, yo sayeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ vacanato pamaṇātikante mañce sayantassa dukkaṭaṃ, taṃ pana karontassa kārāpentassa ca chedanakaṃ pācittiyaṃ. Aññena kataṃ paṭilabhivā paribhuñjantena chinditvā paribhuñjitabbaṃ. Sace na chinditukāmo hoti, bhūmiyaṃ nikhanitvā pamāṇaṃ upari dasseti, uttānakaṃ vā katvā paribhuñjati, ukkhipitvā tulāsaṅghāṭe ṭhapetvā aṭṭaṃ katvā³ paribhuñjati, vaṭṭati. “Na bhikkhave uccā mañcapaṭipādakā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave aṭṭhaṅgulaparamaṃ mañcapaṭipādakaṃ”ti⁴ vacanato manussānaṃ pamāṇaṅgulena aṭṭhaṅgulaparamova mañcapaṭipādako vaṭṭati, tato uddhaṃ na vaṭṭati.

1. Vi 4. 294 piṭṭhe.

3. Katā (Ka)

2. Pilotikābhaddapīṭhaṃ (Sī)

4. Vi 4. 295 piṭṭhe.

56. “Na bhikkhave uccāsayanamahāsayanāni dhāretabbāni, seyyathidaṃ, āsandi pallaṅko gonako cittako paṭikā paṭalikā tūlikā vikatikā uddalomi ekantalomi kaṭṭissam koseyyam kuttakam hatthattharam assattharam rathattharam ajinapaveṇī kadalimigapavarapaccattharaṇam sa-uttaracchadam ubhatolohitakūpadhānam, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”¹ vacanato uccāsayanamahāsayanāni na vaṭṭanti. Tattha² **uccāsayanam** nāma pamāṇātikkantaṃ mañcam. **Mahāsayanam** nāma akappiyattharaṇam. Āsandi-ādīsu **āsandī**ti pamāṇātikkantāsanam. **Pallaṅkoti** pādesu vālarūpāni ṭhapetvā kato. **Gonakoti** dīghalomako mahākojavo. Caturaṅgulādhikāni kira tassa lomāni. **Cittakoti** ratanacitra-uṇṇāmayattharako³. **Paṭikā**ti uṇṇāmayo setattharako. **Paṭalikā**ti ghanapupphako uṇṇāmayalomattharako, yo “āmalakapaṭo”⁴tipi vuccati. **Tūlikā**ti pakatitūlikāyeva. **Vitatikā**ti sīhabyagghādirūpavicetro uṇṇāmayattharako. **Uddalomī**ti ekato uggatalomam uṇṇāmayattharaṇam. **Ekantalomī**ti ubhato uggatalomam uṇṇāmayattharaṇam. **Kaṭṭissanti** ratanaparisibbitam koseyyakaṭṭissamayam paccattharaṇam. **Koseyyanti** ratanaparisibbitam kosiyasuttamayam paccattharaṇam, suddhakoseyyam pana vaṭṭati.

Kuttakanti soḷasannam nāṭakitthīnam ṭhatvā naccanayoggaṃ uṇṇāmayattharaṇam. **Hatthatthara-assattharā** hatthi-assapiṭṭhīsu attharaṇaka-attharaṇā eva. Rathattharepi eseva nayo. **Ajinapaveṇī**ti ajinacammehi pañcappamaṇena sibbitvā katā paveṇī. **Kadalimigapavarapaccattharaṇanti** kadalimigacammaṃ nāma atthi, tena kataṃ pavarapaccattharaṇanti attho. Tam kira setavatthassa upari kadalimigacammaṃ pattharivā sibbitvā karonti. **Sa-uttaracchadanti** saha uttaracchadena, uparibaddhena rattavitānena saddhinti attho. Setavitānampi heṭṭhā akappiyapaccattharaṇe sati na vaṭṭati, asati pana vaṭṭati. **Ubhatolohitakūpadhānanti** sīsūpadhānaṅca pādūpadhānaṅcāti mañcassa ubhatolohitakūpadhānam, etaṃ na kappati. Yam pana ekameva upadhānam ubhosu passesu rattam vā hotu padumavaṇṇam vā vicitraṃ vā, sace pamāṇayuttaṃ, vaṭṭati, mahā-upadhānam pana paṭikkhittam. Gonakādīni⁴ saṃghikavīhāre

1. Vi 3. 281 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 369 piṭṭhādīsu.

3. Vānavicittam uṇṇāmayattharaṇam (Dī-Ṭṭha 1. 83 piṭṭhe)

4. Vi-Ṭṭha 4. 76 piṭṭhe.

vā puggalikavihāre vā mañcapīṭhakesu attharivā paribhuñjitum na vaṭṭanti, dhammāsane pana gihivikatanīhārena labbhanti, tatrāpi nipajjitum na vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave ṭhapetvā tīṇi āsandiṃ pallaṅkaṃ tūlikaṃ gihivikataṃ abhinisīditum, na tveva abhinipajjitum”¹—vacanato āsandādittayaṃ ṭhapetvā avasesesu gonakādīsu gihivikatesu dhammāsane vā bhattagge vā antaraghare vā nisīditum vaṭṭati, nipajjitum na vaṭṭati. Tūlonaddhaṃ pana mañcapīṭhaṃ bhattagge antaraghareyeva nisīditum vaṭṭati, tatthāpi nipajjitum vaṭṭati. Tūlonaddhaṃ pana mañcapīṭhaṃ kārāpentassapi uddālanakaṃ pācittiyam.

“Anujānāmi bhikkhave onaddhamañcaṃ onaddhapīṭhan”² vacanato pana cammādihi onaddhaṃ mañcapīṭhaṃ vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave pāvāraṃ. Anujānāmi bhikkhave koseyyapāvāraṃ. Anujānāmi bhikkhave kojavam. Anujānāmi bhikkhave kambalan”³—vacanato pāvārādīnaṃ saṅghikāni vā hontu puggalikāni vā, yathāsukhaṃ vihāre vā antaraghare vā yattha katthaci paribhuñjitum vaṭṭanti. Kojavaṃ panettha pakatikojavameva vaṭṭati, mahāpīṭṭhiyakojavaṃ na vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave sabbaṃ pāsādaparibhogaṃ”⁴ vacanato suvaṇṇarajatādivicitrāni⁵ kavāṭāni mañcapīṭhāni tālavaṇṭāni suvaṇṇarajatayoni pānīyaghaṭapānīyasarāvāni, yaṃ kiñci cittakammakataṃ, sabbaṃ senāsanaparibhoge vaṭṭati. “Pāsādassa dāsīdāsaṃ khettavatthum gomahimsaṃ demā”⁶ti vadanti, pāṭekkaṃ gahaṇakiccaṃ natthi, pāsāde paṭiggahite paṭiggahitameva hoti.

“Anujānāmi bhikkhave ekapaḷāsikaṃ upāhanaṃ. Na bhikkhave diguṇā upāhanā dhāretabbā. Na tiguṇā upāhanā dhāretabbā. Na guṇaṅguṇūpāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”⁷—vacanato ekapaṭalāyeva upāhanā vaṭṭati, dvipaṭalā pana tipaṭalā na vaṭṭatiyeva. **Guṇaṅguṇūpāhanā**⁷ nāma catupaṭalato paṭṭhāya vuccati, sā pana majjhimadeseyeva na vaṭṭati. “anujānāmi bhikkhave sabbapaccantimesu janapadesu guṇaṅguṇūpāhanan”⁸—vacanato paccantimesu janapadesu

1. Vi 4. 313 piṭṭhe.

4. Vi 4. 320 piṭṭhe.

7. Vi-Ṭṭha 3. 367 piṭṭhādīsu.

2. Vi 4. 296 piṭṭhe.

5. Vi-Ṭṭha 4. 76 piṭṭhe.

3. Vi 3. 393 piṭṭhe.

6. Vi 3. 272 piṭṭhe.

8. Vi 3. 288 piṭṭhe.

guṇaṅgūpāhanā navā vā hotu paribhuttā vā, vaṭṭati. Majjhimadese pana “anujānāmi bhikkhave omukkaṃ guṇaṅguṇūpāhanaṃ. Na bhikkhave navā guṇaṅguṇūpāhanā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato paṭimuñcivā apanītā paribhuttāyeva guṇaṅguṇūpāhanā vaṭṭati, aparibhuttā paṭikkhittāyeva. Ekapaṭalā pana paribhuttā vā hotu aparibhuttā vā, sabbattha vaṭṭati. Ettha ca manussacammaṃ ṭhapetvā yena kenaci cammena katā upāhanā vaṭṭati. Upāhanakosakasatthakakosakakuñcikasakosa-kesupi eseva nayo.

“Na bhikkhave sabbanīlikā upāhanā dhāretabbā. Na sabbapītikā upāhanā dhāretabbā. Na sabbalohitikā upāhanā dhāretabbā. Na sabbamañjīṭṭhikā upāhanā dhāretabbā. Na sabbakaṇhā upāhanā dhāretabbā. Na sabbamahāraṅgarattā upāhanā dhāretabbā. Na sabbamahānāmarattā upāhanā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”²—vacanato sabbanīlikādi upāhanā na vaṭṭati. Ettha ca **nīlikā** umāpupphavaṇṇā hoti. **Pītikā** kaṇikārapupphavaṇṇā. **Lohitikā** jayasumanapupphavaṇṇā. **Mañjīṭṭhikā** mañjīṭṭhavaṇṇā eva. **Kaṇhā** addarīṭṭhakavaṇṇā. **Mahāraṅgarattā** satapadipīṭṭhivaṇṇā. **Mahānāmarattā** sambhinnavaṇṇā hoti paṇḍupalāsavaṇṇā. **Kurundiyaṃ** pana “padumapupphavaṇṇā”³ti vuttaṃ. Etāsu yaṃ kiñci labhitvā rajanaṃ coḷakena puñchitvā vaṇṇaṃ bhinditvā dhāretuṃ vaṭṭati, appamattakepi bhinne vaṭṭatiyeva.

“Na bhikkhave nīlakavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na pītakavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na lohitakavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na mañjīṭṭhikavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na kaṇhavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na mahāraṅgarattavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na mahānāmarattavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”²—vacanato yāsaṃ vaddhāyeva nīlādivaṇṇā honti, tāpi na vaṭṭanti, vaṇṇabhedaṃ pana katvā dhāretuṃ vaṭṭati.

“Na bhikkhave khallakabaddhā upāhanā dhāretabbā. Na puṭabaddhā upāhanā dhāretabbā. Na pāliguṇṭhimā upāhanā dhāretabbā. Na tūlapuṇṇikā upāhanā dhāretabbā. Na tittirapattikā upāhanā dhāretabbā. Na

1. Vi 3. 275 piṭṭhe.

2. Vi 3. 273. 4 piṭṭhe.

meṇḍavisāṇavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na ajavisāṇavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Na vicchikālikā upāhanā dhāretabbā. Na morapiñchaparisisibbitā upāhanā dhāretabbā. Na citrā upāhanā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹—vacanato khallakabaddhādi upāhanāpi na vaṭṭati. Tattha **khallakabaddhā**ti paṇhipidhānattham tale khallakam bandhitvā katā. **Puṭabaddhā**ti yonaka-upāhanā vuccati, yā yāva jaṅghato sabbapādam paṭicchādeti. **Pāliguṇṭhimā**ti paliguṇṭhitvā katā, upari pādamattameva paṭicchādeti, na jagham. **Tūlupuṇṇikā**ti tūlapicunā pūretvā katā. **Tittirapattikā**ti tittirapattasadisā vicitrabaddhā. **Meṇḍavisāṇavaddhikā**ti kaṇṇikaṭṭhāne meṇḍakasiṅgasaṅṭhāne vaddhe yojetvā katā. **Ajavisāṇavaddhikā**dīsupi eseva nayo, **vicchikālakā**pi tattheva² vicchikanaṅguṭṭhasaṅṭhāne vaddhe yojetvā katā. **Morapiñchaparisisibbitā**ti talesu vā vaddhesu vā morapiñchehi suttakasadisehi parisibbitā. **Citrā**ti vicitrā. Etāsu yaṃ kiñci labhitvā sace tāni khallakādīni apanetvā sakkā honti vaḷaṅjītuṃ, vaḷaṅjetabbā. Tesu pana sati vaḷaṅjantassa dukkaṭam.

“Na bhikkhave sīhacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na byagghacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na dīpicammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na ajinacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na uddacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na majjāraccammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na kālakacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Na luvakacammaaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti³—vacanato sīhacammādiaparikkhaṭāpi upāhanā na vaṭṭati. Tattha **sīhacammaaparikkhaṭā** nāma pariyantesu cīvare anuvātam viya sīhacammaṃ yojetvā katā. Esa nayo sabbattha. **Luvakacammaaparikkhaṭā**ti pakkhibiḷālacammaaparikkhaṭā. Etāsupi yā kāci tam cammaṃ apanetvā dhāretabbā.

“Na bhikkhave kaṭṭhapādukā dhāretabbā. Na tālapattapādukā. Na veḷupattapādukā, na tiṇapādukā. Na muñjapādukā, na pabbajapādukā. Na hintālapādukā, na kamalapādukā. Na kambalapādukā. Na sovaṇṇapādukā. Na rūpiyamayā pādukā. Na maṇimayā. Na veḷuriyamayā. Na

1. Vi 3. 273. 4 piṭṭhe.

2. Tattheva (Sī)

3. Vi 3. 274 piṭṭhe.

phalakamayā. Na kaṁsamayā. Na kācamayā. Na tipumayā. Na sīsamayā. Na tambalohamayā. Na kāci saṅkamanīyā pādukā dhāretabbā, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹—vacanato yena kenaci tiṇena vā aññena vā katā yā kāci saṅkamanīyā pādukā na dhāretabbā. “Anujānāmi bhikkhave Tisso pādukā dhuvaṭṭhāniyā asaṅkamanīyāyo, vaccapādukamaṁ passāvapādukamaṁ ācamanapādukan”ti²—vacanato pana bhūmiyaṁ suppatiṭṭhitā niccalā asaṁhāriyā vaccapādukādī tisso pādukā paribhuñjitum vaṭṭanti.

“Na bhikkhave sa-upāhanena gāmo pavisitabbo, yo paviseyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato sa-upāhanena gāmo na pavisitabbo. “Anujānāmi bhikkhave gilānena bhikkhunā sa-upāhanena gāmaṁ pavisitun”ti³ vacanato pana yassa pādā vā phālītā pādakhilā vā ābādho pādā vā dukkhā honti, yo na sakkoti anupāhano gāmaṁ pavisitum, evarūpena gilānena sa-upāhanena gāmaṁ pavisitum vaṭṭati. “Anujānāmi bhikkhave ajjhārāme upāhanaṁ dhāretum ukkaṁ paḍīpaṁ kattaradaṇḍan”ti⁴ vacanato ajjhārāme agilānassapi upāhanaṁ dhāretum vaṭṭati.

“Na bhikkhave ācariyesu ācariyamattesu upajjhāyesu upajjhāyamattesu anupāhanesu caṅkamamānesu sa-upāhanena caṅkamitabbaṁ, yo caṅkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁵—vacanato ācariyādīsu anupāhanesu caṅkamantesu sa-upāhanena na caṅkamitabbaṁ. Ettha⁶ ca pabbajjācariyo upasampadācariyo nissayācariyo uddesācariyoti ime cattāropi idha **ācariyā** eva. Avassikassa chabbasso ācariyamatto. So hi catuvassakāle taṁ nissāya vacchati. Evaṁ ekavassassa sattavasso, duvassassa aṭṭhavasso, tivassassa navavasso, catuvassassa dasavassoti imepi **ācariyamattā** eva. Upajjhāyassa sandiṭṭhasambhattā pana sahāyabhikkhū, ye vā pana keci dasavassehi mahantatarā, te sabbepi **upajjhāyamattā** nāma. Ettakesu bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamantesu sa-upāhanassa caṅkamato āpatti.

1. Vi 3. 277 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 279 piṭṭhe.

3. Vi 3. 283 piṭṭhe.

4. Vi 3. 276 piṭṭhe.

5. Vi 3. 275 piṭṭhe.

6. Vi-Ṭṭha 3. 368 piṭṭhādīsu.

“Na bhikkhave mahācammāni dhāretabbāni sīhacammaṃ byagghacammaṃ dīpicammaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa”. “Na bhikkhave gocammaṃ dhāretabbaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa”. “Na bhikkhave kiñci cammaṃ dhāretabbaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”¹—vacanato Majjhimadese sīhacammādi yaṃ kiñci cammaṃ gahetvā pariharitum na vaṭṭati. Sīhacammādīnañca pariharaṇeyeva paṭikkhepo kato. Bhūmattharaṇavasena pana aññattha anīharantena yaṃ kiñci cammaṃ paribhuñjitum vaṭṭati.

“Anujānāmi bhikkhave sabbapaccantimesu janapadesu cammāni attharaṇāni eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ”² vacanato pana paccantimesu janapadesu yaṃ kiñci³ eḷakacammañca ajacammañca attharivā nipajjitum vā nisīditum vā vaṭṭati. Migacamme eṇimigo vātamigo pasadamigo kuruṅgamigo migamātuko rohitamigoti etesaṃyeva cammāni vaṭṭanti, aññesaṃ pana—

Makkaṭo kāḷasīho ca, sarabho kadalīmigo.

Ye ca vālamigā keci, tesam cammaṃ na vaṭṭati.

Tattha vālamigāti sīhabyaggha-acchataracchā. Na kevalaṅca eteveya, yesam vā pana cammaṃ vaṭṭatīti vuttam, te ṭhapetvā avasesā antamaso gomahimsasasabilārādayopi sabbe imasmiṃ atthe “vālamigā”⁴veva veditabbā. Etesaṃhi sabbesaṃ pana cammaṃ na vaṭṭati.

“Na bhikkhave yānena yāyitabbaṃ, yo yāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave gilānassa yānaṃ”⁴ vacanato agilānena bhikkhunā yāyena na gantabbaṃ. Kataram pana yānaṃ kappati, kataram na kappatīti? “Anujānāmi bhikkhave purisayuttaṃ hatthavaṭṭakaṃ. Anujānāmi bhikkhave sivikaṃ pāṭaṅkin”⁴ vacanato purisayuttaṃ hatthavaṭṭakaṃ sivikā pāṭaṅkī ca vaṭṭati. Ettha ca purisayuttaṃ itthisārathi vā hotu purisasārathi vā, vaṭṭati, dhenuyuttaṃ pana na vaṭṭati. Hatthavaṭṭakaṃ pana itthiyo vā vaṭṭentu purisā vā, vaṭṭatiyeva.

57. “Anujānāmi bhikkhave ahatānaṃ dussānaṃ ahatakappānaṃ diguṇaṃ saṅghāṭiṃ ekacciyam uttarāsaṅgaṃ ekacciyam uttarāsaṅgaṃ ekacciyam antaravāsakaṃ, utuddhaṭānaṃ dussānaṃ

1. Vi 3. 281 piṭṭhādīsu.

3. Vi-Ṭṭha 3. 371 piṭṭhe.

2. Vi 3. 288 piṭṭhe.

4. Vi 3. 280 piṭṭhe.

catugguṇaṃ saṅghāṭim diguṇaṃ uttarāsaṅgaṃ antaravāsakaṃ, paṃsukūle yāvadatthaṃ, pāpaṇike ussāho karaṇīyo”ti¹ vacanato adhotānaṃ² ekavāraṃ dhotānaṃca vatthānaṃ dupaṭṭā saṅghāṭi kātābbā, uttarāsaṅgo antaravāsako ca ekapaṭṭo kātābbo. Utuddhaṭānaṃ pana hatavatthānaṃ pilotikānaṃ saṅghāṭi catugguṇā kātābbā, uttarāsaṅgo antaravāsako ca dupaṭṭo kātābbo, paṃsukūle pana yathāruci kātābbaṃ. Antarāpaṇato patitapilotikacīvarepi ussāho karaṇīyo, pariyesanā kātābbā, paricchedo pana natthi, paṭṭasatampi vaṭṭati. Sabbamidaṃ sādiyantassa bhikkhuno vuttaṃ. Tīsu pana cīvaresu dve vā ekaṃ vā chinditvā kātābbaṃ. Sace nappahoti, āgantukapattaṃ dātābbaṃ. Āgantukapattañhi appahonake anuññātaṃ. Vuttañhetā—

“Anujānāmi bhikkhave dve chinnakāni ekaṃ acchinnakanti. Dve chinnakāni ekaṃ acchinnakaṃ nappahoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi bhikkhave dve acchinnakāni ekaṃ chinnakanti. Dve acchinnakāni ekaṃ chinnakaṃ nappahoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi bhikkhave anvādhikampi āropetuṃ. Na ca bhikkhave sabbaṃ acchinnakaṃ dhāretābbaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti³.

Tasmā sace pahoti āgantukapattaṃ, na vaṭṭati, chinditābameva.

“Na bhikkhave potthako nivāsetābbo, yo nivāseyya, āpatti dukkaṭassa. Na bhikkhave sabbanīlakāni cīvarāni dhāretābbāni. Na sabbapītakāni. Na sabbalohitakāni. Na sabbamañjīṭṭhakāni. Na sabbakaṇhāni. Na sabbamahāraṅgarattāni. Na sabbamahānāmarattāni. Na acchinnadasāni. Na dīghadasāni. Na pupphadasāni. Na phaladasāni cīvarāni dhāretābbāni. Na kañcukāni. Na tirītakāni. Na veṭhanaṃ dhāretābbaṃ, yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁴—vacanato potthakādīni na dhāretābbāni. Tattha⁵ **potthakoti** makacimayo vuccati, akkadussakadalidussa-erakadussāni pi potthakagatikāneva. **Sabbanīlakā**dīni rajanaṃ dhovitvā⁶ puna rajitvā dhāretābbāni. Na sakkā ce honti dhovituṃ, paccattharaṇāni vā kātābbāni. Tipaṭṭacīvarassa vā majjhe dātābbāni.

1. Vi 3. 403 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 409 piṭṭhādīsu.

3. Vi 3. 412 piṭṭhe.

4. Vi 3. 422 piṭṭhe.

5. Vi-Ṭṭha 3. 416 piṭṭhe.

6. Vāmetvā (Sī)

tesaṃ vaṇṇanānattaṃ upāhanāsu vuttanayameva. **Acchinnadasadīghadasāni** dasā chinditvā dhāretabbāni. **Kañcukam** labhitvā phāletvā rajitvā paribhuñjitum vaṭṭati. **Vethanepi** eseva nayo. **Tirītakam** pana rukkhacchallimayaṃ, taṃ pādapuñchanim kātuṃ vaṭṭati.

58. “Na bhikkhave adhammakammaṃ kātabbam, yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi bhikkhave adhammakamme kayiramāne paṭikkositum”ti vacanato adhammakammaṃ na kātabbam, kayiramānañca nivāretabbam. Nivārentehi ca “anujānāmi bhikkhave catūhi pañcahi paṭikkositum, dvīhi tīhi diṭṭhim āvikātuṃ, ekena adhiṭṭhātuṃ ‘na metaṃ khamatī’ti”² vacanato yattha nivārentassa bhikkhuno upaddavaṃ karonti, tattha ekakena na nivāretabbam. Sace cattāro pañca vā honti, nivāretabbam. Sace pana dve vā tayo vā honti, “adhammakammaṃ idaṃ, na metaṃ khamatī”ti evaṃ aññassa santike attano diṭṭhi āvikātabbā. Sace ekova hoti, “na metaṃ khamatī”ti adhiṭṭhātabbam. Sabbañcetaṃ tesaṃ anupaddavatthāya vuttaṃ.

59. “Na bhikkhave anokāsakato bhikkhu āpattiyā codetabbo, yo codeyya, āpatti dukkaṭassā”ti³ vacanato codentena “karotu me āyasmā okāsaṃ, ahaṃ taṃ vattukāmo”ti evaṃ okāsaṃ kārāpetvā codetabbo. Adhippāyabhedo panettha veditabbo⁴. Ayañhi adhippāyo nāma cāvanādhippāyo akkosādhippāyo kammādhippāyo vuṭṭhānādhippāyo uposathapavāraṇaṭṭhapanādhippāyo anuvijjanādhippāyo dhammakathādhippāyoti anekavidho. Tattha purimesu catūsu adhippāyesu okāsaṃ akārāpentassa dukkaṭaṃ, okāsaṃ kārāpetvāpi sammukhā amūlakena pārājikena codentassa saṃghādiseso, amūlakena saṃghādisesena codentassa pācittiyam, amūlikāya ācāravipattiyā codentassa dukkaṭaṃ, akkosādhippāyena vadantassa pācittiyam. Asammukhā pana sattahipi āpattikkhandhehi vadantassa dukkaṭaṃ, asammukhā eva sattavidhampi kammaṃ karontassa dukkaṭameva. **Kurundiyaṃ** pana “vuṭṭhānādhippāyena ‘tvaṃ imaṃ nāma āpattim āpanno, taṃ

1. Vi 3. 154 piṭṭhe.

3. Vi 3. 154 piṭṭhe.

2. Vi 3. 155 piṭṭhe.

4. Vi-Ṭṭha 2. 182 piṭṭhe.

paṭikarohī”ti vadantassa okāsakiccaṃ natthī”ti vuttaṃ. Uposathapavāraṇaṃ ṭhapentassapi okāsakammaṃ natthi, ṭhapanakhettaṃ pana jānitabbaṃ “suṇātu me bhante saṃgho, ajjuposatho pannaraso, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho uposathaṃ kare”ti.

Etasmiñhi re-kāre anatikkanteyeva ṭhapetuṃ labbhati, tato paraṃ pana yya-kāre patte na labbhati. Esa nayo pavāraṇāya.

Anuvijjakassapi osaṭe vatthusmiṃ “atthetaṃ tavā”ti anuvijjanādhippāyena vadantassa okāsakammaṃ natthi. Dhammakathikassapi dhammāsane nisīditvā “yo idañcidañca karoti, ayaṃ bhikkhu assamaṇo”ti-ādinā nayena anodissa dhammaṃ kathentassa okāsakammaṃ natthi. Sace pana odissa niyamevā “asuko ca asuko ca assamaṇo anupāsako”ti katheti, dhammāsanato orohitvā āpattiṃ desetvā gantabbaṃ. “Na bhikkhave suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe okāso kārāpetabbo, yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassā”¹ti vacanato suddhānaṃ bhikkhūnaṃ akāraṇe vatthusmiṃ okāso na kāretabbo. “Anujānāmi bhikkhave puggalaṃ tulayitvā okāsaṃ kātun”ti¹ vacanato “bhūtameva nu kho āpattiṃ vadati, abhūtan”ti evaṃ upaparikkhitvā okāso kātabbo.

60. “Na bhikkhave saddhādeyyaṃ vinipātetabbaṃ, yo vinipāteyya, āpatti dukkaṭassā”ti² vacanato saddhādeyyaṃ na vinipātetabbaṃ. Ṭhapetvā mātāpitaro³ sesaṇātīnaṃ dentopi vinipātetieva, mātāpitaro pana rajje ṭhitāpi patthayanti, dātabbaṃ.

61. “Na bhikkhave santaruttarena gāmo pavisitabbo, yo paviseyya, āpatti dukkaṭassā”ti⁴ vacanato santaruttarena gāmo na pavisitabbo.

62. “Pañcime bhikkhave paccayā saṅghāṭiyā nikkhepāya. Gilāno vā hoti, vassikasaṅketaṃ vā hoti, nadīpāragataṃ vā hoti, aggaḷaguttivihāro vā hoti, atthatakathinaṃ vā hoti. Ime kho bhikkhave pañca paccayā saṅghāṭiyā nikkhepāyā”ti⁴—vacanato pana

1. Vi 3. 154 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 410 piṭṭhādīsu.

2. Vi 3. 412 piṭṭhe.

4. Vi 3. 413 piṭṭhe.

gahetvā gantum asamatto gilāno vā hoti, vassikasaṅketādīsu vā aññataraṃ kāraṇaṃ, evarūpesu paccayesu saṅghāṭiṃ aggaḷaguttivihāre ṭhapetvā santaruttarena gantum vaṭṭati. Sabbesveva hi etesu gilānavassikasaṅketanadīpāragamana-atthatakathinabhāvesu aggaḷaguttiyeva pamāṇaṃ, gutte eva vihāre nikkhipitvā bahi gantum vaṭṭati, nāgutte. Āraññakassa pana vihāro na sugutto hoti, tena bhaṇḍukkhalikāya pakkhipitvā pāsāṇasusirarukkhasusirādīsu supaṭicchannesu ṭhapetvā gantabbaṃ. Uttarāsaṅga-antaravāsakānaṃ nikkhepepi imeyeva pañca paccayā veditabbā.

63. “Na bhikkhave sambādhassa sāmantaṃ dvaṅgulā¹ satthakammaṃ vā vatthikammaṃ vā kārāpetabbaṃ, yo kārāpeyya, āpatti thullaccayassā”² vacanato yathāparicchinne okāse³ yena kenaci satthena vā sūciyā vā kaṇṭakena vā sattikāya⁴ vā pāsāṇasakkhalikāya vā nakhena vā chindanaṃ vā phālaṇaṃ vā vijjhaṇaṃ vā lekhaṇaṃ vā na kātappaṃ, sabbañhetāṃ satthakammameva hoti. Yena kenaci pana cammena vā vatthena vā vatthipīḷanampi na kātappaṃ, sabbañhetāṃ vatthikammameva hoti. Ettha ca “sambādhassa sāmantaṃ dvaṅgulā”⁵ti idaṃ satthakammaṃyeva sandhāya vuttaṃ, vatthikammaṃ pana sambādheyyeva paṭikkhittaṃ. Tattha pana khāraṃ vā dātuṃ yena kenaci rajjukena vā bandhituṃ vaṭṭati, yadi tena chijjati, succhinnā. Aṇḍavuḍḍhirogepi satthakammaṃ na vaṭṭati, tasmā “aṇḍaṃ phāletvā bījāni uddharitvā arogaṃ karissāmi”⁶ti na kātappaṃ, aggitāpanabhesajjalepanesu pana paṭikkhepo natthi. Vaccamagge bhesajjamakkhitā ādānavatṭi vā veḷunāḷikā vā vaṭṭati, yāya khāraḷakammaṃ vā karonti, telāṃ vā pavesenti.

64. “Na bhikkhave nahāpitapubbena khurabhaṇḍaṃ pariharitabbaṃ, yo parihareyya, āpatti dukkaṭassā”⁷ti⁵ vacanato nahāpitapubbena⁶ khurabhaṇḍaṃ gahetvā pariharituṃ na vaṭṭati, aññassa santakena pana kese chedetūṃ vaṭṭati. Sace vetanaṃ gahetvā chindati, na vaṭṭati. Yo anahāpitapubbo, tasseva pariharituṃ vaṭṭati, taṃ vā aññaṃ vā gahetvā kese chedetumpi vaṭṭati.

1. Dvaṅgule (Sī)

4. Suttikāya (Sī)

2. Vi 3. 310 piṭṭhe.

5. Vi 3. 348 piṭṭhe.

3. Vi-Ṭṭha 3. 375 piṭṭhe.

6. Vi-Ṭṭha 3. 384 piṭṭhe.

65. “Saṃghikāni bhikkhave bījāni puggalikāya bhūmiyā ropitāni bhāgam datvā paribhuñjitabbāni. Puggalikāni bījāni saṃghikāya bhūmiyā ropitāni bhāgam datvā paribhuñjitabbāni”¹—vacanato puggalikāya bhūmiyā saṃghikesu bījesu ropitesu saṃghikāya bhūmiyā vā puggalikesu bījesu ropitesu dasamabhāgam datvā paribhuñjitabbaṃ. Idam kira jambudīpe porāṇakacārittam, tasmā dasa koṭṭhāse katvā eko koṭṭhāso bhūmisāmikānam dātabbo.

66. “Santi bhikkhave maggā kantārā appodakā appabhakkhā, na sukarā apātheyyena gantum. Anujānāmi bhikkhave pātheyyam pariyesitum. Taṇḍulo² taṇḍulathhikena, muggo³ muggathhikena, māso⁴ māsatthikena, loṇam loṇathhikena, guḷo⁵ guḷathhikena, telam telathhikena, sappi⁶ sappithhikenā”⁷—vacanato tādisam kantāram nittharantena pātheyyam pariyesitum vaṭṭati. Katham pana pariyesitabbanti? Sace⁸ kecisayameva ñatvā denti, iccetam kusalam. No ce denti, ñātipavāritaṭṭhānato vā bhikkhācāravattena vā pariyesitabbaṃ. Tathā alabhantena aññātika-appavāritaṭṭhānato yācitvāpi gahetabbaṃ. Ekadivasena gamanīye magge ekabhattatthāya pariyesitabbaṃ. Dīghe addhāne yattakena kantāram nittharati. Tattakam pariyesitabbaṃ.

67. “Yam bhikkhave mayā ‘idam na kappatī’⁹ti appaṭikkhittam, tañce akappiyam anulometi, kappiyam paṭibāhati, tam vo na kappati. Yam bhikkhave mayā ‘idam na kappatī’⁹ti appaṭikkhittam, tañce kappiyam anulometi, akappiyam paṭibāhati, tam vo kappati. Yam bhikkhave mayā ‘idam kappatī’⁹ti ananuññātam, tañce akappiyam anulometi, kappiyam paṭibāhati, tam vo na kappati. Yam bhikkhave mayā ‘idam kappatī’⁹ti ananuññātam, tañce kappiyam anulometi, akappiyam paṭibāhati, tam vo kappatī”⁹—ime cattāro mahāpadese Bhagavā bhikkhūnam nayaggahaṇatthāya āha. Tattha dhammasaṅgāhakattherā suttaṃ gahetvā parimaddantā idam addasaṃsu. . “Ṭhapetvā dhaññaphalarasan”⁹ti satta dhaññarasāni “pacchābhattam na kappatī”⁹ti

1. Vi 3. 348 piṭṭhe.

2. Taṇḍule (Sī)

3. Mugge (Sī)

4. Māse (Sī)

5. Guḷe (Sī)

6. Sappim (Sī)

7. Vi 3. 342 piṭṭhe.

8. Vi-Ṭṭha 3. 382 piṭṭhādīsu.

9. Vi 3. 348 piṭṭhe.

paṭikkhittāni. Tālanāḷikerapanasalabuja-
alābukumbhaṇḍapussaphalatipusaphala-eḷālukāni nava mahāphalāni
sabbañca aparāṇaṃ dhaññagatikameva. Taṃ kiñcāpi na paṭikkhittaṃ, atha
kho akappiyaṃ anulometi, tasmā pacchābhattaṃ na kappati. Aṭṭha pānāni
anuññātāni, avasesāni
vettatintiṇikamātuluṅgakapiṭṭhakosambakaramandādikhu-ddakaphalapānāni
aṭṭha pānagatikāneva. Tāni kiñcāpi na anuññātāni, atha kho kappiyaṃ
anulomenti, tasmā kappanti. Ṭhapetvā hi sānulomaṃ dhaññaphalarasaṃ
aññaṃ phalapānaṃ nāma akappiyaṃ natthi, sabbaṃ yāmakālikāmyevāti
Kurundiyam vuttaṃ.

Bhagavatā “anujānāmi bhikkhave cha cīvarāni khomaṃ kappāsikaṃ
koseyyaṃ kambalaṃ sāṇaṃ bhaṅgaṃ”ti¹ cha cīvarāni anuññātāni,
dhammasaṅgāhakattherehi tesāṃ anulomāni dukūlaṃ pattuṇṇaṃ cīnapaṭṭaṃ
somārapaṭṭaṃ iddhimayaṃ devadattiyanti aparāni cha anuññātāni. Tattha
pattuṇṇanti pattuṇṇadese pāṇakehi sañjātavattaṃ. Dve paṭāni
desanāmeneva vuttāni. Tīṇi koseyyassa anulomāni, dukūlaṃ sāṇassa, itarāni
dve kappāsikassa vā sabbesaṃ vā.

Bhagavatā ekādasa patte paṭikkhipivā dve pattā anuññātā lohapatto ca
mattikāpatto ca. Lohathālakaṃ mattikāthālakaṃ tambalohathālakanti
tesāmyeva anulomāni. Bhagavatā tayo tumbā anuññātā lohatumbo
kaṭṭhatumbo phalatumboti. Kuṇḍikā kañcanaḥ udakatumboti tesāmyeva
anulomāni. **Kurundiyam** pana “pānīyasaṅkhapānīyasarāvakaṇaṃ ete
anulomā”ti vuttaṃ. Paṭṭikā sūkarantanti dve kāyabandhanāni anuññātāni.
Dussapaṭṭena rajjukena ca katakāyabandhanāni tesāmyeva anulomāni.
Setacchattaṃ kilañjacchattaṃ paṇṇacchattanti tīṇi chattaṇi anuññātāni.
Ekapaṇṇacchattaṃ tesāmyeva anulomanti iminā nayena Pāḷiṅca
Aṭṭhakathañca anupekkhitvā aññānīpi kappiyākappiyānaṃ anulomāni
vinayadharena veditabbāni.

68. Vinayadharo² ca puggalo vinayapariyattimūlake pañcānisaṃse
chānisaṃse sattānisaṃse aṭṭhānisaṃse navānisaṃse dasānisaṃse

1. Vi 3. 394 piṭṭhe.

2. Vi-Ṭṭha 3. 141 piṭṭhādīsu.

ekādasānisamse labhati. Katame pañcānisamse labhati? Attano sīlakkhandhagutti-ādike. Vuttañhetam—

“Pañcime bhikkhave ānisamsā vinayadhare puggale. Attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito, kukkucapakatānam paṭisaraṇam hoti, visārado samghamajjhe voharati, paccatthike sahadhammena suniggahitam niggaṇhāti, saddhammatṭhitiyā paṭipanno hoti”¹.

Kathamassa **attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito**? Idhekacco bhikkhu āpattim āpajjanto chahākārehi āpajjati alajjitā, aññānatā, kukkucapakatatā, akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, satisammosā. Katham **alajjitāya** āpajjati? Akappiyabhāvaṃ jānantoyeva madditvā vītikkamaṃ karoti. Vuttampi cetam—

“Sañcicca āpattim āpajjati, āpattim parigūhati.

Agatigamanañca gacchati, ediso vuccati alajjipuggalo”².

Katham **aññānatāya** āpajjati? Aññānapuggalo hi mando momūho kattabbākattabbanam ajānanto akattabbanam karoti, kattabbanam virādhethi. Evaṃ aññānatāya āpajjati. Katham **kukkucapakatāya** āpajjati? Kappiyākappiyam nissāya kukkucce uppanne vinayadharam puccitvā kappiyam ce, kattabbanam siyā, akappiyam ce, na kattabbanam, ayam pana “vaṭṭati”³ti madditvā vītikkamatīyeva. Evaṃ kukkucapakatāya āpajjati.

Katham **akappiye kappiyasaññitāya** āpajjati? Acchamaṃsam “sūkaramaṃsam”⁴ti khādati, dīpimaṃsam “migamaṃsam”⁵ti khādati, akappiyabhojanam “kappiyabhojanam”⁶ti bhuñjati, vikāle kālasaññāya bhuñjati, akappiyapānakam “kappiyapānakan”⁷ti pivati. Evaṃ akappiye kappiyasaññitāya āpajjati. Katham **kappiye akappiyasaññitāya** āpajjati? Sūkaramaṃsam “acchamaṃsam”⁸ti khādati, migamaṃsam “dīpimaṃsam”⁹ti khādati, kappiyabhojanam “akappiyabhojanam”¹⁰ti bhuñjati, kāle vikālasaññāya bhuñjati, kappiyapānakam “akappiyapānakan”¹¹ti pivati. Evaṃ kappiye akappiyasaññitāya āpajjati. Katham

1. Vi 5. 236 piṭṭhe.

2. Vi 5. 279 piṭṭhe.

satisammosā āpajjati?

Sahaseyyacīvaravippavāsabhesajjacīvarakālātikkamanapaccayā āpattim̐ satisammosā āpajjati. Evamidhekacco bhikkhu imehi chahi ākārehi āpattim̐ āpajjati.

Vinayadharo pana imehi chahākārehi āpattim̐ na āpajjati. Kathaṃ **lajjitāya** nāpajjati? So hi “passatha bho, ayam̐ kappiyākappiyam̐ jānantoyeva paṇṇattivītikkamaṃ karotī”ti imam̐ parūpavādam̐ rakkhantopi nāpajjati. Evaṃ lajjitāya nāpajjati, sahasā āpannampi desanāgāminim̐ desetvā vuṭṭhānagāminiyā vuṭṭhahitvā suddhante patitṭhāti. Tato—

“Sañcicca āpattim̐ nāpajjati, āpattim̐ na parigūhati.

Agatigamanañca na gacchati, ediso vuccati lajjipuggalo”ti¹—

Imasmim̐ lajjibhāve patitṭhitova hoti.

Kathaṃ **ñāṇatāya** nāpajjati? So hi kappiyākappiyam̐ jānāti, tasmā kappiyam̐yeva karoti, akappiyam̐ na karoti. Evaṃ ñāṇatāya nāpajjati. Kathaṃ **akukkucapakatatāya** nāpajjati? Kappiyākappiyam̐ nissāya kukkucce uppanne vatthum̐ oloketvā mātikaṃ padabhājanam̐ antarāpattim̐ anāpattim̐ oloketvā kappiyam̐ ce hoti, karoti, akappiyam̐ ce, na karoti. Evaṃ akukkucapakatatāya nāpajjati. Kathaṃ **akappiye kappiyasaññitā**dīhi nāpajjati? So hi kappiyākappiyam̐ jānāti, tasmā akappiye kappiyasaññi na hoti, kappiye akappiyasaññi na hoti, suppatitṭhitā cassa sati hoti, adhiṭṭhātabbam̐ adhiṭṭheti, vikappetabbam̐ vikappeti. Iti imehi chahi ākārehi āpattim̐ nāpajjati. Anāpajjanto akhaṇḍasīlo hoti, parisuddhasīlo hoti. Evamassa attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito.

Kathaṃ **kukkucapakatānam̐ paṭisaraṇam̐ hoti**? Tiroraṭṭhesu tirojanapadesu ca uppannakukkucā bhikkhū “asukasmim̐ kira vihāre vinayadharo vasatī”ti dūratova tassa santikaṃ āgantvā kukkucam̐ pucchanti. So tehi katassa kammassa vatthum̐ oloketvā āpattānāpattigarukalahukādibhedam̐ sallakkhetvā desanāgāminim̐ desāpetvā, vuṭṭhānagāminiyā vuṭṭhāpetvā suddhante patitṭhāpeti. Evaṃ kukkucapakatānam̐ paṭisaraṇam̐ hoti.

1. Vi 5. 279 piṭṭhe.

Visārado saṅghamajjhe voharatīti avinayadharassa hi saṅghamajjhe kathentassa bhayaṃ sārājjaṃ okkamati, vinayadharassa taṃ na hoti. Kasmā? “Evaṃ kathentassa doso hoti, evaṃ na doso”ti ñatvā kathanato.

Paccatthike sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇhātīti ettha dvidhā paccatthikā nāma attapaccatthikā ca sāsana-paccatthikā ca. Tattha Mettiyabhūmajakā ca bhikkhū vaḍḍho ca licchavī amūlakena antimavatthunā codesuṃ, ime **attapaccatthikā** nāma. Ye pana aññepi dussilā pāpadhammā, sabbete attapaccatthikā. Viparītadassanā pana Ariṭṭhabhikkhukaṇṭakasāmaṇeravesālikavajjiputtakā parūpahāra-aññāṇakaṅkhāvitaraṇādivādā mahāsaṅghikādayo ca abuddhasāsanam “Buddhasāsanam”ti vatvā katapaggahā **sāsana-paccatthikā** nāma. Te sabbepi sahadhammena sahakāraṇena vacanena yathā taṃ asaddhammam patiṭṭhāpetuṃ na sakkonti, evaṃ suniggahitaṃ katvā niggaṇhātīti.

Saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hotīti ettha pana tividho saddhammo pariyaṭṭipatti-adhigamavasena. Tattha Tepiṭakam Buddhavacanam **pariyaṭṭisaddhammo** nāma. Terasa dhutaḅuṇā cuddasa Khandhakavattāni dve-asīti mahāvattānīti ayaṃ **paṭipattisaddhammo** nāma. Cattāro maggā ca cattāri phalāni ca, ayaṃ **adhigamasaddhammo** nāma.

Tattha keci therā “yo vo Ānanda mayā dhammo ca vinayo ca desito paññatto, so vo mamaccayena Satthā”ti iminā suttena¹ “sāsanaṃ pariyaṭṭi mūlan”ti vadanti. Keci therā “ime ca Subhadda bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā”ti iminā suttena² “sāsanaṃ paṭipattimūlan”ti vatvā “yāva pañca bhikkhū sammāpaṭipannā saṃvijjanti, tāva sāsanaṃ ṭhitaṃ hotī”ti āhaṃsu. Itare pana therā “pariyaṭṭiyā antarahitāya suppaṭipannassapi dhammābhisamayo natthī”ti vatvā āhaṃsu “sacepi pañca bhikkhū cattāri pārājikāni rakkhakā honti, te saddhe kulaputte pabbājetvā paccantime janapade upasampādetvā dasavaggaṃ gaṇam pūretvā Majjhima-janapade upasampadam karissanti, etenupāyena vīsativaggaṃ saṅgham pūretvā attanopi abbhānakammaṃ katvā sāsanaṃ vuddhim

1. Dī 2. 126 piṭṭhe.

2. Dī 2. 125 piṭṭhe.

virūlhiṃ gamayissanti. Evamayaṃ vinayadharo tividhassapi saddhammassa ciraṭṭhitiyā paṭipanno hotī”ti. Evamayaṃ vinayadharo ime tāva pañcānisaṃse paṭilabhatīti veditabbo.

Katame chānisaṃse labhatīti? Tassādheyyo uposatho pavāraṇā saṃghakammaṃ pabbajjā upasampadā, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti. Yepi ime cātuddasiko, pannarasiko, sāmaggi-uposatho, saṃghe uposatho, gaṇe uposatho, puggale uposatho, suddheso, pārisuddhi, adhiṭṭhāna-uposatho nava uposathā, sabbe te vinayadharāyattā, yāpi ca imā cātuddasikā, pannarasikā, sāmaggipavāraṇā, saṃghe pavāraṇā, gaṇe pavāraṇā, puggale pavāraṇā, tevācikā pavāraṇā, dvevācikā pavāraṇā, samānavassikā pavāraṇāti nava pavāraṇā, tāpi vinayadharāyattā eva, tassa santakā, so tāsaṃ sāmī.

Yānipi imāni apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammanti cattāri saṃghakammāni, yā cāyaṃ upajjhāyena hutvā kulaputtānaṃ pabbajjā ca upsampadā ca kātabbā, ayampi vinayadharāyattāva. Na hi añño dvipiṭakadharopi evaṃ kātuṃ labhati, so eva nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, añño neva nissayaṃ dātuṃ labhati, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpetuṃ. Teneva “na bhikkhave ekena dve sāmaṇerā upaṭṭhāpetabbā, yo upaṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassā”ti¹ paṭikkhipitvā puna anujānantenapi “anujānāmi bhikkhave byattena bhikkhunā ekena dve sāmaṇere upaṭṭhāpetuṃ, yāvatake vā pana ussahati ovadituṃ anusāsituṃ, tāvatake upaṭṭhāpetuṃ”ti byattasseva sāmaṇerupaṭṭhāpanaṃ anuññātaṃ. Sāmaṇerupaṭṭhāpanaṃ paccāsanto pana vinayadharassa santike upajjhaṃ gāhāpetvā vattapaṭipattim sādituṃ labhati. Ettha ca nissayadānañceva sāmaṇerupaṭṭhānañca ekamaṅgaṃ. Iti imesu chasu ānisaṃsesu ekena saddhim purimāni pañca cha honti. Dvīhi saddhim satta, tīhi saddhim aṭṭha, catūhi saddhim nava, pañcāhi saddhim dasa, sabbehipehīhi saddhim ekādasāti evaṃ vinayadharo puggalo pañca cha satta aṭṭha nava dasa ekādasa ca ānisaṃse labhatīti veditabbo.

1. Vi 3. 110 piṭṭhe.

2. Vi 3. 116 piṭṭhe.

Mahānisamsamiccevaṃ, kosallaṃ vinaye sadā.
Patthentenettha kātabbo, abhiyogo punappunanti.

Iti Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Pakiṇṇakavinicchayakathā samattā.

Niṭṭhito cāyaṃ Pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgaho.

Nigamanakathā

Ajjesito narindena, sohaṃ **parakkamabāhunā**.
Saddhammaṭṭhitikāmena, sāsanujjotakāriṇā.

Teneva kārite ramme, pāsādasatamaṇḍite.
Nānādumagaṇākiṇṇe, bhāvanābhiratālaye.

Sītalūdakasampanne, vasaṃ **Jetavane** imaṃ.
Vinayaśaṅgahaṃ sāraṃ, akāsi yoginaṃ hitaṃ.

Yaṃ siddhaṃ iminā puññaṃ, yañcaññaṃ pasutaṃ mayā.
Etena puññaḥkammaṇa, dutiye attasambhave.

Tāvatiṃse pamodento, sīlacāraguṇe rato.
Alaggo pañcakāmesu, patvāna paṭhamaṃ phalaṃ.

Antime attabhāvamhi, Metteyyaṃ Munipuṅgavaṃ.
Lokaggapuggalaṃ Nāthaṃ, sabbasattahite rataṃ.

Disvāna tassa dhīrassa, sutvā saddhammadesanaṃ.
Adhigantvā phalaṃ aggaṃ, sobheyyaṃ Jinasāsananti.

Vinayaśaṅgahaṭṭhakathā niṭṭhitā.